Український інститут національної пам'яті
Галузевий державний архів Служби безпеки України

ПОЛЯКИ В ОУН:
БІОГРАМИ ТА ДОКУМЕНТИ

Науково-довідкове видання

Автор-упорядник Ярослав Антонюк

Київ 2026

УДК 94(477)"193/194":329.733ОУН_УПА(=162.1)
П55

Редакційна колегія:
Олександр Алфьоров, Андрій Когут, Анна Моргун, Володимир Ковальчук

Рецензенти:
Д.і.н., професор Юрій Шаповал
Д.і.н., професор Іван Патриляк

П55 **Поляки** в ОУН: біограми та документи : наук.-довідк. вид. / авт.-упоряд. Я. Антонюк ; Галуз. держ. архів Служби безпеки України, Укр. ін-т нац. пам'яті. — Київ : К.І.С., 2026. — 696 с.

ISBN 978-617-684-294-1

Українська історія має чимало барвистих та неочікуваних сторінок, які тривалий час залишалися без належного вивчення. Однією з таких є залучення поляків до підпілля ОУН і УПА. Цю унікальну, цілковито недосліджену тему розкрито поєднанням даних біографічного довідника та збірника документів. Подані факти змінять уявлення читача про українсько-польські взаємини тридцятих–сорокових років XX століття. Майже усі матеріали книги публікуються вперше та дають можливість безпосередньо зазирнути у незвіданий пласт інформації. Вони засвідчують культурне різноманіття України, яке стало підґрунтям формування політичної нації, а також демонструють нерозривний зв'язок з сусідніми європейськими народами. Насамперед видання буде цікавим фахівцям-історикам. Водночас книга стане у нагоді краєзнавцям, культурологам, генеологам, соціологам, філософам, психологам, політологам, а також усім, хто цікавиться нашим непростим минулим.

УДК 94(477)"193/194":329.733ОУН_УПА(=162.1)

Збірник рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
Галузевого державного архіву Служби безпеки України,
протокол № 3 від 03.07.2026

Видання здійснене коштом Українського інституту національної пам'яті і не призначене для продажу

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

ISBN 978-617-684-294-1

© Антонюк Я., упорядкування, вступна стаття, 2026
© Галузевий державний архів Служби безпеки України, Український інститут національної пам'яті, 2026
© ТОВ «К.І.С.», 2026

Зміст

Передмова 5
Біографічні довідки 42
Документи 300
Додаток 636
Список скорочень 647
Перелік документів 654
Іменний покажчик 661
Географічний покажчик 679

Передмова

Минуле людства сповнене несподіваними та суперечливими подіями, які розходяться з усталеними уявленнями. Вони демонструють, що історія не буває чорно-білою, а наповнена барвами та відтінками. Можемо згадати греків на службі у Ксеркса I, лідера селянського повстання лицаря Флоріана фон Гаєра, винищення власної шляхти польським загоном Якуба Шеля, участь чорношкірих в армії Конфедерації та євреїв у вермахті. Подібних подій у минулому траплялося чимало. Кожен із незвичних випадків мав власний історичний контекст та глибинні причини. До подібного штибу сторінок минулого можна віднести участь поляків у підпіллі Організації українських націоналістів (ОУН) та підрозділах Української повстанської армії (УПА).

До цього часу зазначена проблема залишалася поза увагою історичної спільноти. Коротко — причини полягали у тому, що одні не могли, а інші не хотіли. Інформаційну прогалину намагалися використати російські та білоруські пропагандисти. Спотворюючи факти, вони вкотре прагнули розпалити ворожнечу між дружніми народами та перешкодити європейській інтеграції України[1].

З-поміж праць, які безпосередньо висвітлювали участь поляків у підпіллі ОУН та УПА варто виокремити книгу Олега Стецишина. Вона містить п'ять

[1] Кем был друг Бандеры — дед президента Польши. Black History: https://www.youtube.com/watch?v=-P641smnBJE; Кем был дед Анджея Дуда и как его связывают с Бандерой? Детектор мифов (2022, 10 травня): https://mythdetector.com/ru/kem-byl-ded-andzheya-duda-i-kak-ego-svyazyvayut-s-banderoj/; Фэйкі тыдня: Анджэй Дуда — унук украінскага нацыяналіста. Шакавальныя факты аб прэзідэнце Польшчы. Беларускі расследавальніцкі цэнтр (2022, 13 травня): https://investigatebel.org/ru/fakenews/andzhej-duda-unuk-ukrainskaga-nacyyanalista-shakavalnyya-fakty-ab-prezidence-polshchy; Генпрокурор Білорусі поширив фейк, що дід президента Польщі воював на боці нацистів. Європейська правда (2022, 15 червня): https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/06/15/7141343/**;** Фейк про те, що дід президента Польщі Анжея Дуди був «нацистським карателем» і воював в УПА. Район (2022, 29 червня): https://rayon.in.ua/news/526170-feyk-pro-te-shcho-did-prezidenta-polshchi-anzheya-dudi-buv-natsistskim-karatelem-i-voyuvav-v-upa; Фейк: Дед президента Польши Анджея Дуды служил в УПА. Stopfake (2022, 10 липня): https://www.stopfake.org/ru/fejk-ded-prezidenta-polshi-andzheya-dudy-sluzhil-v-upa/; ФЕЙК: Анджей Дуда, президент Польщі, є онуком Михайла Дуди, українського нациста. Вокс Україна (2022, 26 липня): https://voxukraine.org/fejk-andzhej-duda-prezydent-polshhi-ye-onukom-myhajla-dudy-ukrayinskogo-natsysta

біографічних довідок відповідної тематики. Крім того у статті Андрія Жив'юка подано огляди на двох повстанців-поляків з архівних кримінальних справ Управління СБУ у Рівненській обл.[2]

Дещо чисельнішим є біографічний пласт досліджень, пов'язаних із означеною тематикою. Серед них праці: Зиновія Книша, Устинії Стефанчук, Миколи Вегеша, Олександра Зайцева і Надії Мельниченко[3]. Водночас з'явилося чимало журналістських публікацій, які частково доповнюють зазначений дослідницький напрям[4]. Щодо життєвого шляху Ванди Горчинської та Марти Пашківської були навіть зняті документальні фільми[5].

Важливим джерелом інформації стали біографічні довідники та мартирологи[6]. Особливо видання науково-документальної серії книг «Реабілітовані

---

[2] Стецишин О. УПА інтернаціональна. Львів: Часопис, 2015. 480 с.; Жив'юк А. Представники різних народів — вояки УПА і учасники підпілля ОУН (за документами Архіву Служби безпеки України в Рівненській області) // Реабілітовані історією. Рівненська область. Книга десята. Рівне–Житомир: Полісся, 2021. С. 89–90.

[3] Книш З. Ярослав Барановський. Париж: Перше українське націоналістичне видавництво в Європі, 1990. 132 с.; Стефанчук У. Д-р Юліян Вассиян: кілька ескізів до портрету // Український визвольний рух. Львів: ЦДВР, 2012. Збірник 17. С. 140–158; Зайцев О. Воєнна доктрина Михайла Колодзінського // Україна модерна. 2013. № 20. С. 247–256; Зайцев О. Михайло Колодзінський: життя і думки революціонера-націоналіста // «І слова стали чином живим…». Боротьба ОУН і УПА крізь призму людських доль та стосунків. Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, 2014. С. 7–30; Мельниченко Н. «Леся» — районова провідниця ОУН // Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга п'ята. Тернопіль, 2018. С. 57–60; Вегеш М. «Мозок Січі». Полковник Михайло Колодзінський. Ужгород: «Аутдор-шарк», 2021. 136 с.

[4] В селі Залізці Зборівського району, де народився Якубовський // Шлях перемоги. 1997. № 43. С. 5; Данилович М. Василь Бей — «Улас» та його родина // Міська Брама. 2004. Ч. 1(3) (травень); Кучак Х. Людина, що жила з Україною в серці // Голос Народу. 2014. 15 березня. С. 6; Бабицький А. Забутий герой Осип-Михайло Шкамбара (обласний провідник ОУН «Кедр-Скала») — невтомний борець за волю України // Літературний Тернопіль, 2015. № 4(65). С. 107–116; Якель Р. Трагедія командира. Доля розділеної батьківщини // Дзеркало тижня. 2015, 23 жовтня; Галицький П. Легенда Марти Пашківської // Галицький вісник плюс. 2016. № 21. С. 1, 4, 8; Мандзій І. «Одна шалена нас полонила доля…» // Вільне життя плюс. 2016. № 44. С. 4; Віталін О. Донька поляка, яка стала зв'язковою УПА // Високий замок. 2018. 27 листопада; Неймовірна історія життя та боротьби сотенного УПА Василя Мізюка. Галінфо (2018, 16 жовтня): https://galinfo.com.ua/news/neymovirna_istoriya_zhyttya_ta_borotby; Тимів І. Діяльність сотенного УПА Казимира Яворського («Бея»). Калуш (23 травня 2020): https://kalushnews.city/articles/80569/sotennij-upa-kazimir-yavorskij-bej; Сарматський О. Стара світлина, віднайдена на Тернопільщині, нагадала про драматичну історію. Терен (2021, 21 липня): https://teren.in.ua/news/vidnajdena-na-ternopilshhyni-stara-svitlyna-nagadala-pro-dramatychnu-istoriyu_357564.html.

[5] Коціра Х., Кутєпов Б. Позивний «Домовина». Історія арештантки // Громадське телебачення (2020. 24 серпня): https://hromadske.ua/posts/pozivnij-domovina-istoriya-areshtantki; Жива УПА. Тернопільщина. Серія 4. Марта Пашківська (25 жовтня 2021): https://www.youtube.com/watch?v=mh_L3HbJ_h0&list=PLboS4GTW0GY_i4iFvN1SqLLyhDRKHB4XZ&index=2&t=1579s.

[6] Содоль П. Українська повстанська армія, 1943–1949: Довідник. Нью-Йорк, 1994. Повстанські могили / упорядник Є. Місило. Варшава–Торонто: Літопис УПА, 1995. 403 с.; Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Торонто–Львів, 2002. 1055 с.; Українська жінка у визвольній боротьбі (1940–1950 рр.): Бібліографічний

історією». Серед них насиченістю даних про поляків у підпіллі ОУН і УПА вирізняється Львівська область, де подано довідки не лише на заарештованих, а й також на депортованих осіб[7].

Однак, незважаючи на використання певної кількості опублікованої інформації, основу дослідження склали архівні джерела. Передусім кримінальні справи, продуковані радянськими органами держбезпеки. Кожна з них становить комплекс матеріалів слідства щодо однієї або кількох осіб[8]. Перевагою архівних кримінальних справ є персоніфікація зібраного матеріалу, чітка структурованість, а також увага до деталей. Недоліком — суб'єктивність та нерідко навмисна недостовірність поданої інформації[9]. Тому значна увага приділялася верифікації даних.

За тематикою дослідження вдалося виявити 264 архівні кримінальні справи. З них у ГДА СБУ — 5, архівах обласних управлінь СБУ: Тернопільському — 91, Львівському — 56, Івано-Франківському — 27, Житомирському — 26, Хмельницькому — 16, Рівненському — 14, Волинському — 6, Вінницькому — 5, Чернівецькому — 4, а також по одній в Одеському, Черкаському, Миколаївському і Луганському (електронну копію справи). Окремі архівні кримінальні справи означеної тематики зберігаються у відповідних фондах Державного

довідник / упорядник Мудра Н. Львів: Світ, 2004. 144 с.; Мельник В. Рогатинці в боротьбі за волю. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. 830 с.; Мірчук П. Нарис історії ОУГ. 1920–1939 роки. Київ: українська видавнича спілка, 2007. С. 613–856; Мартиролог Українського Пласту / укладач: Свідзинська О. та ін. Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. Вавренчук М. Вірні присязі. Учасники національно-визвольного руху. Рожищенський район. Волинська область (1917–1960). Луцьк: Терен, 2019. 369 с.

[7] Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. 766 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. 851 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга четверта: м. Дрогобич, Дрогобицький район. Львів: Пам'ять, 2019. 759 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів і Жидачівський район. Київ–Львів, 2019. 646 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга шоста: м. Жовква, Жовківський район. Львів, 2020. 735 с.; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. 895 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. 785 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. 775 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. 879 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга одинадцята: Сколівський район, Сокальський район. Львів: Пам'ять, 2022. 853 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. 677 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. 827 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга чотирнадцята: Яворівський район. Львів, 2023. 629 с.; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ятнадцята: м. Львів. Львів: Пам'ять, 2023. 811 с.

[8] Бірчак В., Довженко О., Когут А., Макаров Ю., Попович О., Ясиневич Я. Архіви КҐБ для медіа: посібник. Київ: К.І.С., 2018. С. 42–101.

[9] Гранкіна О. Деякі аспекти джерелознавчого аналізу архівних слідчих справ репресованих у 1920-х — 1950-х рр. у СРСР // Український історичний журнал. 1997. № 4. С. 49–57.

архіву Івано-Франківської області (далі — ДАІФО) — 3, Державного архіву Волинської області (далі — ДАВО) — 3, Державного архіву Тернопільської області (далі — ДАТО) — 2, а також по одній в Державному архіві Львівської області (далі — ДАЛО) та Державному архіві Хмельницької області (ДАХмО). Загалом матеріали кримінальних справ стали оновою для 373 біографічних довідок. Решта були підготовлені шляхом використання архівних документів, спогадів та інших джерел.

Варто зазначати, що саме у мемуарах вперше публікувалася окремі згадки щодо участі поляків у підпіллі ОУН і УПА[10]. Певну інформацію з цієї тематики вдалося відшукати навіть у спогадах ветеранів Армії Крайової. Щоправда вона вирізняється очікуваною суб'єктивністю[11]. Водночас частина спогадів викладена як документи цифрових архівів або журналістські інтерв'ю на ресурсах всесвітньої електронної мережі[12]. До зазначеного виду джерел можна також

---

[10] Книш З. Голос з підпілля. Розповідь Кривоноса. Торонто: Срібна Сурма, [б.р.]. С. 15; Стахів Є. Спогад про Крим у 1941–1945 рр. Дії українського визвольного руху на чорноморському півострові // Сучасна Україна. Мюнхен, 1955. Ч. 3/105. С. 4; Книш З. Говорить підгір'я. Розповідь Володимира Мокловича, колишнього бойового референта Окружної Команди УВО в Станиславові. Чикаго: Бібліотека «Самостійної України», 1958. С. 17. (заг. 101 с.; Фединський О. Спомини з мойого життя. Клівленд, 1981. 114 с.; Куп'як Д. Спогади нерозстріляного. Торонто–Нью-Йорк, 1991. С. 97; Покальчук Ю. Бандера, Лебідь та інші. Київ, 1991. № 1. С. 112; Івасів О. Розвідниця. Люди і долі. Галичина (Івано-Франківськ). Спецвипуск. 1994. 3 листопада. С. 2; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. 318 с.; Полюга Л. Шляхами спогадів: 1944–1956. Львів, 2003. С. 108; Спогад Єви Філь (дівоче прізвище Лашин), народженої 1925 року в Горайці Любачівського повіту // 1947. Пропам'ятна книга / упорядник Б. Гук. Варшава: Тирса, 1997. С. 127–147; Квітковський Д. Співець української ідеї життя // Мої міркування: Збірник публіцистичних творів.1970–1977 рр.: У 2 ч. / упорядник В. Верига. Київ, 1998. Ч. 2. С. 155–159; Полюга Л. Марта Пашківська — «Мартуня» — славна дочка українського народу // Шлях Перемоги. 2005. 2 березня. С. 8; Кузьмінський В. Тернова нива долі: спогади та документи. Кам'янець-Подільський: Каліграф, 2008. 476 с.; Потічний П. Моя дорога. Спогади / переклад з англійської С. Когута. Київ: Фрески, 2014. 344 с.; Гусяк Д. Спогади про Марту Пашківську // Галицький вісник плюс. 2016. 19 серпня. С. 2; Пушук І. Волиняни про «Волинь-43». Українська пам'ять про польську експансію на український північний захід у 1938–1944 рр.: усноісторичний аспект. Луцьк, 2017. С. 429–431.

[11] Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa, 1990. S. 103; Mariański A. A w krzaku było mrowisko… Opole: Wydaw. św. Krzyża, 1993. S. 20; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa, 2008. S. 914–915.

[12] Спогади Пеленського Любомира-Йосифа про діяльність ОУН та ув'язнення за 1934–1956 роки. АЦДВР, ф. 11, т. 29. Електронний архів українського визвольного руху: https://avr.org.ua/viewDoc/23778/; Шпильова В. Войціх Кузмінський дав клятву тим, кого вже немає на світі. Голос України (5 березня 2008): https://www.golos.com.ua/article/192736; Єзерська І. Різьблена скринька із Караганди. Тюрма на Лонцького (2016, 25 травня): https://lonckoho.lviv.ua/podiji/novyny/rizblena-skrynka-iz-karahandy.html; Мусіхіна Л. Невигадана хроніка однієї родини. Культурна референтура ОУН (2018, 11 червня): https://kroun.info/iz-pershih-vust/nevigadana-hronika-odniyeyi-rodini/#more-3323; Контррозвідник ОУН Артем Петрончук: ворожа агентура — не спить. Бастіон (2021, 16 вересня): https://bastion.tv/kontrrozvidnik-oun-i-upa-artem-petrenchuk-spogadi-pro-zhittya-za-kolyuchim-drotom_n43425; Шершень О. Родинні

віднести записані неопубліковані спогади очевидців із приватних архівів[13]. Їхнім головним недоліком є відсутність експертної оцінки та належного маркування матеріалу.

Перш ніж перейти до аналізу структури книги, варто зупинитися на кількох засадничих аспектах залучення поляків до підпілля ОУН і УПА. Взаємини між сусідніми народами, як це зазвичай відбувається, розпочинаються ще задовго до їх формування. У них знаходиться місце для ненависті та дружби, війни та союзу, культурного обміну та взаємного заперечення.

Юрій Пйочкевич

Українські фронтири цього процесу постійно рухалися, що безпосередньо відобразилося на регіонах розселення поляків. У 1920-х — 1930-х рр. їх найбільший відсоток мала Галичина, особливо західна частина. Значно менше польського населення було у Волинському воєводстві, а також у прикордонних районах Житомирської і Кам'янець-Подільської обл. Їхні стосунки з українцями загалом можна назвати добросусідськими. Провідник ОУН в Україні Василь Кук («Леміш») згадував: «Всі поляки говорили українською мовою. Поляки, які вважали себе такими, ходили до костелу, а українці — до церкви. На свята, як-от польський Святвечір, батько йшов до сусіда-поляка, а той на українське свято приходив

історії: Тато хотів виїхати в Польщу, але КГБ залякав маму. Monitor Wołyński (2024, 25 жовтня): https://monitorwolynski.com/uk/news/5802-rodzinne-historie-halina-sokalska

[13] Архів дослідницької програми «Жертви польсько-українського протистояння у 1939–1947 рр.» Українського Католицького Університету. Т. 2. Галичина. Львівська обл. Оп. 9. Миколаївський район. спр. 6. Інформація Юрія Пйочкевича 17.IX.1933 року народження. Фото і запис інформації зроблено 27.III.2019 р. у Миколаєві (Андрій Яремчук); Спогади мешканки Пасічної (м. Івано-Франківськ) Уляни Зорій — племінниці Маріана Жураковського; Спогади Гут-Кульчицького Любомира // Особистий архів Зеня Тараса Богдановича, м. Івано-Франківськ; Спогади матері // Особистий архів Аркуші Ігоря Всеволодовича, м. Тернопіль; Спогади Макарусь Людмили Вікторівни (внучка Карпінської Катерини); Спогади голови Волинського братства вояків УПА Мелетія Семенюка // Особистий архів Вавренчука Миколи Миколайовича (с. Кияж Луцького району Волинської обл.); Спогади Кондратюка Пилипа, 1935 року народження з с. Антонівці Горохівського району Волинської обл. Записані 16 серпня 2020 р. // Особистий архів директора Берестечківського народного історичного музею Дергая Олега Анатолійовича (м. Берестечко Горохівського району Волинської обл.); Фото могили Мечислава та Леокадії Врубелів на польському цвинтарі в Купичеві // Особистий архів Антонюка Ярослава Миколайовича (м. Київ).

Броніслава Цімерман

до нас. Ворожнечі на початку не було. Поляки навіть відвідували читальню «Просвіта», де співали й дружили з українцями»[14].

Суспільство Другої Речі Посполитої у цей період вирувало дискусіями щодо ідеологічних доктрин розбудови держави. Одні підтримували пропаговану Юзефом Пілсудським доктрину прометеїзму, яка дещо перегукувалася з ідеологією ОУН та передбачала підготовку повстання поневолених Росією народів. Інші були прибічниками ідеології Романа Дмовського, що пропагувала «національний егоїзм», антисемітизм і повну асиміляцію національних меншин. Член ОУН Олександр Фединский («Люник») згадував про свою тітку Броніславу Цімерман: «В поглядах нетолерантна, зокрема була прихильником польського шовіністичного середовища т. зв. національних демократів / ен-деків/, якого ідеологом був Дмовскі. Позатим також була атеїсткою. Тому, що тета Генця була звеличником Пілсудського, якого тета Бронця називала «лайдаком», прийшло між ними до зірвання всяких зносин, що тривало 20 літ; аж на якімсь родиннім похороні поєдналися»[15]. Водночас значні впливи мали комуністи.

У цьому бурлінні ідей відбувалося становлення ОУН. Як би це не виглядало дивно, до її складу вступила молодь польсько-українського походження. Багатьох із них вабила модна у той час революційна романтика[16]. Референт крайової команди УВО Зиновій Книш («Ренс») згадував про наполовину поляка Володимира Байталу («Франека»): «Сам був він завзятий українець-патріот, хоч у щоденному житті послуговувався львівською говіркою, дивною мішаниною польських та українських слів. Відзначався великим нахилом до революційної романтики, тягнуло його всюди, де була якась «акція»… Політична робота його зовсім не цікавила, а бойова температура ОУН видавалася йому занизька і він разом з гуртом таких самих львівських шибайголов зложив таємну організацію «Чорна Рука» з ціллю помсти на поляках. «Чорна Рука» любувалася в таких справах, як сходини опівночі на Високому Замку або десь на цвинтарі, таємні закляття, різний міфійний церемоніял у ролі американського ку-клюкс-кляну та усяких таємничостях, що на них уміла здобутися юнацька фантазія»[17].

---

[14] Ілечко А. Останній головнокомандувач УПА: що відомо про уродженця Львівщини Василя Кука. Дивись. INFO (2025, 11 січня): https://dyvys.info/2025/01/11/vasyl-kuk-biografiya/#:~:text

[15] Фединський О. Спомини з мойого життя. Клівленд, 1981. С. 31.

[16] Гаєвой М. Українська молодь і націоналізм у Тернополі наприкінці 1920-х років // Ідентичності в умовах пограниччя: матеріали міжнародної наукової конференції (Ужгород, 27–28 січня 2021 р.). Ужгород, 2022. С. 254.

[17] Книш З. Голос з підпілля. Розповідь Кривоноса. Торонто: Срібна Сурма, [б.р.]. С. 15.

Однак вирішальним фактором була національна ідентичність. Керівник Станіславської бойової «п'ятірки» Української військової організації (далі — УВО) Володимир Моклович згадував про матір бойовика Олександра Скоробогатого «була з тих поляків, що не зміли по-польськи говорити»[18].

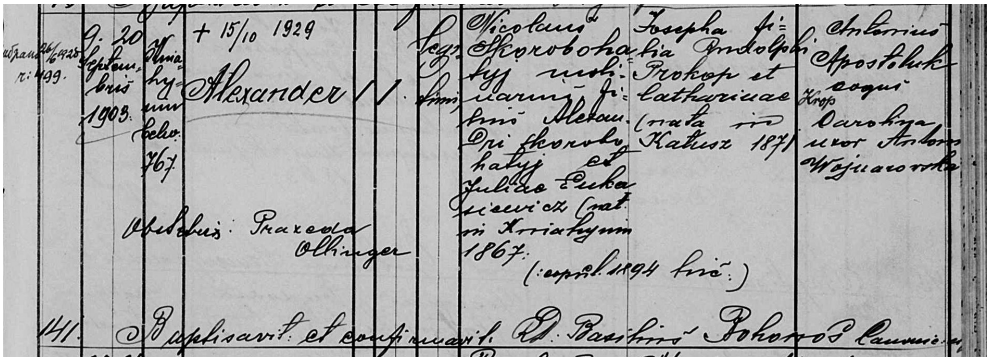

Запис про хрещення Олександра Скоробагатого

Не минув без участі наполовину поляків (Зенона Пеленського, Ярослава Барановського та Юліана Вассияна) Перший Конгрес Проводу українських націоналістів у Відні[19]. Про неньку першого голови ПРУН (посаду провідника ОУН ввели пізніше) Євгена Коновальця — Марію Сороку згадували: «Походила за матір'ю з польської шляхетської гербової родини Венґжиновських, родом із Бохні, коло Кракова. Перебуваючи, одначе, серед родини Коновальців-Скоробогатих, вона з часом повністю, переважно при дітях, зукраїнщилася»[20]. Діда-поляка по материній лінії мав організаційний референт «Юнацтва» ОУН Микола Лебедь[21]. За однією з версій матір члена «Вужчого проводу» ОУН Рішарда Франциска Маріана Ярого — Марія-Іоанна Поллак також мала польське або єврейсько-польське походження, а його батько був полонізований чех[22].

Першого військового референта Крайової екзекутиви ОУН на ЗУЗ Михайла Колодзінського також хрестили у римо-католицькому костелі, а написана ним «Воєнна доктрина українських націоналістів» стала програмним документом підпілля[23]. Подібні приклади траплялися й на регіональному рівні. Агент

---

[18] Книш З. Говорить підгір'я. Розповідь Володимира Мокловича, колишнього бойового референта Окружної Команди УВО в Станиславові. Чикаго: Бібліотека «Самостійної України», 1958. С. 17.

[19] Книш З. Становлення ОУН. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 1994. С. 75.

[20] Шах С. Молодість Євгена Коновальця // Євген Коновалець та його доба. Мюнхен: Видання фундації імені Євгена Коновальця, 1974. С. 49.

[21] Покальчук Ю. Бандера, Лебідь та інші. Київ, 1991. № 1. С. 112.

[22] ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-7449, т. 1, арк. 34–35, 114; т. 2, арк. 36; ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 9738, т. 5, арк. 30, 42.

[23] Зайцев О. Воєнна доктрина Михайла Колодзінського // Україна модерна. 2013. № 20. С. 247–256; Зайцев О. Михайло Колодзінський: життя і думки революціонера-націоналіста // «І слова стали чином живим…». Боротьба ОУН і УПА крізь призму людських доль та стосунків. Львів:

Матір Євгена Коновальця

Іноземного відділу ДПУ «Петров» 25 січня 1932 р. повідомляв, що наполовину поляк Роман Бжеський створив у Кременці Волинського воєводства молодіжну нелегальну організацію. Її радикалізм виявився незвичним для місцевої інтелігенції. «Петров» зазначав: «Ціль його була слідуюча. В найближчому часі на політичну арену має виступити нова українська політична партія українських націоналістів, яка хоче програму італійської партії прищепити на українському ґрунті, демократію уважають за погану систему правління, через те в своїй державі вони б запровадили диктатуру одної особи, на взір Італії, де панує диктатор, замінивши демократів на цеховий устрій. Але для цього потрібні великі кадри членів, яких зараз ще немає, отже такі ватажки як Бжеський мають їх створювати з молоді, познайомивши їх раніш зі своєю програмою»[24].

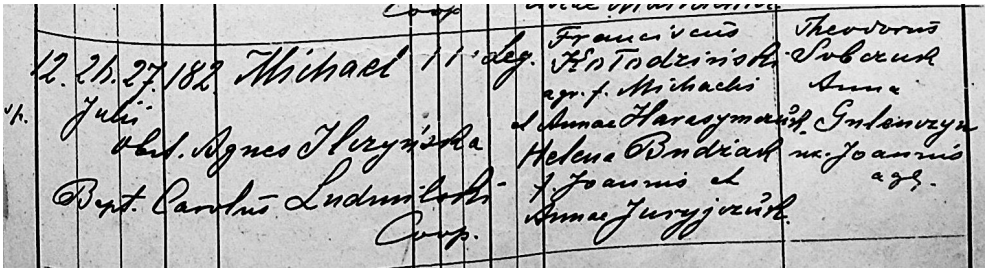

Свідоцтво про хрещення в костелі Михайла Колодзінського

Варто зазначити, що у цей період тривало формування української політичної нації. Частина заарештованих учасників ОУН вказували у процесуальних анкетах себе поляками, водночас зазначаючи, що є греко-католицької віри (Василь Томюк, Андрій Завойський, Леон Змянко, Михайло Коржан та інші)[25]. Ймовірно так вони засвідчували свою приналежність до польської політичної нації.

З вибухом Другої світової війни та першою радянською окупацією ситуація почала змінюватися. Спільний ворог приглушив взаємну ворожнечу, а як наслідок, до мережі ОУН почали частіше вступати поляки. На початку 1941 р.

Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, 2014. С. 7–30.

[24] ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74017, арк. 11–12.

[25] Archiwum Akt Nowych, 349/1, 4.6, 244, к. 66, 68, 70; ДАРО, ф. 32, оп. 36, спр. 2, арк. 10.

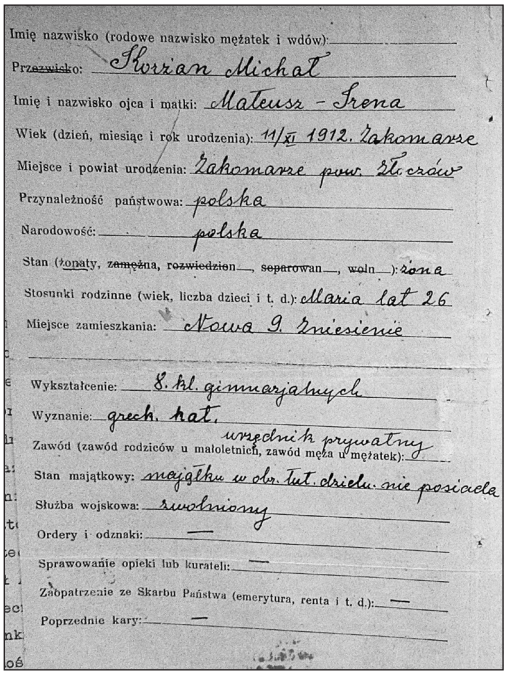

Imię nazwisko (rodowe nazwisko mężatek i wdów):
Przezwisko: Korżan Michał
Imię i nazwisko ojca i matki: Mateusz - Irena
Wiek (dzień, miesiąc i rok urodzenia): 11/XI 1912. Zakomarze
Miejsce i powiat urodzenia: Zakomarze pow. Złoczów
Przynależność państwowa: polska
Narodowość: polska
Stan (żonaty, zamężna, rozwiedzion, separowan, woln): żona
Stosunki rodzinne (wiek, liczba dzieci i t. d.): Maria lat 26
Miejsce zamieszkania: Nowa 9. Zniesienie
Wykształcenie: 8. kl. gimnazjalnych
Wyznanie: greck. kat.
Zawód (zawód rodziców u małoletnich, zawód męża u mężatek): urzędnik prywatny
Stan majątkowy: majątku w obr. tut. dzielu. nie posiada
Służba wojskowa: zwolniony
Ordery i odznaki: —
Sprawowanie opieki lub kurateli: —
Zaopatrzenie ze Skarbu Państwa (emerytura, renta i t. d.): —
Poprzednie kary: —

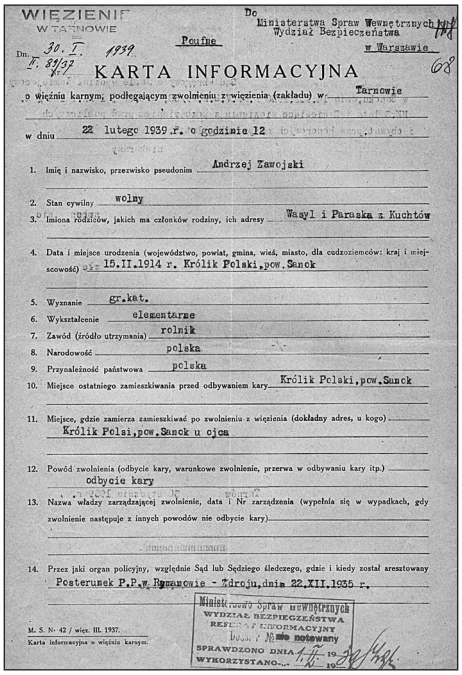

WIĘZIENIE W TARNOWIE

Do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Wydział Bezpieczeństwa w Warszawie

Dn. 30. I. 1939 Poufne

Nr. 89/37

68

KARTA INFORMACYJNA

o więźniu karnym, podlegającym zwolnieniu z więzienia (zakładu) w Tarnowie

w dniu 22 lutego 1939 r. o godzinie 12

1. Imię i nazwisko, przezwisko pseudonim Andrzej Zawojski
2. Stan cywilny wolny
3. Imiona rodziców, jakich ma członków rodziny, ich adresy Wasyl i Paraska z Kuchtów
4. Data i miejsce urodzenia (województwo, powiat, gmina, wieś, miasto, dla cudzoziemców: kraj i miejscowość) 15.II.1914 r. Królik Polski, pow. Sanok
5. Wyznanie gr.kat.
6. Wykształcenie elementarne
7. Zawód (źródło utrzymania) rolnik
8. Narodowość polska
9. Przynależność państwowa polska
10. Miejsce ostatniego zamieszkiwania przed odbywaniem kary Królik Polski, pow. Sanok
11. Miejsce, gdzie zamierza zamieszkiwać po zwolnieniu z więzienia (dokładny adres, u kogo) Królik Polsi, pow. Sanok u ojca
12. Powód zwolnienia (odbycie kary, warunkowe zwolnienie, przerwa w odbywaniu kary itp.) odbycie kary
13. Nazwa władzy zarządzającej zwolnienie, data i Nr zarządzenia (wypełnia się w wypadkach, gdy zwolnienie następuje z innych powodów nie odbycie kary)
14. Przez jaki organ policyjny, względnie Sąd lub Sędziego śledczego, gdzie i kiedy został aresztowany Posterunek P.P. w Rymanowie - Zdroju, dnia 22.XII.1935 r.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych WYDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA REFERAT INFORMACYJNY Dosyć № nie notowany SPRAWDZONO DNIA 1.II. 19 WYKORZYSTANO... 1.II. 19

M. S. N. 42 / więz. III. 1937.
Karta informacyjna w więźniu karnym.

Сторінки з анкет зі слідчих справ Михайла Коржана та Андрія Завойського

в с. Дошне Ратнівського району Волинської обл. місцеві поляки складали основу кущової боївки ОУН на чолі з українцем Антоном Філюком («Вороном»)[26].

Ще більш активне їх залучення, нерідко під тиском, відбувалося у контексті формування органів місцевого самоврядування відновленої Української держави. Учасник ОУН Сергій Мороз заявив наприкінці липня 1941 р. голові Борщагівської сільської управи Погребищенського району (Вінниччина) поляку Францу Врублевському: «Якщо ви хочете мати місце в Україні, то повинні заслужити це право… працювати чесно для України і виконувати накази Організації»[27]. Поляк Євген Пюро свідчив, що 16 липня 1941 р. його викликали до Камінь-Каширської районної «експозитури» (Волинь), яка перебувала під контролем ОУН. Євген Каранович (згодом головний лікар загону УПА «Озеро»), Олександр Вілігурський та доктор Бабик повідомили, що призначають Євгена на посаду керівника лісництва та зауважили: «Якщо ви працювали за польської та радянської влади, не маєте права відмовлятися зараз, інакше будете покарані за законом воєнного часу»[28].

Однак за кілька тижнів німці розпочали репресії проти оунівців, що призвело до перегляду їхніх ідеологічних доктрин. Було вирішено накопичувати сили для нанесення удару в зручний момент. На жаль ситуацією скористалася

[26] ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 213, 240.
[27] ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6, спр. 1975, арк. 23.
[28] ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 4(Р), спр. 1714, арк. 13, 23.

частина місцевих поляків, які масово записувалися у «фольксдойчі» й займали посади в окупаційній адміністрації. Кульмінацією цього було заміщення весною 1943 р. ними на Волині української поліції, яка перейшла у підпілля. Ярослав Старух писав, що більшість національностей «прихильно поставилась до українського самооборонного й визвольного руху та активно співпрацює з українцями, за винятком одних поляків, які в більшості настроєні крайньо імперіялістично»[29].

Напругу у стосунках між народами підігрівали німці. Руками польської поліції вони розгорнули терор щодо членів та прибічників ОУН. Сотенний УПА Степан Савчук («Наливайко») погрожував представникам районної окупаційної адміністрації: «На кожен ваш удар ми відповімо ударом! Ваш Цумань разом із вами та вашими поляками злетить у повітря»[30]. Зрештою давні образи та підступна політика німців призвели до страшної трагедії — тисяч безневинних жертв з обох сторін. З причин розпорошеності поляків у «морі» українського селянства їх загинуло більше.

Незважаючи на зазначене, навіть у цей жахливий період траплялися винятки. Поодинокі поляки залишалися проживати на підконтрольних запіллю УПА теренах. Наприклад, Галина Смельковська з містечка Колки[31]. Окремі поляки переходили у православну віру та вступали до УПА[32]. Однак найчастіше такими були вихідці зі змішаних сімей. Учасник ОУН Василь Грицьків («Довбня») сказав Юзефу Лещиському, що він по матері українець, а отже повинен приєднатися до новосформованої повстанської сотні[33]. Артем Петрончук згадував, що весною 1943 р. під час бою з німцями біля Костополя загинуло двоє повстанців. Їхня матір була полькою, а батько — українцем[34]. Аналогічне походження мав один зі стрільців сотні УПА Олексія Брися («Остапа»), яка діяла на Горохівщині[35]. Водночас до повстанців приєднувалися поляки, які виростали серед українців та повністю сприйняли їхню культуру. Так, Тадеуш Ренечко із с. Городнє Головненського району був учасником місцевої станичної боївки самооборони УПА[36], а Мечислав Врубель із с. Нири Турійського району — розвідником ОУН у Ковельському інспекторатi «Кузня» Волинської округи АК. Після викриття польською контррозвідкою він застрілився. Тіло Мечис-

[29] Літопис УПА. Нова серія. Т. 21: Ярослав Старух / упорядник В. Мороз. Київ–Торонто, 2012. С. 466.

[30] Реабілітовані історією. Волинська область / Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2010. Кн. 1. С. 65.

[31] ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1378, арк. 125–126а.

[32] Трагедія українсько-польського протистояння на Волині. 1938–1944 років. Луцький район і м. Луцьк / упорядник І. Пущук. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009. С. 39, 191–192.

[33] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14245, арк. 17 зв.

[34] Контррозвідник ОУН Артем Петрончук: ворожа агентура — не спить. Бастіон (2021, 16 вересня): https://bastion.tv/kontrrozvidnik-oun-i-upa-artem-petrenchuk-spogadi-pro-zhittya-za-kolyuchim-drotom_n43425.

[35] Спогади голови Волинського братства вояків УПА Мелетія Семенюка // Особистий архів Вавренчука Миколи Миколайовича (с. Кияж Луцького району Волинської обл.).

[36] ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 4003. арк. 23 зв.

лава учасники УПА урочисто поховали на католицькому цвинтарі в Купичеві. При цьому виголошували промови та виклали на могилі з квітів тризуб[37].

За ініціативи курінного УПА Порфирія Антонюка («Сосенка») на Володимирщині була спроба створити з місцевих поляків окрему сотню. Основу її склала боївка самооборони с. Свійчів на чолі з вчителем Целестином Домбровським. До неї приєдналося ще приблизно сімдесят польських юнаків із Домінополя, Ясенівки, Миколаївки, Свійчівки, Турії, Буд Осівських, Ковалівки, Маршалківки, Лежахіва, Чеснівки, Киселівки та інших сіл повіту. Як символ братерства з українцями вояки носили на кашкетах кружечок з жовто-блакитним та біло-червоним прапорами. Базувалася зазначена сотня у стодолах с. Домінопіль, де новобранці проходили військове навчання. Однак поступово польські вояки почали дезертирувати та переходити на службу в німецьку поліцію. У ніч на 11 липня 1943 р. вони намагалися нейтралізувати охорону повстанського штабу загону УПА «Січ». Однак напад вдалося відбити. Після цього повстанці провели каральну акцію на Домінопіль, де загинуло багато безневинних цивільних. Щодо зазначеної події типографія «Січі» випустила для місцевих поляків спеціальну роз'яснювальну листівку[38].

Хрест на могилі Мечислава та Леокадії Врубелів. Фото осені 2025 р.

Водночас частина поляків, які потрапляли в підпілля ОУН або УПА, приховували свою національність. Так вчинили: Андрій Гачинський, Василь Заводовський, Андрій Чернушко, Болеслав Колюда та інші. Останній свідчив: «Перш ніж вести розмову про ОУН Мирон Муха мене спитав, хто я за національністю. Я відповів, що українець. До того ж в селі мене знали як українця. Я цього сам хотів, адже тоді до поляка в населення було гірше ставлення, як до українця,

---

[37] Mariański A. A w krzaku było mrowisko… Opole: Wydaw. św. Krzyża, 1993. S. 20; Фото могили Мечислава та Леокадії Врубелів на польському цвинтарі в Купичеві // Особистий архів Ярослава Антонюка.

[38] ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92; Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa, 1990. S. 103; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa, 2008. S. 914–915; Ковальчук В. Літопис УПА. Нове серія. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО «Заграва», «Турів», «Богун» (серпень 1942 — грудень 1943). Київ–Торонто, 2007. С. 754.

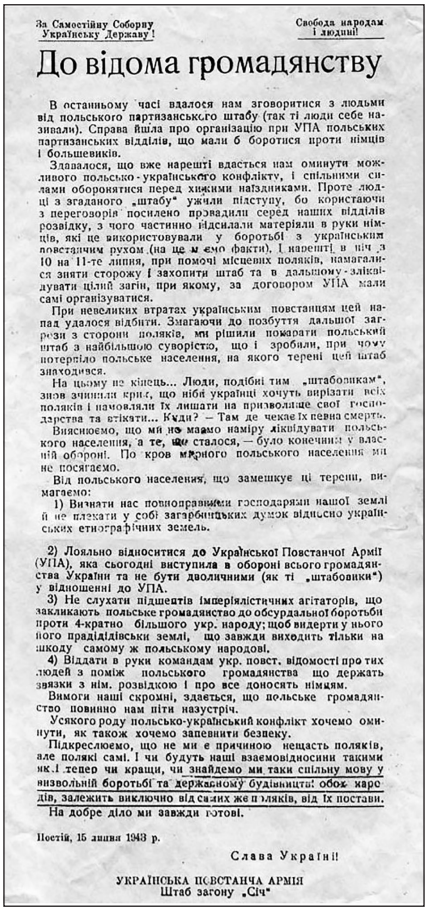

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода народам і людині!

До відома громадянству

В останньому часі вдалося нам зговоритися з людьми від польського партизанського штабу (так ті люди себе називали). Справа йшла про організацію при УПА польських партизанських відділів, що мали б боротися проти німців і большевиків.

Здавалося, що вже нарешті вдасться нам омминути можливого польсько-українського конфлікту, і спільними силами обороняться перед хижими нападниками. Проте люди ці з згаданого „штабу" ужили підступу, бо користаючи з перегворів посилено пропадили серед наших відділів розвідку, з чого частинно відсилали матеріяли в руки німців, які це використовували у боротьбі з українським повстанчим рухом (на це маємо факти). І нарешті в ніч з 10 на 11-те липня, при помочі місцевих поляків, намагалися зняти сторожу і захопити штаб та в дальшому - завівдувати цілий загін, при якому, за договором УПА мали самі організуватися.

При невеликих втратах українським повстанцям цей напад удалося відбити. Змагаючи до позбуття дальшої загрози з сторони поляків, ми рішили помарати польський штаб з найбільшою суворістю, що і зробили, при чому потерпіло польське населення, на якого терені цей штаб знаходився.

На цьому не кінець... Люди, подібні тим „штабовикам", знов зчинили крик, що ніби українці хочуть вирізати всіх поляків і намовляли їх лишати на призволяще своє господарства та втікати... Куди? — Там де чекає їх певна смерть.

Виясиюємо, що ми не маємо наміру ліквідувати польського населення, а те, що сталося, — було конечним у власній обороні. По кров мирного польського населення ми не посягаємо.

Від польського населення, що замешкує ці терени, вимагаємо:

1) Вичнати нас повноправними господарями нашої землі й не плекати у собі загарбницьких думок відносно українських етнографічних земель.

2) Лояльно відноситися до Української Повстанчої Армії (УПА), яка сьогодні виступила в обороні всього громадянства України та не бути дволичними (як ті „штабовики") у відношенні до УПА.

3) Не слухати підшептів імперіялістичних агітаторів, що закликають польське громадянство до обсурдальної боротьби проти 4-кратно більшого укр. народу; щоб видерти у нього його прадідівські землі, нежди виходить тільки на шкоду самому ж польському народові.

4) Віддати в руки командам укр. повст. відомості про тих людей з поміж польського громадянства що держать звязки з ним. розвідкою і про все доносять німцям.

Вимоги наші скромні, здається, що польське громадянство повинно нам піти назустріч.

Усякого роду польсько-український конфлікт хочемо омминути, як також хочемо запевнити безпеку.

Підкреслюємо, що не ми є причиною нещасть поляків, але полякі самі. І чи будуть наші взаємовідносини такими як і тепер чи кращи, чи знайдемо ми таки спільну мову у визвольній боротьбі та державному будівництві обох народів, залежить виключно від самих же поляків, від їх постави.

На добре діло ми завжди готові.

Постій, 15 липня 1943 р.

Слава Україні!

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ
Штаб загону „Січ"

Листівка штабу загону УПА «Січ» від 15 липня 1943 р. «До відома громадянству»

особливо при німецькій окупації. Тому я був завербований в ОУН як українець»[39].

На теренах Галичини міжнаціональний конфлікт відбувся дещо пізніше та протікав у набагато спокійніших формах. Згідно з наказом повітового провідника ОУН від 5 травня 1944 р. рекомендувалося: «Проганяти з мішаних сіл тих поляків, що не мають тенденції засимілюватися. Зате не рухати тих, що мають українські родини і особливо не тяготіють до поляків, а держаться тільки релігією»[40].

Після відступу німців ситуація докорінно змінилася. Волинські поляки майже повністю залишили регіон. Їхній відсоток на Галичині також значно зменшився й ця тенденція постійно продовжувалася. Саме у цей період відбувалося найактивніше залучення поляків до мережі ОУН. Територіально воно охоплювало більшість регіонів України. Однак, очікувано, переважало в Галичині. Цьому також сприяла нормалізація взаємин між ОУН і польськими підпільними організаціями[41]. Водночас робилися спроби агітацією нормалізувати взаємини з поляками. Під час бою 13 травня 1945 р. опергрупи Білобожицького райвідділу НКВС із боївкою ОУН в с. Черкавщина було захоплено листівки. В одній із них зазначалося: «Поляки чесні патріоти Батьківщини, єднайтесь з революційним фронтом поневолених народів проти гітлерівських імперіалістів-хижаків. Хай живе революція… Ми не воюємо з поляками, а прийдемо їм з допомогою на польській землі, які як і ми боряться з займанцями Гітлером та Сталіном. Хай живе зв'язок поляків і українців в боротьбі за незалежність держав усіх народів. Геть Гітлера! Геть Сталіна!»[42]. Інколи подібна агітація мала результати. Директор Скалатської електростанції поляк Міхал Колодій наприкінці листо-

[39] ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 8426, арк. 16.

[40] Польсько-українські стосунки в 1942–1947 роках у документах ОУН та УПА / упорядник В. Вятрович. Львів: ЦДВР, 2011. С. 506.

[41] ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 219, арк. 45–47, 51; ф. 5, оп. 1, спр. 51272, т. 1, арк. 20–22; ф. 71, оп. 6, спр. 35, арк. 1; ф. 73, оп. 1, спр. 43, арк. 104; спр. 574, арк. 99.

[42] ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 265, арк. 19 зв.

пада 1946 р. заявляв, що АК та УПА об'єдналися для спільної боротьби з радянською владою та вичікують зручного моменту для виступу[43]. Однак, незважаючи на усі перелічені заходи, повного примирення не відбулося.

Ставлення до поляків, які залишилися після обміну населенням, в учасників ОУН було різне. Старосамбірський районний провідник Пилип Добрянський («Яремко») не робив різниці між ними і українцями. Головним критерієм підбору підпільників він вважав надійність[44]. Провідник Єзупільського району ОУН Роман Данилюк («Крига») дуже цінував місцевих поляків. Вважав, що цим непростим рішенням вони засвідчили свою лояльність, а щодо Франка Каспровського зазначав: «Хоча він є поляком, я не обміняю його на будь-якого українця»[45]. Натомість референт СБ Копичинецького надрайону ОУН Іван Пінязь («Око») дотримувався протилежної думки. На допиті від 18 квітня 1953 р. він свідчив про польку Климентину із с. Джурин Білобожницького району: «Її сім'я підтримувала зв'язок з ОУН через страх смерті… Не виїхали до Польщі бо шкода було залишити господарство. Не могли відмовити підпільникам та водночас не наважувались заявити органам радянської влади. Фактично вони опинилися між молотом та наковальнею і прийняли рішення, що краще погано жити, ніж взагалі не жити… Ми їх використовували тому, що були поза підозрами органів радянської влади»[46]. Зі згаданої причини підпільники нерідко доручали полякам догляд своїх дітей. Так, дворічного Петра — сина провідника ОУН Північно-західних українських земель (далі — ПЗУЗ) Василя Галаси («Орлана») виховувала сім'я Олексія Мартиновського[47]. Гелена Андрущишина (Рутковська) доглядала за Орестом (сином учасника ОУН)[48]. Антон Павелько з дружиною упродовж травня–липня 1946 р. переховували у своєму будинку доньку учасника ОУН Марію Бочарську[49]. Ще частіше підпільники переховувалися в поляків особисто. В агентурному донесенні МДБ від 20 лютого 1952 р. зазначалося, що у Львові на вул. Коневській, 15, в квартирі поляка мешкала дружина Василя Кука — Уляна Крюченко («Оксана»)[50].

Дані некрологів засвідчують наявність в боївках ОУН поляків, які не приховували свою національність[51].

Найактивніше їх залучення до мережі ОУН відбувалося у Старосамбірському районі Дрогобицької обл. У лютому 1946 р. станичний с. Сусідовичі Юліан Ярош («Застава») створив боївку, де з вісімнадцяти учасників чотирнад-

---

[43] ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 89, арк. 141.
[44] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р), спр. 21797, т. 1, арк. 24.
[45] ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф 4(Р), спр. 10169, арк. 79.
[46] ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 68211, т. 2, арк. 158–159.
[47] ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 456, арк. 24–25.
[48] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344, т. 1, арк. 75–76.
[49] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 37343, арк. 16.
[50] ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-9079, т. 32, арк. 127.
[51] ДАТО, ф. Р-3472, оп. 1, спр. 50, арк. 51; Реєстр впавших повстанців за період від 15.05.1945 по 15.07.1946 р. Постій 01.08.1946 // АЦДВР, ф. 31, т. 14: https://avr.org.ua/viewDoc/28346

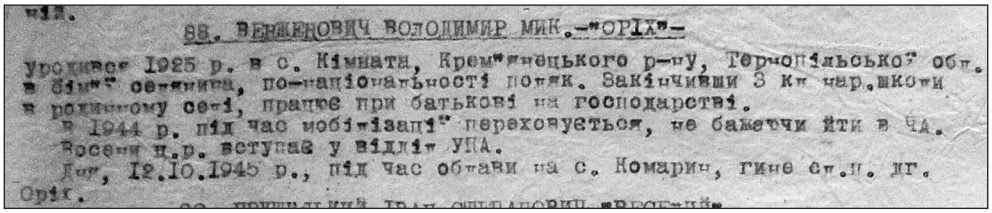

88. ВЕРЕНЕВИЧ ВОЛОДИМИР МИК.-"ОРІХ"-

Уродився 1925 р. в с. Кімната, Кремянецького р-ну, Тернопільської обл. в бідній сім'ї, по-національності поляк. Закінчивши 3 кл. нар.школи в рідному селі, працює при батькові на господарстві.

В 1944 р. під час мобілізації переховується, не бажаючи йти в ЧА.

Восени н.р. вступає у відділ УПА.

Дня, 12.10.1945 р., під час облави на с. Комарин, гине сл.ч. дг. Оріх.

Фрагмент «Опису упавших за час від 1943–1947 рр.» Кременецького надрайону ОУН

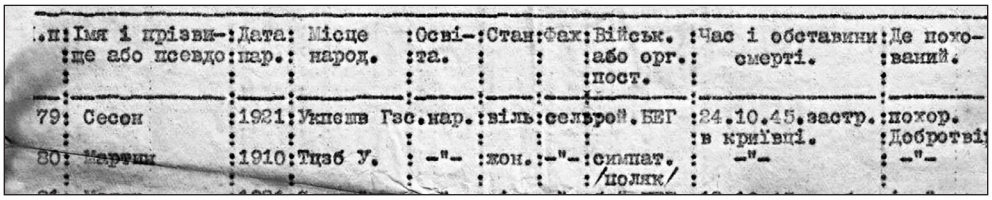

п/п	Ім'я і прізвище або псевдо	Дата нар.	Місце народ.	Освіта.	Стан	Фах	Військ. або орг. пост.	Час і обставини смерті.	Де похований.
79	Сесон	1921	Умінець Гас.нар.	вільн.	селянр.	БЕГ		24.10.45. в кривці.	застр. похор. Доброті
80	Мартин	1910	Тцаб У.	-"-	жон.	-"-	симпат. /поляк/	-"-	-"-

Фрагмент «Реєстру впавших» Сокальської округи ОУН з зашифрованим повідомленням про загибель Мартина Скудницького («Мартина»)

цять були поляками, а решта — українцями[52]. Вони брали участь у нападі на місцевий маслозавод, магазин сільпо, сільраду, вбивстві голови сільради, командира винищувального батальйону, майора і сержанта військ МДБ[53]. Звичність на Старосамбірщині залучення поляків до мережі ОУН засвідчує оксюморон, вжитий 25 серпня 1947 р. слідчим райвідділу МДБ Ліхоузовим: «українсько-польська націоналістична антирадянська організація»[54]. За результатами біографічного довідника в Самбірському районі народилося 64 поляків (10.7% від загальної кількості виявлених), які надавали допомогу ОУН. З них 27 (тобто 4.5%) у с. Сусідовичі.

Участь поляків у мережі ОУН простежується включно до періоду знищення органами КДБ останніх ланок підпілля. Так, 10 липня 1967 р. у с. Старі Петликівці співробітниками Бучацького відділу КДБ був заарештований учасник ОУН Володимир Черкавський (поляк по матері), який перебував у підпіллі з вересня 1944 р.[55].

На основі поданих у книзі біографічних довідок вдалося встановити головні періоди діяльності поляків в підпіллі УВО, ОУН та УПА. Найменше, а саме 20 випадків, зафіксовано упродовж серпня 1920 р. — початку вересня 1939 р. З середини вересня 1939 р. по кінець червня 1941 р. їх було 38. Упродовж німецько-румунської окупації з липня 1941 р. по жовтень 1944 р. — 68. Ра-

[52] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 253–267.

[53] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 40789, арк. 45–52.

[54] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р). спр. 28170, арк. 81.

[55] Сарматський О. Архів СБУ: повстанець з Тернопільщини 20 років переховувався у криївці // Терен. Тернопільські Новини (2017, 2 січня): https://teren.in.ua/news/arhiv-sbu-povstanets-z-ternopilshhyni-20-rokiv-perehovuvavsya-u-kryyivtsi-foto_59389.html.

дянський період умовно можна розділити на дві частини — до та після масового виїзду поляків. З листопада 1944 р. до початку 1946 р. зафіксовано 168 випадків, а далі до 1955 р. — 323.

За регіонами зазначена діяльність поляків у підпіллі УВО, ОУН та УПА виглядає так: Львівська обл. — 216 випадків, Тернопільська — 161, Івано-Франківська — 45, Житомирська — 42, Хмельницька — 32, Волинська — 27, Підкарпатське воєводство — 18, Рівненська обл. — 11, Вінницька — 10, Чернівецька — 7, Київська — 4, Люблінське воєводство — 4, Дніпропетровська обл. — 1, Одеська — 1, Донецька — 1, Луганська — 1, Миколаївська — 1, Черкаська — 1, Кримська — 1.

Підрахунки напрямів діяльності виглядають так: надавали допомогу — 348 осіб (з них утримувачі криївок — 23), учасниками збройних підрозділів або референтур було 184 особи, керівні посади займали — 42 (рівня станичного — 9, кущового/підрайонного — 7, районного — 6, надрайонного/повітового — 6, крайового — 5, окружного — 3, командира сотні — 3, обласного проводу — 1, командира куреня — 1, чоти — 1, рою — 1).

Щодо даних про подальшу долю: отримали до 10 років таборів — 191 особа, більше 20 років таборів — 110, від 11 до 20 років таборів — 30, загинули у бою — 33, отримали смертний вирок — 26, виселені — 70, виїхали після звільнення в Польщу — 37.

Занурюючись у переплетення подій та людських доль, не можна оминути аналізу ключових чинників, які безпосередньо впливали на участь поляків у мережі ОУН та підрозділах УПА. Передусім це причини вступу до підпілля. Найпоширенішою серед них була допомога рідним або близьким: Станіслав Ярош — сину Юліану («Заставі»)[56], Гусак Анна — брату Стефану[57], Осипа Кобилянська — чоловіку Петру («Вояку»)[58], Марія Пеленська — чоловіку Володимир Павлику[59], Ярослав Довбуш — двоюрідному брату[60]. Володимир Шиманський також двоюрідному брату Кривеню Василю («Залізняку»), а ще родичу — надрайонному провіднику ОУН Олексію Демському («Шувару»)[61], Стефан Якубовський — зятю, кущовому провіднику ОУН Василю Лужному («Кучеру»)[62], Кароль Стембальський — свояку (чоловіку сестри) Володимиру Голинському («Славку»)[63], Гелена Андрущишин (Рутковська) — брату чоловіка[64], Анна Венгриновська — двоюрідній сестрі покійного чоловіка[65]. Йо-

---

[56] Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 669.

[57] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 35574, арк 16 зв.

[58] ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 119, арк. 122; спр. 155, арк. 246 зв.

[59] ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 75195, арк. 153.

[60] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 27134, арк. 48.

[61] ДАІФО, ф. 2157, оп. 2, спр. 14180, арк. 31–34.

[62] ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 173.

[63] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26707, арк. 89.

[64] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344, т. 1, арк. 75–76.

[65] ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 8653, арк. 54.

Марія (полька) та Володимир Павлики (командир Перемишльської округи УПА), а також їхній син Ігор

сип Піочкевич — шурину, референту СБ Дрогобицької округи ОУН Євгену Пришляку («Аскету»)[66], Ерік Петрунелія — племіннику Миколі Барану («Луні»)[67]. Володимир Штонь — племіннику дружини[68].

Допомогу референту СБ Буданівського району ОУН Роману Солтису («Довбушу») Людвіга Врублевська пояснювала так: «Я знала, що бандити є ворогами радянської держави, знала що їх заборонено переховувати, але з ними була моя донька»[69]. Марія Кшачек стверджувала, що надавала поміч учасникам ОУН, щоб вони не забрали в підпілля її п'ятнадцятирічного сина[70]. У свою чергу підпільники також намагалися підтримати своїх рідних. Восени 1943 р. референт СБ Устилузького району Іван Кусинський («Ластівка») допоміг польській сім'ї своєї нареченої безпечно виїхати за р. Буг[71].

Емоційно близьким до родинного чинника можна вважати романтичний. Нерідко причиною допомоги підпіллю ОУН були особисті стосунки. Так, Станіслава Ковалюк зустрічалася з учасником ОУН Іваном Телюком, Віра Вацлав із «Довбушем», Ольга Курьянська з «Хитрим», Францішка Савка зі Стефаном Васьківим («Мандрівним»), а Марта Пашківська з провідником

[66] ГДА СБУ. ф. 2, оп. 1, спр. 851, арк. 73.
[67] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15429, арк. 49.
[68] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 10341, арк. 12.
[69] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9170, арк. 17 зв.
[70] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344, т. 2, арк. 376.
[71] ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 9121, арк. 27.

Бережанської округи ОУН Лонгином Шиманським («Гармашем»)[72].

Траплялися й курйозні випадки залучення поляків до підпілля ОУН. Восени 1945 р. житель с. Єлиховичі Золочівського району Львівської обл. Володимир Голич зайшов до повітки сусіда Сергія Грабовського, де в цей час учасники ОУН частувалися бочкою пива. Михайло Юрцан запропонував йому приєднатися. Відтоді Володимир мав зв'язок із підпіллям[73].

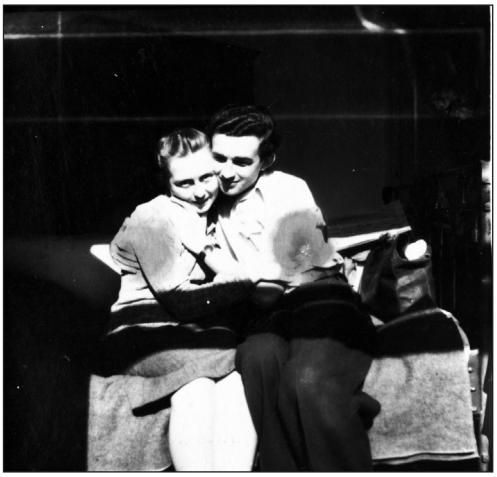

Марта Пашківська та Лонгин Шиманський

Поширеною причиною вступу поляків до мережі ОУН і УПА була необхідність переходу на нелегальне становище. Юзеф Рублевський, Василь Заводовський, Болеслав Гановський — остерігалися вивозу на роботу в Німеччину[74]. Борислав Мокшанський, Андрій Бачинський — втекти з примусових робіт в Райху[75]. Михайло Кіналь — дезертирував із німецьких поліційних або військових підрозділів[76]. Петро Кобилянський, Володимир Дружбіцький, Андрій Чернушко, Казимир Паробек, Володимир Белянський, Володимир Венжинович («Оріх») та Стефан Антошко («Гора») — переховувалися від мобілізації в Червону армію або дезертирували звідти[77]. Євстахій Любрицький та Ян Шильвейстр — втекли з примусових робіт у радянському тилу[78].

Вагомим чинником, який також спонукав поляків підтримувати учасників ОУН були радянські репресії. Найбільше вони зачепили у 1937–1938 рр. Жи-

---

[72] ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6132, арк. 10, 21; ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 50231, т. 2, арк. 182–184; ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 13131, т. 2, арк. 403; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14507, арк. 77; Галицький П. Легенда Марти Пашківської // Галицький вісник плюс. 2016. № 21. С. 1, 4, 8.

[73] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28414, арк. 127.

[74] ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 18738, арк. 16; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 1969, арк. 16; спр. 16744, арк. 12.

[75] ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 9661, т. 2, арк. 13; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 17171, арк. 10.

[76] ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р). спр. 6522, арк. 27; Моє покоління. Спомини Ярослава Гуньки. Локальна історія (2023. 29 вересня). https://localhistory.org.ua/texts/chitanka/moie-pokolinnia-spomini-iaroslava-gunki/.

[77] ГДА СБУ, ф 73, оп. 1, спр. 248, арк. 254; ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 35574, арк. 15–17, 20 зв, 26 зв; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 581, арк. 14; спр. 8559, арк. 19; спр. 8863, арк. 80; спр. 12375, арк. 28; ДАТО, ф. Р-3472, оп. 1, спр. 50, арк. 51.

[78] ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 12307, арк. 16; спр. 16076, арк. 12.

томирську та Кам'янець-Подільську обл.[79]. Серед рідних, згаданих поляків, у грудні 1937 р. співробітниками НКВС був розстріляний батько Войцеха Кузьмінського, у лютому 1938 р. — чоловік Розалії Філінської[80], а ще через місяць — брат Миколи Юзвишина[81]. Того ж року був страчений батько Юзефи Пудрик та Антоніни Метлашевської[82]. Щоб не потрапити на виселення в Казахстан Антоніна Котвіцька змушена була змінити місце проживання[83]. Сім'ї більшості репресованих поляків продовжували зазнавати переслідувань від радянської влади у наступні десятиліття. Так, матір Войцеха Кузьмінського ув'язнили 1946 р. за кілька колосків зібраних із колгоспного поля. Щоб вижити її діти були змушені працювати в колгоспі за трудодні. Згодом Войцех згадував про учасників боївки Йосипа Демчука («Яструба»): «Вони учили мене людськості та України»[84]. На допиті 15 вересня 1951 р. слідчим МДБ у м. Дунаївці він заявляв: «Я добре усвідомлював, що моя діяльність спрямовувалася на повалення радянської влади»[85].

Подібні історії траплялися також у західних областях України. У липні 1940 р. до мережі ОУН під псевдонім «Шуліка» вступила Олександра Кульчицька. Брата та сестру якої депортували як членів сім'ї осадника[86]. Допомогу ОУН надавала Стефанії Лещій. Її чоловіка як польського офіцера у 1940 р. заарештували співробітники НКВС та ймовірно розстріляли[87]. Того ж року до Партизанського району Красноярського краю було виселено сім'ю Ольги Курьянської. Згодом вона надавала допомогу учасникам ОУН[88].

Інколи поляків залучали до мережі ОУН як фахівців, продовжуючи практику попереднього періоду визвольної боротьби. Засновник СБ ОУН Микола Лебедь розповідав у 1991 р. письменнику Юрію Покальчуку: «Коли я мав десь чотирнадцять–шістнадцять років і дуже запалився українськими ідеями, закликав мене до себе мій дід, мамин батько, поляк, і каже: «То ти хочеш воювати за свою Україну? Йди, я тобі не бороню! Але перше вивчись хоч своє ім'я

---

79 Польща та Україна у тридцятих — сорокових роках XX століття. Т. 8. Великий терор: Польська операція 1937–1938. У двох частинах / упорядники: Ю. Шаповал, Є. Беднарек, М. Маєвський, С. Кокін та інші. Варшава–Київ, 2010. 1983 с.

80 Реабілітовані історією. Житомирська область. Книга сьома. Житомир: Полісся, 2015. С. 144; Реабілітовані історією: У двадцяти семи томах. Хмельницька область / упорядники: Л. Місінкевич, Р. Подкур. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 900–901.

81 ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 28140, арк. 17; Реабілітовані історією. Хмельницька область / упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 1015.

82 ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 27556, арк. 20 зв, 64 зв.

83 ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 30227, арк. 71.

84 Шпильова В. Войціх Кузмінський дав клятву тим, кого вже немає на світі. Голос України (5 березня 2008): https://www.golos.com.ua/article/192736; Реабілітовані історією: У двадцяти семи томах. Хмельницька область / упорядники: Л. Місінкевич, Р. Подкур. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 900–901.

85 ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7, спр. 28758, арк. 16.

86 ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 27522, т. 3, арк. 20, 22 зв.

87 ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 12284, арк. 7.

88 ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6132, арк. 10.

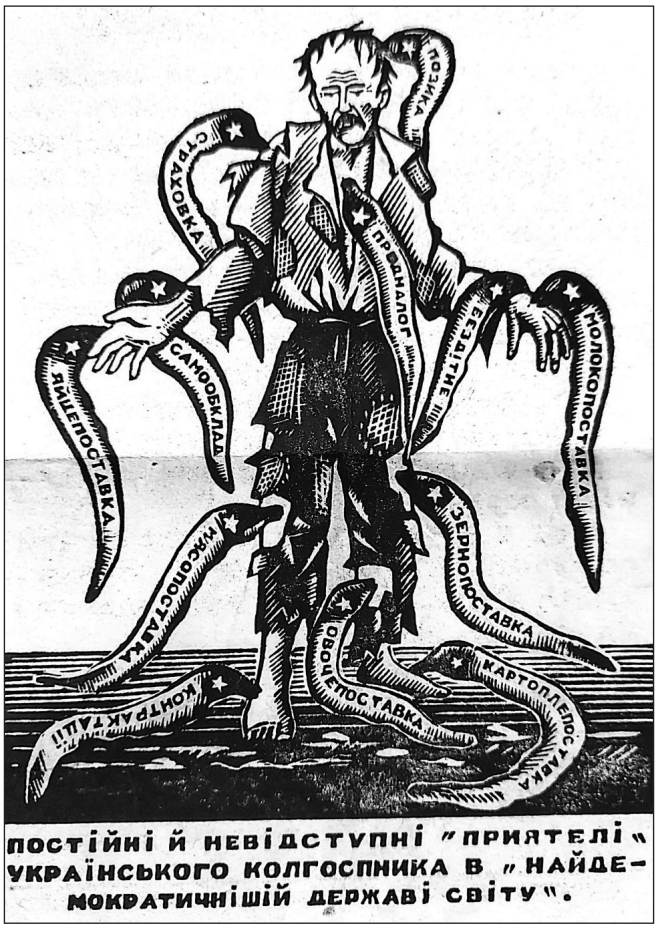

Антиколгоспна листівка, вилучена 19 грудня 1951 р. співробітниками Ярмолинецького райвідділу МДБ у польки Анелії Віславської

підписати!» — «Та я вмію, — кажу. — «Ото й тільки, що вмієш! А більш нічого! Бо я вже те бачив, коли у 1919 році настала ота твоя Україна, в нас на селі всі стали такі українські патріоти, а коли треба було вибрати війта, то прийшли до мене, поляка. А чого? Бо ніхто з них не вмів ні читати, ні писати. Лише я вмів. Мусив згодитися й був у них війтом»[89].

Особливо цінними для підпілля були лікарі-поляки. Щоправда більшість із них не вдалося ідентифікувати. Один із лікарів-поляків працював восени 1943 р. на повстанській базі «Січ» (Володимирщина)[90]. Микола Коваленко 16 липня 1946 р. свідчив, що головним медиком Дрогобицького надрайону

[89] Покальчук Ю. Бандера, Лебідь та інші. Київ, 1991. № 1. С. 112.

[90] Спогади матері // Особистий архів Зилюка Юрія Олексійовича (м. Володимир Волинської обл.).

ОУН «Чорним» був 27-річний уродженець Самбірщини на ім'я Болеслав (поляк за матір'ю)[91]. Упродовж серпня 1947 р. — червня 1952 р. лікуванням учасників ОУН Долинського району займався випускник Одеського медінституту поляк Адольф Ілик[92].

Водночас й менш складні професії були затребувані підпіллям. Броніслав Лисицький виготовив для учасників ОУН печатку та штамп Майданської сільради Червоноармійського району Житомирської обл., а його брат Цезар відремонтував радіоприймач та годинники[93]. Фотограф Іван Стоцький виготовляв для підпільників підроблені документи[94]. Подібні завдання виконувала діловод Бердичівського міського відділу державного забезпечення Марія Мамот[95]. Рудольф Мурховецький свідчив, що у вересні 1944 р. курінний УПА Василь Шумко («Луговий») проводив із ним ознайомчу бесіду. Під час короткої біографічної оповіді він розповів, що є робітником Чернівецької ковбасні. На це «Луговий» відповів: «Ну нічого, будеш в нас служити за спеціальністю». Після цього Рудольфа під псевдонімом «Кліщ» зарахували на посаду кухаря[96].

Підроблені печатка та штамп Майданської сільської ради

Для окремих поляків мотивом для допомоги учасникам ОУН була матеріальна вигода. Петро Сохацький свідчив, що підпільники гарантували

---

91 ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 1676, арк. 39; Ільницький В. Стосунки українців і поляків у Карпатському краї ОУН // Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 11. С. 39.

92 ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 14174, арк. 89–90.

93 ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29520, арк. 138–139.

94 Спогади Кондратюка Пилипа, 1935 року народження з с. Антонівці Горохівського району Волинської обл. Записані 16 серпня 2020 р. // Особистий архів директора Берестечківського народного історичного музею Дергая Олега Анатолійовича (м. Берестечко Горохівського району Волинської обл.).

95 ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 4264, арк. 28–33.

96 ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 5(Р), спр. 5505, арк. 9, 32.

йому «гарне життя» під час майбутньої війни[97]. Нестор Лягус пояснював на допиті в Тернополі слідчим МДБ, що допоміг двом учасникам ОУН отримати паспорти виключно з метою наживи[98].

На тлі взаємної ворожнечі траплялися трагічні випадки залучення учасниками ОУН поляків до співпраці під погрозами розправи. Житель с. Козачки Лановецького району Тернопільської обл. Віталій Сікора («Незаконний») розповідав про обставини свого вступу до підпілля: «Вночі наприкінці червня 1945 р. до мого будинку зайшли бандити під псевдонімами «Яворина», «Нечай», «Лобода», «Дуб», підняли мене з ліжка і сказали, що ти за національністю поляк, твого батька вбили наші — бандерівці, сестра працює в радянських установах району, тому ти повинен нам надавати допомогу, оскільки щодо тебе в радянської влади не буде підозр … перелякавшись погроз, я погодився на пропозицію бандитів»[99]. У сестер Гелени та Зофії Гершивних, які змушені були постачати оунівцям продукти, повстанці вбили батька та двох братів[100]. Антон Серединський із с. Бутове Висоцького району Рівненської обл. писав у скарзі Генеральному прокурору СРСР від 17 січня 1954 р., що учасники ОУН вбили його дружину, тестя, мачуху та двоюрідного брата. Вони погрожували: «Твої родичі були більшовицькими вислужниками, якщо відмовишся нам допомагати, швидко звернемо шию»[101]. Зв'язковий ОУН Броніслав Лістовський у касаційній скарзі до військового трибуналу військ МВС Львівського округу від 5 грудня 1949 р. зазначав: «У серпні місяці 1943 р. під час німецької окупації коли організовувалася оунівська організація, вони почали знищувати усіх польських громадян, у той час націоналістами був вбитий мій батько. Мені було лише 13 років, з тих пір я змушений був переховуватися щоб не потрапити до рук бандитів-націоналістів, оскільки я також за національністю поляк…». У скарзі генеральному прокурору СРСР від 21 квітня 1953 р. Броніслав додав, що підпільники примушували його виконувати завдання під погрозою розправи[102]. Анна Яєчник писала 26 січня 1955 р. у скарзі до Генеральної прокуратури СРСР: «Тогочасна атмосфера в західній Україні була такою, що поляків винищували усіма методами. Відбулося це й з нами: бандити зайшли навмисне, щоб нас занапастити. При цьому українські хати оминали, не бажаючи наводити біду на своїх. Це нам стало очевидним, як тільки їх побачили»[103]. Євгенія Мірик у касаційній скарзі зазначала, що її брат допоміг співробітникам НКВС виявити криївку. За це його жорстоко вбили. Інший брат, через погрози, змушений був виїхати з України. Нібито остерігаючись розправи, Євгенія погодилася на-

[97] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 27522, т. 2, арк 14.
[98] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13389, арк. 93.
[99] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8503, арк. 58.
[100] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 1231, арк. 105, 112.
[101] ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 4(Р), спр. 5776, арк. 109–110.
[102] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12775, арк. 252, 260.
[103] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 36740, арк. 80.

давати допомогу оунівцям[104]. Жителька с. Бедриківці Заліщицького району Юзефа Коверчук писала 8 грудня 1971 р. голові Верховного суду УРСР: «Я не мала жодних зав'язків з бандою ОУН, ні в чому не допомагала і не сприяла бандитам, що сама потерпіла від кулі бандитів, оскільки ношу її в грудній клітці по сьогодні /стверджується довідкою лікаря, яка долучається/, сама будучи полькою постійно скривалася від бандитів, бо останні погрожували розправою, вважаю, що засуджено мене було при відсутності з моєї сторони найменшої вини в тому, що сталося в мене в хаті…»[105].

Варто зазначити, що применшення своєї ролі, зосередження уваги на юності, малограмотності, а також залякуванні було типовою моделлю поведінки заарештованого будь-якої національності. Франц Маленицький виправдовувався на допиті: «Ніколи в житті членом української націоналістичної організації я не був, оскільки за національністю поляк…»[106]. Найчастіше згадану риторику застосовували у різноманітних процесуальних скаргах. Ванда Горчинська 2 липня 1954 р. писала, що була забрана боївкою ОУН силою. Крім того хотіла убезпечити від розправи свою сім'ю, оскільки батько був поляком. Насправді у вересні 1944 р. її залучив до підпілля наречений — повітовий провідник ОУН Ярослав Кузік («Арсен»)[107]. Войцех Федорович у скарзі голові Тернопільського обласного суду від 19 серпня 1982 р. зазначав, що під загрозою розстрілу, наприкінці лютого 1945 р., відвіз підводою учасників УПА в с. Дорогичівка Заліщицького району. В цей час дружина була вагітною, а відмова «коштувала б життя». Натомість у протоколі допиту від 1 квітня 1945 р. він свідчив, що добровільно вступив до сотні УПА «Хмеля», пройшов перевірку СБ та був зарахований на посаду стрільця рою «Галки»[108].

Зрідка траплялися корисливі варіанти використання тематики конфлікту ОУН з поляками. Завідувач клубу с. Горожанка Монастириського району Тернопільської обл. Володимир Отрамбович здав 9 листопада 1952 р. дільничному міліції рукописну листівку з підписом «Молоді повстанці». У ній розміщувався заклик саботувати радянські культурно-агітаційні заходи. Однак розслідування встановило, що автором «листівки» був сам Володимир (поляк). Так він хотів підняти свій авторитет перед керівництвом та уникнути звільнення за недоліки у роботі[109].

Найзначнішим чинником, який безпосередньо впливав на залучення поляків до підпілля ОУН і УПА, було розмиття їхньої ідентичності. Протягом століть вона неупинно відступала з Наддніпрянщини на захід. Передумови цього процесу можна відшукати у наслідках Хмельниччини, Коліївщини,

[104] ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 29731, арк. 84.
[105] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7446, арк. 362.
[106] ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 19335, т. 1, арк. 171.
[107] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8308, арк. 36–37, 80.
[108] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11309, арк. 108, 371.
[109] ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 353, арк. 340–346.

Листопадового та Січневого повстань XIX ст., Української революції 1917–1921 рр. та репресіях НКВС 1937–1938 рр.[110]

Вилучений 26 січня 1930 р. співробітниками ОДПУ гонфалон з костелу м. Браїлів Жмеринського району Вінницької обл.

Однак після подій Волинської трагедії 1943 р. та масштабного обміну населенням ситуація змінилася. Значні польські громади залишилися

[110] Дєдуш О. Формування польської національної ідентичності. Порівняння з українським аналогом // Національний університет «Києво-Могилянська академія»: Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Мовний простір слов'янського світу». Київ, 2017. С. 28–29.

у Житомирській, Кам'янець-Подільській, Вінницькій обл. Водночас вони зберігали помітну присутність у Галичині. На інших територіях поодинокі польські сім'ї опинилися в цілковито українському середовищі.

Зазначений фактор, а також спогади про нещодавні репресії сприяли активній асиміляції[111]. Нерідко поляки записувалися у документах українцями. Водночас, інколи, зберігаючи традиційні імена. Так, 29 лютого 1952 р. за допомогу підпіллю ОУН співробітники Гвардійського райвідділу Кам'янець-Подільської обл. заарештували сім'ю Горчиць: матір — Михайлину Францівну, її сина — Тадеуша та доньку — Ванду. На допитах усі вони називали себе виключно українцями[112]. Подібні випадки траплялися також в інших регіонах[113].

Причини розмитості польської ідентичності були різними. Передусім значний вплив мало середовище формування особистості. Надрайонний провідник ОУН Іван Щикульський («Чародій») писав 15 липня 1954 р. у скарзі Генеральному прокурору СРСР: «Батько мій по національності поляк і поляком увесь час вважали мене... Правда, що з молодих літ в нашому селі я був більше прив'язаний до українців, як до поляків, бо в українців були: хор, музика, драмгурток, які я так дуже любив, як само життя, а в поляків цього не було. Весь вільний час, після тяжкої праці на панських ланах і на попівських ризах, присвячував хорові, музиці і драмгурткові. Поляки за це мене переслідували і цим самим відігнали мене від себе і я був з українцями»[114]. За подібних обставин до підпілля ОУН вступив Станіслав Закшевський[115].

Особливо помітним культурний чинник був у русифікованих регіонах України. Студентка-напівполька Розалія Говдзінська підписала 15 листопада 1942 р. звернення про переведення навчання в Одеському університеті на українську мову. Після цього на неї звернув увагу учасник ОУН Святослав Караванський («Бальзак») та залучив до підпільної мережі[116]. Адольф Ілик з Одеси свідчив: «Якої я національності, насправді сказати важко, моя матір полька, батько народився у Латвії та зі слів матері був латишем. Також зі слів матері мені відомо, що мене хрестили у польському костелі. Моя сестра Волович вважає себе полькою. Я себе вважаю українцем, оскільки живу на території України та розмовляю українською мовою»[117].

---

[111] Крикун Ю. Шлюбні звичаї українців і поляків з погляду міжконфесійних культурних взаємин (за експедиційними матеріалами з середнього Полісся) // Етнічна історія народів Європи. Київ, 2018. Вип. 54. С. 44–45.

[112] ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 26356 (уся справа).

[113] ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 13387, арк. 4, 5, 10, 13, 16, 22, 25; ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27172, т. 2, арк. 4, 11.

[114] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15679, арк. 96.

[115] Мизак Н. «Село — душа народу». Чернівці–Торонто: Прут, 2011. С. 101, 149; Мизак Н. За ідею. Визвольна боротьба ОУН, УПА за УССД у Дністровсько-Збручанському трикутнику смерті. Чернівці: Технодрук, 2025. С. 232.

[116] ГДА СБУ, м. Одеса, ф. 6(Р), спр. 24998, арк. 100.

[117] ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 14174, арк. 59.

Вагомий вплив мала асиміляція. Антон Ясінський з с. Сестринівка Бердичівського району Житомирської обл. пояснював слідчому, що при заповненні документів не надавав особливого значення графі національність. В одних випадках він записував себе українцем, а в інших — поляком. Зазначав, що нічим від місцевого населення не відрізнявся. Крім того польською мовою не володів[118]. Подібними словами пояснювала слідчому плутанину із записами про національність Анелія Віславська з с. Соснівка Ярмолинецького району Кам'янець-Подільської обл.[119]. Польська сім'я Стоцьких, яка після війни залишилася мешкати у Берестечку на Волині, вдома спілкувалася виключно українською. У документах вони також нерідко записувалися зазначеною національністю. Знову рідною мовою Стоцькі почали говорити лише наприкінці 1960-х рр., коли органи КДБ дозволили провідувати в Польщі родичів[120]. Подібною була ситуація у сім'ї Стасишиних з с. Вимислівка Козівського району Тернопільської обл.[121].

Учасники ОУН у вишиванках: поляк Франк Чанк (зліва) і українець Василь Осташ (справа). Фото 1947 р.

Водночас частина поляків Галичини, які надавали допомогу підпіллю ОУН, зберігали чітку національну ідентичність. Інколи вони навіть не вміли писати українською мовою, наприклад: Яніна Швай, Анна Василик, Юзефа Шпонарської та інші[122].

За результатами опрацювання біографічних довідок регіони народження учасників ОУН і УПА польського походження виглядають так: Львівська обл. — 228 осіб (із них Самбірський район — 64, в с. Сусідовичі — 27),

---

118 ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 27422, арк. 18–19.

119 ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27811, арк. 28–29.

120 Шершень О. Родинні історії: Тато хотів виїхати в Польщу, але КГБ залякав маму. Monitor Wołyński (2024, 25 жовтня): https://monitorwolynski.com/uk/news/5802-rodzinne-historie-halina-sokalska.

121 ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8308, арк. 80; спр. 9511, арк. 9, 16.

122 ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28020, арк. 41; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7029, арк. 82–83, спр. 8976, арк. 57.

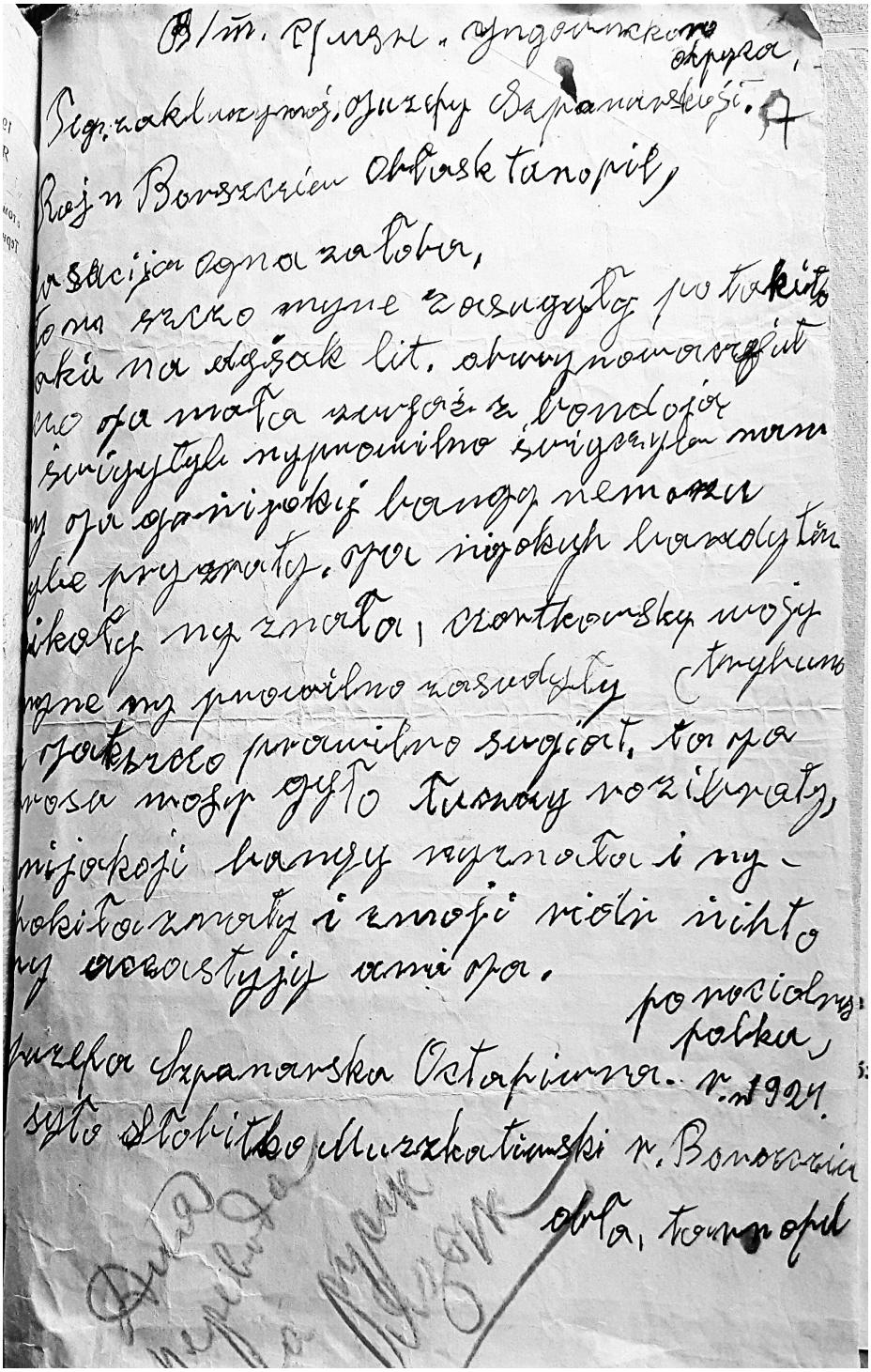

Касаційна скарга Юзефи Шпинарської від 2 жовтня 1948 р.

Тернопільська — 163 (із них Кременецький район — 6, а Чортківський — 22), Житомирська — 43, Івано-Франківська — 37, Хмельницька — 34, Волинська — 28, Підкарпатське воєводство — 20, Рівненська обл. — 9, Чернівецька — 7, Люблінське воєводство — 4, Вінницька обл. — 4, Київська — 5, Одеська — 2, Малопольське воєводство — 2, Чехія — 2, Чернігівська обл. — 1, Кіровоградська — 1, Луганська — 1, Підляське воєводство — 1, Мазовецьке — 1, Лодзинське — 1, Великопольське — 1, Хорватія — 1, Білорусь — 1, Росія — 1).

Поряд з регіональними впливами, важливим чинником розмиття польської ідентичності у середині XX ст. були змішані сім'ї. Особливо у грекокатолицькій Галичині, де традиційно синів записували за національністю батька, а доньок — матері[123]. Провідниця «Жіноцтва» Микулинецького району ОУН Станіслава Федик та її сестра Аделія за документами вважалися полькаами, а брати — Модест і Степан — українцями[124]. В сім'ї Марти та Яна Агресів із с. Капустинський Ліс Збаразького повіту дві доньки (Анна і) були українками, а син Яків — поляком[125]. Водночас на практиці зазначної традиції не завжди дотримувалися.

На остаточний вибір національності у змішаних сім'ях впливла низка факторів. Передусім переважання авторитету котрогось із батьків. Наприклад, цей фактор був вирішальним у сім'ях Євгена Стахіва, Ярослава Барановського, Станіслави Федик, Іларія Собашека, Олени Вітер та багатьох інших. Щодо останньої, після смерті батька у 1921 р. вона вирішила присвятити життя грекокатолицькій церкві. Залишила навчання у Львові та вступила до монастиря сестер-василіянок[126]. Натомість на референта політичної розвідки Крайової екзекутиви ОУН Іларія Собашека більший вплив мала матір-українка. Дмитро Куп'як писав: «Трохи з гумором він згадував свого батька, який за всяку ціну домагався, щоб Гілярій переніс свою метрику до римо-католицького костелу та став «поляком». Бідний батько Гілярія не знав про те, що його син вже в тому часі виконував обов'язки члена ОУН»[127]. Змішана сім'я Станіслави Федик вдома говорила лише українською. Ще з 1930-х рр. вони усі разом ходили до місцевої церви та хати-читальні. Зокрема і матір полька. Місцевий ксьондз неодноразово дорікав їй та закликав повертатися до костелу[128]. Матір майбутнього Львівського обласного провідник ОУН Михайла Шкамбари («Кедра») охрестила сина в костелі під іменем Юзеф. Однак це рішення вона не узгодила

---

[123] Мельниченко Н. «Леся» — районова провідниця ОУН // Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга п'ята. Тернопіль, 2018. С. 58.

[124] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114, арк. 154.

[125] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7254, арк. 11.

[126] ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74895, арк. 15.

[127] Куп'як Д. Спогади нерозстріляного. Торонто–Нью-Йорк, 1991. С. 97.

[128] ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114, арк. 154; Мельниченко Н. «Леся» — районова провідниця ОУН // Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга п'ята. Тернопіль, 2018. С. 58.

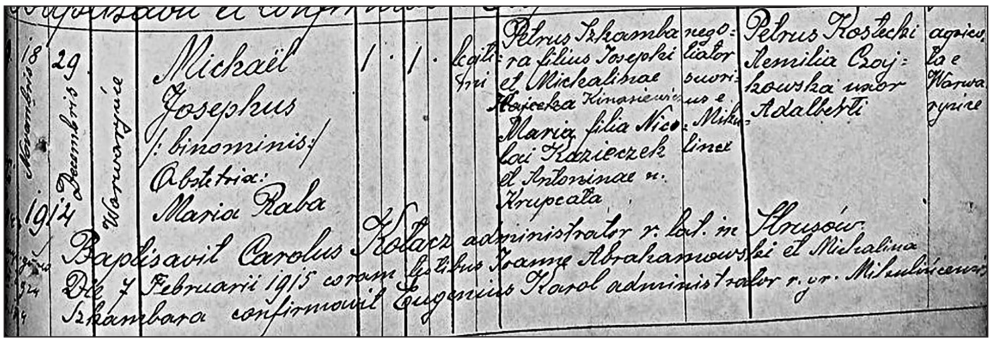

Свідоцтво про хрещення в костелі Юзефа Шкамбари

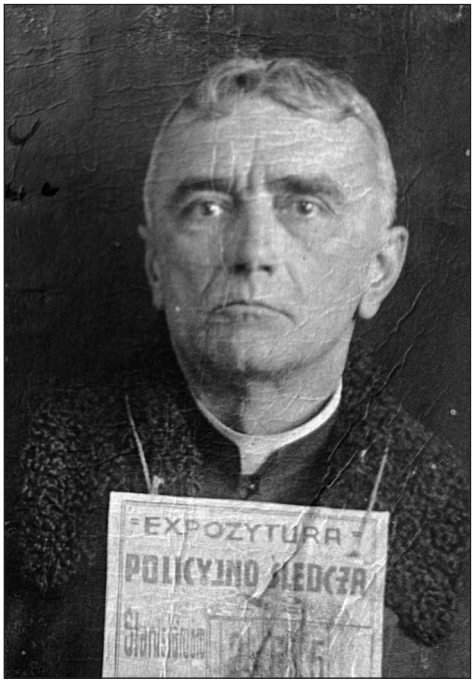

Батьки Ярослава Барановського — Володимир та Марія-Мальвіна

з чоловіком. Коли він повернувся з австрійської армії додому, Юзефа перехрестили у греко-католицькій церкві під іменем Михайло[129].

Водночас у галицьких сім'ях траплялися випадки чіткого поділу ідентичності батьків. Член ОУН Олександр Фединський («Люник») згадував: «Від часу першого побуту в нас вуйка Дозя ми всі почали говорити з Татом

[129] Бабицький А. Забутий герой Осип-Михайло Шкамбара (обласний провідник ОУН «Кедр-Скала») — невтомний борець за волю України // Літературний Тернопіль, 2015. № 4(65). С. 107–108.

і між собою по українськи, а з Мамою по польськи. Мама не знала української мови, а може й не хотіла нею говорити, хоча досконало її розуміла. Значно пізніше я вже під впливом українського націоналізму хотів спонукати Маму до говорення українською мовою й підчас побуту на вакаціях у Побережу якийсь час говорив до Мами по українськи. Але я бачив, що це Мамі робить прикрість, а позатим я стрінувся неприязною поставою до мене зі сторони цілої родини і заперестав «українізувати» Маму»[130].

Інколи фактором впливу був авторитет родичів. Юрій Пйочкевич, який походив із польсько-української сім'ї м. Миколаїв на Львівщині, згадував: «Я ніколи не почував себе поляком. Хоча батько ходив до костелу, а матір до церкви. В сім'ї розмовляли лише українською. Батько-поляк був неписьменний та переважно займався господаркою. Натомість сильний вплив на моє формування мали вуйки Пришляки (Євген та Роман), учасники ОУН, які здобули гарну освіту. У дитинстві я завжди захоплено їх слухав і на них рівнявся»[131].

Однією з причин обрання української ідентичності була несправедлива політика польської влади. Петро-Йосип Потічний згадував: «Коли мій батько, римо-католик, вирішив одружитися з моєю матір'ю, греко-католичкою, і перенести своє свідоцтво про хрещення з Польської Римо-католицької церкви до Української Греко-Католицької Церкви (я впевнений, з її ініціативи), він за одну ніч став «зрадником» польської ідеї. За традицією, я і мої брати були охрещені в Українській церкві. Наслідки такої зміни конфесії стали болісними для моєї родини. Польська влада розпочала переслідувати мого батька, а поліція стала частим гостем у нашому домі. Батька арештовували кілька разів, навіть незважаючи на те, що він був лояльним громадянином Польщі і як офіцер запасу кожного року відбував обов'язкові кілька тижнів на службі. Через несправедливе ставлення до нашого батька ми ще в дитинстві усвідомили, що нам як українцям слід самим виборювати своє незалежне майбутнє. Ось так змалку мене заполонив дух націоналізму, вселив у мене бажання і потребу чинити опір»[132]. Описуючи історію своїх предків, Ігор Аркуша зазначав, що під час «пацифікації» 1930 р. прадіда Теодора Демчука дуже побила за «українство» польська поліція. Його напівживого товариші підводою привезли додому. Матір Теодора, полька римо-католицької віри, цілу ніч молилася «щоб ті поляки скоріше звідси забралися». Згодом коли її внук Роман Дячун, щоб подратувати старших, наспівував: «Jestem polak mały, jestem polak mały!», отримував за це від батьків по задниці. Донька та син Теодора вступили у 1942 р.

---

[130] Фединський О. Спомини з мойого життя. Клівленд, 1981. С. 17, 46.

[131] Архів дослідницької програми «Жертви польсько-українського протистояння у 1939–1947 рр.» Українського Католицького Університету. Т. 2. Галичина. Львівська обл. Оп. 9. Миколаївський район. спр. 6. Інформація Юрія Пйочкевича 17.IX.1933 р.н. Фото і запис інформації зроблено 27.III.2019 р. у Миколаєві (Андрій Яремчук).

[132] Потічний П. Моя дорога. Спогади / переклад з англійської С. Когута. Київ: Фрески, 2014. С. 8.

Роман Дячун

до підпілля ОУН[133]. Зокрема, Роман Дячун під псевдонімом «Марко» був учасником боївки СБ Тернопільського надрайону ОУН та загинув 7 червня 1950 р. у сутичці зі співробітниками МДБ[134].

Подані біографічні довідки засвідчують такі відомості про походження: хтось із батьків або обоє були поляками у 237 осіб, наполовину українське походження мали 204 особи, лише польське — 151, поєднання польської та інших національностей — 8 (із них по одній: чесько-польська, латисько-польська, єврейсько-польська, польсько-білоруська, німецько-польська, польсько-українсько-угорська, польсько-українсько-німецька, польсько-угорсько-українсько-вірменська).

Варто зазначити, що нерідко у наполовину українських сім'ях діти обирали польську ідентичність[135]. Наприклад, член Коломийського осередку PZP Йосип Бойдуник, учасник Підгаєцької мережі ПОТ (Польської організації терористичної) Броніслав Скорець, командир 5-ї роти 50-го Ковельського полку АК Борис Варфоломєєв («Хан») та розвідник АК у Бучацькому повітовому проводі ОУН Володимир Стельмащук-Жабський[136]. Наполовину українець Кароль Коваль з Павлокоми Ряшівського повіту входив до організації «Strzelec», а його батько — Францішек брав участь у знищенні місцевої греко-католицької церкви, де хрестив своїх доньок[137].

Інколи польську ідентичність обирали цілковито українські сім'ї, зазвичай переходячи у римо-католицьку віру. Весною 1940 р. до осередку ОЗН (Obóz Zjednoczenia Narodowego, Табір Національного Єднання) м. Горохів (Волинь) входили: Григорій Голдованський, Федір Рощик та лікар Турук[138]. У травні

---

[133] Аркуша І. Галичани. Історія однієї україно-польської родини. Історична правда (2018, 8 травня): https://www.istpravda.com.ua/columns/5af12f3a7ad3b/.

[134] ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 331, арк. 41–43.

[135] Борисенко В. Традиційна культура українців-переселенців з Холмщини (на матеріалах усної історії) // Вісник Львівського університету. Серія історична. 2015. Випуск 51. С. 602, 621.

[136] ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 14993, арк. 34; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15378, арк. 28; ГДА СБУ, ф. 6, спр. 75592, арк. 1–78; ф. 13, оп. 1, спр. 468, арк. 69–70; Мудрик-Мечник С. Служба безпеки революційної ОУН у боротьбі з НКВД–НКГБ–МГБ–КГБ. Тернопіль, 1993. С. 11; Польсько-українські стосунки в 1942–1947 роках у документах ОУН та УПА / упорядник В. Вятрович. Львів: ЦДВР, 2011. С. 623–624.

[137] Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто–Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 395.

[138] ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 3903, арк. 10, 23.

того ж року в селах Вичівка та Бутове Висоцького району Рівненської обл. українець Михайло Тишковець (колишній член організації «Strzelec») створив підпільну організацію, яка прагнула відновити Другу Річ Посполиту. До її складу входило двоє поляків та семеро українців[139]. На північному сході Новогрудської округи АК до осередку «Гарт» записувалися місцеві православні поліщуки. З них складався відділ сержанта Чеслава Ромашевського («Нагана»)[140].

Володимир Стельмащук-Жабський

Складність національної ідентифікації додає поширення серед греко-католиків Галичини і православних Буковини типово польських імен: Франк/Францішка, Казимир/Казимира, Броніслав/Броніслава, Кароль/Карл/Кароліна, Домінік/Домініка, Людвіг/Людвіга, Рудольф, Адольф, Магдалина тощо[141]. Натомість на Житомирщині, Хмельниччині, Вінниччині і Київщині, серед місцевих поляків, нерідко траплялися звичні для українців імена. Невизначеність ідентичності серед заарештованих учасників ОУН зі змішаних сімей відобразилося у процесуальних документах кримінальних справ. Нерідко вони називали себе лише українцями[142]. Ще частіше в одних документах записувалися поляками, а в інших — українцями[143]. Інколи, при заповненні анкет та складанні протоколів, помилки у графі національність робили самі слідчі.

---

[139] ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 4(Р). спр. 15384, т. 2, арк. 367–376.

[140] Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956 / red. Rafał Wnuk, Sławomir Poleszak, Agnieszka Jaczyńska, Magdalena Śladecka. Warszawa-Lublin, 2007. S. 25.

[141] ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 3156, арк. 7; спр. 6679, арк. 6; спр. 6863, арк. 5; спр. 7346, т. 1, арк. 4–5; т. 2, арк. 1; ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 68206, арк. 130; ГДА СБУ, м. Львов, ф. 5(Р), спр. 20552. Арк. 129; спр. 20872, т. 1, арк. 7; т. 2, арк. 201; спр. 21657, т. 2, арк. 70; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8363, арк. 7; спр. 9684, т. 1, арк. 215–216; спр. 9987, арк. 5; спр. 11420, арк. 10; спр. 12271, арк. 7; спр. 14778, арк. 17–18; спр. 16189, арк. 10–11; ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 5(Р), спр. 5599, арк. 8; спр. 6592, арк. 7; спр. 9853, арк. 12; Літопис УПА. Основна серія. Т. 22. Торонто, 1992. С. 463. Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські в 1944–1953 роках. Нові документи і матеріали. Київ: Дніпро, 1998. С. 671.

[142] ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 5(Р), спр. 27556, арк. 10; ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-13749, т. 1, арк. 63; 207–208, 210, 636; ГДА СБУ, м. Одеса, ф. 6(Р), спр. 24998, т. 1, арк. 5–29; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12775, арк. 7; ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27101, арк. 29, 34, 3 5, 37, 209, 224, 248, 269; ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 14174, арк. 193; ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 28758 (уся справа); Шпильова В. Войціх Кузмінський дав клятву тим, кого вже немає на світі. Голос України (5 березня 2008): https://www.golos.com.ua/article/192736.

[143] ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29596, арк. 4, 6, 11; спр. 29618, арк. 6, 16; ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 62499, т. 3, арк. 47, 55; ф. 6, оп. 1, спр. 70320, арк. 13зв, 22; ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918, арк. 239, 243; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7069, арк. 8, 80; спр. 8728, т. 2,

Утримувач криївки ОУН Володимир Малецький назвав себе поляком, але оперуповноважений Золотопотіцького райвідділу МДБ лейтенант Патракєєв записав його українцем[144]. Юзефу Коверчук із с. Бедрикіці Заліщицького району Тернопільської обл. при затриманні записали українкою, а уже при заповненні анкети — полькою[145]. Аналогічною була ситуація з Корнелієм Комарницьким та Іваном Кобрилом[146].

Водночас частина учасників ОУН і УПА українського походження під час затримання називали себе поляками. Мотиви цього були різними. Іван Маньковський так врятувався від арешту. Після служби у польській армії він повернувся додому та продовжував надавати допомогу підпіллю ОУН[147]. Подібно, однак невдало, намагався діяти Стефан Атенчук[148].

З метою приховування своєї особи провідник обласного проводу ОУН Трансністрії Тиміш Семчишин («Річка») назвав себе поляком Шимоном Турчановичем, а його заступник Мефодій Палишин — Віктором Лісовським[149]. Учасник сотні «Довбенка» (Славутський район Кам'янець-Подільської обл.) Борис Антонюк видавав себе за поляка з м. Гавролін Мазовецького воєводства, який нібито під псевдонімом «Янув» виконував в УПА розвідувальні завдання для організації «Польська Млода»[150].

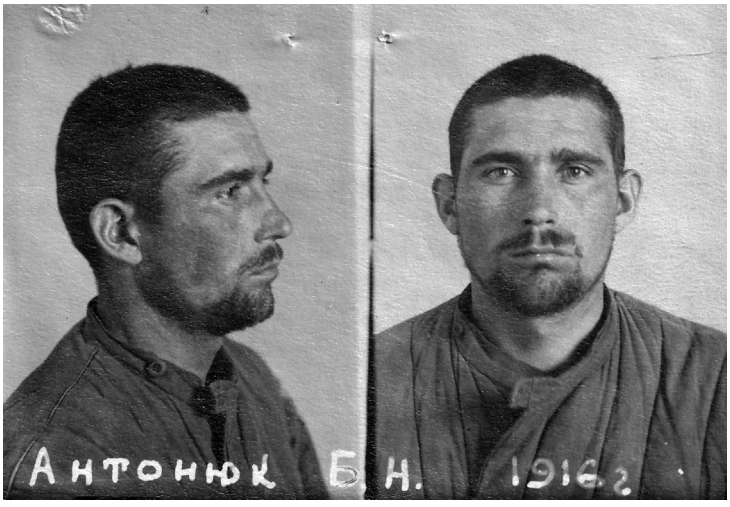

Борис Антонюк

арк. 243–244; спр. 12375, арк. 6, 8, 16, 36; спр. 12718, т. 1, арк. 220, т. 2, арк. 6; спр. 12853, арк. 6, 13, 129; спр. 12868, арк. 36, 41; ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 26356, арк. 76, 80.

144 ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7814, т. 1, арк. 19; т. 3, арк. 483.

145 ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7446, арк. 5–8.

146 ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2122, т. 2, арк. 31, 32, 37; ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 843, арк. 5, 6, 8.

147 ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 240, арк. 290.

148 ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 31941, арк. 27.

149 ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74327, арк. 209–210.

150 ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 29251, арк. 2, 9–37; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 28, арк. 93.

Водночас деяким оунівцям після війни вдалося легалізуватися у Польщі під фіктивними документами репатріантів[151]. Цьому сприяло вільне володіння мовою та тривалий досвід життя у спільній державі. Наприклад, оунівець Петро Глинь із Володимирщини (Волинь) мешкав під фіктивними документами Тадеуша Орвата, а Володимир Дубецький — Францішека Хімінського[152]. Частину з них викрили та заарештували, а решта розчинилася у польському суспільстві.

Отже, проведене дослідження опирається на матеріали архівних кримінальних справ. На їхній основі було підготовлено 63% біографічних довідок. Проведені підрахунки засвідчують, що серед поляків, залучених до співпраці з ОУН і УПА, найбільше — 38% народилося на Львівщині. Щодо інших областей ситуація була такою: Тернопільська — 27%, Івано-Франківська — 7%, Житомирська — 7%, Хмельницька — 5.5%, Волинська — 4.5%, Рівненська — 1.5%, Чернівецька — 1%. У Підкарпатському воєводстві народилося 3% та Люблінському — 0.7%. Наполовину українське походження мали 35% фігурантів біографічних довідок, лише польське — 25%, нащадки поляків та представників інших національностей становили 1.5%. У решти хтось із батьків або обоє були поляками.

Серед головних причин залучення до мережі ОУН і УПА можна назвати: допомогу рідним або близьким, необхідність переходу на нелегальне становище, а також вплив оточення, передусім виховання батьків. Однак відсутність достатнього обсягу інформації унеможливлює наведення точніших даних. Роль у підпіллі більшості фігурантів біографічного довідника зводилася до надання допомоги, переважно забезпеченням укриття, постачанням продуктів та інформації. Таких нараховувалося 58%. Із них 4% були утримувачами криївок. Учасники збройних підрозділів або референтур підпілля становили 30% (здебільшого вихідці з польсько-українських сімей). Із них 22% займали керівні посади від станичного/ройового до крайового/центрального рівня, що було досить високим співвідношенням. За періодами діяльності найменше — 3% випадків зафіксовано у період Другої Речі Посполитої, а найбільше — 52.5% з 1946 р. до 1955 р. У регіональному вимірі максимальна активність була на теренах Львівської — 37% та Тернопільської — 28% областей.

Подальша доля фігурантів біографічних довідок виглядає так: терміни менше 20 років виправно-трудових таборів отримали 37%, а більше — 18%. Були виселені — 12%, виїхали після звільнення до Польщі — 6%, загинули у бою — 5.5%, смертний вирок дістали 4%.

На даному етапі стану досліджень неможливо визначити точний відсоток поляків серед учасників підпілля ОУН і УПА. Однак зібрана інформація дає можливість наблизитися до вирішення цього завдання. Опираючись на найповнішу базу даних фігурантів архівних кримінальних справ архіву

[151] ГДА СБУ, ф. 1, оп. 1, спр. 1594, арк. 3–6.
[152] ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 39713, арк. 118; ф. 6, оп. 1, спр. 38297, т. 1, арк. 9зв, 15.

Управління СБУ у Тернопільській обл. отримуємо 14.700 учасників підпілля. З них вдалося виявити 118 осіб, що мали польське або наполовину польське походження, тобто 0.8%. Враховуючи, що інші регіони поступалися Тернопільщині рівнем залученості поляків до підпілля ОУН і УПА, можна припустити, що зазначений показник навряд чи перевищував 0.5%.

Варто зазначити, що окреслена історична проблема має перспективи подальших досліджень. Зокрема, Петру Потічному вдалося лише в Павлокомі віднайти семеро учасників підпілля ОУН і УПА зі змішаних польсько-українських сімей[153]. З плином часу обов'язково з'являтимуться нові знахідки, які дозволять доповнити подану у книзі інформацію.

***

Пропоноване видання представлене біографічним довідником на 600 осіб, додатком зі 141 документа (138 публікуються вперше), а також підбіркою зображень криївок підпілля ОУН, якими опікувалися поляки (публікуються вперше, розміщені за хронологією). Тематично усі частини книги взаємопов'язані та доповнюють один одного.

Біографічні довідки розміщено в алфавітній послідовності. Географічні назви у них подано за принципом історизму. За наявності кількох варіантів написання прізвищ або імен їх додатково розміщено у дужках. Персональні дані рідних особи, поданої у біографічній довідці, розкрито максимально повно. Натомість щодо інших фігурантів зазначено лише прізвище та ім'я. У залежності від повноти даних подано посади та псевдоніми підпільників. Назви виправно-трудових таборів відображають автентичне звучання та виділені лапками. Водночас додатково зазначено розташування місця позбавлення волі. Нечасто вживані у тексті довідок абревіатури та скорочення розшифровані. За наявності до біографічної довідки додано фото особи, яка описувалася. Більшість світлин є процесуальними та публікується вперше.

Наприкінці кожної біографічної довідки у дужках розміщено використані для її написання джерела та література із зазначенням відповідних аркушів або сторінок. У разі використання ресурсів всесвітньої електронної мережі, зроблено відповідні посилання на пошук.

Як й долі людей, кожна біографічна довідка має свої особливості. Однак загалом їхня структура побудована так:

- Прізвище та ім'я (виділено жирним шрифтом), рік і місце народження.
- Прізвища, імена і по-батькові батьків, коли вони померли, загинули або емігрували, національність, імена братів, сестер (їхні прізвища на той час), роки народження.
- Головні події життя подані за хронологією (освіта, одруження, діти, їхні роки народження, місця і періоди роботи).

[153] Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто–Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 316, 348, 364, 386, 423, 435.

- Участь описуваної особи в підпіллі ОУН і УПА (період, завдання, посади, псевдоніми), щодо згадуваних у довідці підпільників подаються посади, прізвища, імена і псевдоніми.
- Дата арешту або загибелі, обставини та місце події, підрозділ який це здійснив.
- Вирок судового органу із зазначенням дати і виду покарання, місця відбуття покарання, дата звільнення.
- Подальші місця проживання, одруження, зміна прізвища, робота, громадська активність, дата і місце смерті, дата реабілітації.

Грамота про нагородження ювілейною відзнакою Катерини Карпінської

Пропоновані у книзі архівні документи доповнюють інформацію біографічних довідок. Вони відображають особливості історичних періодів,

емоційну складову подій, передають атмосферу епохи, а також слугують підтвердженням наукових припущень.

За видовою класифікацією основу склали процесуальні документи радянських органів державної безпеки. Переважно протоколи допитів заарештованих. Меншою мірою представлені: постанови на арешт, акти затримання, опису вилучених речей, зброї, виявлених схронів, особисті покази, пояснення, протоколи допитів свідків, довідки-характеристики, постанови слідчих, протоколи судових засідань, касаційні скарги, прохання заарештованого або родичів щодо помилування, листи про помилування, запити щодо реабілітації, звернення Генерального консульства Республіки Польща, а також громадян про ознайомлення з матеріалами кримінальних справ. Значно меншу групу становлять службові документи агентурно-оперативної роботи: доповідні записки, агентурні донесення, підписи про співробітництво. Тематично вони доповнюють процесуальні матеріали. Крім того двома листівками-зверненнями загону УПА «Січ» представлені документи створені підпіллям.

Задля кращої систематизації матеріалу обрано хронологічну конструкцію. Документи у ній репрезентовані мовою оригіналу — найчастіше російською, рідше українською, зі збереженням мовно-стилістичних та лексичних особливостей. Водночас, для зручності сприйняття тексту, несуттєві граматичні та пунктуаційні помилки виправлено, як і технічні одруки.

Пріоритетом при відтворені документів було максимальне збереження їхньої автентичності: підкреслень, закреслень, правок, резолюцій, грифів секретності, службових позначок тощо. Частини тексту, які неможливо прочитати чи які викликають сумніви щодо змісту, взято у квадратні дужки із трикрапками. Оригінальний рукописний текст відтворено курсивним шрифтом. Про наявність печаток, штампів та резолюцій вказано наприкінці документів. Про наявність графічних позначок та рукописних нотаток зазначено у примітках.

Переважну більшість документів опубліковано повністю. У разі публікації лише частини це обумовлювалося заголовком, а випущені місця позначалися трьома крапками в квадратних дужках. Назви населених пунктів та адміністративно-територіальних одиниць передані згідно з оригіналом, а у випадках сильного викривлення та неможливості ідентифікації у примітках вказано уточнену назву. Наявність оригіналу підпису відображено відповідним написом [Підпис]. Якщо особу підписанта не вказано, але її вдалося встановити, у квадратних дужках подано прізвище, якщо особу встановити не вдалося — зроблено напис [Підпис нерозбірливий].

В оригіналах протоколів допитів кожен аркуш підписаний допитуваною особою. У випадках відсутності підпису допитуваної особи, протокол засвідчувався словами «неграмотна», «неграмотний» або «за …».

Кожний документ має редакційний заголовок, який відображає його лаконічний зміст із датою створення. Наприкінці зазначено пошукові дані: скорочена назва архіву, номер фонду, опису, справи і аркушів, також відображено

його автентичність та спосіб відтворення (рукопис, машинопис або типографський бланк).

Підготовкою концепції книги, написанням передмови, біографічних довідок, підбором документів, фотоілюстрацій, а також редакційним опрацюванням тексту займався Ярослав Антонюк. Загальну координацію проєкту, а також підтримку його реалізації здійснював Андрій Когут. Літературною редакцією книги займалася Анна Моргун. Комп'ютерний набір документів та науково-допоміжні роботи виконували: Інна Ілючок, Тимур Лавренчук і Валентина Лавренюк.

Окрему подяку за допомогу у реалізації дослідницького проєкту висловлюю співробітникам Тернопільського, Львівського, Івано-Франківського, Хмельницького, Житомирського, Рівненського, Волинського і Чернівецького регіональних архівів управлінь СБУ, ДАІФО, ДАТО, ДАЛО, ДАХмО, ДАВО, а також історикам: Олегу Стецишину, Володимиру Морозу, Тарасу Галяну, Тарасу Зеню, Андрію Жив'юку, Богдану Зеку, Нестору Мизаку, Миколі Семенюку, Володимиру Бірчаку, Андрію Яремчуку, Михайлу Романюку, Олегу Дергаю, Ігорю Аркуші, Олександру Дарованцю, Устині Стефанчук, Миколі Вавренчуку, Миколі Посівничу, Павлу Хоботу, Івану Ольховському, Василю Ільницькому і Володимиру Яричу.

Біографічні довідки

1. **Агрес Яків**, народився 3 листопада 1930 р. у с. Капустинський Ліс Збаразького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Закінчив три класи школи. Батько — Агрес Ян (поляк), помер у 1930 р. Матір — Марта Франківна, 1903 року народження (українка). Мав сестер Анну, 1925 року народження і Стефанію, 1928 року народження. Закінчив три класи школи. У грудні 1946 р. під стодолою Якова учасники ОУН «Зозуля», «Бук» і «Михайло» спорудили криївку. У ній вони переховувалися до 29 лютого 1948 р. Яків приносив підпільникам їжу, маскував дровами вхід до криївки, а також збирав інформацію про появу в селі радянських військових. Зазначена криївка 18 квітня 1948 р. була виявлена співробітниками Збаразького райвідділу МДБ. Того ж дня Якова заарештували. Засуджений 29 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у селищі Дебін Хабаровского краю РРФСР, де помер 17 листопада 1951 р. у табірній лікарні від туберкульозу. Реабілітований 29 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7254).*
2. **Адамська Яніна**, народилася 1920 р. у с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Матір — Анастасія, 1876 року народження (полька). Мала сина Леонтія, 1940 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 21 жовтня 1947 р. із матір'ю та сином у м. Саткіно Челябінської обл. РРФСР. Під час етапування втекла і повернулася додому. Заарештована 14 грудня 1948 р. співробітниками Дрогобицького райвідділу МВС. Засуджена 15 квітня 1949 р. до 3 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в Челябінській обл. Звільнена 9 грудня 1955 р. зі спецпоселення. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 23).*
3. **Айзлер Адам,** народився 1927 р. у с. Майдан Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Айзлер Петро (поляк). Закінчив чотири класи школи. На початку 1945 р. допомагав підрозділу військ НКВС у боротьбі з учасниками УПА в Підбузькому районі Дрогобицької обл. У червні того ж року затриманий підпільниками Бар-

щаком Іваном («Веселим») та «Вишнею», які залучили його до своєї боївки. Отримав у жовтні 1945 р. від Сановича Івана («Буйного») та Лекаря Івана («Козаченка») завдання забрати в жителя с. Зубриця Тупичака міни. Однак останній заявив, що дістати їх не може, оскільки опале листя перешкоджає розмінуванню. Наступного дня був відправлений до жителя с. Голосівка Дубельського, де забрав бика для харчування боївки УПА «Мирона». На початку листопада 1945 р. забрав у с. Глинськ корову. Разом з іншими підпільниками провів 21 грудня того ж року в с. Хреща-та збір у жителів полотна для виготовлення маскувальних халатів. Заарештований 9 січня 1946 р. солдатами 3-го стрілецького батальйону прикордонних військ НКВС. На допитах розповів про сімох місцевих жителів, які надавали допомогу УПА. Після цього був переданий співробітникам Підбузького райвідділу НКВС *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 440, т. 7, арк. 34–35; т. 8, арк. 17–18).*

4. **Андрущишин Галина (Гелена)**, народилася 1911 р. у с. Чортория Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Рутковський Ваврикій, помер у 1942 р. Матір — Юзефа, померла у 1936 р. Обоє поляки. Мала братів Войтеха, 1907 року народження, Кароля, 1914 року народження, а також сестру Михайлину, 1918 року народження (усі вони виїхали 1945 р. до Польщі). Галина вийшла заміж за українця Андрущинина Петра Федоровича, 1910 року народження. У 1940 р. у них народилася донька Олеся. Галина працювала в колгоспі імені Лесі Українки. З осені 1948 р. надавала допомогу учасникам боївки Микулинецького району ОУН Панеця Володимира («Зозулі»). Забезпечувала їх продуктами (салом, м'ясом, картоплею, хлібом) та сорочками. Весною 1949 р. отримала через Кшачик Марію від підпільників пачку листів, які відвезла в Тернопіль та відправила адресатам. Виховувала сина учасника ОУН «Зоренка» (Андрущишина Антона — брата чоловіка) — Ореста, 1940 року народження. Заарештована 16 квітня 1951 р. співробітниками Микулинецького райвідділу МДБ. Засуджена 4 липня 1951 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання з 18 вересня 1951 р. відбувала у «Песчанлазі» (м. Караганда Казахська РСР). Звільнена 5 липня 1956 р. Реабілітована 17 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344; спр. 15916, арк. 40, 76–94).*

5. **Андрущишин Емілія**, народилася в с. Чортория Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько —

Оберц Ян (поляк). Вийшла заміж за українця Андрущишина Антона Федоровича, 1913 року народження. У 1940 р. у них народився син Орест. Через чотири роки чоловік Емілії перейшов на нелегальне становище та вступив до боївки Микулинецького району ОУН Панеця Володимира («Зозулі»). Діяв під псевдонімом «Зоренко». Восени 1947 р. на нелегальне становище також перейшла Емілія. Свого сина Ореста вона віддала на виховання сім'ї брата чоловіка. У серпні 1948 р Емілія була заарештована співробітниками Микулинецького райвідділу МВС. Однак їй вдалося втекти через вікно у туалеті. Приєдналася до боївки ОУН «Зозулі» та переховувалася в криївці біля с. Лучка. Зазначене укриття 18 травня 1950 р. було оточене співробітниками Струсівського райвідділу МДБ. Під час перестрілки усі, хто перебував у криївці загинули. Серед них: Емілія, її чоловік, «Зозуля», Федик Нестор («Тарас»), Михалків Зиновій та ще двоє невідомих підпільників *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344, т. 2, арк. 153, 456).*

6. **Антоняк Казимир**, народився 1929 р. у с. Старий Янів Яворівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Антоняк Ян (поляк). Матір — Варвара Михайлівна, 1894 року народження. Мав сестру Стефанію, 1927 року народження та брата Стефана, 1938 року народження. Закінчив три класи школи. Під час будівництва у 1942 р. артилерійського полігону німці виселили усіх жителів с. Старий Янів. Сім'я Антоняків переїхала на хутір Осада біля с. Будилів Козівського району. На початку 1947 р. Казимир у будинку свого товариша Труби Василя вперше зустрівся з учасниками ОУН «Чорним», «Хмарою», «Мадяром», «Рисю» та «Соколом». Одружився у жовтні 1948 р. із українкою Стефанією Василівною, 1930 року народження та переїхав на хутір Якубівка біля с. Олексине того ж району. У 1950 р. у сім'ї народилася донька Мирослава. З лютого 1949 р. виконував функції зв'язкового ОУН між «Чорним» та «Богданом». Заарештований 2 травня 1950 р. співробітниками Козівського райвідділу МДБ. Засуджений 22 липня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 28 липня 1956 р. Мешкав у м. Снігурівка Миколаївської обл. Реабілітований 25 вересня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9684).*

7. **Антошко Стефан**, народився 1920 р. у с. Мишлятичі Мостиського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Антошко Міхал та матір були поляками. Мав сестер Анну, 1919 року народження і Юлію, 1922 року народження. Призваний весною 1944 р. до Червоної армії. Перейшов на нелегальне становище та вступив до боївки ОУН, де отримав псевдонім «Гора» *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 35574, арк. 15–17, 20 в, 26 зв)*.
8. **Баб'яш Анна**, народилася 1888 р. у с. Боєвичі Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Мала дітей: Анелію, 1920 року народження, Юзефа, 1913 року народження та Броніслава, 1925 року народження. Мешкали в с. Гусаків Мостиського повіту. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 20 жовтня 1949 р. в Читинську обл. РРФСР. Померла 22 лютого 1952 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 420).*
9. **Баб'яш Анелія**, народилася 1920 р. у с. Боєвичі Мостиського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Матір — Анна, 1888 року народження (полька). Мала братів Юзефа, 1913 року народження та Броніслава, 1925 року народження. Мешкали в с. Гусаків Мостиського повіту. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 20 жовтня 1949 р. в Читинську обл. РРФСР. Звільнена 14 серпня 1956 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 420).*
10. **Баб'яш Броніслав**, народився 1925 р. у с. Боєвичі Мостиського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Матір — Анна, 1888 року народження (полька). Мав брата Юзефа, 1913 року народження та сестру Анелію, 1920 року народження. Мешкали в с. Гусаків Мостиського повіту. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 20 жовтня 1949 р. в Читинську обл. РРФСР. Помер 23 вересня 1952 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 420).*
11. **Баб'яш Юзеф**, народився 1913 р. у с. Боєвичі Мостиського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Матір — Анна, 1888 року народження (полька). Мав брата Броніслава, 1925 року народження та сестру Анелію, 1920 року народження. Мешкали в с. Гусаків Мостиського повіту. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 20 жовтня 1949 р. в Читинську обл. РРФСР. Помер 2 березня 1951 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 420).*
12. **Байтала Володимир**, народився 9 квітня 1910 р. у м. Львів (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Байтала Олександр (українець). Матір — полька. Сім'я мешкала на вул. Бема (Городецька дільниця). Мав двох сестер, які ходили до польських шкіл. Навчався

у Львівській академічній гімназії. Вступив до «Пласту» (сьомий курінь імені князя Лева), де мав псевдонім «Залізна Острога». Член бойової групи УВО, а згодом — ОУН. Використовував псевдонім «Франек». Створив у 1931 р. таємну організацію «Чорна Рука». Того ж року вперше був заарештований поліцією. За побиття «хруня» (зрадника) засуджений 13 травня 1932 р. у Львові до півтора року ув'язнення. Звільнений у 1933 р. Знову заарештований у лютому 1940 р. співробітниками НКВС. Розстріляний 26 червня 1941 р. у тюрмі на Лонцького *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 2, спр. 3, т. 3, арк. 25, 28зв, 85, т. 7, арк. 45, т. 9, арк. 2, т. 11, арк. 106; ЦДІАЛ, ф. 389, оп. 1, спр. 300, арк. 73, 75, спр. 311, арк. 4; Книш З. Голос з підпілля. Розповідь Кривоноса. Торонто: Срібна Сурма, б.р. С. 15; Гайвас Я. Юнацтво ОУН на Філії Академічної гімназії // Ювілейна книга Української академічної гімназії у Львові. Філадельфія-Мюнхен, 1978. С. 309–322; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 619; Мартиролог Українського Пласту. Укладач: Свідзинська О. Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. С. 25–26).*

13. **Бала Тереза**, народилася 1926 р. у с. Підгірки Калуського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Полька. Батько — Бала Ян Карлович, 1888 року народження, працював лісником. Матір — Єлена Ісидорівна, 1888 року народження. Мала сестер Юзефу та Ядвігу, 1928 року народження. Закінчила вісім класів школи. Сім'я Бал не виїхала у 1945 р. до Польщі через раптове захворювання Яна та його доньки Юзефи. У травні 1946 р. налагодила зв'язок з кущовим провідником ОУН Худяком Іваном («Співаком»). За його завданням придбала медикаменти на 2250 крб Неодноразово переховувала підпільників. У будинку Терези 22 жовтня 1946 р. о 9 годині співробітники Калуського райвідділу МДБ на чолі з оперуповноваженим Сорокою виявили двох учасників ОУН. Один із них — кущовий «Співак» при спробі втечі був застрелений, а іншому — Дзундзі вдалося добігти до лісу та врятуватися. Того ж дня Терезу заарештували. Засуджена 17 грудня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Іркутській обл. Сім'я Бал переселилася на початку 1950-х рр. до Польщі. Терезу звільнили 1 квітня 1955 р. із табору. Після цього вона виїхала до рідних. Реабілітована 30 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6634; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 344).*

14. **Балицький Мар'ян (Маріан)**, народився 1908 р. у с. Біла Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Балицький Микола Йосифович, 1872 року народження. Матір — Агрипина Іванівна, 1879 року народження. Обоє поляки. Мав братів та сестер: Дарія, 1901 року народження, Юлію, 1902 року народження, Міхала, 1903 року народження, Яна, 1905 року народження. Закінчив два класи

школи. Одружився 1935 р. із полькою Чагарою Гонорією Войтківною, 1918 року народження. Сім'я мала дітей: Ядвігу, 1943 року народження та Станіслава, 1943 року народження. З літа 1948 р. надавав допомогу учасникам боївки ОУН Дочука Василя («Левка»). Неодноразово укривав їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. Восени 1948 р. двічі надавав підпільникам свого коня, а також через односельчанина Дутку Євстахія сплатив на «бойовий фонд» ОУН 100 крб Із січня 1949 р. за наказом «Левка» зберігав у своєму господарстві 158 кг жита. Заарештований 12 березня 1949 р. співробітниками МДБ Львівської залізниці. Засуджений 22 червня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (станція Новорудна Карагандинська обл. Казахська РСР). Працюючи на шахті, зламав руку та отримав інвалідність. Звільнений 21 березня 1956 р. Реабілітований 6 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 6855).*

15. **Баньковська Анна**, народилася в с. Буданів Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Баньковський Домінік (поляк). Матір — Анастасія Гаврилівна (українка). Мала сестру Євгенію. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Затримана у липні 1948 р. співробітниками Козлівського райвідділу МДБ *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9684, т. 3, арк. 181).*
16. **Баньковська Євгенія**, народилася в с. Буданів Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Баньковський Домінік (поляк). Матір — Анастасія Гаврилівна (українка). Мала сестру Анну. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Затримана у липні 1948 р. співробітниками Козлівського райвідділу МДБ *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9684, т. 3, арк. 181).*
17. **Барановський Роман**, народився 12 червня 1904 р. у с. Ценів Коломийського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Барановський Володимир, 1873 року народження, греко-католицький священник (українець). Матір — Терлецька Мальвіна-Марія (полька). Мав брата Ярослава, 1906 року народження, а також сестер: Дарію-Анну, 1903 року народження і Марту, 1909 року народження. Навчався у Львівській політехніці. Вступив 1923 р. до УВО. Був залучений крайовим комендантом Головінським Юліаном («Дубиком») до «Летючої

бригади». Мав псевдоніми: «Беатик», «Рибак», «Старий». Заарештований у червні 1925 р. в Львові поліцією. Засуджений 1 липня 1926 р. до 3 років ув'язнення. Достроково звільнений весною 1928 р. Очолив підреферентуру експропріації бойової референтури Крайової команди УВО. Підозрювався підпільниками у розкладницькій роботі. Рішенням Головного Суду УВО виключений з організації. Після цього з 28 червня 1929 р. Роман працював агентом польської поліції під псевдонімом «Завадзкі». Наслідками його роботи були арешти: Головінського Юліана, Коссака Зенона («Конашевича») та багатьох інших учасників УВО. Підозрювався у дезінформації. Заарештований 22 березня 1932 р. поліцією. Засуджений 6 жовтня 1933 р. Самбірським окружним судом до 10 років ув'язнення. Дізнавшись про ганебну поведінку Романа батьки від нього публічно відріклися. Помер 8 листопада 1935 р. від сухот у в'язниці «Święty Krzyż» на території Келецького повіту *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 9, арк. 20; ДАІФО, ф. 69сч, оп. 1, спр. 1022с, арк. 31; ф. 631, оп. 8, спр. 154, арк. 1584зв; Книш З. В сутінках зради (убивство Тадеуша Голуфка на тлі зради Романа Барановського). Торонто: Срібна Сурма, 1975. С. 603; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Видання третє, доповнене. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 269–277, 500–501, 623).*

18. **Барановський Ярослав**, народився 10 липня 1906 р. у с. Темирівці Станіславського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Барановський Володимир, 1873 року народження, греко-католицький священник (українець). Матір — Терлецька Мальвіна-Марія (полька). Мав брата Романа, 1904 року народження, а також сестер Дарію-Анну, 1903 року народження і Марту, 1909 року народження. Навчався у Станіславській гімназії. Вступив до «Пласту», де був членом 11-го полку імені гетьмана Івана Мазепи. Закінчив у травні 1924 р. гімназію та став студентом юридичного факультету Львівського університету. Вступив до УВО. Залучений крайовим комендантом Головінським Юліаном («Дубиком») до «Летючої бригади». Був у ній наймолодшим. Брав 28 березня 1925 р. участь у нападі на поштовий екіпаж. Через порушення конспірації був заарештований поліцією. На допитах видав криївку на вул. Убоч. Це призвело до арешту поліцією інших членів «Летючої бригади». На судовому процесі 1 червня — 1 липня 1926 р. у Львові отримав 3 роки ув'язнення. Після відбуття покарання емігрував до Чехословаччини, де закінчив правничий факультет Карлового університету. На пропозицію Коновальця Євгена взяв участь у Першому Конгресі Українських Націоналістів у Празі. Водночас був учасни-

ком молодіжного Мистецького товариства «Зарево». Обраний у лютому 1933 р. президентом Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС). Водночас виконував обов'язки секретаря ПУН. Був однією з найбільш наближених до Коновальця Євгена людиною. Використовував псевдоніми: «Борис», «Лімницький», «Макар», «Оскар», «Фіялка» і «Фіялкович». Організував успішну евакуацію до Аргентини Мацейка Григорія, який здійснив 15 червня 1934 р. замах на міністра внутрішніх справ Польщі Пєрацького Броніслава. Після арешту поліцією багатьох членів цієї організації виїхав до Відня. Одружився з Чемеринською Анною («Іскрою»). За однією з версій через це назавжди став ворогом Бандери Степана. Розбудовував мережу ЦЕСУС у Австрії. Роман важко пережив загибель у травні 1938 р. Коновальця Євгена. Після обрання у серпні 1939 р. лідером ОУН Мельника Андрія зберігав на нього вплив. Це викликало супротив Ярого Ріко та Бандери Степана. На їхню вимогу щодо Ярослава був скликаний Організаційний суд, який повністю його виправдав. Однак під тиском постійних звинувачень у вересні 1940 р. добровільно залишив ПУН та виїхав до Кракова. Влітку 1941 р. повернувся до Львова. У травні 1942 р. на запрошення Кандиби-Ольжича Олега повернувся до політичної діяльності. Застрілений 11 травня 1943 р. о 13 годині невідомими на перетині вулиць Львова. У цьому вбивстві одразу запідозрили «бандерівців». Через три дні урочисто похований на Личаківському цвинтарі *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 9, арк. 20; ДАІФО, ф. 69сч, оп. 1, спр. 1022с, арк. 19–29, 32; ф. 631, оп. 8, спр. 154, арк. 1584зв; Книш З. На повні вітрила! (Українська Військова Організація в 1924–1926 роках). Торонто: «Срібна Сурма», 1970. С. 205–207; Книш З. Ярослав Барановський — жертва злоби і ненависті. Париж: Перше Українське націоналістичне видавництво в Європі, 1990. 132 с.; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Видання третє, доповнене. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 623)*.

19. **Бартох Франк**, народився 1896 р. у с. Зарваниця Теребовлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Бартох Броніслав (поляк). Закінчив чотири класи школи. Одружився з Анною Іванівною. 1938 р. у них народилася донька Софія. З березня до серпня 1948 р. працював головою колгоспу імені Івана Франка. Через провал хлібопоставки звільнений із посади. Однак залишився працювати робітником у тому ж колгоспі. За наказом референта СБ Золотниківського району ОУН Клима Івана («Крука») з 22 листопада 1949 р. переховував у своєму будинку зв'язкову Печерицю Анну («Чайковську»). Забезпечував її продуктами. Співробітники Зо-

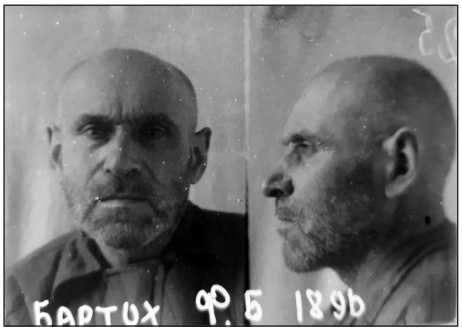

лотниківського райвідділу МДБ 8 січня 1950 р. провели обшук будинку Франка та виявили на печі зв'язкову ОУН. Засуджений 21 лютого 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Абезь Інтинського району, Комі АРСР). Звільнений 23 липня 1956 р. Повернувся в с. Зарваниця. Працював сторожем у місцевому колгоспі імені Ярослава Галана. Вийшов у грудні 1960 р. на пенсію. Звернувся 10 грудня 1966 р. до начальника Закарпатського військового округу щодо реабілітації та зарахування років ув'язнення в робочий стаж. На той час хворів атеросклерозом, а також паралічем однієї ноги та руки. За результатами перегляду справи, 28 лютого 1967 р. його визнали обґрунтовано засудженим. Невдовзі помер. Реабілітований 18 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14221)*.

20. **Бачинська Ванда,** народилася в с. Верхняківці Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Полька. Надавала у 1945 р. допомогу підпіллю ОУН *(Мизак Н. За тебе, свята Україно. Кн. 2: Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН, УПА (Чортківський надрайон). Чернівці, 2000. С. 345)*.
21. **Бачинський Іван**, народився 1925 р. у с. Бедриківці Заліщицького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Бачинський Адольф Пилипович, 1890 року народження (українець). Матір — Анеля Михайлівна, 1891 року народження (полька). Мав братів Йосипа, 1922 року народження, Казимира, 1923 року народження та сестру Каролін у, 1933 року народження. Закінчив чотири класи школи. Намагаючись уникнути призову до Червоної армії, 13 травня 1944 р. разом із братами вступив до сотні УПА. Отримав дві коробки набоїв та завдання підносити їх бійцям. Наступного дня в лісі біля с. Блищанка був учасником бою з 8-м запасним стрілецьким полком Червоної армії. Після того як 15 травня 1944 р. об 11 годині сотня була розбита, переховувався з братами в лісі. Того ж дня вони були заарештовані червоноармійцями та передані до військової контррозвідки «Смерш» 38 Армії. Засуджений 23 жовтня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР), де помер 7 червня 1945 р. Реабілітований 12 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14061)*.
22. **Бачинський Йосип (Юзеф)**, народився 1922 р. у с. Бедриківці Заліщицького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Бачинський Адольф Пилипович, 1890 року народження (українець). Матір — Анеля Михайлівна, 1891 року народження (полька). Мав братів Казимира, 1923 року народження, Івана, 1925 року народження та сестру Кароліну, 1933 року народження. Закінчив чотири класи школи. Намагаючись уникнути призову до Червоної армії, 13 травня 1944 р. разом із братами вступив до сотні УПА. Отримав дві коробки набоїв та завдання під-

носити їх бійцям. Наступного дня в лісі біля с. Блищанка брав участь в бою з 8-м запасним стрілецьким полком Червоної армії. Після того як 15 травня 1944 р. об 11 годині сотня була розбита, переховувався з братами в лісі. Того ж дня вони були заарештовані червоноармійцями та передані до військової контррозвідки «Смерш» 38 Армії. Засуджений 23 жовтня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР), де помер 5 серпня 1953 р. Реабілітований 12 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14061)*.

23. **Бачинський Казимир**, народився 1922 р. у с. Бедриківці Заліщицького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Бачинський Адольф Пилипович, 1890 року народження (українець). Матір — Анеля Михайлівна, 1891 року народження (полька). Мав братів Йосипа, 1922 року народження, Івана, 1925 року народження та сестру Кароліну, 1933 року народження. Закінчив чотири класи школи. Намагаючись уникнути призову до Червоної армії, 13 травня 1944 р. разом із братами вступив до сотні УПА. Отримав дві коробки набоїв та завдання підносити їх бійцям. Наступного дня в лісі біля с. Блищанка брав участь в бою з 8-м запасним стрілецьким полком Червоної армії. Після того як 15 травня 1944 р. об 11 годині сотня була розбита, переховувався з братами в лісі. Того ж дня вони були заарештовані червоноармійцями та передані до військової контррозвідки «Смерш» 38 Армії. Засуджений 23 жовтня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 12 серпня 1956 р. Реабілітований 12 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14061)*.

24. **Башак Станіслава**, народилася 26 березня 1929 р. у с. Воютичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Войтех, 1890 року народження, помер у 1942 р. від запалення легень. Матір — Марія, 1889 року народження. Обоє поляки. Сім'я мешкала на хуторі Батаки. Мала брата Павла, 1933 року народження, а також сестер Анелю, 1926 року народження та Яніну, 1939 року народження. Виконувала функції зв'язкової ОУН під псевдонімом «Христина». З літа 1947 р. надавала допомогу учасникам боївки підрайонного провідника ОУН Піхи Михайла («Підкови»). Носила підпільникам до лісу їжу, яку готувала односельчанка Юстинія Піхо. Заарештована 13 січня 1948 р. співробітниками Самбірського райвідділу МДБ. Засуджена 23 травня 1948 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала

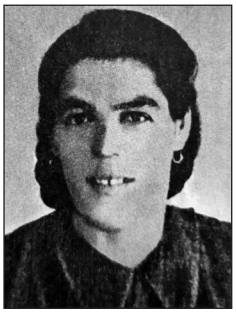

у «Степлазі» (селище Кенгір Карагандинської обл. Казахська РСР), а згодом у «Песчанлазі» (м. Караганда). Працювала підкатчицею на місцевому цегляному заводі. Звільнена 10 березня 1956 р. Вийшла заміж за політв'язня Т. Пельдера. Оселилися 1940 р. у м. Сколе (вул. Галана, 46) Львівської обл. Виховувала двох синів. Реабілітована 13 серпня 1990 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р). спр. 26940; Українська жінка у визвольній боротьбі (1940–1950 рр.): Бібліографічний довідник/ Упорядник Мудра Н. Львів: Світ, 2004. С. 14).*

25. **Бжеський Роман**, народився 4 квітня 1897 р. у м. Ніжин Чернігівської губернії (Російська імперія). Батько — Бжеський Стефан Антонович (поляк), працював колезьким секретарем, виїхав 1920 р. до Польщі. Матір — Грищенко Олена Василівна (українка), походила з козацького старшинського роду. Роман був хрещений 28 квітня 1897 р. у православній Катериненській церкві м. Чернігів. Дитячі роки Романа пройшли в м. Шостка Глухівського повіту, де батько працював акцизним чиновником. Згодом сім'я переїхала в м. Чернігів. Роман вступив у серпні 1914 р. до таємної молодіжної організації «Братство самостійників». Закінчив у 1917 р. Чернігівську гімназію з військовою спеціалізацією в ранзі старшого унтер-офіцера. Одружився з Крешинцею Маргаритою Петрівною. Був одним із організаторів полку імені гетьмана Петра Дорошенка. Виконував обов'язки помічника начальника міліції 1-го району м. Чернігів. За уповноваженням Української Центральної Ради працював повітовим інспектором у м. Літин (Вінниччина) та м. Кролевець (Сіверщина). У складі сотні Кучабського Василя 1-го Куреня Січових стрільців придушував 29 січня 1918 р. більшовицьке повстання в Києві. Працював урядовцем Міністерства чужоземних зносин в уряді Гетьманату. Був активним членом партії хліборобів-демократів. Навесні 1918 р. їздив до Москви як уповноважений від уряду України. Мешкав у Києві (Чеховський провулок, 6, квартира 11). Після відступу у червні 1920 р. польських військ залишився в місті. Ймовірно під псевдонімом «Мазепинець» виконував завдання розвідки УНР. Працював представником комісії з розпродажу книг видавництва «Дзвін». Заарештований 1 жовтня 1920 р. співробітниками Київської губернської Надзвичайної комісії. Засуджений 22 грудня 1920 р. до відбування покарання у трудовому таборі «на період громадянської війни». Звільнившись, виїхав на територію Польщі. Оселився в м. Кременець Волинського воєводства. Працював директором книгарні повітового товариства «Просвіта». Друкувався у «Літературно-Науковому Віснику» під редакцією Дмитра Донцова. Підтримував зв'язки з підпіллям ОУН. Заарештований у липні 1934 р. польською поліцією та відправлений до концтабору в Березі Картузькій. Звільнений у березні 1935 р. Повернувся до Кременця. У вересні 1939 р. разом із дружиною переїхав до Кра-

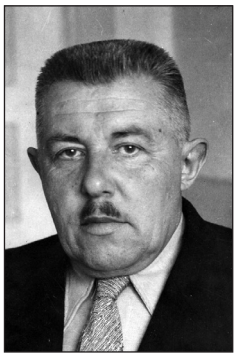

кова. Підтримував зв'язки з ОУН(м). Влітку 1941 р. знову повернувся до Кременця. На прохання культурного референта ОУН(м) Олега Ольжича готував літературу для похідних груп. У 1942 р. отримав посаду заступника редактора газети «Волинь» у Рівному. Наступного року переїхав із сім'єю до Праги, де працював у видавництві Українського Національного Об'єднання. Із 1946 р. мешкав у Мюнхені, а ще через чотири роки емігрував до США. Помер 4 квітня 1982 р. у м. Детройт. Реабілітований 15 грудня 1994 р. *(ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74017; Роман Бжеський. Бібліографія друкованих праць. Упорядник Н. Бжеська. Торонто, 1988. 44 с.; Чернихівський Г. Життєвий і творчий шлях Романа Бжеського // Самостійна Україна. 1996. № 1. С. 36–42, № 2. С. 30–34; Сварник Г. Загадковий «вісниківець» Роман Бжеський. Листи до Дмитра Донцова // Українські проблеми. 1997. № 2. С. 144–150; Дашкевич Я. Роман Бжеський, життя й історико-публіцистична діяльність // Українські проблеми. Київ, 1998. № 1. С. 122–127; Астаф'єв О. Роман Бжеський // Ніжинська панорама. 1999, 17 вересня).*

26. **Бегерський Лев**, народився 1922 р. у с. Яблунівка Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Бегерський Іван Онуфрійович (українець). Матір — Зелінська Броніслава Якубівна (полька). У 1927 р. сім'я переїхала в с. Броварі Бучацького повіту. Того ж року народилася донька Марія. Лев закінчив 1935 р. шість класів школи та працював з батьком столярем. У 1943 р. Бегерського Івана забрали на роботу в Німеччину. Звідти він повернувся у 1946 р. та невдовзі помер. Ймовірно матір Лева підтримувала зв'язок з польським підпіллям. Зокрема, вони залишили їй на зберігання кулемет «Максим». За це у жовтні 1944 р. матір та сестру Лева депортували у віддалені регіони СРСР. На той час Лев перебував в Бучачі, де працював на будівництві залізниці. Дізнавшись про виселення матері та сестри він перейшов на нелегальне становище. Певний час переховувався у жительки с. Броварі Дідух Кароліни, а 22 грудня 1944 р. через Добрянську Марію вступив до підрайонної боївки ОУН «Аркаса». Отримав псевдонім «Дон». Перейшов 28 січня 1945 р. до боївки Золотопотіцького району ОУН Вишинського Івана («Вихря»). Схоплений 2 квітня 1951 р. співробітниками МДБ у криївці у жительки с. Броварі Боляк Марії. Засуджений 28 жовтня 1951 р. військовим трибуналом МДБ Львівської округу у м. Чортків до смертної кари через повішення. Вирок виконали того ж дня. У реабілітації відмовлено *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 67445).*

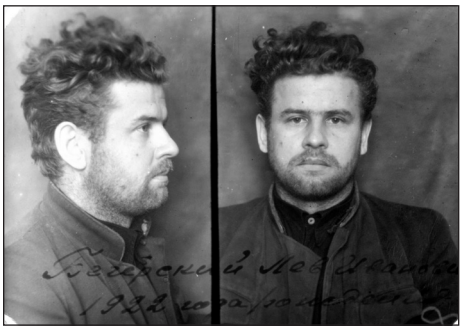

27. **Бей Аделія**, народилася 1897 р. у с. Завалів Підгаєцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Везнер

Кароль Янович (поляк). Мала сестру Елену, 1907 року народження та братів, які виїхали 1945 р. до Польщі. У 1921 р. вийшла заміж за українця Бея Івана Васильовича, 1891 року народження та переїхала до нього в с. Литвинів того ж повіту. У 1922 р. в сім'ї народився син Василь, а ще через два роки — донька Стефанія. Перебуваючи на лікуванні в Бережанах, у жовтні 1944 р. дізналася, що її сім'ю планують виселити. Після цього перейшла з донькою на нелегальне становище. Натомість чоловіка Анелії депортували в Архангельську обл. РРФСР, де він помер у липні 1945 р. Спочатку вона виїхала до Львова, де мешкала на вул. Зелена, 62 в квартирі знайомого поляка Лебединського Луція. Однак у 1946 р. він виїхав до Польщі. Після цього 7 серпня 1946 р. разом із донькою повернулася в с. Литвинів. Переховувалася у сестри Романишиної Елени. Кілька разів зустрічалася зі своїм сином — референтом пропаганди Крайового проводу ОУН «Поділля» Беєм Василем («Уласом»), якого супроводжували охоронці. Зранку 28 липня 1948 р. разом із донькою заарештована на полі за три кілометри від с. Литвинів співробітниками Підгаєцького райвідділу МДБ. Засуджена 27 листопада 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в селищі Абезь Інтинського району (Комі АРСР). Звільнена 29 березня 1956 р. Повернулася в с. Литвинів Бережанського району Тернопільської обл., де померла 8 січня 1984 р. Реабілітована 8 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12329; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 638, арк. 356, 429зв; ф. 65, оп. 1, спр. С-9110, арк. 89; ф. 73, оп. 1, спр. 240, арк. 18).*

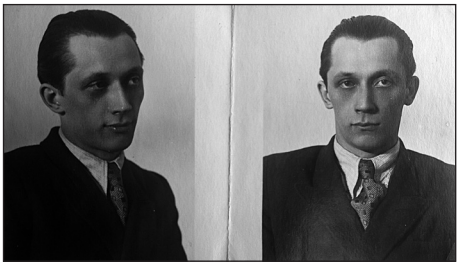

28. **Бей Василь**, народився 3 березня 1922 р. у с. Литвинів Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Бей Іван Васильович, 1891 року народження (українець). Матір — Везнер Аделія Каролівна, 1897 року народження (полька). Закінчив Бережанську гімназію, де у 1940 р. вступив до ОУН. Очолював референтуру «Юнацтва» Підгаєцького району ОУН, а з початку 1943 р. — Тернопільського обласного проводу ОУН. Вступив у липні 1943 р. до Львівського медичного інституту. У березні 1944 р. мобілізований до дивізії «Галичина». Наприкінці липня 1944 р. після бою під Бродами повернувся з поручником Левицьким Святославом на Підгаєччину та переховувався. Призначений на посаду референта пропаганди Тернопільського об-

ласного проводу ОУН. Діяв під псевдонімами: «Улас», «Вадим», «Євшан». На початку квітня 1945 р. проводив вишкіл пропагандистів на Підгаєччині. Того ж місяця призначений на посаду провідника Чортківської округи ОУН, яку невдовзі об'єднали з Бережанською округою ОУН. У липні 1945 р. на території Скала-Подільського району Василь отримав у бою важке поранення обох ніг. Після одужання був призначений на посаду референта пропаганди Подільського краю ОУН. У той період використовував псевдоніми: «Бескид», «Плай», «Іртиш», «Шугай», «Молдаван», «Ткач», «ДД», «Л-4», а також підписувався цифронімами: «111», «112», «303», «502», «606», «1949», «7266». У побуті завжди дотримувався суворої конспірації. Його одяг був завжди гіршим за охоронців. Нерідко для маскування носив окуляри в роговій оправі. Мінував залишені пункти зв'язку при переході в іншу місцевість. Від серпня 1947 р. під псевдонімом «Гулий» був командиром Військової округи № 3 «Лисоня» та водночас провідником ОУН на Осередньо-Східних українських землях (ОСУЗ). Весною 1948 р. призначений Куком Василем («Лемішем») на посаду провідника Подільського краю ОУН. Наказом Головного військового штабу УПА 1/48 від 6 червня 1948 р. нагороджений Срібним хрестом заслуги УПА, а також 2/50 від 30 липня 1950 р. — Золотим хрестом заслуги УПА. З листопада 1950 р. Василь перебував на території Вінницької обл. Оточений 9 лютого 1950 р. о 18 годині співробітниками МДБ у будинку жителя с. Зарванці Вінницького району Немировського Йосипа (колишній вояка армії УНР). На допитах погодився працювати агентом та отримав оперативний псевдонім «ЛП-10». Мав завдання вбити провідника ОУН в Україні «Леміша» та його заступника — Кравчука Романа («Лісового»). Однак Василь вирішив діяти інакше. Після звільнення з в'язниці він повідомив «Леміша», що був завербований співробітниками МДБ. Підпільним зв'язком ОУН переведений з Козлівського до Великоглибочицького району Тернопільської обл. Листом від 15 травня 1952 р. був у підпіллі повністю реабілітованим. За даними агента «Павлова» зранку 23 травня 1952 р оперативна група Великоглибочицького райвідділу МДБ виявила в старих шанцях біля лісу південніше с. Чернихів п'ятьох учасників ОУН. Вони відкрили по солдатах вогонь та намагалися прорвати кільце оточення. Унаслідок перестрілки усі підпільники загинули, серед них і Бей Василь. Посмертно його підвищили до військового звання сотника-політвиховника УПА *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 405, арк. 19; спр. 603, арк. 64; спр. 638, арк. 117–118, 356, 429–431; спр. 1272, арк. 237; спр. 1273, арк. 150–164; спр. 1931, арк. 164–166; спр. 1395, арк. 141–142, 214–232; спр. 1931, арк. 164–166; спр. 1894, арк. 244; ф. 5, оп. 1, спр. 67445, т. 17, арк. 32–36; спр. 68211, т. 2, арк. 137; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 2, арк. 125; спр. 75521, арк. 21; ф. 13, оп. 1, спр. 372, арк. 24–25; ф. 16, оп. 1, спр. 848, арк. 197–199; ф. 65, оп. 1, спр. 9110; ф. 73, оп. 1, спр. 240, арк. 18; Спр. 382, арк. 89–91; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12329, арк. 7, 12, 45; спр. 563,*

арк. 10; Данилович М. Василь Бей — «Улас» та його родина // Міська Брама. 2004. Ч. 1(3) (травень); Мизак Н., Горбатюк В. За тебе свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Кн. 5. Чернівці: Букрек, 2006. С. 175–176).

29. **Бей Стефанія**, народилася 1924 р. у с. Литвинів Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Бей Іван Васильович, 1891 року народження (українець). Матір — Везнер Аделія Каролівна, 1897 року народження (полька). Мала брата Василя, 1922 року народження. Закінчила 1940 р. чотири класи школи. Із серпня 1944 р. працювала у пункті заготівлі картоплі с. Литвинів. У жовтні того ж року захворіла та лікувалася в м. Бережани. Після одужання Стефанія з матір'ю перейшли на нелегальне становище. У березні 1945 р. вона прибула до Львова, де влаштувалася хатньою робітницею в директора маслозаводу Совитенка Андрія. Повернулася 7 серпня 1946 р. у с. Литвинів, де була заарештована на полі співробітниками Підгаєцького райвідділу МВС. Через чотири дні її звільнили. За завданням станичної ОУН Зінь Марії збирала в населення продукти. У травні 1947 р. біля церкви с. Литвинів зустрілася з братом Василем («Уласом»), а також учасниками ОУН Нетюком Іваном («Лободою») та Пшеничником Михайлом («Циганом»). Заарештована 28 липня 1948 р. разом із матір'ю співробітниками Підгаєцького райвідділу МДБ. Засуджена 27 листопада 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Із 18 січня 1949 р. відбувала покарання у «Речлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Під час роботи втратила два пальці правої руки. Звільнена 22 квітня 1956 р. Повернулася в с. Литвинів Бережанського району Тернопільської обл. Вийшла заміж та змінила прізвище на Данилович. Реабілітована 4 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12329; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 638, арк. 356, 429зв; ф. 65, оп. 1, спр. С-9110, арк. 89; ф. 73, оп. 1, спр. 240, арк. 18).*

30. **Бек Розалія**, народилася 1897 р. у м. Немирів Яворівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Мала доньок: Зофію, 1926 року народження та Ярославу, 1929 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 22 жовтня 1947 р. із доньками в Кемеровську обл., РРФСР. Звільнена 18 березня 1960 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга шоста: м. Жовква, Жовківський район. Львів, 2020. С. 32).*
31. **Белза Войтех**, народився 1902 р. у с. Дубка Городенківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Белза

Кайтан (поляк). Матір — Наталія Вакулівна, 1872 року народження (українка). Мав брата Мартина, 1892 року народження, а також сестер Григоришин Марію, 1903 року народження та Потачек Людвігу, 1908 року народження. Закінчив чотири класи школи. Одружився з Марією Петрівною, 1905 року народження. У 1933 р. у них народилася донька Стефанія. Вступив 1940 р. до місцевого колгоспу. Влітку 1941 р. обраний десятником. Із літа 1944 р. працював робітником Городенківського цукрового заводу, а 17 січня 1946 р. отримав посаду його завідувача. З квітня 1946 р. надавав допомогу референту СБ Чернелицького району ОУН Миколайчуку Миколі («Ромку»). Передав йому: три кілограми хліба, сало, пів літра горілки, восени того ж року — зерно, у січні 1947 р. — 200 крб та аналогічну суму ще через місяць. За наказом «Ромка» у березні 1947 р. зберігав у своєму будинку 120 кг борошна. Згодом усе це передав підпільникам. Заарештований 18 червня 1947 р. співробітниками МДБ Городенківського райвідділу МДБ. Засуджений 25 вересня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 16 листопада 1954 р. Реабілітований 26 жовтня 1993 р. *(Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 364).*

32. **Белянський Володимир**, народився 1926 р. у с. Янківці Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Белянський Дмитро (поляк), мобілізований 1944 р. до Червоної армії та загинув на фронті. Матір — Юлія. Мав молодшого брата Назара та сестру Броніславу, 1934 року народження. Ухиляючись від призову до Червоної армії, перейшов 1944 р. на нелегальне становище. Переховувався самостійно в криївці біля свого будинку, а коли наприкінці 1945 р. сім'ю хотіли депортувати, приєднався до ще трьох підпільників. Після того, як вони вийшли з повинною, вступив до боївки ОУН «Бучі». Викопав на полі біля батьківського будинку криївку, де переховувався до осені 1947 р. Вступив до боївки СБ Великоглибочецького району ОУН «Слуха». Мав на озброєнні автомат «ППШ» та пістолет. Використовував псевдонім «Яструб». Наприкінці 1948 р. «Слуха» перевели у Збаразький район, а боївку СБ Великоглибочецького району ОУН очолив «Дон». Володимир виконував функції його заступника. У вбитого 13 вересня 1949 р. бойовика СБ ОУН Кучія Івана, співробітники МДБ виявили зашифрований лист «Дубовому», де зазначалося про підозру «Яструба» у агентурній роботі на ворога. Після цього було проведено операцією з його компрометації. Таємний інформатор МДБ «Око» поширив у с. Янківці чутку, ніби «Ятруб» видав Кучія Івана. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 248, арк. 185, 191–192, 226, 229, 254–259, 296–297, 304–305).*

33. **Бенговська Катерина (Катажина)**, народилася 1894 р. у с. Ставчани Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська

імперія). Батько — Бенговський Міхал (поляк). Матір була українкою. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 6 червня 1950 р. співробітниками Пустомитівського райвідділу МДБ. Засуджена 25 серпня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 27 серпня 1953 р. Реабілітована 31 жовтня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 34105; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 263).*

34. **Білінський Франц**, народився 1927 р. у с. Ширмівка Погребищенського району Бердичівської округи (УСРР). Батько — Білінський Карл (поляк). Матір була українкою. Працював на шахті № 9 імені Леніна та мешкав у робітничому селищі (нині м. Вальянівське). Вступив у січні 1948 р. до підпільної молодіжної організації «Борці за самостійну Україну», яка мала зв'язок з підпіллям ОУН в Гайсинському районі Вінницької обл. Заарештований 15 червня 1948 р. співробітниками УМДБ по Ворошиловградській обл. Засуджений 26 листопада 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Київської обл. Реабілітований 29 жовтня 1957 р. *(ГДА СБУ, м. Луганськ, ф. 6(Р), спр. 10352).*
35. **Блонський Людвіг**, народився 1926 р. у с. Воля-Довголуцька Стрийського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Блонський Євстахій (поляк). Матір — українка. Вступив до кущової боївки ОУН Дувала Василя («Беркута»). Мав псевдонім «Левко». Загинув 7 липня 1947 р. о 10 годині разом із Юрківим Андрієм («Жуком») у сутичці зі співробітниками Сколівського райвідділу МДБ між селами Воля-Довголуцька і Гірне. У вбитих підпільників вилучили: автомат, гвинтівку, два пістолети, три гранати і тридцять патронів *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 217, арк. 10; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 103–104)*.
36. **Бобрецький Михайло**, народився 1915 р. у с. Болотня Перемишлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Бобрецький Антон (поляк). Матір — українка. Працював завідувачем молочним пунктом. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 19 листопада 1945 р. співробітниками Поморянського райвідділу НКВС. Засуджений 1 березня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Мінлазі» (станція Інта, Комі АРСР). Звільнений 2 грудня 1954 р. із табору і відправлений на спецпоселення. Звільнений 26 квітня 1956 р. Реабілітований 19 березня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 29064; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 36).*

37. **Бобрик Марія**, народилася 1914 р. у с. Скварява Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Бобрика Михайла Дмитровича, 1912 року народження, який працював столяром. Сім'я мала дітей: Стефанію-Мечиславу, 1937 року народження, Зофію, 1941 року народження і Володимира, 1948 року народження. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 15 липня 1949 р. у Бурято-Монгольську АРСР. Звільнені 24 червня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 95).*

38. **Богельський Казимир**, народився 1891 р. у с. Угруськ Влодавського повіту Холмської губернії (Російська імперія). Батько — Богельський Володимир, 1859 року народження, помер у 1917 р. Матір — Меланія Йосипівна, померла у 1918 р. Обоє поляки. Під час евакуації населення 1915 р. сім'я Богельських переїхала в с. Городище Сарненського повіту Волинської губернії, де Казимир закінчив три класи школи. Одружився з українкою Пилипчук Варварою Якимівною, 1895 року народження. Сім'я мала дітей: Юзефа, 1917 року народження, Володимира, 1922 року народження, Антона, 1925 року народження та Віру, 1930 року народження. Зустрівся на початку літа 1947 р. на хуторі Дегтяна з учасниками ОУН: Сизоненком Володимиром («Дібровою»), Бруцьким Адамом («Кропивою»), Довжиком Адамом («Березою») та Саванчуком Миколою («Нечаєм»). Погодився виконувати функції інформатора. Невдовзі передав зазначеним підпільникам радянський карабін, а натомість отримав мисливську рушницю. Восени того ж року знову зустрівся з учасникам боївки ОУН «Діброви». Передав їм продукти та літр самогону. Крім того Казимир отримав від підпільників шкіру для пошиття чобіт. Після виконання замовлення передав їх «Діброві». Крім того, приблизно місяць, за вказівкою підпільників, Казимир зберігав у своєму будинку мішок проса. Після цього через зв'язкових ОУН Марію та Ірину Дячеків передав його до боївки «Діброви». Казимира обрали 10 січня 1948 р. головою сільської ради. Весною того ж року він інформував підпільників щодо появи радянських військових, місцевих призовників та рішень Висоцької районної ради. 9 січня 1950 р. Казимира звільнили з посади голови сільради. Заарештований 21 квітня 1951 р. співробітниками Висоцького райвідділу МДБ. Засуджений 6 червня 1951 р. військовим трибуналом військ МДБ Рівненської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (с. Нова-Чунка Шит-

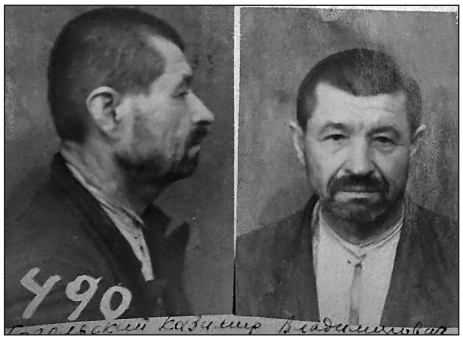

кинського району Іркутської обл. РРФСР). Звільнений 18 травня 1956 р. Реабілітований 24 червня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 13234).*

39. **Борисевич Францішка**, народилася 1905 р. у с. Камінь Житомирського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Куліковський Юзеф. Матір — Марія. Обоє поляки. У 1911 р. вони купили землю в с. Нова Богушівка того ж повіту та збудували будинок. Мала братів Яна, Франца та сестру Юзефу. Вийшла заміж за поляка Борисевича Івана (Яна). Сім'я мала сина Петра. Працювала в місцевому колгоспі. З 31 грудня 1945 р. до весни 1947 р. надавала допомогу сімом учасникам боївки ОУН Кірика-Петрука Володимира («Деркача»). Готувала їм їжу та постачала продукти. Заарештована 14 жовтня 1947 р. співробітниками Коростенського райвідділу МДБ. Засуджена 5 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Особлазі» (м. Братськ Іркутської обл., РРФСР), де померла 29 серпня 1953 р. Реабілітована 27 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29750).*
40. **Будас Іван (Ян)**, народився 1896 р. у с. Семиківці Підгаєцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Будас Микола (поляк). Мав сестер Анну, 1894 року народження, Катерину, 1898 року народження та брата Бартка, 1899 року народження. Одружився з Анною Петрівною, 1892 року народження. Подружжя мешкало в с. Ішків того ж повіту та мало дітей: Антіна, 1928 року народження і Теклю, 1930 року народження. З серпня 1946 р. до листопада 1947 р. утримував на своєму подвір'ї криївку, де переховувався референт пропаганди Золотниківського району ОУН Войтина Олексій («Юр») та його брат Павло. Заарештований 17 лютого 1948 р. співробітниками Золотниківського райвідділу МДБ. Засуджений 6 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Помер 4 вересня 1948 р. в пересильній тюрмі м. Новосибірськ, РРФСР. Реабілітований 30 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9659).*
41. **Будзінський Тадей**, народився 1910 р. у с. Переходи Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Будзінський Ян (поляк). Закінчив сім класів школи. Одружився з українкою. Через родичку Сиротюк Ярославу налагодив зв'язок з учасником Копичинецького надрайону ОУН «Голубом», який двічі заходив до його будинку. Постачав підпільникам продукти, відремонтував радіоприймач та пістолет. Був таємно заарештований 20 лютого 1950 р. співробітниками МДБ. На допитах зізнався про співпрацю з учасниками ОУН та був завербований в агенти під псевдонімом «Бурий» *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 318, арк. 32).*
42. **Будка Іван (Ян)**, народився 1920 р. у с. Глухи Вишковського повіту Мазовецького воєводства (Польська Республіка). Батько — Будка Франц (по-

ляк). Сім'я мешкала в с. Станківці Долинського району Станіславської обл. Шив одяг для учасників УПА. Заарештований 13 липня 1951 р. співробітниками Долинського райвідділу МДБ. Засуджений військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітований 30 грудня 1993 р. *(Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 434).*

43. **Буздаревич Владислав**, народився 1923 р. у с. Рудка Камінь-Каширського повіту Поліського воєводства (Польська Республіка). Батько — Буздаревич Антон Францевич, загинув 1943 р. під час аварії на шахті. Матір — Анна Михайлівна, 1905 року народження. Обоє поляки. Мав молодших братів: Станіслава, Вацлава та Фердинанда. Упродовж 1933–1935 рр. сім'я Буздаревичів мешкала в с. Несвіч Горохівського повіту Волинського воєводства, а наступного року переїхала до м. Кременець (вул. Богуна, 9). Владислав закінчив місцеву кооперативно-торгівельну гімназію. Евакуйований у липні 1941 р. на схід. Біля Старокостянтинова потрапив в оточення німецьких військ. Переховувався в тітки Юхимчук Франки — жительки с. Романів Теофопільського району. Згодом повернувся до Кременця. Викликаний 2 квітня 1942 р. повісткою на біржу праці. Звідти направлений до Житомира, де зарахований на посаду 629-го транспортного полку німецької армії. Прибув 13 травня 1942 р. у м. Біла Церква, де працював водієм тритонного автомобіля «Форд». 4 червня 1943 р. переведений у м. Звягель, а згодом — в с. Піщів Ярунського району. Працював особистим водієм і перекладачем німецького майора. Одружився з місцевою жителькою українкою Волковою Оленою. З 21 листопада 1943 р. служив у м. Кам'янець-Подільський (вул. Шкільна, 21). 24 березня 1944 р. радянські танкісти захопили базу з автомобілями, а Владислав разом із німцями виїхав у напрямку Бессарабії. У с. Гаврилівці Кам'янець-Подільського району переодягнувся в цивільний одяг та перечекав рух фронту. 25 березня 1944 р. разом із дружиною вирушив до с. Піщів, де 2 травня 1944 р. був заарештований співробітниками НКДБ. Втік 27 травня 1944 р. із камери попереднього затримання. На початку червня 1944 р. у с. Крилів Корецького району Рівненської обл. вступив до підрозділу УПА (23 вояки) під керівництвом Гамули Антона («Вернигори»). Отримав гвинтівку та псевдонім «Ігор». Брав участь у вбивстві радянського солдата та офіцера, а також нападі 24 липня 1944 р. на Кутківську та Печиводську сільради Березdівського району Кам'янець-Подільської обл. Водночас були спалені документи та пошкоджено телефонний зв'язок. Наступного дня на Крилівських хуторах підрозділ «Вернигори» вступив у бій з оперативною групою відділу боротьби з бандитизмом НКВС Кам'янець-Подільської обл. Того ж дня Владислав був схоплений при спробі втечі. Засуджений 24 серпня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Кам'янець-Подільської обл. до розстрілу. Вирок виконано 20 листопада 1944 р. У реабілітації 21 квітня 1992 р. відмов-

лено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 346; ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 11272).*

44. **Вальків Михайло**, народився 1903 р. у с. Ставчани Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вальків Михайло (поляк). Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 1 лютого 1945 р. співробітниками Пустомитівського райвідділу НКВС. Етапований 20 червня 1945 р. у «Воркутлаг» для продовження слідства. Звільнений 31 січня 1947 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 6304; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 389).*

45. **Ванькевич Степан (Штефан)**, народився 1917 р. у Збаразькому повіті (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — поляк. Матір — українка. Служив підстаршиною в польській армії. Вступив до підпілля ОУН. Із липня 1941 р. був учасником похідної групи ОУН (приблизно тридцять осіб). Його «рій» очолював Осадчук Іван. З Кривого Рогу прибули на велосипедах до Криму. На початку листопада 1941 р. підпільники переїхали Перекоп та Армянськ. Після цього «рій» розділився. Степан разом із Бардахівським Романом та Любаком Михайлом вирушили в Джанкой. Створили у цьому місті районний провід ОУН. Степан влаштувався на роботу інспектора торгівельного відділу. Один раз відвідував Дніпропетровськ, де зустрічався з керівництвом Південного Крайового проводу ОУН. Поступово учасники районного проводу залучили до своєї роботи місцевих жителів — колишнього в'язня радянських таборів Скоропадського Іполита, секретаря міської поліції Рудика Олександра, міського голову — Полинського, завідувача відділу міської освіти — Змієнка (планували створити українську школу) та режисера української театральної групи Снісаревського, який згодом організував в Джанкої український театр. Наприкінці січня 1942 р. розвиток районного проводу обірвав донос в СД росіян-емігрантів, які прибули з Болгарії та працювали в німців перекладачами. Загалом тоді в Джанкої було заарештовано та розстріляно чотирнадцять учасників ОУН. Серед них також й Степан *(ГДА СБУ, м. Дніпро, ф. 7(Р), спр. 6402, арк. 49; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 2714, арк. 2; ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 21, арк. 21; ГДА СБУ, м. Сімферополь, ф. 7(Р), спр. 22581, т. 1, арк. 71–72, 185–186; Шанковський Л. Похідні групи ОУН (причинок до історії похідних груп ОУН на центральних і східних землях України в 1941–1943 рр.). Мюнхен: Видавництво «Український Самостійник», 1958. С. 177; Стахів Є. Спогад про Крим у 1941–1945 рр. Дії українського визвольного руху на чорноморському півострові // Сучасна Україна. Мюнхен, 1955. Ч. 3/105. С. 4; Засуджені на націоналізм. Збірник документів у шести томах. Т. 1: Боротьба органів НКДБ-МДБ з націоналістичним підпіллям на Дніпропетровщині (30-ті — 50-ті роки XX століття. Тернопіль: Терно-граф, 2024. С. 190).*

46. **Василів Микола**, народився в с. Грабівці Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Василів Федір Іванович, 1897 року народження (українець). Матір — Франка Йосифівна, 1897 року народження (полька). Влітку 1944 р. вступив до підрозділу УПА. Мав підпільний псевдонім «Зорян». Загинув у лютому 1946 р. в сутичці з підрозділом військ МДБ *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15429, арк. 98–102)*.
47. **Василик Анна**, народилася 1896 р. у м. Коропець Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Євстахій та матір були поляками. Закінчила три класи школи. Мешкала на хуторі Вадаво біля м. Коропець. Вийшла заміж за українця Василика Михайла. У 1924 р. у них народився син Михайло. Увечері 14 січня 1946 р. до будинку Анни зайшло шістнадцять учасників ОУН: Лешків Михайло («Чех»), Штемура Василь («Орлик»), Андрушин Стах («Войло»), «Дяк», «Олейко», «Горіх», «Луг», «Листок», «Тихий», «Заєць», «Волос» та «Круг». Вона дозволила їм переночувати та приготувала їжу. Наступного дня зазначені підпільники здійснили напад на солдат військ НКВС. Через півтора місяці до будинку Анни знову зайшли п'ятеро учасників ОУН. Під час вечері вона їм повідомила, що підготувала документи на виїзд у Польщу. Однак підпільники Анні це зробити заборонили. Дозволили виїхати до Польщі лише її сину. Неодноразово передавала продукти учасниці ОУН Бачинській Марії. Заарештована 28 лютого 1948 р. співробітниками Коропецького райвідділу МДБ. Засуджена 14 квітня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР), де померла 13 жовтня 1952 р. о 14 год 40 хв від інсульту. Реабілітована 30 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7029)*.
48. **Василів Франка**, народилася 1897 р. у с. Нагірянка Бучацького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Василів Йосиф (поляк). Вийшла заміж за українця Василіва Федора Івановича та переїхала до нього в с. Грабівці Борщівського повіту. З літа 1944 р. до лютого 1946 р. надавала допомогу сину — учаснику УПА Василіву Миколі («Зоряну»). Заарештована 7 серпня 1947 р. співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 20 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Звільнена 9 березня 1956 р. Реабілітована *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11499; спр. 15429, арк. 98–102)*.
49. **Вассиян Юліан,** народився 12 січня 1894 р. у с. Колоденці Жовківського повіту Королівство Галіції та Лодомерії (Австро-Угорська імперія). Батько — вчитель народних шкіл Вассиян Іван (українець, ймовірно із вірменським корінням). Матір — Урбан Вільгельміна (польсько-угорського по-

ходження). Мав старшого брата Володимира. У сім'ї Вассіянів розмовляли польською мовою. Закінчив у 1905 р. чотири класи народної школи в с. Зіболки Жовківського повіту та вступив до Львівської Академічної гімназії. Після її закінчення у червні 1914 р. вступив до Легіону Українських Січових стрільців. Згодом служив старшиною-четарем Української Галицької Армії (УГА). Перебував на території Наддніпрянщини. Хворів тифом у «чотирикутнику смерті». У 1916 р. помер брат, а невдовзі й матір Юліана. З червня 1920 р. до березня 1921 р. перебував у польському таборі для полонених Домб'ю (Краків). Вступив до Львівського університету імені Яна Казимира та водночас до філософського відділу Українського таємного університету. Наступного року подав документи до Університету «Альбертіна» в Кенігсберзі. З невідомих причин туди не поїхав, хоч був зарахований до числа студентів. Після закриття у липні 1924 р. польською владою Таємного університету продовжив навчання в історико-літературному відділі Карлового університету (Прага). Очолив 1926 р. Групу української національної молоді (ГУНМ). Делегований 1927 р. на Першу конференцію українських націоналістів в Берліні. Вона мала завдання підготувати платформу для об'єднання усіх зазначених організацій в єдину структуру. Делегат Конгресу українських націоналістів у Празі (27 січня — 3 лютого 1929 р.). Виголосив доповідь «Ідеологічні основи українського націоналізму». Був одним із засновників ОУН. Закінчив 1930 р. Карлів університет та захистив докторську дисертацію «Поєднання розуміння філософії в її відношенні до наук про основи поетики і метафізики». Переїхав до Перемишля, де редагував газету «Український голос». Заарештований 2 листопада 1931 р. в Бродах польською поліцією. Засуджений 9 вересня 1932 р. на процесі «конгресівців» у Львові до 4 років ув'язнення. Покарання відбував у Львівській та Дрогобицькій в'язницях. Звільнений у січні 1936 р. Мешкав у батька в Бродах. Таємно продовжував підтримувати зв'язок з підпіллям ОУН. Влітку 1939 р. знову був заарештований польською поліцією. Відправлений до концтабору в Березі Картузькій Поліського воєводства. У вересні 1939 р. був звільнений та повернувся в м. Броди. Негативно сприйняв розкол в ОУН. Підтримав «мельниківців». З літа 1941 р. працював в Українському допомоговому комітеті у Бродах. Водночас готував програмні документи ПУН. Заарештований у січні 1944 р. німцями та відправлений до концтабору м. Брец. У жовтні того ж року звільнений. Мешкав у таборах для переміщених осіб Аугсбургу та Діллінгену (Баварія). У жовтні 1945 р. був співорганізатором Мюнхенської Конференції ПУН та 30 серпня 1947 р. — III Великого збору ПУН, де ухвалено демократичну редакцію статуту. Емігрував на початку 1950 р. до США. Спочатку мешкав у м. Сен Полі (Міннесота), а че-

рез кілька місяців переїхав до Чикаго. Щоб заробити на життя мив посуд у ресторанах, працював прибиральником, у вільний час писав та публікував наукові праці. Помер 3 жовтня 1953 р. внаслідок серцевого нападу у м. Чикаго. Похований на парафіяльному цвинтарі святого Миколая *(Книш З. Становлення ОУН. Київ: Видавництво Олени Теліги, 1994. С. 74; Мірчук П. Нарис історії ОУГ. 1920–1939 роки. Київ: українська видавнича спілка, 2007. С. 638–639; Квітковський Д. Співець української ідеї життя // Мої міркування: Збірник публіцистичних творів.1970–1977 рр.: У 2 ч. / Упорядник В. Верига. Київ, 1998. Ч. 2. С. 155–159; Голянич М. Проблема людини і нації в історіософській концепції Ю. Вассияна // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2002. Вип. 3. С. 72–81; Стефанчук У. Д-р Юліян Вассиян: кілька ескізів до портрету // Український визвольний рух. Львів: ЦДВР, 2012. Збірник 17. С. 140–158).*

50. **Вацлав Казимир**, народився 1892 р. у с. Підбір'я Рогатинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вацлав Юзеф (поляк). Із 1948 р. надавав допомогу учасникам ОУН. Періодично укривав їх у своєму будинку, постачав хліб і молоко. Донька Казимира — Віра була нареченою підпільника ОУН «Довбуша». Затриманий у січні 1952 р. співробітниками МДБ та допитаний. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 50231, т. 2, арк. 182–184).*
51. **Вельш Євген**, народився 1930 р. у с. Серники Горішні Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Вельш Ян Якубович, помер у 1940 р. Матір — Анна Іванівна. Обоє поляки. Мав братів Казимира, 1919 року народження та Генріха, 1932 року народження. Закінчив у 1945 р. шість класів школи. Одружився у лютому 1949 р. з односельчанкою Зосею Гебою, 1933 року народження. Восени 1948 р. встановив зв'язок з кущовим ОУН Степаном Лісовим («Яремою»). Від нього отримав для вивчення «Декалог» та «Історію України». Був завербований під псевдонімом «Мазепа» до мережі «Юнацтва» ОУН. Виконував функції інформатора. Передав «Яремі» два розвідувальні звіти. Влітку 1949 р. надав учасникам ОУН для укриття свій будинок та постачав їм продукти. Заарештований 16 грудня 1949 р. співробітниками Більшівцівського райвідділу МДБ. Засуджений 18 липня 1950 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у селищі Аркалага Сусманського району Магаданської обл. РРФСР. Звільнений 10 червня 1956 р. Повернувся в с. Серники Горішні, де мешкав на вул. Шевченка, 18. Реабілітований 13 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6634).*
52. **Венгерський Броніслав**, народився 1923 р. у м. Копичинці Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Венгерський Казимир Франкович, 1886 року народження (поляк). Матір померла у 1941 р. Мав брата Станіслава, 1911 року народження, який після війни виїхав

до Польщі. Закінчив чотири класи школи. Одружився з Надією Матвіївною, 1927 року народження. У 1945 р. у них народився син Тадей. Броніслав працював робітником в районній типографії. Сім'я Венгерських мешкала на вул. Шашкевича, 65. На початку січня 1946 р. у будинку зв'язкової Грещук Павлини Броніслав прийняв від учасників ОУН Маленюка Савка та Іваньківа Романа корову для переробки її на ковбасу. Заарештований 28 січня 1946 р. співробітниками Копичинського райвідділу МВС у своєму будинку. Рішенням військового трибуналу військ МВС Тернопільської обл. від 16 травня 1946 р. був виправданий та звільнений *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15208)*.

53. **Венгриговська Анна**, народилася 1920 р. у с. Загайпіль Коломийського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Венгриновський Томек Казимирович (поляк). Матір — Марія Миколаївна (українка). Анна закінчила три класи школи. Вийшла 1936 р. заміж за українця Винничука Івана Дмитровича. Наступного року в них народився син Михайло. Тоді ж чоловіка Анни призвали до польської армії. У вересні 1939 р. він потрапив у полон до німців та був відправлений до табору біля Варшави. Наступного року Винничук Іван був звільнений та повернувся додому. Тоді ж у сім'ї народилася донька Дарія. З літа 1941 р. чоловік Анни працював головою сільської управи, а 12 травня 1944 р. призваний до Червоної армії. Службу він проходив в Татарській АРСР, де помер 17 квітня 1945 р. У квітні 1947 р. Анна була залучена до мережі ОУН двоюрідною сестрою покійного чоловіка — Мусіловською Параскевією («Смілою»). Виконувала функції зв'язкової. Відносила «естафети» (листи) до станичного Мельника Івана («Сиротки») та кущового «Лева». Заарештована 21 травня 1947 р. співробітниками Гвіздецького райвідділу НКВС. Засуджена 11 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Із 21 липня 1947 р. покарання відбувала в «Южнокузбаслазі» (м. Сталінськ Кемеровської обл., РРФСР). Звільнена 1 травня 1955 р. Повернулася в с. Загайпіль Коломийського району Івано-Франківської обл. Реабілітована 5 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 8653; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 465).*

54. **Венжинович Володимир**, народився 1925 р. у с. Кімната Кременецького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Венжинович Микола (поляк). Закінчив три класи школи. Переховуючись від мобілізації до Червоної армії, перейшов 1944 р. на нелегальне становище. Восени того ж року вступив до підрозділу УПА. Мав псевдонім «Оріх». Загинув 12 жовтня 1945 р. під час облави військ НКВС в с. Комарин Почаївського району Тернопільської обл. *(ДАТО, ф. Р-3472, оп. 1, спр. 50, арк. 51).*

55. **Веселовський Іван (Ян)**, народився 1927 р. у м. Стрий Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Веселовський Павло. Матір — Ма-

рія, 1896 року народження. Обоє поляки. Мав братів Михайла, 1918 року народження та Павла, 1923 року народження. Закінчив три класи школи. З 1943 р. працював найманим робітником у різних селах Східної Галичини. Затриманий 18 травня 1944 р. учасниками УПА на дорозі біля с. Качанівка Підволочиського району Тернопільської обл. Залучений стрільцем у сотню «Запорожця». Прийняв присягу та очікував призначення до рою. Мав на озброєнні гвинтівку. Схоплений 22 травня 1944 р. у лісі біля с. Шили Збаразького району під час сутички із підрозділом 16-ї автомобільної бригади 1-го Українського фронту Червоної армії. Переданий співробітникам військової контррозвідки «Смерш». Засуджений 5 червня 1944 р. військовим трибуналом 1-го Українського фронту до 10 років ув'язнення. Реабілітований 15 листопада 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 31572)*.

56. **Вибрана Марія**, народилася 1902 р. у с. Старий Нижборг Копичинецького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Пагут Павло Григорович, помер у 1917 р. Матір — Вікторія Мартинівна, померла в 1943 р. Обоє поляки. Мала братів: Стефана, Міхала та Яна. Закінчила три класи школи. Вийшла заміж за українця Вибраного Григорія Павловича. Сім'я мала дітей: Стефанію, 1928 року народження, Юзефу, 1934 року народження та Михайла, 1938 року народження. У 1944 р. чоловіка мобілізували до Червоної армії та наступного року він загинув у боях за Берлін. Восени 1947 р. разом із донькою Стефанією дозволила учасникам ОУН Данилишину Петру («Байденку»), «Байдику» та «Гармашу» викопати у своєму дворі криївку, де вони переховувалися до червня 1948 р. Збирала для них розвідувальну інформацію та постачала продукти. За наказом підпільників, разом із донькою Стефанією, забрала з криївки документи та зброю, яку викинули до річки Тайна. Заарештована 21 листопада 1948 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджена 3 лютого 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнена 23 листопада 1955 р. Повернулася в с. Старий Нижборг. Реабілітована 20 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7331)*.

57. **Винник Йосиф (Юзеф)**, народився 1882 р. у с. Городниця Скалатського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Винник Іван (поляк). Матір — українка. У 1902 р. одружився з українкою та переїхав у с. Фащівка того ж повіту. Упродовж лютого–березня 1945 р. надавав допомогу учасникам ОУН — родичу Гаврилюку Михайлу («Жуку») та «Орлу». Надавав їм для ночівлі кімнату у своєму будинку. Заарештований на початку квітня 1945 р. співробітниками Гусятинського райвідділу НКВС *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 31, арк. 279–280)*.

58. **Височанська Сабіна**, народилася 1918 р. у с. Мохнате Турківського повіту (Королівство Галіції і Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Матір — Антоніна, 1890 року народження (полька). Мала сестру Гелену, 1925 року народження. Працювала кравчинею. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 21 жовтня 1947 р. з матір'ю та сестрою у м. Копейськ Челябінської обл. (РРФСР). Під час етапування на спецпоселення втекла з вагону та повернулася додому. Заарештована 9 квітня 1949 р. співробітниками управління МДБ Дрогобицької обл. Засуджена 5 серпня 1949 р. особливою нарадою МДБ до трьох років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Звільнена у 1955 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. Матір Сабіни померла у м. Копейськ 3 жовтня 1948 р., а сестра Гелена була звільнена 21 листопада 1955 р. і виїхала до Польщі. Обидві реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 586–587).*

59. **Височанський Михайло (Міхал)**, народився 1913 р. у с. Верхнє Висоцьке Турківського повіту (Королівство Галіції і Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Матір — Юлія, 1886 року народження (полька). Мав братів Ізидора, 1919 року народження, Романа, 1921 року народження та сестру Ярославу, 1922 року народження. Одружений з Юзефою, 1914 року народження. Сім'я мала дітей: Дарію, 1940 року народження, Яна, 1948 року народження, Антоніну, 1950 року народження. Михайло з дружиною надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 3 липня 1950 р. із дітьми у Даурський район Красноярського краю РРФСР. Після звільнення 15 листопада 1956 р. виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 587–589).*

60. **Висоцька Генефа**, народилася 1924 р. у с. Ставище Ушомирського району Коростенської округи (УСРР). Батько — Висоцький Бенедикт Карлович (поляк), помер в 1932 р. Матір — Ольга Ульянівна. Мала брата Петра, 1919 року народження та сестру Леонтину, 1931 року народження. Закінчила сім класів школи. З 1932 р. працювала ланковою в місцевому колгоспі імені Будьонного, а з осені 1941 р. — в громадському господарстві с. Ставище. Упродовж лютого–травня 1944 р. навчалася на курсах трактористів при Ушомирській МТС. Після цього працювала за згаданою спеціальністю. Була нагороджена медаллю «За доблесний труд у Великій вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Із грудня 1946 р. надавала допомогу трьом учасникам боївки ОУН Кірика-Петрука Володимира («Деркача»). Випікала для них хліб та прала білизну. У липні 1947 р. перейшла на посаду зважувальника зерна на Ушомирській МТС. Заарештована 27 вересня 1947 р. співробітниками Коростенського райвідділу МДБ. Засуджена 21 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Жито-

мирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Із 26 січня 1948 р. покарання відбувала у «Сєвжелдорлазі» (станція Котлас Архангельської обл., РРФСР). Звільнена 31 січня 1955 р. Повернулася в с. Ставище Коростенського району Житомирської обл. Реабілітована 28 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29829).*

61. **Висоцька Ольга**, народилася 1889 р. у с. Дворище Житомирського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Уліян (поляк). Мала сестру Елену. Перший чоловік Антон помер у 1919 р. Вдруге вийшла заміж за поляка Висоцького Бенедикта, який помер у 1931 р. Ольга мала дітей: Петра, 1919 року народження, Генефу, 1924 року народження та Леонтину, 1931 року народження. Працювала в місцевому колгоспі імені Будьонного. З грудня 1946 р. надавала допомогу трьом учасникам боївки ОУН Кірика-Петрука Володимира («Деркача»). Випікала для них хліб та прала білизну. Зберігала у своєму будинку гвинтівку та патрони, які передала підпільникам. Заарештована 24 жовтня 1947 р. співробітниками Коростенського райвідділу МДБ. Засуджена 21 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в м. Щербаков Ярославської обл., РРФСР. Звільнена 18 грудня 1954 р. Реабілітована 11 грудня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29829).*

62. **Висоцький Петро**, народився 1919 р. у с. Ставище Житомирського повіту Волинської губернії (УНР). Батько — Антон, помер в 1919 р. Матір — Ольга. Обоє поляки. Матір вдруге вийшла заміж на Висоцького Бенедикта, який помер у 1931 р. Мав сестер Генефу, 1924 року народження та Леонтину, 1931 року народження. Закінчив три класи школи. Із 1932 р. працював підвозчиком у радгоспі, а з осені 1941 р. — молотобійцем на кузні. Забраний у травні 1942 р. на примусові роботи в Німеччину. Працював формувальником на чавуноливарному заводі в с. Ерлаву біля м. Міттвайда (Саксонія). Звільнений у квітні 1945 р. американськими військами. Через два тижні був переданий представникам радянської влади. Відправлений до м. Ошац (Саксонія), де зарахований рядовим до 398-й Одерського піхотного полку Червоної армії. Після демобілізації 9 травня 1946 р. повернувся додому с. Ставище, де працював підвозчиком у колгоспі імені Будьонного. З грудня 1946 р. надавав допомогу трьом учасникам боївки ОУН Кірика-Петрука Володимира («Деркача»). Інформував про наявність товарів у кооперативі, місцезнаходження колгоспної худоби тощо. Отримав від зазначених підпільників листівки та літературу для розповсюдження в селі. У березні 1947 р. у складі боївки ОУН «Деркача» брав участь у пограбуванні колгоспного складу із зерном у с. Зарубинка. Заарештований 24 жовтня 1947 р. співробітниками Коростенського райвідділу МДБ. Засуджений 21 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із пораз-

кою у правах на 5 років. Реабілітований 7 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29829).*

63. **Вишневський Іван (Ян)**, народився 1885 р. у с. Гончарівка Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вишневський Францішек (поляк). Мешкав у с. Скварява того ж повіту. Закінчив чотири класи школи. Одружився з Ксенією Павлівною, 1889 року народження. Сім'я мала сина Романа, 1931 року народження та доньок: Анну, 1919 року народження і Зофію, 1928 року народження. З 18 грудня 1946 р. надавав допомогу учасникам ОУН: «Соколу», «Клену», «Когуту» та іншим. Неодноразово переховував їх у своєму будинку, інформував щодо появи в селі радянських військових, а також забезпечував продуктами. Заарештований 15 червня 1947 р. співробітниками Буського райвідділу МДБ. Засуджений 27 серпня 1947 р. військовим трибуналом прикордонних військ МВС Львівського військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітований 17 вересня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 30831; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 123).*

64. **Вівчар Броніслава**, народилася 1918 р. у с. Лозівка Теребовлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Трач Тимофій Михайлович, 1890 року народження (українець). Матір — Анелія, 1895 року народження (полька). Мала сестру Ольфувку Анну, 1920 року народження. Закінчила чотири класи школи. Вийшла заміж за українця Вівчара Федора Васильовича, 1913 року народження. У 1935 р. у них народилася донька Марія. Чоловік Броніслави з 1940 р. працював візником при Теребовлянському райкомі КП(б)У. У травні 1941 р. його мобілізували до Червоної армії. У 1945 р. Вівчар Федір загинув на фронті. Тоді ж у Броніслави народився син Богдан, а батьки виїхали до Польщі. Дозволила 25 листопада 1947 р. брату чоловіка — учаснику ОУН Вівчару Михайлу обладнати у своєму будинку криївку, де він переховувався. Готувала для нього їжу. Під час обшуку 24 грудня 1947 р. будинку Броніслави співробітниками Теребовлянського райвідділу МДБ Вівчар Михайло був застрелений. У вбитого виявили надруковану на машинці оунівську пісню та чотири патрони для автомата «ППШ». Того ж дня Броніславу заарештували. Засуджена 13 листопада 1948 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 8 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в м. Інта (Комі АРСР). Звільнена 18 травня 1954 р. Реабілітована 4 червня 1993 р. *(ДАТО, ф. 3429, оп. 3, спр. 2669).*

65. **Віславська Анелія**, народилася 1895 р. у с. Соснівка Проскурівського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Фіялковський Войцех (поляк). Мала брата Франка, який емігрував у 1917 р. у США. Вийшла заміж за поляка Віславського Климентія Францовича, 1900 року народження. Сім'я мала дітей: Ванду, 1926 року народження, Тадеу-

ша, 1927 року народження і Віктора, 1930 року народження. Під час німецької окупації працювала в суспільному господарстві, а з 1944 р. — в колгоспі. Наприкінці травня 1951 р. будинок Анелії відвідали учасники ОУН Гаргат Іван («Лесь») і Гречух Петро («Олег»). Вони отримали від неї їжу (хліб, кисле молоко і варену картоплю) та укриття. Крім того передали Анелії шість антирадянських листівок, а також брошуру «Хто такі бандерівці та за що вони борються». Через місяць візит повторився. Заарештована 19 грудня 1951 р. співробітниками Ярмолинецького райвідділу МДБ. Засуджена 21 січня 1952 р. Кам'янець-Подільським обласним судом до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала у виправно-трудовій колонії № 71 м. Житомир. Звільнена 22 грудня 1954 р. Реабілітована 3 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27811; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2015. Кн. 6. С. 1025).*

66. **Віславський Тадеуш**, народився 1927 р. у с. Соснівка Ярмолинецького району Проскурівської округи (УСРР). Батько — Віславський Климентій Францевич, 1900 року народження. Матір — Фіялковська Анелія Войцехівна, 1895 року народження. Обоє поляки. Мав сестру Романенко Ванду, 1926 року народження та брата Віктора, 1930 року народження. Закінчив 1941 р. сім класів школи. Із 1949 р. був членом ВЛКСМ. Працював вчителем математики п'ятих-сьомих класів місцевої середньої школи. Упродовж 1947–1949 рр. навчався в Кам'янець-Подільському технікумі. З 25 травня 1951 р. разом із матір'ю надавав допомогу учасникам ОУН. Заарештований 18 грудня 1951 р. співробітниками Ярмолинецького райвідділу МДБ. Засуджений 21 січня 1952 р. Кам'янець-Подільським обласним судом до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбував у «Витегралазі» (м. Витегра Вологодської обл., РРФСР), а з 15 червня 1953 р. — в м. Ішимбай-4 Башкирської АРСР. Звільнений 3 січня 1955 р. Реабілітований 3 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27811; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2015. Кн. 6. С. 1026).*

67. **Вітер Олена,** народилася 11 січня 1904 р. у с. Микляшів Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вітер Василь (українець). Матір — Роняшська Марія, 1871 року народження (полька). Обоє працювали викладачами гімназії. Мала на п'ять років молодшу сестру Стефанію, яка мешкала в Польщі. Незважаючи на змішане походження, під впливом батька Олена виховувалася як українка. Сім'я переїхала до Австрії, а у 1918 р.

повернулася до Львова. Олена закінчила місцеву гімназію сестер-василіянок та 1921 р. вступила до Львівського медичного інституту. Того ж року помер її батько, а матір виїхала до м. Познань. У 1922 р. Олена залишила навчання та вступила до монастиря сестер-василіянок. Обрала собі чернече імя Йосифа. Невдовзі стала магістрою новіціатів (наставницею для нових послушниць), а з 1932 р. — ігуменею монастиря в с. Якторів Перемишлянського повіту Тернопільського воєводства. Брала активну участь у розбудові на Золочівщині українських бібліотек, дитячих садків, сиротинців, хорів, драматичних гуртків, медичних та господарських курсів. Співпрацювала з товариствами «Просвіта» та «Рідна школа». Організувала збір коштів для підпілля ОУН серед жителів Перемишлянського повіту. Восени 1939 р. Якторівський монастир був закритий радянською владою. Після цього Йосифа очолила Львівський монастир студиток. Таємно допомогла одинадцятьом учасникам ОУН перейти радянсько-німецький кордон. Заарештована 11 червня 1940 р. співробітниками НКВС. За однією з версій була засуджена до розстрілу та дивом врятувалася 24 червня 1941 р. під час бомбардування Львівської в'язниці німецькими літаками. За іншою — була звільнена через відсутність доказів. Продовжувала опікуватися сиротинцями. Надавала допомогу учасникам ОУН: збирала в населення гроші та продукти, укривала під виглядом монахинь підпільниць, лікувала поранених. Знову 12 жовтня 1945 р. була заарештована співробітниками НКВС. Переховувалася у Львові на даху приміщення монастиря (вул. Убоч, 4). Засуджена 27 квітня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Київської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Мордовській АРСР. Звільнена 29 березня 1956 р. Служила у підпільному монастирі в м. Скалат Підволочиського району Тернопільської обл. За порятунок єврейських дітей під час Голокосту уряд Ізраїлю 1976 р. удостоїв Йосифу звання «Праведник народів світу». Померла 15 листопада 1988 р. у Львові. Реабілітована 14 серпня 1995 р. У Скалаті іменем Вітер Олени названо вулицю *(ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74895; ф. 16, оп. 1, спр. 1045, арк. 278–297; Скіра Ю. Порятунок єврейських жінок монахинями Студійського уставу під час Голокосту // Науковий щорічник «Історія релігій в Україні». Львів, 2023. Вип. 33. С. 131–139; Скіра Ю. Святопокровський жіночий монастир Студійського уставу в роки Другої світової війни. «Ти дівства похвала і покров дивний для всього світу». Збірник наукових праць, присвячений 100-літтю Святопокровського жіночого монастиря Студійського Уставу. Львів, 2024. С. 139–152)*.

68. **Вовк Елеонора**, народилася 1900 р. у м. Броди (Королівство Хорватії і Славонії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вишемирський Томаш Францевич. Матір — Анна, померла у 1934 р. Обоє поляки. Мала сестер: Емму, 1908 року народження та Розалію, яка померла у 1942 р. Закінчила чотири класи школи. Вийшла 1919 р. заміж за солдата австрійської ар-

мії — українця Вовка Івана Андрійовича, 1883 року народження. У вересні того ж року він демобілізувався та переїхав з Елеонорою до батьків в с. Годині Мостиського повіту Львівського воєводства. Працювала бджолярем у колгоспі. З осені 1949 р. до травня 1951 р. надавала допомогу учасникам боївки Мостиського району ОУН Івановського Прокопа («Гарбуза»). Неодноразово постачала їм продукти. Викликала до своєї стодоли стоматолога Головид Степана, який вирвав підпільнику хворий зуб. Закупила для боївки «Гарбуза»: дві пляшки вина, печиво та інші продукти на 50 крб. У травні 1951 р. Елеонора отримала від жительки с. Годині Головид Оксани зошит із таємними свідченнями і медикаменти, які передала учасникам ОУН. Заарештована 14 липня 1951 р. співробітниками військової контррозвідки МДБ Прикарпатського військового округу. Засуджена 24 жовтня 1951 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Ангарлазі» (станція Ангарськ Іркутської обл.). Звільнена 9 червня 1956 р. з табору та відправлена на спецпоселення. Реабілітована 23 лютого 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28788; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 458).*

69. **Войтеховський Станіслав**, народився 1928 р. у с. Коропець Золочівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Надавав допомогу учасникам ОУН. Заарештований 27 лютого 1950 р. співробітниками Поморянського райвідділу МДБ. Звільнений з-під варти 24 листопада 1950 р. Реабілітований 5 серпня 1992 р. *(Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 129).*
70. **Войтович Роман**, народився 1928 р. у с. Полнятичі Ярославського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Войтович Антон (українець). Матір — Анелія, 1903 року народження (полька). Мав брата Володимира, 1925 року народження. Згодом сім'я переїхала в с. Черниця Миколаївського повіту Львівського воєводства. Під псевдонімом «Чотовий» очолював станичний провід ОУН. Заарештований 31 травня 1947 р. співробітниками Миколаївського райвідділу МДБ. Засуджений 28 червня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Сєввостлазі» (Магаданська обл. РРФСР). Звільнений 27 жовтня 1954 р. із табору та 25 квітня 1956 р. зі спецпоселення в Якутській АРСР. Реабілітований 11 березня 1992 р. Матір та брата Романа виселили 23 жовтня 1947 р. у м. Сталінськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнений 27 липня 1956 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23235; Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Тороно-Львів, 2002. С. 155; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 84–85).*

71. **Войтухів Василь**, народився 1912 р. у с. Великий Любінь Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Войтхів Петро, помер в 1925 р. Матір — Єва Павлівна, 1884 року народження. Обоє поляки. Мав брата Міхала, 1907 року народження, а також сестер: Марію, 1903 року народження, Катерину, 1910 року народження і Анну, 1917 року народження. Закінчив сім класів школи. Одружився з Анастасією Стефанівною, 1910 року народження. Сім'я мала дітей: Едуарда, 1942 року народження, Збишека, 1944 року народження та Броніслава, 1945 року народження. З літа 1941 р. працював поштарем. Восени 1944 р. перейшов на посаду обмінювальника поштового вагону. У ніч на 6 березня 1948 р. до його будинку зайшла односельчанка — учасниця ОУН Шмигайло Марія. Вона вручила Василю наказ від коменданта боївки Борецького Романа («Ромка») та сім запечатаних листів, які містили антикомсомольські листівки. Згідно із завданням він поставив на них штампи районного поштового відділення та розніс за вказаними адресами членам ВЛКСМ. Заарештований 20 квітня 1948 р. співробітниками Городоцького райвідділу МДБ. Засуджений 15 червня 1948 р. військовим трибуналом прикордонних військ МВС Львівського округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Норильлазі» (м. Норильськ Красноярського краю, РРФСР), а з 28 лютого 1955 р. — у спецзасланні в Карагандинській обл. Казахська РСР. Звільнений 13 серпня 1955 р. Мешкав у с. Стрілківці Борщівського району Тернопільської обл. Реабілітований 27 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23484; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 529).*

72. **Вольчина Альбін**, народився 1929 р. у с. Різдвяни Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Вольчина Людвіг Феліксович, 1894 року народження, виїхав 1930 р. до Канади (поляк). Матір — Марія Іванівна, 1901 року народження (українка). Мав братів Чеслава, 1923 року народження та Мирослава, 1925 року народження. Через важке матеріальне становище сім'ї його виховував дід — Федунків Іван. Закінчив 1940 р. п'ять класів української школи. Наступного року повернувся до будинку матері. Залучений у травні 1943 р. до підпілля ОУН підрайонним провідником Сенюком Михайлом («Скритим»). Отримав псевдонім «Полум'я». Виконував функції референта зв'язку підрайону ОУН, який охоплював станиці: Різдвяни, Старий Мартинів, Дем'янів та Бурштин. Альбін мав у підпорядкуванні трьох зв'язкових — Войцеховича Любомира, Вольчина Мирослава та Казимирова Богдана. Пройшов ідеологічний вишкіл. Заарештований 10 листопада 1944 р. співробітниками Бурштинського райвідділу НКВС. Засуджений 5 червня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 15 лип-

ня 1954 р. Повернувся в с. Різдвяни. Реабілітований 24 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 10838).*

73. **Вольчина Мирослав**, народився 1925 р. у с. Різдвяни Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Вольчина Людвіг Феліксович, 1894 року народження, виїхав 1930 р. до Канади (поляк). Матір — Марія Іванівна, 1901 року народження (українка). Мав братів Чеслава, 1923 року народження та Альбіна, 1929 року народження. Залучений у травні 1943 р. до підпілля ОУН підрайонним провідником Сенюком Михайлом («Скритим»). Виконував функції зв'язкового під керівництвом брата Альбіна («Полум'я»). На початку 1944 р. вступив до дивізії СС «Галичина». Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 10838, арк. 6, 13, 32).*
74. **Врублевська Гелена**, народилася 1925 р. у с. Містки Львівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Врублевський Карл (поляк). Зв'язкова УПА. Заарештована 28 грудня 1945 р. співробітниками Щирецького райвідділу НКВС. Засуджена 2 квітня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 7 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Звільнена 30 січня 1953 р. із табору і 25 жовтня 1957 р. — зі спецпоселення в Іркутській обл. (РРФСР). Реабілітована 16 листопада 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 34160; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 408).*
75. **Врубель Мечислав**, народився 1922 р. у с. Нири Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Виріс в оточенні українців, які сприймали його за свого. У складі духового оркестру пожежної команди с. Купичів грав на трубі. Був комендантом «плютону» (взводу) Ковельського інспекторату «Кузня» Волинської округи АК. Нареченою Мечислава була донька — Купичівського чеха Свободи — Леокадія, яка мала родинні зв'язки із сотенним УПА. Зазначений підрозділ базувався біля с. Новий Двір. Через наречену Мечислав передавав повстанцям розвідувальну інформацію з «пляцувки» (база польської самооборони) в Засмиках. Контррозвідка АК виявила в будинку Свобод донесення сотенному УПА. Дізнавшись про це Мечислав застрелився. Учасники УПА влаштували йому в Купичеві урочисті похорони та виклали з квітів на могилі тризуб *(Mariański A. A w krzaku było mrowisko… Opole: Wydaw. św. Krzyża, 1993. S. 20; Фото могили Мечислава та Леокадії Врубелів на польському цвинтарі в Купичеві // Особистий архів Ярослава Антонюка).*
76. **Врублевська Людвіга**, народилася 1890 р. у с. Слобідка-Янівська Теребовлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Павло (поляк). Закінчила три класи школи. Вийшла заміж за Врублевського Михайла, який виїхав 1927 р. на заробітки в Канаду. Сім'я мала доньок: Юзефу, 1925 року народження та Марію, яка 1939 р. вийшла

заміж за Солтиса Романа. У ніч на 3 лютого 1946 р. до Людвіги в с. Слобідка-Янівська зайшли: донька Марія, зять, який під псевдонімом «Довбуш» очолював боївку СБ Буданівського району ОУН та троє його підопічних. Коли вони вечеряли будинок оточили солдати військ МДБ. На запитання про наявність підпільників Людвіга відповіла, що нікого стороннього нема. Однак співробітники МДБ їй не повірили та продовжили обшук. У цей час підпільники з горища відкрили по нападниках вогонь. Унаслідок перестрілки будинок загорівся, а оточені учасники ОУН загинули. Серед них: «Довбуш», його дружина Марія, керівниця районного УЧХ Тригук Ольга («Незабудка»), бойовик СБ Шкрибайло Степан («Хмара») та зв'язкова СБ Винник Марія («Зелена»). Того ж дня Людвігу заарештували та відправили до камери попереднього затримання Буданівського райвідділу МДБ. Засуджена 13 квітня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у виправно-трудовій колонії МВС УРСР № 157 на території Чернігівської обл. Після звільнення 25 вересня 1954 р. разом із донькою Юзефою виїхала до Польщі, а згодом емігрувала в Канаду. Реабілітована 18 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9170; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 60, арк. 16, 142)*.

77. **Врублевський Франц**, народився 1905 р. у м. Ружин Сквирського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Врублевський Каміл, 1860 року народження, працював столяром. Матір — Аполлінарія, 1868 року народження. Обоє поляки. Мав сестру Розалію, 1908 року народження та брата Мар'яна, 1915 року народження. У 1929 р. він закінчив три курси Вінницького педагогічного інституту. Одружився з українкою Селецькою Людмилою Миколаївною, 1912 року народження. Сім'я мала дітей: Нінеллю, 1935 року народження, Аліну, 1937 року народження, Гризалію, 1939 року народження, Анну, 1943 року народження. З 25 липня до 24 серпня 1941 р. працював старостою сільської управи с. Борщагівка Погребищенського району. Увесь цей період підтримував зв'язок з учасниками ОУН: Морозом Сергієм, Дядькевичем Олександром та Салюком Петром. За їхнім завданням розповсюджував на зборах громадян антирадянські листівки та газети (видані у Рівному). Вступив 11 листопада 1943 р. до радянського партизанського загону імені Хрущова. Із 1 січня 1944 р. мешкав у с. Ліщинці Погребищенського району Вінницької обл. Працював завідувачем школи с. Топори Ружинського району Житомирської обл. Заарештований 7 січня 1944 р. співробітниками Погребищенського райвідділу НКДБ. Засуджений 15 липня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Вінницької обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітований 19 грудня 2001 р. *(ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 1975)*.

78. **Вручинський Іван (Ян)**, народився 1903 р. у с. Дениші Житомирського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Вручинський

Віктор (поляк). Із 1915 р. був наймитом у заможного господаря з с. Сусли Новоград-Волинського повіту Щирського Михайла. Через п'ять років перейшов працювати на лісопилку с. Кам'янка. Упродовж 1926–1928 рр. проходив військову службу в окремому саперному батальйоні в м. Одеса. Після демобілізації працював пожежником в м. Городниця, а з 1930 р. — міліціонером в Новограді-Волинському. У 1935 р. звільнився та влаштувався вантажником картонної фабрики в с. Чижівка Новоград-Волинського району. Влітку 1941 р. переїхав до с. Нетабаївка Новоград-Волинського району Житомирської обл. Із лютого 1944 р. працював головою сільської ради. Зустрів 18 квітня 1944 р. у с. Вироби того ж району учасників УПА в радянській формі. Привів двох офіцерів Червоної армії, яких повстанці застрелили. Після цього Іван зібрав для підпільників продукти, а також особисто супроводжував їх із села. Крім того отримав від учасників УПА протиколгоспні листівки та завдання розбудовувати підпільну мережу. Заарештований 20 квітня 1944 р. співробітниками Новоград-Волинського міськвідділу НКВС. Засуджений 30 жовтня 1944 р. військовим трибуналом 17 запасної стрілецької дивізії до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. У реабілітації 13 грудня 1993 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 30051).*

79. **Гаврилець Станіслав**, народився 1883 р. у м. Львів (Королівство Галичини і Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гаврилець Іван (українець). Матір — полька. Одружився з Євдокією Федорівною, 1884 року народження та переїхав у с. Поршна Львівського повіту. Сім'я мала дітей: Михайла, 1924 року народження, Ольгу, 1932 року народження і Володимира, 1935 року народження. Надавав допомогу сину Михайлу, який був учасником УПА та мав псевдонім «Гірний». Заарештований 4 квітня 1945 р. співробітниками дорожньо-транспортного відділу НКДБ Львівської залізниці. Засуджений 21 липня 1945 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 3 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 2 роки. Реабілітований 11 листопада 1994 р. Дружину, а також сина Володимира і доньку Ольгу виселили 21 жовтня 1947 р. у Кемеровську обл. (РРФСР). Звільнені 5 липня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21748; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 409).*

80. **Гаврило Яніна**, народилася 1924 р. у с. Лановичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Матір — Катажина, 1919 року народження (полька). Мала сестру Розалію, 1932 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 30 березня 1950 р. із матір'ю та сестрою в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 12 грудня 1955 р. виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 469).*

81. **Гаврилович Петро**, народився 1914 р. у с. Фриштак Ряшівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Мешкав у с. Кукільники Галицького району Станіславської обл. Переховувався від мобілізації до Червоної армії. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 30 вересня 1944 р. співробітниками Галицького райвідділу НКВС. Засуджений 20 листопада 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Станіславської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітований 24 червня 1994 р. *(Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 511).*
82. **Гаєвська Ядвіга**, народилася 1915 р. у м. Буськ Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Походила із польсько-української сім'ї. У 1939 р. переїхала до Львова, де мешкала на вул. Красніцька, 23 (другий поверх). Працювала у канцелярії залізниці на станції Підзамче. Залучена референтом СБ Крайового проводу ОУН на Західних українських землях (ЗУЗ) Пришляком Григорієм («Мікушкою») до розвідувальної роботи. Під псевдонімом «Береза» двічі на тиждень передавала інформацію про рух потягів та вантажі, які вони перевозять. У листопаді 1944 р. перейшла в підпорядкування керівниці розвідки ОУН у Львові Кадоб'янської Стефанії («Синенької»). У травні 1945 р. «Мікуша» заявив, що інформація по станції Пізамче більше не потрібна. Після цього «Береза» завдань підпілля ОУН не виконувала. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 50970, т. 1, арк. 148–149; т. 2, арк. 170).*
83. **Галаджун Ядвіга**, народилася 1913 р. у с. Родатичі Городоцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — українець. Матір — полька. Учасниця підпілля ОУН. Заарештована 26 березня 1948 р. співробітниками Городоцького райвідділу МВС. Засуджена 4 червня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправо-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Мінлазі» (станція Інта, Комі АРСР). Звільнена 10 лютого 1955 р. і направлена на спецпоселення. Реабілітована 28 лютого 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 31957; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 535).*
84. **Галковський Василь**, народився 1927 р. у с. Сущин Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Галковський Михайло (Міхал) Іванович, 1896 року народження (поляк). Матір — Марія Федорівна, 1895 року народження, померла 2 лютого 1945 р. Мав брата Івана, 1921 року народження. Закінчив п'ять класів школи. Призваний у квітні 1944 р. до Червоної армії. Проходив військове навчання при Струсівському райвійськкоматі. З осені 1944 р. служив бійцем місцевого винищувального батальйону. Із січня 1945 р. вісім разів зустрічався в сво-

єму будинку з учасниками боївки підрайонного провідника ОУН Хвалібога Ярослава («Орла»). Надав їм інформацію щодо особового складу Струсівського райвідділу НКВС та винищувального батальйону. Отримав від «Орла» завдання передати в підпілля наган, патрони та гранату. Однак виконати це не встиг. Заарештований 11 травня 1945 р. о 8 годині співробітниками Струсівського райвідділу НКВС. Засуджений 26 липня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (Рудник-Джезкаган Карагандинської обл., Казахська РСР), де працював бригадиром із ремонту шляхів. Звільнений 13 серпня 1954 р. із табору та 20 квітня 1956 р. зі спецпоселення. Повернувся в с. Сущин. Реабілітований 31 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8500)*.

85. **Гановський Болеслав**, народився 1915 р. у с. Ожгів Житомирського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Гановський Станіслав. Матір — Станіслава Тимофіївна. Обоє поляки. Мав брата Броніслава та сестру Теодозію. Працював склодувом на заводі Мар'янівського району Житомирської обл. Відправлений у січні 1943 р. на примусові роботи в Німеччину. Наступного місяця у Рівному вдалося втекти з потяга. Влаштувався найманим робітником до жителя с. Матвіївці Дедеркальського району Тернопільської обл. Вступив у березні 1944 р. до чоти УПА Корнійчука Семена («Логка»). Отримав псевдонім «Гай». Займався збором у населення продуктів для зазначеного підрозділу. Брав участь у проведенні агітаційного мітингу УПА в с. Якимівці Дедеркальського району. У складі рою (10 вояків) УПА «Сонного» займався диверсіями зі зриву хлібозаготівлі. Заарештований 15 вересня 1944 р. співробітниками Дедеркальського райвідділу НКВС. Засуджений 30 грудня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до розстрілу. Рішенням Військової колегії Верховного суду СРСР від 28 січня 1945 р. вирок замінили на 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Воркутлазі». Реабілітований 10 вересня 1997 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 16744)*.

86. **Гачинська Броніслава,** народилася 1925 р. у с. Суходіл Чортківського повіту (Польська Республіка). Батько — Гачинський Іван, 1894 року народження (поляк). Матір — Марія Антонівна (українка). Закінчила чотири класи школи. Працювала в місцевому колгоспі імені Ворошилова. У липні 1948 р. отримала від тітки Ганчинської Гелени пакунок із підпільною поштою кущового провідника ОУН «Пелехатого», який передала односельчанці Івасюк Стефанії. Через тиждень Броніслава доставила ще одну «естафету» (листа). Заарештована 1 лютого 1949 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджена 5 квітня 1949 р. військовим трибу-

налом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 31 липня 1955 р. Померла в 1982 р. Реабілітована 14 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9547).*

87. **Гачинський Андрій,** народився 22 жовтня 1921 р. у с. Полупанівка Скалатського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гачинський Іван Андрійович, 1886 року народження. Матір — Розалія Іванівна, 1919 року народження. Обоє поляки. Мав молодшу сестру Євгенію. Забраний 1942 р. на роботи в Німеччину. Працював на господарстві фермера у Східній Пруссії. Вирішив у травні 1944 р. втекти додому. Пробирався вночі відлюдними місцями. Дійшов 12 липня 1944 р. до річки Буг та перейшов на територію Шацького району. Вступив до чоти Омелянюка Івана («Крука») сотні «Оріха» куреня Климчака Івана («Лисого»), де служив під псевдонімом «Підкова». Мав на озброєнні ручний кулемет системи «Дегтярьова». Заарештований 29 вересня 1944 р. співробітниками відділу контррозвідки «Смерш» 23-ї Глухівсько-Речицької танкової бригади північніше с. Плоске Шацького району. За показами «Підкови» неподалік у річці Прип'ять вилучили його кулемет, а також диск з 45-ма набоями. Засуджений 28 травня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Волинської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл.). Звільнений 24 травня 1955 р. Реабілітований 16 липня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 9661; Реабілітовані історією. Волинська область. Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. Кн. 3. С. 365).*

88. **Гачинський Іван (Ян)**, народився 1894 р. у с. Суходіл Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гачинський Павло, помер в 1922 р., а ще через три роки померла матір. Обоє були поляками. Мав на два роки старшого брата Петра та сестер Цацу Марію, 1900 року народження і Цацу Стефанію, 1901 року народження. Закінчив два класи школи. Одружився з українкою Марією Антонівною. Сім'я мешкала на хуторі Боднарівка біля с. Суходіл. Мала доньок: Броніславу та Людвігу. Іван працював у місцевому колгоспі імені Ворошилова. З вересня 1947 р. надавав допомогу учасникам ОУН. Інформував Стуса та Олексюка в своєму будинку про події в селі. Взимку 1948 р. двічі переховував на горищі свого будинку підпільників, а його дружина Марія готувала їм їжу. Заарештований 3 лютого 1949 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджений 5 квітня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнений 27 грудня 1955 р. Мешкав із дружиною Марією в сім'ї доньки Трач Людвіги у с. Довжок (вул. Га-

гаріна, 9) Кам'янець-Подільського району Хмельницької обл. Реабілітований 14 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9547)*.

89. **Гачинський Петро (Пьотр),** народився 1896 р. у с. Суходіл Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гачинський Павло, помер в 1922 р., а ще через три роки померла матір. Обоє були поляками. Мав на два роки молодшого брата Івана (Яна) та сестер Цацу Марію, 1900 року народження і Цацу Стефанію, 1901 року народження. Закінчив три класи школи. Одружився з українкою Зеленецькою Геленою Павлівною, 1898 року народження. Сім'я мешкала на хуторі Боднарівка біля с. Суходіл. Мала синів: Дениса (Диська), 1928 року народження та Ярослава, 1935 року народження. Весною 1948 р. одну добу на горищі його будинку переховувалися учасники ОУН. Заарештований 1 лютого 1949 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджений 5 квітня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР), де помер 11 квітня 1951 р. Реабілітований 3 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9547)*.

90. **Гембала Мечислав**, народився 13 серпня 1913 р. у с. Томашівці Калуського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гембала Іван (Ян), помер 1943 р. на Уралі. Матір — Фріда, померла 1945 р. в Одеській обл. Обоє були поляками. Мав братів: Кароля, Тадеуша, Станіслава, а також сестер Агнєшку та Ізабелу. У 1935 р. їхні батьки купили землю та будинок у с. Серники Горішні Рогатинського повіту. Через два роки Мечислава призвали до польської армії. Після демобілізації у 1938 р.

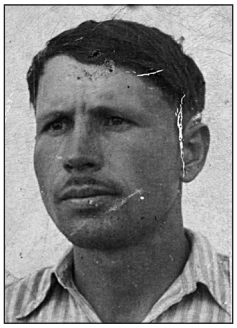

одружився з українкою Матвіїшиною Юлією Федорівною, 1922 року народження. У вересні 1939 р. знову був мобілізований до польського війська. Батьків, братів та сестер виселили 1940 р. на Урал. Повернувся влітку 1941 р. додому. У 1943 р. у сім'ї Гембалів народився син Федір, а ще через два роки — Мирослав. У цей період Мечислав виїхав до двоюрідної сестри Зайонц Анелі в м. Станіслав. На початку 1946 р. повернувся до Серників. У червні того ж року в будинку Мечислава переховувався референт СБ Рогатинського надрайону ОУН Кліщ Микола («Вихор»). Взимку 1947 р. налагодив зв'язок із кущовим ОУН Лісовим Степаном («Яремою»). Виконував функції зв'язкового до керівника Більшівцівського районного проводу ОУН Яремківа Богдана («Марка»). Загалом переніс шістнадцять «естафет» (листів). Весною 1948 р. продав на базарах райцентрів Більшівці та Галич 20 літрів спирту, а за виручені гроші купив у Станіславі тканину для костюма та 20 кг цукру, які передав «Яремі». Влітку того ж року придбав для «Вихора» пістолет «Маузер». Неодноразово

надавав учасникам ОУН «Яремі», «Вихору» та «Диру» свій будинок для укриття, а також постачав їм продукти. Заарештований 26 вересня 1949 р. Засуджений 5 листопада 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (12 табірне відділення м. Караганда, Казахська РСР). Звільнений 3 березня 1956 р. Повернувся в с. Серники Горішні. Реабілітований 27 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 8298).*

91. **Герега Антон**, народився 1906 р. у с. Лосяч Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Герега Михайло (Міхал) був поляком. Мав сестер Марію, 1896 року народження та Теклю, 1917 року народження. Одружився 1929 р. з односельчанкою українкою Магдалиною Танасівною, 1906 року народження. Сім'я мала доньок: Йоганну, 1931 року народження та Стефанію, 1938 року народження. У січні 1945 р. Антон передав учасникам ОУН Хижевському Миколі («Шаху») та Лихо Миколі («Нечаю») чоботи, господарське мило, запальничку і бритву. Восени 1946 р. переховував у своєму будинку та забезпечував продуктами: «Запорожця», «Цяпку» та «Чуя». Водночас надавав допомогу підрайонній боївці ОУН Солов'я Ярослава («Нечая»), який був його родичем. Періодично переховував підпільників у своєму будинку та забезпечував їх продуктами. Дочка Йоганна була нареченою учасника ОУН поляка Малюги Михайла («Дзвона»). Заарештований 16 січня 1949 р. співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджений 28 квітня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Воркута (Комі АРСР). Звільнений 28 березня 1955 р. Повернувся в с. Лосяч Борщівського району Тернопільської обл., де помер у 1971 р. Реабілітований 22 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8194).*

92. **Гершивна Гелена**, народилася 1924 р. у с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гершивин Теодор Володимирович. Матір — Глуковська Анна Федорівна, 1895 року народження. Обоє поляки. Мала братів Юзефа, Мстислава, а також сестер: Зофію, 1922 року народження, Броніславу, 1933 року народження, Христину, 1934 року народження та Терезію, 1937 року народження. У 1930 р. сім'я переїхала до с. Волещина-Зеленівка Коломийського повіту Станіславського воєводства. Забрана у 1943 р. на примусові роботи в Німеччину. Їй вдалося втекти з вагону та повернутися в с. Чижки. Під час нападу у травні 1944 р. підрозділу УПА загинув батько та два брати Гелени. Після цього матір з доньками переїхала в м. Коломия. У липні 1946 р. до її будинку в с. Чижки Старосамбірського району зайшло двоє учасників ОУН — «Адамчук» та «Махно». Вони наказали випрати їхню білизну, а також приготовити їжу з продуктів, які принесли. Усе це вона виконала та віднесла учасникам ОУН в поле. Невдовіз зазначений візит підпільників

повторився. Заарештована 15 серпня 1946 р. співробітниками 2-го відділу МДБ Дрогобицької обл. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 1231).*

93. **Гершивна Зофія**, народилася 1922 р. у с. Слохині Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гершивин Теодор Володимирович. Матір — Глуковська Анна Федорівна, 1895 року народження. Обоє поляки. Згодом сім'я переїхала в с. Чижки того ж повіту. Мала братів Юзефа, Мстислава, а також сестер: Гелену, 1924 року народження, Броніславу, 1933 року народження, Христину, 1934 року народження та Терезію, 1937 року народження. У 1930 р. сім'я переїхала в с. Волещина-Зеленівка Коломийського повіту Станіславського воєводства. Закінчила три класи місцевої школи. На початку 1944 р. виїхала до тітки Глуковської Павліни у Львів. Через кілька місяців повернулася до сестри Гелени в с. Чижки. У липні 1946 р. до їхнього будинку зайшло двоє учасників ОУН — «Адамчук» та «Махно». Вони наказали сестрам випрати їхню білизну, а також приготовити їжу з продуктів, які принесли. Усе це вони віднесли учасникам ОУН в поле. Невдовіз зазначений візит підпільників повторився. Заарештована 15 серпня 1946 р. співробітниками 2-го відділу МДБ Дрогобицької обл. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 1231).*

94. **Гладюк Степан**, народився 1920 р. у с. Черниця Бродівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гладюк Петро (українець). Матір — Ядвіга Войтехівна, 1877 року народження (полька). Мав брата Василя, 1903 року народження. Пройшов у 1940 р. підготовку ОУН. Очолював військову референтуру Підкамінського району ОУН. Загинув у 1946 р. Матір, а також брата із сім'єю виселили 21 жовтня 1947 р. у м. Осинники Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнені 8 березня 1957 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 424–425).*

95. **Говдзінська Розалія**, народилася у жовтні 1922 р. в с. Бобрик Любашівської волості Балтського повіту Одеської губернії (УСРР). Батько — Говдзінський Леонтій Григорович, 1895 року народження (поляк), працював на залізниці. Матір — Анна Феофанівна, 1905 року народження (українка). Мала брата Яна, 1929 року народження. Згодом сім'я Говдзінських переїхала до м. Одеса (Басейний провулок, 6, квартира 1). Закінчила 1940 р. школу та вступила на історичний факультет Одеського педагогічного інституту. Перевелася 1942 р. на історико-філологічний факультет Одеського університету. Підписала 15 листопада того ж року звернення студентів до ректора щодо переведення навчання на українську мову. Наступного місяця під псевдонімом «Долина» була залучена до мережі ОУН Караванським Святославом («Бальзаком»). Займалася агітацією та підбором нових кандидатів. Виконувала різноманітні завдання Одеського обласно-

го провідника ОУН Павлишина Мефодія («Лісовського Віктора»). Перед відступом із міста румунсько-німецьких військ отримала від нього для зв'язку цифровий шифр та пароль, а також 200 антирадянських листівок. Заарештована 19 квітня 1944 р. співробітниками НКДБ Одеської обл. Засуджена 27 липня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Одеської обл. до розстрілу, який 9 серпня того ж року замінили на 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в м. Воркута (Комі АРСР). Звільнена 30 травня 1956 р. Вийшла заміж та змінила прізвище на Соломатіна. Мешкала в м. Дубна-3 (вул. Володарського, 7, квартира 31) Московської обл. РРФСР. Реабілітована 19 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Одеса, ф. 6(Р), спр. 24998; ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-13749, т. 1, арк. 63; 207–208, 210, 636).*

96. **Голинський Олексій**, народився 1898 р. в с Підгайчики Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Голинський Михайло (українець). Матір — Магдалина, 1876 року народження (полька). Одружився з Магдалиною Михайлівною, 1891 року народження. Сім'я мала синів: Йосипа, 1940 року народження та Олексія. Останній під псевдонімом «Славко» входив до кущової боївки ОУН «Гука», загинув 24 лютого 1947 р. у с. Підгайчики. Олексій надавав йому допомогу. Заарештований 21 травня 1947 р. співробітниками Рудківського райвідділу МДБ. Засуджений 30 червня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Челябінськ (РРФСР). Помер у таборі. Реабілітований 19 серпня 1994 р. Сім'ю Олексія виселили 21 жовтня 1947 р. у Варненський район Челябінської обл. (РРФСР). Матір померла 15 грудня 1947 р. на засланні, сина звільнили 2 листопада 1954 р., а дружину — 17 лютого 1960 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 33417; Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Тороно-Львів, 2002. С. 212; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 488–489).*

97. **Голинський Рудольф**, народився 1908 р. у м. Сторожинець (Герцогство Буковина, Австро-Угорська імперія). Батько — Голинський Іван Іванович, 1873 року народження (українець). Матір — Анна Людвигівна, 1883 року народження (полька). Сім'я мешкала на вул. Будниця. Рудольф закінчив два класи школи. Водночас дід навчив його гончарній справі. Одружився 1935 р. з українкою Михайлиною Іванівною, 1920 року народження. У 1941 р. у них народився син Броніслав. Через два роки сім'я переїхала в с. Панка того ж повіту, звідки була дружина. Там у них народилася донька Регіна, а ще через два роки — донька Степанида. Рудольф працював гончарем Сторожинецького райпромкомбінату. Влітку 1946 р. за наказом станичного ОУН Апостолюка Василя («Дзвона») та Молдавана Георгія («Дорошенка») придбав у бійця винищувального ба-

тальйону Буза Миколи патрони німецького та радянського виробництва, які передав підпільникам. Крім того отримав завдання дістати кулемет. Однак, через загибель 28 квітня 1947 р. «Дзвона» у сутичці з опергрупою МДБ, виконати зазначений наказ не встиг. Того ж року в сім'ї Голинських народився син Михайло. Заарештований 20 листопада 1947 р. співробітниками Сторожинецького райвідділу МДБ. Засуджений 2 лютого 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Чернівецької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Горлазі» (м. Норильск Красноярського краю, РРФСР). Працював у команді з обслуговування екскаватора копальні «Медвежий ручей». Згодом був відправлений на спецпоселення в селище Актау (вул. Центральна, 1) Тельманівського району Карагандинської обл. (Казахська РСР). Працював екскаваторником. Реабілітований 22 липня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 6356).*

98. **Голиняк Болеслав**, народився 1925 р. у с. Балин Дунаєвецького району Кам'янець-Подільської округи (УСРР). Батько — Голиняк Франц Людвігович, 1893 року народження (поляк). Працював фізруком школи с. Балин Смотрицького району. У висновку по агентурній справі УМДБ по Кам'янець-Подільській обл. № 395 «Остатки» від 26 серпня 1952 р. зазначалося, що він надавав допомогу підпіллю ОУН. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 11, оп. 1, спр. 1415, т. 9, арк. 280, 285).*
99. **Голиняк Станіслав**, народився 1896 р. у с. Балин Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Голиняк Людвіг (поляк). У висновку по агентурній справі УМДБ по Кам'янець-Подільській обл. № 395 «Остатки» від 26 серпня 1952 р. зазначалося, що він надавав допомогу підпіллю ОУН. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 11, оп. 1, спр. 1415, т. 9, арк. 279).*
100. **Голиняк Франц**, народився 1893 р. у с. Балин Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Голиняк Людвіг (поляк). У висновку по агентурній справі УМДБ по Кам'янець-Подільській обл. № 395 «Остатки» від 26 серпня 1952 р. зазначалося, що він надавав допомогу підпіллю ОУН. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 11, оп. 1, спр. 1415, т. 9, арк. 279).*
101. **Голич Володимир (Владзімеж)**, народився 1904 р. у с. Єлиховичі Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Голич Томек Андрійович, 1873 року народження (поляк). Матір — Мар'яна Матвіївна, 1879 року народження (українка). Мав братів Яна, 1902 року народження

і Броніслава, 1925 року народження. Одружився з українкою Шпицею Марією Григорівною, 1906 року народження. У 1946 р. у них народилася донька Олеся. Працював робітником у місцевому колгоспі імені Чапаєва. З осені 1945 р. надавав допомогу учасникам боївки Золочівського району ОУН Бучинського Мирослава («Буська»). П'ять разів постачав їм продукти. У січні 1946 р. обміняв підпільнику Юрцан Михайлу («Дубу») на «бофон» 50 крб. Через чотири місяці, за наказом Панькевича Олексія («Чмир») і Косаревича Любомира («Визволителя»), разом із сусідом Грабовським Семеном закопав за селом тіло вбитого радянського солдата. Заарештований 23 лютого 1953 р. співробітниками Золочівського райвідділу МДБ. Засуджений 13 квітня 1953 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Рішенням військового трибуналу Північно-Кавказького військового округу від 25 лютого 1955 р. вирок зменшили до 10 років виправно-трудових таборів. Реабілітований 27 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28414; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 151).*

102. **Голойда Антоній**, народився 1930 р. у с. Чуква Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Голойда Войтех, 1892 року народження. Матір — Агнеса, 1899 року народження. Обоє поляки. Мав братів Юзефа, 1928 року народження і Франка, 1933 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 6 квітня 1950 р. із батьками і братами в Молчановський район Томської обл. (РРФСР). Після звільнення 10 грудня 1956 р. вони виїхали в Польщу. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 490).*
103. **Голяк Магдалина**, народилася 1892 р. у с. Лановичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Мала дітей: Катажину, 1922 року народження, Зофію, 1924 року народження, Франца, 1929 року народження і Тадеуша, 1932 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 30 березня 1950 р. у Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 12 грудня 1955 р. виїхали в Польщу. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 491).*
104. **Гонгало Антоній,** народився 1924 р. у с. Адамок Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (УСРР). Батько — Гонгало Пьотр, помер у 1937 р., матір — Францішка, померла у 1938 р. Обоє були поляками. Мав молодшого брата Миколу. Працював візником

у колгоспі «Червоний прикордонник» с. Новозелене. Одружився 1947 р. з Котвіцькою Теофілією. Восени того ж року був свідком відвідування учасником диверсійної боївки ОУН Лящука Петра («Ярославенка») будинку сусідів — поляків Косцінських. Не повідомив про це в органи радянської влади. Заарештований 27 січня 1949 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу МДБ. Засуджений 2 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбував у Красноярському краї (РРФСР). Звільнений 25 жовтня 1954 р. Разом з дружиною — Теофілією мешкав у м. Вишгород (вул. Студентська, 8, квартира 30). Київської обл. Реабілітований 25 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29385).*

105. **Гонгало Теофілія,** народилася 1929 р. у с. Адамок Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (УСРР). Батько — Котвіцький Павел, помер у 1934 р. та матір, померла у 1938 р. Обоє були поляками. Мала старших братів Миколу та Мар'яна. Працювала в колгоспі «Червоний прикордонник» с. Новозелене. Восени 1947 р. була свідком відвідування учасником диверсійної боївки ОУН Лящука Петра («Ярославенка») будинку сусідів — поляків Косцінських. Не повідомила про це в органи радянської влади. Народила 1948 р. доньку Аделю. Заарештована 31 січня 1949 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу МДБ. Засуджена 2 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в «Печорлазі» (Комі АРСР). Звільнена 25 грудня 1954 р. Реабілітована 25 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29385).*

106. **Гонтарик Броніслава**, народилася 1910 р. у с. Збруї Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ян (поляк). Вийшла заміж за українця Гонтарика Івана. Сім'я мала сина Луку, 1937 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 29 квітня 1952 р. із сином в Якутську АРСР. Звільнені 5 лютого 1960 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 430).*
107. **Гордієвський Володимир**, народився 1928 р. у с. Криниця Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гордієвський Василь Миколайович, 1886 року народження (українець). Матір — Юзефа Михайлівна, 1890 року народження (полька). Мав братів

та сестер: Марію, 1920 року народження, Кароля, 1923 року народження, Любов, 1925 року народження та Людвіга, 1930 року народження. Згодом сім'я переїхала в с. Раштівці Чортківського повіту Тернопільського воєводства. Там Володимир закінчив чотири класи школи. З 1 квітня 1945 р. служив бійцем винищувального батальйону Гримайлівського райвідділу МВС. Із літа 1945 р. інформував підпілля ОУН про радянські військові підрозділи, їхню чисельність та озброєння. Восени 1945 р. передав учаснику ОУН «Байденку» дві гранати і диск від ручного кулемета. За участі Володимира 8 січня 1946 р. із будинку жительки с. Товсте Фостик Євдокії учасниками ОУН «Рисем» та «Березою» був забраний, а згодом вбитий дільничний уповноважений МВС Мойсеєв. Заарештований 15 червня 1946 р. співробітниками Гримайлівського райвідділу МДБ. Засуджений 17 жовтня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 8 жовтня 1954 р. Оселився в м. Стаханов (вул. Ломоносова, 2, квартира 2) Луганської обл. У реабілітації 3 листопада 1995 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 22750)*.

108. **Горецький Станіслав**, народився 1903 р. у м. Ярмолинці Проскурівського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Горецький Костянтин. Матір — Марія Михайлівна. Обоє поляки. Мав сестер Щенсневу Люсю і Шентуцел Емілію. Здобув середню освіту. Одружився з Кокопко Юзефою Станіславівною. У них народилася донька Яніна. Станіслав працював вчителем, а з липня 1941 р. — інспектором народної освіти Ярмолинецької районної управи. Через місяць вступив до мережі ОУН. За наказом підпілля інструктував вчителів щодо проведення агітації серед учнів середніх шкіл. З 1942 р. працював секретарем створеного німцями у Ярмолинцях «Українського комітету». Неодноразово відвідував наради районного проводу ОУН. Згодом працював бухгалтером Ярмолинецької районної споживчої спілки. Заарештований 30 березня 1944 р. співробітниками Ярмолинецького райвідділу НКВС. Засуджений 13 грудня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Кам'янець-Подільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 15 лютого 1955 р. Реабілітований 24 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 9385; Мизак Н. За тебе, свята Україно. Книга п'ята. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА. Чернівці-Хмельницький-Торонто: Букрек, 2006.С. 203; Мизак Н. За тебе, свята Україно. Книга восьма: УПА-«Захід» у фотографіях. Чернівці, 2012. С. 330)*.

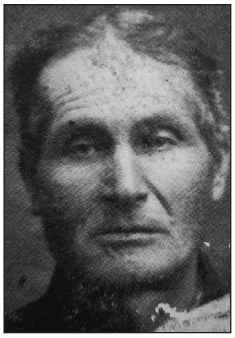

109. **Городецька Броніслава**, народилася 1922 р. у с. Гологори Золочівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Полька. Ви-

йшла заміж за українця Городецького Ярослава, який під псевдонімом «Терен» очолював станицю ОУН та загинув 5 січня 1946 р. у с. Зашків. Виселена 8 травня 1948 р. у Кемеровську обл. (РРФСР). Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 36. Торонто, 2002. С. 601; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 157).*

110. **Гороздовський Павло (Павел)**, народився 1902 р. у с. Конюшки-Тулиголівські Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гороздовський Павел (поляк). Мав сестеру Бобиляк Катерину, 1904 року народження та брата Юзефа, 1910 року народження. У 1920 р. шість місяців працював найманим робітником у Львові. Звідти був мобілізований до польської армії. Брав участь у боях із Червоною армією. У червні 1921 р. демобілізувався та повернувся в с. Конюшки-Тулиголівські. Працював найманим робітником. У грудні 1923 р. знову був призваний до польської армії. Додому повернувся у січні 1925 р. Одружився з Марією Іванівною, 1892 року народження. Сім'я мала дітей: Міхала, 1925 року народження, Зофію, 1930 року народження і Стефанію, 1931 року народження. Мешкали на хуторі Острів. Павло працював ковалем. На початку вересня 1939 р. втретє призвали до польської армії. Через кілька тижнів повернувся додому. Отримав влітку 1944 р. повістку від Рудківського районного військкомату. Після цього певний час переховувався. З весни 1945 р. до будинку Гороздовських періодично заходили учасники ОУН: Пелих Лука, Беню Володимир та Беню Степан. Від них Павло отримав обріз, боєприпаси та гранату. У складі боївки ОУН він брав участь у нападі на підрозділ військ НКВС та вистрілив у супротивника п'ять куль. Заарештований 22 січня 1946 р. співробітниками Рудківського райвідділу НКВС. Засуджений 28 квітня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (м. Караганда, Казахська РСР). Звільнений 15 листопада 1955 р. Реабілітований 25 грудня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 37339; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 496).*

111. **Гороль Ян**, народився 1893 р. у с. Дмитровичі Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Одружився з Катажиною, 1900 року народження. Сім'я мала дітей: Юзефа, 1928 року народження, Казимира, 1930 року народження і Аделію, 1932 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 11 вересня 1949 р. із дружиною та дітьми в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 12 грудня 1955 р. виїхали до Польщі. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 484).*

112. **Гороховський Марк**, народився 1902 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк.

Із весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). У його господарстві була криївка *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 162 зв).*

113. **Гороховський Микола**, народився 4 грудня 1929 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гороховський Ян Франкович, 1896 року народження. Матір — Магдалина Бартківна, 1894 року народження. Обоє поляки. Мав брата Владислава і сестру Марію, 1931 року народження. Закінчив два класи школи. Влітку 1944 р. брата Владислава призвали до польської армії. Залучений у лютому 1946 р. станичним Ярошем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Мав псевдонім «Вовк». Учасник станичної боївки ОУН. Мав на озброєнні гвинтівку. У липні 1946 р. брав участь у нападі боївки на маслозавод, магазин сільпо і сільраду у с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — майора Біля та сержанта Хорця. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Звільнений 15 жовтня 1954 р. із табору та відправлений на спецпоселення у м. Копейськ Челябінської обл. (РРФСР). Туди 21 жовтня 1947 р. було виселено сім'ю Миколи. На спецпоселенні 5 грудня 1949 р. померла матір, а 14 листопада 1953 р. — батько. Після звільнення 21 листопада 1955 р. разом із сестрою виїхав до Польщі. Реабілітований 16 квітня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23279; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 155).*

114. **Горчинська Ванда**, народилася 5 липня 1924 р. у с. Баворівщина Копичинецького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Горчинський Петро Іванович, 1882 року народження (поляк). Матір — Ухач Текля Стефанівна, 1884 року народження (українка). Мала сестру Стефанію, 1921 року народження. Закінчила сім класів польської школи. Працювала санітаркою Копичинецької районної лікарні. Залучена у вересні 1944 р. до складу підпілля ОУН нареченим — Копичинецьким повітовим провідником ОУН Кузіком Ярославом («Арсеном»). Закупляла для підпілля необхідні медикаменти і перев'язочні матеріали. Повідомляла «Арсену» щодо присутності в лікарні радянських військових. На основі цієї інформації боївкою ОУН було проведено диверсійну операцію. Ванда перейшла на нелегальне становище. Під псевдонімом «Домовина» виконувала функції референта УЧХ Пробіжнянського району ОУН. Лікувала пораненого коменданта СБ Копичинецького повіту ОУН «Романа». Переведе-

на у червні 1945 р. на посаду референта УЧХ Копичинецького надрайону ОУН. Водночас була заступницею надрайонної провідниці «Мрії». Лікувала трьох стрільців з боївки УПА «Могили», надрайонного військовика ОУН «Леоніда», а також багатьох інших підпільників. Організувала проведення хірургічних операцій. Пройшла у жовтні 1945 р. в Тудоровському лісі медичні курси окружної референтури УЧХ. Заарештована 1 березня 1946 р. співробітниками Копичинецького райвідділу НКДБ в с. Котівка. Також у неї вилучили пістолет «Браунінг» із двома бойовими патронами. Засуджена 23 липня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Брала участь у Норильському повстанні травня–серпня 1953 р. Звільнена 8 квітня 1956 р. Виїхала до депортованих батьків у с. Уркан Джелтулакського району Амурської обл. (РРФСР). Згодом переїхала в м. Інта (вул. Центральна, 31, квартира 2), Комі АРСР. Вийшла 1960 р. заміж за колишнього ув'язненого Демчука Романа. Виховувала з ним доньку Ярославу та сина Ігоря. У 1976 р. вони повернулися в м. Копичинці Тернопільської обл. Реабілітована 7 липня 1992 р. Нагороджена 31 жовтня 2018 р. орденом Княгині Ольги III ступеня. Померла 24 липня 2022 р *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8308; Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга друга. Упорядники: Бажан О., Гасай Й., Гуцал П. Тернопіль: Терно-граф, 2012. С. 118; Вітолін О. Донька поляка, яка стала зв'язковою УПА // Високий замок. 2018. 27 листопада; Коціра Х., Кутєпов Б. Позивний «Домовина». Історія арештантки // Громадське телебачення (2020. 24 серпня): https://hromadske.ua/posts/pozivnij-domovina-istoriya-areshtantki; Померла легендарна «Домовина» // Голос народу. 2022. № 30 (27 липня). С. 2).*

115. **Горчиця Ванда**, народилася 1929 р. у с. Москалівка Проскурівського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Горчиця Йосиф Йосифович. Матір — Михайлина Францівна. Обоє поляки. Мала брата Тадеуша, 1931 року народження. Закінчила 1941 р. п'ять класів школи. Працювала в місцевому колгоспі імені Андрєєва. У серпні 1950 р. разом із братом та матір'ю налагодила зв'язок з учасниками боївки Дунаєвецького надрайону ОУН Мартюка Хоми («Алкіда»). Неодноразово укривала їх на горищі будинку та готувала їжу. Надавала розвідувальну інформацію. Декілька разів підшивала одяг. Зберігала літературу та листівки ОУН. Заарештована 29 лютого 1952 р. співробітниками Гвардійського райвідділу МДБ. Засуджена 12 квітня 1952 р. військовим трибуналом військ МВС Кам'янець-Подільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в м. Ішимбай, Башкирська АРСР. Звільнена 20 листопада 1954 р. Повернулася в с. Москалівка. Реабілітована 24 травня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 26356).*

116. **Горчиця Михайлина**, народилася 1905 р. у с. Москалівка Проскурівського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Климов Франц Лаврентійович. Матір — Юзефа Іванівна. Обоє поляки. Закінчила три класи школи. Взимку 1928 р. вийшла заміж за односельчанина Горчицю Йосифа Йосифовича. Восени наступного року вони вступили до колгоспу. Сім'я мала дітей: Ванду, 1929 року народження та Тадеуша, 1931 року народження. У 1937 р. чоловік Михайлини помер. Надалі сама виховувала дітей. З осені 1944 р. працювала в місцевому колгоспі імені Андрєєва. У серпні 1950 р. разом зі своїми дітьми налагодила зв'язок з учасниками боївки Дунаєвецького надрайону ОУН Мартюка Хоми («Алкіда»). Десять разів укривала їх на горищі будинку та готувала їжу. Надавала розвідувальну інформацію. Декілька разів підшивала одяг, прала білизну. Зберігала літературу та листівки ОУН. Заарештована 29 лютого 1952 р. співробітниками Гвардійського райвідділу МДБ. Засуджена 12 квітня 1952 р. військовим трибуналом військ МВС Кам'янець-Подільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 9 липня 1956 р. Повернулася в с. Москалівка. Реабілітована 24 травня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 26356).*
117. **Горчиця Тадеуш**, народився 1931 р. у с. Москалівка Городоцького району Проскурівської округи (УСРР). Батько — Горчиця Йосиф Йосифович. Матір — Михайлина Францівна. Обоє поляки. Мав сестру Ванду, 1929 року народження. Закінчив сім класів школи. Вступив до ВЛКСМ. Працював листоношою. У серпні 1950 р. разом із матір'ю та сестрою налагодив зв'язок з учасниками боївки Дунаєвецького надрайону ОУН Мартюка Хоми («Алкіда»). Неодноразово укривав їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. Надавав розвідувальну інформацію. Тадеуш отримав від учасників ОУН для конспірації псевдонім «Ігор», а також листівки, брошури й книги. Оформив підписку на районну газету «Більшовицький прапор» та передав підпільникам 46 її примірників. У січні 1951 р. отримав від учасників ОУН 35 крб для купівлі їм компаса. Через дев'ять місяців ремонтував для підпільників взуття. Заарештований 29 лютого 1952 р. співробітниками Гвардійського райвідділу МДБ. Засуджений 12 квітня 1952 р. військовим трибуналом військ МВС Кам'янець-Подільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Ішимбай, Башкирська АРСР. Звільнений 7 серпня 1956 р. Повернувся в с. Москалівка. Реабілітований 24 травня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 26356).*
118. **Грабовський Войцех**, народився 1885 р. у м. Самгородок Бердичівського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Грабовський Іван (Ян) Євгенович, матір — Анастасія Леонівна. Обоє поляки. Мав сестер: Марію, 1885 року народження, Людвігу, 1886 року народження, Теофілію, 1892 року народження та Юзефу, 1894 року народження. Одружився з Галиною Іполитівною, 1892 року народження. Сім'я мала синів:

Аполлінарія, 1919 року народження та Антона, 1922 року народження. Упродовж 1914–1917 рр. Войцех служив рядовим у російській армії. З 1930 р. працював старшим конюхом у колгоспі імені Петровського. Згодом був підвищений до посади бригадира, а в 1940 р. — завгоспа. Обраний у липні 1941 р. до Українського революційно-національного комітету Самгородоцького району, де виконував функції референта земельного відділу. Підтримував зв'язки з учасниками ОУН. Носив нагрудну жовто-блакитну стрічку. Виступав у селах району з антирадянськими промовами. Під час промови в с. Лопатин закликав до створення самостійної України. Після повернення радянської влади відновив роботу в колгоспі. Заарештований 22 січня 1944 р. співробітниками управління міліції НКВС Вінницької обл. Під час обшуку будинку Войцеха були виявлені листівки «Звернення до українського народу». Засуджений 23 грудня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Київської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Тайшетлазі» (Іркутська обл., РРФСР). Реабілітований 22 вересня 1997 р. *(ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 7231).*

119. **Грендус Михайло (Міхал)**, народився 1888 р. у с. Дрогоїв Перемишльського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Одружився з Марією, 1900 року народження. Сім'я мала дітей: Анну, 1933 року народження і Романа, 1941 року народження. З 1940 р. мешкали в с. Верхня Білка Пустомитівського району Львівської обл. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Сім'ю 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Кисельовськ Кемеровської обл. РРФСР, де 21 листопада 1950 р. Михайло помер. Решта були звільнені 2 квітня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 439).*
120. **Гриньків Ганна**, народилася 1925 р. у с. Журів Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Петро. Полька. Була зв'язковою станичного проводу ОУН. Заарештована 3 липня 1945 р. співробітниками Рогатинського райвідділу НКВС. Засуджена 29 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітована 17 лютого 1992 р. *(Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 609).*
121. **Грицай Михайлина**, народилася 1911 р. у с. Болозів Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Грицая Степана Федоровича, 1911 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 8 листопада 1950 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджена 3 березня 1951 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала у «Речлазі»

(м. Воркута, Комі АРСР). Звільнена 20 жовтня 1955 р. із табору і направлена на спецпоселення. Реабілітована 28 грудня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 39869; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 23).*

122. **Губер Аделія**, народилася 1898 р. у м. Садгора (Герцогство Буковина, Австро-Угорська імперія). Батько — Пьотр (поляк). Закінчила п'ять класів школи. Мешкала в с. Шубранець Садгірського району Чернівецької обл. З 1948 р. до квітня 1949 р. надавала допомогу учасникам ОУН «Скорому» і «Грізному». Періодично постачала продукти, прала білизну, збирала розвідувальну інформацію про події в селі. Передала «Скорому» револьвер *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 2, спр. 12, арк. 343).*
123. **Гурський Войтех**, народився 1883 р. у с. Пеняки Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гурський Франк (поляк). Одружився з полькою Ганною Юзефівною, 1894 року народження. Надавав допомогу учасникам ОУН. Виселений 18 лютого 1952 р. із дружиною в Ішимський район Тюменської обл. (РРФСР). Звільнені 18 лютого 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 448).*
124. **Гурський В'ячеслав**, народився 1912 р. у с. Голосковичі Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Гурський Ян (поляк). Мав брата Йосипа, 1928 року народження. Одружився з Сусалюк Марією, 1929 року народження. Сім'я мала доньку Мирославу, 1948 року народження. Надавав допомогу учасникам ОУН. Виселений 9 травня 1950 р. із сім'єю в Хабаровський край (РРФСР). Звільнені 3 вересня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 448).*
125. **Гурський Йосиф**, народився 1928 р. у с. Голосковичі Бродівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гурський Ян (поляк). Із 1946 р. навчався в Бродівському педагогічному училищі. Мешкав на вул. Гвардійська, 4. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 13 лютого 1950 р. співробітниками Заболотцівського райвідділу МДБ. Втік 12 червня 1950 р. з-під варти. Реабілітований 3 серпня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 33233; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 448).*
126. **Гурський Франк**, народився 7 листопада 1922 р. у с. Заривинці Бучацького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гурський Микола Павлович, 1877 року народження. Матір — Кухтен Елена Олексіївна, 1885 року народження. Обоє поляки. Мав сестру Стефанію, 1909 року народження та брата Павела, 1926 року народження. Закінчив три класи школи. Одружився 1942 р. з українкою Никитишиною

Параскевією Прокопівною, 1922 року народження. У 1943 р. у них народилася донька Ольга, а ще через три роки — Марія. Уникаючи призову до Червоної армії, перейшов у серпні 1944 р. на нелегальне становище. Залучений у квітні 1945 р. комендантом СБ Бучацького району ОУН «Доном» до кущової боївки Ющака Павла («Рубана»). Отримав псевдонім «Вертун». Мав на озброєнні німецьку гвинтівку та гранати. У травні 1945 р. перейшов до боївки підрайонного провідника ОУН «Низа». Того ж місяця брав участь у нападі на учасників винищувального батальйону, які розмістилися в сільраді с. Озеряни Бучацького району. Унаслідок обстрілу зазначена будівля згоріла. У серпні 1946 р. брав участь у нападі на Бучацьку електростанцію. З грудня того ж року переховувався разом із підпільником Смаликом Василем у криївці під хлівом останнього в с. Заривинці. Заарештований 6 березня 1947 р. співробітниками Бучацького райвідділу МДБ. Засуджений 9 червня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у виправно-трудовій колонії № 12 (станція Шексна Вологодської обл., РРФСР). Звільнився 5 серпня 1960 р. Повернувся в с. Заривинці. У реабілітації 15 травня 1992 р. відмовлено. Рішенням Бучацької районної адміністрації від 3 жовтня 2001 р. отримав статус «учасника ОУН» *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 1512).*

127. **Гусак Анна**, народилася 1919 р. у с. Мишлятичі Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Антошко Міхал. Матір — Марія, 1879 року народження. Обоє поляки. Мала брата Стефана, 1920 року народження та сестру Юлію, 1922 року народження. З 1934 р. працювала найманою робітницею. У 1938 р. виїхала до Львова, де влаштувалася домробітницею в Гусак Станіслави. Повернулася у липні 1941 р. у с. Мишлятичі, де працювала домробітницею у грекокатолицького священика Хомяка Володимира. Влітку 1946 р. упродовж двох тижнів переховувала учасників ОУН: «Гордого», «Мороза», «Чумака», «Богуна» та «Орлака». Прала їм білизну, готувала їжу, забезпечувала продуктами (хлібом, молоком, яйцями), а також інформувала щодо подій в селі. Заарештована 30 липня 1947 р. співробітниками Крукеницького райвідділу МДБ. Засуджена 18 вересня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в Свєрдловській обл. (РРФСР). Звільнена 4 серпня 1954 р. Реабілітована 24 березня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 35574).*

128. **Гут-Кульчицький Роман**, народився 11 жовтня 1908 р. у м. Тисмениця Станіславського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кульчицький Йосип (українець). Матір — Ванда (полька). Вступив до «Пласту», де був розвідником 20 куреня імені Петра Орлика. Упродовж 1924–1927 рр. виконував функції курінного судді, керівника гуртка «Конкіскадори» та кошового у м. Рогатин. У 1928 р. був

членом проводу (писарем) у 10 пластівському курені «Чорноморці». Навчався у Станіславській та Рогатинській гімназіях. Писав вірші. Магістр права юридичного факультету Львівського університету. Вступив до підпілля ОУН. У 1934 р. був членом редакції тижневика «Вісті» (Львів). Заарештований на Самбірщині польською поліцією. У грудні 1934 р. відправлений відбувати покарання до Берези-Картузької. Звільнений у жовтні 1935 р. За даними польської поліції працював у референтурі пропаганди Крайової екзекутиви ОУН та водночас вчителем на Дрогобиччині. Одружився з Веронікою Михайлівною із с. Брошнів-Осада Рожнятівського району Станіславської обл. У 1941 р. в сім'ї народився син Любомир. Мешкали в с. Ільник Турківського району Дрогобицької обл. Мобілізований влітку 1944 р. районним військкоматом до Червоної армії. Загинув 13 квітня 1945 р. у бою з німцями біля м. Подівін Бржецлавської округи (Моравія, Чехія) *(Кульчицький Роман Осипович. Музей. Пам'ять. Пошук. https://martyrology.org.ua/record/397571#documents_gallery; Спогади Гут-Кульчицького Любомира // Особистий архів Зеня Тараса Богдановича, м. Івано-Франківськ; Міpчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 330; Мартиролог Українського Пласту. Укладач: Свідзинська О. Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. С. 96–97).*

129. **Дейнека Розалія**, народилася 1908 р. у с. Вулька Щетинська Ковельського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Полька. Закінчила три класи школи. Вийшла заміж за українця Дейнеку Лук'яна Омеляновича та переїхала до нього в с. Хотешів того ж повіту. У 1932 р. у подружжя народився син Збігнєв. Влітку 1941 р. чоловік Розалії вступив до поліції Хотешева. Підтримував зв'язок із підпіллям ОУН. Влітку 1943 р. Дейнеку Лук'яна під псевдонімом «Балаховець» призначили завідувачем рибним господарством запілля УПА в с. Підгір'я, 6 липня 1944 р. він був заарештований співробітниками Ратнівського райвідділу НКВС та 31 грудня того ж року засуджений до розстрілу. Розалію та Збігнєва виселили у грудні 1944 р. до Кіровської обл. (РРФСР). Звільнена 5 травня 1959 р. *(Шуйчик В. Хотешів — столиця УПА // Полісся. 2002. 15 жовтня; Денисюк В. Ратнівська земля. — Луцьк, 2003. С. 178; Зек Б. Український національно-визвольний рух на Ратнівщині: Персонілії 1943–*1951рр. *// Минуле і сучасне Волині та Полісся. Луцьк, 2012. Вип. 5. С. 172; Реабілітовані історією. Волинська область. Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. Кн. 4. С. 134).*

130. **Декслер Якуб**, народився 1905 р. у с. Майдан Дрогобицького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Декслер Кароль (поляк). Якуб працював на нафтових промислах. Вступив наприкінці травня 1941 р. до молодіжної організації ОУН. У її складі здій-

снив 23 червня 1941 р. напад на сільську раду та клуб. Зірвав портрети радянських лідерів та вивісив жовто-блакитні прапори. З 1942 р. працював лісником. Був заарештований та завербований гестапо. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 126, арк. 66–68; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 238).*

131. **Демченко Альбіна,** народилася 1910 р. у с. Бастова Рудня Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Белявський Фабіян, помер. Матір — Марія, 1871 року народження. Обоє поляки. Мала брата Янка, а також сестер Аделіну і Рафалину. Вийшла заміж за українця Демченка Федора. Сім'я мешкала в с. Клярівка Баришівського району Житомирської обл. Альбіна працювали телятницею в місцевому колгоспі «Пролетарська правда». У 1938 р. у них народилася донька Галина. Восени 1943 р. вперше надали продукти учасникам УПА, які зайшли в с. Клярівка. Подружжя Демченків у січні 1948 р. налагодило зв'язок із диверсійною боївкою ОУН Ляшука Петра («Ярославенка»). Неодноразово переховували її учасників, а саме: Демянчука Корнія («Вітю»), «Женьку» і «Сергія», на горищі свого будинку та забезпечували продуктами. Співробітники Баришівського райвідділу УМДБ по Житомирській обл. заарештували Федора Демченка 23 грудня 1948 р., а 12 січня 1949 р. — його дружину Альбіну. Обоє були засуджені 29 січня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Магаданській обл. Звільнена 10 січня 1955 р. Реабілітована 3 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29514).*

132. **Денега Федір,** народився в с. Чернилява Яворівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Денега Іван (українець). Матір — Юзефа, 1901 року народження (полька). Мав брата Михайла, 1924 року народження і сестру Катерину, 1933 року народження. Заступник коменданта боївки Краковецького району ОУН Труша Івана («Углявки»). Використовував псевдонім «Горобець». Загинув 3 квітня 1946 р. разом із «Углявкою» у сутичці зі співробітниками МВС. Матір, сестру і брата Федора виселили 21 жовтня 1947 р. у м. Осинники Кемеровської обл. (РРФСР). На спецпоселенні у 1948 р. помер Михайло, а 1 травня 1953 р. — Катерина. Юзефу звільнили 3 листопада 1956 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Тороно-Львів, 2002. С. 588, 683; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга чотирнадцята: Яворівський район. Львів: Пам'ять, 2023. С. 187).*

133. **Денисюк Романина**, народилася 1929 р. у с. Клярівка Новоград-Волинського району Волинської округи (УСРР). Батько — Жовновський Франц Тимофійович, 1904 року народження. Матір — Марія Іванівна, 1909 року народження. Обоє поляки. Мала братів і сестер: Віру, 1927 року наро-

дження, Леоніда, 1934 року народження, Нарциса, 1936 року народження, Марію, 1940 року народження та Любов, 1948 року народження. Закінчила три класи школи. Восени 1941 р. із сім'єю переїхала в с. Симони Барашівського району Житомирської обл. У лютому 1944 р. повернулася в с. Клярівка. Працювала ланковою на зборі льону в місцевому колгоспі «Пролетарська правда». З жовтня 1946 р. разом із батьком надавала допомогу учасникам диверсійної боївки ОУН Лящука Петра («Ярославенка»). У березні 1948 р. вийшла заміж за жителя с. Симони Денисюка Володимира Фомича та переїхала до нього. Працювала в колгоспі «20-річчя жовтня». Чоловік 31 квітня того ж року помер. Романина жила разом зі свекрухою Денисюк Антоніною. Заарештована 20 грудня 1948 р. Разом зі своїм батьком співробітниками Барашівського райвідділу МДБ. Засуджена 27 квітня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в «Норильлазі» (станція Злобіно Красноярської залізниці). Звільнена 28 листопада 1949 р. Реабілітована 21 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29660).*

134. **Держко Болеслава**, народилася 1908 р. у с. Заплатин Стрийського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Вийшла заміж за українця Держка Михайла Васильовича, 1898 року народження. У 1927 р. у них народилася донька Стефанія. За допомогу учасникам ОУН 9 вересня 1947 р. співробітники МВС Дрогобицької обл. заарештували Держка Михайла та 13 листопада того ж року засудили до 10 років виправно-трудових таборів. Болеславу із донькою виселили 31 липня 1949 р. в Іркутську обл. (РРФСР). Звільнені 26 липня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 185).*

135. **Джеґоцький Антоній**, народився в с. Вишенька Яворівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Джеґоцький Бенеш (поляк). Упродовж двох днів переховував у своєму будинку шістьох учасників боївки СБ ОУН. Подальша доля невідома *(ДАЛО, ф. 5001, оп. 7, спр. 218, арк. 101–102).*

136. **Дзумик Людвіг**, народився 22 березня 1931 р. у с. Біла Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Дзумик Василь Іванович, 1900 року народження (поляк). Матір — Дарія Семенівна, 1908 року народження (українка). Мешкали на хуторі Зелений. Закінчив 1943 р. чотири класи

школи. У жовтні 1945 р. був залучений до підпілля ОУН односельчанином Андрейчуком Степаном («Круком»). Для конспірації отримав псевдонім «Козюк». Через місяць «Крук» та «Голуб» знову зайшли до будинку Людвіга. Вони цікавилися наявністю в селі радянських військових. Збирав розвідувальну інформацію та постачав продукти. За наказом підпільника Федоришина Йосипа («Хмари») розповсюджував у лютому 1947 р. у с. Переходи Чортківського району Тернопільської обл. десять антирадянських листівок, які закликали саботувати вибори до Верховної Ради УРСР. Того ж року передав «Круку» буханку хліба та літр молока. З березня 1948 р. працював штукатуром на сьомій дільниці будівель станції Чортків Львівської залізниці. У грудні 1948 р. зустрівся в будинку Маланчук Юлії з учасниками ОУН «Мироном» та «Левком». Передав їм один літр керосину, а також повідомив, що в селі немає радянських військових. У січні 1949 р. за наказом «Мирона» кинув до поштової скриньки м. Чортків листа адресованого жителю Збаразького району Тернопільської обл. Заарештований 10 березня 1949 р. співробітниками МДБ Львівської залізниці. Засуджений 22 червня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Особлазі» № 5 (м. Магадан). Був звільнений 3 лютого 1956 р. із табору та направлений на спецпоселення в Оймяконський район Якутської АРСР. Реабілітований 5 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 6855)*.

137. **Дичко Юзефа**, народилася 1915 р. у с. Чортория Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Зімакевич Войцех Павлович (поляк), загинув в 1914 р. Матір — Текля Яремівна, 1875 року народження. Мала брата Франка, 1906 року народження та сестру Марію, 1905 року народження. Закінчила два класи школи. Вийшла заміж за українця Дичка Петра Романовича, 1907 року народження. Сім'я мала доньок: Терезу, 1937 року народження та Надію, 1941 року народження. З 1950 р. працювала в колгоспі імені Лесі Українки. Влітку 1949 р. зустрічалася у лісі з учасниками боївки Микулинецького району ОУН Панеця Володимира («Зозулі»). Разом із сестрою Кшачик Марією приносила їм продукти. Заарештована 21 квітня 1951 р. співробітниками Микулинецького райвідділу МДБ. Засуджена 22 жовтня 1951 р. колегією з кримінальних справ Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала у виправно-трудовій колонії МВС м. Астрахань (РРФСР). Звільнена 16 вересня 1955 р. Повернулася в с. Миролюбівка

(колишня назва Чортория) Тернопільського району, де померла 15 травня 1988 р. Реабілітована 2 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15916)*.

138. **Дідук Марія**, народилася 1891 р. у м. Торчин Луцького повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Юліан (поляк). Вийшла заміж за українця Дідука Федора Наумовича, 1891 року народження та переїхала до нього в с. Боголюби того ж повіту. У 1930 р. у них народилася донька Олімпія. Дідук Федір під псевдонімом «Остап» виконував функції зв'язкового УПА, а Марія надавала йому допомогу. Усю сім'ю виселили 16 січня 1948 р. в Кемеровську обл. (РРФСР). Звільнені 12 червня 1958 р. *(Реабілітовані історією. Волинська область. Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. Кн. 4. С. 200)*.
139. **Добровольська Марія**, народилася 1893 р. у с. Гута-Яцьковецька Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Ян (поляк). Працювала в місцевому колгоспі. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 1 квітня 1947 р. співробітниками Солобковецького райвідділу МДБ. Засуджена 6 серпня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Кам'янець-Подільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Звільнена 5 січня 1955 р. Реабілітована 22 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 28200; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 863)*.
140. **Довбуш Ярослав**, народився 1927 р. у с. Майдан-Гологірський Золочівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Довбуш Йосиф (поляк). Матір — Параскевія Олексіївна, 1902 року народження (українка). Мав брата Євгенія, 1934 року народження. Закінчив чотири класи школи. Служив бійцем винищувального батальйону. Увечері 22 листопада 1947 р. отримав від учасника ОУН Олексія Андрія («Крука») дванадцять антирадянських листівок. Наступного дня о 19 годині разом із бійцем винищувального батальйону поляком Довбушем Ярославом їх розклеїв. Заарештований 29 листопада 1947 р. співробітниками Красненського райвідділу МДБ. Засуджений 13 січня 1948 р. військовим трибуналом прикордонних військ МВС до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Норильлазі» (м. Норильськ Красноярського краю, РРФСР). Звільнений 11 серпня 1954 р. і направлений на спецпоселення. Повернувся в с. Майдан-Гологірський Золочівського району Львівської обл. Реабілітований 3 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 27134; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 429)*.
141. **Домарацький Францішек**, народився в с. Баківці Луцького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Матір — Климентина (полька). Мав сестер Софію і Антоніну. Одружився 1943 р. з українкою та перейшов

у православну віру. Змінив ім'я на Володимир. Сім'я мешкала в с. Лаврів Луцького району. З осені 1943 р. служив в УПА. Ймовірно за це невідомими були вбиті його матір та сестри. Восени 1944 р. Францішека мобілізували до Червоної армії. Подальша доля невідома *(Трагедія українсько-польського протистояння на Волині. 1938–1944 років. Луцький район і м. Луцьк / Упорядник І. Пущук. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009. С. 39, 191–192)*.

142. **Домачевський Володимир**, народився 1927 р. у с. Шидлівці Копичинецького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Домачевський Міхал, 1876 року народження (поляк), виїхав на заробітки в Канаду. Матір — Марія Йосипівна, 1866 року народження. Мав брата Юзефа. Закінчив два класи школи. Ухиляючись від призову до Червоної армії, 9 березня 1945 р. перейшов на нелегальне становище. На початку квітня того ж року в лісі був затриманий учасниками сотні УПА «Орла» та вступив до її складу. Заарештований 27 квітня 1945 р. співробітниками Гусятинського райвідділу НКВС. Засуджений 10 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. в м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів. Реабілітований 12 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12718)*.
143. **Домачевський Юзеф**, народився 1926 р. у с. Шидлівці Копичинецького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Домачевський Міхал, 1876 року народження (поляк), виїхав на заробітки в Канаду. Матір — Марія Йосипівна, 1866 року народження. Мав брата Володимира. Закінчив два класи школи. Ухиляючись від призову до Червоної армії, 9 березня 1945 р. перейшов на нелегальне становище. На початку квітня того ж року в лісі був затриманий учасниками сотні УПА «Орла» та вступив під псевдонімом «Сивий» до її складу. Зазначений повстанський підрозділ 13 квітня 1945 р. був розгромлений військами НКВС, а Юзеф потрапив у полон. Засуджений 10 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. в м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в «Норильлазі» Красноярського краю (РРФСР), де помер 26 липня 1949 р. Реабілітований 12 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12718; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 264, арк. 73)*.
144. **Домбровський Целестин**, мешкав у м. Володимир Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Працював вчителем у с. Свійчів. Створив у квітні 1943 р. із двадцяти місцевих поляків збройний підрозділ самооборони. Налагодив співпрацю з куренем УПА Антонюка Порфирія («Сосенка»). Згодом до самооборони Свійчева приєдналося ще приблизно сімдесят польських юнаків з Домінополя, Ясенівки, Миколаївки, Свійчівки, Турії, Буд Осівських, Ковалівки, Маршалківки, Лежахіва, Чеснівки, Киселівки та інших населених пунктів Володимирського повіту. На їхній основі «Сосенко» створив сотню. Базувався зазначений

підрозділ самооборони в стодолах Домінополя, де новобранці проходили військове навчання. Як символ братерства з українцями вояки носили на кашкетах кружечок із жовто-блакитним та біло-червоним прапорами. Однак поступово польські вояки почали втікати та переходити на службу в німецьку поліцію. У ніч проти 11 липня 1943 р. вони намагалися нейтралізувати охорону повстанського штабу загону УПА «Січ». Однак напад вдалося відбити. Після цього учасники УПА провели каральну акцію на Домінопіль. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92; Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa 1990. S. 103; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa 2008. S. 914–915; Ковальчук В. Літопис УПА. Нове серія. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО «Заграва», «Турів», «Богун» (серпень 1942–грудень 1943). Київ-Торонто 2007. С. 754; Кресова книга справедливих. 1939–1945. Про українців, які рятували поляків, винищуваних ОУН та УПА. Упорядник Р. Нєдзелько. Варшава, 2007. С. 25).*

145. **Домбровський Ян,** народився 1896 р. у с. Стара Ломжа-пши-Шосе Ломжинського повіту Королівства Польського (Російська імперія). Батько — Домбровський Юліан, помер в 1932 р. (поляк). Івана мобілізували 1919 р. до Війська Польського. Брав участь у боях з Червоною армією під Києвом та при обороні Варшави. Демобілізувався у 1921 р. Через три роки сім'я переїхала на хутір Заклиння біля с. Вітковичі Рокитнівської гміни Сарненського повіту Поліського воєводства. Був викликаний 22 березня 1944 р. в Рокитнівський районний військкомат. Наступного місяця це повторилося ще два рази. Вступив у червні 1944 р. до боївки УПА Міліча Михайла. У жовтні 1944 р. на болоті біля хутора Смолин брав участь у нараді повстанців, де обговорювалися плани нападу на гарнізон військ НКВС в с. Конотоп Наровлянського району Гомельської обл. (Білоруська РСР). Заарештований 21 грудня 1944 р. співробітниками відділу боротьби з бандитизмом УНКВС по Поліській обл. Допити відбувалися в тюрмі № 1 м. Мозир. Рішенням військового трибуналу військ НКВС Поліської обл. від 22 червня 1945 р. був виправданий та звільнений з-під варти *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 4(Р), спр. 18904).*

146. **Драгомирецька Станіслава**, народилася 1928 р. у с. Кордева Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Драгомирецький Петро Іванович, 1903 року народження, поляк, був призваний 1944 р. до Червоної армії, служив на території Польщі. Матір — Анна Михайлівна, 1901 року народження, померла у 1944 р. Мала брата Володимира, 1935 року народження. Закінчила 1937 р. три класи школи. У будинку Станіслави в липні, серпні та вересні 1948 р. відбувалися наради станичного осередку «Юнацтва» ОУН. Заарештована 29 жовтня 1948 р. співробітниками Монастириського райвідділу МДБ. Засуджена 11 червня 1949 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудо-

вих таборів. Покарання відбувала в «Берлазі» (м. Магадан Хабаровського краю, РРФСР). Звільнена 9 березня 1955 р. Реабілітована 22 грудня 1957 р. Переїхала до Польщі *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8728).*

147. **Дружбіцький Володимир**, **(Влодзімеж)**, народився 1906 р. у с. Вівся Підгаєцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Дружбіцький Гілько (поляк), помер у 1911 р. Мав брата Миколу, 1901 року народження. Одружився 1935 р. з українкою Гадяч Катериною. Працював робітником у місцевому фільварку. Весною 1944 р. захворів тифом та отримав відстрочку від служби в Червоній армії. З липня того ж року надавав допомогу УПА. Збирав у населення продукти. Чотири рази передав станичному ОУН Ятві Михайлу коней, які належали сусіду. Заарештований 15 лютого 1945 р. співробітниками Козівського райвідділу НКВС. Засуджений 15 травня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Норильськ Красноярського краю (РРФСР). Звільнений 7 жовтня 1954 р. із табору та 12 квітня 1956 р. зі спецпоселення. Мешкав у с. Великий Стидень Костопільського району Рівненської обл. Реабілітований 6 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8559).*

148. **Дубінський Михайло (Міхал),** народився 7 квітня 1926 р. у с. Шидлівці Копичинецького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Дубінський Франк. Матір — Коропатська Анна Андріївна, 1905 року народження. Обоє поляки. Закінчив п'ять класів школи в с. Сидорів. Ухилявся від призову до Червоної армії. Залучений 9 березня 1945 р. односельчанином Жаруком Антоном до сотні УПА «Орла». Отримав псевдонімом «Богун» та був відпущений додому чекати наказу. 13 квітня 1945 р. забраний до сотні «Орла». Зазначений повстанський підрозділ був розгромлений військами НКВС, а Міхал потрапив у полон. Засуджений 10 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. в м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у трудовому таборі при заводі № 75 м. Харків, із 1947 р. — на 907-й ділянці будівництва в містах Нарва та Сіламмяе (Естонська РСР), а з жовтня 1948 р. — в «Норильлазі» (Красноярський край, РРФСР). Звільнений 13 квітня 1954 р. Оселився в м. Норильськ (вул. Леніна, 48, квартира 173). Працював робітником гірничо-металургійного комбінату, а з 1 липня 1958 р. — арматурником управління підсобних підприємств будівництва. Реабілітований 12 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12718; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 264, арк. 73).*

149. **Дубіс Леон**, народився 1898 р. у м. Болехів Долинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Дубіс Іван

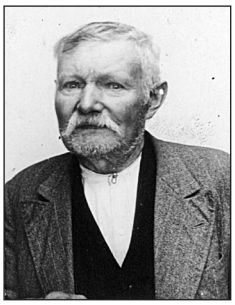

(Ян), 1863 року народження. Матір — Розалія Павлівна, 1872 року народження. Обоє поляки. Закінчив два класи школи. Мав дітей: Омеляна, 1928 року народження, Іоанну, 1930 року народження, Франка, 1933 року народження, Стефанію, 1938 року народження та Ярославу, 1940 року народження. Працював слюсарем Болехівського сольового заводу. Мешкав на вул. Лісова, 25. У 1946 р. надав дозвіл учасникам ОУН спорудити в своєму господарстві криївку. З метою перевірки 17 березня 1947 р. об 11 год 30 хв до будинку Леона прибув підрозділ 215-го стрілецького полку внутрішніх військ МДБ. Водночас господар категорично заперечував щодо наявності в його господарстві криївки. Однак після обшуку в хліві під сіном було виявлено вхід до неї. Коли солдати відкрили кришку криївки звідти вилетіли дві гранати. Вибух від них не наніс радянським військовикам шкоди. Пропозицію здатися оунівці відкинули. Після цього солдати закинули всередину криївки три гранати. Унаслідок вибуху четверо підпільників загинули. Серед них опізнали коменданта кущової боївки СБ ОУН Борлака Івана («Боза»). Того ж дня Леон був заарештований та 24 травня 1947 р. засуджений військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Сиблазі» (м. Маріїнськ Кемеровської обл., РРФСР). Звільнений 9 жовтня 1954 р. Повернувся до Болехова (мешкав на вул. Ломоносова, 3), де помер 12 липня 1980 р. Реабілітований 30 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 8580; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Книга перша. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. С. 722).*

150. **Дубіс Омелян (Еміль)**, народився 1928 р. у м. Болехів Долинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Дубіс Леон Янович (поляк), матір — Марія Василівна, 1900 року народження. Закінчив 1941 р. шість класів школи. Після викриття 17 березня 1947 р. солдатами внутрішніх військ МДБ криївки ОУН в господарстві батька, перейшов на нелегальне становище. Переховувався в с. Тисів. Налагодив зв'язок з референтом СБ Болехівського району ОУН «Бистрим». Виконував обов'язки розвідника, а також передавав для розповсюдження листівки жителям Болехова Макоті Ярославу та Дяківу Михайлу. Повідомив 3 вересня 1947 р. «Бистрого» про рух автомобіля будівельного батальйону Прикарпатського військового округу на дорозі між Болеховом та Стрієм. Унаслідок цього вона була обстріляна, а також забрано 21 кг цукру й тканини. Здобуте есбісти перенесли в лісове урочище «Ялина». Невдовзі 20 вересня 1947 р. Омелян був заарештований співробітниками Болехівського райвідділу МДБ. Засуджений 29 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 7 вересня 1953 р.

Повернувся до Болехова, де і мешкав (вул. Богдана Хмельницького, 10). Реабілітований 21 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 10665; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Книга перша. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. С. 722).*

151. **Дудар Марія**, народилася 1912 р. у с. Козаки Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Дударя Степана Григоровича, 1903 року народження. Сім'я мала дітей: Зиновія, 1936 року народження і Ольгу, 1944 року народження. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 21 жовтня 1947 р. у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнені 24 червня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 200–201).*
152. **Думін Казимир**, народився 1901 р. у с. Сільниця Ряшівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько був поляком. Матір — українка. Одружився з полькою Анною. Певний час переховував у своєму будинку учасників УПА: Федака Мілька, Федака Івана та Мудрика Ярослава *(Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто-Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 364).*
153. **Дутка Катерина (Катажина)**, народилася 1919 р. у с. Костильники Бучацького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ян (поляк). Після його смерті матір вдруге вийшла заміж за українця Кузя Петра та переїхала в с. Миколаївка Золотопотіцького району Тернопільської обл. Мала сестер: Розалію, 1900 року народження, Марію, 1907 року народження і Феклю, 1910 року народження. Закінчила чотири класи школи. Одружилася з Дуткою Василем, який помер влітку 1945 р. Після цього переїхала жити до Волощука Павла в с. Губин Золотопотіцького району. Однак шлюб із ним не реєструвала. З листопада 1946 р. надавала допомогу: кущовому СБ ОУН Галюку Василю («Грому»), Павліву Петру («Байраку»), Леськіву Михайлу («Ворону») та іншим. Забезпечувала їх продуктами, прала білизну. Упродовж двох місяців лікувала в своєму будинку пораненого учасника ОУН «Байрака». Зберігала на горищі залишений підпільниками кулемет. Заарештована 15 січня 1948 р. співробітниками Золотопотіцького райвідділу МДБ. Засуджена 6 квітня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Карагандинській обл. (Казахська РСР). Звільнена 11 березня 1956 р. Вийшла 1971 р. заміж за Пирога Якова та змінила прізвище. Мешкала в с. Кобзарці Снігурівського району Миколаївської обл. Реабілітована 30 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7814).*
154. **Ерік Петрунелія**, народилася 1904 р. у с. Грабівці Борщівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ерік Іван (поляк). Мала сестру Поліну. Упродовж осені 1944 р. — люто-

го 1946 р. надавала допомогу учасникам ОУН Василіву Миколі («Зорян у»), Матейшину Степану («Чайці») та «Махну». Готувала для них їжу. У квітні 1947 р. вийшла заміж за росіянина Синцова Генадія Михайловича, 1924 року народження. Разом із чоловіком була завербована 3 липня 1947 р. в таємні інформатори співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Ухилялася від виконання поставлених завдань та дезінформувала оперативників. Зі серпня 1947 р. постачала продукти учаснику ОУН Барану Миколі («Луні»), який був її племінником. Заарештована 4 липня 1948 р. разом із чоловіком співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 10 січня 1949 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Мінлазі» (м. Інта, Комі АРСР). Звільнена 27 липня 1956 р. Повернулася в с. Грабівці, де померла 7 серпня 1963 р. Реабілітована 13 серпня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15429).*

155. **Єндзєвич Мар'ян (Маріан)**, народився 1929 р. у с. Стара Ропа Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Єндзєвич Федір (поляк). Входив до складу кущової боївки ОУН «Острого». Загинув 24 березня 1949 р. у с. Стара Ропа. Похований у Старому Самборі *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 36. Торонто, 2002. С. 305).*
156. **Жак Юзефа**, народилася 1915 р. у с. Тщенець Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Одружилася з Жаком Яном. Сім'я мала дітей: Марію, 1936 року народження, Юзефа, 1939 року народження і Казимира, 1941 року народження. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 26 червня 1950 р. у Красноярський край (РРФСР). Після звільнення 25 жовтня 1956 р. виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 524).*
157. **Жешовський Михайло (Міхал)**, народився 1907 р. у с. Струсів Теребовлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Жешовський Микола (поляк). Михайло закінчив три класи школи. Одружився з полькою Совінською Юзефою Владиславівною, 1909 року народження. З 1940 р. працював на млині с. Вербівці Теребовлянського району Тернопільської обл. Із літа 1941 р. займався ремонтом молотилок, швейних машинок, годинників та інших механізмів. 19 травня 1943 р. до будинку Михайла зайшло п'ятеро учасників ОУН на чолі з Куликом Якубом і наказали відремонтувати 15 штук револьверів та гвинтівок. Через два місяці переїхав у с. Зарудечко Збаразького району, а ще через два місяці — в с. Кретівці того ж району. У березні 1944 р. влаштувався працювати на механічний завод м. Збараж Тернопільської обл. Мешкав на вул. Хмельницького, 7. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 22, арк. 4–8).*
158. **Жмур Тимофій (Томаш),** народився 1924 р. у с. Дошне Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Жмур

Сава Микитович, 1884 року народження (поляк), матір — Марія Герасимівна, 1898 року народження (українка). Мав братів і сестер: Людвіка, 1926 року народження, Петра, 1930 року народження, Гелену, 1932 року народження та Казимиру, 1934 року народження. Мешкав у с. Велимче Ратнівського району Волинської обл. Мав підробіток музикою. Залучений у жовтні 1940 р. односельчанином Косинським Іваном («Шатуном») до осередку підпілля ОУН. Отримав псевдонім «Сальса». Через два місяці обстріляв із гвинтівки будинок лісника Геча Івана. Наприкінці березня 1941 р. брав участь у збройному нападі на сільраду с. Велимче, де забрали сувій матерії та с. Датинь — здобули в касі 800 крб 24 квітня того ж року здійснили напад на магазин кооперації с. Дошне. Забрали в ньому 703 крб, матерію, пару чобіт, вісім брезентових черевиків, шість флаконів одеколону та шістнадцять пляшок вина. Чотири рази відвідував наради місцевого осередку ОУН в будинку Симонович Ядвіги. Заарештований 3 травня 1941 р. співробітниками Седлищанського райвідділу НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 213, 234–237; 240; ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1957, арк. 19–26).*

159. **Жмурко Богдан**, народився 1923 р. у с. Настасів Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Жмурко Петро Васильович, 1879 року народження (українець). Матір — полька, померла в 1940 р. Мав сестер Анну, 1921 року народження, Теклю, 1927 року народження, а також брата Володимира, 1928 року народження. Працював ковалем на Тернопільській залізниці. Вступив до підпілля ОУН, де діяв під псевдонімом «Сицка». Заарештований 24 травня 1947 р. співробітниками Микулинецького райвідділу МДБ. Засуджений 12 серпня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. Покарання відбував в «Степлазі» (селищі Долинське Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 13 грудня 1955 р. Реабілітований 18 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8397).*

160. **Жмурко Текля**, народилася 1927 р. у с. Настасів Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Жмурко Петро Васильович, 1879 року народження (українець). Матір — полька, померла в 1940 р. Мала братів Богдана, 1923 року народження, Володимира, 1928 року народження та сестру Добрянську Анну, 1921 року народження. Закінчила 1938 р. чотири класи школи. Залучена у грудні 1944 р. Канцер Ксенією та районним провідником Брикайлом Петром («Орленком») до мережі ОУН. Виконувала функції зв'язкової до с. Хатки. Доповідала учасникам ОУН про появу в селі радянських військових. Заарештована 6 липня 1945 р. співробітниками Микулинецького райвідділу НКВС. Засуджена 21 вересня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в Комі АРСР. Звільнена 18 червня 1954 р. із табору та 3 жовтня 1955 р. зі спецпоселення. Мешкала в с. Ясинувате Вільнян-

ського району Запорізької обл. Вийшла заміж та змінила прізвище на Ворожбит. Реабілітована 23 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114)*.

161. **Жовновський Франц,** народився 1904 р. у с. Клярівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Жовновський Тимофій (поляк). Мав сестер: Кароліну, Антоніну та Марію. Одружився з полькою Марією Іванівною, 1909 року народження. Сім'я мала дітей: Віру, 1927 року народження, Романину, 1929 року народження, Леоніда, 1934 року народження, Нарциса, 1936 року народження, Марію, 1940 року народження та Любов, 1948 року народження. Вступив 1930 р. до місцевого колгоспу «Пролетарська правда». Восени 1941 р. переїхав у с. Симони Барашівського району Житомирської обл. У лютому 1944 р. повернувся в с. Клярівка. Був призваний до Червоної армії. Після демобілізації у серпні 1945 р. повернувся додому. Через три місяці обраний на посаду голови місцевого колгоспу «Пролетарська правда». Восени 1946 р. звільнився за власним бажанням та надалі працював візником. З осені 1947 р. укривав у своєму будинку та надавав допомогу продуктами учасникам диверсійної боївки ОУН Лящука Петра («Ярославенка»). Весною 1948 р. у хліві Франца підпільники зарізали забраного в колгоспі вола. Власнику будинку вони віддали шкіру та частину м'яса. Заарештований 20 грудня 1948 р. разом зі своєю донькою Денисюк Романиною співробітниками Барашівського райвідділу МДБ. Засуджений 27 квітня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Реабілітований 21 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29514, арк. 80–83, 131–133, 137; спр. 29660)*.

162. **Жук Віцентій**, народився 1929 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Жук Томаш, матір — Марія Андріївна, 1894 року народження. Обоє поляки. Мав брата Станіслава, 1921 року народження (виїхав весною 1946 р. до Польщі) та сестру Ковалик Розалію, 1923 року народження. Закінчив п'ять класів школи. Вступив 25 грудня 1946 р. до мережі ОУН. Виконував функції заступника станичного Яроша Юліана («Застави»). Використовував псевдонім «Дуб», а згодом — «Черемха». Повідомляв станичному Ярошу Юліану («Заставі») про появу в селі радянських військових. Мав на озброєнні пістолет та п'ять патронів. Упродовж 2–9 лютого 1947 р. шість разів розповсюджу-

вав листівки ОУН щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР. Наступного місяця збирав в населення гроші та продукти для підпілля. Крім того брав участь у вбивстві майора Біля та сержанта Хорця. У травні 1947 р. був учасником нападу станичної боївки ОУН «Застави» на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі. Забрав із собою телефонний апарат. Загинув 4 серпня 1947 р. у сутичці зі співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. У вбитого вилучили: автомат, пістолет, гранату і 70 патронів. Матір Віцентія 7 січня 1949 р. виселили у Лазовський район Хабаровського краю (РРФСР), де вона померла 21 травня 1950 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 149–163; спр. 40789, арк. 37, 44; ГДА СБУ, ф 2, оп. 1, спр. 715, арк. 90зв; Літопис УПА. Основна серія. Т. 36. Торонто, 2002. С. 224; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 201).*

163. **Журавська Лідія**, народилася 1919 р. у с. Дерманка Житомирського повіту Волинської губернії (УНР). Батько — Гаєвський Франц Петрович (поляк), помер у 1937 р. Матір — Марія Іванівна, 1888 року народження (українка). Мала сестер Анелію та Анну. З 1932 р. працювала в місцевому колгоспі. Через чотири роки вийшла заміж за лісника Журавського Пилипа Антоновича та переїхала до нього в с. Сичівка Чоповичівського району Житомирської обл. Сім'я мала доньку Галину. У квітні 1943 р. за зв'язок із підпілля ОУН німці заарештували чоловіка Лідії та наступного місяця розстріляли в Коростені. Лідія працювала в земельній спілці, а з січня 1944 р. — робітницею в Чоповичівському лісництві. З весни 1945 р. надавала допомогу учасникам боївки Житомирської округи ОУН Кудрі Володимира («Романа»). Постачала їм продукти та розвідувальну інформацію, випікала хліб, прала білизну. Заарештована 9 липня 1947 р. співробітниками Чоповичівського райвідділу МДБ. Засуджена 27 жовтня 1947 р. на 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Із 28 серпня 1948 р. покарання відбувала в «Норильлазі» (м. Норильськ Красноярського краю, РРФСР). Звільнена 30 квітня 1955 р. Реабілітована 17 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 417; ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-11874, т. 1, арк. 47, 112).*

164. **Журавський Геннадій (Ґеннадіуш)**, народився 1931 р. у с. Вигнанка Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Батько — Журавський Іван (Ян), 1903 року народження, матір — Марія, 1905 року народження. Мав братів і сестер: Федора, Ярослава, Анну та Марію. З грудня 1946 р. постачав продукти в боївку ОУН «Летуна». Загалом передачі відбувалися п'ятнадцять разів. Здебільшого це була варена картопля, хліб та молоко. Зазначені продукти передавали інші прибічники підпілля ОУН із місцевих селян. 13 травня 1947 р. о 21 годині до будинку Геннадія прийшли співробітники Бурштинського райвідділу МДБ та водночас підпільники. Намагаючись попередити останніх про небезпе-

ку викрикнув «Совєти». Після цього розпочалася перестрілка, в якій загинув учасник ОУН Петро Яремків («Юсько»). Тієї ж ночі Геннадія заарештували. Засуджений 24 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в «Ангарлазі» (Іркутська обл.). Звільнений 24 жовтня 1957 р. Мешкав у с. Новий Мартинів Галицького району Івано-Франківської обл. Реабілітований 3 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 7708).*

165. **Журавський Франц,** народився 1923 р. у с. Сичівка-Малинська Малинського району Житомирської округи (УСРР). Батько — Журавський Антон (поляк). Закінчив сім класів школи. Мав музичну освіту. Був призваний на початку 1944 р. до Червоної армії. На фронті отримав поранення та залишився інвалідом третьої групи. Після демобілізації працював у місцевому колгоспі. З літа 1945 р. разом із матір'ю надавав допомогу боївці Житомирського окружного проводу ОУН Кудри Володимира («Романа»). Укривав їх у своєму будинку, постачав продукти, зберігав залишену зброю. Завербований 27 жовтня 1947 р. в інформатори співробітниками Чоповицького райвідділу МДБ. Отримав оперативний псевдонім «Музикант». Надав співробітникам МДБ інформацію про місцевого жителя Фещенка Михайла, який допомагав боївці ОУН «Романа». Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-11874, т. 1, арк. 47, 112).*

166. **Жураківський (Жураковський) Броніслав**, народився 31 грудня 1916 р. у м. Коломия (Королівство Галіція та Лодомерія, Австро-Угорська імперія). Батько — Жураківський Карл Миколайович, 1882 року народження, належав до шляхетського роду Сас, помер у 1944 р. на засланні у Красноярському краї РРФСР (українець). Матір — Турінська Анна Михайлівна, 1886 року народження, померла у 1969 р. (полька). Сім'я мешкала у Коломиї (вул. Міцкевича, 58). Броніслав був хрещений у греко-католицькій церкві. Вважав себе українцем. Мав братів Миколу, 1910 року народження, Антона, 1926 року народження, а також сестру (Войнарську) Михайлину, 1921 року народження. Працював у Коломийській типографії. Восени 1939 р. разом із братом переїхав до м. Городенка Станіславської обл. Працював набірником в редакції газети «Більшовицька правда». Вступив у листопаді 1939 р. до мережі підпілля ОУН. Мав псевдонім «Ворник». Був керівником розвідки ОУН у м. Городенка, а з травня 1940 р. — референтом розвідки Городенківського повіту ОУН. Збирав інформацію про розташування радянських військових частин, їхню чисельність, озброєння, склади, а також інші стратегічні об'єкти. З 19 жовтня 1940 р. очолював Городенківський

повіт ОУН. Наприкінці грудня 1940 р. передав керівництву карту Городенківського повіту із позначками, де може сісти літак. Двічі сплачував членські внески до каси ОУН: на початку грудня 1940 р. — 806 крб. і 15 січня 1941 р. — 320 крб. Заарештований 1 лютого 1941 р. співробітниками райвідділу НКВС у м. Городенка. Засуджений 17 червня 1941 р. військовим трибуналом військ НКВС Станіславської обл. до розстрілу. Вирок виконано 30 червня 1941 р. у м. Станіслав. Реабілітований 6 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 7346, т. 1–5; ДАІФО, ф. 631, оп. 1, спр. 772, арк. 201зв).*

167. **Жураківський Мар'ян (Маріан) — Мирослав**, народився 25 листопада 1905 р. у м. Станіслав (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Жураковський Михайло (залізничний робітник). Матір — Дерек Марія. Обоє римо-католики. Маріан був польсько-українсько-угорського походження. Мав старших братів Антона, Казимира-Володимира (Владислава) та сестер Кароліну-Марію й Анну. Сім'я мешкала на вул. Фурманській, 5. Згодом вони переїхали у приміське с. Пасічна. Вступив до осередку «Пласту» в м. Тисмениця. Перейшов у листопаді 1929 р. до 16-го куреня «Пласту» імені Короля Данила в м. Станіслав. Після закінчення семи класів польської гімназії працював на млині. Згодом разом із сестрами відкрив крамницю в Пасічній. Вступив до осередку УВО м. Станіслав. Брав участь у нападі на пошту в м. Гродек Ягеллонський (Городок). Тоді отримав легке вогнепальне поранення в ногу та через два дні в Станіславі був заарештований польською поліцією. Під час «наглого суду» 17–22 грудня 1932 р. у Львові його адвокатом був доктор Ганкевич Лев. На засіданні Маріан підкреслив, що з усіх нападників знав тільки загиблого Березинського Мирослава Юрія («Зюка»), який давав йому накази. Скаржився на хворе серце. Від останнього слова на відмовився. Був засуджений до розстрілу, однак президент Польщі Мосцицький Ігнацій замінив вирок на п'ятнадцятирічне ув'язнення. Покарання відбував у тюрмі «Святий Хрест» м. Кельце. Виступав як свідок під час «Варшавського процесу» 18 листопада 1935 р. — 13 січня 1936 р. над учасниками вбивства міністра внутрішніх справ Польщі Перацького Броніслава. Підозрювався керівництвом ОУН у агентурній роботі на польську поліцію. Під час бомбардування 4–5 вересня 1939 р. м. Кельце німецької авіацією з в'язниці втік. З літа 1941 р. працював у Львові на залізниці. Періодично приїздив до м. Станіслав. Після війни був заарештований за якісь порушення на залізниці. Відкупився хабарем. Після цього виїхав до Польщі. Оселився в м. Вроцлав, де відкрив магазини одягу і квітів «Wiosna». Одружився на Олександрі Ґрень. Сім'я мала доньок: Христину та Іоланту-Реґіну. Останні роки життя хворів на цукровий діабет. По-

мер 2 вересня 1995 р. у м. Вроцлав (Польща) *(ДАІФО, ф. 402, оп. 1, спр. 8, арк. 21; Мірчук П. Нарис історії ОУГ. 1920–1939 роки. Київ: українська видавнича спілка, 2007. С. 233, 235–236, 246, 504–506; Спогади мешканки Пасічної (м. Івано-Франківськ) Уляни Зорій — племінниці Маріана Жураковського // Особистий архів Тараса Зеня).*

168. **Жураківський (Жураковський) Микола**, 1910 р. у м. Коломия (Королівство Галіція та Лодомерія, Австро-Угорська імперія). Батько — Жураківський Карл Миколайович, 1882 року народження, належав до шляхетського роду Сас, помер у 1944 р. на засланні у Красноярському краї РРФСР (українець). Матір — Турінська Анна Михайлівна, 1886 року народження, померла у 1969 р. (полька). Сім'я мешкала у Коломиї (вул. Міцкевича, 58). Микола був хрещений у греко-католицькій церкві. Вважав себе українцем. Мав братів Броніслава, 1916 року народження, Антона, 1926 року народження, а також сестру (Войнарську) Михайлину, 1921 року народження. Працював у Коломийській типографії. Був учасником товариства «Зоря» у м. Коломия. Восени 1939 р. переїхав до м. Городенка Станіславської обл. Працював завідувачем типографією газети «Більшовицька правда». Вступив у листопаді 1939 р. до мережі ОУН. З грудня 1939 р. очолював референтуру розвідки Городенківського повіту ОУН. Заарештований 19 жовтня 1940 р. співробітниками НКВС. Подальша доля невідома. Ймовірно розстріляний 30 червня 1941 р. співробітниками НКВС у в'язниці м. Станіслав *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 7346, т. 1–5; ДАІФО, ф. 631, оп. 1, спр. 772, арк. 201зв).*
169. **Журанський Михайло**, мешкав у с. Гниловоди Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Упродовж грудня 1944 р. — січня 1945 р. в його будинку переховувався станичний ОУН Репета Василь («Гук») *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 15, арк. 10; ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14744, арк. 49 зв).*
170. **Заблоцька Марія**, народилася 6 липня 1910 р. у с. Жорниська Яворівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Батько — Заблоцький Андрій. Матір — Софія Іванівна, 1892 року народження (після смерті чоловіка вона знову вийшла заміж за українця Цикайла Івана Андрійовича, 1897 року народження). Мала зведених сестер Анну, 1923 року народження та Софію, 1931 року народження. З березня 1948 р. надавала допомогу боївці Янівського району ОУН Гуля Володимира («Чугайстера»). Неодноразово переховувала їх у своєму будинку та забезпечувала продуктами (молоком, хлібом, картоплею). Заарештована 4 жовтня 1948 р. співробітниками Івано-Франківського райвідділу МДБ. Утримувалася у внутрішній тюрмі УМДБ по Львівській обл. Засуджена 20 січня 1949 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена у 1954 р. Повернулася в с. Жорниська Яворівського району Львівської обл., де померла 29 жовтня 1978 р. Реабілітована 8 лютого 1990 р.

(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 19842; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга чотирнадцята: Яворівський район. Львів, 2023. С. 221).

171. **Заборський Микола**, народився 1921 р. у с. Отиневичі Жидачівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Заборський Теодор Онуфрійович, 1896 року народження (українець). Матір — Целія, 1897 року народження (полька). Працював вчителем. Вступив 1942 р. до мережі ОУН. Мав псевдонім «Панько». Заарештований 5 вересня 1944 р. співробітниками військової контррозвідки «Смерш» 40-го району авіабазування. Засуджений 13 вересня 1944 р. військовим трибуналом 8-ї повітряної армії до розстрілу. Рішенням військового трибуналу 4-го Українського фронту від 20 вересня 1944 р. вирок замінили на 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у Хабаровському краї (РРФСР), де помер в 1945 р. Реабілітований 20 січня 1993 р. Батьків Миколи виселили 17 листопада 1944 р. в Архангельську обл. (РРФСР). Заборський Теодор помер 2 серпня 1945 р. на засланні, а Целію у 1954 р. звільнили. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28273; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів, Жидачівський район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 216).*

172. **Забродський Франк**, народився в м. Борщів Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Походив із польсько-української сім'ї. Працював у м ісцевій типографії. Під псевдонімом «Шплінт» надавав допомогу учасникам ОУН. Під час евакуації 5 квітня 1944 р. з міста німців допоміг підпільникам перевести друкарню в с. Озеряни біля Борщева *(Мизак Н. За тебе, свята Україно. Кн. 2: Південне Надзбужжя у визвольних змаганнях ОУН, УПА (Чортківський надрайон ОУН). Чернівці, 2000. С. 94; Особистий архів Нестора Мизака, м. Чернівці).*

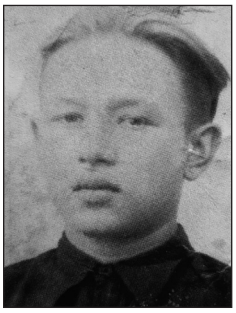

173. **Заводовський Василь**, народився 1922 р. у с. Сушки Горохівського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Заводовський Анджей, 1883 року народження (поляк), матір — Катерина, 1886 року народження (українка). Вважав себе поляком. Мав молодшу сестру Анну. З початку 1940 р. працював кухарем на спиртовому заводі в Берестечку. Повернувся у липні 1941 р. додому. Через чотири місяці повернувся на попередню роботу в Берестечку. Остерігаючись вивезення на роботу в Німеччину перейшов у червні 1943 р. на нелегальне становище. В лісі зустрівся з односельчанином — учасником УПА Козирчуком Іваном. З його допомогою наприкінці липня 1943 р. вступив до сотні «Дороша», де виконував обов'язки кухара. Отримав псевдонім «Юрко». Закінчив у вересні 1943 р. підстаршинські місячні курси УПА. Очолив «рій» (7 вояків) та отримав новий псевдонім «Гора». Вирушив 14 жовтня 1943 р. у складі ди-

версійного підрозділу УПА-Схід «Дороша» на територію Андрушівського району Житомирщини. Отримав наказ звідти рухатися до Козятинського району Вінниччини. Побудували в с. Білопілля криївку, яку заповнили забраними в місцевому магазині товарами (переважно сіллю). У складі групи «Дороша» з 30-ти вояків вирушили в пропагандистський рейд Житомирщиною. Під час цієї акції займалися розповсюдженням листівок, роззброїли кількох німецьких поліцаїв, а також заарештували п'ятьох радянських партизан (з них одного відпустили, а чотирьох стратили). Прибули 31 грудня 1943 р. у с. Половецьке Бердичівського району, де розмістилися на горищах будинків. Зазначених повстанців 2 січня 1944 р. виявили солдати 24-ї стрілецької дивізії Червоної армії та передали співробітникам військової контррозвідки «Смерш». На допитах Василь назвався фіктивним прізвищем Гавриленко та намагався видати себе за радянського партизана. Був засуджений 2 квітня 1944 р. військовим трибуналом Першого Українського фронту до розстрілу. Вирок виконано 15 квітня 1944 р. У реабілітації 31 березня 1994 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 4(Р), спр. 18738; Жив'юк А. Представники різних народів — вояки УПА і учасники підпілля ОУН (за документами Архіву Служби безпеки України в Рівненській області). Реабілітовані історією. Рівненська область. Книга десята. Рівне-Житомир: Полісся, 2021. С. 89–90).*

174. **Загородній Іван (Ян)**, народився 1895 р. у с. Гуштин Борщівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Загородний Панько (поляк). Закінчив три класи школи. Працював найманим робітником у фільварку. Упродовж 1917–1918 рр. служив рядовим в австрійській армії. Після демобілізації повернувся додому та 1920 р. одружився. Сім'я мала дітей: Михайла, 1922 року народження, Петра, 1924 року народження, Катерину, 1930 року народження, Марію, 1931 року народження, Стефу, 1935 року народження, Ярослава, 1937 року народження. Працював будівельником у різних селах району. Обраний 1940 р. на посаду голови колгоспу в с. Гуштин. Був призваний 12 червня 1944 р. до Червоної армії. Службу проходив на Уралі. Повернувся у червні 1946 р. додому. Обраний у серпні 1948 р. головою колгоспу імені Калініна в с. Гуштин. Через два місяці до нього додому зайшов односельчанин Стратуляк Федір, який повідомив Івану, що з ним хоче зустрітися комендант СБ підрайону ОУН «Чорноморець» та бойовик «Батько». Після цього Іван надавав зазначеним підпільникам допомогу. Закупив для них білизну, 50 кг зерна. Зранку 24 січня 1949 р. до будинку Загородніх зайшов комендант кущової боївки ОУН Соловей Ярослав («Нечай») та його заступник Малюга Михайло («Дзвін»). Вони повідомили, що залишаться переночувати в конюшні. Того ж дня за даними агента «Паньчик» о 9 год 30 хв зазначені підпільники були оточені підрозділом внутрішніх військ МДБ на чолі із сержантом Альохіним. Помітивши супротивника, вони викинули гранати та відкрили вогонь з автоматів. Унаслідок перестрілки «Дзвін» загинув

на місці, а «Нечай» був застрелений уже в селі. Після цього Івана та його доньок Катерину і Марію заарештували співробітники Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджений 29 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (Братський район Іркутської обл., РРФСР), де помер 19 березня 1954 р. Реабілітований 8 лютого 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7, спр. 9471; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 274, арк. 136–199).*

175. **Загородня Катерина**, народилася 1930 р. у с. Гуштин Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Загордній Іван (Ян) Панькович, 1895 року народження (поляк). Закінчила 1941 р. три класи школи. З листопада 1948 р. надавала допомогу боївці СБ ОУН «Чорноморця». Заарештована 24 січня 1949 р. співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 29 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Берлазі» (Магаданська обл., РРФСР). Звільнена 18 квітня 1956 р. Оселилася в м. Рига (вул. Ранька Дамбас, 7, квартира 37), Латвійська РСР. Вийшла заміж та змінила прізвище на Васильєва. Реабілітована 8 лютого 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7, спр. 9471; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 274, арк. 136–199; ДАТО, ф. 3429, оп. 3, спр. 869, арк. 41–42).*
176. **Загородня Марія**, народилася 1931 р. у с. Гуштин Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Загордній Іван (Ян) Панькович. 1895 року народження (поляк). Закінчила у 1941 р. три класи школи. Заарештована 24 січня 1949 р. співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 29 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (Братський район Іркутської обл., РРФСР), де померла 4 травня 1950 р. Реабілітована 8 лютого 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7, спр. 9471; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 274, арк. 136–199).*
177. **Загуровський Юзеф**, мешкав у с. Юзефин Костопільського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Оперативна група Костопільського райвідділу НКВС виявила 30 березня 1944 р. в копиці сіна біля його будинку документи керівника політичного штабу групи УПА «Заграва» Костецького Степана («Зимного»). Серед них: накази, директиви, інструкції, а також пропагандистські матеріали. Частина з них мала підписи командира УПА-Північ Клячківського Дмитра («Панаса Мосура») *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 53, арк. 249).*
178. **Заєць Юлія**, народилася 1901 р. у с. Різдвяни Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Китагродський Григорій. Матір — Катерина Максимівна, 1871 року народження. Обоє поляки. Мала сестер Михайлину, 1906 року народження та Єв-

генію, 1916 року народження. Вийшла заміж за українця Зайця Мартина Михайловича, 1901 року народження. Переїхала до нього в с. Струсів того ж повіту. У 1923 р. у них народилася донька Іванка. Разом із чоловіком упродовж липня–серпня 1946 р. десять разів укривали в своєму будинку учасників ОУН. Постачали їм їжу, а також попереджували щодо наявності в селі радянських військових. Під час облави військ МДБ 25 серпня 1946 р. допомогла непомітно втечки зі свого хліву учаснику ОУН Грибенюку Роману («Швейку»). Заарештована 20 жовтня 1946 р. співробітниками Струсівського райвідділу МДБ. Засуджена 9 грудня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в Мордовській АРСР. Звільнена 18 листопада 1954 р. Повернулася в с. Струсів Микулинецького району Тернопільської обл., де померла 16 листопада 1963 р. Реабілітована 24 січня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 6577).*

179. **Закусило Анна**, народилася 20 грудня 1919 р. у с. Рудня-Калинівка Базарської волості Овруцького повіту Волинської губернії (УНР). Батько — Гльоза Йосип Іванович, 1897 року народження. Матір — Якусевич Марія Іванівна, 1898 року народження. Обоє поляки. Мала сестру Петрову Галину, 1924 року народження. Закінчила у 1933 р. шість класів середньої школи с. Ксаверів. Після цього два роки навчалася у польській педагогічній школі. Упродовж 1936 р. працювала вчителькою початкової польської школи в с. Малі Міньки Народицького району Житомирської обл. Однак через рік її розформували. Після цього Анна працювала буфетницею в ресторані м. Радомишль. Через два місяці звільнилася та повернулася додому. Влаштувалася на посаду обліковця колгоспу «Нове життя». Вийшла 1938 р. заміж за Закусила Леонтія Івановича. Через два роки з ним розлучилася та переїхала в м. Олеськ Житомирської обл., де кілька місяців працювала буфетницею ресторану. Після цього повернулася додому та завербувалася на роботу з будівництва залізниці в Сокальському районі Львівської обл. У лютому 1941 р. прибула в с. Лучиці, де влаштувалася на посаду бухгалтера. З літа 1941 р. працювала на зазначеній посаді при млині. У грудні 1943 р. вийшла заміж за місцевого жителя Конопацького Семена Антоновича, який на початку 1944 р. перейшов на нелегальне становище. Весною того ж року упродовж восьми днів в їхньому будинку розміщувався штаб загону червоних партизан. Увечері 17 жовтня 1944 р. до будинку Анни зайшли троє учасників боївки СБ Сокальського району ОУН. Вони зробили обшук приміщення, забрали виявлені документи, а саму господиню відвели для допиту в млин. Після цього зав'язали очі та відвезли підводою в ліс біля с. Тартаків. Там допит продовжився ще два дні. Після цього Анну повідомили, що відпустити додому не можуть, оскільки її відразу заарештують співробітники НКВС. Тому допитану відправили до сотні УПА «Черемоша» на посаду санітарки. Більшість часу займалася пранням білизни. Заарештована 15 грудня 1944 р. співробіт-

никами Сокальського райвідділу НКВС. Засуджена 1 лютого 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в м. Магадан (РРФСР). Достроково звільнена 25 вересня 1953 р. із табору та направлена на спецпоселення в селище Омчак Тенькинського району Магаданської обл. Реабілітована 28 квітня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 32385; Реабілітовані історією. Житомирська область. Книга друга. Житомир, 2008. С. 349; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга одинадцята: Сколівський район, Сокальський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 552).*

180. **Закшевський Станіслав,** народився 1921 р. у с. Гермаківка Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Закшевський Станіслав Михайлович (поляк). Матір — Синьків Євдокія (українка), після смерті чоловіка вийшла заміж за Костецького Василя. Мав сестер Марію і Степанію. Закінчив народну школу в с. Гермаківка та вступив до семінарії отців Василіян у м. Бучач. Продовжив навчання у Львові, де 1939 р. здав матуру (іспити). У 1938 р. вступив до «Юнацтва» ОУН. Був організатором та диригентом молодіжного хору в с. Гермаківка. З 1940 р. працював вчителем в с. Іване-Пусте та здав іспити до Кременецького державного учительського інституту. Під псевдонімом «Зірка» очолив підрайонний провід ОУН, а наступного року — Мельниця-Подільський район ОУН. Батька та сестру Стефанію, яка працювала секретарем сільради, заарештували співробітники НКВС. 23 червня 1941 р. їх розстріляли. На початку липня 1941 р. Станіслав проголошував у станицях Мельниця-Подільського району Акт відновлення Української держави. Водночас у цей період він очолив референтуру пропаганди Чортківського повіту ОУН та працював вчителем школи с. Іване-Пусте. Мешкав у будинку Кушніру-ка Петра. За доносом «фольксдойчів», під час уроку математики, 25 травня 1942 р. Станіслава заарештували двоє німецьких поліцаїв. Відправлений разом із Кушніруком Петром до Чортківської в'язниці. Під час конвоювання мали змогу втекти, але цим не скористалися, сподіваючись на швидке звільнення. Розстріляні 27 листопада 1942 р. разом із п'ятдесятьма оунівцями в полі між Чортковом та Старою-Ягільницею. Перепохований 2017 р. на цвинтарі у Чорткові *(Мизак Н. «Село — душа народу». Чернівці-Торонто: Прут, 2011. С. 101, 149; Мизак Н. «Українська Голгофа. Чортківський розстріл 1942 року». Чернівці: Друк Арт. 2020. С. 111–112; Мизак Н. За ідею. Визвольна боротьба ОУН, УПА за УССД у Дністровсько-Збручанському трикутнику смерті. Чернівці: Технодрук, 2025. С. 232).*

181. **Замяра Йосиф (Юзеф)**, народився 1903 р. у с. Сюнщце гміни Рихвал Конінського повіту Калішського воєводства (Польське королівство, Росій-

ська імперія). Батько — Замяра Ігнацій Казимирович, 1874 року народження, помер в 1937 р. Матір — Марія Ігнатівна, померла у 1938 р. Обоє були поляками. Мав братів Марека, Аркадія та сестру Катерину. Працював столяром. Переїхав 1921 р. у с. Воротнів Луцького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Через три роки одружився з українкою Михайльчук Софією та переїхав у с. Вишнів того ж повіту. Мав з нею доньку Феліксу. У 1932 р. Софія померла. Через рік вдруге одружився з українкою Циплюк Наталією Корнієвною, 1901 року народження, яка вже мала доньку Христину, 1926 року народження. Наприкінці березня 1944 р. вступив до польської армії, де служив рядовим. Демобілізувався у липні 1945 р. та повернувся додому. Через місяць до нього додому зайшли учасники ОУН Кротюк Василь та Кротюк Дем'ян. Після цього зазначені підпільники неодноразово навідувалися до будинку Замярів. Восени 1946 р. Йосиф за наказом коменданта кущової боївки СБ ОУН Гараджука Петра («Яструба») виготовив двоє дверей-ящиків для криївки. Восени 1948 р. зберігав у своїй шафі пальто та постіль підпільниці Бондарчук Віри, а також на горищі — радіоапаратуру, залишену Олейник Арсеном («Василем»). Заарештований 17 листопада 1948 р. співробітниками військ МДБ Ковельської залізниці. Засуджений 22 березня 1950 р. військовим трибуналом військ МДБ Волинської обл. до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у м. Спаськ (Казахська РСР), де помер 28 серпня 1950 р. Реабілітований 2 квітня 1992 р. *(ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 3442; Реабілітовані історією. Волинська область. Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. Кн. 4. С. 365).*

182. **Замяра Фелікса**, народилася 1931 р. у с. Воротнів Луцького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Замяра Йосип (поляк). Матір — Михайльчук Софія, 1905 року народження (українка), померла в 1932 р. Фелікса мешкала в с. Вишнів того ж повіту. Закінчила 1941 р. три класи школи. З літа 1945 р. до жовтня 1948 р. надавала допомогу учасникам ОУН Олейнику Арсену («Василю»), Новаку Петру («Тарасу»), Антонюку Сергію («Солов'ю»), Мамцю Володимиру («Мішці») та Степанюку Миколі («Олексію»). Приносила підпільникам продукти в умовлене місце, а також інформувала про наявність у селі радянських військових. Заарештована 13 листопада 1948 р. співробітниками військ МДБ Ковельської залізниці. Засуджена 22 березня 1950 р. військовим трибуналом військ МДБ Волинської обл. до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнена 6 квітня 1953 р. Оселилася в с. Муравище Ківерцівського району Волинської обл. Реабілітована 2 квітня 1992 р. *(ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 3442; Реабілітовані історією. Волинська область. Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. Кн. 4. С. 365).*

183. **Затворницький Казимир**, народився 12 червня 1927 р. у с. Іванівці Жидачівського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка).

Батько — Затворницький Михайло Михайлович, 1900 року народження (поляк). Матір померла у 1937 р. Мав сестер Марію, 1930 року народження, Юлію, 1931 року народження та брата Юзефа, 1934 року народження. Закінчив 1942 р. п'ять класів школи. У грудні 1946 р. був залучений «Куцим» та «Перебендею» до мережі ОУН. Неодноразово під час відвідування підпільниками с. Іванівці, ніс на вулиці варту щодо появи радянських військових. Упродовж лютого 1947 р. разом з односельчанами: Регец Михайлом, Татчином Григорієм та Васильковичем Михайлом розклеювали в селі антирадянські листівки щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР. Крім того вони встановили хрест на могилі вбитих підпільників. Заарештований 10 травня 1947 р. співробітниками Жидачівського райвідділу МДБ. Засуджений 20 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Сєввостлазі» (Магаданська обл., РРФСР). Звільнений 26 листопада 1955 р. із табору та 15 лютого 1958 р. зі спецпоселення в Омській обл. (РРФСР). Реабілітований 12 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21614).*

184. **Збежховська Марія**, народилася 1917 р. у м. Поморяни Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Матір — Марія, 1884 року народження (полька). Мала сина Збігнєва, 1934 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 5 березня 1950 р. із матір'ю та сином в Красноярський край (РРФСР). Звільнена 21 грудня 1954 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 215).*
185. **Звірик Євгенія**, народилася 1929 р. у с. Костарівці Сяніцького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Звірик Володимир Дмитрович (українець), учасник УПА, загинув 29 грудня 1944 р. у бою з військами НКВС. Матір — Марія Василівна (полька). Мала братів Василя та Мирослава, які з 1944 р. служили в польській армії. Мешкала в с. Гниловоди Золотниківського району. З липня 1944 р. виконувала обов'язки зв'язкової ОУН. За наказом Крушельницького Олексія («Гака») двічі відносила підпільну пошту станичному Буську Павлу («Кавку»). У будинку Євгенії відбувалися наради місцевого осередку ОУН. Заарештована 11 лютого 1945 р. співробітниками Золотниківського райвідділу НКДБ. Засуджена 6 березня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в Іркутській та Пермській обл. (РРФСР). Звільнена 2 жовтня 1954 р. Оселилася в м. Стрий (вул. Успенська, 39, квартира 3) Львівської обл. Реабілітована 5 червня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14744).*
186. **Зволінський Йосип (Юзеф)**, народився 17 березня 1929 р. у с. Сабашиха Збаразького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республі-

ка). Батько — Зволінський Франк Лук'янович, 1900 року народження. Матір — Магда Оксентіївна, 1904 року народження. Обоє поляки. Юзеф мав сестру Генку, 1923 року народження. Закінчив 1941 р. чотири класи школи. На початку грудня 1944 р. під псевдонімом «Лук» вступив до сотні УПА Мешника Василя («Кинжала»). Мав на озброєнні автомат «ППШ». Кілька разів ходив у розвідку в села Черніхівці та Охрімівці. З лютого 1945 р. виконував обов'язки зв'язкового коменданта СБ підрайону ОУН Осачука Федора («Шашки»). Затриманий 4 березня 1945 р. під час бою біля с. Сабашиха співробітниками Збаразького райвідділу НКВС. Засуджений 23 квітня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до п'ятнадцяти років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Мінлазі» (Комі АРСР, РРФСР). Звільнений 6 грудня 1954 р. Оселився в м. Тернопіль (вул. Невського, 29). Реабілітований 16 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 16515).*

187. **Зембович Франц**, народився 3 липня 1931 р. у м. Самбір Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Зимович Шимон Валентович, 1891 року народження. Матір — Варвара, 1898 року народження. Обоє поляки. Сім'я мешкала на вул. Дальня, 103. Мав сестер Євгенію, 1928 року народження та Марію, 1945 року народження. Закінчив 1943 р. чотири класи школи. Працював столяром, а з 1948 р. — візником в колгоспі «30-річчя УРСР». З осені 1949 р. надавав допомогу учасникам ОУН: Васьківу Степану («Мандрівному»), Мацишину Омеляну («Грому») та Висоцькому Петру («Березі»). Постачав їм продукти. Упродовж трьох діб допомагав у лікуванні в своєму будинку Пук Чеслава пораненого «Березу», який згодом помер. Заарештований 29 квітня 1950 р. співробітниками Самбірського міськвідділу МДБ. Засуджений 21 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував на будівництві в м. Караганда (Казахська РСР), а згодом — в Кемеровській обл. та м. Воркута (Комі АРСР, РРФСР). Звільнений 1 квітня 1955 р. Повернувся до м. Самбір (вул. Мічуріна, 29) Дрогобицької обл. Реабілітований 12 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23718).*

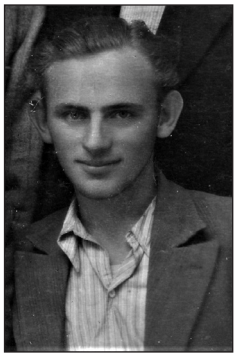

188. **Землянський Казимир**, народився 1932 р. у м. Стара Сіль Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Землянський Ян (поляк). Навчався в школі. Вступив до молодіжного осередку ОУН. Мав псевдонім «Остап». Заарештований 26 вересня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 22 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в Кемеровській обл. (РРФСР). Звільнений 18 серпня 1954 р. Реабілітований 2 вересня 1992 р.

(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26208; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 216).

189. **Злочевський Михайло (Міхал)**, народився 1922 р. у с. Зелена Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Злочевський Євген Янович (поляк), помер у 1937 р. Матір — Марія Василівна, 1892 року народження (українка). Михайло закінчив 1943 р. чотири класи школи. Одружився з українкою Анною Федорівною, 1927 року народження. Сім'я мала дітей: Казимира, 1929 року народження, Анну, 1932 року народження та Стефана, 1934 року народження. Михайло був мобілізований 1944 р. до Червоної армії. Служив командиром з обслуговування гармати у складі 1-го Білоруського та 3-го Українського фронтів. Після демобілізації працював мотористом Волковецького зернорадгоспу. З грудня 1947 р. надавав допомогу учаснику ОУН «Яремі». Восени 1948 р. збирав для підпілля в жителів села зерно. Восени 1949 р. передав «Яремі» п'ятнадцять бойових патронів. Заарештований 23 лютого 1950 р. співробітниками Мельниця-Подільського райвідділу МДБ. Засуджений 31 серпня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 27 грудня 1954 р. Повернувся в с. Зелена та працював робітником місцевого колгоспу. Помер у 1980-х рр. Реабілітований 16 грудня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11914).*

190. **Ілик Адольф,** народився 1917 р. у м. Одеса (Російська імперія). Батько — Ілик Вільгельм Іванович (латиш) з м. Рига, помер у 1937 р. Матір — Владислава Йосифівна, народилася 1884 р. у м. Варшава (полька). Мав сестру Волович Климентину, 1908 року народження. Закінчив 1940 р. чотири курси Одеського медичного інституту. Упродовж 25 січня 1937 р. — 22 липня 1938 р. працював санітаром хірургічної і терапевтичної клініки, з грудня 1941 р. — артистом в Одеському театрі опери та балету, а з 11 квітня 1944 р. — інспектором мімансу (мімічного ансамблю). Призваний 25 травня 1944 р. водно-транспортним військкоматом до Червоної армії. Службу проходив на посаді начальника санітарної частини будівництва № 195 в м. Великі Луки Калінінської обл. (РРФСР). Згодом був переведений на аналогічну посаду в Північно-західному управлінні Головного управління будівництва аеродромів при НКВС в Ленінграді. Демобілізувався у квітні 1946 р. Повернувся до Одеси та намагався відновитися на роботі в театрі. Однак посада була вже зайнята. Виїхав у с. Велика Тур'я Долинського району Станіславської обл., де вже мешкала сестра Климентина. Влаштувався працювати майстром Болехівського лісгоспу, а ще через рік — лікарем-терапевтом. Зі серпня 1947 р. під псевдонімом «Одеський» надавав медичну допомогу учасникам ОУН. Зустрівся у лісі з «Громом» та «Круком», яким

передав ліки для стоматологічних робіт. Влітку 1948 р. до Адольфа прийшли «Орел» та «Голуб». На їхнє прохання він провів операцію з видалення апендициту «Бурунді». Через рік ампутував два пальці на нозі «Мирону». Восени 1949 р. провів аналогічну операцію «Пруту» та видалив хворий зуб «Орлу». Того ж місяця здійснив у с. Малі Дідушичі медичний огляд «Івана» та дав усні рекомендації щодо лікування висівкоподібного лишаю. У липні 1950 р. зробив шість уколів пеніциліну «Чернику». Восени того ж року передав «Ярославу» ліки для очей, три пляшечки гематогену, риб'ячий жир та вітаміни. За отримані від «Орла» гроші придбав радіоприймач «Родіна» та дванадцять патефонних платівок. Усе це невдовзі передав підпільникам. У червні 1951 р. через місцеву жительку Проців Марію отримав «грипс» (записку) від «Голуба» з проханням дати пораду щодо лікування хронічного запалення нирок. Рецепт для зазначеного підпільника Адольф написав на звороті «грипсу». Крім того через кілька днів передав «Голубу» ліки. У вересні 1951 р. провів в криївці медичний огляд «Черника». Через два місяці отримав від «Орла» 900 крб Придбав за них 100 ампул глюкози, вітаміни, вату та бинти. Усе це передав підпільникам. У листопаді 1951 р. був завербований в таємні інформатори співробітниками Долинського райвідділу МДБ. Однак уникав зустрічі з оперативниками та займався їх дезінформацією. Упродовж червня 1952 р. лікував хвору дружину «Грома» — Пришлюк Магду. Також неодноразово усно інформував учасників ОУН про місця розташування радянських військових. Заарештований 4 липня 1952 р. співробітниками Долинського райвідділу МДБ. Засуджений 13 вересня 1952 р. Особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 9 липня 1956 р. Повернувся до матері та сестри в м. Долина (вул. Загіра, 61, гуртожиток лісгоспу) Станіславської обл. Реабілітований 4 липня 1994 р. *(ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 14174; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Книга перша. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. С. 795).*

191. **Ільчишин Казимир**, народився 1918 р. у с. Ліски Копичинецького повіту (ЗУНР). Батько — Ільчишин Франк, помер у 1947 р. Матір — Катерина Миколаївна, померла у 1931 р. Обоє були поляками. Мав брата Тадея, 1927 року народження. Згодом сім'я переїхала в с. Васильківці Чортківського повіту. Закінчив три класи школи. Мобілізований у листопаді 1944 р. до будівельного батальйону. Службу проходив у Молотовській обл. (РРФСР). Повернувся 3 березня 1945 р. додому. Через три місяці одружився з українкою Синишиною Ганною Григорівною, 1926 року народження та переїхав до неї в с. Чабарівка Гусятинського району Тернопільської обл. З грудня 1946 р. надавав допомогу боївці СБ «східного відділу» ОУН «Гайворона». Переховував їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. З нагоди дня народження передав через підпільників «Штефаську» вітального листа з антирадянськими закликами. З лютого 1949 р.

працював столяром у колгоспі імені Будьонного. У 1947 р. в сім'ї народилася донька Богдана. Заарештований 10 травня 1949 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджений 28 липня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Степлазі» (м. Джезкаган Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 17 квітня 1953 р. Мешкав в Одесі, де невдовзі помер. Реабілітований 30 жовтня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13960).*

192. **Кавюк Михайло**, народився 1915 р. у с. Калинівщина Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кавюк Олексій (поляк), виїхав у 1945 р. до Польщі. Матір померла у 1919 р. Закінчив сім класів школи. Одружився з Іриною Павлівною, 1925 року народження. У 1946 р. у них народився син Михайло. Працював водієм Білобожицької райспоживспілки. З 1947 р. через односельчанина Олещука Івана передавав продукти учаснику ОУН Маліцькому Паньку («Раку»). Заарештований 3 листопада 1948 р. співробітниками Білобожицького райвідділу МДБ. Слідчий відділ УМДБ по Тернопільській обл. 10 травня 1949 р. виніс постанову про припинення провадження у кримінальній справі. Через два дні був звільнений з-під варти *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15366).*
193. **Кайтанюк Антон**, народився 1914 р. у с. Мудриголови Городоцької волості Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Кайтанюк Лаврентій Людвігович, помер у 1940 р. Матір — Кароліна Лазарівна, 1876 року народження. Обоє поляки. Мав братів та сестер: Балюк Марію, 1896 року народження, Казимира, 1897 року народження, Явнюк Анну, 1912 року народження, Йосифа, 1923 року народження, Франца і Петра. Одружився з Антоніною Войтківною. Сім'я мала дітей: Адама, 1936 року народження, Яніну, 1942 року народження і Катерину, 1943 року народження. Закінчив 1929 р. чотири класи школи. Працював у колгоспі. Вступив 1934 р. до ВЛКСМ. Упродовж 1939–1940 рр. служив у 129 окремому батальйоні зв'язку Червоної армії. Підтримував зв'язок із підпіллям ОУН. Зберігав у себе брошуру з програмою ОУН, а також портрети Бандери Степана та Стецька Ярослава. Заарештований 1 квітня 1944 р. співробітниками військової контррозвідки «Смерш». Направлений 25 серпня 1944 р. у спецтабір НКВС для фільтрації. Реабілітований 24 грудня 1993 р. *(ДАХмО, ф. Р-6193, оп. 12, спр. 4463; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 291–292).*
194. **Кайтанюк Йосиф**, народився 1923 р. у с. Мудриголови Городоцької волості Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Кайтанюк Лаврентій Людвігович, помер у 1940 р. Матір — Кароліна Лазарівна, 1876 року народження. Обоє поляки. Мав братів та сестер: Балюк Марію, 1896 року народження, Казимира, 1897 року

народження, Явнюк Анну, 1912 року народження, Антона, 1914 року народження, Франца і Петра. Закінчив 1935 р. чотири класи школи. Працював у колгоспі. Був призваний наприкінці червня 1941 р. до Червоної армії, але коли прийшов до Городоцького районного військкомату, там уже нікого не було. Після цього повернувся додому. Підтримував зв'язок з підпіллям ОУН. Передав 27 березня 1944 р. брату Казимиру брошуру з програмою ОУН, а також портрети Степана Бандери та Ярослава Стецька. Заарештований 1 квітня 1944 р. співробітниками військової контррозвідки «Смерш». Направлений 25 серпня 1944 р. у спецтабір НКВС для фільтрації. Реабілітований 24 грудня 1993 р. *(ДАХмО, ф. Р-6193, оп. 12, спр. 4463; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 292)*.

195. **Кайтанюк Казимир**, народився 1897 р. у с. Мудриголови Городоцької волості Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Кайтанюк Лаврентій Людвігович, помер у 1940 р. Матір — Кароліна Лазарівна, 1876 року народження. Обоє поляки. Мав братів та сестер: Балюк Марію, 1896 року народження, Антона, 1914 року народження, Явнюк Анну, 1912 року народження, Йосифа, 1923 року народження, Франца і Петра. Одружився з Оленою Анатоліївною, яка померла у 1944 р. Сім'я мала дітей: Антона, 1921 року народження, Марію, 1925 року народження, Леонтія, 1931 року народження та Миколу, 1933 року народження. З 1929 р. працював бригадиром із ремонту шляхів. У липні 1941 р. знищив бюсти радянських лідерів у сільській раді. Підтримував зв'язок уз підпіллям ОУН. Отримав 27 березня 1944 р. від брата Йосифа брошуру із програмою ОУН, а також портрети Степана Бандери та Ярослава Стецька. Зберігав їх у своєму будинку. Заарештований 31 березня 1944 р. співробітниками військової контррозвідки «Смерш». Направлений 25 серпня 1944 р. у спецтабір НКВС для фільтрації. Реабілітований 24 грудня 1993 р. *(ДАХмО, ф. Р-6193, оп. 12, спр. 4463; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 292)*.

196. **Калинська Станіслава**, народилася 1927 р. у с. Крута Слобода Рівненського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Калинський Ян. Матір — Єва. Обоє поляки. Мала молодших сестер Юзефу та Анну. Восени 1944 р. вступила в УПА. Закінчила підпільні курси санітарок в с. Сухи. Отримала псевдонім «Ніна». Виконувала функції станичної господарчої. Весною та влітку 1945 р. проводила в с. Крута Слобода збір продуктів та білизни для підрозділу УПА «Долини». Працювала в Клесівському лісгоспі. Заарештована 18 листопада 1945 р. співробітниками залізничної НКДБ станції Сарни. Засуджена 8 січня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Рівненської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Воркутлазі». Звільнена 9 травня 1956 р. Оселилася в м. Стеб-

ник (вул. Зелена, 17) Дрогобицького району Львівської обл. Реабілітована 9 грудня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 7199).*

197. **Калинський Ян,** народився 1895 р. у с. Крута Слобода Рівненського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Поляк. Восени 1944 р. вступив до підрозділу УПА «Долини», де отримав псевдонім «Ворошилов» *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 7199,арк. 140, 143 зв).*

198. **Камінська Кароліна**, народилася 1895 р. у с. Тартак Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Віталій (поляк). Мешкала в с. Состробель Баранівського району Житомирської обл. Вийшла заміж за Камінського Йосипа, 1877 року народження. Сім'я мала доньок: Фіщук Яніну, 1922 року народження та Полюшкевич Розалію, 1924 року народження. Із 1920 р. працювала в Явенському лісництві. Восени 1946 р. нагодувала трьох учасників ОУН. Весною 1947 р. до її будинку зайшов комендант СБ сотні УПА «Вітра» — Майструк Костянтин («Костяк»). З того часу неодноразово переховувала його в своєму будинку, варила їжу та прала білизну. Заарештована 17 листопада 1950 р. співробітниками Баранівського райвідділу МДБ. Засуджена 12 квітня 1951 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в трудовій колонії на території Чернігівської обл. Хворіла кардіосклерозом. Звільнена 5 серпня 1954 р. Реабілітована 27 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29708).*

199. **Камінський Броніслав**, народився 1887 р. у с. Бужани Володимирського повіту (Російська імперія). Батько — Камінський Роман Францевич, матір — Альбіна Наумівна, померла у 1918 р. Обоє поляки. Мав брата Франца, 1885 року народження і сестру Анну, 1888 року народження. Одружився з українкою Марією Захарівною, 1892 року народження. З осені 1945 р. надавав допомогу учасникам боївки Берестечківського району ОУН Довбай Степана («Орла»). Укривав підпільників у своєму будинку, постачав продукти, будівельні матеріали для спорудження криївки, а також передав 1300 крб. Заарештований 11 липня 1948 р. співробітниками Берестечківського райвідділу МДБ. Засуджений 9 вересня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Волинської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував на станції Потьма Зубово-Полянського району Мордовська АРСР. Звільнений 5 листопада 1955 р. Реабілітований 4 січня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 7448).*

200. **Камінський Йосип (Юзеф)**, народився 1877 р. у с. Тартак Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Камінський Ян (поляк). Мешкав у с. Состробель Баранівського району Житомирської обл. Одружився з Кароліною Віталіївною, 1895 року народження. Сім'я мала доньок: Фіщук Яніну, 1922 року народження та Полюшкевич Розалію, 1924 року народження. Йосип із 1920 р. працював робітником в Явенському лісництві. Восени 1946 р. провів чотирьох учасників ОУН в урочище Байкова-Піч. Із весни 1947 р. надавав допомогу учаснику УПА Майструку Костянтину («Костяку»). Неодноразово переховував його в своєму будинку та забезпечував продуктами. Під час обшуку 29 жовтня 1950 р. співробітниками Баранівського райвідділу МДБ будинку Йосипа на горищі було виявлено «Костяка». У перестрілці підпільник загинув. Того ж дня Йосипа заарештували. Засуджений 12 квітня 1951 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у трудовій колонії на території Рівненської обл. Хворів виразкою шлунку, артеріосклерозом і паховою грижею. Помер 4 квітня 1952 р. в ув'язненні. Реабілітований 27 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29708).*

201. **Канах Анджей**, народився в с. Вишенька Яворівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Канах Томек (поляк). У його будинку підпільники проводили збори з членами дільничної комісії, де обговорювали бойкот виборів. Згодом усі вони були заарештовані співробітниками НКДБ. Подальша доля невідома *(ДАЛО, ф. 5001, оп. 7, спр. 218, арк. 108–109).*
202. **Каптованець Марія**, народилася 1906 р. у с. Підвисоке Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Микита (українець). Матір — полька. Вийшла заміж за українця Каптованця Івана Васильовича, 1902 року народження та переїхала до нього в с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства. Сім'я мала дітей: Василя, 1930 року народження, Ольгу, 1932 року народження, Ярослава, 1934 року народження та Казимира, 1937 року народження. Каптованець Іван вступив до підпілля ОУН, а 24 серпня 1947 р. був заарештований співробітниками Добромильського райвідділу МДБ та 11 жовтня того ж року засуджений до 10 років виправно-трудових таборів. Марію з дітьми виселили 7 січня 1949 р. у Хабаровський край (РРФСР). Після звільнення 29 вересня 1956 р. зі спецпоселення уся сім'я виїхала до Польщі. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані іс-*

торією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 230).

203. **Карасевич Домінік**, народився 1908 р. у с. Раска Київського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Карасевич Альбін, працював лісорубом (поляк). Домінік влаштувався 1923 р. у лісгосп робітником. Через п'ять років був призваний до Червоної армії, де служив старшиною. Демобілізувався у 1931 р. Працював службовцем. Був засуджений 1937 р. до 2 років примусових робіт. Мешкав на хуторі біля с. Мар'янівка Бородянського району Київської обл. Дружину Юзефу 11 квітня 1943 р. розстріляли німці за зв'язок із радянськими партизанами. Домінік вступив 15 грудня 1943 р. до Червоної армії. Служив в 247-му стрілецькому полку 37 стрілецької дивізії 1-ї Ударної армії. Отримав 12 травня 1944 р. поранення на фронті. Після лікування в госпіталі повернувся додому. Восени того ж року до його будинку зайшло шестеро учасників УПА із затриманим ними агентом м'ясозаготівлі. Разом із Домініком повечеряли та випили горілки. З 28 грудня 1944 р. працював бухгалтером Київської контори військового монтажу при Раднаркомі СРСР. Мешкав в гуртожитку на вул. Жилянській, 55. Періодично навідувався в с. Мар'янівка. До будинку Домініка 13 січня 1945 р. о 21 годині вдруге завітали шестеро учасників УПА. Пригощав їх хлібом, капустою та рибою. Після цього повстанці заарештували двох місцевих жителів — Станіслава Жуковського та Антона Карасевича, яких підозрювали у зв'язках з органами НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 62499, т. 3, арк. 82–86)*.

204. **Карасевич Лідія-Ежбета**, народилася 1917 р. у с. Ламбертове Київського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Карасевич Лаврентій, 1886 року народження (поляк), помер в 1931 р. Матір — Марцеліна, 1887 року народження (німкеня), померла в 1917 р. Мала сестру Марію, 1908 року народження та брата Івана, 1917 року народження (був вивезений 1942 р. у Німеччину). З 1930 р. Лідія працювала дояркою в колгоспі. Наступного року вийшла заміж за українця Боярського Марка Філоновича, 1907 року народження, який працював склодувом на заводі в с. Мирча Бородянського району Київської обл. Лідія працювала в місцевому колгоспі «Більшовик». Наприкінці 1941 р. зареєструвалася в сільській управі як «фольксдойч». Чоловік Лідії допомагав 13 травня 1944 р. підрозділу УПА Калинюка Олександра («Жука») під час нападу на магазин с. Мирча. У винагороду він отримав 13 кг солі, 5 кг мила і 20 пачок сірників. Зазначені товари Лідія продавала на базарах Бородянського району. Заарештована 5 липня 1944 р. співробітниками Бо-

родянського райвідділу НКВС. Засуджена 30 грудня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Київської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітована 1 квітня 1993 р. *(ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 70320).*

205. **Кармаліта Йосип (Юзеф)**, народився 1912 р. у с. Закрівці Коломийського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кармаліта Павло (Павел). Матір — Марія. Обоє поляки. Мав брата та сестер: Анну, 1902 року народження, Павлину, 1905 року народження, Михайлину, 1909 року народження, Аноніну, 1911 року народження, Пьотра, 1919 року народження та Кароліну, 1922 року народження, Закінчив 7 класів школи. Одружився з українкою Марією Леонідівною зі с. Коршів. Служив у вересні 1939 р. в польській армії та потрапив у полон до німців. Невдовзі звідти втік та повернувся додому. У 1941 р. в сім'ї Йосифа та Марії Кармеліт народився син Петро. Призваний у квітні 1943 р. до робітничого батальйону при дивізії СС «Галичина». Відправлений працювати на вугільні шахти біля м. Саарбрюккен (земля Саар, Німеччина). Через дев'ятнадцять місяців був переведений на підприємство з лісорозробки біля м. Біркінау (земля Гессен). Звільнений у квітні 1945 р. американськими військами. Перебував у таборі для переміщених осіб Льорг біля м. Нюрнберг (Баварія). Згодом був переданий представникам радянських органів влади. Повернувся 21 вересня 1945 р. додому. Працював секретарем та фінансовим агентом сільської ради. Завербований 15 травня 1947 р. співробітниками МДБ в агенти під оперативним псевдонімом «Петров». Вночі у жовтні 1949 р. до його будинку зайшло п'ятеро озброєних учасників ОУН. В обмін на «бофони» вони забрали в Йосифа 500 крб та наказали підготовити ще 1200 крб. Через місяць такий візит повторився. Для виконання поставленого завдання продав дві корови зі свого господарства. Того ж року в сім'ї Йосифа та Марії Кармеліт народився син Володимир. У травні 1950 р. на прохання голови сільради Івана Бойчука передав на «бойовий фонд» ОУН 600 крб. Через два місці зібрав для оунівців інформацію щодо дільничних міліції Гарматнюка та Ластковецького. Про зазначені контакти з підпіллям радянським оперативникам не повідомив. Заарештований 29 серпня 1950 р. співробітниками Отинійського райвідділу МДБ. Засуджений 20 січня 1951 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Песчанлазі» (м. Караганда, Казахська РСР), а з 1955 р. у с. Кудеєвське Новокузнєцького району Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнений 28 квітня 1956 р. Реабілітований 27 квітня 1999 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 233).*

206. **Карпа Северин**, народився 6 червня 1928 р. у с. Павлокома Ряшівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Карпа Іван, 1903 року народження (українець). Матір — Дзячінська Зофія (полька). Мав брата Володимира, 1927 року народження і сестру Йо-

сифу, 1931 року народження. Під псевдонімом «Хрущ» вступив до сотні УПА. Під час рейду в Чехословаччину був заарештований польськими військовими. Засуджений до розстрілу. Згодом вирок замінили на ув'язнення. Після звільнення з родиною мешкав у Польщі *(Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто-Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 423)*.

207. **Карпінська Катерина**, народилася 1928 р. на хуторі Адамівка біля с. Великі Березолупи Луцького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Синіцький Тадеуш Францевич з м. Лодзь (поляк). Матір — Трофимчук Марія Адамівна, 1907 року народження з м. Рожище (українка). Мала братів Юрія, 1939 року народження і Романа, 1944 року народження. Закінчила сім класів школи. Мешкала в м. Рожище (вул. Селянська, 19). Працювала секретарем районного суду. Вийшла у червні 1946 р. заміж за українця Карпінського Костянтина Васильовича, 1927 року народження, який працював механіком Рожищенського млина. Був заарештований 15 січня 1947 р. співробітниками НКВС та засуджений 26 лютого того ж року до 10 років виправно-трудових таборів. Восени 1947 р. Катерина через свою тітку Трофимчук Анну налагодила зв'язок з учасниками боївки СБ Рожищенського району ОУН Левчука Петра («Запорожця»). Постачала йому продукти, закуповувала товари, передала шкарпетки і рукавиці, а також відносила підпільну пошту. Друкувала на машинці для підпільників різноманітні документи. Співробітники Рожищенського райвідділу МДБ виявили 13 лютого 1948 р. під будинком Трофимчук Анни криївку. У ній перебувало троє підпільників: «Запорожець», районний провідник ОУН Архипчук Степан («Мартин») і бойовик Архипчук Микола («Істрибок»). Оточені відмовилися здаватися і загинули. Серед виявлених документів знайшли п'ять листів Катерини. З 11 лютого 1948 р. працювала кашталянкою дитячого будинку. Заарештована 25 лютого 1948 р. співробітниками Рожищенського райвідділу МДБ. Засуджена 29 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Волинської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Песчлазі» (м. Караганда, Казахська РСР). Звільнена 18 жовтня 1954 р. Повернулася до м. Рожище (вул. Степанюка, 3, кв. 3) Волинської обл. Працювала санітаркою районної лікарні. У 1957 р. у Катерини та Костянтина народився син Віктор (працював зварювальником Рожищефермашу та помер у 2000 р.). Реабілітована 12 липня 1991 р. Була учасницею Волинського Братства ветеранів ОУН і УПА імені Клима Савура. Померла 9 жовтня 2011 р. у Рожищах *(ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 4200; Спогади Макарусь Людмили*

Вікторівни (внучка Карпінської Катерини) // Особистий архів Вавренчука Миколи Миколайовича (с. Кияж Луцького району Волинської обл.); Вавренчук М. Вірні присязі. Учасники національно-визвольного руху. Рожищенський район. Волинська область (1917–1960). Луцьк: Терен, 2019. С. 193).

208. **Карьор Едуард**, мешкав у с. Киселівка Володимирського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. У квітні 1943 р. вступив до створеної вчителем Домбровським Целестином самооборони з двадцяти місцевих поляків. Зазначений підрозділ налагодив співпрацю з куренем УПА Антонюка Порфирія («Сосенка»). Згодом до самооборони Свійчева приєдналося ще приблизно сімдесят польських юнаків із Домінополя, Ясенівки, Миколаївки, Свійчівки, Турії, Буд Осівських, Ковалівки, Маршалківки, Лежахіва, Чеснівки, Киселівки та інших населених пунктів Володимирського повіту. На їхній основі «Сосенко» створив сотню. Базувався зазначений підрозділ самооборони в стодолах Домінополя, де новобранці проходили військове навчання. Як символ братерства з українцями вояки носили на кашкетах кружечок із жовто-блакитним та біло-червоним прапорами. Однак поступово польські вояки почали втікати та переходити на службу в німецьку поліцію. У ніч проти 11 липня 1943 р. вони намагалися нейтралізувати охорону повстанського штабу загону УПА «Січ». Однак напад вдалося відбити. Після цього учасниками УПА було проведено каральну акцію на Домінопіль. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92; Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa 1990. S. 103; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa 2008. S. 914–915; Ковальчук В. Літопис УПА. Нове серія. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО «Заграва», «Турів», «Богун» (серпень 1942–грудень 1943). Київ-Торонто 2007. С. 754).*

209. **Касій Теодор**, народився 1896 р. у с. Лановичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Одружився з Марією, 1900 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 30 березня 1950 р. із дружиною в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 12 грудня 1955 р. виїхали в Польщу. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 561).*

210. **Каспровський Франк**, народився 1903 р. у с. Лани Станіславського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Каспровський Олексій та матір — поляки. Закінчив три класи школи. Одружився з Марією Юріївною, 1909 року народження. У 1933 р. у них народилася донька Анна. Переховувався влітку 1944 р. у м. Єзупіль. Восени того ж року повернувся додому. Тоді ж увечері до нього зайшли троє оунівців. Серед останніх був односельчанин Бідочко Іван («Остап»). Франк почав від них втікати. За селом був схоплений та допитаний. Франка по-

передили, щоб уникав контактів із радянськими військовими та нічого не розповідав про підпільників. Із 1945 р. надавав допомогу учасникам ОУН. Зокрема, передав «Юдку» великий мішок жита та «Остапу» — коня. У травні 1947 р. через односельчанина Секердея Івана був викликаний Найдичем Дмитром («Кіром») на зустріч до урочища «Корінь» Тимирського лісу. Після бесіди був призначений інформатором. Для конспірації розвідувальних повідомлень використовував псевдонім «0.5». Збирав інформацію про заходи в селі представників влади, діяльність радянсько-партійного активу. Крім того постачав підпільникам продукти (хліб, смалець, молоко), а також передав гроші. У вересні 1949 р. розповів учасникам ОУН «Саперу» та «Сірому» про своє вербування співробітниками МДБ. Заарештований 11 жовтня 1949 р. співробітниками Жовтневського райвідділу МДБ. Засуджений особливою нарадою при МДБ СРСР від 22 липня 1950 р. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнений 22 серпня 1956 р. Повернувся в с. Лани. Реабілітований 24 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 10169; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Книга перша. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. С. 909).*

211. **Катвіца Влодзімеж**, народився 1910 р. у с. Переволочна Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Катвіца Єжи, осадник. Матір — Кароліна, 1875 року народження. Обоє поляки. Працював лісником. Одружився з Марією, 1921 року народження. Виселений 22 травня 1941 р. із сім'єю в Казахстан, де батько помер. У 1944 р. був звільнений та оселився в с. Гумниська Буського району Львівської обл. Сім'я мала доньок: Євгенію, 1946 року народження і Анну, 1949 року народження. Заарештований 2 серпня 1947 р. співробітниками Буського райвідділу МДБ за підозрою у співпраці з підпіллям ОУН. Відправлений до Львівської в'язниці. Звільнений 23 квітня 1948 р. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 10 травня 1950 р. із сім'єю в Томську обл. (РРФСР). Звільнений 30 жовтня 1956 р. Реабілітований 5 серпня 1992 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 199, 233).*

212. **Качановський Антон**, народився 1914 р. у с. Серники Рівненського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Качановський Станіслав, помер у 1928 р. Матір — Михайлина, 1878 р. народження. Обоє поляки. Мав старшого брата Івана та молодшого — Казимира. Втратив 1934 р. руку. Через два роки одружився з місцевою українкою Євдокією Полюхович. Мав дітей: Зосю, Теофілію, Антона та Івана. З літа 1944 р. працював фінансовим агентом при Серниківській сільській раді. Завербований 25 березня 1948 р. учасником ОУН Василем Полюховичем («Калиною») в інформатори. Отримав підпільний псевдонім «Лис» та кличку для

зв'язку — «Льотчик». За наказом учасника ОУН «Калини» написав та передав підпіллю список радянських партизан з с. Серники Висоцького району Рівненської обл. На основі цієї інформації боївка ОУН Мерзуна Афанасія («Черемухи») стратила шістьох осіб. У ніч на 2 травня 1948 р. Антон розповсюдив у с. Серники десять антирадянських листівок. Заарештований 20 травня 1948 р. співробітниками Висоцького райвідділу МДБ. Засуджений 30 жовтня 1948 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у селищі Абезь Інтинського району (Комі АРСР). Звільнений 15 серпня 1956 р. У реабілітації 24 листопада 1993 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 4(Р), спр. 6772).*

213. **Качковська Емілія**, народилася 1912 р. у с. Оринин Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Йосиф (поляк). Мешкала в с. Кадиївці Кам'янець-Подільського району, де працювала в місцевому колгоспі. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 28 квітня 1952 р. співробітниками Кам'янець-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 3 червня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 21 січня 1956 р. Реабілітована 5 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27120; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 889–890).*
214. **Квятковська Софія (Зофія)**, народилася 1911 р. у с. Новосілки Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Антон (поляк). Матір — Катерина Олексіївна, 1875 року народження (українка). Вийшла 1932 р. заміж за вчителя з м. Глиняни Квятковського Михайла Станіславовича. У 1940 р. у них народилася донька Галина. Упродовж літа–осені 1945 р. надавала допомогу боївці СБ Красненського повіту ОУН Карпи Павла («Олега»). Неодноразово до неї заходили підпільники. З принесених станичним ОУН Мицком Станіславом продуктів готувала їжу. Після цього відносила її за село та передавала підпільникам. Заарештована 10 грудня 1945 р. співробітниками Красненського райвідділу НКВС. Засуджена 22 лютого 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Ангарлазі» (станція Ангарськ Іркутської обл. РРФСР). Звільнена 6 серпня 1955 р. із табору та направлена на спецпоселення. Реабілітована 26 липня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 30329; Реабілітовані історією. Львівська*

область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 203).

215. **Кицелюк Юліан**, народився 1902 р. у с. Сосулівка Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кицелюк Микола Микитович, виїхав у Канаду. Матір — Гелена, померла в 1913 р. (полька). Мав брата Михайла, 1886 року народження, який виїхав 1911 р. у Канаду. Закінчив два класи школи. Одружився з Розалією Юріївною, 1903 року народження. Сім'я мала дітей: Михайла, 1930 року народження та Анну, 1932 року народження. З осені 1945 р. постачав продукти учаснику ОУН Кирилишину Степану («Пелею»). Співробітники Чортківського райвідділу МДБ 15 березня 1946 р. оточилили будинок Юліана та запитали чи є всередині «бандити». На це він відповів, що нікого нема. Після цього почався обшук, «Пелей» почав відстрілюватися та загинув. Крім того поранення отримав радянський солдат Федотов Ігор. Юліан був заарештований та засуджений 15 квітня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (с. Долинське Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 30 березня 1955 р. Реабілітований 19 березня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13647).*

216. **Кіналь Михайло**, народився в с. Урмань Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Вступив 1943 р. до дивізії СС «Галичина». Учасник бою 13–22 липня 1944 р. із Червоною армією під Бродами. Разом з іншими «дивізійниками» вступив до боївки ОУН. Загинув 1946 р. у сутичці зі співробітниками МДБ біля м. Бережани *(Моє покоління. Спомини Ярослава Гуньки. Локальна історія (2023. 29 вересня). https://localhistory.org.ua/texts/chitanka/moie-pokolinnia-spomini-iaroslava-gunki/).*
217. **Кінчик Ян**, народився 1888 р. у с. Нова Лодина Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Працював швецем. Надавав допомогу ОУН. Виселений 21 жовтня 1947 р. у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнений 27 червня 1955 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 636).*
218. **Клода Ромуальда**, народилася 8 липня 1932 р. у м. Борислав Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Клода Томаш (поляк), загинув у 1939 р. Матір — Стефанія Миколаївна, 1903 року народження. Закінчила п'ять класів школи. Залучена у квітні 1946 р. до мережі ОУН Різняком Романом («Макомацьким»). Отримала псевдонім «Білик». Виконувала функції зв'язкової та розвідниці. Заare-

штована 23 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 7 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Рішенням Військової колегії Верховного суду СРСР від 13 березня 1948 р. вирок замінено на виселення до Польщі. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

219. **Кобилянська Осипа**, народилася 1914 р. у с. Боварів Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Теодор (поляк). Мешкала в с. Прошова Тернопільського повіту. Вийшла 1937 р. заміж за Кобилянського Петра, який у червні 1944 р. був призваний до Червоної армії. Військову підготовку проходив у м. Чкалов (РРФСР). У грудні 1944 р. Петро звідти дезертирував та повернувся додому. Вступив до боївки провідника Великоборківського району ОУН Демківа Володимира («Вятича»), де діяв під псевдонімом «Вояк» (загинув 24 лютого 1945 р. у бою зі співробітниками НКВС). Періодично він повертався додому, щоб змінити білизну та поїсти. Крім того Осипа постачала продукти учасникам ОУН Чорному Михайлу («Сірку»), Генському Григорію («Бурлаці»), Конюшевському Семену («Недобитку»), Душку Михайлу («Чумаку») і Сампарі Павлу («Хвилі»). У січні 1947 р. виконувала функції зв'язкової. Заарештована 17 травня 1947 р. співробітниками Великоборківського райвідділу МДБ. Засуджена 28 лютого 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 8 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Ухтоіжемлазі» (селище Ухта, Комі АРСР). Працювала на лісоповалі. Звільнена 18 грудня 1954 р. Повернулася в с. Прошова Тернопільського району. Реабілітована 14 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8863; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 119, арк. 122; спр. 155, арк. 246зв.).*

220. **Кобрило Іван (Ян)**, народився 1897 р. у с. Радохинці Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кобрило Бартолемей (поляк). Упродовж 1915–1918 рр. служив рядовим в австрійській армії. Одружився з Агатою, 1894 року народження. Сім'я мала синів: Йосипа, 1923 року народження, Павла, 1924 року народження та Андрія, 1928 року народження. Обраний у 1945 р. десятником села. Упродовж березня–грудня 1947 р. працював заступником голови сільської ради. За цей період вісім разів організовував збір продуктів для

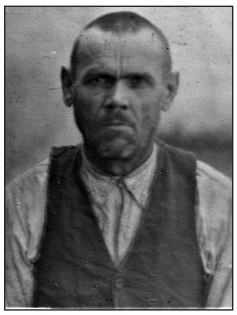

учасників кур'єрської боївки СБ 1-го району Перемишльського надрайону ОУН Фартушека Петра («Сокола»). Усе це відвозив до лісового урочища «Конти» за три кілометри від с. Радохинці. На початку серпня 1947 р. двічі отримував від учасників ОУН «грипси» (таємні записки). Заарештований 16 квітня 1948 р. о 9 годині вдома співробітниками Мостиської прикордонної застави військ МВС. Засуджений 2 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МДБ Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Петропавловськ Північноказахстанської обл. (Казахська РСР). Хворів ревматизмом ніг. Звільнений 21 березня 1955 р. Реабілітований 5 серпня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2122; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 559).*

221. **Ковалевич Іван**, народився 1925 р. у с. Підпилип'я Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Ковалевич Василь Данилович (українець). Матір — Анна Прокопівна (полька). Мав брата Юзефа. Закінчив у 1937 р. чотири класи народної школи. Після цього працював у господарстві батьків. Восени 1940 р. продовжив навчання та весною 1941 р. закінчив п'ятий клас школи. Восени 1943 р. вступив до Заліщицької школи городництва. Навчався у ній до лютого 1944 р. У травні того ж року перейшов на нелегальне становище. Переховувався в с. Підпилип'я від мобілізації до Червоної армії. Восени 1944 р. залучений станичним Грицлюком Іваном до підпілля ОУН. Отримав гвинтівку з боєприпасами. Був учасником кущової боївки Каліщука Володимира («Літуна»). У її складі діяв у селах: Турильче, Вербівка, Подоляни, Залуччя Скала-Подільського району Тернопільської обл., а також у с. Підпилип'я Оринського району Кам'янець-Подільської обл. Перейшов восени 1948 р. до складу боївки Скала-Подільського району ОУН Штойка Миколи («Богуна»). На початку липня 1951 р. був направлений до Кам'янець-Подільської обл. Виконував функції кур'єра окружного проводу ОУН. Мав псевдоніми «Шум» та «Мирон». Унаслідок вибуху гранати отримав поранення ноги та певний час лікувався у будинку фельдшера с. Кадиївка Ярмолинецького району. Схоплений 3 жовтня 1951 р. співробітниками МДБ в с. Чаньків Дунаєвецького району Кам'янець-Подільської обл. При затриманні Івана вилучили автомат, револьвер та гранату. Засуджений 3 липня 1952 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу до розстрілу. Вирок виконано 14 листопада 1952 р. у Проскурівській в'язниці. У реабілітації 19 червня 1995 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 1434; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 1569, арк. 321–322; ф. 6, оп. 1, спр. 76076,*

арк. 320; ф. 11, оп. 1, спр. 1415, т. 9, арк. 247; Мизак Н., Горбатюк В. За тебе свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Кн. 5. Чернівці: Букрек, 2006. С. 182, 314).

222. **Ковальчук Альбін**, мешкав на хуторі біля с. Соколів Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Восени 1947 р. надавав допомогу боївці СБ Золотниківського району ОУН Румаку Павлу («Сулимі») *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 208, арк. 70 зв).*
223. **Ковальчук Микола**, народився 1904 р. у с. Вербівці Теребовлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. З 1930-х рр. працював керівником місцевого поштового відділення. У 1943 р. був господарчим ОУН. З 1944 р. працював керівником поштового відділення в м. Ланівці Тернопільської обл. *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 22, арк. 7 зв).*
224. **Ковалюк Станіслава**, народилася 1 липня 1921 р. у с. Біла Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Була хрещена в місцевому римокатолицькому костелі та вважала себе полькою. Батько — Ковалюк Йосиф, помер у 1933 р. Матір — Анна. Мала брата Владислава, а також сестер Теклю та Євгенію. Закінчила 1930 р. два класи школи.

У 1940 р. матір, сестру Теклю та брата Владислава депортували в Казахстан. Влітку 1946 р. переїхала в с. Теляче Підгаєцького району Тернопільської обл. Упродовж весни 1948–1949 рр. у будинку Борми Зиновія зустрічалася з учасниками ОУН: Прокопишином Іваном («Бурланом»), Івашківим Іваном («Жаном») і Телюком Іваном («Старим»). Останній був її нареченим. На початку 1950 р. переїхала до сестри Теклі в м. Тернопіль, де мешкала на вул. Торговище, 17. Працювала робітницею артілі «Харчпром». Заарештована 24 грудня 1951 р. співробітниками МДБ. Засуджена 28 березня 1951 р. Тернопільським обласним судом до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 10 листопада 1953 р. Реабілітована 5 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14507).*

225. **Коверчук Юзефа**, народилася 1903 р. у с. Бедриківці Заліщицького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Шидловський Антон Михайлович (поляк), помер 1934 р. Матір – Юлія Михайлівна, 1877 року народження (українка). Юзефа 1926 р. вийшла заміж за українця Коверчука Володимира, який у 1940 р. помер. Із червня 1947 р. надавала допомогу учасникам ОУН: «Смереці», «Точному», «Марку» та іншим. Неодноразово переховувала їх у своєму будинку та постачала продукти. У будинку Юзефи 14 січня 1947 р. учасники

ОУН «Точний», «Марко», «Яр» та сусід Яворський Михайло святкували новий рік за старим стилем. Несподівано до них увірвалися начальник Заліщицького райвідділу МДБ майор Запорожець та районний уповноважений із державних заготівель Нестеров. Вони запропонували оунівцям здатися та у відповідь були застрелені. Після цього «Точний», «Марко», «Яр» втекли. Щоб приховати місце перестрілки Юзефа з матір'ю відтягнули тіла Запорожця та Нестерова на дорогу, а самі заховалися в будинку сусіда Балана Василя. Заарештована 28 січня 1948 р. співробітниками Заліщицького райвідділу МДБ. Засуджена 10 березня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Дубравлазі». Звільнена 27 травня 1956 р. Повернулася в с. Бедриківці. З 1 січня 1957 р. працювала в тютюновій бригаді колгоспу «Золотий колос» с. Дзвиняч Заліщицького району Тернопільської обл. Жила одинокою. У грудні 1971 р. відділ райсобесу відмовив у нарухуванні пенсії через відсутність повного трудового стажу. Реабілітована 18 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7, спр. 7446).*

226. **Когут Іван (Ян)**, народився 1920 р. у с. Рай Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Когут Франк (поляк). Матір — Парасковія Василівна (українка). Мав сестру Анну. Закінчив три класи. Одружився з українкою Марією Миколаївною. Мешкав у с. Діброва того ж повіту. На початку січня 1945 р. під псевдонімом «Гук» залучений до підпілля ОУН Зайцем Броніславом («Явором»). Крім того отримав гвинтівку «СВ» та десять патронів. Заарештований 8 березня 1945 р. бійцями винищувального батальйону Бережанського райвідділу НКВС. Разом з іншими шістьма ув'язненими здійснив 23 березня того ж року втечу з камери попереднього затримання, а 10 квітня його оголосили у розшук. Подальша доля невідома. Реабілітований 22 липня 1998 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 17017).*

227. **Козловський Адольф**, народився 1912 р. у м. Лодзь Петроковської губернії (Королівство Польське, Російська імперія). Батько — Козловський Олександр (поляк). Мешкав у м. Вознесенськ Миколаївської обл. Працював учителем, а з осені 1941 р. — редактором газети «Новий час». Перебував на зв'язку з учасником ОУН Лещенком Іваном Васильовичем. Проводив агітацію серед місцевої інтелігенції, виступав з пропагандистськими доповідями на учительських конференціях, готував програму виховання молоді в українському націонал-патріотичному дусі. Заарештований 29 березня 1944 р. Управлінням контррозвідки «Смерш» 3-го Українського фронту. Засуджений 8 вересня 1944 р. військовим трибуналом 3-го Українського фронту до розстрілу. Реабілітований 22 липня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Миколаїв, ф. 6(Р), спр. 11726; Реабілітовані історією. Миколаївська область. Книга друга. Київ-Миколаїв: Світогляд, 2006. С. 587; Зайцев Ю. ОУН на Миколаївщині в роки війни. Миколаїв: Іліон, 2018. С. 108, 118).*

228. **Колодзінський Михайло**, народився 26 липня 1902 р. у с. Поточище Городенківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Колодзінський Франциск Михайлович (поляк). Матір — Буджак Анна Іванівна (українка). Пологи приймала полька Ільчинська Ігнеса. Михайло був охрещений отцем Людмільським Каролем наступного після народження дня в костелі м. Городенка. Навчався спочатку в Городенківській гімназії, а згодом — Коломийській. Активно займався футболом та був учасником команди «Хортиця». У 1922 р. перейшов на греко-католицький обряд та вступив до УВО. Використовував псевдонім «Кум». У липні 1924 р. завершив навчання та через чотири місяці був призваний до польської армії, де проходив службу у 21-му піхотному полку в м. Варшава. Упродовж 5 січня — 10 липня 1925 р. проходив навчання у школі підхорунжих в Острові-Коморові. Звільнений 2 січня 1927 р. у запас та приписаний до 68-го піхотного полку у м. Вжешьня. У жовтні 1928 р. вступив на юридичний факультет Львівського університету, який закінчив через п'ять років. Упродовж 1929–1933 рр. був військовим референтом Крайової Екзекутиви ОУН на Західних Українських Землях. Заарештований 21 вересня 1929 р. поліцією за підозрою в причетності до теракту на торгівельній виставці «Східні торги» у Львові. Перебував у в'язниці «Бригідки». Звільнений 28 червня 1930 р. за відсутності доказів. Під літературним псевдонімом «Михайло Буджак» написав підпільну брошуру з аналізом польського повстання 1863 р. Знову заарештований 17 січня 1932 р. поліцією за виступ у Львові перед молоддю з лекцією «Націоналізм і військове виховання». Засуджений 10 червня до року ув'язнення, але невдовзі був достроково звільнений за амністією. Останній арешт тривав із 19 січня до 28 червня 1933 р. Певний час переховувався від нагляду поліції в с. Поточище. У жовтні 1933 р. виїхав до Італії, де в Мілані налагоджував співпрацю з лідером «усташів» (хорватські націоналісти) Павеличем Анте. Написав підручник «Партизанська війна» та історичну працю «Боротьба італійців за незалежність та соборність». Наприкінці 1935 р. у м. Торторето (регіон Абруццо) підготував реферат «Українська воєнна доктрина». Він став основою для написання головної книги Михайла «Воєнна доктрина українських націоналістів». Також підготував праці: «Полковник Іван Богун», «Залізнична комунікація в СССР», «Воєнне значення і стратегічне положення Закарпаття». Прибув у листопаді 1938 р. до м. Хуст, де під псевдонімом «Гузар» займався організацією загонів «Карпатської Січі». Очолив 15 березня 1939 р. у званні полковника Збройні Сили Карпатської України. Організував опір угорським військам. Разом з іншими «січовиками» 19 березня 1939 р. розстріляний «гонведами» біля копальні селища Солотвино Тячівської округи (за ін-

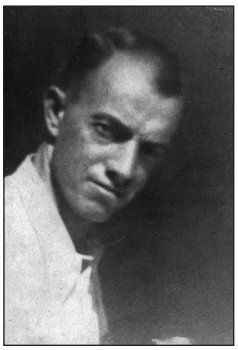

шою версією в с. Апша). На честь Колодзінського Михайла названо вулиці в містах Ужгород та Тячів, селищі Солотвино, селах Підплеша та Колодне Закарпатської обл. *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 47, арк. 50; ДАІФО, ф. 631, оп. 13, спр. 60, арк. 90; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 709; Зайцев О. Воєнна доктрина Михайла Колодзінського // Україна модерна. 2013. № 20. С. 247–256; Зайцев О. Михайло Колодзінський: життя і думки революціонера-націоналіста // «І слова стали чином живим…». Боротьба ОУН і УПА крізь призму людських доль та стосунків. Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, 2014. С. 7–30; Вегеш М. «Мозок Січі». Полковник Михайло Колодзінський. Ужгород: «Аутдор-шарк», 2021. 136 с.).*

229. **Колюда Болеслав**, народився 1908 р. у м. Городок Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Колюда Іван Михайлович, 1872 року народження, помер 1920 р. Матір — Петрунія Іванівна, 1881 року народження, померла 1936 р. Обоє були поляками. Навчався у Бердичівському педагогічному інституті. Працював директором школи с. Ніконівка Бердичівського р-ну Житомирської обл. Одружився з вчителькою Захтаренко Галиною. У 1941 р. у них народилася донька Лариса. На пропозицію Мухи Мирона очолив 03.1943 р. місцевий осередок ОУН. Перевозив підпільну літературу та листівки в м. Бердичів. Крім того розповсюджував їх серед населення, а також скликав підпільні наради. Заарештований 7 лютого 1944 р. співробітниками НКВС. Засуджений 17.04.1944 р. військовим трибуналом Житомирського гарнізону до розстрілу. Вирок виконано 25 липня 1944 р. Реабілітований 4.09.1997 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 8426).*

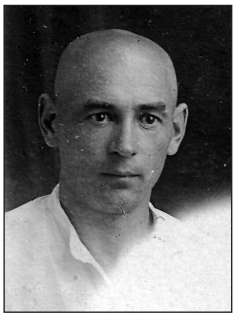

230. **Комарницька Євгенія (Еугенія)**, народилася 1921 р. у с. Верхнє Висоцьке Турківського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Полька. Вийшла заміж за українця Комарницького Володимира Івановича. 1913 року народження, який працював швецем. Сім'я мала дітей Ірену, 1944 року народження і Єжи, 1950 року народження. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 3 липня 1950 р. у Красноярський край (РРФСР). Звільнені 20 червня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 655–656).*
231. **Комарницький Корнелій**, народився 1927 р. у с. Карапчів Сторожинецького жудеця (Румунське королівство). Батько — Комарницький Маріан (поляк). Матір — Попадюк Марія Іллівна, 1895 року народження (українка). Закінчив 1940 р. п'ять класів румунської школи. З 20 квітня 1944 р. був зв'язковим та розвідником станичного ОУН Щербана Георгія. Доповідав про появу в селі радянських військових. Заарештований 10 червня 1944 р.

співробітниками Вишківського райвідділу НКВС. Звільнений 2 вересня 1944 р. за «відсутності у діях складу злочину». Реабілітований 6 липня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 843).*

232. **Конопський Іван (Ян)**, народився 1895 р. у с. Новосілка Скалатського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Конопський Михайло (поляк). Мешкав у с. Залісся. Одружився з Петрунелією Якубівною, 1896 року народження. У 1921 р. у них народився син Юзеф (з 1944 р. служив у польській армії), а ще через чотири роки — донька Орися. З квітня 1946 р. постачав станичному ОУН Хомію Василю («Голубу») продукти, які збирав у населення. Крім того збирав розвідувальну інформацію про наявність у селі радянських військових. Заарештований 30 вересня 1946 р. співробітниками Мельниця-Подільського райвідділу МДБ. Чортківська міжрайонна слідча група 28 листопада 1946 р. винесла постанову про закриття провадження у кримінальній справі. Звільнений 18 грудня 1946 р. Реабілітований 6 липня 2001 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 1164).*

233. **Контний Михайло (Міхал)**, народився 1906 р. у с. Загірці Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Контний Міхал (поляк). Матір — українка. Хрещений у римо-католицькому костелі. Мав початкову освіту. Одружився з українкою Король Катериною Михайлівною, 1910 року народження. У 1938 р. у них народилася донька Емілія, а ще через п'ять років — син Василь. Переховуючись від мобілізації до Червоної армії, наприкінці липня 1944 р. перейшов на нелегальне становище. У січні 1945 р. вийшов з повинною та був відправлений до Львівського пересильного пункту. Невдовзі звідти втік та повернувся додому. Продовжував самостійно переховуватися. У грудні 1945 р. вступив до Підгорецької кущової боївки ОУН. Отримав псевдонім «Крук». Виконував функції стрільця. Схоплений 1 квітня 1946 р. співробітниками Олеського райвідділу МДБ у криївці біля с. Підгірці. Засуджений 13 червня 1946 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Устьвимлазі» (селище Вожаель, Комі АРСР), а з 1948 р. — «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 9 серпня 1955 р. із табору та 18 червня 1956 р. зі спецпоселення у селищі Троїцько-Печерськ (Комі АРСР). Дружину та дітей Михайла 22 жовтня 1947 р. виселили у м. Грем'ячинськ Молотовської обл. (РРФСР). Усі вони 30 листопада того ж року спробували звідти втекти додому. Контну Катерину 31 березня 1949 р. заарештували співробітники МДБ та рішенням особливої наради засудили до 3 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в «Сиблазі», а після цього на спецпоселенні у м. Маріїнськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнена 23 жовтня 1956 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Романюк М. Знищення криївки біля Підгірців на Бріджині // Шлях Перемоги. 2013. 18 груд-*

ня. С. 6; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 526–527).

234. **Копись Броніслав**, народився 1925 р. у с. Маріямпіль Станіславського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Франк (поляк). Матір — Павліна Кирилівна, 1895 року народження. Мав сестру Вероніку, 1929 року народження. Після смерті батька матір знову вийшла заміж за українця Копися Василя Андрійовича, 1900 року народження. Броніслав мав зведених братів Романа, 1928 року народження і Володимира, 1932 року народження. Закінчив два класи школи. У 1942 р. Броніслав був вивезений на роботу в Німеччину. Через три роки звільнений Червоною армією та відправлений працювати на завод у м. Челябінськ (РРФСР). Звідти втік та повернувся 1947 р. у с. Маріямпіль. Працював трактористом Жовтневського МТС. Залучений у серпні 1948 р. до мережі ОУН Туркевичем Степаном. Виконуючи завдання районного провідника ОУН Коржана Михайла («Сапера»), розкидав у селі тридцять листівок. Заарештований 15 січня 1948 р. за втечу з підприємства в Челябінську. Після звільнення у квітні 1949 р. отримав від «Сапера» два жовто-блакитні прапори, які передав брату Володимиру. Він розвісив їх у селах Маріямпіль і Вовчків. Отримав від «Сапера» квитанції «бофони» на 200 крб, які розповсюдив серед населення. Вдітку 1949 р. увійшов до складу молодіжної «легальної» боївки ОУН. Мав на озброєнні пістолет і бойові патрони. Сестру Вероніку відправили 17 серпня 1949 р. на спецпоселення в Заіграєвський район (Монгольська АРСР). Заарештований 7 вересня 1950 р. співробітниками Жовтневського райвідділу МДБ. Засуджений 4 липня 1951 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів з поразкою в правах на 5 років. Покарання відбував у «Камишлазі» (станція Новокузнєцьк Томської залізниці), а згодом у м. Омськ (РРФСР). Звільнений 30 липня 1958 р. Реабілітований 12 вересня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6251).*

235. **Косцінський (Костинський) Домінік**, народився 1905 р. у с. Адамок Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Косцінський Франц та матір померли у 1933 р. Обоє були поляками. Мав брата Олександра, а також сестер Ценцелю та Юзефу. Одружився 11 лютого 1931 р. з Гарбовською Доміцелею. З 1934 р. працював у колгоспі «Червоний прикордонник» с. Новозелене. Призначений 1942 р. німцями старостою колективного господарства. З осені 1947 р. тричі надавав допомогу укриттям та продуктами (хлібом, вареною картоплею) семи учасникам диверсійної боївки ОУН Лящука

Петра («Ярославенка»). Заарештований 31 січня 1949 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу МДБ. Засуджений 2 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років вулиці вулиці. Покарання відбував у «Печорлазі» (Комі, АРСР). Помер 14 липня 1954 р. в ув'язненні. Реабілітований 25 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29385).*

236. **Косцінська (Костинська) Доміцеля**, народилася 5 березня 1909 р. у с. Адамок Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Гарбовський Йосиф, помер у 1946 р. Матір — Юзефа Марцинківна. Обоє поляки. Працювала у колгоспі «Червоний прикордонник» с. Новозелене. З осені 1947 р. укриттям та продуктами надавала допомогу учасникам диверсійної боївки ОУН Лящука Петра («Ярославенка»). Заарештована 31 січня 1949 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу МДБ. Засуджена 2 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в табірному відділенні № 157 на території Чернігівської обл. Звільнена 7 жовтня 1954 р. Реабілітована 25 березня 1992 р. *(ГДА СБУ м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29385).*

237. **Котвіцька Адоліна**, народилася 1900 р. у с. Катеринівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Роман (поляк). Вийшла заміж за Котвіцького Адольфа. Сім'я мала дітей: Франку, 1925 року народження, Броніслава, 1935 року народження, Галину, 1937 року народження та Теофілю, 1941 року народження. Мешкала на хуторі с. Кам'яногірка того ж повіту. Працювала в місцевому колгоспі. Зі серпня 1947 р. разом із донькою Франкою надавала допомогу чотирьом учасникам боївки ОУН Мельника Миколи («Миколи»). Укривала їх у своєму будинку, готувала їжу, прала білизну, інформувала про події в селі. Співробітники Ємільчинського райвідділу МДБ 9 січня 1948 р. о 17 год 30 хв виявили в будинку Адоліни корову, викрадену в колгоспі імені Сталіна с. Просіка. Після цього по них відкрили вогонь учасники ОУН. Унаслідок перестрілки начальник райвідділу МДБ Дементьєв отримав важке поранення у груди. Водночас був застрелений Котвіцький Броніслав, а його сестри — Франка та Теофіля отримали поранення. Після вибуху гранати розпочалася пожежа, яка знищила будинок та хлів із двома коровами. Засуджена 30 січня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Обоблазі» № 3 (стан-

ція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнена 10 лютого 1955 р. Реабілітована 16 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29793).*

238. **Котвіцька Антоніна**, народилася 1910 р. у с. Сергіївка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Бенедикт (поляк). Вийшла 1929 р. заміж за Котвіцького Йосифа Антоновича та переїхала в с. Карпилівка Городницького району Житомирської обл. Сім'я мала доньок: Елену та Марію. Анатоніна працювала в місцевому колгоспі. Щоб не потрапити на виселення в Казахстан виїхала 1936 р. до с. Сергіївка. У 1942 р. повернулася в с. Карпилівка. Співпрацювала з німецькою поліцією щодо виявлення осіб, які підтримують радянських партизан. Із січня 1944 р. працювала в місцевому колгоспі імені Кірова. З 10 жовтня 1945 р. під псевдонімом «Нениська» виконувала функції розвідниці боївки ОУН «Святослава». Збирала інформацію про радянські військові гарнізони в райцентрі Городниця, а також селах Ілляшівка та Велика Цвіля. Свідчення передавала усно. Крім того проводила серед селян агітацію проти колгоспів. Заарештована 3 квітня 1947 р. співробітниками Городницького райвідділу МВС. Засуджена 31 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнена 28 березня 1956 р. Мешкала у доньки Марії в Новоград-Волинську (вул. Набережна, 39-а) Житомирської обл. Справу 4 червня 1957 р. закрили. Реабілітована *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 30227).*

239. **Котович Франц**, народився 1917 р. у с. Сокологорівка Слов'яносербського повіту Катеринославської губернії (Російська імперія). Батько — Котович Вілімів (Вільгельм) Євдокимович, 1884 року народження (поляк). Матір — українка. Мав братів Яна та Віктора. Закінчив три класи школи. Працював механіком врубових машин на місцевій вугільній шахті № 4. Призваний Первомайським районним військовим комісаріатом до Червоної армії. Весною 1943 р. біля м. Первомайськ Кагановичівського району Ворошиловградської обл. потрапив у полон до німців. Відправлений на роботи з відновлення четвертої і п'ятої шахт біля с. Сокологорівка. Як кваліфікований робітник був направлений на роботу до м. Варшава. Виконував обов'язки сортувальника на залізниці. Через три місяці за хорошу роботу отримав перепустку для вільного пересування містом. Із Варшави втік та намагався пробратися додому. Наприкінці 1943 р. у с. Вілія Острозького району (Рівненщина) був затриманий учасниками УПА. Після допиту вступив стрільцем до сотні Стельмащука Василя («Холодного»). Отримав псевдонім «Зарічний» та німецьку гвинтівку. Разом з іншими стрільцями ніс охорону підрайону № 4 (охоплював дев'ять сіл) від нападу німців та червоних партизан. Займався копанням господарських кри-

ївок (підземних складів із продуктами) у лісі. У лютому 1944 р. під час бою з червоними партизанами біля в с. Батьківці отримав кульове поранення в праву ногу. На санітарній підводі сотні УПА був 16 травня 1944 р. схоплений червоними партизанами в с. Посива Острозького району Рівненської обл. Засуджений 7 жовтня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Рівненської обл. до розстрілу. Рішенням президії Верховної Ради СРСР від 13 грудня 1944 р. вирок замінили на двадцять років виправно-трудових таборів. Покарання відбуваy «Песчанлазі» (м. Екібастуз Павлодарської обл., Казахська РСР), де загинув 28 грудня 1951 р. від численних ножових поранень голови та інших життєво важливих органів. Реабілітований 30 червня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 13387).*

240. **Котовський Іван (Ян)**, народився 1922 р. у с. Висипівці Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Котовський Іван (Ян) Барткович, 1894 року народження (поляк). Матір — Шнурович Ксенія Василівна, 1902 року народження (українка). Мав братів Євгена, 1925 року народження та Мар'яна, 1930 року народження. Закінчив чотири класи школи та працював трактористом на кам'яному кар'єрі при залізниці. У лютому 1941 р. був залучений односельчанином Когутом Миколою до підпілля ОУН. Вивчав «12 заповідей українського націоналіста». Заарештований 19 квітня 1941 р. співробітниками Великоглибочецького райвідділу НКВС. Слідство закінчилося 16 травня того ж року. Розстріляний 27 червня 1941 р. під час евакуації Тернопільської тюрми. Рішенням УМДБ по Тернопільській обл. від 31 січня 1949 р. справу закрили. Реабілітований 27 липня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8270).*

241. **Кохманевич Броніслава**, народилася 1930 р. у с. Грабова Кам'янка-Струмилівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Матір — Кохманевич Емілія, 1900 року народження (полька). Мала брата Станіслава, 1933 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 26 січня 1946 р. співробітниками Буського райвідділу НКВС. Засуджена 24 травня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 6 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Тенькинлазі» (селище Усть-Омчуг Магаданської обл., РРФСР). Реабілітована 22 травня 1991 р. Матір і брата Броніслави 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнені 15 серпня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 20364; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 235).*

242. **Коцюбинський Андрій**, народився 1927 р. у с. Звижень Бродівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Коцюбинський Йосиф (поляк). Одружився з Йосипою Войтехівною, 1932 року народження. У 1952 р. у них народився син Володимир. Разом із дружиною надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселені 18 лютого 1952 р. в Ішимський

район Тюменської обл. (РРФСР). Після звільнення виїхали в Польщу. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 532).*

243. **Кочмарик Ян**, народився в с. Мильськ Луцького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кочмарик Станіслав (поляк). Надавав допомогу родичу — учаснику ОУН Кочмарику Роману («Зозулі»). Виселений співробітниками НКВС у Кемеровську обл. (РРФСР), де згодом помер *(Вавренчук М. Вірні присязі. Учасники національно-визвольного руху. Рожищенський район, Волинська область (1917–1960). Луцьк: Терен, 2019. С. 221).*
244. **Кош Ян**, народився 1 січня 1923 р. у с. Морохів Сяноцького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Батько — Кош Теодор. Матір — Руда Єва. У січні 1945 р. вступив до сотні УПА Старуха Ярослава («Стяга»). Мав на озброєнні карабін. На початку 1946 р. був відряджений у територіальну мережу ОУН. Збирав харчі та інформацію в селах Мокре і Завадка. Заарештований 4 травня 1947 р. на збірному пункті виселення українців. Під час обшуку в нього виявили пістолет системи «Алієн». Засуджений 17 травня 1947 р. виїздною сесією окружного суду в Сяноці до розстрілу. Вирок виконано 22 травня 1947 р. *(Літопис УПА. Т. 22: УПА в світлі польських документів. Книга перша: Військовий суд оперативної групи «Вісла». Упорядник Є. Штендера. Торонто-Львів, 1993. С. 63–64, 444).*
245. **Кримський Йосиф**, народився 1897 р. у с. Коростовичі Рогатинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кримський Андрій Войтехович (поляк), помер. Матір — Катерина виїхала до Польщі та мешкала в Кракові. Одружився з українкою Анастасією Луківною, 1899 року народження. Сім'я мала дітей: Ольгу та Михайла. У березні 1947 р. за завданням учасника ОУН Балея Михайла (водночас був головою сільради) організував збір зерна у дев'ятьох мешканців свого села. Загалом було зібрано приблизно центнер збіжжя. Крім того Йосиф зі своїх особистих запасів здав до підпілля ОУН 8 кг зерна. Заарештований 20 травня 1947 р. співробітниками Бурштинського райвідділу МДБ. Засуджений 9 вересня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнений 5 липня 1956 р. Реабілітований 23 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6258).*
246. **Криницька Юзефа**, народилася 1905 р. у с. Криниця Дрогобицького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ян (поляк). Закінчила три класи школи. Вийшла 1921 р. заміж за Криницького Семена Антоновича, 1909 року народження. У 1930 р. е них народилася донька Елена. З 1945 р. надавала допомогу учасникам ОУН: «Веселому»,

«Ворону», «Чорноті». Відвідувала пропагандистські виступи підпільників е будинку сусідки Герасим Параскевії (заарештована 7 жовтня 1947 р. співробітниками МДБ та засуджена до 10 років виправно-трудових таборів). Юзефа працювала робітницею в місцевому колгоспі імені Тимошенка. З березня 1949 р. виконувала функції інформатора. Неодноразово попереджувала учасників ОУН: Вітульського Міська («Голубчика»), «Швейка», «Кармана», «Хмару», «Василька» та «Ясена» щодо присутності в с. Криниця радянських військових. Отримала 1 квітня 1950 р. від учасників ОУН м'ясо двох із биків, викрадених у колгоспі с. Раделичі Меденицького району Дрогобицької обл. Разом з односельчаном Дзюрахом Петром продала його на базарі у Львові. Виручені 2000 крб передала Бардаку Костянтину, а він — «Голубчику». Заарештована 23 квітня 1950 р. співробітниками Меденицького райвідділу МДБ. Засуджена 9 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових із поразкою у правах на 5 років. Із 29 вересня 1950 р. покарання відбувала в «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР), а згодом в Карагандинській обл. (Казахська РСР). Звільнена 30 липня 1956 р. Повернулася в с. Криниця Миколаївського району Дрогобицької обл., де померла у 1981 р. Реабілітована 13 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 24049).*

247. **Кріль Нестор**, народився 6 вересня 1924 р. у с. Павлокома Рашівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кріль Михайло, 1891 року народження (українець). Матір — Троян Кароліна (полька). Мав братів та сестер: Юлія, 1926 року народження, Любомира, 1928 року народження, Богдана, 1941 року народження, Софію, 1933 року народження та Надію, 1937 року народження. Усі вони були хрещені в греко-католицькій церкві. Нестор вступив до підпілля ОУН. Мав псевдонім «Павлик». Під час рейду до Чехословаччини був заарештований польськими військовими. Засуджений до 8 років ув'язнення. Після звільнення працював бухгалтером. Одружився з українкою Любомирою. У них народився син Михайло. Помер у Польщі. Батько та брат Любомир були вбиті 3 березня 1945 р. у с. Павлокома підрозділом АК Бісса Юзефа («Вацлава»). Матір, брат Богдан та сестри через Перемишль виїхали в с. Кровинка Теребовлянського району Тернопільської обл. *(Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто-Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 316).*

248. **Кубішин Стах**, народився 4 червня 1922 р. у с. Свершківці Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кубішин Іван (поляк). Матір — Пасемчук Катерина (єврейка). Закінчив чотири класи школи і вступив до місцевого осередку «Просвіти». З літа 1941 р. був симпатиком ОУН. Мав псевдонім «Федь». У червні 1944 р. німці евакуювали місцевих жителів у с. Яргорів Коропецького району. Стах вступив до сотні УПА «Сірі вовки» під керівництвом Хомчука Петра («Бистрого»).

Того ж місяця був учасником бою з німцями в Затуринському лісі. У липні 1944 р. у с. Новосілка Золотопотіцького району під час перестрілки з винищувальним батальйоном НКВС загубив свій підрозділ та повернувся додому. Через два тижні вступив до кущової боївки ОУН «Роя» та перейшов із нею на територію Заліщицького району. У листопаді 1944 р. після бою з підрозділом військ НКВС в с. Лисичники перейшов до боївки провідника Заліщицького району ОУН Богуцького Івана («Богдана»), який лікувався після поранення в с. Щитівці. Через півтора тижня повернувся в підпорядкування «Роя». Через кілька днів у с. Ворвулинці Товстенського району за наказом повітового провідника ОУН «Сопруна» кущову боївку було розформовано, а Стах повернувся додому. Наступного тижня він був заарештований співробітниками ВПЖ УПА як дезертир. Однак після роз'яснень Стаха залучили до кущової боївки ОУН «Залізняка», якого в лютому 1945 р. замінив «Рибак». Захворів у квітні 1945 р. на тиф і був відпущений лікуватися додому. Взимку того ж року приєднався до учасників ОУН «Гая», «Гайдамаки» та «Веселого». Переховувався з ними в лісі біля с. Свершківці. На початку квітня 1947 р. зайшов до Олексишина Тимка, щоб відремонтувати чоботи. Разом із місцевим підпільником «Чугайтером» був ним завербований під оперативним псевдонімом «Петро» до агентурної мережі МДБ. Видав 2 травня 1947 р. «Гая» та «Гайдамаку», яких застрелила оперативна група МДБ. Далі виказав криївку ОУН у будинку Смук Юрія, де загинули: канцелярист Тиміш Іван, санітарка «Галя» та ще один юнак. Заарештований 3 червня 1947 р. боївкою СБ Товстенського району ОУН Попадина Івана («Гонти»). Був допитаний та ймовірно страчений *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 44: Боротьба з агентурою: протоколи допитів Служби безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946–1948. Редактор Потічний П. Торонто-Львів, 2006. Кн. 2. С. 1045–1052).*

249. **Кугаєвська Кароліна**, народилася 1905 р. у с. Онут Чернівецького повіту (Герцогство Буковина, Австро-Угорська імперія). Батько — Чиховський Мілько, загинув у грудні 1944 р. під час сутички боївки ОУН із підрозділом НКВС. Матір — Павліна, померла в червні 1945 р. Обоє були поляками. Мала сестер Паліброду Петрунелію, 1894 року народження та Божик Зою, 1905 року народження. Вийшла заміж за поляка Кугаєвського Антона Войцеховича, 1901 року народження. Сім'я мала дітей Ольгу, 1928 року народження та Мілька, 1939 року народження. Чоловіка весною 1944 р. мобілізували на роботи в Кривий Ріг. Залучена у березні 1945 р. станичною Сорацькою Дарією («Ластівкою») до мережі ОУН. За її наказом у березні 1945 р. молола борошно для підпільників. Неодноразово передавала для «Ластівки» хліб. Перейшла у травні 1945 р. з донькою Ольгою на нелегальне становище. Переховувалася в покинутій хаті с. Горошова Мельниця-Подільського району Тернопільської обл. Заарештована 25 червня 1945 р. співробітниками Заставнівського райвідділу НКВС. Постановою слідчого відділу управління НКДБ Чернівецької обл. від 20 листопада 1945 р. спра-

ву щодо Кароліни припинили. Того ж дня вона була звільнена з-під варти. Реабілітована 25 березня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 1670).*

250. **Кугаєвська Ольга**, народилася 1928 р. у с. Онут Чернівецького жудеця (Румунське королівство). Батько — Кугаєвський Антон Войцехович, 1901 року народження. Матір — Кароліна Мільківна, 1905 року народження. Обоє поляки. Мала брата Мілька, 1939 року народження. Закінчила сім класів школи. Залучена у березні 1945 р. станичною Сорацькою Дарією («Ластівкою») до мережі ОУН. Постачала підпільникам продукти. Виконувала функції зв'язкової. Двічі ходила у розвідку в с. Чорний Потік для встановлення місцеперебування радянських військових. Наприкінці березня 1945 р. провела учасників боївки Заставнівського надрайонного проводу ОУН Майданського Костянтина («Юрася») до лікаря Божик Андрія, який надав їм медичну допомогу. Перейшла у травні 1945 р. із матір'ю на нелегальне становище. Переховувалася в покинутій хаті с. Горошова Мельниця-Подільського району Тернопільської обл. Заарештована 25 червня 1945 р. співробітниками Заставнівського райвідділу НКВС. Постановою слідчого відділу управління НКДБ Чернівецької обл. від 20 листопада 1945 р. справу щодо Ольги припинили. Того ж дня вона була звільнена з-під варти. Реабілітована 25 березня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 1670).*

251. **Кудринський Казимир**, народився 1928 р. у с. Кордева Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кудринський Стефан Миколайович, 1890 року народження. Матір — Меланія Іванівна, 1909 року народження. Обоє поляки. Мав сестер Іоанну, 1935 року народження та Євгенію, 1940 року народження. Закінчив чотири класи школи. Залучений 27 квітня 1948 р. односельчанином Намурованим Іваном до мережі «Юнацтва» ОУН. Отримав 2 травня того ж року на нараді місцевого осередку підпілля псевдонім «Слон». Заарештований 29 жовтня 1948 р. співробітниками Монастириського райвідділу МДБ. Допити проводилися в Чортківській в'язниці. Засуджений 11 червня 1949 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Берлазі» (м. Магадан Хабаровського краю, РРФСР), а з 1954 р. — в селищі Усть-Нера Оленяновського району (Якутська АРСР). Звільнений 9 березня 1955 р. Реабілітований 22 грудня 1957 р. Оселився в м. Ровеньки Луганської обл. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8728).*

252. **Кузьмінська Кароліна**, народилася 1901 р. у с. Нестерівці Подільської губернії (Російська імперія). Полька. Батько — Лук'ян. Вийшла заміж за Кузьмінського Леонтія, який був 1937 р. заарештований та розстріляний. Мала доньку Емілію, 1925 року народження та на чотири роки молодшого сина Войцеха. Відбувала рік заслання як дружина «ворога народу». З весни 1944 р. надавав допомогу учасникам ОУН. За два роки шість разів дозволили їм переночувати у недобудованому будинку свого господарства

та готувала для підпільників їжу. Заарештована 1946 р. за «незаконний» збір двох кілограм колосків на колгоспному полі, які принесла голодним дітям. Відбувала два роки ув'язнення. Після повернення у серпні 1948 р. додому відновила допомогу учасникам ОУН. Влітку 1950 р. за отримані від підпільників гроші купила 800 грам вершкового масла та 10 яєць, які їм передала. Допомагала сину Войцеху зберігати залишене підпільниками жито. Весною 1951 р. передала учасникам ОУН шість буханок хліба. Заарештована 5 квітня 1952 р. співробітниками Дунаєвецького райвідділу МДБ. Засуджена 23 травня 1952 р. військовим трибуналом Кам'янець-Подільської обл. у м. Проскурів до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в м. Комсомольськ-на-Амурі Хабаровського краю (РРФСР). Працювала в цеху із проклейки пакетів. Звільнена 24 серпня 1956 р. Реабілітована 25 серпня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 28758; Шпильова В. Войціх Кузьмінський дав клятву тим, кого вже немає на світі. Голос України (5 березня 2008): https://www.golos.com.ua/article/192736).*

253. **Кузьмінський Войцех**, народився 1929 р. у с. Нестерівці Дунаєвецького району Кам'янець-Подільської обл. (УСРР). Батько — Кузьмінський Леонтій Антонович, 1899 року народження (поляк), був 14 жовтня 1937 р. заарештований співробітниками НКВС та 15 грудня того ж року вироком «трійки» розстріляний. Матір — Кузьмінська Кароліна Лук'янівна, 1901 року народження (полька). Закінчив сім класів школи та вступив на курси інструкторів-бухгалтерів сільпо в м. Кам'янець-Подільський. Із весни 1944 р. надавав допомогу учасникам боївки керівника Кам'янець-Подільського обласного проводу ОУН Голуб'яка Зенона («Бориса»). Інформував їх щодо подій у колгоспі, повідомив прізвища комсомольців с. Нестерівці. За завданням підпільників вивчав антирадянську літературу та будову пістолета. Крім того упродовж 1947 р. переплачував радянські районну, а пізніше обласну газети. Отримав для конспірації псевдонім «Володимир». Із 1948 р. працював бухгалтером сільпо с. Залісці. Восени того ж року за наказом провідника Дунаєвецького надрайону ОУН Демчука Йосипа («Яструба») зробив у своєму будинку сховок, де переховував літературу ОУН. Весною 1949 р. отримав від Мартюка Хоми («Алкіда») гроші для закупівлі паперу, стрічки для друкарської машинки, фотоматеріалів та два кожухи. Влітку того ж року займався розповсюдженням листівок в с. Нестерівці. Упродовж осені 1950 р. — весни 1951 р. зберігав металевий ящик із документами підпілля. Придбав для підпільників центнер жита, кілограм вершкового масла, три буханки хліба та відремонтував двоє годинників. Передав учасникам ОУН списки місцевих комуністів та комсомольців. У серпні 1951 р. за наказом підпільників придбав за надані 100 крб батарейки для радіоприймача. Працював бухгалтером МТС в с. Залісці. Заарештований 17 березня 1952 р. співробітниками Дунаєвецького райвідділу МДБ. Засудже-

ний 23 травня 1952 р. військовим трибуналом Кам'янець-Подільської обл. у м. Проскурів до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у табірній зоні ЯБ 257/20–4 на території Хабаровського краю. Звільнений 18 червня 1956 р. Працював бухгалтером Дунаєвецької районної лікарні. Мешкав у м. Дунаївці (вул. Пушкіна, 22) Хмельницької обл. Реабілітований 25 серпня 1993 р. Був обраний головою Дунаєвецького районного товариства політв'язнів та репресованих. Автор багатьох краєзнавчих праць *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 28758; Шпильова В. Войціх Кузьмінський дав клятву тим, кого вже немає на світі. Голос України (5 березня 2008): https://www.golos.com.ua/article/192736; Кузьмінський В. Тернова нива долі: спогади та документи. Кам'янець-Подільський: Каліграф, 2008 476 с.; Реабілітовані історією: У двадцяти семи томах. Хмельницька область. Упорядники: Л. Місінкевич, Р. Подкур. Кн. 2. Хмельницький, 2009. С. 900–901; Кузьмінський В. Нестеровецьке повстання і голодомор: спогади і документи. Кам'янець-Подільський: Сисин О.В., 2010. 605 с.; Кузьмінський В. Повстання в Дунаївцях і атеїзм. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2011. 282 с.; Кузьмінський В. Повстання в Тернаві та історія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільська міська друкарня, 2012. 396 с.; Кузьмінський В. Повстання в Малій Тернавці. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільська міська друкарня, 2014. 428 с.; Кузьмінський В. Повстанці Лисогірки і Рудки. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільська міська друкарня, 2014. 299 с.; Кузьмінський В. Політв'язні. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільська міська друкарня, 2014. 343 с.; Кузьмінський В. Підпілля Дунаєвеччини. Кам'янець-Подільська міська друкарня, 2014. 408 с.; Войціх Кузьмінський: людина і наполегливий дослідник // Дунаєвецький вісник. 2014. 25 грудня. С. 8).*

254. **Кулик Марія**, народилася 1908 р. у с. Свірж Перемишлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Кулика Антона Миколайовича, 1904 року народження та переїхала до нього в с. Неділиська того ж повіту. У 1932 р. у них народилася донька Олена, а ще через шість років — Йосипа. Кулик Антон вступив до УПА, де мав псевдонім «Куля», 9 листопада 1944 р. він був заарештований співробітниками Перемишлянського райвідділу НКВС та засуджений 17 квітня 1945 р. до 15 років виправно-трудових таборів. За допомогу чоловіку Марію та доньок виселили 29 березня 1946 р. у Красноярський край Австро-Угорська імперія (РРФСР). Звільнена 15 березня 1960 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 173).*
255. **Куліга Ян**, народився 19 жовтня 1929 р. у с. Фельштин Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Куліга Войцех Янович, помер у 1929 р. Матір — Анна Стефанівна. Обоє поляки.

Мав старшого брата Володимира. Закінчив 1941 р. чотири класи школи в с. Фельштин. Того ж року померла матір. Переїхав до тітки Заєць Анни в с. Королин Мостиського району Львівської обл., а в 1944 р. — до брата Володимира на хутір Синиці біля с. Сусідовичі Старосамбірського району Дрогобицької обл. Працював у його господарстві. У 1945 р. брат виїхав до Польщі, а Ян влаштувався працювати до жительки с. Сусідовичі Поль Анни. Залучений у лютому 1946 р. станичним Ярошем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Мав псевдонім «Калина», а згодом — «Зірка». Учасник станичної боївки ОУН. На озброєнні мав гвинтівку. У липні 1946 р. брав участь у нападі боївки на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — майора Біля та сержанта Хорця. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Тайшет Іркутської обл. (РРФСР). Реабілітований 16 травня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21787; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 216).*

256. **Куліковська Евгенія**, народилася 12 травня 1913 р. у с. Різдвяни Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Холодинський Пьотр (поляк), помер у 1914 р. Матір — Вікторія, 1874 року народження (полька). Мала брата Стефана, 1910 року народження. Вийшла заміж за Куліковського Франциска Григоровича, який був мобілізований до Червоної армії та загинув 1944 р. на фронті. Мешкала в с. Застіноче того ж повіту. Мала синів: Зенона, 1936 року народження та Мирослава, 1940 року народження. Восени 1944 р. укривала в своєму будинку учасників сотні УПА «Довбні» — Бачинського Миколу та Козака Геннадія. Заарештована 9 жовтня 1944 р. співробітниками Струсівського райвідділу НКВС. Засуджена 11 січня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в «Сиблазі» (м. Маріїнськ Кемеровської обл., РРФСР). Звільнена 26 травня 1955 р. Повернулася в с. Різдвяни. Реабілітована 5 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 19691).*

257. **Куліковська Ядвіга**, народилася 1906 р. у с. Баранівська Рудня Овруцького повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Тимофій (поляк). Мала сестер Антоніну та Камелію. Вийшла заміж за Куліковського Івана Йосиповича, 1902 року народження. Сім'я мала дітей: Петрину, 1928 року народження, Камілію, 1930 року народження та Леоніда, 1932 року народження. Мешкала в с. Нова Богушівка Коростенського району Житомирської обл. Працювала в місцевому колгоспі. З листопа-

да 1945 р. надавала допомогу семи учасникам боївки ОУН Кірика-Петрука Володимира («Деркача»). Укривала їх у своєму будинку, готувала їжу, пошила на машинці штани та сорочки. Отримала від підпільників мішки із зерном та антирадянські листівки. Заарештована 24 вересня 1947 р. співробітниками Коростенського райвідділу МДБ. Засуджена 5 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Ангарлазі» (Іркутська обл., РРФСР). Звільнена 9 червня 1956 р. Реабілітована 27 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29750).*

258. **Кульбака Михайло (Міхал),** народився 1928 р. у с. Лановичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Казимир Кульбака, помер у 1947 р. Матір — Анна Михайлівна, 1878 року народження. Обоє поляки. Мав брата Євгенія, 1922 року народження. Закінчив 1945 р. чотири класи школи. Одружився з полькою Кволик Броніславою Франківною, 1927 року народження. Сім'я мешкала в м. Самбір (вул. Дальня, 221). Із 1947 р. працював робітником на торфорозробках, а через два роки — столяром. У грудні 1949 р. двічі переховував у своєму будинку учасників ОУН: Васьківа Степана («Мандрівного»), Мацишина Омеляна («Грома») та Висоцького Петра («Березу»). Постачав їм продукти. Отримав від підпільників для зберігання пістолет іноземного виробництва. Заарештований 29 квітня 1950 р. співробітниками Самбірського міськвідділу МДБ. Засуджений 21 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувау «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 25 вересня 1955 р. Повернувся в м. Самбір (вул. Малярська, 7, квартира 3) Дрогобицької обл. Помер 10 січня 1984 р. Реабілітований 12 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23718; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 377).*

259. **Кульчицька Михайлина**, народилася 1904 р. у с. Руда Жидачівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Мала синів: Юзефа, 1931 року народження і Чеслава, 1939 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 9 травня 1950 р. із дітьми в Хабаровський край (РРФСР). Звільнені 8 листопада 1956 р. та виїхали в Польщу. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів, Жидачівський район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 305–306).*
260. **Кульчицький Дмитро**, народився 1916 р. у с. Мельна Рогатинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько —

Кульчицький Федір (українець). Матір — полька. Мав сестру Анну та брата Гаврила. Закінчив чотири класи школи. Призваний у вересні 1939 р. у польську армію. Потрапив у полон до німців та був направлений до табору. Через два місяці звідти втік. Мешкав у брата Гаврила в с. Блізне Бірчанського району Дрогобицької обл. Повернувся на початку 1944 р. у с. Мельна. Залучений до мережі ОУН жителем хутора Пилипівка Лісовим Василем («Гордієнком»). Під псевдонімом «Острий» виконував обов'язки коменданта боївки самооборони, а із серпня 1945 р. — станичного ОУН. Заарештований 20 лютого 1946 р. співробітниками Рогатинського райвідділу МДБ. Засуджений 29 червня 1946 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР), де помер 22 січня 1948 р. Реабілітований 26 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 8695; ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 50231, т. 2, арк. 140–141; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Книга перша. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. С. 959; Мельник В. Рогатинці в боротьбі за волю. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. С. 518).*

261. **Кульчицька Олександра**, народилася 1915 р. у с. Швейків Бучацького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стрілецький Франк (поляк). Мала братів: Яна, 1895 року народження, Антона, 1897 року народження, Миколу, 1903 року народження, Володимира, 1907 року народження, а також сестру Павлину, 1918 року народження. Закінчила три класи школи. Вийшла 1932 р. заміж за українця Кульчицького Володимира Михайловича. Переїхала до нього в с. Олеша того ж повіту. Восени 1939 р. брата Олександри — Яна та сестру Павліну було депортовано як членів сім'ї осадника. У січні 1939 р. її чоловік вступив до підпілля ОУН, де отримав псевдонім «Богдан». Через шість місяців Олександра була залучена підрайонним провідником Плиткою Данилом до мережі ОУН. Отримала підпільний псевдонім «Шуліка». В будинку Олександри відбувалися наради підрайонного проводу. За наказом Плитки Данила ходила в с. Курдибанівка до учасника ОУН Білінського Нестора за бойовими патронами для гвинтівки. Співробітниками Монастириського райвідділу НКВС 22 листопада 1940 р. був заарештований чоловік Олександри, ще через п'ять днів вона сама, а ще через два дні — її брат Антон. Засуджена 12 березня 1941 р. Тернопільським обласним судом до 8 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 10 березня 1956 р. із табору та 19 квітня того ж року із заслання. Реабілітована 11 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 27522; ф. 7(Р), спр. 1586).*

262. **Куніцький Станіслав**, народився 1925 р. у с. Митулин Золочівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 29 березня 1952 р. у м. Якутськ

(РРФСР). Звільнений 21 травня 1957 р. Виїхав в Польщу. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 273).*

263. **Курьянська Ольга**, народилася 16 вересня 1929 р. у с. Люча Косівського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Курьянський Людвіг Михайлович, 1891 року народження. Матір — Марія Петрівна, 1902 року народження, хворіла туберкульозом легень. Обоє поляки. У 10 лютого 1940 р. Ольгу з батьками виселили в Партизанський район Красноярського краю, де вона закінчила у червні 1944 р. сім класів школи. Восени 1945 р. сім'я переїхала в с. Утропи Яблунівського району Станіславської обл. Працювала обліковцем у ліспромгоспі. Член ВЛКСМ. Із травня 1947 р надавала допомогу учасникам ОУН «Хитрому», «Совці» та «Бугаку». Періодично постачала їм продукти та укривала в своєму будинку. Заарештована 15 червня 1948 р. співробітниками МДБ. Засуджена 31 серпня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в м. Інта (Комі АРСР). Звільнена 20 червня 1954 р. Повернулася в с. Утропи Косівського району Івано-Франківської обл. Вийшла заміж та змінила прізвище на Лучко. Реабілітована 3 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6132).*

264. **Курчева Франка**, народилася 1925 р. у с. Катеринівка Ємільчинського району Коростенської округи (УСРР). Батько — Котвіцький Адольф. Матір — Адоліна Романівна, 1900 року народження. Обоє поляки. Мала брата Броніслава, 1935 року народження, а також сестер Галину, 1937 року народження та Теофілю, 1941 року народження. Закінчила 1938 р. чотири класи школи. Мешкала на хуторі с. Кам'яногірка. У червні 1942 р. була забрана на примусові роботи в Німеччину. Повернулася у січні 1946 р. додому. Вийшла заміж за українця Курчева Івана Петровича, який був військовослужбовцем у Новограді-Волинському. Працювала в місцевому колгоспі. Зі серпня 1947 р. разом із матір'ю надавала допомогу чотирьом учасникам боївки ОУН Мельника Миколи («Миколи»). Укривала їх у своєму будинку, готувала їжу, прала білизну, інформувала про події в селі. Співробітники Ємільчинського райвідділу МДБ 9 січня 1948 р. о 17 год 30 хв виявили в будинку її матері — Котвіцької Адоліни корову, викрадену в колгоспі імені Сталіна с. Просіка. Після цього по них відкрили вогонь учасники ОУН. Унаслідок перестрілки начальник райвідділу МДБ Дементьєв отримав важке поранення у груди. Водночас був застрелений Котвіцький Броніслав. Франка отримала легке поранення плеча, а її сестра Теофіля — голови. Після вибуху гранати розпочалася пожежа, яка знищила будинок та хлів із двома коровами. Засуджена 30 січня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Куйбишев-

ській обл. (РРФСР). Звільнена 9 лютого 1955 р. Реабілітована 16 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29793).*

265. **Куц Юліан**, народився 1911 р. у с. Мильчиці Городоцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Одружився з українкою Петронелією Михайлівною, 1919 року народження. Сім'я мала дітей: Гелену, 1939 року народження, Марію, 1943 року народження та Яна, 1944 року народження. Виселені 21 жовтня 1947 р. в Челябінську обл. (РРФСР). На засланні 5 січня 1948 р. помер Ян, а 26 січня 1948 р. — Марія. Решта родини звільнені 1 квітня 1957 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 649).*

266. **Кучинська Аделія**, народилася 1914 р. у с. Старики Радомисльського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Павел (поляк). Працювала ланковою в місцевому колгоспі. На початку 1945 р. до її будинку підводою двічі приїжджали учасники боївки Житомирського окружного проводу ОУН Кудрі Володимира («Романа»). Анелія готувала їм їжу, прала білизну, а також інформувала про ситуацію в селі. Завербована у червні 1945 р. під оперативним псевдонімом «Катя» співробітниками Чоповицького райвідділу НКВС. Однак від виконання завдань ухилялася. Підозрювалася в дезінформації. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-11874, т. 1, арк. 47).*

267. **Кучинська Генефа**, народилася 1927 р. у с. Ісаківка Володар-Волинського району Житомирської округи (УСРР). Батько — Кучинський Ян, помер у 1933 р. (поляк). Матір — Марія Лаврентіївна, 1889 року народження. Мала старшу сестру Розалію та брата Франца. Закінчила три класи школи. Народила 1945 р. доньку Софію. Працювала ланковою колгоспу «1-го Травня». Взимку 1946 р. отримала від односельчанки Кучинської Анастасії для розповсюдження чотири антирадянські листівки. На початку лютого 1947 р. до її будинку зайшов підпільник ОУН «Кучер». Упродовж двох днів переховувала його та забезпечувала продуктами. Восени 1948 р. зазначений випадок повторився. Зокрема, надала укриття та продукти двом оунівцям, які переховувалися після нападу на колгоспний склад. Заарештована 2 грудня 1948 р. співробітниками райвідділу МДБ. Засуджена 29 січня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Чкаловській обл. Звільнена 22 липня 1955 р. Реабілітована 17 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29521).*

268. **Кучинська Ядвіга**, народилася 1927 р. у с. Софіянівка Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кучинський Іван (українець). Матір — Валента Янівна, 1906 року народження (полька). Мала брата Збігнєва, 1932 року народження, а також сестер Ірену, 1934 року народження і Меланію, 1936 року народження. Восени 1943 р. вступила до підпілля ОУН. Використовувала псевдонім «Галка». Виконувала функції зв'язкової, а згодом станичної ОУН. Наприкінці лютого 1944 р. перейшла у підпорядкування референта СБ Колківського району ОУН Дем'янчука Івана («Дніпровича»). Виконувала розвідувальні завдання. Водночас працювала касиром Маневицького лісового кооперативу. Заарештована 9 березня 1945 р. співробітниками Маневицького райвідділу НКВС. Засуджена 16 червня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Волинської обл. у Луцьку до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Озерлазі» (Тайшетський район Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 3 вересня 1954 р. із табору та 19 вересня 1958 р. –зі спецпоселення в Кемеровській обл. (РРФСР). Реабілітована 31 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 6228)*.

269. **Кушнірик Марія**, народилася 1905 р. у м. Чернівці (Герцогство Буковина, Австро-Угорська імперія). Батько — Гирик (поляк). У 1910 р. матір померла та Марію на виховання забрала жителька с. Іване-Пусте Чортківського повіту Докія Краєвська. Вийшла 1925 р. заміж за місцевого жителя Кушнірика Дмитра. У 1936 р. у них народився син Іван, а ще через три роки — Василь. У травні 1946 р. під будинком Кушніриків учасники ОУН Боднарчук Іван («Самоцвіт»), Краєвський Петро («Явір») і Николишин Степан («Орлик») викопали криївку. Через три місяці Марія та Дмитро вступили до підпілля ОУН. Для конспірації вони отримали псевдоніми «Ірина» та «Ворота». Завданням Марії було приготування їжі для підпільників. Згадану криївку 20 грудня 1946 р. о 10 годині виявила оперативна група Мельниця-Подільського райвідділу МДБ. Під час перестрілки троє оунівців загинули, а Дмитра заарештували. Після цього Марія переховувалася в м. Рогатин Станіславської обл., а згодом в жительки с. Бабінці Лукеївної Катерини. Згодом повернулася додому. Виявлена 5 серпня 1950 р. бійцями винищувальної групи у своєму будинку. При спробі втечі намагалася вдарити сокирою дільничного Мельниця-Подільського райвідділу МДБ молодшого лейтенанта міліції Макарова. На перших допитах намагалася видати себе за Поліщук Марину. Засуджена 20 жовтня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (селище Заярськ Іркутської обл.). Після звільнення 28 червня 1956 р. повернулася в с. Іване-Пусте Борщівського району Тернопільської обл. Реабілітована 28 липня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8264)*.

270. **Кушнірук Марія**, народилася 27 червня 1926 р. у с. Молодятин Коломийського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Бать-

ко — Кушнірук Микола Михайлович (українець), загинув 1 травня 1945 р. на фронті під Берліном. Матір — Ванда Франківна (полька), 1907 року народження. Мала братів Михайла, 1930 року народження та Володимира, 1937 року народження. Закінчила 21 червня 1939 р. п'ятий клас початкової школи. Вийшла заміж за Сметанюка Василя Григоровича, 1922 року народження. Залучена восени 1944 р. підрайонною провідницею Примак Анною («Скалою») до мережі «Жіноцтва» ОУН. Зібрала для підпілля в жителів с. Молодятин тридцять кілограм хліба та десять літрів молока. Наприкінці 1944 р. упродовж тижня переховувала у своєму будинку учасників сотні УПА Москалюка Михайла («Спартана»). З грудня 1945 р. була розвідницею референта СБ Печенізького району ОУН Чупрія Ярослава («Левка»). Заарештована 2 липня 1947 р. співробітниками Печенізького райвідділу МДБ. Засуджена 29 жовтня 1947 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 8 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Устьвимлазі» (селище Вожаель, Комі АРСР). Працювала на лісоповалі. Звільнена 22 листопада 1954 р. із табору та 5 травня 1956 р. із заслання. Залишилася жити у Воркуті (вул. Октябрська, 1, квартира 9), де знову вийшла заміж за колишнього ув'язненого Прошака Івана. У 1978 р. переїхала з чоловіком та двома доньками в м. Коломия (вул. Затишна. 11) Івано-Франківської обл. Реабілітована 15 серпня 1991 р. *(ДАІФО, ф. 2157, оп. 2, спр. 5831; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 1. С. 979).*

271. **Кшачик Марія**, народилася 1905 р. у с. Чортория Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Зімакевич Войцех Павлович (поляк), загинув в 1914 р. Матір — Текля Якимівна, 1875 року народження. Мала брата Франка, 1906 року народження та сестру Дичко Юзефу, 1915 року народження. Закінчила два класи школи. Вийшла заміж за поляка Кшачика Антона. У 1929 р. у них народився син Едуард. Чоловіка випадково у 1941 р. застрелили німці. Працювала в колгоспі імені Лесі Українки. З осені 1948 р. надавала допомогу учасникам боївки провідника Микулинецького району ОУН Панеця Володимира («Зозулі»). Забезпечувала їхнє підпільне листування з родичами — Андрущишиною Галиною, Гарматною Наталією та Криворучком Іваном. Передавала від останніх учасникам ОУН продукти, одяг та цигарки. Інформувала щодо появи в селі радянських військових. На початку 1950 р. придбала для підпільників керосин, а також випрала їхню білизну. Заарештована 16 квітня 1951 р. співробітниками Микулинецького райвідділу МДБ. Засуджена 4 липня 1951 р. військовим

трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Мінлазі» (селище Абезь Інтинського району, Комі АРСР). Звільнена 4 липня 1956 р. Реабілітована 4 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344; спр. 15916, арк. 76–94).*

272. **Кшиж Едмунд**, народився 1912 р. у с. Корнелівка Жидачівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Матір — Анна, 1882 року народження (полька). Мав сестер Юлію, 1921 року народження і Ольгу, 1924 року народження. Працював бухгалтером. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 23 червня 1950 р. із матір'ю та сестрами до Красноярського краю. Звільнені 20 вересня 1956 р. Виїхали в Польщу. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів, Жидачівський район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 314).*

273. **Кшжерський Демко (Даміан)**, народився 1908 р. у с. Гниловоди Підгаєцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кшжерський Міхал (поляк). Із 1943 р. під псевдонімом «Чек» виконував обов'язки кущового господарчого ОУН в селах: Гниловоди, Котузів, Михайлівка і Мотузівка. Весною 1944 р. виїхав на захід. Ймовірно на територію Польщі. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14744, арк. 49).*

274. **Кшиштанович Петро (Пьотр)**, народився 1930 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кшиштанович Владислав Петрович, 1903 року народження. Матір — Розалія Миронівна, 1902 року народження. Обоє поляки. Мав сестру Генефу, 1935 року народження. Закінчив п'ять класів школи. З лютого 1946 р. був учасником станичної боївки ОУН Яроша Юліана («Застави»). Використовував псевдонім «Береза», а згодом — «Кшиштан». На озброєнні мав гвинтівку. У липні 1946 р. брав участь у нападі боївки на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — у вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — майора Біля та сержанта Хорця. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений у 1955 р. із табору та 24 травня 1956 р. –зі спецпоселення. Реабілітований 16 травня 1996 р. Батьків та сестру виселили 21 жовтня 1947 р. у м. Копейськ Челябінської обл. Після звільнення 21 листопада 1955 р. вони виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 21797; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 310–311).*

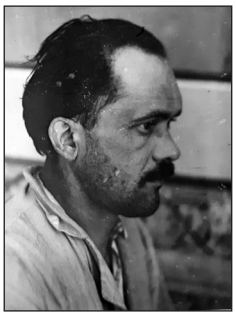

275. **Левицький Збігнєв**, народився 1909 р. у м. Коломия (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Левицький Генріх (поляк), помер 1936 р. Матір — українка, померла в 1924 р. Сім'я переїхала до м. Стрий, а 1920 р. — у м. Станіслав. Закінчив 1928 р. місцеву вчительську семінарію. Наступного року сім'я переїхала в м. Городенка, де Збігнєв працював у лабораторії місцевого цукрового заводу. Служив підофіцером у польській армії. Отримав 1931 р. призначення на роботу вчителем в с. Грабів Ленчинського повіту, а згодом на ту ж посаду в с. Вартківці. Одружився з Познанською Марією Євгенівною, 1905 року народження. У вересні 1939 р. разом із дружиною переїхав у м. Ярослав, де працював у книжковому магазині. Сім'я мала дітей: Богада, 1939 року народження та Олександру, 1944 року народження. Наприкінці березня 1942 р. Левицькі переїхали в с. Трійця Перемишльського повіту, де Збігнєв працював директором школи. З травня 1943 р. під псевдонімами «Тернистий» та «Антена» очолював пункт зв'язку Військової округи УПА № 6. Він діяв між населеними пунктами: Ямна Доляшня, Трійця, Посада Риботицька. Підпорядковувався командиру округи № 6 Павдику Володимиру («Піку»). Заарештований у березні 1945 р. співробітниками Добромильського райвідділу НКВС. Через три дні був звільнений. Знову заарештований 26 липпня 1945 р. прикордонниками НКВС. Засуджений 3 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 20 років виправно-трудових таборів. Покарання вібував у «Степлазі» (Карагандинська обл., Казахська РСР). Звільнений 22 квітня 1955 р. Реабілітований 20 липня 1995 р. *(ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 75195).*

276. **Леган Йосиф**, народився 1928 р. у с. Стоянці Мостиського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Леган Антоній, 1905 року народження (поляк). Матір — Марія, 1900 року народження (українка). Мав сестер Марію, 1933 року народження, Катажину, 1936 року народження та брата Євгеніуша, 1940 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 3 серпня 1947 р. співробітниками Судововишнянського райвідділу МДБ. Засуджений 8 вересня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в Омській обл. (РРФСР). Звільнений 18 лютого 1955 р. із табору та 6 вересня 1957 р. — зі спецпоселення в Іжморському районі Кемеровської обл. (РРФСР). Реабілітований 16 вересня 1992 р. Батьків, братів і сестер Йосифа 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. Звільнені 6 вересня 1957 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26330; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 595).*

277. **Лещинин Людвіга**, народилася 1900 р. у с. Малехів Жовківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Лещинина Григорія Івановича, 1905 року народження та переїхала до нього в с. Муроване Львівського повіту. Сім'я мала дітей: Анну, 1927 року народження, Катажину, 1929 року народження, Михайла, 1930 року народження, Богдана, 1934 року народження та Євгенію, 1940 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 6 березня 1950 р. із сім'єю в Ширинський район Красноярського краю (РРФСР). Звільнені 22 грудня 1957 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 570).*
278. **Лещинський Юзеф**, народився 1909 р. у с. Біла Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Лещинський Філіп (поляк), помер у 1914 р. Матір (українка), померла у 1939 р. Одружився з полькою Цилецькою Вандою Антонівною, 1917 року народження. Сім'я мала дітей: Яна, 1939 року народження та Зофію, 1942 року народження. З 1929 р. працював мельником у різних селах Тернопільського повіту, а з 1940 р. — на державному млині м. Струсів Микулинецького району. З літа 1941 р. працював за тим самим фахом в Буданівському районі. Вступив 10 березня 1944 р. до сотні УПА «Тополі». Отримав псевдонімом «Тихий». Мав на озброєнні снайперську гвинтівку. У березні 1944 р. сотня вирушила на північ для з'єднання з куренем «Довбуша». На початку червня того ж року в лісі біля с. Качанівка Підволочиського району вони дізналися, що зазначений курінь розбитий військами НКВС. Сотник «Тополя» наказав своїм підопічним розійтися по селах та переховуватися самостійно. Юзеф був заарештований 16 червня 1944 р. співробітниками Великодедеркальського райвідділу НКВС в ямі на полі біля с. Загайці. Засуджений 20 липня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Воркута (Комі АРСР). Звільнений 5 травня 1956 р. Реабілітований 17 березня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14245).*
279. **Лещій Стефанія**, народилася 1909 р. у м. Рожнятів Долинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Кшивонос Йосип, вбитий 1942 р. німцями. Матір — Катажина. Обоє поляки. Мала брата Юліана, 1893 року народження (помер в 1939 р.) та сестру Броніславу, 1909 року народження (виїхала 1944 р. до Польщі). Після смерті матері у 1916 р. батько вдруге одружився з полькою Стик Казимирою, яка погано ставилася до його дітей. Шість років Стефанія навчалася вдома з репетиторами. Після цього вступила до Стрийської учительської семінарії, яку у 1929 р. закінчила. Наступного року Стефанія вийшла заміж за Перхала Яна Івановича, який працював машиністом електричних турбін на Калуському калійному комбінаті. Через два роки в них на-

родилася донька Яніна, а ще через п'ять — син Роман. Мешкала сім'я на вул. Бічна, 72. Восени 1940 р. чоловіка Стефанії заарештували співробітники НКВС та ймовірно наприкінці червня 1941 р. розстріляли. З весни 1942 р. вона працювала бухгалтером, а з березня 1945 р. — касиром ОРС (відділу робітничого постачання) Калуського калійного комбінату. Того ж року Стефанія вийшла заміж за начальника підсобного господарства комбінату — Лещія Ярослава Дмитровича. Весною 1947 р. вона з ним розлучилася, 21 грудня того ж року була обрана депутатом міської ради. На початку квітня 1948 р. Стефанія була залучена керівником міського проводу ОУН Дзундзою Йосипом («Боксером») до підпільної мережі. Виконувала функції інформатора ОУН. У травні 1948 р. передала «Боксеру» розвідувальний звіт про роботу комбінату за перший квартал, а ще через місяць — про роботу цехів, кількість продукції, а також охорону. Крім того Стефанія передала у підпілля виготовлені нею чотири пілотки. Заарештована 1 листопада 1948 р. співробітниками Долинського райвідділу МДБ. Засуджена 18 червня 1949 р. Особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР.) Від важких умов життя захворіла туберкульозом. Поламала 1 вересня 1955 р. на роботі праву ногу та отримала другу групу інвалідності. Звільнена 14 серпня 1956 р. Реабілітована 28 жовтня 1993 р. *(ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 12284; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Книга друга. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. С. 37).*

280. **Лєвандовський Мар'ян**, народився 1906 р. у с. Влащинці Кременецького повіту Волинської губернії (Російська імперія). Поляк. Навчався у Вишнівецькій ремісничій школі. Закінчив підофіцерську школу та служив «плютуновим» в польській армії. З літа 1941 р. працював в «Заготзерно» с. Карначівка Збаразького району Тернопільської обл. Весною 1943 р. був призначений на посаду заступника командира сотні УПА Щурика Семена. Закликав поляків у різних селах Лановецького, Вишнівецького і Збаразького районів вступати до його підрозділу. Оскільки Щурик Семен не справлявся з поставленими обов'язками, Мар'ян фактично керував повстанським підрозділом. Згодом очолив зазначену сотню, яка входила до складу куреня УПА Климишина Івана («Крука»). Діяв на території Лановецького та Вишнівецького районів. На початку травня 1943 р. брав участь у вигнанні німецького гарнізону, який укріпився в місцевому костелі. Ще через три місяці — в обстрілі дрезини із «баншуцами» (охорона залізниці). Тоді ж у бою з німцями біля с. Гнидава Мар'ян отримав важке поранення розривною кулею в ногу. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 22, арк. 8; Стецишин О. УПА інтернаціональна. Львів: Часопис, 2015. С. 289; Пушук І. Волиняни про «Волинь-43». Українська пам'ять про польську експансію на український північний захід у 1938–1944 рр.: усноісторичний аспект. Луцьк, 2017. С. 429–431).*

281. **Лисицький Броніслав**, народився 1924 р. у с. Болярка Новоград-Волинського району Житомирської округи (УСРР). Батько — Лисицький Антон Йосифович. Матір — Клементина. Обоє поляки. Мав сестру Аделію. Після смерті матері у 1926 р. мешкав з бабцею Петрунелею. У 1935 р. від неї втік до м. Ленінград, де був затриманий співробітниками НКВС. Відправлений до Петрозаводського відділу народної освіти. Навчався у дитячому будинку селища Піндуга Медвеж'єгорського району (Автономна Карельська РСР). На початку 1941 р. влаштувався працювати в місцевий клуб, а ще через кілька місяців — робітником на верф. Супроводжуючи баржу, прибув у грудні 1941 р. у м. Рязань. Звідти був призваний до Червоної армії. Направлений до школи диверсантів при ЦК ВЛКСМ у Москві. Після її закінчення у березні 1942 р. відбув у підпорядкування штабу 38-ої армії Південно-західного фронту. Через три місяці перекинутий у складі групи з десяти диверсантів на територію Житомирської обл. Виконував бойові завдання у складі загону «За Перемогу» радянського партизанського загону Малікова Степана. Нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Після демобілізації у травні 1944 р. працював комірником колгоспу імені Тельмана в с. Болярка, а з 1946 р. — завідувачем складу «Заготзерно» на станції Курне Червоноармійського району Житомирської обл. Підозрювався у розтраті державних коштів. Через двоюрідного брата Лисицького Цезаря («Назара») налагодив 20 травня 1947 р. зв'язок з учасниками ОУН «Пташкою», «Миколою» та «Кущем». Отримав від них завдання придбати ножі для виготовлення з дерева кліше для листівок та печаток. Використовував для підпільної роботи псевдоніми «Борис» та «Котовський». Під час наступної зустрічі з «Пташкою» 10 червня 1947 р. отримав від нього чотири пуди картоплі, а також завдання створити в Червоноармійському районі Житомирської обл. боївку ОУН. Того ж місяця залучив до підпілля жителів с. Улашівка цього ж району Дяченка Андрія та Мельника Миколу. 19 червня 1947 р. знову зустрівся з «Пташкою» та «Кущем». Отримав від них автомат ППШ, тридцять патронів, 150 листівок та 1000 карб. Через два дні передав 360 карб. зв'язковому ОУН Лисицькому Цезарю («Назару») для придбання зброї, а також Дяченку Андрію 70 карб. та сорок антирадянських листівок, які той повинен був розповсюдити в Житомирі та Коростишеві. Разом з останнім тієї ж ночі в колгоспній фермі с. Тетерівка Червоноармійського району забрав овечку. Через кілька днів Броніслав підробив печатку та штамп Майданської сільради. 4 липня 1947 р. у с. Улашівка його заарештували співробітники МДБ. Також у нього вилучили автомат, печатку та штамп. Засуджений 22 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбуваву селищі Явас Зубово-Полянського району (Мордовська АРСР). Скаргу Броніслава щодо перегляду його справи 29 жовтня 1955 р. прокуратура Прикар-

патського військового округу відхилила. Реабілітований 15 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29520).*

282. **Лисицький Цезар,** народився 1923 р. у с. Слобода Чернецька Новоград-Волинського району Житомирської округи (УСРР). Батько — Лисицький Петро (Пьотр) Йосифович, помер 5 травня 1947 р. Матір — Вікторія Фаустівна. Обоє поляки. Закінчив вісім класів середньої школи. Одружився з Поляничко Станіславою Антонівною. Мешкав у с. Яворівка Новоград-Волинського району, де працював у місцевому колгоспі. Вступив у липні 1943 р. до радянського партизанського з'єднання Малєнкова Василя. Повернувся 4 січні 1944 р. додому. Працював обліковцем колгоспу імені Дзержинського. У вересні того ж року переїхав у м. Новоград-Волинський (вул. Чапаєва, 18). Працював радіотехніком. Упродовж листопада 1945 р. — січня 1946 р. перебував у службовому відрядженні в м. Станіслав. Із лютого 1947 р. працював електриком на Новоград-Волинському маслозаводі. Був звільнений 24 квітня того ж року. Після цього займався приватною торгівлею. Щоб обміняти акумулятор на картоплю виїхав у квітні 1947 р. у с. Мужеловичі Ярунського району Житомирської обл. Увечері його зупинили учасники боївки ОУН Мельника Миколи («Павла»). Під час короткої бесіди з підпільниками погодився закупити на базарі Новоград-Волинського необхідні товари. Того ж вечора Цезар спільно з боївкою ОУН «Миколи» брав участь в пограбуванні колгоспного складу із зерном. Наступного місяця прибув на пункт підпільного зв'язку в будинку жителя с. Сторожів Корецького району Рівненської обл. Тишкевича Андрія. Отримав від учасників ОУН «Миколи», «Пташки» та «Куща» завдання відремонтувати кишеньковий годинник. Зазначена зустріч повторилася 29 квітня 1947 р. Після виконання поставленого завдання отримав для ремонту ще три годинники та гроші для придбання фотоапарата. У червні 1947 р. привіз підпільникам замовлені товари. Отримав для ремонту радіоприймач німецького виробництва. Заарештований 14 липня 1947 р. співробітниками Корецького райвідділу МДБ. Засуджений 19 червня 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в «Особлазі» № 2 (м. Норильськ). Був переведений 18 серпня 1953 р. до «Ангарлагу». Звільнений 21 липня 1956 р. Повернувся до м. Новоград-Волинський. Одружився з Козер Вірою. Переїхав 22 листопада 1986 р. у м. Луганськ (квартал Щербакова 1а, квартира 96), де невдовзі помер. Реабілітований 10 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 7609).*

283. **Лінчинський Кароль**, народився 1887 р. у с. Торське Заліщицького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Лінчинський Василь (поляк), помер у 1900 р. Через шість років померла також матір. Мав сестру Уляну, 1884 року народження. Одружився з Анною Григорівною, 1888 року народження. Сім'я мала дітей: Філіпа, 1912 року народження, Франка, 1914 року народження і Михайла, 1925 року на-

родження. Дозволив у жовтні 1949 р. учасникам ОУН Недзвецькому Роману («Ромку»), «Миську» та «Василю» спорудити у своєму господарстві криївку. Неодноразово викликав до них розвідницю Божик Антоніну. Отримував від односельчанок Прогодюк Марії і Білявської Марії продукти для приготування підпільникам їжі. Дізнався 17 лютого 1950 р., що про криївку в його господарстві відомо співробітникам Заліщицького райвідділу МДБ. Того ж дня попередив підпільників про небезпеку. Після цього вони негайно перейшли в інше місце. Через сім днів учасники ОУН знову прийшли до будинку Кароля та забрали залишені в криївці речі. Заарештований 7 липня 1950 р. співробітниками Заліщицького райвідділу МДБ. Засуджений 29 листопада 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (м. Караганда, Казахська РСР). Звільнений 5 березня 1955 р. Реабілітований 10 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14343; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 328, арк. 308)*.

284. **Ліпард Петро**, народився 1923 р. у с. Новий Витків Радехівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Ліпард Міхал — поляк. Матір — українка. Працював столяром. Вступив до підрозділу УПА, де під псевдонімом «Нещасний» виконував функції зв'язкового. Заарештований 24 квітня 1944 р. співробітниками Сокальського райвідділу НКВС. Засуджений 28 лютого 1945 р. військовим трибуналом Львівського Військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Канськ Красноярського краю (РРФСР), де помер 25 червня 1947 р. Реабілітований 18 січня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 34842; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 176)*.

285. **Ліпінський Едуард**, народився 1924 р. у с. Круки Дубенського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Ліпінський Петро (Пьотр), 1893 р. народження. Матір — Анастасія, 1894 р. народження. Обоє поляки. Мав молодших братів Григорія і Володимира, а також молодшу сестру Лідію. Вступив у квітні 1944 р. до сотні УПА «Зірки» куреня Котика Семена («Докса»). Отримав псевдонім «Чайка». На озброєнні мав гвинтівку. Проходив військову підготовку в с. Ступно. Упродовж 21–25 квітня 1944 р. брав участь у бою з танковим підрозділом військ НКВС під Гурбами. Отримав кульове поранення лопатки лівого плеча. Був підібраний повстанцями та перенесений на підводу. Через дві доби вночі на території Корецького району Рівненської обл. таємно залишив свою сотню та намагався повернутися додому. Заарештований 17 травня 1944 р. червоноармійцями на хуторі біля с. Річки. Переданий співробітникам Корецького райвідділу НКВС. Допити відбувалися в м. Острог Рівненської обл. Засуджений 6 січня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Рів-

ненської обл. до розстрілу. Рішенням Військової колегії Верховного суду СРСР від 17 лютого 1945 р. смертний вирок замінили на 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Сєвостлазі» (Магаданська обл). Звільнений 27 серпня 1956 р. Оселився в м. Червоноармійськ Рівненської обл. Згодом переїхав до м. Кривий Ріг (вул. Польова, 91) Дніпропетровської обл. Реабілітований 24 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 7270).*

286. **Лістовський Броніслав**, народився 4 липня 1930 р. у с. Забара Кременецького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Лістовський Станіслав Іванович, 1904 року народження (поляк), загинув у серпні 1943 р. у с. Літовище (ймовірно вбитий учасниками УПА). Матір — Марія Яківна, 1910 року народження (українка). Закінчив сім класів школи: спочатку в с. Забара, а згодом — в с. Жолобки. Член ВЛКСМ. Влітку 1948 р. за завданням учасників ОУН «Шпака» та Цимбалюка Трохима («Петруся») передав їм батарею для радіоприймача. Отримав від жителя с. Обич Вознюка Михайла («Горіха») пакет із грошима, які вручив Цимбалюку Степану («В'юну»). Також передавав учасникам ОУН «грипси», літературу та листи до квітня 1949 р. У вересні 1949 р. вступив до Кременецького лісового технікуму. Заарештований 1 жовтня 1949 р. співробітниками Шумського райвідділу МДБ. Відправлений для допитів до Кременецької в'язниці. Засуджений 2 грудня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (м. Джезказган Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 8 січня 1955 р. Мешкав у с. Лужок Компанаївського району Кіровоградської обл. Реабілітований 22 жовтня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12775).*

287. **Ліщавський Станіслав**, народився 13 березня 1913 р. у с. Ліщава Долішня Добромильського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Батько — Ліщавський Пьотр. Матір — Лабяк Марія. Служив у 1935 р. рядовим 3 піхотного полку Війська Польського в м. Ярослав. Вступив 10 листопада 1945 р. до сотні УПА Сорочака Володимира («Ворона»). Отримав псевдонім «Крутий». Виконував функції стрільця. Мав на озброєнні карабін та гранати. У грудні 1945 р. брав участь у нападі на радянський військовий обоз біля с. Лукавиця. Наступного місяця брав участь у знищенні двох мостів у с. Тиров Волоський Перемиського повіту. Заарештований 29 квітня 1946 р. підрозділом польської армії. Засуджений 17 травня 1947 р. виїздною сесією окружного суду в Сяноці до розстрілу. Вирок виконано 22 травня 1947 р. *(Літопис УПА. Т. 22: УПА в світлі польських документів. Книга перша: Військовий суд оперативної групи «Вісла». Упорядник Є. Штендера. Торонто-Львів, 1993. С. 63–64, 444).*

288. **Лопатицький Збігнєв**, народився в с. Горішня Вигнанка Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). По-

ляк. Спочатку підтримував ОУН «мельниківців», а згодом перейшов на сторону «бандерівців». Працював у Чортківській міській типографії. Разом із Гуцал Ольгою у жовтні 1944 р. нелегально друкував військові квитки для учасників ОУН *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 3881, т. 1, арк. 50 зв)*.

289. **Лубянецька Катерина (Катажина)**, народилася 1899 р. у с. Доброводи Збаразького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вішян Петро, помер у 1923 р. Матір — Юліана. Обоє поляки. Мала брата Валентина, який виїхав до Польщі. Закінчила два класи школи. Вийшла заміж за українця Лубянецького Павла Михайловича, якого 1944 р. мобілізували до Червоної армії, де він загинув на фронті. Сім'я мала сина Петра. З березня 1949 р. переховувала на горищі свого будинку учасників ОУН Бучковського Михайла та його брата Миколу. Готувала їм їжу та прала білизну. Оперативна група Збаразького райвідділу МДБ 14 серпня 1949 р. о 6 годині здалеку помітила двох озброєних чоловіків, які вибігли з будинку Катерини. Під час переслідування Бучковського Миколу застрелили, а Михайлу вдалося втекти. Того ж дня Катерину та її сина Петра заарештували. Засуджена 13 вересня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Степлазі» (м. Балхаш Карагандинської обл., Казахська РСР). У грудні 1953 р. отримала інвалідність. Звільнена 5 січня 1955 р. Повернулася в с. Доброводи. Реабілітована 26 листопада 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13941)*.

290. **Лубянецький Петро (Пьотр)**, народився 6 серпня 1927 р. у с. Доброводи Збаразького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Лубянецький Павло Михайлович (українець), матір — Вішян Катерина (полька). Закінчив п'ять класів школи. З 1947 р. працював у поштовому відділенні сусіднього с. Іванчани. З березня 1949 р. переховував на горищі свого будинку учасників ОУН Бучковського Михайла та його брата Миколу. Надавав їм розвідувальну інформацію. Намагався зранку 14 серпня 1949 р. заховати в курятнику залишену підпільниками зброю та обмундирування. Того ж дня разом із матір'ю Катериною був заарештований співробітниками Збаразького райвідділу МДБ. Засуджений 13 вересня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (м. Джезкаган-Кенгір Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 3 травня 1955 р. Оселився в м. Караганда. Згодом повернувся в с. Доброводи, де працював робітником на кар'єрі. Одружився з Анастасією Павлівною та переїхав ув с. Чумалі Збаразького району Тернопільської обл. Помер 31 жовтня 1988 р. Реабілітований 14 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13941)*.

291. **Луч Владислав,** народився 15 липня 1909 р. у с. Верхрата Равського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько —

Луч Дмитро. Матір — Крупа Анна. Обоє поляки. Римо-католик. Закінчив чотири класи початкової школи. З 1945 р. мешкав у с. Гожелін Любінського повіту Нижньосілезького воєводства. Надавав допомогу командиру Військової округи УПА «Сян» Онишкевичу Мирославу («Оресту»). Заарештований у лютому 1949 р. співробітниками МГБ ПНР. Допити відбувалися у Вроцлаві *(Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках XX століття. Невідомі документи з архівів спецслужб. Т. 9: Організація українських націоналістів у Польщі. 1944–1950. Ліквідація керівних структур. Частина 2. Варшава-Київ, 2017. С. 1270–1274).*

292. **Луч Ян**, народився 16 серпня 1918 р. у с. Гійче Равського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Луч Дмитро. Матір — Крупа Анна. Обоє поляки. Римо-католик. Закінчив чотири класи початкової школи. Упродовж 1938–1939 рр. служив старшим стрільцем 56 піхотного полку в с. Кротошин Львівського повіту. Після війни мешкав у с. Клекач Томашівського повіту Люблінського воєводства. З 1945 р. надавав допомогу командиру Військової округи УПА «Сян» Онишкевичу Мирославу («Оресту»). Переховував у своєму господарстві його архів. Згодом переїхав у с. Пустків Журавський Вроцлавського повіту Нижньосілезького воєводства. Працював комірником на цукровому заводі. За завданням «Ореста» у квітні 1947 р. забрав пакунок у жительки м. Катовіце Сілезького воєводства. У листопаді того ж року кілька разів надавав допомогу учаснику ОУН Недзвецькому Павлу («Богдану»). Останній був охоронцем «Ореста» та підшуковував місце для безпечного осідку. Заарештований у квітні 1948 р. співробітниками польських органів безпеки *(Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках XX століття. Невідомі документи з архівів спецслужб. Т. 9: Організація українських націоналістів у Польщі. 1944–1950. Ліквідація керівних структур. Частина 2. Варшава-Київ, 2017. С. 1050–1058, 1079, 1166, 1194).*

293. **Любрицький Стах**, народився 1905 р. у с. Яблунівка Дубенського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Любрицький Йосиф, помер у 1914 р. Матір — Катерина, померла в 1929 р. Обоє поляки. Мав молодших братів Олександра та Михайла. Любрицькі мешкали на хуторі Крейштек. Одружився з українкою Гречук Ольгою, 1914 р. народження зі с. Вокович. У 1935 р. в сім'ї Любрицьких народилася донька Богдана (Дануся). Влітку 1944 р. Стах був мобілізований Вербським районним військкоматом та направлений до господарської частини з ремонту будинків у м. Рівне. Через сім місяців звідти дезертирував та повернувся додому. Ще через три місяці заарештований співробітниками Козинського райвідді-

лу НКВС та відправлений працювати на Вербській торфовій дільниці. У 1947 р. звільнився та повернувся додому. Наступного року влаштувався працювати в колгосп с. Яблунівка. З весни 1948 р. надавав допомогу підпільникам ОУН «Ярку», «Володі», Іванюку Олексію («Костику») і Дзебі Василю («Миколі»). Переховував їх у своєму будинку та забезпечував продуктами (хлібом, салом, цибулею і огірками). Влітку 1948 р. за наказом «Ярка» їздив у с. Софіївку, де отримав від прибічників ОУН друкарську машинку та передав її підпіллю. За особисті кошти придбав польову сумку, яку передав «Ярку». Закупив для підпілля у Львові канцелярські товари (зошити, блокноти, олівці), а також компаси. Заарештований 25 березня 1950 р. співробітниками Козинського райвідділу МДБ. Допити проводилися в тюрмі м. Рівне. Засуджений 26 травня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Рівненської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (Карагандинська обл., Казахська РСР). Звільнений 8 червня 1956 р. Реабілітований 6 квітня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 12307).*

294. **Лягус Нестор**, народився 25 листопада 1929 р. у с. Костянтинівка Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Лягус Петро Михайлович, 1905 року народження (поляк). Матір — Степанида Григорівна, 1904 року народження. Мав братів: Мирона, 1936 року народження, Євстафія, 1938 року народження, Степана, 1940 року народження, Ярослава, 1942 року народження, Богдана, 1945 року народження та Романа, 1947 року народження. Закінчив 1944 р. чотири класи школи с. Костянтинівка. Продовжив навчання в м. Тернопіль. Спочатку у польській школі № 3, а згодом в українській № 1. Після її закінчення у 1947 р. вступив до Станіславського медичного інституту. Був членом ВЛКСМ. У лютому 1949 р. налагодив зв'язок зі Стебельською Мирославою, яка була зв'язковою провідника Великобірківського району ОУН Кисіля Петра («Романа»). За її наказом через жителя м. Станіслав Григорьєва Леоніда виготовив для неї фальшиве свідоцтво про народження на прізвище Олейник Оксани Володимирівни. Отримав за цю послугу 425 крб. Через п'ять місяців у с. Великі Гаї Микулинецького району Тернопільської обл. знову зустрівся в будинку Гладкої Параски зі Стебельською Мирославою та за винагороду в 200 крб передав ще один фальшивий паспорт на прізвище Ясіновська Ольга Іванівна. Втретє на початку жовтня 1949 р. зустрівся зі згаданою підпільницею та отримав від неї листівки. Заарештований 27 жовтня 1949 р. співробітниками МДБ Львівської залізниці на станції Тернопіль. Засуджений 26 грудня 1949 р. військовим трибуна-

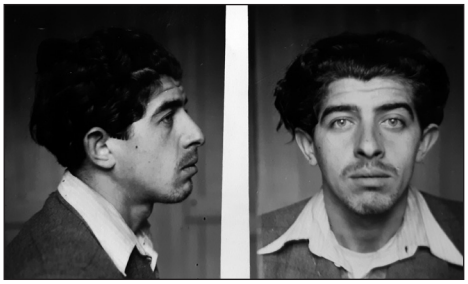

лом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (м. Джезкаган, Казахська РСР). Звільнений 7 липня 1954 р. Мешкав у селищі Новий Майкудук біля м. Караганда. Навчався в технічному училищі № 3. Повернувся 19 березня 1956 р. у м. Тернопіль, де і мешкав (вул. Пушкіна, 5, квартира 157). Реабілітований 13 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13389)*.

295. **Лящинський Зиновій**, народився 1923 р. у с. Сущин Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Лящинський Йосиф Герезимович, 1890 року народження (поляк). Матір — Марія Тимківна, 1900 року народження (українець). Закінчив шість класів школи. Одружився з односельчанкою Марією Іванівною, 1926 року народження. Забраний весною 1942 р. на примусові роботи в Німеччину. У травні 1945 р. був звільнений. Кілька місяців працював у Дрогобицькій обл. на підсобному підприємстві військової частини, а восени того ж року повернувся додому. Працював столяром у колгоспі імені Молотова. Залучений 1946 р. Жукевичем Володимиром («Голкою») до підпілля ОУН. Виконував функції інформатора. Крім того постачав підпільникам продукти та гроші. Завербований 5 серпня 1949 р. під оперативним псевдонімом «Лісник» у таємні інформатори лейтенантом МДБ Долговим. Однак від прибуття на явки ухилявся та жодних цінних матеріалів не надав. Водночас продовжував надавати допомогу підпіллю ОУН. У 1950 р. у сім'ї Лящинських народилася донька Зеновія. Заарештований 27 березня 1950 р. співробітниками Струсівського райвідділу МДБ. Засуджений 20 вересня 1950 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Песчанлазі» (станція Карабас Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 9 червня 1956 р. Повернувся в с. Сущин, де працював на фермі колгоспу імені Мічуріна, а з 2 жовтня 1974 р. — муляром Тернопільської механізованої колони тресту «Київм'ясомолремонту». У 1958 р. у сім'ї Лящинських народився син Ярослав. Реабілітований 11 березня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14303)*.

296. **Мазур Йосиф**, народився 1919 р. у с. Підгайчики Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Мазур Ян (поляк). Мав братів Кароля, 1914 року народження, Мартина, 1927 року народження і сестру Анну, 1930 року народження. Закінчив сім класів сільської школи та чотири класи школи залізничників. З 1934 р. працював у паровозному депо станції Львів. Через три роки повернувся в с. Підгай-

чики. Одружився з Марією, 1924 року народження. Весною 1941 р. Йосифа призвали до Червоної армії. Служив в обслузі станкового кулемета. Під Вітебськом наприкінці липня того ж року потрапив у полон до німців. Невдовзі був відправлений працювати до фермерського господарства в Латвії. Повернувся весною 1944 р. у с. Підгайчики. У 1945 р. у сім'ї Мазурів народилася донька Анелія. З вересня 1946 р. надавав допомогу учасникам ОУН Гусак Михайлу («Гуку») та Голинському Володимиру («Славку»). Періодично переховував їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. Заарештований 6 березня 1947 р. співробітниками Рудківського райвідділу МДБ. Засуджений 21 квітня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. у Самборі до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Рішенням Верховного суду СРСР від 13 березня 1948 р. був переданий 22 квітня тог ж року представникам польських органів влади для відбуття покарання. Реабілітований 8 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26707).*

297. **Мазур Станіслав**, народився 1928 р. у с. Лани-Соколівські Стрийського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Мазур Йосиф (поляк). Працював ковалем на вагонно-ремонтному заводі в м. Стрий. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 27 жовтня 1948 р. співробітниками Стрийського міськвідділу МДБ. Засуджений 12 листопада 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 11 лютого 1956 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 1471; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 305).*
298. **Мазурик Михайлина**, народилася 1929 р. у с. Ходорківці Жидачівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Мазурик Юзеф, 1893 року народження (поляк). Матір — Анастасія, 1897 року народження. Навчалася в школі. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 7 січня 1945 р. співробітниками Новострілищанського райвідділу НКДБ. Звільнена 19 липня 1945 р. з-під варти. Батьків Михайлини 30 січня 1945 р. виселили в м. Архангельськ РРФСР. Звільнені 30 вересня 1949 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 1502; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів, Жидачівський район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 345).*
299. **Майхрук Володимир (Влодзімеж)**, народився 1917 р. у с. Воробіївка Збаразького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Майхрук Август Сильвестрович, 1880 року народження (поляк). Матір — Анна Іллівна, 1884 року народження. Мав братів Романа, 1908 року народження та Петра, 1910 року народження. Закінчив два класи школи. Перейшов у квітні 1945 р. на нелегальне становище. Всту-

пив під псевдонімом «Чорний» до боївки самооборони УПА Думанського Григорія («Явора»). Мав на озброєнні гвинтівку та ніс охорону села з метою попередження підпільників щодо появи радянських військових. Заарештований 29 грудня 1945 р. співробітниками Новосельського райвідділу НКДБ. Засуджений 11 червня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Помер 16 лютого 1948 р. в ув'язненні. Реабілітований 20 вересня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 3950; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 83, арк. 235).*

300. **Макота Марія**, народилася 1905 р. у м. Болехів Долинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Галус Дмитро, 1884 року народження, поштовий службовець, помер у 1936 р. Матір — Емілія, померла в 1930 р. Обоє були поляками. Мала сестру Галину, 1901 року народження. Закінчила у 1917 р. чотири класи школи. Вийшла 1927 р. заміж за українця Миколу Макоту та мешкали в Болехові. Сім'я мала дітей: Олександра 1930 року народження, Галину 1934 року народження, Ярослава 1944 року народження та Іванну. Влітку 1949 р. разом із чоловіком встановили зв'язок з учасниками кущової боївки ОУН «Підкови». Інформували їх про події в Болехові, виконували функції зв'язкових та постачали продукти (передали пів кабана). Олександр Макота встановив у червні 1950 р. в районі с. Танява зв'язок із кур'єрською групою Закордонних частин ОУН (постачав їм продукти). Заарештована 4 серпня 1950 р. співробітниками Болехівського райвідділу МДБ у своєму будинку (вул. Червоноармійська, 115). Засуджена 17 жовтня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в м. Тайшет Іркутської обл. (РРФСР). Хворіла хронічним циститом. Звільнена 18 квітня 1955 р. із табору та 4 липня 1956 р. зі спецзаслання. Реабілітована 16 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 5812).*

301. **Маленицький Франц,** народився 13 березня 1911 р. у с. Острів Малинської волості Радомишльського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Маленицький Герон. Матір — Франка Тимофіївна. Обоє поляки. Закінчив 1929 р. семирічну школу в м. Малин. Вступив 10 травня 1930 р. до Шполянського педагогічного технікуму, який закінчив у 1932 р. Одружився з Альбіною Маленицькою. У них 1934 р. народилася донька Галина, а ще через два роки син Анатолій. Франц працював вчителем неповної середньої школи у с. Татарновичі, а згодом — у с. Владівка Чоповицького р-ну Київської обл. Водночас закінчив 13 січня 1939 р. навчання у Бердичівському педагогічному інституті. Повернувся у серпні 1941 р. у с. Острів. Із червня 1942 р. працював дільничним агрономом с. Каленське цього ж району. Відвідував у жовтні 1943 р. таємну нараду ОУН, де випив з підпільниками чарку горілки. Заарештований 5 грудня 1943 р. співробітниками УНКДБ Київської обл. Виправданий 22 верес-

ня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Київської обл. та звільнений з-під варти *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 19335).*

302. **Малецький Володимир (Влодзімеж)**, народився 1896 р. у с. Зубрець Бучацького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Малецький Стах (поляк). Мав брата Михайла, 1887 року народження (виїхав до Польщі). Упродовж 1914–1918 рр. служив в австрійській армії на італійському фронті. Був одружений з українкою Теклею Андріївною. Мав дітей: Марію, 1923 року народження та Мечислава, 1933 року народження. У листопаді 1946 р. встановив зв'язок із боївкою СБ Бучацького надрайону ОУН Кривенького Івана («Захара»). Надавав для укриття свій будинок та забезпечував продуктами. Дозволив викопати в своєму господарстві криївку, де підпільники переховувалися до травня 1947 р. Заарештований 7 листопада 1947 р. співробітниками Золотопотоцького райвідділу МДБ. Засуджений 6 квітня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у селищі Явас Зубово-Полянського району Мордовська АРСР. Звільнений 24 серпня 1955 р. із «Дубравлагу» та 30 червня 1958 р. –зі спецпоселення в Хабаровському краю. Повернувся в с. Зубрець, де помер у 1980 р. Реабілітований 22 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7814).*

303. **Маліновська Вікторія**, народилася 1909 р. у с. Королівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Маліновський Франциск Вікентійович (поляк). Вікторія мала сестру Анну та брата Валентина, а також сина Євгенія. Мешкала на хуторі Бабія-Лоза. Працювала в колгоспі «10-річчя жовтня». З липня 1947 р. разом із батьком надавала допомогу трьом учасникам ОУН. Укривала в своєму будинку та забезпечувала продуктами. Отримувала від підпільників тканини, одяг і взуття, забране в ліспромгоспі. Заарештована 20 лютого 1948 р. співробітниками Емільчинського райвідділу МДБ. Засуджена 19 березня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Норильлазі» (м. Норильськ Красноярського краю, РРФСР). Звільнена 7 травня 1955 р. Реабілітована 4 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29596).*

304. **Маліновський Франциск**, народився 1867 р. у с. Королівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Маліновський Вікентій (поляк). Мав дітей: Анну, Вікторію та Валентина. Мешкав на хуторі Бабія-Лоза. З 1930 р. працював у колгоспі «10-річчя жовтня». З липня 1947 р. разом із донькою Вікторією надавав допомогу трьом учасникам ОУН. Укривав у своєму будинку та забезпечував продуктами. Отримував від підпільників тканини, одяг і взуття, забране в ліспромгоспі. Заарештований 20 лютого 1948 р. співробітниками Емільчинського райвідділу МДБ. Засуджений 19 березня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів.

Покарання відбував у «Норильлазі» (м. Норильськ Красноярського краю, РРФСР), де помер 14 березня 1951 р. Реабілітований 4 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29596).*

305. **Маліцька Катерина (Катажина)**, народилася 1927 р. у с. Шипівці Заліщицького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Золотий Ігнацій Костянтинович, 1890 року народження (поляк), помер у 1942 р. Матір — Варвара Яківна, 1900 року народження, померла у 1944 р. Мала старшу сестру Павліну. Закінчила чотири класи школи. Вивезена у серпні 1942 р. на примусові роботи в Німеччину. Спочатку працювала у «бауера» (фермера), а з грудня 1943 р. — на бавовняній фабриці м. Маркліз. Разом із жительками Житомирської обл. Гаєвською Галиною та Пушенко Наталією намагалася звідти втекти. На колишньому кордоні з Польщею вони були схоплені німцями та відправлені штрафними робітниками на гумовий завод у м. Зайденберг, де виробляли шини для автомобілів. Через три місяці знову спробували втекти, але схоплені німцями та відправлені до концтабору Освенцім. Наприкінці 1944 р. Катерину з іншими в'язнями перевели в м. Занберг (Баварія), де була звільнена весною 1945 р. підрозділом Червоної армії. Повернулася в с. Шипівці. Вийшла заміж за місцевого поляка Маліцького Адама Дмитровича, 1917 року народження. Чоловіка заарештували 1947 р. за крадіжку зерна та засудили до 5 років ув'язнення. Катерина самостійно виховувала доньку Марію. З грудня 1949 р. надавала допомогу учасникам ОУН Левку Василю («Владку») та Кібзую Івану («Волі»). Погодилася на спорудження ними у своєму будинку криївки. Готувала підпільникам їжу та надавала розвідувальну інформацію. Зазначені підпільники переховувалися в криївці до квітня 1950 р. Під оперативним псевдонімом «Поля» у січні 1950 р. була завербована в таємні інформатори співробітником Товстенського райвідділу МДБ. Однак продовжувала допомагати підпільникам. Водночас дезінформувала радянських оперативників. Під час перевірки 10 жовтня 1950 р. співробітниками Товстенського райвідділу МДБ будинку Катерини в ньому виявили криївку. Того ж дня її заарештували. Допити відбувалися в Чортківській в'язниці. Засуджена 17 лютого 1951 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 24 липня 1956 р. Вийшла заміж та змінила прізвище на Куцинак. Мешкала в с. Лучинське Роздільнянського району Одеської обл. Реабілітована 5 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14427).*

306. **Малюга Михайлина**, народилася 1916 р. у с. Бурдяківці Борщівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро). Батько — Малюга Василь (українець). Матір — Юзефа (полька). Щоб уникнути де-

портації 9 жовтня 1947 р. перейшла на нелегальне становище. Виконувала функції зв'язкової ОУН. Мала псевдонім «Галичанка». Загинула у липні 1949 р. під час оточення винищувальним батальйоном МДБ в с. Лосяч Скала-Подільського району Тернопільської обл. Похована в с. Бурдяківці *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8194, т. 1, арк. 144; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 526, арк. 6; Мизак Н. За тебе, свята Україно. Кн. 1: Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН-УПА. Чернівці: Буковина, 1998. С. 388).*

307. **Малюга Михайло**, народився 1923 р. у с. Бурдяківці Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Малюга Василь (українець). Матір — Юзефа (полька). Перейшов у 1944 р. на нелегальне становище. Вступив до боївки підрайону ОУН Соловея Ярослава («Нечая»). Мав псевдонім «Дзвін». На основі агентурних даних 24 січня 1948 р. оперативна група Скала-Подільського райвідділу МДБ оточила в с. Гуштин господарство Івана Завгороднього (поляк, голова колгоспу імені Калініна). Підпільники «Дзвін» та «Нечай», які переховувалися на горищі конюшні, відмовилися здаватися та загинули у перестрілці. Тіла відвезли до приміщення райвідділу МДБ *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8194, т. 1, арк. 144; спр. 9471, арк. 122; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 274, арк 39, 198–200; Мизак Н. За тебе, свята Україно. Кн. 1: Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН-УПА. Чернівці: Буковина, 1998. С. 388).*

308. **Мандзин Станіслав**, народився 1924 р. у с. Липинки Мостиського повіту Львівського воєводства (Польща Республіка). Батько — Мандзин Микола Іванович, 1897 року народження (українець). Матір — Сузанна Антонівна, 1899 року народження (полька). Мав брата Юзефа, 1930 року народження, а також сестер Кароліну, 1926 року народження і Марію, 1928 року народження. Був учасником підрозділу УПА. Щоб уникнути арешту виїхав у 1946 р. до Польщі. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 38173, арк. 26, 42).*

309. **Мамот Марія**, народилася 1901 р. у м. Бердичів Київської губернії (Російська імперія). Батько — Міліневський Станіслав Граціанович. Матір — Анна Миколаївна, 1876 року народження. Обоє поляки. Закінчила три класи приходської школи та чотири класи міської школи. З весни 1917 р. працювала в адресному столі Бердичівської поліції. Вийшла заміж за українця Мамота Михайла Мефодійовича, 1901 року народження. Мала з ним сина Генріха. Наприкінці 1920 р. перейшла працювати на посаду секретаря-друкарки до Бердичівського міського відділу праці. Переїхала у 1929 р. із чоловіком у м. Погребища Вінницької обл. Працювала завідувачем їдальні, а з 1930 р. — перукарні. Повернулася 1938 р. з чоловіком в Бердичів. Працювала у реєстратурі поліклініки, а з 1939 р. — секретарем при місцевій електростанції. Весною 1941 р. чоловіка мобілізували до Червоної армії. Вступила наприкінці вересня того ж року до складу Бердичівського міського осередку ОУН на чолі з Савчуком Митро-

фаном. Виголосила на зібранні присягу. Працювала завідувачем перукарні при шкірзаводі, а з січня 1942 р. — діловодом в міськвідділі державного забезпечення. У березні 1943 р. була звільнена через скорочення штату. З 14 січня 1944 р. працювала старшим інспектором держпостачання при Бердичівській міській раді. Мешкала на вул. Житомирська, 40. Заарештована 13 квітня 1944 р. співробітниками міського відділу НКДБ. На допиті з'ясувалося, що Марія видала місцевим євреям фіктивні паспорти, які врятували їм життя. Зокрема, Штивильбанту Шмулю, Стронцицькому Арону, Горштейну Петру, Негребецькій Зінаїді та іншим. Справу 28 червня 1944 р. припинили та звільнили з-під варти. Це рішення обґрунтували допомогою радянському підпіллю. Працювала секретаркою голови Бердичівського міськвиконкому *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 4264).*

310. **Мандзин Юзеф**, народився 1930 р. у с. Липинки Мостиського повіту Львівського воєводства (Польща Республіка). Батько — Мандзин Микола Іванович, 1897 року народження (українець). Матір — Сузанна Антонівна, 1899 року народження (полька). Мав брата Станіслава, 1924 року народження, а також сестер Кароліну, 1926 року народження і Марію, 1928 року народження. Закінчив чотири класи школи. Зустрів увечері 12 квітня 1947 р. п'ятьох учасників боївки ОУН. Допоміг їм забрати одяг та взуття у будинках трьох місцевих жителів: Олеха Франца, Костецького Йосифа і Костини Антона. Віддав підпільникам револьвер системи «Наган». Заарештований 28 квітня 1947 р. співробітниками Мостиського райвідділу МДБ. Засуджений 31 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 8 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував на станції Норильськ Красноярського краю (РРФСР). Звільнений 23 жовтня 1952 р. із табору та 12 липня 1956 р. зі спецпоселення. Заборонено повертатися у Дрогобицьку обл. Батьків і сестер Юзефа виселили 21 жовтня 1947 р. у с. Ур-Бедарі Гур'євського району Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнили 12 липня 1956 р. Реабілітовані 5 травня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 38173; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 610).*

311. **Мартиновський Олексій**, народився 1912 р. у с. Олексин Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Мартиновський Касян (поляк). Одружився з українкою Козишин Анастасією, 1917 року народження. Демобілізувався 1947 р. з Радянської армії. З вересня 1949 р. разом із дружиною доглядав за дворічним сином Петром провідника ОУН на Північно-західних українських землях (ПЗУЗ) Галаси Василя («Орлана») та Савчин Марії («Марічки») *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 456, арк. 24–25, 28).*

312. **Марущак Марія**, народилася 1895 р. у м. Львів (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Батько — Казимир. Закінчила чотири класи школи. Вийшла заміж за жителя в с. Кам'янка Львів-

ського повіту українця Марущака Адама Климентійовича, 1882 року народження та переїхала до нього. Чоловік Марії працював санітаром-дезінфектором епідеміологічної станції. Сім'я мала дітей: Анну, 1917 року народження, Станіслава, 1919 року народження, Юрія, 1933 року народження та Іванну, 1939 року народження. З листопада 1948 р. Марія надавала допомогу своєму племіннику — референту СБ Сокальської округи ОУН Петрушевичу Степану («Зету»). Переховувала його у своєму будинку, постачала продукти, прала білизну. Наприкінці листопада 1950 р. під стодолою Марущаків її син Юрій та підпільник «Василько» викопали криївку. У ній переховувався «Зет» та невідома підпільниця. Заарештована 23 січня 1952 р. співробітниками Брюховицького райвідділу МДБ. Засуджена 13 травня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 29 квітня 1955 р. Реабілітована 17 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5, спр. 22632).*

313. **Марущак Юрій**, народився 1933 р. у с. Кам'янка Львівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Марущак Адам Климентійович, 1882 року народження (українець), працював санітаром-дезінфектором епідеміологічної станції. Матір — Марія Казимирівна, 1895 року народження (полька). Мав братів та сестер: Анну, 1917 року народження, Станіслава, 1919 року народження та Іванну, 1939 року народження. Наприкінці листопада 1950 р. разом із підпільником «Васильком» викопав під стодолою батьківського будинку криївку. У ній переховувався двоюрідний брат Юрка — референт СБ Сокальської округи ОУН Петрушевич Степан («Зет»). Супроводжував 21 січня 1952 р. його до Львова та перейшов на нелегальне становище *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5, спр. 27639, т. 2, арк. 244–245,т. 3, арк. 103).*
314. **Матковський Броніслав**, народився 1929 р. у с. Вовківці Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Учасник боївки ОУН Дудка Семена («Дністра»). Мав на озброєнні мав карабін *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13323, арк. 214).*
315. **Маховський Казимир**, народився 1922 р. у с. Нова Гребля Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Маховський Франк (поляк), помер в 1944 р. Матір — Катерина Дмитрівна, 1878 року народження. Мав сестер Марію, 1905 року народження та Юлію, 1918 року народження. Закінчив чотири класи школи. Одружився з Ольгою Іванівною, 1930 року народження. Остерігаючись призову влітку 1944 р. перейшов на нелегальне становище та самостійно переховував-

ся. Вийшов у лютому 1946 р. з повинною. Працював бригадиром колгоспу «Червона Зірка». На початку 1948 р. надав свій будинок для укриття провіднику Букачівського району ОУН Левицькому Михайлу («Туристу»), а також «Солов'ю». За наказом оунівців «Мака» та «Туриста» викликав у липні 1949 р. на зустріч Лучковського Андрія, а через кілька днів передав через нього підпільникам молоко та пироги. Наступного місяця носив «Туристу», «Донцю» та «Солов'ю» в поле їжу. Того ж року в сім'ї Маховських народився син Зенон. Заарештований 25 червня 1950 р. співробітниками Букачівського райвідділу МДБ. Засуджений 18 серпня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (м. Теміртау Карагандинської обл., Казахська РСР), де з липня 1953 р. працював старшим кухарем. Звільнений 17 квітня 1956 р. Реабілітований 16 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 7446).*

316. **Мединська Устинія**, народилася 1898 р. у с. Балин Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Ян (поляк). Працювала в місцевому колгоспі. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 6 лютого 1952 р. співробітниками Смотрицького райвідділу МДБ. Засуджена 6 серпня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Кам'янець-Подільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітована 25 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27478; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 923).*

317. **Мельнарович Броніслав**, народився 1930 р. у м. Самбір Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Мельнарович Станіслав Іванович, 1900 року народження. Матір — Агнешка Франківна, 1906 року народження. Обоє поляки. Сім'я мешкала на вул. Дальня, 31. Броніслав мав брата Маріана, 1937 року народження. Закінчив 1945 р. чотири класи школи. Працював з 1948 р. візником у колгоспіу імені «30-річчя УРСР». З осені 1949 р. надавав допомогу учасникам ОУН: Васьківу Степану («Мандрівному»), Мацишину Омеляну («Грому») та Висоцькому Петру («Березі»). Постачав їм продукти. Упродовж трьох діб допомагав лікувати в будинку Пук Чеслава, пораненого «Березу», який згодом помер. За наказом «Мандрівного» у грудні 1949 р. виготовив для загиблого труну та брав участь у похоронах. Заарештований 29 квітня 1950 р. співробітниками Самбірського міськвідділу МДБ. Засуджений 21 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (м. Братськ Ір-

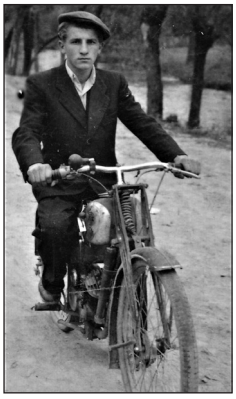

кутської обл., РРФСР). Згодом був переведений до «Сєввостлагу» (м. Магадан, РРФСР). Звільнений 4 травня 1956 р. Повернувся в м. Самбір (вул. Мічуріна, 31) Дрогобицької обл. Реабілітований 12 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23718; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 382).*

318. **Местовський Вітольд**, народився 1925 р. у с. Чорна Стежка Смолявицького району Мінського округу (Білоруська РСР). Батько — Местовський Людвіг (поляк). Матір — білоруска. Закінчив сім класів школи. За ухилянння від виїзду на роботу в Німеччину був 15 лютого 1943 р. відправлений до концтабору біля м. Барановичі (Білорусь). Працював на будівництві залізниці. Згодом був переведений до м. Рівне. У лютому 1944 р. під час відправлення на роботу до Німеччини, біля м. Великі Мости (Сокальщина), вдалося втекти. Перейшов лінію фронту. У с. Садки Острозького району (Рівненщина) був затриманий учасниками УПА та 29 квітня 1944 р. вступив до сотні Герасимчука Якова («Шрама»). Отримав псевдонім «Сокіл». Проходив військову підготовку, а також займався збором у населення продуктів для своєї сотні. Заарештований 26 червня 1944 р. співробітниками Острозького райвідділу НКВС. Засуджений 26 серпня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Рівненської обл. до розстрілу. Реабілітований 26 листопада 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 14787)*.

319. **Метлашевська Антоніна**, народилася 1924 р. у с. Пултовці Жмеринського району Вінницької округи (УСРР). Батько — Метлашевський Микола Войцехович (поляк), заарештований у 1937 р. співробітниками НКВС. Матір — Явна Лукерія Назарівна (українка), померла у 1929 р. Після цього батько одружився з українкою Теклею Трохимівною, 1911 року народження. Мала сестер Юзефу, 1922 року народження і Розалію, 1935 року народження. Закінчила сім класів школи. Працювала в колгоспі імені Леніна помічником бухгалтера. З осені 1949 р. надавала допомогу трьом учасникам боївки Вінницького надрайону ОУН Демчука Йосипа («Лугового»). Укривала їх у своєму будинку. Отримала від підпільників п'ять антирадянських листівок, які читала разом із сестрою Юзефою. Неодноразово закупляла для них у Вінниці та Браїлові продукти для приготування їжі. У листопаді 1949 р. учасники боївки ОУН принесли до будинку Юзефи зарізану свиню, яку забрали в с. Рожок-Микулинецький Літинського району Вінницької обл. Після сало засолили та заховали на горищі. Восени 1950 р. закупила у Вінниці для учасників боївки ОУН «Лугового»: пляшку синього чорнила, пачку грузин-

ського чаю, кишеньковий ліхтарик, два ножі та три ремені. Взимку 1950 р. підпільники принесли Юзефі на зберігання тканини та ковдри. Отримала від них у подарунок дві пари срібних сережок. Взимку 1951 р. підпільник заховав у будинку Метлашевських скриню з агітаційною літературою та папером. Через два тижні учасники боївки ОУН усе це забрали. Заарештована 14 березня 1952 р. співробітниками Жмеринського райвідділу МДБ. Засуджена 25 квітня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Вінницької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в с. Красноборськ Котласького району Архангельської обл. (РРФСР). Звільнена 8 травня 1956 р. Повернулася в с. Пултовці. Реабілітована 18 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 27556).*

320. **Мисак Емілія**, народилася 1924 р. у с. Дубини Стрийського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Полька. Вийшла заміж за українця Мисака Івана Федоровича, 1921 року народження. У 1943 р. у них народилася донька Регіна-Надія. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Мисака Івана 30 серпня 1947 р. заарештували співробітники МДБ та засудили 28 вересня того ж року до 10 років виправно-трудових таборів. Емілію з донькою виселили 21 жовтня 1947 р. у Муромцевський район Омської обл. (РРФСР). Звільнені 10 липня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 648).*
321. **Михайлів Кароліна**, народилася 1911 р. у с. Розваж Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Вийшла заміж за українця Михайліва Івана Павловича, 1904 р. та переїхала до нього в с. Гумниська того ж повіту. Сім'я мала доньок: Станіславу, 1936 року народження, Чеславу, 1937 року народження і Марію, 1939 року народження. За допомогу підпіллю ОУН 19 липня 1947 р. співробітниками Олеського райвідділу МДБ був заарештований Михайлів Іван та 26 серпня того ж року засуджений до 10 років виправно-трудових таборів. Кароліну з доньками виселили 22 жовтня 1947 р. у Чусовський район Молотовської обл. (РРФСР). Звільнені 1 листопада 1957 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 295).*
322. **Мізюк Василь**, народився 14 жовтня 1918 р. у с. Романівка Теребовлянського повіту (ЗУНР). Батько — Мізюк Василь (українець), загинув за кілька місяців до народження сина в Альпах на італійському фронті. Матір — Свєнта Катажина (полька). Самостійно виховувала Василя та ще двох дітей — Антона й Анну. Незважаючи на загибель чоловіка вона продовжувала водити дітей до греко-католицької церкви. Сама ж Катажина ходила до костелу святого Юзе-

фа в сусіднє с. Могильниця. Василь був учасником молодіжних товариств «Луг» та «Просвіта». Разом з односельчанами Думанським Мирославом, Коралем Ярославом та Куликом Володимиром у 1937 р. створили в селі осередок ОУН. Присягу в них приймав Ярослав Стецько. Який мав дружину Мизику Євгенію з Романівки. У 1940 р. Василя мобілізували до Червоної армії. Службу проходив на Уралі, а згодом у Білоруській РСР. Разом зі своїм підрозділом здався у полон німцям. Перебував у таборі біля Вроцлава. У березні 1942 р. був звільнений та із запаленням легень повернувся додому. До кінця травня 1942 р. одужав. Хоча втратив половину правої легені. Влітку того ж року був відправлений місцевим проводом ОУН на Волинь, де створювалися перші повстанські загони. Під псевдонімами «Моряк» та «Сич» служив чотовим у військовій групі УПА «Тютюнник» під керівництвом Корінця Дмитра («Бористена»). Брав участь у рейді на Житомирщину. На початку лютого 1944 р. отримав поранення. За згодою «Бористена» повернувся додому, де легалізувався та прожив до смерті 14 жовтня 2001 р. *(Неймовірна історія життя та боротьби сотенного УПА Василя Мізюка. Галінфо (2018, 16 жовтня): https://galinfo.com.ua/news/neymovirna_istoriya_zhyttya_ta_borotby_sotennogo_upa_vasylya_mizyuka_297954).*

323. **Мілецький Михайло**, народився 1902 р. у с. Сасів Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Походив із польсько-української сім'ї. Одружився. Сім'я мала двох дітей. Під псевдонімом «Боярин» служив стрільцем у сотні УПА Щигельського Володимира («Бурлаки»). Загинув 30 березня 1945 р. у бою з військами НКВС біля с. Береги Горішні Ліського повіту Підкарпатського воєводства. Наказом штабу Військової округи «Сян» від 20 січня 1946 р. посмертно присвоєно звання вістуна *(Повстанські могили. Упорядник Є. Місило. Варшава-Торонто: Літопис УПА, 1995. С. 45; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 320).*
324. **Міллер-Цуняк Зофія**, народилася 1919 р. у м. Бориня Турківського повіту (ЗУНР). Згодом сім'я переїхала в с. Комарники того ж повіту. Мала брата Валентія, 1929 р. Вийшла заміж та змінила прізвище на Цуняк. Разом із братом надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселені 21 жовтня 1947 р. у м. Копейськ Челябінської обл. (РРФСР). Після звільнення 29 вересня 1956 р. виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга тринадцята: Стрийський район, Турківський район, м. Трускавець, м. Червоноград. Львів: Пам'ять, 2023. С. 700).*
325. **Міллер Стефанія**, народилася 1886 р. у с. Йодлівка Ярославського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Вийшла заміж за українця Міллера Вікентія та переїхала до нього в с. Майдан Дрогобицького повіту. Сім'я мала дітей: Ванду, 1918 року народження та Йосипа, 1930 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Стафанію

з дітьми виселили 26 вересня 1950 р. в Усть-Абаканський район Красноярського краю (РРФСР). Звільнені 25 липня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга четверта: м. Дрогобич, Дрогобицький район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 548).*

326. **Мірик Євгенія**, народилася 1927 р. у с. Розвадів Тарнобжеського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Мірик Станіслав, працював лісником. Матір — Францішка, 1905 року народження. Обоє поляки. Мала братів: Стефана, 1930 року народження, Яна, 1932 року народження, Едварда, 1938 року народження, Генріха, 1940 року народження, а також сестру Іванну, 1934 року народження. Закінчила 1938 р. чотири класи школи. Восени наступного року сім'я переїхала в с. Гусаків Нижанковицького району Дрогобицької обл. Наступного року помер батько Євгенії. З літа 1947 р. до будинку Євгенії шість разів заходили учасники боївки СБ Крукеницького району ОУН Дзюбан Михайла («Андрійка»). Вона їх інформувала щодо появи в селі прикордонників, а також готувала їжу. Заарештована 12 вересня 1948 р. співробітниками 89-го Мостиського прикордонного загону військ МВС. Засуджена 27 листопада 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Ангарлазі» (станція Ангарськ Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 9 листопада 1954 р. із табору і 7 лютого 1958 р. — зі спецпоселення в Читинській обл. (РРФСР). Реабілітована 31 травня 1993 р. Матір, братів і сестру 23 жовтня 1949 р. виселено до Чернишевського району Читинської обл. (РРФСР). Звільнені 23 вересня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 29731; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 630).*

327. **Мишолівський Микола**, народився 1915 р. у с. Затемне Перемишлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Мишолівський Михайло Миколайович, 1884 року народження (українець). Матір — Магдалина-Марія, 1889 року народження (полька). Мав братів Степана і Євстахія. Згодом сім'я переїхала в с. Лагодів. Учасник підпілля ОУН. Мав псевдоніми «Лісовий» та «Недобитий». Мешкав у Львові (вул. Глинянський тракт, 41). Заарештований 26 квітня 1947 р. співробітниками Червоноармійського райвідділу МДБ м. Львів. Засуджений 8 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Воркута (Комі АРСР). Звільнений 23 квітня 1962 р. зі спецпоселення. Реабілітований 25 березня 1993 р. Батьків та братів виселили 21 жовтня 1947 р. у Бєловський район Кеме-

ровської обл. (РРФСР), де у вересні 1948 р. помер Мишолівський Михайло. Решта були звільнені 25 квітня 1958 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 29114; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 213).*

328. **Мокшанський Борислав**, народився 1924 р. у м. Київ (УСРР). Батько — Мокшанський Франц (поляк), помер у 1932 р. Матір — Єфросинія Петрівна, 1897 року народження (українка). Мав сестер Галину, 1926 року народження та Октавію, 1928 року народження. Сім'я Мокшанських мешкала на вул. Комінтерну, 27, квартира 45. Закінчив сім класів школи та фабрично-заводське навчання. Вступив до ВЛКСМ. Працював токарем механічного цеху заводу «Транссигнал». Відправлений у липні 1943 р. з Києва на примусові роботи в Німеччину. Наступного місяця в м. Теребовля йому вдалося втекти з потяга та влаштуватися на роботу до мешканця с. Малів Крупника Степана. Під загрозою вивозу до Німеччини 25 лютого 1944 р. перейшов у с. Янів того ж району. Приєднався 15 березня 1944 р. до сотні УПА «Сокола». Отримав псевдонім «Воробей». Мав на озброєнні гвинтівку. Перейшов 10 травня 1944 р. до сотні «Меча» куреня «Довбуша». На хуторах біля с. Коновиця Шумського району 25 травня того ж року брав участь у бою з військами НКВС. Викинув гвинтівку та кілька днів переховувався у зв'язкових ОУН. Вийшов 5 червня 1944 р. з повинною. Заарештований 16 червня співробітниками Шумського райвідділу НКВС. Рішенням відділу боротьби з бандитизмом Управління НКВС по Тернопільській обл. від 13 грудня 1944 р. справу щодо Бориславa припинили, а ще через п'ятнадцять днів звільнили з-під варти. Реабілітований 11 червня 1999 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 17171).*

329. **Морозовський Михайло**, народився 1899 р. у с. Перепельники Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Морозовський Ян (поляк). Закінчив чотири класи школи. Наприкінці липня 1944 р. був забраний німцями для риття окопів у район с. Грибляни біля м. Сколе. На початку вересня того ж року його у складі групи робітників захопили учасники УПА. Вступив до складу їхнього підрозділу. Заарештований 4 жовтня 1944 р. радянськими прикордонниками у лісі неподалік с. Гошів Болехівського району Станіславської обл. На суді був виправданий та звільнений з-під варти *(Стецишин О. УПА інтернаціональна. Львів: Часопис, 2015. С. 297).*

330. **Морозовський Ян**, народився в с. Широке Горохівського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Вступив у 1943 р. до УПА. Загинув у бою з німцями *(Стецишин О. УПА інтернаціональна. Львів: Часопис, 2015. С. 297).*

331. **Московяк Семен**, народився 1925 р. у с. Підсадки Львівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Московяк Михайло Семенович, 1878 року народження (українець). Матір — поль-

ка. Мав сестру Стефанію, 1920 року народження. Вступив до підрозділу УПА. Мав псевдонім «Зуб». Заарештований 18 липня 1946 р. співробітниками Сокільницького райвідділу МДБ. Засуджений 16 вересня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в Омській обл. (РРФСР). Звільнений 26 лютого 1955 р. із табору і 9 квітня 1956 р. — зі спецпоселення в Красноярському краю (РРФСР). Реабілітований 18 серпня 1992 р. Батька та сестру Семена виселили 21 жовтня 1947 р. у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл., де Московяк Михайло помер. Стефанію звільнили 1 серпня 1956 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 25845; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 617).*

332. **Мот Григорій**, народився в с. Туркотин Золочівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Мот Федір (українець). Матір — Катажина, 1900 року народження (полька). Учасник підрозділу УПА. Загинув наприкінці 1945 р. Матір Григорія 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Анжеро-Судженськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнена 20 березня 1956 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Торонто-Львів, 2002. С. 509; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 323).*

333. **Мудрак Магдалина**, народилася 17 жовтня 1915 р. у с. Митулин Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Онуфрій (поляк). Закінчила у 1926 р. чотири класи школи. Вийшла 1934 р. заміж за українця Мудрака Романа Онуфрійовича, 1907 року народження. Сім'я мала доньок: Анну, 1937 року народження і Марію, 1945 року народження. З лютого 1950 р. працювала у колгоспі «Нове життя». Унаслідок хвороби 14 лютого 1951 р. чоловік Магдалини помер. Увечері наприкінці листопада 1951 р. до її будинку зайшло двоє учасників ОУН: Пасерба Іван («Зенко») та ще один невідомий. Магдалина дозволила їм обладнати під своєю стодолою криївку. На початку грудня 1951 р. вони приступили до роботи. Також Магдалина передала підпільникам для будівництва дошки. До березня 1952 р. щоденно готувала їм їжу та маскувала вхід до криївки, періодично прала білизну, а також інформувала про появу в селі радянських військових. За отримані від підпільників 575 крб купила на базарі у Золочеві цигарки, центнер картоплі та житнє борошно. Упродовж квітня–травня 1952 р. двічі зустрічалася із «Зенком» та передавала йому продукти. Заарештована 21 черв-

ня 1952 р. співробітниками Красненського райвідділу МДБ. З криївки під стодолою Магдалини вилучили друкарську машинку, радіоприймач «Іскра» і брошури: «Історія української літератури», «Форма і тактика ОУН у боротьбі за УССД — єдино правильні», «Підсумки успіхів нашої національно-визвольної боротьби», «Осередок пропаганди і інформації», «За волю нації», «Шевченко і більшовики», «Про одну рушійну силу революції», «Сад і город», «Колгоспна комедія» і «Чому працюючі СССР живуть у постійній нужді». Засуджена 1 серпня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР), а згодом на станції Сухобезводне Семеновського району Горьківської обл. (РРФСР). Звільнена 24 червня 1956 р. Повернулася до с. Митулин Золочівського району Львівської обл. Реабілітована 14 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26767).*

334. **Мужик Іван (Ян)**, народився 1907 р. у м. Станіслав (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Мужик Олексій (українець). Матір — Марія Миколаївна, 1879 року народження (полька). Мешкав у с. Низколизи Коропецького повіту Тернопільського воєводства. Закінчив один клас школи. Одружився з українкою Оленою Сильвестрівною, 1905 року народження. Сім'я мала дітей: Михайла, 1929 року народження та Євгенію, 1934 року народження. Працював чоботарем, маляром, а ще періодично музикантом. З 10 грудня 1944 р. служив бійцем винищувального батальйону Коропецького райвідділу НКВС. Під час нападу 14 жовтня 1945 р. боївки ОУН Буряка Петра («Ведмедя») добровільно зі зброю перейшов на її сторону. Як стрілець проходив військову підготовку. Співробітниками Коропецького райвідділу НКВС 29 січня 1946 р. в лісі біля с. Низколизи було оточено криївку. У ній переховувалося тринадцять підпільників, які на пропозицію здатися з вигуком «За Самостійну Україну!» спробували прорватися. Під час перестрілки «Ведмідь» та його заступник Кроник Михайло («Свіжий») загинули. Настомість Іван та ще десять підпільників здалися у полон. Співробітники НКВС вилучили з криївки: кулемет, два автомати, карабін, дев'ять гвинтівок, а також дві тисячі патронів. Засуджений 23 березня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у Карагандинській обл. (Казахська РСР). Помер 21 червня 1952 р. о 10 год 5 хв у табірній лікарні від паралічу артеріальних клапанів. Реабілітований 11 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7363).*

335. **Мурховецький Рудольф**, народився 1918 р. у м. Астрахань (РСФРР). Батько — Мурховецький Йосип та матір — обоє поляки. Сім'я була евакуйована 1915 р. до Астрахані російськими військовими. Через вісім днів після народження Рудольфа його матір померла. Після цього Мурховець-

кий Йосип разом із сином та донькою Розалією повернулися в с. Бояни Чернівцького жудеця (Королівство Румунія). Рудольф у 1932 р. закінчив чотири класи народної школи. Того ж року помер батько. Після цього Рудольф влаштувався працювати на ковбасну фабрику в Чернівцях. Упродовж 1939–1940 рр. служив у румунській армії. Мешкав із сім'єю в с. Глибока Садгірського району. Отримав у травні 1944 р. повістку до районного військкомату та вирушив додому зібрати речі та попрощатися з рідними. Біля с. Глибока був затриманий учасниками УПА «Хитрим», «Ситим», «Підковою» та «Круком». Вони відвели Рудольфа до свого табору в горах біля с. Шепіт Вижницького району. Після бесіди з курінним УПА Шумком Василем («Луговим») його зарахували до рою «Сонного» на посаду кухаря. Водночас Рудольф отримав псевдонім «Кліщ». У вересні 1944 р. він перейшов на таку ж посаду до сотні Гулея Івана («Криги») куреня УПА Данилюка Назарія («Перебийноса»). Рудольфу видали карабін із бойовими набоями. У лютому 1945 р. був переведений до чоти Северина Івана («Скригуна»). Займався заготівлею в населення м'яса. У березні 1945 р. призначили на посаду коменданта боївки Садгірського району ОУН. Мав у своєму підпорядкуванні двадцять вояків. Організував напад на сільраду та кооперацію в с. Валява. Заарештований 21 червня 1945 р. співробітниками Заставнівського райвідділу НКВС. Засуджений 5 вересня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Степлазі» (м. Джезкаган Карагандинська обл., Казахська РСР). Працював на будівельних роботах. Звільнений 20 липня 1956 р. Мешкав у м. Нікольск Джезкаганської обл. (Казахська РСР). Розроблявся у 1985 р. місцевим міським відділом КДБ. У реабілітації 20 грудня 1991 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 5(Р), спр. 5505)*.

336. **Мушинська Анелія**, народилася 12 листопада 1910 р. у с. Олексіївка Єлисаветградського повіту Херсонської губернії (Російська імперія). Батько — Мушинський Карл Лаврентійович, 1871 року народження, працював в Кіровограді на заводі «Червона зоря», загинув влітку 1932 р. під час аварії потяга (їхав за хлібом на Кавказ). Матір — Марія Олександрівна, 1881 року народження, померла восени 1932 р. Обоє були поляками. Мала брата та сестер: Вінцентія, 1906 року народження, Людвігу, 1912 року народження, Юзефу, 1914 року народження та Антоніну, 1921 року народження. Працювала з квітня 1923 р. до вересня 1924 р. на фабриці з виробництва ґудзиків в Кіровограді. У 1926 р. закінчила семирічну школу та вийшла заміж за українця Лубінця Марка, який працював вчителем. Переїхала з ним до с. Тернівка Тишківського району Київської обл. У них 1931 р. народилася донька Вікторія, яка через два роки

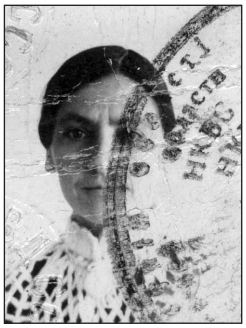

померла. Восени 1936 р. Анелія з чоловіком розлучилася та влаштувалася працювати обліковцем на завод «Червона Зоря» в Кіровограді. Із січня 1938 р. проживала в Києві, де навчалася у школі медсестер. Водночас працювала обліковцем на заводі медичних інструментів (вул. Фрунзе). Після закінчення навчання у вересні 1939 р. влаштувалася медсестрою в дитячий садок (вул. Курганська, 15). З 10 липня 1941 р. проходила військову службу санітаркою в стрілецькому полку Червоної армії. Неподалік м. Лубни Полтавської обл. потрапила 10 жовтня 1941 р. у полон до німців. Через п'ять днів з табору втекла та оселилася у сестри Красноутської Юзефи в с. Семиполки Броварського району Київської обл. Влаштувалася у листопаді 1943 р. працювати медичною сестрою в с. Шпитьки Бучанського району Київської обл., а 20 лютого 1945 р. — фельдшером медичного пункту в с. Колодіївка Станіславського району Станіславської обл. Надавала допомогу учасникам УПА. Зокрема, передавала медикаменти. Упродовж квітня 1945 р. лікувала на стаціонарі двох повстанців. Один із них хворів тифом, а інший був поранений в ногу. Навчала чотирьох санітарок УПА. За доносом двох колег була 10 травня 1945 р. заарештована співробітниками Станіславського райвідділу НКВС в с. Софіївка. Засуджена 7 грудня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Станіславської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в селищі Абезь Вожвинського району (Комі АРСР). Звільнена 27 лютого 1954 р. Слідчу справу за недостатності зібраних доказів припинили. Постановою УМВС Станіславської обл. від 16 серпня 1954 р. визнана незаконно засудженою *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 2626)*.

337. **Надкірничний Йосип (Юзеф)**, народився 1895 р. на хуторі Троянівка біля с. Бондарівка Копичинецького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Надкірничний Андрій, помер в 1905 р. (поляк). Матір померла в 1897 р. Мав сестру Ірину, 1892 року народження, яка виїхала 1945 р. до Польщі. Мав вуличне прізвисько «Юсько». Одружився з українкою Стефанидою Паньківною, 1905 року народження. Сім'я мала сина Корнія, 1926 року народження (згодом виїхав до м. Гожув-Великопольський Любуського воєводства). Йосип працював столяром в колгоспі імені Ворошилова. Зі серпня 1947 р. надавав допомогу учасникам боївки кущового провідника ОУН Олексюка Івана («Пелехатого»). Укривав їх в своїй стодолі та постачав продукти. Також виготовив дерев'яний люк для криївки. Заарештований 2 березня 1949 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджений 11 травня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 18 лютого 1955 р. Помер 9 квітня 1981 р. у с. Боднарівка та похований в сусідньому с. Суходіл Гусятинського району Тернопільської обл. Реабілітований 10 грудня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12154)*.

338. **Небощанська Катажина**, народилася 1886 р. у с. Дубаневичі Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Мала доньок: Францішку, 1911 року народження, Марію, 1925 року народження, а також сина Юзефа, 1914 народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 16 квітня 1949 р. із сім'єю в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Звільнена 12 грудня 1955 р. Виїхала в Польщу. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Пам'ять, 2017. С. 700).*
339. **Небощанська Марія**, народилася 1925 р. у с. Дубаневичі Рудківського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Матір — Небощанська Катажина, 1886 року народження (полька). Мала сестру Францішку, 1911 року народження і брата Юзефа, 1914 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 16 квітня 1949 р. із сім'єю в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Звільнена 12 грудня 1955 р. Виїхала в Польщу. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Пам'ять, 2017. С. 700).*
340. **Небощанська Францішка**, народилася 1911 р. у с. Дубаневичі Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Матір — Небощанська Катажина, 1886 року народження (полька). Мала сестру Марію, 1925 року народження і брата Юзефа, 1914 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 16 квітня 1949 р. із сім'єю в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Звільнена 12 грудня 1955 р. Виїхала в Польщу. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Пам'ять, 2017. С. 700).*
341. **Небощанський Юзеф**, народився 1914 р. у с. Дубаневичі Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Матір — Небощанська Катажина, 1886 року народження (полька). Мав сестер Францішку, 1911 року народження і Марію, 1925 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 16 квітня 1949 р. із сім'єю в Нанайський район Хабаровського краю (РРФСР). Звільнений 12 грудня 1955 р. Виїхав в Польщу. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга сьома: Буський район, Городоцький район. Львів: Пам'ять, 2017. С. 700).*
342. **Недзельський Євстахій**, народився 1931 р. у с. Біла Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська республіка). Батько — Недзельський Домінік (поляк). Євстахій навчався в Чортківській музичній школі. Підтримував у 1948 р. зв'язок з учасниками ОУН «Мироном» та «Вировом». Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 6855, т. 1, арк. 234).*
343. **Неофіта Олімпія**, народилася 1892 р. у м. Нижанковичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Ви-

йшла заміж за українця Неофіта Дмитра Івновича, 1878 року народження. Разом із чоловіком надавали допомогу учаснику ОУН Неофіту Степану («Сірку»). Виселені 30 квітня 1950 р. у Молчановський район Томської обл. (РРФСР). На спецпоселенні 29 квітня 1956 р. помер Дмитро, а Олімпію звільнили 18 грудня 1957 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 412).*

344. **Нечєпоровський Тадеуш**, мешкав у с. Киселівка Володимирського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. У квітні 1943 р. вступив до створеної вчителем Домбровським Целестином самооборони з двадцяти місцевих поляків. Зазначений підрозділ налагодив співпрацю з куренем УПА Антонюка Порфирія («Сосенка»). Згодом до самооборони Свійчева приєдналося ще приблизно сімдесят польських юнаків з Домінополя, Ясенівки, Миколаївки, Свійчівки, Турії, Буд Осівських, Ковалівки, Маршалківки, Лежахіва, Чеснівки, Киселівки та інших населених пунктів Володимирського повіту. На їхній основі «Сосенко» створив сотню. Базувався зазначений підрозділ самооборони в стодолах Домінополя, де новобранці проходили військове навчання. Як символ братерства з українцями вояки носили на кашкетах кружечок із жовто-блакитним та біло-червоним прапорами. Однак поступово польські вояки почали втікати та переходити на службу в німецьку поліцію. У ніч проти 11 липня 1943 р. вони намагалися нейтралізувати охорону повстанського штабу загону УПА «Січ». Однак напад вдалося відбити. Після цього учасники УПА провели каральну акцію на Домінопіль. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92; Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa 1990. S. 103; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa 2008. S. 914–915; Ковальчук В. Літопис УПА. Нове серія. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО «Заграва», «Турів», «Богун» (серпень 1942–грудень 1943). Київ-Торонто 2007. С. 754).*

345. **Ольшевський Віцентій**, народився 1917 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ольшевський Марцін, 1874 року народження, матір — Розалія, 1895 року народження. Обоє поляки. Мав брата Юзефа, 1920 року народження. Одружився з жителькою с. Чаплі Марією, 1922 року народження. Сім'я мала дітей: Яніну, 1940 року народження, Владислава, 1942 року народження і Юліана, 1947 року народження. З весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). На даху його будинку була криївка. Виселений 7 січня 1949 р. із сім'єю в Лазовський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 10 вересня 1954 р. виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 161; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 421–422).*

346. **Онищук Зофія**, народилася 1932 р. у с. Бордуляки Бродівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Онищук Стефан Стефанович, 1895 року народження (поляк). Мала братів: Ярослава, 1934 року народження, Броніслава, 1936 року народження і Тадея, 1941 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 28 квітня 1952 р. із батьком та братами в м. Якутськ (РРФСР). Звільнена 4 серпня 1958 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 620–621).*
347. **Онищук Стефан**, народився 1895 р. у с. Бордуляки Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Онищук Стефан (поляк). Мав доньку Зофію, 1932 року народження і синів: Ярослава, 1934 року народження, Броніслава, 1936 року народження та Тадея, 1941 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 28 квітня 1952 р. із дітьми в м. Якутськ (РРФСР), де у 1954 р. помер. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 620–621).*
348. **Онищук Ярослав**, народився 1934 р. у с. Бордуляки Бродівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Онищук Стефан Стефанович, 1895 року народження (поляк). Мав сестру Зофію, 1932 року народження та братів Броніслава, 1936 року народження і Тадея, 1941 року народження. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 28 квітня 1952 р. із батьком, братами і сестрою в м. Якутськ (РРФСР). Звільнений 23 червня 1958 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 620–621).*
349. **Орлинська Анелія**, народилася 1915 р. у с. Чортория Тернопільського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Володимир (поляк). Закінчила чотири класи школи. Працювала в місцевому колгоспі. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 2 червня 1945 р. співробітниками Микулинецького райвідділу НКВС. Засуджена 12 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітована 19 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 6731; Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга п'ята. Тернопіль, 2018. С. 227).*
350. **Орловський Антон**, народився в с. Пеняки Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Орловський Юзеф (поляк). Учасник боївки ОУН. Загинув влітку 1940 р. у сутичці зі співробітниками Заложцівського райвідділу НКВС *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 1(Р), спр. 13444, арк. 143–144, 182).*
351. **Орловський Франк**, народився 1909 р. у с. Пеняки Бродівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Бать-

ко — Орловський Юзеф (поляк). Учасник боївки ОУН. Загинув влітку 1940 р. у сутичці зі співробітниками Заложцівського райвідділу НКВС *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 1(Р), спр. 13444, арк. 143–144, 182).*

352. **Осташевський Лука**, народився 20 жовтня 1898 р. у с. Застав'є Томашів-Любельського повіту Люблінської губернії (Російська імперія). Батько — Осташевський Максиміліан. Матір — Запоровська Анна. Обоє поляки. Римо-католик. Закінчив чотири класи школи. Одружився з Шиманович Юлією. Сім'я мала двох дітей. Із 1945 р. мешкав у с. Вірчин гміни Зимна Вода Любінського повіту Нижньосілезького воєводства. Надавав допомогу учасникам УПА. Укривав їх у своєму будинку, забезпечував продуктами та коштами. Передав командиру військової округи УПА «Сян» Онишкевичу Мирославу («Оресту») п'ять пакетів та два листи з Великобританії. Заарештований 22 жовтня 1948 р. співробітниками МГБ ПНР *(Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках XX століття. Невідомі документи з архівів спецслужб. Т. 9: Організація українських націоналістів у Польщі. 1944–1950. Ліквідація керівних структур. Частина 2. Варшава-Київ, 2017. С. 1260, 1276–1278).*

353. **Осташевська Марія**, народилася 2 лютого 1927 р. у м. Угнів Равського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Осташевський Лука, 1898 року народження. Матір — Шиманович Юлія. Обоє поляки. Римо-католичка. Закінчила сім класів школи. З 1945 р. мешкала в с. Вірчин гміни Зимна Вода Любінського повіту Нижньосілезького воєводства. Разом з батьком надавала допомогу командиру військової округи УПА «Сян» Онишкевичу Мирославу («Оресту») *(Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках XX століття. Невідомі документи з архівів спецслужб. Т. 9: Організація українських націоналістів у Польщі. 1944–1950. Ліквідація керівних структур. Частина 2. Варшава-Київ, 2017. С. 1260–1262, 1278).*

354. **Островський Казимир**, народився в м. Летичів Проскурівської округи (УСРР). Походив із польсько-української сім'ї. Восени 1941 р. вступив до мережі ОУН. Заарештований 1943 р. німцями та розстріляний у в'язниці м. Старокостянтинів *(Мизак Н., Горбатюк В. За тебе свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Кн. 5. Чернівці: Букрек, 2006. С. 146).*

355. **Охотна Марія**, народилася 1912 р. у с. Раска Київської губернії (Російська імперія). Батько — Курята Франц Йосифович (поляк), помер в 1933 р. Матір — Юзефа Каленківна (полька). Марія вийшла заміж за українця Охотного Дмитра Андрійовича, який працював в Тетерівському ліспромгоспі. Мала дітей: Ніну, 1939 року народження, Володимира, 1941 року народження та Франца, 1944 року народження. Будинок Охотних 11 квітня 1943 р. спалили німці. Тому сім'я переїхала в сусіднє селище Пісківка. Повернулися у листопаді 1943 р. до с. Раска та почали будувати будинок (допомагав двоюрідний брат). На початку 1944 р. чоловіка мобілізували

до Червоної армії, де він пропав безвісти. Працювала в колгоспі селища Пісківка. Упродовж трьох місяців переховувала дезертирів з Червоної армії — Прокопенка Івана, Коваленка Сергія та Яворського Флора, які підтримували зв'язок з боївкою УПА Садовського Мирона («Ваньки»). Заарештована 28 січня 1945 р. співробітниками Бородянського райвідділу НКВС. Рішенням військового трибуналу Київського військового округу від 12 липня 1945 р. звільнена за амністією на підставі указу Президії Верховної Ради СРСР від 7 липня того ж року у зв'язку з «Перемогою над гітлерівською Німеччиною». Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 62499, т. 3).*

356. **Павелько Антон**, народився 1908 р. у с. Золотковичі Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Павелько Ян Бартоломійович (поляк), помер в 1940 р. Матір — Марія Матвіївна (українка). Мав сестер Рибку Єву, 1909 року народження і Флоренцію, 1922 року народження. Закінчив два класи школи. У 1929 р. був призваний в польську армію. Однак через стан здоров'я через чотири місяці його звільнили. З травня 1946 р. переховував у своєму будинку доньку учасника ОУН Бочарську Марію Остапівну, 1930 року народження. До будинку Павельків 25 червня 1946 р. зайшли: комендант надрайонної жандармерії УПА «Міша», його охоронець «Вихор» та санітарка «Лєна». Остання упродовж трьох днів лікувала підпільників від отриманих поранень в хліві Антона. Після цього їх підводою Дахович Іван перевіз в інше село. Заарештований 11 липня 1946 р. співробітниками Крукеницького райвідділу МДБ. Під час обшуку серед соломи в хліві знайшли бинти та медикаменти. Засуджений 30 серпня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Омськ РРФСР. Звільнений 16 квітня 1955 р. та 22 квітня 1956 р. — зі спецпоселення в с. Чернігівка Усть-Татарського району Новосибірської обл. (РРФСР). Реаблітований 22 грудня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 37343; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 648).*

357. **Павлик Марія**, народилася 1920 р. у с. Бандрів Лісього повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Дмитро (українець), помер в 1942 р. Матір — Пеленська Анна Антонівна, 1915 року народження (полька). Обоє працювали вчителями початкових шкіл. Мала брата Володимира. У 1931 р. вступила до гімназії м. Перемишль. Через чотири роки туди також переїхали батьки. У 1939 р. Марія закінчила гімназію та вийшла заміж за місцевого жителя Павлика Володимира Івановича, 1915 року народження, який був учасником ОУН. Переїхала з ним наступного року до м. Стальо-

ва Воля, де чоловік очолював охорону місцевого заводу. У 1941 р. подружжя повернулося до Перемишля, де в них народився син Ігор. Після цього чоловік Марії проходив військову службу в німецькому підрозділі «Нахтігаль». У листопаді 1942 р. він вирішив не поновлювати контракт. Після цього сім'я переїхала в с. Синява Ярославського повіту, де чоловік Марії працював в кооперації. Наприкінці 1943 р. вони прибули до Львова. Тимчасово мешкали в брата Марії. У липні 1944 р. подружжя вирішило повернутися в с. Бандрів Ліського повіту. Однак в с. Трійця Перемишльського району чоловік Марії налагодив зв'язок із керівництвом підпілля ОУН та під псевдонімом «Пік» очолив Військову округу УПА № 6 (Перемишльщина). Восени 1944 р. сім'я переїхала в с. Галівка Самбірського району, ще через місяць — в с. Ріп'яна, а в березні 1945 р. — до с. Стрілки. Марія влаштувалася працювати вчителькою до місцевої школи. Через два місяці прибула до Львову, де намагалася через Катецьку Віру налагодити зв'язок з керівництвом ОУН та домовитися, щоб чоловіка нелегально переправили через кордон. Заарештована 25 липня 1945 р. співробітниками прикордонних військ НКВС. Засуджена 3 жовтня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання вібувала в Мордовській АРСР. Звільнена 11 грудня 1954 р. Реабілітована 20 липня 1995 р. *(ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 75195).*

358. **Павлович Владислав**, народився 1922 р. у с. Чуква Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Одружився з Анелією, 1924 року народження. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 4 квітня 1950 р. у Молчановський район Томської обл. (РРФСР). Після звільнення 10 лютого 1956 р. виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 683).*
359. **Палішевський Йосиф**, народився 1919 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Із весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). У його господарстві під стайнею була криївка. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 162–163).*
360. **Палубяк Юзеф**, мешкав на хуторі біля с. Соколів Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Восени 1947 р. надавав допомогу боївці СБ Золотниківського району ОУН Румаку Павлу («Сулимі»). Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 208, арк. 70зв).*
361. **Паробек Казимир**, народився 1926 р. у с. Різдвяни Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Матір — Кароліна, 1905 року народження (полька). Закінчив два класи школи. Працював приймальником молока. Ухиляючись від призову до Червоної армії, вступив у липні 1944 р. до боївки ОУН Легенького Петра («Довбуша»). Отримав гвинтівку та псевдонім «Грабок». Пройшов місячну військову підготовку

в Карпатах. Після цього увійшов до складу кущової боївки ОУН «Зуба». Брав участь у вбивстві 22 квітня 1945 р. уповноваженого Теребовлянського райвідділу НКВС Желіховського та бійця винищувального батальйону Білоуса, а через чотири дні — в пограбуванні магазину с. Семенів. Під час прочісування солдатами військ НКВС с. Підгора Теребовлянського району 2 травня 1945 р. о 5 год 30 хв у хліві жительки Євдокії Бурбело було виявлено трьох учасників ОУН. Помітивши супротивника, вони відкрили вогонь. Унаслідок перестрілки хлів загорівся. Після цього підпільники намагалися втекти, однак солдати одного застрелили, а двох поранили та схопили. Серед них був Казимир. Засуджений 9 липня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Норильлазі». Звільнений 31 травня 1956 р. Оселився в м. Норильськ Красноярського краю (РРФСР). Реабілітований 14 червня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12375)*.

362. **Партика Михайло (Міхал)**, народився 1903 р. у с. Чижки Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Партика Федір (українець). Матір — Анна Матеушівна, 1869 року народження (полька). Мав сестру Буробіс Михайлину, 1905 року народження. Закінчив два класи школи. Одружився з Марією Антонівною, 1908 року народження. У 1933 р. у них народилася донька Павлина. Восени 1944 р. був мобілізований до польської армії. Служив на фронті. Після демобілізації весною 1945 р. повернувся додому. У липні 1947 р. зібрав для учасників ОУН 100 крб. Заарештований 24 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ на станції Самбір. Засуджений 11 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Із 21 грудня 1947 р. покарання відбував на будівництві Байкало-Амурської магістралі. Переведений 3 лютого 1949 р. в «Озерлаг» (Братський район Іркутської обл.). Звільнений 4 лютого 1955 р. із табору та 2 липня 1956 р. — зі спецпоселення в Хабаровському краї (РРФСР). Реабілітований 15 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28170)*.

363. **Партика Стефанія**, народилася у квітні 1929 р. у с. Горинка Кременецького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Партика Михайло (поляк). Матір — українка. Закінчила 1941 р. чотири класи школи. Вступила у серпні 1945 р. до станичного осередку ОУН під керівництвом «Сашка». Під погрозою арешту усієї сім'ї була 15 квітня 1946 р. завербована в таємні інформатори оперуповноваженим Великодедеркальського райвідділу МДБ Шуляком. Отримала агентурний псевдонім «Соя». Через кілька днів Стефанія зізналася станичному «Сашку», що підписала зобов'язання МДБ. Щоб не виконувати агентурних завдань, виїхала 24 квітня 1946 р. до Кременця, де вступила на кравецькі курси. Наступного місяця в с. Горинка до Стефанії підійшли підпільники «Сашко» та

«Голубенко». Вони наказали піти до начальника «істрибків» зі с. Янківці та запросити його на переговори. Під час розмови зазначені підпільники погодилися працювати радянськими агентами. За наказом «Сашка» 4 вересня 1946 р. Стефанія через Кальмук Ксенію повідомила співробітників МДБ, що в Терабіжському лісі переховуються повстанці. Наступного дня оперативною групою був застрелений «Коля», а важко поранений «Бір» потрапив у полон. Заарештована 10 грудня 1946 р. боївкою СБ Великодедеркальського району Сірка Василя («Руденка»). Була допитана та ймовірно страчена *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 43: Боротьба з агентурою: протоколи допитів Служби безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946–1948. Редактор Потічний П. Торонто-Львів, 2006. Кн. 1. С. 742–744).*

364. **Пастухович Віцентій**, мешкав на хуторі біля с. Соколів Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Восени 1947 р. надавав допомогу боївці СБ Золотниківського району ОУН Румаку Павлу («Сулимі»). Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 208, арк. 7).*

365. **Пахля Стефан**, народився 12 березня 1910 р. у с. Лужок Горішній Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Пахля Антон, трагічно загинув у 1924 р. (потрапив в колесо млина). Матір — Теофілія, 1869 року народження. Обоє поляки. Закінчив три класи школи. Одружився з полькою Катажиною Петрівною, 1917 року народження. Сім'я мала синів: Станіслава, 1938 року народження і Ореста-Олексія, 1941 року народження. Працював мельником.

Мобілізований влітку 1944 р. до Червоної армії. Службу проходив у тилових частинах. У червні 1947 р. через односельчанина Оленяка Миколу отримав «естафету» (записку) від кущового СБ ОУН Піхотського («Сорокатого»). Виконуючи написане у ній завдання, змолов мішок борошна (70 кг) та передав Лазарю Федору. Наступного місяця Лисак Михайло привіз ще центнер ячменю для учасників ОУН, який Стефан також змолов. Заарештований 7 листопада 1947 р. співробітниками Стрілківського райвідділу МДБ. Засуджений 6 лютого 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 24 вересня 1954 р. із табору. Реабілітований 25 серпня 1992 р. Дружину та дітей виселили 20 листопада 1949 р. у Лазовський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 13 листопада 1955 р. виїхали разом зі Стефаном до Польщі. Оселилися в м. Забже (вул. Лукасінського, 12) Сілезького воєводства. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 24499; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 440–441).*

366. **Пачковський Михайло (Міхал)**, народився 1897 р. у с. Йорданівка Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Пачковський Матей Карлович (поляк), помер в 1937 р. Матір — Домна (українка), померла в 1925 р. Мав братів: Станіслава, Едварда та Йосифа. Працював на млині в с. Крисовичі. Призваний 1914 р. в австрійську армію. Служив рядовим 34 стрілецького полку. Отримав 1916 р. поранення в бою. Після цього лікувався у госпіталі та 1918 р. демобілізувався. Одружився 1921 р. з українкою Березою Катериною, яка у 1932 р. померла. Після цього Михайло знову одружився з українкою Головин Ольгою Степанівною, 1898 року народження. Сім'я мала дітей: Казимира, Софію, Марію, Яна і Йосифа. У листопаді 1947 р. під конюшнею Михайла учасники ОУН Сютик Семен («Мадяр»), Калита Василь («Сергій») і Калита Дмитро («Вуйко») викопали криївку, де переховувалися до кінця березня 1948 р. Увесь цей період Михайло забезпечував зазначених підпільників продуктами. Заарештований 19 травня 1948 р. співробітниками Крукеницького райвідділу МДБ. Засуджений 26 липня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Карлазі» (с. Спаськ Абайського району Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 21 травня 1956 р. Повернувся в с. Йорданівка, де невдовзі помер. Реабілітований 23 жовтня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 36945).*

367. **Пашківська Марта-Людмила**, народилася 6 жовтня 1925 р. у м. Борщів Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Пашковський Юліан Йосипович (українець). Матір — Гордон Софія Антонівна (полька). Хрещена 8 листопада 1924 р. в греко-католицькій церкві отцем Золотим Захаром. Навчалася в Борщівській гімназії. Під впливом свого нареченого — окружного провідника ОУН Шиманського Лонгина («Гармаша») вступила 1943 р. до підпілля. Мала псевдоніми «Марта» і «Мартуня». Працювала зв'язковою УЧХ Чортківської округи ОУН. Після загибелі 25 травня 1944 р. «Гармаша» була зв'язковою референта УЧХ Карпатського крайового проводу ОУН Ірини Савицької («Бистрої»). Від січня 1945 р. виконувала обов'язки особистої зв'язкової Головного командира УПА Шухевича Романа («Тараса Чупринки»). Того ж року закінчила у Львові фельдшерсько-акушерську школу. Займалася доставкою вакцини проти висипного тифу для підпільників. Закуповувала їх в аптеках Львова. Використовувала фіктивні документи на ім'я Мончинської Софії. Восени 1946 р. у Львові «Мартуся» зустрілася із матір'ю, яка запропонувала їй разом виїхати в Польщу. Однак підпільниця відмовилася. Упродовж 1947–1948 рр. утримувала конспіративну квартиру Шу-

хевича Романа в с. Грімне Комарнівського району Дрогобицької обл. Організувала у березні 1947 р. його лікування від ревматизму в Львівській поліклініці на вул. Піярів. Товаришувала зі зв'язковою «Тараса Чупринки» — Ільків Ольгою («Роксоляною»), яка написала слова до «Повстанського танго», а «Мартуся» — музику. Влітку 1947 р. запропонувала сюжет карикатури для підпільного сатиричного журналу «Хрін». На ній посеред болота стояв старий радянський трактор, який вгруз по саму кабіну, а колгоспники за допомогою волів намагаютЕТСОься його витягнути. Восени 1948 р. мешкала разом із Гусяк Дарією («Даркою») в будинку греко-католицького священика с. Грімне. Видавала себе за переселену з Польщі Буцяк Стефанію, а пізніше — Косинь Марію. Разом з охоронцем Шухевича Романа — «Левком» була переведена на Тернопільщину. Весною 1949 р. закуповувала в аптеках Львова та Стрия ліки для підпілля. Восени того ж року перейшла у підпорядкування референта пропаганди Проводу ОУН Федуна Петра («Полтави»). Виконувала функції особистої зв'язкової та друкарки. Подальша доля невідома. За різними версіями: загинула у сутичці зі співробітниками МДБ в Циганському лісі біля Борщева; випила ціаністий калій у львівському трамваї при спробі затримання; застрелилася оточена в криївці; виїхала під фіктивними документами до Польщі або на Донбас *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 1021, арк. 55; спр. 1395, арк. 141зв; ф. 5, оп. 1, спр. 67442, т. 1, арк. 73; т. 2, арк. 119–190; 237; ф. 6, оп. 1, спр. 71180, т. 3, арк. 6, 135–136, 200; спр. 75575, т. 2, арк. 115; ф. 13, оп. 1, спр. 398, т. 39, арк. 15, 17, 20, 22–23, 31–32, 34, 36–40, 45–48; ф. 65, оп. 1, спр. С-7448, арк. 8; спр. С-9219, т. 2, арк. 186–187; т. 4, арк. 6, 16. 38; ф. 73, оп. 1, спр. 116, арк. 150; ДАТО, ф. Р-3572, оп. 2, спр. 59, арк. 117 зв; Мизак Н. За тебе, свята Україно. Кн. 1: Південне Надзбруччя у визвольних змаганнях ОУН-УПА. Чернівці: Буковина, 1998. С. 434; Клименко О. Підпільні друкарні ОУН на Тернопільщині у 1941–1952 рр. та їх участь у виготовленні бофонів. Історико-географічні дослідження в Україні: Збірник наукових праць. 2001. Вип. 5. С. 139; Полюга Л. Шляхами спогадів: 1944–1956. Львів, 2003. С. 108; Полюга Л. Марта Пашківська — «Мартуня» — славна дочка українського народу // Шлях Перемоги. 2005. 2 березня. С. 8; Галицький П. Легенда Марти Пашківської // Галицький вісник плюс. 2016. № 21. С. 1, 4, 8; Мандзій І. «Одна шалена нас полонила доля…» // Вільне життя плюс. 2016. № 44. С. 4; Гусяк Д. Спогади про Марту Пашківську // Галицький вісник плюс. 2016. 19 серпня. С. 2; Жива УПА. Тернопільщина. Серія 4. Марта Пашківська (25 жовтня 2021): https://www.youtube.com/watch?v=mh_L3HbJ_h0&list=PLboS4GTW0GY_i4iFvN1SqLLyhDRKHB4XZ&index=2&t=1579s).*

368. **Пекарський Іван (Ян)**, народився 7 серпня 1931 р. на хуторі Полисюки біля с. Сапова Підгаєцького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Пекарський Петро Іванович, 1905 року народження. Матір — Магда Іванівна, 1894 року народження. Обоє поляки.

Мав брата Ярослава, 1940 року народження. Працював трактористом Сапівського МТС. Зустрівся 19 грудня 1947 р. із учасниками боївки ОУН Чайковського Омеляна («Збруча») та погодився надавати їм допомогу. Виконував функції станичного зв'язкового. Розповсюджував листівки та інформував щодо наявності радянських військових. У лютому 1948 р. станичний ОУН Микулишин Омелян приніс Івану п'ять агіток, які наказав розклеїти на хуторі Полисюки. Заначене завдання було виконано. Весною 1949 р. привозив підпільникам керосин. Упродовж вересня — жовтня того ж року інформував станичного ОУН с. Зарваниця Миськіва Миколу («Сіроманця») щодо дій колгоспного активу с. Сапова та хутора Полисюки. Будучи таємним інформатором Золотниківського райвідділу МДБ під оперативним псевдонімом «Дорогий» не повідомив про контакти з учасниками ОУН. Також під час колядування зібрав 600 крб, які передав підпіллю. Зберігав під дахом колгоспної конюшні гвинтівку. Заарештований 16 січня 1950 р. співробітниками Золотниківського райвідділу МДБ. Засуджений 9 вересня 1950 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Луглазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 27 червня 1956 р. Оселився в м. Воркута (вул. Північна, 2, квартира 60) та працював муляром-штукатуром «Печоршахтбуду». Одружився з Іванкою Павлівною. Згодом повернувся до с. Сапова, де помер у 1984 р. Реабілітований 28 квітня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12853)*.

369. **Пеленська Марія-Єлизевета**, народилася 1920 р. у с. Бандрів Ліського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Пеленський Дмитро (українець), управитель школи. Матір — Овчаж Анна (полька). Мала старшого брата Любомира. Їх виховували як українців. Після виходу батька на пенсію сім'я переїхала в Перемишль, де Марія-Єлизавета навчалася в українській гімназії. Переїхала 1945 р. до Львова. Підтримувала зв'язок з підпіллям ОУН. Заарештована 12 березня 1950 р. співробітниками МДБ у Львові. Покарання відбувала у «Воркутлазі». Подальша доля невідома *(Спогади Пеленського Любомира-Йосифа про діяльність ОУН та ув'язнення за 1934–1956 роки. АЦДВР, ф. 11, т. 29. Електронний архів українського визвольного руху: https://avr.org.ua/viewDoc/23778/; Єзерська І. Різьблена скринька із Караганди. Тюрма на Лонцького (2016, 25 травня): https://lonckoho.lviv.ua/podiji/novyny/rizblena-skrynka-iz-karahandy.html)*.

370. **Пеленський Зенон**, народився 26 липня 1902 р. у с. Тулиголови Городоцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Пеленський Филимон (українець). Матір — Гедройц Станісла-

ва (полька). Закінчив у 1921 р. Перемишльську гімназію. Після цього навчався на факультеті журналістики Берлінського університету. З 1926 р. працював кореспондентом газети «Діло». Упродовж 3–7 листопада 1927 р. як редакційний співробітник був учасником І Конференції Українських Націоналістів. Із 1928 р. був співробітником журналу «Розбудова нації» у Празі та водночас тижневика «Український голос» у Перемишлі. Написав реферат «Міжнародна політика України». Упродовж 1929–1930 рр. був заступником крайового провідника та політичним референтом ОУН на Західних Українських Землях. Використовував псевдоніми: «Зеленко», «Остап Зеленко», «Олександр», «Пакс», «Франк», «Ходя». Призваний восени 1930 р. до польського війська. Засуджений 26 листопада 1931 р. у Львові до 3 років ув'язнення. Звільнений восени 1933 р. Наступного року вийшов зі складу ОУН. Вступив до Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО). Очолював редакцію тижневика «Свобода», а з 1938 р. — щоденник «Новий час» у Львові. З червня 1941 р. був членом Українського національного комітету у Кракові. Наступного року влаштувався на керівну посаду в Цукротресті рейхскомісаріату «Україна». Обраний 15 липня 1944 р. членом Президії Української головної визвольної ради (УГВР). Виїхав до Німеччини. Мешкав у Мюнхені. З 1946 р. був головним редактором тижневика «Українська трибуна», а з 1950 р. — «Український самостійник». Упродовж 1955–1967 рр. був членом редакції українського відділу «Радіо Свобода». Член Закордонного представництва УГВР та з 1954 р. — ОУН(з). Голова спілки українських журналістів на еміграції. Після тривалої хвороби 29 вересня 1962 р. померла дружина Зенона — Ольга. Донька Марта вивчала хімію в одному з університетів США. У 1976 р. Зенон був співредактором газет «Християнський голос» і «Шлях Перемоги». Помер 30 жовтня 1979 р. в Мюнхені. Похований на цвинтарі Вальдфрідгоф *(Мірчук П. Нарис історії ОУГ. 1920–1939 роки. Київ: українська видавнича спілка, 2007. С. 783; Сніцарчук Л. «Освідомлення українського політичного Я»: публіцистика Зенона Пеленського. Українська періодика. Історія і сучасність: Доповіді та повідомлення IX Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, Львів, 28–28 жовтня 2005 р. Львів, 2005. С. 602–607).*

371. **Пеленський Любомир-Йосип**, народився 8 вересня 1914 р. у с. Бандрів Ліського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Пеленський Дмитро (українець), управитель школи. Матір — Овчаж Анна (полька). Мав молодшу сестру Марію-Єлизавету. Після переїзду сім'ї до Перемишля навчався в місцевій українській чоловічій гімназії. Був членом 6 куреня «Пласту», а з 1929 р. — підпілля ОУН. Вступив 1933 р. на юридичний факультет Варшавського університету. Очолював мережу ОУН у Варшаві. Заарештований у червні 1934 р. поліцією

за підозрою у причетності до вбивства міністра внутрішніх справ Польщі Пєрацького Броніслава. Відправлений у січні 1935 р. відбувати покарання до Берези-Картузької. Через вісім місяців був звільнений. Продовжив навчання в університеті. Одружився з Степурою Оксаною Григорівною, 1916 року народження з Луцька, яка була студенткою філософського факультету. У червні 1939 р. Любомир був вдруге заарештований. Перебував у тюрмі «Бригідки» у Львові. Звільнений у вересні того ж року. Документи про навчання згоріли у Варшаві, тому диплома не отримав. Дружина Оксана під псевдонімом «Ріка» була направлена керівництвом ОУН для організаційної роботи на території Поліського воєводства. Повертаючись у вересні 1939 р. додому, вона була вбита поляками. Любомир безуспішно шукав дружину Оксану на Волині. Згодом працював в Українському Допомоговому Комітеті в Перемишлі. Вдруге одружився 1942 р. із вчителькою Цебенко Катериною. Наступного року в них народилася донька Богдана. Того ж року Любомир перейшов у підпілля ОУН. Перебував у підпорядкуванні референта пропаганди Дужого Петра. Займався підготовкою навчальних документів для підпілля ОУН в с. Лани Бібрського району. На початку 1944 р. перейшов до «Чорної сотні», яка базувалася біля м. Добромиль. Невдовзі повернувся додому в Перемишль. У 1945 р. будинок Пеленських був пограбований вояками Армії Крайової. Наступного року сім'ю виселили до Львова (вул. Пушкіна). Працював фотографом при філіалі Академії Наук. Заарештований 12 березня 1950 р. співробітниками МДБ. Засуджений 14 жовтня 1950 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у тюрмі «на Лонцького», згодом у Золочівській тюрмі та Карагандинському таборі. Працював формувальником на цегельному заводі. Звільнений 1 лютого 1956 р. Повернувся 1957 р. до Львова. Працював фотографом та паралельно у 1962 р. закінчив юридичний факультет Львівського університету. Влаштувався на посаду юридичного консультанта заводу «Кінескоп». Через тиск представників влади у тому ж році був змушений виїхати до Челябінської обл. (РРФСР), де працював адвокатом. Згодом оселився в Молдавській РСР. Втретє одружився. У 1974 р. вийшов на пенсію та переїхав в Одеську обл. У 1991 р. повернувся до Львова, де мешкав у доньки (вул. Виговського, 46). Помер 10 травня 1993 р. Реабілітований *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 16153); Спогади Пеленського Любомира-Йосифа про діяльність ОУН та ув'язнення за 1934–1956 роки. АЦДВР, ф. 11, т. 29. Електронний архів українського визвольного руху: https://avr.org.ua/viewDoc/23778/; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 783–784; Єзерська І. Різьблена скринька із Караганди. Тюрма на Лонцького (2016, 25 травня): https://lonckoho.lviv.ua/podiji/novyny/rizblena-skrynka-iz-karahandy.html).*

372. **Петльована Кароліна**, народилася 1903 р. у с. Зіньків Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Рибак Йо-

сип (українець). Матір — полька. Мала брата Яна, 1905 року народження та сестер Анну, 1914 року народження та Анелію, 1921 року народження. Одружилася з українцем Петльованим Сергієм Івановичем, 1901 року народження. У 1942 р. Кароліну вивезли на примусові роботи в Німеччину. Повернулася 1945 р. додому. Працювала в місцевому колгоспі. У квітні 1949 р. до будинку Петльованих зайшов родич Кароліни — Лозинзький Михайло, який привів трьох учасників районної боївки ОУН Мартюка Хоми («Алкіда»). З того часу вони разом із чоловіком двічі надавали їм укриття в своєму будинку та забезпечували продуктами. Заарештована 5 грудня 1951 р. співробітниками Віньковецького райвідділу МДБ. Засуджена 4 березня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. в м. Проскурів до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Чернігівській обл. Звільнена 9 грудня 1954 р. Реабілітована 2 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27286; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 548)*.

373. **Петрух Антоній**, народився 1930 р. у с. Воютичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Петрух Ян, 1897 року народження (поляк). Матір — Марія Іллівна, 1897 року народження (українка). Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 20 березня 1950 р. із батьками в Хабаровський край (РРФСР). Після звільнення 15 грудня 1955 р. виїхали в Польщу. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 561)*.
374. **Петрушко Станіслав**, народився 1902 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Із весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). У його господарстві була криївка. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 162)*.
375. **Петрушко Юліан**, народився 1930 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Петрушко Василь Станіславович, 1887 року народження, матір — Кароліна Йосифівна, 1897 року народження. Обоє поляки. Закінчив шість класів школи. У лютому 1946 р. залучений станичним Ярошем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Використовував псевдоніми «Морква», а пізніше — «Заграда». Був учасником станичної боївки з молоді села. Мав на озброєнні гвинтівку. У липні 1946 р. брав участь у нападі боївки на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — майора Біля та сержанта Хорця. Заарештований 4 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засудже-

ний 10 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 18 травня 1955 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р), спр. 21797).*

376. **Пижак Людвік**, народився 1896 р. у с. Радохинці Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Пижак Антон (поляк). До школи не ходив. Упродовж 1914–1919 рр. служив рядовим австрійської армії на італійському фронті. Отримав два бойові поранення (в лікоть правої руки та зап'ястя лівої). Одружився з українкою Катериною, 1898 року народження. Сім'я мала дітей: Юзефа, 1919 року народження та Анелію, 1925 року народження. Обраний 1946 р. десятником села. Зі серпня 1947 р. виконував функції зв'язкового ОУН. Збирав для підпілля молоко та відвозив його до лісового урочища «Конти». На початку серпня 1947 р. двічі отримував від учасників кур'єрської боївки СБ 1-го району Перемишльського надрайону ОУН Фартушека Петра («Сокола») «грипси» (таємні записки). Особисто передавав їх заступнику голови сільради поляку Кобрило Івану. Заарештований 16 квітня 1948 р. о 9 годині співробітниками Мостиської прикордонної застави військ МВС. Засуджений 2 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МДБ Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 17 вересня 1955 р. Реабілітований 24 березня 1999 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2122; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 660).*

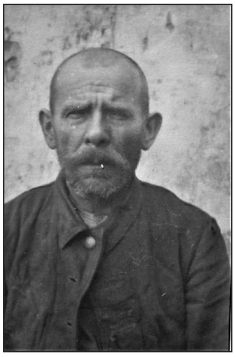

377. **Підгальський Йосип**, народився 1896 р. у с. Павлівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Підгальський В'ячеслав (чех з Кракова), помер у 1904 р., матір Броніслава (полька з Варшави), померла у 1896 р. Сам Йосип вважав себе поляком. Мав молодшу сестру Анну. Переїхав у с. Верби того ж району. Одружився з місцевою жителькою українкою Теклею. Сім'я Підгальських мала дітей: Рафала, Івана, Анну та Антоніну. З 10 листопада 1941 р. працював об'їздчиком, а з лютого 1942 р. — лісником Звягельського обер-лісництва. Викликаний у травні 1942 р. на допити у німецьку жандармерію. На очній ставці викрив радянських активістів Антона Хомського та Олександра Приходька. Надав 7 лютого 1944 р. продукти п'ятьом учасникам УПА та відремонтував їхнє взуття. Супроводжував їх вночі до лісника Франца Смиковського. Зберігав у своєму будинку значну кількість повстанських листівок. Заарештований 10 лютого 1945 р. співробітниками Барашівського райвідділу НКВС. Засуджений 3 червня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із по-

разкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі». Звільнений 18 грудня 1954 р. У реабілітації 12 листопада 1993 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 8276).*

378. **Підкорчевна Анна**, народилася 1922 р. у с. Бір Золочівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Підкорчевний Станіслав (поляк). Мешкала у Львові (вул. Жовківська, 17, квартира 11). Упродовж липня 1944 р. — березня 1945 р. переховувала у своїй квартирі провідницю «Жіноцтва» Кам'янець-Подільського району ОУН Шпот Катерину та її заступницю Шпот Анастасію. Заарештована 9 серпня 1945 р. співробітниками управління НКДБ Львівської обл. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 71, оп. 9, спр. 72, арк. 20, 25).*

379. **Підлеснюк Володимир**, народився 1924 р. у м. Заліщики Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Стефан (поляк). Мешкав у с. Сваричів Рожнятівського району Станіславської обл. Працював вчителем. Виконував під псевдонімом «Гуцул» функції інформатора СБ ОУН. Заарештований 7 жовтня 1945 р. співробітниками Рожнятівського райвідділу НКВС. Засуджений 9 березня 1946 р. військовим трибуналом 38-ї армії до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітований 11 лютого 1993 р. *(Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. Т. 2. С. 326).*

380. **Піочкевич (Пйочкевич) Йосип (Юзеф)**, народився 1907 р. у м. Миколаїв Жидачівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Піочкевич Микола (поляк). Був неграмотним. Працював найманим робітником. Одружився з українкою Пришляк Стефанією Степанівною, 1908 року народження. Сім'я мала дітей: Юрія, 1933 року народження, Стефанію, 1935 року народження, Євгена, 1937 року народження, Христину, 1943 року народження. Записався у 1945 р. на виїзд до Польщі. Однак був попереджений родичем-поляком Пйочкевичем Міхалом, що підпілля АК обов'язково помститься за вуйків-оунівців Пришляків. Після цього відмовився виїжджати. За рекомендацією референта СБ Дрогобицького окружного проводу ОУН Пришляка Євгена («Чорноти») пішов служити до винищувальної групи Миколаївського райвідділу МДБ. Під час реалізації розшукової справи «Омут» співробітники МДБ організували наприкінці липня 1947 р. виїзд Йосипа на «чергування» в урочище Прийма. На шляху до місця призначення його затримала агентурно-бойова група «Буйного» та допитала в наметі. Йосип повірив, що перед ним «підпільники» та у своє виправдання розповів про зв'язки з «Чорнотою». Повідомив, що в його будинку на вул. Городовій є добре обладнана криївка. У ній «Чорнота» п'ять разів зустрічався зі своєю дружиною Гавикович Наталією, яку Йосип привозив зі Львова. Також кілька разів до цієї криївки навідувалися підпільники Гнатів Михайло («Скорий») та Янкевич Степан («Крук»). Депортований 8 березня 1950 р. Разом із сім'єю в Усть-

Абаканський район Красноярського краю (РРФСР). Звільнений 10 липня 1958 р. Реабілітований 17 липня 1991 р. *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 851, арк. 73; ф. 60, оп. 1, спр. 27688, т. 25, арк. 253–254; Реабілітовані історією. Львівська область. Головний редактор Савчак В. Львів: видавничий центр «Пам'ять», 2022. Кн. 8. С. 40; Архів дослідницької програми «Жертви польсько-українського протистояння у 1939–1947 рр.» Українського Католицького Університету. Т. 2. Галичина. Львівська обл. Оп. 9. Миколаївський район. спр. 6. Інформація Юрія Пйочкевича 17.IX.1933 р. н. Фото і запис інформації зроблено 27.III.2019 р. у Миколаєві (Андрій Яремчук).*

381. **Плебанкевич Галина**, народився 1918 р. у с. Лісники Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Федір (українець). Матір — полька. Мала сестер: Іваницьку Павлину, 1905 року народження, Яцків Анастасію, 1907 року народження, Дмитрів Анну, 1912 року народження та Бурдун Софію, 1922 року народження. Закінчила два класи школи. Вийшла заміж за Плебанкевича Франка, 1900 року народження. Із січня 1949 р. працювала в місцевому колгоспі. Дозволила у жовтні 1949 р. трьом учасникам боївки провідника Бережанського району ОУН Кизими Михайла («Гордієнка») обладнати у своєму господарстві криївку. До лютого 1950 р. періодично готувала їм їжу. Заарештована 18 квітня 1950 р. співробітниками Бережанського райвідділу МДБ. Засуджена 6 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала на станції Потьма, Мордовська АРСР. Звільнена 27 липня 1956 р. Оселилася в м. Бережани (вул. Енгельса, 23) Тернопільської обл. Реабілітована 23 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12868).*

382. **Плебанкевич Франко**, народився 1900 р. у с. Рай Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Плебанкевич Михайло, помер у 1921 р. (поляк). Матір — Анна, померла в 1906 р. (українка). Мав братів та сестер: Параску, 1906 року народження, Євгенія, 1908 року народження й Антона, 1915 року народження. Усі виїхали до Польщі. Закінчив чотири класи школи. Одружився з полькою Галиною Федорівною, 1918 року народження та переїхав с. Лісники. Займався бон-

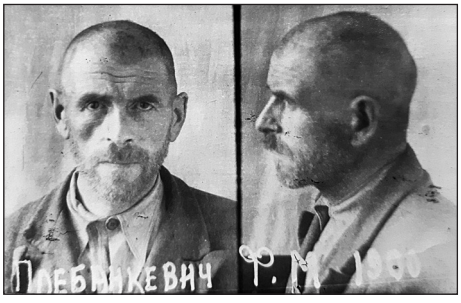

дарством. Із січня 1949 р. працював у місцевому колгоспі. Дозволив у жовтні того ж року трьом учасникам ОУН обладнати в своєму господарстві криївку. Вони переховувалися у ній до лютого 1950 р., оскільки коли розтанув сніг, укриття підтопило. Повернулися підпільники 15 березня того ж року, замаскувавши вхід до криївки та залишили господарство Плебанкевичів. Заарештований 18 квітня 1950 р. співробітниками Бережанського райвідділу МДБ. Засуджений 6 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Тайшет Іркутської обл. (РРФСР). Звільнений 23 серпня 1956 р. Оселився в м. Бережани (вул. Енгельса, 23) Тернопільської обл. Реабілітований 23 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12868)*.

383. **Повседський Ананій**, народився 1920 р. у с. Княгинин Дубенського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Повседський Федір-Лазар (українець). Матір — Марія, померла у 1944 р. (полька). Мав старших сестер Надію і Анастасію, а також молодшого брата Феофана. З осені 1939 р. працював завідувачем поштового відділення в с. Княгинин Демидівського району Рівненської обл. Весною 1940 р. звільнився з наміром продовжити навчання. Разом з односельчанами Садовською Надією та Бондаркевичем Едуардом нелегально перейшов кордон. Затриманий німцями та після трьох діб допитів був направлений працювати на лісозаготівлі. Восени 1941 р. повернувся додому. Упродовж трьох місяців служив у місцевій поліції. Вступив наприкінці липня 1943 р. до підпілля ОУН. Виступав на зборах в с. Княгинин із закликом до населення допомагати повстанцям. Керував заняттями з військової підготовки. Заарештований у жовтні 1944 р. співробітниками НКВС. Допитувався про нелегальний перехід кордону. Через 13 днів був звільнений. Із 12 жовтня 1945 р. працював муляром на Здолбунівському цементному заводі. Одружився з Ярмоленко Анною. З 4 березня 1946 р. навчався на водійських курсах в м. Рівне. Заарештований 20 червня 1946 р. співробітниками Демидівського райвідділу МДБ. Засуджений 17 вересня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Рівненської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 3 липня 1955 р. Оселився в м. Караганда (Казахська РСР). Реабілітований 18 квітня 1990 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 6522)*.

384. **Подвин Володимир (Влодзімеж)**, народився 1910 р. у с. Переволоки Бучацького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Подвин Вільгельм. Матір — Розалія, 1881 року народження. Обоє поляки. Мав брата Станіслава, 1914 року народження та сестру Єлену, 1916 року народження. Закінчив у 1925 р. чотири класи школи. Одру-

жився з українкою Параскевією Михайлівною, 1910 року народження. Сім'я мала дітей: Михайла, 1937 року народження, Станіслава, 1939 року народження, Йосифа, 1941 року народження та Марію, 1944 року народження. Працював учнем мельника. Упродовж 1931–1933 рр. служив рядовим 49-го піхотного полку польської армії. Після цього працював завідувачем млина с. Переволоки. З травня 1945 р. неодноразово видавав борошно для учасників ОУН. Підтримував зв'язок зі станичним Марцінківим Василем («Риле») та підрайонним господарчим «Маєм». За наказом учасника ОУН Бігерського Пилипа («Оріха») з грудня 1945 р. зберігав у приміщені млина ручні кулемети, сигнальні ракети та боєприпаси. Заарештований 4 березня 1946 р. співробітниками Бучацького райвідділу МДБ. Засуджений 18 травня 1946 р. військовим трибуналом м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Воркута (Комі АРСР). Звільнений 4 вересня 1955 р. Повернувся в с. Переволоки, де помер у 1963 р. Реабілітований 26 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7667).*

385. **Покора Броніслав**, народився 1924 р. у м. Тарногород Білогрійського повіту Люблінського воєводства (Польська Республіка). Батько — Покора Антон Антонович (поляк), помер у 1940 р. Матір — Юзефа (українка). Мав брата Станіслава, 1922 року народження та сестру Регину, 1927 року народження. Закінчив чотири класи школи. Забраний 29 березня 1940 р. німцями на примусові роботи. Працював у фермера Праєра Отто на кордоні із Чехією. Був звільнений 7 травня 1945 р. підрозділом Червоної армії та відправлений до фільтраційного табору в м. Мостиська Львівської обл. Отримав документи та намагався на початку липня 1945 р. розшукати в с. Вишгородок Лановецького району Тернопільської обл. батьків, які евакуювалися з Польщі. Оселився в місцевого жителя Степчука Івана, який також повернувся із фільтраційного табору. Через кілька днів до нього зайшли учасники підрозділу УПА «Бунчужного» та запропонували приєднатися до них. Броніслав на це погодився та отримав псевдонім «Сорока». Займався збором продуктів у місцевого населення, охороняв табір та проходив військову підготовку. Пораненим у праву ногу, був схоплений 11 серпня 1945 р. в лісі співробітниками Вишнівецького райвідділу НКВС. Також у нього вилучили гвинтівку та 28 патронів. Допити відбувалися в м. Кременець. Засуджений 22 грудня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 15 років випрано-трудових таборів. Покарання відбував у селищі Усть-Омчуг Магаданської обл. (РРФСР). Звільнений 5 серпня 1949 р. Реабілітований 27 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13599).*

386. **Поляк Петро**, народився в с. Чорний Ліс Збаразького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Матір — Юстина (полька). Учасник УПА. Загинув в бою *(Сарматський О. Стара світлина, віднайдена на Тернопільщині, нагадала про драматичну історію. Терен (2021, 21 липня):*

https://teren.in.ua/news/vidnajdena-na-ternopilshhyni-stara-svitlyna-nagadala-pro-dramatychnu-istoriyu_357564.html).

387. **Попадюк Рудольф**, народився 26 серпня 1925 р. у м. Бережани Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Походив із українсько-польської сім'ї. Навчався у Львівському медичному інституті. Вступив до мережі ОУН. Мав псевдонім «Володар». Організував у другій половині 1946 р. у с. Горaєць Любачівського повіту Підкарпатського воєводства технічне «звено» II (Любачівської) округи Закерзонського краю ОУН. Швидко налагодив видавничу справу. Ця друкарня була оточена 1 лютого 1947 р. польськими військовими. Разом із ним там перебувала підпільниця «Тетяна» та бойовик «Астра», який мав грузинське походження. Попаливши документи вони застрелилися. Пораненого Рудольфа намагалися врятувати. Проте від отриманої рани вранці він помер *(1947. Пропам'ятна книга. Упорядник Б. Гук. Варшава: Тирса, 1997. С. 146–147; Ярослав Старух. Документи і матеріали. Упорядник: В. Мороз. Київ-Торонто: Літопис УПА, 2012. Т. 21 (Нова серія). С. 161).*

388. **Посиняк Володимир (Влодзімєж)**, народився 1928 р. у с. Слобідка-Мушкатівська Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Посиняк Кароль Антонович, 1906 року народження (поляк). Матір — Михайлина, 1909 року народження. Мав братів та сестер: Казимира, 1925 року народження, Юзефу, 1929 року народження, Ліду, 1931 року народження та Яніну, 1932 року народження. Закінчив 1937 р. два класи школи. Мешкав у с. Вовківці Борщівського району. Зайшов увечері 10 грудня 1944 р. до будинку нареченої — українки Яцкевич Рузі, де зустрів коменданта боївки ОУН Дудку Семена («Ябка») та ще п'ятьох підпільників. Після погроз погодився працювати розвідником. Для конспірації отримав псевдонім «Горобець». Через десять днів за наказом «Ябка» влаштувався на службу до винищувального батальйону Борщівського райвідділу НКВС. Через тиждень усно передав зібрану розвідувальну інформацію. Друга зустріч Володимира з «Ябком» відбулася 6 січня 1945 р., а третя — через дев'ять днів. Заарештований 10 травня 1945 р. співробітниками райвідділу НКВС. Допити проводилися в м. Борщів. На суді заявив про застосування до нього слідчим тортур (побиття). Рішенням військового трибуналу військ НКВС Тернопільської обл. від 4 липня 1945 р. був звільнений з-під варти. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13323).*

389. **Потічний Петро-Йосип**, народився 1 червня 1930 р. у с. Павлокома Рясівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Потічний Петро Йосипович, 1903 року народження (поляк), хрещений у римо-католицькому костелі. Матір — Федак Олександра Андріївна, 1904 року народження (українка). Сім'я мала синів-близнюків: Йосипа, Андрія і Володимира. Петра Йосиповича у серпні 1939 р. заарештувала польська поліція та відправила відбувати покарання до Берези

Картузької. На початку вересня того ж року його перевели до Динова, де зрештою звільнили. 24 вересня 1940 р. Петра Йосиповича заарештували співробітники НКВС та розстріляли 22 червня 1941 р. в урочищі Саліна біля Добромиля. Петро-Йосип закінчив чотири класи Державної гімназії у Львові. Вступив до самооборонного кущового відділу в с. Гута-Поруби. Кілька місяців проходив військове навчання. Наприкінці 1945 р. вступив до сотні УПА «Ударники-2» під командуванням Карванського Дмитра («Орського»). Виконував функції зв'язкового в чоті Більо Дмитра («Бартля»). Згодом перейшов до сотні Дуди Михайла («Громенка»). В її складі вирушив 16 червня 1947 р. рейдом через Чехословаччину та Австрію до Баварії. Перебував у Деггендорфському таборі для переміщених осіб біля Мюнхена, а згодом — Ландсгуті та Варнер-Казерне. Наприкінці січня 1948 р. склав вступні іспити до сьомого класу гімназії. Емігрував до США. Оселився в м. Філадельфія. Записався до 325-го батальйону військової розвідки резерву військових сил США, який базувався у Шуйлкіл-Арсеналі на півдні Філадельфії. Через пів року підготовки вступив до Морського флоту США. Проходив підготовку у тренувальному таборі м. Сан-Дієго (Каліфорнія). Після цього був переведений на службу до авіабази Корпусу морської піхоти Канеоге-Бей (Гаваї), а ще пізніше — до військового табору біля Йокагами (Японія) та Південної Кореї. Повернувшись до США, певний час гостював у Сан-Франціско та Лос-Анджелесі. Вступив до Темпльського університету м. Філадельфія. Водочас працював у коптильному цеху, шкіряному заводі та фабриці з виготовлення свічок. У лютому 1958 р. здобув диплом бакалавра. Одружився зі Скорик Тамарою. Влаштувався соціальним працівником Нью-Гейвенського відділу соціального забезпечення. Восени 1959 р. переїхав із дружиною до Нью-Йорка. Мешкав у Верхньому Вест-Сайді. Закінчив аспірантуру в Колумбійському університеті. Влітку 1961 р. почав викладати два предмети в Коледжі Упсала в Саут-Орандж (штат Нью-Джерсі), а згодом влаштувався до видавництва «Пролог» при ЗП УГВР. У 1963 р. в сім'ї Потічних народився син. На той час Петро-Йосип працював у бібліотеці Єльського університету. Отримав 1964 р. ступінь доктора філософії з політичних наук. Весною 1965 р. влаштувався на посаду викладача Мак-Мастерського університету в м. Гамільтон (Онтаріо, Канада). Один із засновників видавництва «Літопис УПА». З 1973 р. співредактор, а згодом — відповідальний редактор чотирьох його серій. Почесний професор Національного університету «Львівська політехніка» і Східнокитайського педагогічного університету в Шанхаї. Указом Президента України Віктора Ющенка № 33 від 17 січня 2008 р. нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Проживає в м. Анкастер (Онтаріо, Канада) *(Потічний П. Справа батька.*

Анкастер-Львів, 2011. 224 с.; Потічний П. Моя дорога. Спогади. Київ: Фрески, 2014. 342 с.)

390. **Потічний Станіслав**, народився 21 листопада 1921 р. у с. Павлокома Рящівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Потічний Павел (поляк). Матір — Анна, 1898 року народження (українка). Мав братів: Юліана, 1924 року народження, Володимира, 1927 року народження, Романа, 1933 року народження і сестру Надію, 1930 року народження. Усі хлопці були хрещені в римо-католицькому костелі. Станіслав під псевдонімом «Лис» вступив до боївки СБ району ОУН. Загинув 1945 р. у сутичці з польськими військовими в с. Грушівка Березівського повіту Підкарпатського воєводства *(Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто-Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 386)*.

391. **Проць Йосиф (Юзеф)**, народився 18 листопада 1932 р. у с. Липовець Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Проць Ян Григорович, 1907 року народження. Матір — Барбара Миколаївна, 1903 року народження. Обоє поляки. Мав братів Тадеуша, 1929 року народження, Євгеніуша, 1931 року народження та сестру Анелію, 1939 року народження. Закінчив чотири класи школи. Весною 1948 р. влаштувався працювати шевцем в с. Михайлевичі Рудківського району Дрогобицької обл. Влітку 1948 р. за наказом учасника ОУН Бойка Михайла («Кравчука») зібрав у жителів с. Липовець масло, яке передав підпільникам. Крім того Йосиф повідомляв станичному Баран Володимиру щодо появи в селі радянських військових. У листопаді 1948 р. отримав від «Кравчука» листівки, які розклеїв в с. Липовець. Допоміг 2 січня 1949 р. учасникам ОУН «Кравчуку» та Паньківу Федору («Лису») перетягнути тіло вбитого бійця винищувального батальйону Романця Василя за село в рів. Також зберігав забрану у нього гвинтівку. Сім'ю Проців (батька, матір, брата та сестру) депортували 29 квітня 1949 р. в Інокинський рибгосп «Корейський мис» Нанайського району Хабаровського краю (РРФСР). Під час виселення Йосифу вдалося втекти. Після цього він мешкав у родичів батька — Іванюш Марії на хуторі Хатки. Заарештований 23 листопада 1949 р. співробітниками Дрогобицького райвідділу МДБ. Засуджений 24 січня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Львівського військового округу до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в «Карлазі» (Карагандинська обл., Казахська РСР), а з 31 травня 1954 р. — на шахті у 4-му відділені «Степлагу» (м. Джезказган Карагандиської обл.). Звільнений 24 квітня 1956 р. із табору і направлений на спецпоселення до м. Балхаш. Реабілітований 21 лю-

того 1992 р. Виселена сім'я Процiв після звільнення 12 грудня 1955 р. виїхала до Польщі. Невдовзі до них приєднався Йосиф. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 29292; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга четверта: м. Дрогобич, Дрогобицький район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 615).*

392. **Проць Тадей**, народився 1929 р. у с. Липовець Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Проць Іван Григорович, 1907 року народження (українець). Матір — Барбара Миколаївна (полька). Мав братів Євгена, 1931 року народження, Йосипа, 1933 року народження та сестру Анелю, 1939 року народження. Закінчив три класи школи. Працював продавцем у місцевому магазині сільпо. За наказом учасників ОУН (серед них був брат Йосип), разом з односельчанами Василишиним Павлом, Бачек Йосипом, Мостовим Йосипом відтягнув вночі проти 3 січня 1949 р. до річки Тисмениця тіла трьох бійців винищувального батальйону та кинули їх у воду. Заарештований 10 січня 1949 р. співробітниками Дрогобицького райвідділу МДБ. Засуджений 10 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував на вольфрановій копальні в Тагаданському районі Хабаровського краю (РРФСР). Звільнений 12 грудня 1955 р. Виїхав до Польщі, де оселився в м. Нова Суль (вул. Оседле Коперника) Любуського воєводства. Реабілітований 23 серпня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 20939).*

393. **Пудрик Юзефа**, народилася 1922 р. у с. Пултовці Жмеринського повіту Подільської губернії (УСРР). Батько — Метлашевський Микола Войцехович (поляк), заарештований у 1937 р. співробітниками НКВС. Матір — Явна Лукерія Назарівна, 1929 року народження (українка). Батько вдруге одружився з українкою Теклею Трохимівною, 1911 року народження. Мала сестер Антоніну, 1924 року народження і Розалію, 1935 року народження. Закінчила шість класів школи. Була засуджена у 1940 р. до року ув'язнення за порушення паспортного режиму. Вийшла заміж за Пудрика Івана Онуфрійовича, який загинув 1944 р. на фронті. Того ж року в них народився син Микола. Юзефа працювала в колгоспі імені Леніна. З осені 1949 р. надавала допомогу трьом учасникам боївки Вінницького надрайону ОУН Демчука Йосипа («Лугового»). Укривала їх у своєму будинку. Отримала від підпільників п'ять антирадянських листівок, які читала разом із сестрою Антоніною. Неодноразово закуповувала для них у Вінниці та Браїлові продукти для приготування їжі, а також прала білизну. У листопаді 1949 р. учасники боївки ОУН при-

несли до будинку Юзефи зарізану свиню, яку забрали в с. Рожок-Микулинецький Літинського району Вінницької обл. Після сало засолили та заховали на горищі. Взимку 1950 р. підпільники принесли Юзефі на зберігання тканини та ковдри. Заарештована 14 березня 1952 р. співробітниками Жмеринського райвідділу МДБ. Засуджена 25 квітня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Вінницької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в с. Красноборськ Котласького району Архангельської обл. (РРФСР). Звільнена 8 травня 1956 р. Повернулася в с. Пултовці. Реабілітована 18 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 27556).*

394. **Пук Анелія**, народилася 1908 р. у м. Самбір (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Мертушко Войцех, помер у 1916 р. Матір померла у 1948 р. Обоє були поляками. Мала брата Яна, 1910 р., який виїхав у 1945 р. до Польщі. Закінчила чотири класи школи. Вийшла заміж за поляка Пука Андрія Івановича. У 1931 р. в сім'ї народився син Чеслав. Чоловік помер у 1948 р. Працювала швачкою. З осені 1949 р. разом із сином Чеславом неодноразово переховувала у своєму будинку (вул. Дальня, 127) учасників ОУН: Васьківа Степана («Мандрівного»), Мацишина Омеляна («Грома») та Висоцького Петра («Березу») Постачала їм продукти. Упродовж трьох діб лікувала в своєму будинку пораненого «Березу», який згодом помер. Заарештована 29 квітня 1950 р. співробітниками Самбірського міськвідділу МДБ. Засуджена 21 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнена 27 липня 1954 р. Виїхала до Польщі. Знову вийшла заміж та змінила прізвище на Бучек. Мешкала в с. Золотогловиці Ниського повіту Опольського воєводства. Реабілітована 12 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23718; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 389).*

395. **Пук Чеслав**, народився 30 червня 1931 р. у м. Самбір Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Пук Андрій Іванович. Матір — Мертушко Анелія Войцехівна, 1908 року народження. Обоє поляки. У 1946 р. закінчив шість класів школи. Працював чоботарем, слюсарем, а з 15 квітня 1950 р. — обхідником на залізниці. З осені 1949 р. разом із матір'ю неодноразово переховували в своєму будинку (вул. Дальня, 127) учасників ОУН: Васьківа Степана («Мандрівного»), Мацишина Омеляна («Грома») та Висоцько-

го Петра («Березу»). Постачав їм продукти. Упродовж трьох діб лікував у своєму будинку пораненого «Березу», який згодом помер. За наказом «Мандрівного» у грудні 1949 р. разом із поляком Мельнаровичем Броніславом зробили для загиблого труну та брали участь в похоронах. Того ж місяця Чеслав повідомив підпільникам розвідувальну інформацію про події в м. Самбір. Також зберігав у своєму будинку зброю. Заарештований 29 квітня 1950 р. співробітниками Самбірського міськвідділу МДБ. Засуджений 21 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Луглазі» (с. Долинське Ленінського району Карагандинської обл., Казахська РСР). Згодом був переведений до «Воркутлагу» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 16 серпня 1956 р. Виїхав до матері в Польщу. Згодом оселився в м. Конти-Вроцлавські (вул. Садовіце, 11) Вроцлавського повіту Нижньосілезького воєводства. Реабілітований 12 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23718; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 389).*

396. **Пукайло Катерина (Катажина)**, народилася 1910 р. у с. Лановичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Батько — Йосиф. З 1949 р. працювала в колгоспі імені Костюшка Тадеуша. Восени 1949 р. її будинок двічі відвідував учасник ОУН Васьків Стефан («Мандрівний») та секретар сільради Савка Францішка. Заарештована 12 січня 1950 р. співробітниками Самбірського райвідділу МДБ. Засуджена 25 жовтня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в селищі Нова Чунка Іркутської обл. (РРФСР). Працювала дровоколом табірної пекарні. Звільнена 16 вересня 1955 р. Виїхала до Польщі *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 13131; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 728).*

397. **Пшибиш Осипа**, народилася 1925 р. у с. Серединці Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Пшибиш Кароль (поляк). Мешкала в м. Тернопіль (вул. Замонастирська, 27). Під псевдонімами «Юзя» та «Надя» виконувала функції зв'язкової референта СБ Тернопільського надрайону ОУН «Дубового». Надавала допомогу своєму нареченому — есбісту Дячуну Роману («Марку»). Її двічі заарештовували співробітники МДБ. Однак була звільнена за відсутності доказів.

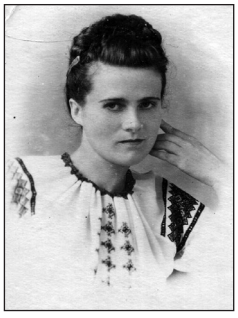

Депортована у вересні 1950 р. у селище Міна Партизанського району Красноярського краю (РРФСР). Працювала обліковцем місцевого ліспромгоспу. Вийшла заміж за політв'язня-українця Мусійчука та змінила прізви-

ще. Сім'я мала синів. Згодом вони повернулися в Тернопіль, де Осипа померла у 2015 р. *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 331, арк. 42; спр. 373, арк. 53–63; Особистий архів Ігоря Аркуші, м. Тернопіль; Мусіхіна Л. Невигадана хроніка однієї родини. Культурна референтура ОУН (2018, 11 червня): https://kroun.info/iz-pershih-vust/nevigadana-hronika-odniyeyi-rodini/#more-3323).*

398. **Пшонка Францішка**, народилася 1902 р. у с. Зубра Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Коллер Фелікс (поляк), помер у 1907 р. Ще через чотири роки померла матір. Мала брата Коллера Станіслава, 1887 року народження та сестру Щепаник Катерину, 1892 року народження, яка виїхала до Польщі. Залишившись сиротою наймитувала в заможних господарів. Пасла корів. Закінчила чотири класи школи. Мешкала в с. Модричі (перекачка). Вийшла 1918 р. заміж за поляка Пшонку Чеслава Войцеховича. У 1932 р. у них народилася донька Христина. Через сім років чоловіка мобілізували до польської армії, де під час боїв з німцями пропав безвісти. Із січня 1947 р. надавала допомогу учасникам ОУН. Упродовж березня–травня того ж року укривала в своєму будинку батька підпільника «Ярка», який втік із заслання. Заарештована 11 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Ангарлазі» (селище Заярськ Іркутської обл., Казахська РСР). Звільнена 4 лютого 1955 р. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

399. **Пшонка Христина**, народилася 2 листопада 1932 р. у м. Борислав Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Пшонка Чеслав Войцехович (поляк). Закінчила чотири класи школи. Мешкала в с. Модричі (перекачка). Залучена на початку березня 1947 р. Когутом Василем («Голубом») до мережі ОУН. Збирала розвідувальну інформацію. У березні 1947 р. ходила в с. Тустановичі до повара Шидловської Стефанії за хлібом для підпільників. Заарештована 12 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 7 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Рішенням Військової колегії Верховного суду СРСР від 13 березня 1948 р. вирок замінено на виселення до Польщі. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

400. **Пюро Євген**, народився 1896 р. у с. Іваничі Володимирського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Пюро Володимир Петрович (поляк). Матір — українка. Мав братів Георгія, 1897 року народження, Миколу, 1913 року народження та сестру Щепанську Олену, 1910 року народження (останні двоє виїхали 15 січня 1944 р. в Польщу). Протягом 1909 р. навчався у Володимирській гімназії, далі в Ковельській та з 1915 р. — Житомирській, яку закінчив у 1919 р. Після цього працював

секретарем лісництва в м. Мацеїв. Наступного року перейшов на посаду адміністратора місцевої лікарні. У червні 1925 р. переїхав у м. Камінь-Каширський Поліського воєводства, де працював секретарем комісії при земельному відділі. Через шість років був переведений на посаду земського підкомісара в м. Дорогичин Поліський, а у 1934 р. — в м. Пружани Поліського воєводства. Одружився з українкою Ларисою Степанівною, 1897 року народження. Восени 1939 р. переїхав у с. Тоболи Камінь-Каширського району Волинської обл. Працював бухгалтером Новочервицького лісництва. Викликаний 16 липня 1941 р. до Камінь-Каширської районної «експозитури» (контролювалася учасниками ОУН) та призначений на посаду керуючого лісництвом в с. Червище. Після ліквідації у листопаді того ж року німцями цієї установи, перейшов у підпорядкування Блесмана — інспектора штатсгутів гебітскомісаріату. На початку серпня 1942 р. був звільнений за втрату врожаю картоплі. Із січня 1943 р. працював завідувачем заготівлі худоби при земельному відділі районної управи. Із сім'єю виїхав 13 січня 1944 р. до Ковеля, а 8 травня того ж року — в м. Мацеїв. Через десять днів разом із братом Георгієм та багатьма іншими біженцями був відправлений німцями в м. Любомль. Мобілізований до будівельного підрозділу при німецькій армії. Займався ремонтом доріг та мостів. Звідти 23 липня 1944 р. втік та повернувся в Любомль. Через тиждень влаштувався працювати бухгалтером райпромкомбінату. Мешкав на вул. Шевченка, 10. Заарештований 12 вересня 1944 р. співробітниками Камінь-Каширського райвідділу НКВС. Засуджений 7 грудня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Волинської обл. до 7 років виправно-трудових таборів. У реабілітації 12 липня 1994 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 4(Р), спр. 1714; спр. 1757, арк. 24; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 228, арк. 407).*

401. **П'ясецький Михайло**, народився 1926 р. у с. Станків Стрийського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — П'ясецький Кароль (поляк), їздив на заробітки в Америку, пожертвував місцевій церкві велику кришталеву люстру. Матір — Марія (українка). Мав меншого брата Володимира. Навчався в Стрийській фабрично-заводській школі. Перейшов на нелегальне становище та вступив до складу підрозділу УПА. Під час переходу залізниці біля с. Довге потрапив у засідку співробітників НКВС. Отримав важке поранення та підірвався гранатою, щоб не потрапити у полон. Похований в с. Довге *(Станківчани розповідають про свою долю. Історія одного села. Сайт с. Станків (2011, 26 травня): https://sstankiv.wordpress.com/2011/05/26).*
402. **Радзішевська Яніна**, народилася 1914 р. у с. Низгірці Бердичівського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Радзішевський Франц. Матір — Анелія, 1892 року народження. Обоє поляки. Мала брата Болеслава та сестру Софію. Згодом сім'я переїхала до м. Бердичів (вулиця Білопільська, 37), неподалік міського театру. Працювала контролером ощадної каси. Розлучилася 15 лютого 1941 р. із радянським офіцером Томашев-

ським Фаустом. Влаштувалася 31 серпня 1941 р. на посаду завідувача складу української міської поліції. Зустрічалася з головою районної управи та водночас міським провідником ОУН — Савчуком Митрофаном. Звільнилася 21 вересня того ж року. Невдовзі отримала роботу інспектора споживчої спілки при районній управі. На початку грудня 1941 р. в її квартирі відбулася нарада місцевого підпільного осередку. Призначена на посаду керівниці жіночої референтури Бердичівського окружного проводу ОУН. Невдовзі була звільнена за бездіяльність. Із початку січня 1944 р. працювала касиром ощадної каси. Мешкала в будинку на вулиці Мала Юридика, 12. Заарештована 4 квітня 1944 р. співробітниками військової контррозвідки «Смерш» 13 Армії. Засуджена 1 червня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Українського округу до 15 років. виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Працювала на шахті «Капітальна». Звільнена з табору 6 жовтня 1955 р., а зі спецпоселення — 10 травня 1956 р. Рішенням судової колегії з кримінальних справ Верховного суду УРСР від 1 березня 1960 р. вирок було скасовано *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 4113; Ковальчук І. Поширення впливу ОУН-Б на Житомирщину в 1941 році. Волинські наукові записки. Житомир, 2008. С. 244).*

403. **Ревуцький Петро (Пьотр)**, народився 1912 р. у с. Сичівка-Малинська Радомисльського повіту Київської губернії (Російської губернії). Батько — Ревуцький Михайло Миколайович, 1878 року народження (поляк). Матір померла у 1935 р. Мав сестер: Перегуду Франку, 1910 року народження, Мудрай Ніну, 1914 року народження і Світельську Павліну, 1916 року народження. Одружився 1935 р. з українкою Ольгою Олександрівною, 1914 року народження. Сім'я мала дітей: Петра, 1935 року народження, Зинаїду, 1939 року народження, Клавдію, 1947 року народження та Тамару, 1948 року народження. З 1930 р. працював у колгоспі с. Сичівка-Малинська Чаповицького району Житомирської обл. За набором робітників виїхав 1938 р. із сім'єю в с. Старий Стан (Комсомольськ-на-Амурі) Комсомольського району Хабаровського краю (РРФСР). Працював у місцевому колгоспі імені Тельмана. У липні 1941 р. Петра мобілізували до Червоної армії. Службу проходив у м. Новосибірськ, а згодом — у м. Пенза (РРФСР). Вступив до складу 1-ї Варшавської польської піхотної стрілецької дивізії імені Тадеуша Костюшка. Брав участь у звільненні 25 вересня 1943 р. від нім-

ців Смоленська. В інших боях отримав три легких і одне важке поранення в живіт. Демобілізувався влітку 1946 р. та повернувся до батьківського будинку в с. Сичівка-Малинська. Забрав до себе сина Петра, який мешкав у родичів колишньої дружини в с. Лікарове Новомиргородського району Кіровоградської обл. Працював у місцевому колгоспі імені Калініна. З осені 1946 р. до осені 1948 р. надавав допомогу боївці Житомирського окружного проводу ОУН Кудри Володимира («Романа»). Неодноразово укривав їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. Тричі отримував від «Романа» для розповсюдження в селі по десять антирадянських листівок. Однак, остерігаючись арешту співробітниками МДБ, жодного разу завдання не виконав. Також отримав від підпільників дві овечі шкіри, м'ясо, цукерки та шерстяний кітель. Влітку 1948 р. придбав та передав «Роману» чоботи. Заарештований 1 січня 1950 р. співробітниками Чоповицького райвідділу МДБ. Засуджений 18 липня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Китойлазі» (м. Ангарськ Іркутської обл., РРФСР). Звільнений 9 червня 1955 р. Реабілітований 30 липня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29618).*

404. **Регец Броніслав,** народився 1893 р. у с. Вільхівці Жидачівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Регец Міхал (поляк). Отримав початкову освіту. Одружився з полькою Марією Ігнаціївною, 1896 року народження та переїхав у с. Іванівці того ж повіту. Сім'я мала синів: Міхала, 1931 року народження та Станіслава, 1932 року народження. У грудні 1946 р. учасники ОУН «Куций», «Босий», Журко Іван («Олесь») і Павлеченко Іван викопали під його хлівом криївку, де переховувалися. Зазначені підпільники 5 квітня 1947 р. Заарештований 10 травня 1947 р. співробітниками Жидачівського райвідділу МДБ. Помер 10 червня 1947 р. під час допитів. Реабілітований 22 жовтня 1999 р. Дружину та сина Станіслава виселили в Тарський район Омської обл. (РРФСР). Звідти 16 червня 1958 р. вони переїхали в м. Омськ (вул. 50-річчя Комсомолу, 14-б, квартира 38) *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 13027; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів і Жидачівський район. Київ-Львів, 2019. С. 471).*

405. **Регец Михайло (Міхал)**, народився 2 вересня 1931 р. у с. Іванівці Жидачівського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Регец Броніслав Михайлович, 1893 року народження. Матір — Марія Ігнаціївна, 1896 року народження. Обоє поляки. Мав брата Станіслава, 1932 року народження. Закінчив чотири класи школи. Мобілізований у серпні 1944 р. до польської армії. Брав участь у боях із німцями. У березні 1945 р. отримав два поранення та другу групу інвалідності. Після демобілізації повернувся додому. У грудні 1946 р. учасники ОУН «Куций», «Босий», Журко Іван («Олесь») і Павлеченко Іван викопали під його хлівом криївку, де переховувалися. Упродовж лютого 1947 р. разом із

односельчанами: Татчином Григорієм, Затворницьким Казимиром та Васильковичем Михайлом розклеювали в селі антирадянські листівки, а також встановили хрест на могилі вбитих підпільників. Вийшовши 5 квітня 1947 р. зі схрону, учасники ОУН розгромили приміщення місцевої сільської ради. Заарештований 5 травня 1947 р. співробітниками Жидачівського райвідділу МДБ. Засуджений 20 липня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Переданий 9 вересня 1948 р. для відбуття покарання представникам Польської Народної Республіки. Реабілітований 12 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21614; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ята: м. Жидачів і Жидачівський район. Київ-Львів, 2019. С. 471).*

406. **Ренечко Тадеуш**, народився 1908 р. у с. Городнє Володимирського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Поляк. Вступив у червні 1943 р. до складу станичної боївки самооборони УПА. Затриманий у травні 1944 р. німцями та вивезений на захід. Подальша доля невідома *(ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 4003, арк. 23зв).*

407. **Репецький (Ріпецький) Мечислав**, народився 5 лютого 1931 р. у с. Солонське Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Репецький Міхал Собкович (поляк), заарештований у березні 1948 р. співробітниками МДБ. Матір — Марія Петрівна (полька). Мечислав мав братів Тадеуша, Осипа, а також сестру Катерину. Закінчив чотири класи школи. Працював у колгоспі імені Хрущова. У грудні 1946 р. до будинку Репецьких зайшли десять учасників ОУН та дали Міхалу завдання купити костюм. Влітку 1947 р. Мечислав передав учасникам ОУН м'ясо кабана вагою 50 кг, а восени того ж року — 30 кг пшениці та 20 кг жита. Увечері 14 жовтня 1949 р. отримав від Бойка Михайла («Кравчука») та станичного Москаля Василя («Страшного») пачку антирадянських листівок, а також дві брошури під назвою «Друг Карпо». Наступного дня був заарештований співробітниками Дрогобицького райвідділу МДБ під час їх розповсюдження. Засуджений 1 квітня 1950 р. особливою нарадою МДБ СРСР до п'яти років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в «Луглазі» (с. Долинське Карагандиської обл., Казахська РСР). Звільнений 20 квітня 1953 р. Оселився в м. Софонове (вул. Володарського, 6) Смоленської обл. (РРФСР). Реабілітований 4 лютого 1993 р. *(ДАЛО, ф. Р-3253, спр. 28546; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга четверта: м. Дрогобич, Дрогобицький район. Львів: Пам'ять, 2019. С. 621).*

408. **Рихлевич Анна**, народилася 19 грудня 1927 р. у с. Куряни Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рихлевич Петро Мартинович, 1885 року народження (українець). Матір — Марія Войтехівна (полька). Мала братів Гната, 1919 року народження та Франка, 1922 року народження. Закінчила один клас школи. Брати Анни

перебували в підпіллі ОУН. За це батьків 1 грудня 1945 р. депортували на п'ять років із конфіскацією майна в Удмуртську АРСР. Після цього жила у дядька Рихлевича Франка. З літа 1946 р. надавала допомогу своїм братам, які перебували в боївці ОУН. Збирала в населення продукти та передавала їх Рихлевичу Володимиру або Мручеку Володимиру («Андрію»). Заарештована 8 грудня 1946 р. співробітниками Бережанського райвідділу МВС. Здійснила 20 січня 1947 р. о 7 годині спробу втечі з камери попереднього затримання в м. Бережани. Через півтори години була затримана співробітниками МВС на околиці с. Лісники та повернена до камери. Рішенням особливої наради при МДБ СРСР від 8 вересня 1947 р. була виселена на 5 років до Полуденського району Північноказахської обл., Казахська РСР. Звільнена 15 березня 1952 р. Повернулася в с. Куряни Бережанського району Тернопільської обл. Реабілітована 26 жовтня 1989 р. *(ДАТО, ф. Р-3429, оп. 3, спр. 2344).*

409. **Рихлевич Володимир (Влодзімеж)**, народився 1920 р. у с. Куряни Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рихлевич Іван (поляк). Сім'я мешкала на хуторі Бережанка. Упродовж 1944–1946 рр. Володимир був стрільцем кущової боївки ОУН Рихлевича Юліана («Кліща»). Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 65, спр. С-7447, т. 7, арк. 79; ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 100, 268–270; ДАТО, ф. Р-3429, оп. 3, спр. 2344, арк. 10).*
410. **Рихлевич Георгій**, народився 1891 р. у с. Куряни Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Рихлевич Мартин (поляк). Сім'я мешкала на хуторі Бережанка. Упродовж 1944–1946 рр. Георгій був стрільцем кущової боївки ОУН Рихлевича Юліана («Кліща»). Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 100, 268–270).*
411. **Рихлевич Гнат (Ігнацій)**, народився 1919 р. у с. Куряни Бережанського повіту (ЗУНР). Батько — Рихлевич Петро (поляк). Батько — Рихлевич Петро Мартинович, 1885 року народження (українець). Матір — Марія Войтехівна (полька). Мав брата Франка, 1921 року народження та сестру Анну, 1927 року народження. Сім'я мешкала на хуторі Бережанка. Упродовж 1944–1946 рр. Ігнацій під псевдонімом «Незламний» був стрільцем кущової боївки ОУН Рихлевича Юліана («Кліща»). Мав на озброєнні гвинтівку і автомат. Загинув 12 грудня 1946 р. у сутичці з оперативною групою Бережанського райвідділу МВС *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 100, 268–270; ДАТО, ф. Р-3429, оп. 3, спр. 2344, арк. 10, 41).*

412. **Рихлевич Франк**, народився 1921 р. у с. Куряни Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рихлевич Петро Мартинович, 1885 року народження (українець). Матір — Марія Войтехівна (полька). Мав брата: Ігнація, 1919 року народження та сестру Анну, 1927 року народження. Сім'я мешкала на хуторі Бережанка. Упродовж 1944–1946 рр. Франк був стрільцем кущової боївки ОУН Рихлевича Юліана («Кліща»). Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 100, 268–270; ДАТО, ф. Р-3429, оп. 3, спр. 2344, арк. 6 зв, 11).*
413. **Рихлевич Юліан**, народився 1924 р. у с. Куряни Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рихлевич Іван (поляк). Сім'я мешкала на хуторі Бережанка. Упродовж 1944 р. Юліан під псевдонімом «Кліщ» був учасником боївки ОУН Нараєвського Степана («Залізняка»). З 1945 р. очолював кущову боївку ОУН. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 100, 268–270; ДАТО, ф. Р-3429, оп. 3, спр. 2344, арк. 10).*
414. **Рогальський Альбін**, народився 1905 р. у с. Багатківці Підгаєцького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Рогальський Міхал (поляк). Матір — Текля Володимирівна,1871 року народження (українка). Мав братів Маріана, 1901 року народження, Антона, 1902 року народження та сестру Калінську Євдокію, 1897 року народження, які усі згодом виїхали до Польщі. Закінчив три класи школи. Одружився з українкою Теремендою Пелагеєю Василівною, 1913 року народження. Сім'я мала дітей: Євгенія, 1934 року народження та Анну, 1946 року народження. Призваний у квітні 1944 р. до Червоної армії. Служив рядовим на 1-му Білоруському фронті. У складі польської армії брав участь у боях із німцями за Варшаву. Після демобілізації у квітні 1945 р. повернувся додому. Був нагороджений медалями «За перемогу над Німеччиною» та «За взяття Берліна». Дав згоду у жовтні 1946 р. учасникам ОУН: Пасічнику Михайлу («Миську»), «Ведмедю», «Тигресу» та «Славку» викопати під своїм хлівом криївку. Забезпечував їх їжею, розвідувальною інформацією, а також маскував соломою вхід до укриття. Зазначені підпільники 15 жовтня 1947 р. здійснили в с. Багатківці засідку на співробітників Золотниківського райвідділу МДБ. Унаслідок перестрілки «Мисько» загинув, а інші втекли. Того ж дня в будинку Рогальських здійснили обшук, виявили криївку, а Альбіна заарештували. Засуджений 20 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в Комі АРСР. Звільнений 31 березня 1955 р. Повернувся до с. Багатківці, де працював у місцевому колгоспі «Іскра». Вийшов у 1970 р. на пенсію. Реабілітований 10 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7722).*
415. **Родзевич Владислав**, народився 1875 р. у м. Лепель Вітебської губернії (Російська імперія). Батько — Родзевич Владислав (поляк). Мешкав у м. Сміла на Черкащині. Підтримував у 1943 р. зв'язок із місцевим підпіл-

лям ОУН. Заарештований 3 вересня 1945 р. співробітниками НКВС. Засуджений 7 липня 1946 р. Військовим трибуналом Одеського військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Ухвалою Військової колегії Верховного суду СРСР від 19 листопада 1957 р. вирок скасували, а справу за недоведеністю обвинувачення провадженням припинили *(ГДА СБУ, м. Черкаси, ф. 5(Р), спр. 12399).*

416. **Роздольський Василь**, народився 1910 р. у с. Тисів Долинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Роздольський Юзеф (поляк). Матір — українка. Василь закінчив два класи школи. Одружився з односельчанкою Ганною Миколаївною. Вступив у липні 1941 р. до української поліції, де виконував функції вартового. Через тиждень звільнився. За наказом станичного ОУН Андріїва Петра збирав 1943 р. в односельчан продукти та гроші. Заарештований 6 вересня 1944 р. червоноармійцями. Засуджений 26 вересня 1944 р. військовим трибуналом 351 стрілецької дивізії 4 Українського фронту до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у селищі Нексікан Сусуманського району Магаданської обл. (РРФСР). Звільнений 10 вересня 1956 р. Повернувся в с. Тисів. Реабілітований 21 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 1566).*

417. **Рокитський Францішек**, народився 1909 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Рокитський Юзеф (поляк). Мав брата Яна, 1903 року народження і сестру Анну, 1916 року народження. Закінчив три класи школи. Одружився у 1933 р. з Анною Юзефівною, 1910 року народження. Сім'я мала доньок: Гелену, 1934 року народження і Аліцію, 1941 року народження. Залучений у лютому 1946 р. станичним Ярошем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Намагався передати підпільникам пістолет «ТТ», який належав вбитому бійцю винищувального батальйону Островському Федору. Із цією зброєю 12 березня 1947 р. був затриманий співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ — сержантом Авдєєвим Василем та солдатом Масковим Василем. Засуджений 21 червня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 7 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Звільнений 12 березня 1954 р. із табору та 10 грудня 1955 р. — зі спецпоселення у Хабаровському краю (РРФСР). Реабілітований 25 листопада 1992 р. Дружину та доньок Франка виселили 7 січня 1949 р. у Лазовський район Хабаровського краю (РРФСР). Після звільнення 25 листопада 1955 р. уся сім'я виїхала до Польщі. Мешкали у м. Сулецин Любуського воєводства. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 27567; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 486).*

418. **Рокитський Юзеф**, народився 1917 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. З весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»).

У його господарстві під стіжком соломи була криївка. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 161 зв).*

419. **Романик Володимир**, народився 22 жовтня 1923 р. у с. Павлокома Ряшівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Романик Антон, 1891 року народження (українець). Матір — Кашицька Анелія (полька). Мав брата Івана, 1921 року народження та сестру Марію, 1930 року народження. Після смерті матері батько знову одружився з українкою Стрейко Анною, 1893 року народження. У них народилися доньки: Катерина, 1933 року народження, Дарія, 1936 року народження і син Роман, 1939 року народження. У 1942 р. сім'я виїхала на роботу в Німеччину. Згодом повернувся додому лише Володимир. Під псевдонімом «Оса» вступив до сотні УПА Яворського Казимира («Яра»), а згодом Коцьолоки Ярослава («Крилача»). Загинув 1946 р. у бою з підрозділом польських військ біля с. Добра Шляхецька Сяноцького повіту Підкарпатського воєводства *(Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто-Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 348).*

420. **Рославський Войцех,** мешкав у м. Тернопіль (вул. Білогірська). Поляк. Підтримував у 1945 р. зв'язки з підпіллям ОУН. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 42, арк. 27).*

421. **Рубіновський Адольф**, народився 1919 р. у с. Дошне Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рубіновський Адам Петрович. Матір — Кароліна. Обоє поляки. Мав сестер Яніну, Аделю та брата Стефана. У серпні 1940 р. вступив до осередку підпілля ОУН. Отримав псевдонім «Хомик». Відвідував наради місцевого осередку ОУН у будинку Симонович Ядвіги. Заарештований 3 травня 1941 р. співробітниками Седлищанського райвідділу НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 213, 240, 244–245; ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1957, арк. 9–12, 24–25, 27–38).*

422. **Рубіновський Стефан,** народився в с. Дошне Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рубіновський Адам Петрович. Матір — Кароліна. Обоє поляки. Мав сестер Яніну, Аделю та брата Адольфа. У серпні 1940 р. вступив до осередку підпілля ОУН. Відвідував наради місцевого осередку ОУН у будинку Симонович Ядвіги. Заарештований 3 травня 1941 р. співробітниками Седлищанського райвідділу НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 244).*

423. **Рубінович Ян**, народився 1924 р. у с. Дошне Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рубінович Віталій та матір — обоє поляки. У жовтні 1940 р. вступив до осередку підпілля ОУН. Отримав псевдонім «Амур». Заарештований 3 травня 1941 р. співробітниками Седлищанського райвідділу НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 213, 240; ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1957, арк. 19–26).*

424. **Рублевський Михайло (Міхал)**, народився 1927 р. у с. Рогачин Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рублевський Микола (поляк). Разом із братом Юзефом у липні 1944 р. перейшов на нелегальне становище. Вступив до складу боївки ОУН. Прийшов у березні 1945 р. із повинною. Був завербований до агентурної мережі Бережанського райвідділу НКВС. Періодично займався грабунками місцевих жителів. Жорстоко вбитий 2 січня 1948 р. невідомими особами в с. Рогачин *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 175, арк. 82–83)*.

425. **Рублевський Юзеф**, народився 1923 р. у с. Рогачин Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рублевський Микола (поляк). Матір — Анна Миколаївна, 1888 року народження. Мав брата Михайла, а також сестер Зофію, 1920 року народження і Марію, 1927 року народження. Закінчив два класи школи. З літа 1941 р. працював мельником с. Рогачин, а з 1942 р. — помічником лісника в с. Нараїв. Одружився з українкою Стефанією Іллівною, 1922 року народження. Повернувся у липні 1944 р. додому. Продовжив працювати в млині. Періодично передавав борошно для учасників ОУН. У грудні 1944 р. вступив до складу кущової боївки самооборони УПА Видайника Степана («Око»). Отримав псевдонім «Сокіл» та гвинтівку. Виконував функції зв'язкового. Під час сутички у березні 1945 р. був схоплений оперативною групою Бережанського райвідділу МДБ на даху свого будинку с. Рогачин. Під час допитів пішов на співпрацю зі слідчими. Під псевдонімом «Рубан» був залучений до агентурно-бойової групи Бережанського райвідділу МДБ. Згодом її очолив. Водночас продовжував підтримувати зв'язок із підпіллям ОУН. Саботував виконання завдань МДБ. У розмові з односельчанином Чорним Данилом обговорював загибель коменданта СБ Бережанського повіту ОУН Пастуха Василя («Підкови»). Припускав, що його видали місцеві жительки Лотоцька Анна та Долішня Анна. Оселився літку 1945 р. у м. Бережани (вул. Будьонного, 21) Тернопільської обл. Того ж року в нього народилася донька Марія. У листопаді 1945 р. Юзеф разом з іншим учасниками агентурно-бойової групи забрали у поляка з м. Бережани корову, а ще через місяць — 4 тисячі крб у священика Дубницького. Заарештований 8 серпня 1946 р. співробітниками Бережанського райвідділу МДБ. Засуджений 9 квітня 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у тюрмах м. Томськ, «Тайшетлазі» і м. Норильськ Красноярського краю (РРФСР). Сім'ю Юзефа депортували в селище Агніє-Афанасьєвськ Ульчського району Красноярського краю (РРФСР), де 10 листопада 1951 р. від нещасного випадку на роботі загинула дружина. Звільнений 16 березня 1956 р. із табору та 11 квітня того ж року — зі спецпоселення. Частково реабілітований 28 вересня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 1969; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 243–244)*.

426. **Рудавський Андрій**, народився 26 січня 1926 р. у с. Павлокома Ряшівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рудавський Теодор (поляк). Матір — Мудрик, 1898 року народження Анна (українка). Мав братів Євстахія і Романа. Під псевдонімом «Їж» вступив до підрозділу УПА. Під час рейду до Чехословаччини був заарештований польськими військовими та за вироком суду 15 вересня 1947 р. розстріляний *(Потічний П. Павлокома. 1441–1945. Історія села. Торонто-Львів: Фундація Павлокоми, 2001. С. 435)*.

427. **Рудницька Гелена**, народилася 1908 р. у с. Жорниська Яворівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Батько — Іван. У 1929 р. кілька місяців навчалася у школі. Однак через захворювання очей змушена була освіту полишити. Того ж року вийшла заміж за українця Рудницького Івана Тадейовича, 1908 року народження. Сім'я мала дітей: Тадею, 1929 року народження та Стефана, 1931 року народження. Гелена працювала кравчинею. З березня 1948 р. надавала допомогу боївці Янівського району ОУН Гуля Володимира («Чугайстера»). Неодноразово переховувала їх у своєму будинку та забезпечувала продуктами (молоком, хлібом, картоплею). Заарештована 25 вересня 1948 р. співробітниками Івано-Франківського райвідділу МДБ. Утримувалася у внутрішній в'язниці УМДБ по Львівській обл. Засуджена 20 січня 1949 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнена 14 липня 1954 р. із табору та відправлена на спецпоселення. Мешкала з донькою в селищі Чорний Яр Тегульдетського району Томської обл. (РРФСР). Померла 3 березня 1977 р. Реабілітована 8 лютого 1990 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 19842; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга чотирнадцята: Яворівський район. Львів, 2023. С. 478)*.

428. **Рудницька Іванна**, народилася 1930 р. у с. Гамаліївка Львівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рудницький Павло Данилович, 1900 року народження (українець). Матір — Стефанія, 1902 року народження (полька). Мала сестер Людвігу, 1927 року народження і Йосипу, 1934 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 19 серпня 1950 р. співробітниками Брюховицького райвідділу МДБ. Засуджена 15 листопада 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 7 травня 1956 р. і направлена на спецпоселення. Реабілітована 28 жовтня 1992 р. Батьків та сестер Іванни 7 вересня 1950 р. виселили у Томську обл. (РРФСР). Звільнені 9 травня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26991; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 673)*.

429. **Рудницька Юзефа**, народилася 16 січня 1912 р. у с. Псари Рогатинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Рушляковський Казимир та матір — обоє поляки. Вийшла заміж за Рудницького Миколу. У 1940 р. у них народилася донька Марія. Чоловіка влітку 1944 р. мобілізували в польську армію, де він загинув. Працювала в колгоспі. З осені 1948 р. надавала допомогу учасникам боївки провідника Рогатинського району ОУН Німого Василя («Андрія»). Періодично в її будинку вони переховувалися та викликали на зустріч станичних. Заарештована 1 лютого 1950 р. співробітниками Рогатинського райвідділу МДБ. Засуджена 19 липня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (селище Седанове Усть-Ілімського району Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 5 березня 1955 р. Мешкала в с. Приозерне (раніше — Псари) Рогатинського району Івано-Франківської обл. Реабілітована 23 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6791; Мельник В. Рогатинці в боротьбі за волю. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. С. 630).*

430. **Ружевич Ілля (Еліаш)**, народився 1906 р. у с. Солуків Долинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ружевич Василь, помер в 1933 р. Матір — Анна. Обоє поляки. Закінчив два класи школи. Одружився 1927 р. із Марією Василівною. Сім'я вважалася заможною. З 1942 р. надавав допомогу підпіллю ОУН. У лютому 1944 р. у його будинку базувався штаб підрозділу УПА. Постачав підпільникам продукти (теличку та два центнери жита). Через сім місяців влаштувався працювати робітником Долинського лісового промкомбінату, в березні 1945 р. — на дев'яту дільницю п'ятої дистанції Львівської залізниці (Долина–Болехів), а 15 серпня того ж року — помічником оператора підприємства № 7 Долинського нафтопромислу. На початку 1946 р. передав учасникам ОУН 200 кг жита та 1 кг вершкового масла. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Долинського райвідділу МДБ. На допитах провини не визнав. Засуджений 14 серпня 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР у м. Станіслав до 7 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Мінлазі» (м. Інта, Комі АРСР). Хворів виразкою шлунку. Працював вантажником при відділі збуту вугілля промкомбінату. Звільнений 7 серпня 1954 р. Мешкав у м. Інта (вул. Передшахтна, 2). Висновком Інтинського райвідділу МВС від 7 січня 1957 р. справу закрили, а його реабілітували *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 254).*

431. **Рутович Петро**, народився 1899 р. у с. Вижняни Золочівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Рутович Євстахій (українець). Матір — полька. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 15 травня 1947 р. співробітниками Глинянського райвідділу МДБ. Засуджений 10 липня 1947 р. військовим трибу-

налом військ МВС Львівської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнений 2 липня 1956 р. і направлений на спецпоселення. Реабілітований 3 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 24694; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 404).*

432. **Рушляковський Казимир**, народився 1921 р. у с. Псари Рогатинського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Рушляковський Йосиф (поляк). Одружився з Фуртос Ольгою Тимківною, 1924 року народження. Вступив 1943 р. до сотні УПА «Скоби». Мав псевдонім «Водопад». Учасник бою 1 жовтня 1944 р. із військами НКВС біля Унівської лаври *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 6791, арк. 80; Мельник В. Рогатинці в боротьбі за волю. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005. С. 630, 634).*

433. **Савіцький (ім'я невідоме)**, мешкав у с. Свійчів Володимирського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. У квітні 1943 р. разом із братом вступив до створеної вчителем Домбровським Целестином самооборони з двадцяти місцевих поляків. Зазначений підрозділ налагодив співпрацю з куренем УПА Антонюка Порфирія («Сосенка»). Згодом до самооборони Свійчева приєдналося ще приблизно сімдесят польських юнаків з Домінополя, Ясенівки, Миколаївки, Свійчівки, Турії, Буд Осівських, Ковалівки, Маршалківки, Лежахіва, Чеснівки, Киселівки та інших населених пунктів Володимирського повіту. На їхній основі «Сосенко» створив сотню. Базувався зазначений підрозділ самооборони в стодолах Домінополя, де новобранці проходили військове навчання. Як символ братерства з українцями вояки носили на кашкетах кружечок із жовто-блакитним та біло-червоним прапорами. Однак поступово польські вояки почали втікати та переходити на службу в німецьку поліцію. У ніч проти 11 липня 1943 р. вони намагалися нейтралізувати охорону повстанського штабу загону УПА «Січ». Однак напад вдалося відбити. Після цього учасниками УПА було проведено каральну акцію на Домінопіль. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92; Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa 1990. S. 103; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa 2008. S. 914–915; Ковальчук В. Літопис УПА. Нове серія. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО «Заграва», «Турів», «Богун» (серпень 1942–грудень 1943). Київ-Торонто 2007. С. 754; Кресова книга справедливих. 1939–1945. Про українців, які рятували поляків, винищуваних ОУН та УПА. Упорядник Р. Нєдзелько. Варшава, 2007. С. 25).*

434. **Савіцький Йосип (Юзеф)**, народився 1916 р. у с. Дошне Ковельського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батьки були поляками. Ма-

тір Марія вдруге вийшла заміж за Саву Жмура та мала від нього трьох синів: Томаша, 1924 року народження, Людвіга, 1927 року народження та Пьотра, 1933 року народження. Упродовж 1937–1939 рр. Йосип служив рядовим кавалерії в польській армії. Мешкав у с. Велемче Седлищанського району Волинської обл. Залучений 14 квітня 1941 р. кущовим провідником Філюком Антоном («Вороном») до підпільної мережі ОУН. Заарештований 3 травня 1941 р. співробітниками Седлищанського райвідділу НКВС *(ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 213, 240–242)*.

435. **Савіцький Клеменс**, народився в с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Савіцький Ян (поляк). З весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). Зберігав на даху свого будинку друкарську машинку. Того ж року виїхав до Польщі *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 163 зв)*.

436. **Савка Францішка**, народилася 11 квітня 1913 р. у с. Лановичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Трач Антон (українець), помер в 1918 р. Матір — Марія (полька). Закінчила п'ять класів початкової школи. Після смерті у 1927 р. матері переїхала в м. Самбір, де працювала найманою робітницею. Повернулася 1933 р. у с. Лановичі та вийшла заміж за українця Савку Михайла. Сім'я мала дітей: Стефанію, 1933 року народження, Йосифа, 1935 року народження, Едварда, 1939 року народження, Болеслава, 1941 року народження. З 1946 р. надавала допомогу учасникам ОУН. Працюючи фінансовим агентом, передала їм орієнтовно 7000 крб. Чоловік перебував у підпіллі ОУН. У жовтні 1948 р. був вбитий співробітниками МВС. Того ж року Францішка вступила до ВКП(б). З липня 1949 р. працювала секретарем сільради. На початку вересня того ж року до її будинку зайшов учасник ОУН Васьків Стефан («Мандрівний») та наказав скласти список місцевих радянських активістів із зазначенням заробітних плат. Через тиждень вона його передала. У жовтні 1949 р. до Францішки зайшли учасники ОУН: «Мандрівний», Клакун Данько («Лісовий») і Висоцький Петро («Береза») та запитали про облік сільрадою землі приватних господарств. У листопаді того ж року разом із учасником ОУН Мацишиним Омеляном («Зозулею») брала участь у вбивстві бригадира колгоспу Борсука Івана та його дружини Марії. Мала на озброєнні пістолет. Заарештована 26 грудня 1949 р. співробітниками Самбірського райвідділу МДБ. Засуджена 25 жовтня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнена 5 жовтня 1955 р. Реабілітована *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 13131)*.

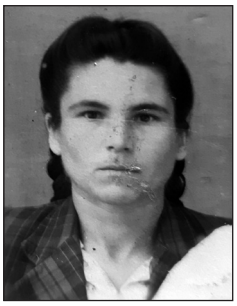

437. **Сагуйко Іван (Ян)**, народився 1927 р. у с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Сагуйко Володимир, помер у 1945 р. (українець). Матір — Розалія, 1908 року народження (полька). Закінчив два класи школи. Працював помічником коваля, а також десятником села. У липні 1947 р. від односельчанина Патрики Василя отримав завдання зібрати в місцевих жителів 100 крб. для учасників ОУН. Водночас разом із Тельваком Володимиром збирав для підпільників продукти. Заарештований 24 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 11 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував на станції Печора (Комі АРСР). Звільнений 28 лютого 1955 р. із табору і направлений на спецпоселення. Реабілітований 15 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28170; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 499).*

438. **Саладзяк Катерина (Катажина)**, народилася 25 листопада 1908 р. у с. Рудавка Перемишльського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Скаладзяк Іван (українець). Матір — Данчик Єва (полька). Закінчила один клас початкової школи. Мешкала в Перемишлі (вул. Гротгера, 9, квартира 10). Переховувала у своїй квартирі учасницю ОУН Караман Катерину («Святославу»). Заарештована 15 вересня 1947 р. співробітниками МГБ ПНР. Подальша доля невідома *(Польща та Україна у тридцятих-сорокових роках XX століття. Невідомі документи з архівів спецслужб. Т. 9: Організація українських націоналістів у Польщі. 1944–1950. Ліквідація керівних структур. Частина 2. Варшава-Київ, 2017. С. 842–844).*

439. **Самотій Анна**, народилася 1926 р. у м. Львів (Польська Республіка). Походила з польсько-української сім'ї. Родина мешкала на вул. Замковій. Навчалася на фармацевтичному факультеті Львівського медичного інституту. Залучена студенткою мединституту Хабурською Ярославою («Христею») до мережі ОУН. Отримала псевдонім «Ватра». З весни 1944 р. діяла у підпорядкуванні референта СБ Львівського Крайового проводу ОУН Пришляка Григорія («Мікушки»). За його завданням увійшла до підпільної мережі Армії Крайової (АК) у Львові. Перейшла восени 1944 р. у підпорядкування керівниці розвідки Львівського окружного проводу ОУН Зеленюк Петрунелії («Мирослави»). Після її арешту 7 серпня 1945 р. у Львові співробітниками НКВС відновила зв'язок з «Мікушкою». Інформувала його про польське підпілля. Восени 1945 р. Анна з батьком та братом виїхали до Польщі, а матір залишилася у Львові *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 50970, т. 1, арк. 46, 130, 144–145; ф. 6, оп. 1, спр. 76079, арк. 51).*

440. **Саноцька Розалія**, народилася 1914 р. у с. Низи Сокальського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Саноцького Івана Івановича. Сім'я мала сина Пе-

тра, 1940 року народження. Чоловік у 1944 р. під псевдонімом «Дорош» очолив самооборонний кущовий відділ УПА, загинув у березні 1946 р. За допомогу чоловіку Розалію із сином виселили 21 жовтня 1947 р. у м. Анжеро-Судженськ Кемеровської обл. (РРФСР). Після звільнення 7 квітня 1959 р. вони виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Тороно-Львів, 2002. С. 489; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга одинадцята: Сколівський район, Сокальський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 750).*

441. **Сарафин Ян**, народився 1900 р. у с. Чуква Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Одружився з Розалією, 1908 року народження. Сім'я мала дітей: Марію, 1928 року народження і Анджея, 1930 року народження. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 6 квітня 1950 р. у Молчановський район Томської обл. (РРФСР). Звільнені 5 жовтня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 757–758).*

442. **Свідерський Олексій**, народився 1928 р. у с. Новосілки Здолбунівського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Свідерський Франк, помер в 1940 р. (поляк). Матір — Станіслава, померла в 1941 р. (українка). Мав братів та сестер: Михайла, 1922 року народження, Леона, 1932 року народження, Зофію, 1924 року народження, Ніну, 1926 року народження і Віру, 1940 року народження. Закінчив два класи школи. Був завербований під псевдонімом «Орлов» співробітниками МДБ у таємні інформатори. До будинку Олексія 27 січня 1948 р. зайшов кущовий ОУН Єремчук Уліян («Пугач»). За наказом підпільника він запряг в сани коня та поїхав до будинку Бережнюк Ольги. У неї «Пугач» залишив білий маскувальний халат та польову сумку з листівками. Після цього вони поїхали до будинку Петрук Єфимії, де Олексій залишився на вулиці пильнувати щодо появи радянських військових. Помітивши солдат, які йшли вулицею, він повідомив «Пугача». Також заявив радянським військовим, що в будинку нема нікого чужого. Однак солдати помітили «Пугача», який втікав через вікно та застрелили. Того ж дня Олексія заарештували. Допити проводили співробітники Гощанського райвідділу МДБ. Засуджений 19 червня 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Звільнений 6 січня 1955 р. Реабілітований 21 липня 1997 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 16130).*

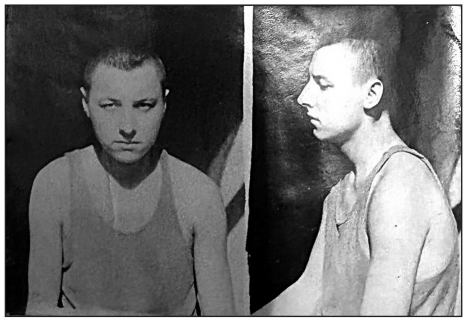

443. **Свіжинська Євгенія**, народилася 1929 р. у с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Полька. Батько — Свіжинський Ян, 1893 року народження. Матір — Катажина, 1894 року народження. Мала брата Болеслава, 1932 року народження. Сім'я Свіжинських надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселені 6 вересня 1950 р. у Лозовський район Хабаровського краю (РРФСР). На засланні 1 квітня 1953 р. помер батько Євгенії. Звільнені 30 вересня 1957 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 504–505).*

444. **Седлецький Володимир**, народився 11 жовтня 1908 р. у с. Маркуші Бердичівського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Седлецький Карл (поляк). Мав старшого брата Міхала та молодшого — Миколу. Закінчив п'ять класів школи. Одружився з українкою Антоніною Дементіївною. Сім'я мала дітей: Валентину та Альберта. Володимир працював техніком квартирно-експлуатаційного управління Бердичівського військового гарнізону. 20 липня 1941 р. вступив до складу української народної міліції. Згодом був підвищений до посади дільничного інспектора в районі вулиці Мала Юридика. Мешкав у м. Бердичів (Соборна площа, 10). Вступив у вересні 1941 р. до складу Бердичівського міського осередку ОУН, який невдовзі під впливом емісара зі Сокальщини — Мусія Миколи («Мухи») перейшов з «мельниківської» до «бандерівської» мережі. Неодноразово в його квартирі відбувалися наради, де приймали присягу, обговорювали напрямки організаційної роботи. Звільнився 20 жовтня 1941 р. із поліції та невдовзі влаштувався на посаду податкового інспектора при районній управі. У червні 1942 р. був звільнений. Придбав коня та працював візником. Розповсюджував літературу ОУН, а також із Шведом Тимофієм виїжджали в с. Бистрик для проведення зборів місцевого станичного осередку. Припинив підпільну роботу на початку січня 1944 р. Мешкав у м. Бердичів (вул. Дзержинського, 39). Працював начальником відділу постачання та збуту місцевого шкіряного заводу № 1 імені Ілліча. Заарештований 3 лютого 1944 р. співробітниками військової контррозвідки «Смерш» 13 Армії. Засуджений 1 червня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Українського округу до розстрілу. Вирок виконано 21 серпня 1944 р. о 23 годині 50 хвилин. У реабілітації 15 грудня 1992 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 4113).*

445. **Серафімова Анелія**, народилася 1923 р. у с. Нестерівці Дунаєвецького району Кам'янецької округи (УСРР). Батько — Стасишин Кантан (українець). Матір — Фастішевська Броніслава Людвиківна, 1890 року народження (полька). Мала брата Юзефа, який у 1942 р. був вивезений на примусові роботи в Німеччину. Закінчила у 1940 р. Дунаєвецьку медичну школу.

Працювала завідувачем пологового будинку с. Нестерівці. Залучена у березні 1944 р. до підпілля ОУН. Займалася постачанням медикаментів. Заарештована у червні 1943 р. німецькою жандармерією та після згоди працювати інформатором була звільнена. Неодноразово будинок Анелії відвідували учасники ОУН: Щербатий Петро («Волох»), Глевач Іван та Петров Володимир, яким вона готувала їжу. Заарештована 17 квітня 1946 р. співробітниками Дунаєвецького райвідділу МДБ. Засуджена 24 липня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Кам'янець-Подільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала в селищі Явас Зубово-Полянського району (Мордовська АРСР). Звільнена 11 жовтня 1955 р. Повернулася в с. Нестерівці Дунаєвецького району Хмельницької обл. Переїхала 1965 р. у с. Зеленча, де працювала медсестрою в лікарні. Реабілітована 6 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27172; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 966)*.

446. **Серединський Антоній**, народився 1901 р. на хуторі Марки біля с. Бродниця Рівненського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Серединський Пьотр (поляк). Антоній був призваний восени 1922 р. на військову службу. Наприкінці наступного року повернувся додому. Одружився Марією Банковською, яку 20 січня 1945 р. вбили учасники ОУН за зв'язок з органами НКВС. Невдовзі вдруге одружився з українкою Ромаш Оленою, 1911 р. народження зі с. Золоте. Сім'я мала дітей: Анастасію, Степаниду, Каролiну та Павла. Був завербований 24 березня 1946 р. співробітниками Висоцького райвідділу МДБ в інформатори для виявлення прибічників підпілля ОУН. Мав агентурний псевдонім «Тихий». Однак поставлені завдання не виконував. Весною 1947 р. налагодив зв'язок з учасниками підрайонної боївки ОУН Дричка Василя («Різуна»). Отримав підпільний псевдонім «Орел». Виконував обов'язки зв'язкового, а також передавав підпільникам продукти (17 кг жита і кілька буханок хліба). Заарештований 23 червня 1948 р. співробітниками Висоцького райвідділу МДБ. Засуджений особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у селищі Явас Зубово-Полянського району (Мордовська АРСР). Звільнений 11 квітня 1956 р. Оселився в м. Слав'янськ Сталінської обл. Реабілітований 25 квітня 1990 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 5776)*.

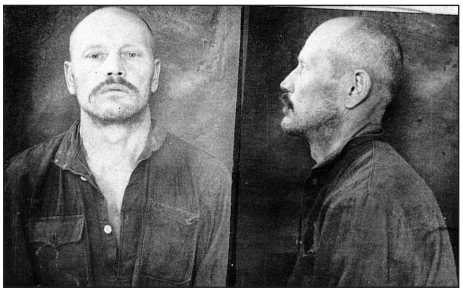

447. **Сироцький Броніслав**, народився 1912 р. у с. Воютичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Дружина та діти виїхали до Польщі. Був учасником боївки підрайонно-

го провідника ОУН Піха Михайла («Підкови»). Мав на озброєнні карабін та гранату. Використовував псевдонім «Бронек». Періодично переховувався на горищі українки Теклі Солян. Загинув у листопаді 1947 р. у бою з прикордонниками МДБ *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26940, арк. 16,44, 95, 97, 292).*

448. **Сікора Віталій (Віталіс)**, народився 1929 р. у с. Козачки Кременецького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Сікора Іван Іванович (поляк), вбитий 17 травня 1943 р. (ймовірно учасниками УПА). Матір — Марія Онисимівна (українка), 1906 року народження, померла від тяжких умов життя на засланні. Мав сестру Ніну та брата Станіслава. Закінчив чотири класи школи. Працював продавцем місцевого магазину сільпо. Залучений наприкінці червня 1945 р. комендантом СБ підрайону ОУН Ничко Степаном («Яворином») до підпілля ОУН. Отримав псевдонім «Незаконний». Відвідував наради станичного осередку ОУН. За його завданням збирав у жителів с. Козачки продукти. Постав у підпілля необхідні товари з магазину. Заарештований 13 лютого 1946 р. співробітниками Лановецького райвідділу МВС. Засуджений 25 травня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Матір та меншого брата Станіслава вивезли з конфіскацією майна на спецпоселення в м. Осинники Кемеровської обл. Покарання відбував у «Песчанлазі» (м. Караганда, Казахська РСР). Звільнений 22 червня 1954 р. та переїхав до Польщі. Реабілітований 28 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8503).*

449. **Сікорський Іван (Ян)**, народився 1924 р. у с. Заболотці Володимирського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Сікорський Франц (поляк). Влітку 1941 р. вступив до «мельниківської» мережі ОУН. Згодом перейшов до «бандерівців». Був учасником боївки СБ ОУН. Мав на озброєнні гвинтівку. Повернувся додому та влітку 1944 р. був мобілізований до Червоної армії. Дезертирував зі своєї військової частини та переховувався в родичів на території Іваничівського району Волинської обл. Розшукувався 1946 р. агентом МДБ «Задуманою». Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 2378, арк. 68).*

450. **Сімонович Ядвіга**, народилася 1924 р. у с. Дошне Ковельського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Сімонович Олександр та матір — обоє поляки. У серпні 1940 р. вступила до осередку підпілля ОУН. Отримала псевдонім «Яскулка» або «Ластівка». У її будинку відбувалися наради сільського осередку ОУН. Заарештована 3 травня 1941 р. співробітниками НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 213, 240; ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1957, арк. 39–45).*

451. **Січевська Теофілія**, народився 1914 р. у с. Горинь Радомисльського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Стефан (поляк). Мешкала в с. Королівка Малинського району Житомирської обл. Працювала

в місцевому колгоспі. Надавала у 1945 р. допомогу боївці Житомирського окружного провідника ОУН Кудрі Володимира («Романа»). Пекла для підпільників хліб, готувала їжу, прала білизну, а також розповсюджувала листівки. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-11874, т. 1, арк. 52, 54).*

452. **Скарбек Володимир (Влодзімеж)**, народився 24 січня 1903 р. у с. Черніїв Станіславського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Скарбек Ігнатій (поляк), працював робітником на цегельному заводі м. Станіслав, виїхав 1913 р. на заробітки в Америку та назад не повернувся. Закінчив два класи школи та влаштувався 1919 р. працювати на цегляний завод у Станіславі. Був призваний 1925 р. до польської армії та через півтора року повернувся додому. Продовжував працювати на цегляному заводі. Одружився з українкою Марією Олексіївною, 1910 року народження та мав дітей: Стаха, 1930 року народження, Мечислава, 1932 року народження, Євгенію, 1933 року народження та Казимира, 1934 року народження. У 1937 р. Вбув заарештований поліцією за участь у «Сельробі» та через чотири місяці ув'язнення звільнений. У січні 1947 р. переховував у своєму будинку учасників ОУН. У серпні 1948 р. за наказом коменданта боївки СБ Лисецького району ОУН «Славка» викликав на зв'язок до будинку Данилюк Ганни завідувача млином Ковалю Романа. Тоді ж передав підпільникам газовий примус. Через два місяці за наказом учасників ОУН виконував функції зв'язкового. За наказом співробітника СБ ОУН Костишина Миколи («Шпіона») відніс «естафету» (листи) жителю с. Опришівка Ковалю Іллі, а також «Славку». Отримав від жителя с. Братківці Варишка Юрія 700 крб, які передав на «бойовий фонд ОУН». Заарештований 21 січня 1949 р. співробітниками Лисецького райвідділу МДБ. Засуджений 17 серпня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Воркута (Комі АРСР). Звільнений 13 вересня 1956 р. Повернувся в с. Черніїв, де працював робітником колгоспу «Правда». Реабілітований 18 серпня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 9538).*

453. **Скоробагатий Олександр**, народився 9 вересня 1903 р. у с. Княгинин біля м. Станіслав (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Хрещений 20 вересня 1903 р. священником Богоносом Василем в Станіславському соборі Воскресіння Хрестового. Батько — Скоробагатий Микола Олександрович, 1876 року народження (українець), працював мельником. Матір — Кропф Юзефа Рудольфівна, 1871 року народження (полька) з м. Калуш. Вступив 3 травня 1922 р. до «Пласту». Юнак гуртка «Горлиця» 16 полку імені Короля Данила. Закін-

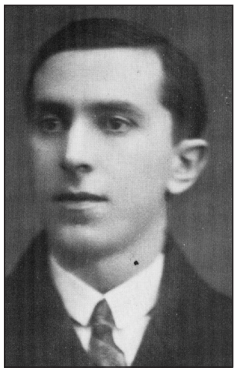

чив вчительську семінарію Українського педагогічного товариства у Станіславі. Призваний до польської армії. Службу проходив у карному полку, який базувався в м. Познань. Член УВО. Входив до бойової «п'ятірки» разом із Мокловичем Володимиром, Ясінським Миколою і Малинкою Михайлом. Одружився 26 червня 1928 р. Помер 15 жовтня 1929 р. від сухот в м. Станіслав *(Книш З. Говорить підгір'я. Розповідь Володимира Мокловича, колишнього бойового референта Окружної Команди УВО в Станіславові. Чикаго: Бібліотека «Самостійної України», 1958. С. 16–18, 31; Мартиролог Пласту // Особистий архів Тараса Зеня, м. Івано-Франківськ).*

454. **Скрипник Анна**, народилася 1901 р. у м. Мельниця-Подільська Борщівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Маковський Людвіг (поляк). Мала брата Юстина, 1890 року народження та сестру Анелю, 1895 року народження. Вийшла заміж 1924 р. за українця Скрипника Василя та переїхала до нього в с. Зелена того ж повіту. Через два роки чоловік виїхав на заробітки в Канаду. З літа 1947 р. надавала допомогу учасникам ОУН «Яремі» та «Олексі». Постачала продукти, передавала «естафети» (листи), збирала в населення гроші. У грудні 1947 р. надала медичну допомогу пораненому в руку «Яремі». Заарештована 3 березня 1950 р. співробітниками Мельниця-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 31 серпня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. в м. Чортків до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (Іркутська обл., РРФСР). Звільнена 6 серпня 1956 р. Повернулася в с. Зелена та працювала у місцевому колгоспі. Жила одинокою. Вийшла 1972 р. на пенсію та невдовзі померла. Реабілітована 11 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11914; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 322, арк. 5).*

455. **Скудницький (Окудницький) Мартин**, народився 1910 р. у с. Руда Сілецька Кам'янського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Симпатик ОУН. Брав участь у нападі вночі 12 жовтня 1945 р. на 14-ту прикордонну заставу військ НКВС. Учасник боївки Сокальського надрайону ОУН Бартиша Михайла («Орлика»). Загинув 24 жовтня 1945 р. у сутичці з оперативною групою Кам'янка-Бузького райвідділу НКВС у с. Руда Сілецька. Разом із ним тоді були вбиті: кущовий «Орлик», ройовий Яцура Йосип («Сесон») та ще один невідомий. У них вилучили: два автомати, дві гвинтівки, два пістолети, сім магазинів до автоматів та 150 патронів. Поховали Мартина в с. Добротвір *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 274, арк. 82; Реєстр впавших повстанців за період від 15.05.1945 по 15.07.1946 р. Постій 01.08.1946 // АЦДВР, ф. 31, т. 14: https://avr.org.ua/viewDoc/28346).*

456. **Скурський Еуґеніуш**, народився 1927 р. у с. Боляновичі Яворівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Скурський Юзеф (поляк). У лютому 1946 р. був зв'язковим боївки «Гамалії». Відво-

див підпільників до осіб, які їх цікавили. Подальша доля невідома *(ДАЛО, ф. 5001, оп. 7, спр. 218, арк. 99–100).*

457. **Скурський Тадей**, народився 1904 р. у с. Гори-Стрийовецькі Збаразького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Скурський Павел (поляк). Мав сестру Стефанію, 1907 року народження, яка виїхала у жовтні 1944 р. до Польщі. Одружився 1937 р. з українкою Чечетою Марією Олексіївною, 1908 року народження та переїхав із нею на хутір Ліщина біля с. Шили Тернопільського повіту. У 1940 р. в сім'ї народилася донька Віра. Призваний у червні 1941 р. до Червоної армії. Разом зі своєю військовою частиною займався ремонтом доріг в Прилуцькому районі Чернігівської обл. Через три місяці вони потрапили в оточення. Тадей здався у полон німцям та був направлений до табору на території Кіровоградської обл. У грудні 1941 р. він повернувся додому. Працював у своєму господарстві. Знову у квітні 1944 р. був призваний до Червоної армії. Через кілька днів перейшов на нелегальне становище. Залучений у травні 1944 р. односельчанином Модним Євгеном («Голубцем») до боївки СБ Новосільського надрайону ОУН Малишевського Йосафата («Ліщини»). Отримав псевдонім «Пугач». Займався збором у місцевого населення продовольства для підрозділів УПА. Заарештований 17 листопада 1945 р. в криївці у лісі біля хутора Ліщина співробітниками НКВС. Також було вилучено автомат «ППШ» і гвинтівку «СВТ». Засуджений 7 березня 1946 р. військовим трибуналом гарнізону м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. У реабілітації 16 липня 1999 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 19540).*

458. **Смаль Броніслава**, народилася 1905 р. у м. Лопатин Радехівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Строяк Йосиф Іванович, 1884 року народження (українець). Матір — Текля Антонівна, 1886 року народження (полька). Мала сестру Любов, 1932 року народження. Обох їх хрестили у римо-католицькому костелі. Вийшла заміж за українця Смаля Михайла Степановича, 1901 року народження. Були власниками підприємства з виробництва черепиці, де працювало четверо найманих робітників. Із 1945 р. Смаль Михайло працював завідувачем лісопильним цехом Лопатинської районної споживспілки, а його донька навчалася у Львівському університеті імені Івана Франка. 28 травня 1951 р. о 24 годині до будинку Смалів зайшов Новосад Богдан («Орко») та ще двоє учасників ОУН. Вони попросилися переночувати на даху сараю. Зранку Броніслa-

ва приготувала підпільникам їжу (молоко, яйця та хліб) та Смаль у кошику її відніс. Через кілька годин о 14 годині зазначені учасники ОУН були оточені співробітниками МДБ. Під час перестрілки підпільники загинули та згоріли у сараї. Того ж дня Броніславу та її чоловіка заарештували співробітники Лопатинського райвідділу МДБ. Засуджена 9 липня 1951 р. військовим трибуналом військ МДБ Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Степлазі» (селище Долинське Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнена 5 січня 1955 р. Повернулася до м. Лопатин. Реабілітована 16 лютого 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 35173).*

459. **Смерека Антон**, народився 1898 р. у с. Ятвяги Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Смерека Лукаш (поляк). Мав братів Кароля, 1882 року народження, Франка, 1887 року народження і Марка, 1900 року народження. Закінчив 1909 р. два класи школи. Упродовж 1916–1918 рр. служив рядовим в австрійській армії. Одружився з українкою Катериною Яківною, 1900 року народження. Сім'я мала дітей: Людвіга, 1923 року народження, Марію, 1931 року народження та Анну, 1933 року народження. Залучений у лютому 1947 р. до мережі ОУН Скобельським Григорієм («Чорним»). Неодноразово переховував підпільників у своєму будинку, а також інформував про наявність в селі радянських військових. Упродовж 27 квітня 1947 р. допомагав сусіду Язю Стефану доглядати пораненого учасника ОУН Савицького Василя («Славка»). Заарештований 27 червня 1947 р. співробітниками Рудківського райвідділу МДБ. Засуджений 22 серпня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Українського округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнений 4 травня 1956 р. Мешкав у доньки Ковалець Марії в с. Дуліби Стрийського району Львівської обл. Реабілітований 15 липня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 33129).*

460. **Смерека Карл**, народився 1882 р. у с. Ятвяги Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Смерека Лукаш (поляк). Допоміг 27 квітня 1947 р. учасникам ОУН перенести до возівні (приміщення для возу) пораненого підпільника Савицького Василя («Славку»). Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 33129, арк. 15 зв).*

461. **Смерека Людвіг**, народився в с. Ятвяги Рудківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Учасник підпілля ОУН. Його дружину Марію, 1894 року народження та Анну, 1927 року народження 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Коркіно Челябінської обл. (РРФСР). Після звільнення 1 листопада 1955 р. вони виїхали в Польщу. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 705).*

462. **Смерека Мечислав**, народився 1932 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Смерека Франц Францович, 1904 року народження. Матір — Текля Станіславівна, 1911 року народження. Обоє поляки. Мав брата Яна, 1941 року народження, а також сестер Стефанію, 1930 року народження та Марію, 1938 року народження. Закінчив шість класів школи. У лютому 1946 р. вступив до мережі ОУН. Під псевдонім «Сарна» був учасником «легальної» боївки. Мав на озброєнні гвинтівку-обріз та п'ять патронів. За наказом підпільника Яроша Юліана («Застави») розповсюджував листівки ОУН щодо зриву виборів до Верховної ради УРСР. У липні 1946 р. брав участь у нападі боївки на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі. 5 жовтня того ж року був учасником вбивства голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, а у березні 1947 р. — майора Біля та сержанта Хорця. Заарештований 11 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 10 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Помер 16 листопада 1949 р. у тюремній лікарні м. Дрогобич. Реабілітований 17 квітня 1991 р. Сім'ю Мечислава 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Коркіно Челябінської обл. (РРФСР). Після звільнення 27 грудня 1955 р. вони виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 40789; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 527).*

463. **Смерека Франц**, народився 1904 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Смерека Франц (поляк). Одружився з Теклею Станіславівною, 1911 року народження. Сім'я мала дітей: Стефанію, 1930 року народження, Мечислава, 1932 року народження, Марію, 1938 року народження та Яна, 1941 року народження. Надавав допомогу станичній боївці ОУН Яроша Юліана («Застави»). Виселений 21 жовтня 1947 р. разом із дружиною та дітьми у м. Копейськ Челябінської обл. РРФСР, де помер 7 листопада 1950 р. Інші члени сім'ї були звільнені 27 грудня 1955 р. та виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 527).*

464. **Смиковський Франц**, народився 1893 р. у с. Красний Бір Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Смиковський Микола (поляк). Франц працював лісником Баришівського лісництва. У лютому 1944 р. надавав допомогу ОУН Баришівський район. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 8276, арк. 11, 33–34).*

465. **Снежик Еліяш**, народився 1884 р. у с. Шубранець Чернівецький повіт (Герцогство Буковина, Австро-Угорська імперія). Батько — Снежик Ян (поляк). Мав брата Франца, 1881 року народження. Працював кова-

лем. Мешкав із дружиною на околиці села неподалік кладовища. У другій половині квітня 1949 р. до будинку Еліяша зайшло троє учасників ОУН: «Роман», «Скорий» та «Вишня». Упродовж двох діб він їх переховував, забезпечував продуктами та передавав розвідувальну інформацію. Крім того відремонтував «Скорому» револьвер. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 2, спр. 12, арк. 249–250).*

466. **Смолінська Марія**, народилася 1927 р. у с. Воля Деревлянська Кам'янка-Струмилівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Смолінський Франц, 1895 року народження (поляк). Матір — Параскевія Іванівна, 1895 року народження (українка). Мала братів Яна, 1930 року народження і Йозефа, 1936 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 20 грудня 1944 р. співробітниками Буського райвідділу НКВС. Засуджена 20 червня 1946 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 4 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнена 17 січня 1949 р. із табору і 8 червня 1954 р. — зі спецпоселення у Новосибірській обл. РРФСР. Реабілітована 4 січня 1995 р. Матір, батька і братів Марії виселили 3 квітня 1945 р. в Череповецький район Вологодської обл. (РРФСР). Звільнені у 1947 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 34614; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 385).*

467. **Смолінський Броніслав**, народився 1929 р. у с. Майдан-Гологірський Золочівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Смолінський Іоан Йосифович, 1889 року народження. Матір — Параскевія Петрівна, 1885 року народження. Обоє поляки. Мав брата Стефана, 1934 року народження. Закінчив чотири класи школи. Увечері 22 листопада 1947 р. отримав від учасника ОУН Олексія Андрія («Крука») дванадцять антирадянських листівок. Наступного дня о 19 годині разом із бійцем винищувального батальйону поляком Довбушем Ярославом їх розклеїв. Заарештований 29 листопада 1947 р. співробітниками Красненського райвідділу МДБ. Засуджений 13 січня 1948 р. військовим трибуналом прикордонних військ МВС до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Сєвєро-востлазі» (Магаданська обл., РРФСР). Звільнений 29 листопада 1954 р. і направлений на спецпоселення. Повернувся до с. Майдан-Гологірський Золочівського району Львівської обл. Одружився зі Стефанією Яківною. Помер у 1981 р. Реабілітований 3 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 27134; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 429).*

468. **Собашек Анна**, народилася 1909 р. у с. Яблунівка Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Мешкала в с. Грабова того ж повіту. Мала дітей:

Броніславу, 1928 року народження, Гелену, 1934 року народження, Станіслава, 1936 року народження і Геннадія, 1942 року народження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 21 жовтня 1947 р. із дітьми в м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнена 2 липня 1958 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Пам'ять, 2017. С. 385).*

469. **Собашек Іларій (Гілярій)**, народився 1917 р. у с. Яблунівка Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіція та Лодомерія, Австро-Угорщина). Батько — Собашек Юзеф (поляк). Матір — українка. Мав братів Славка, Ярослава та сестру Мілю. За наполяганням матері усі вони були хрещені в греко-католицькій церкві. Навчався у Золочівській гімназії. Входив до організації «Сокіл-Батько». Водночас був учасником гуртка «Олені» (Золочів) 22 куреня імені Івана Богуна «Пласту». Продовжив навчання у Львівській Академічній гімназії, яку закінчив у 1935 р. Вступив 1931 р. до підпілля ОУН. Організовував мережу «Юнацтва» ОУН у Буському повіті. Призначений у березні 1937 р. на посаду інструктора «Юнацтва» ОУН у Львові. Використовував псевдоніми: «Байда», «Скет», «Тур». Роззброював 16 вересня 1939 р. у с. Романів (Біберщина) польських жовнірів. Невдовзі нелегально перейшов на територію Генерал-Губернії. Повернувся у жовтні 1939 р. до Львова. Очолив референтуру політичної розвідки Крайової екзекутиви ОУН на Західних українських землях (ЗУЗ). Водночас навчався на першому курсі української філології Львівського університету (мешкав на вул. Петра і Павла, 21). Разом із Гасином Володимиром («Тріскою»), Гринівим Володимиром («Супом») та Винничуком Іваном («Сичем») намагався 12 лютого 1940 р. нелегально перейти радянсько-німецький кордон. Усі вони були схоплені прикордонниками. На допиті надав співробітникам НКВС інформацію про два схрони зі зброєю. Засуджений 12 травня 1941 р. Львівським обласним судом до розстрілу. Страчений 27 червня 1941 р. під час евакуації в'язниці. Реабілітований 29 липня 1998 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 8174, арк. 1–88; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 20, арк. 25; Куп'як Д. Спогади нерозстріляного. Торонто-Нью-Йорк, 1991. С. 40, 50, 61, 66, 97; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ, 2007. С. 813; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга п'ятнадцята: м. Львів. Львів: Пам'ять, 2023. С. 626; Мартиролог Українського Пласту. Укладач: Свідзинська О. Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. С. 293).*

470. **Собашек Ярослав**, народився 16 березня 1914 р. в с. Яблунівка Кам'янка-Струмилівського повіту (Королівство Галіція та Лодомерія, Австро-Угорщина). Батько — Собашек Юзеф (поляк). Матір — українка. Мав братів Славка, Іларія та сестру Мілю. Вступив до гурка «Олені» (Золочів) 22 куреня імені Івана Богуна «Пласту». Був активним організатором громадського життя української молоді на Золочівщині. Член ОУН із 1931 р. Ор-

ганізував весною 1933 р. піший похід тридцяти молодих хлопців і дівчат до Львова на маніфестацію «Українська молодь Христова». Проводив агітацію ОУН в осередках товариства «Просвіта». Заарештований 21 лютого 1941 р. співробітниками НКВС. Розстріляний 27 червня 1941 р. у Львівській в'язниці № 3. За іншою версією був страчений у Золочівському замку *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 3, т. 3, арк. 38, 146; Куп'як Д. Спогади нерозстріляного. Торонто-Нью-Йорк, 1991. С. 40–41, 49, 118, 366; Мартиролог Українського Пласту. Укладач: Свідзинська О. Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. С. 294).*

471. **Собесяк Володимир**, народився 1927 р. у м. Мельниця Борщівського повіту Тернопільського воєводства. Батько — Собесяк Франк (поляк). Із вересня 1944 р. під псевдонімом «Бас-Петро» був розвідником ОУН. Інформував про наявність радянських військових в приміщеннях НКВС та військового комісаріату райцентру Мельниця-Подільська. Розклеював листівки. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 464, арк. 71, 74).*

472. **Солтис Марія**, народилася в с. Слобідка-Яновська Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Врублевський Михайло (Міхал), матір — Людвіга Павлівна, 1890 року народження. Обоє поляки. Вийшла заміж за українця із с. Буданів Солтиса Романа, який з літа 1941 р. очолював поліцію в с. Слобідка-Яновська. Весною 1944 р. перейшла Разом із ним на нелегальне становище. Чоловік Марії очолював під псевдонімом «Довбуш» референтуру СБ Буданівського району ОУН. Увечері 2 лютого 1946 р. учасники його боївки зайшли до будинку Врублевської Людвіги в с. Слобідка-Яновська. Несподівано його оточили співробітники МДБ. Підпільники намагалися відстрілюватися з горища. Однак будинок загорівся та усі вони загинули, а саме: «Довбуш», його дружина Марія, зв'язкова СБ Винник Мар'яна («Зелена»), керівниця районного УЧХ Тригук Ольга («Незабудка») і бойовик СБ Шкрибайло Стефан («Хмара») *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9170, арк. 31–32; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 60, арк. 16).*

473. **Старчевський Людвіг**, народився 13 червня 1924 р. у с. Стриганці Станіславського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Старчевський Іван Антонович (поляк), працював ковалем, помер у 1934 р. Матір — Левицька Павлина Федорівна, 1889 року народження (українка), походила з родини вчителя. Мав брата Казимира, 1927 року народження, а також сестер Станіславу, 1931 року народження та Стефанію, 1935 року народження. Закінчив 1941 р. сім класів школи. На початку 1944 р. забраний німцями на будівництво оборонних укріплень у Східній Пруссії. Займався копанням траншей. Звільнений 19 січня 1945 р. підрозділом

Червоної армії та мобілізований до її складу. Служив в 61-му стрілецькому гвардійському полку III Білоруського фронту. Під час бою з німцями на території Литви 5 лютого 1945 р. отримав поранення. Після демобілізації 16 жовтня 1945 р. повернувся додому. Нагороджений 22 лютого 1947 р. медаллю «За перемогу над Німеччиною». З грудня 1947 р. надавав допомогу кущовому ОУН «Дону» та його помічнику — Іванилюку Василю («Васьці»). Збирав для них 143 крб у жителів с. Стриганці. Водночас виконував функції інформатора. Доповідав підпільникам щодо наявності в селі радянських військових, їхню чисельність, місця засідок, а також місцевих жителів до яких заходили співробітники МДБ. Вступив у вересні 1948 р. до Станіславського педагогічного училища. Заарештований 24 грудня 1948 р. співробітниками Тисменицького райвідділу МДБ. Засуджений 11 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Горлазі» (м. Норильськ Красноярського краю, РРФСР). Звільнений 2 квітня 1954 р. із табору та 17 квітня 1956 р. — зі спецпоселення в м. Дудінка Таймирського району Красноярського краю (РРФСР). Повернувся в с. Стриганці, де працював трактористом у місцевому колгоспі «Ілліча». Одружився з українкою, вчителькою Анною Петрівною, 1936 року народження. Сім'я мала синів: Володимира та Івана. У 1962 р. Людвіг перейшов працювати в школу с. Стриганці на посаду вчителя трудового навчання, а з червня 1975 р. — слюсаря-сантехніка. Реабілітований 19 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 7765).*

474. **Стасишина Філя**, народилася 1907 р. у с. Вимислівка Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стасишин Іван, працював керуючим панського маєтку, помер в 1914 р. Матір — Франка Юліївна, 1877 року народження. Обоє поляки. Мала сестер Павленко Марію, 1917 року народження та Гніздюх Грижбіту, 1919 року народження. Восени 1946 р. до її будинку прийшли односельчани учасники ОУН: Пончко Володимир, Манащук Зіновій, Гніздюх Михайло («Морозенко»). За дозволом Фільки вони обладнали в сінях криївку. У ній упродовж трьох тижнів переховувався поранений «Морозенко». Доглядала за ним та готувала їжу. Періодично пораненого відвідували: Пончко Леонтій, Назаревич Михайло, Пончко Іван та інші. Несподівано 17 грудня 1946 р. криївку виявили співробітники Козівського райвідділу МДБ. «Морозенко» відмовився здаватися та загинув у перестрілці, а Філі вдалося втекти. Надалі вона переховувалася під фіктивним пріз-

вищем Пришляк Ганна. Заарештована 12 серпня 1947 р. співробітниками Козівського райвідділу МДБ. Засуджена 4 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Померла 21 квітня 1950 р. Реабілітована 1 грудня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9511).*

475. **Стахів Володимир**, народився 7 листопада 1910 р. у с. Бзовиця Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стахів Павло Миколайович (українець), старшина Української Галицької Армії (УГА), вважали себе нащадками давнього козацького роду Наливайків. Матір — Дудінська Казимира (полька), 1907 року народження, римо-католицької віри. Мав братів та сестер: Олю, 1908 року народження, Ірину, 1912 року народження, Марію, 1915 року народження та Євгена, 1918 року народження. Оскільки Стахів Павло опинився з іншими інтернованими вояками УГА в Юзефові (Чехословаччина), до нього 1920 р. переїхала сім'я. Наступного року в сім'ї з'явився син Ігор. Із дозволу польської влади у 1926 р. Стахіви повернулися до Перемишля, де Володимир закінчив у 1930 р. закінчив гімназію та став членом «Пласту». Згодом став членом «Юнацтва» ОУН. Очолював Перемишльську округу ОУН. Діяв під псевдонімами: «Дир», «Корнило», «Мек». Заарештований 1934 р. у Львові поліцією. Звинувачувався у підготовці теракту проти радянського консула. У 1940 р. разом із молодшим братом Євгеном вступив до Берлінського політехнічного інституту. Водночас був редактором «Бюлетеня Української Пресової Служби» та очолював провід ОУН Великонімеччини. Упродовж 31 березня — 3 квітня 1941 р. був керівником політичної комісії Другого Великого Збору ОУН у Кракові. Призначений на посаду референта іноземних справ ОУН. Очолив 30 червня 1941 р. міністерство закордонних справ Українського Державного Правління під керівництвом Стецька Ярослава. Заарештований 15 вересня 1941 р. співробітниками гестапо. Відправлений до бараку Целленбау концтабору Заксенгаузен. Звільнений 20 жовтня 1944 р. Після цього певний час мешкав у м. Хеб (Чехія), наприкінці 1944 р. виїхав до Кракова, а звідти — в Берлін. Згодом оселився в Мюнхені, де виконував обов'язки Головного контролера ЗЧ ОУН. Очолив у серпні 1945 р. Лігу українців-в'язнів концтаборів. Із серпня 1948 р. був членом ЗП УГВР та ОУН(з). Працював головним редактором газет «Українська трибуна» (1940-ві) та «Сучасна Україна» (1951–1960). Співредактор журналу «До Зброї» (1946–1955) та «Сучасність» (1961–1971). Помер 25 жовтня 1971 р. в Мюнхені, ФРН *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 109; спр. 50970, т. 1, арк. 246; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 1, арк. 258, 280, 315–317; спр. 75135, арк. 115; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. С. 8–11; Мірчук П. На-*

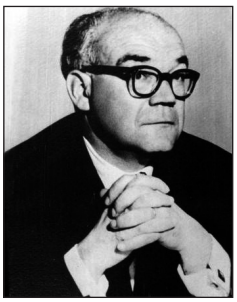

рис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 817).

476. **Стахів Євген**, народився 15 вересня 1918 р. у м. Перемишль (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — старшина УГА Стахів Павло (українець). Матір — Дудінська Казимира (полька). Закінчив Перемишльську гімназію. Захоплювався спортом. Був студентом агрономії Львівської політехніки. Вступив 1932 р. до «Юнацтва» ОУН. Через два роки перейшов до загальної підпільної мережі. Остерігаючись арешту поліцією, за порадою Шухевича Романа, виїхав 19 листопада 1938 р. до Хусту. Приєднався до «Карпатської Січі». Потрапив 10 березня 1939 р. у полон до румунських вояків та наступного дня на мосту біля с. Великий Бичків був переданий угорським військовим. Із в'язниці у Севлюші втік через вікно в туалеті через Словаччину виїхав до Австрії. Разом зі старшим братом Володимиром працював у Берлінському філіалі «Української пресової служби». Розмножував бюлетені українською та німецькою мовами. Відповідав за переправлення пошти до Канади і Південної Америки. Водночас навчався на факультеті металургії Берлінського політехнічному інституту. Склав 1 вересня 1939 р. іспит на водіння. Влітку 1941 р. вступив до Південної похідної групи ОУН. Діяв під прикриттям перекладача. Організовував підпільні осередки в Кривому Розі, Дніпропетровську, Маріуполі та Краснодоні. Виступав за демократизацію ідеології ОУН. Полюбляв цитувати твори Шевченка, які знав напам'ять. Діяв під псевдонімами: «Борис», «Кравс», «Макольондра», «Павлюк», «Стах». Упродовж 1942–1943 рр. очолював мережу ОУН на Донбасі. Одружився 8 січня 1944 р. із Марією («Мухою») із Винників. Певний час вони мешкали у Львові. На початку березня 1944 р. Євген прибув у м. Рієка (Хорватія). Через Відень 10 березня 1944 р. прибув до Львова. Доповів Лебедю Миколі про ситуацію на кордоні Югославії та Італії. Учасник установчих зборів УГВР 11–15 липня 1944 р. між селами Сприня та Недільна на Самбірщині. Через десять днів прибув до Кракова, а згодом виїхав до Італії, наприкінці жовтня прибув до Відня. 21 грудня 1944 р. у м. Зіккерхен-ам-Валлерзее у Стахів Марії народився син Євген Зенон (майбутній американський вчений-дослідник, лауреат Нобелівської премії). Згодом сім'я переїхала до м. Інсбрук, а ще пізніше до Німеччини. З 1946 р. працював адміністратором Української пресової служби. Редагував бюлетень «Радіоінформатор». У серпні 1948 р. під час Міттенвальдської конференції ОУН підтримав «двійкарів». Емігрував 8 вересня 1949 р. в США. Мешкав у м. Волдвік (штат Нью-Джерсі). Був президентом середовища УГВР, а також керівником Товариства українсько-єврейських зав'язків. Отримав у 1997 р. орден «За заслуги перед Україною», а згодом ще два — князя Ярослава Му-

дрого IV і V ступенів. Очолював президію Середовища УГВР за кордоном. Майже щороку відвідував Україну. Помер 26 січня 2014 р. у Нью-Йорку *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 110; спр. 50970, т. 1, арк. 246; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 1, арк. 318; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. 318 с.; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 817; Музиченко Я. «Всі ми були…» // Україна Молода. 2009. 11 липня. С. 5; Кучак Х. Людина, що жила з Україною в серці // Голос Народу. 2014. 15 березня. С. 6).*

477. **Стахів Ігор**, народився 1921 р. у м. Юзефов (округа Наход, Чехословацька республіка). Батько — Стахів Павло Миколайович (українець). Матір — Дудінська Казимира (полька). У 1926 р. разом із сім'єю переїхав до Перемишля. Вступив 1940 р. до мережі ОУН. Пройшов навчання в розвідувально-диверсійній школі Абверу в м. Закопане. Служив в німецькій армії. На початку війни отримав важке поранення. Був нагороджений залізним хрестом та медаллю. Вступив 1943 р. до дивізії Ваффен СС «Галичина» *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 110; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 1, арк. 318; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. С. 9).*

478. **Стахів Ірина**, народилася 1912 р. у с. Бзовиця Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стахів Павло Миколайович (українець). Матір — Дудінська Казимира (полька). Вступила 1931 р. у Перемишлі до мережі «Юнацтва» ОУН. Згодом разом із сестрою Марією була членом Перемишльського окружного проводу ОУН. Працювала на пошті м. Перемишль. Через загрозу арешту німцями перейшла 1943 р. на нелегальне становище. Виїхала до Галичини. Влітку 1944 р. виїхала до Відня. Працювала при Закордонному центрі ОУН. У грудні 1945 р. як репатріантка прибула з Німеччини до Польщі. Передала заступнику провідника Закерзонського краю ОУН Галасі Василю («Орлану») пошту для Шухевича Романа («Тараса Чупринки»). Зуміла як німецька репатріантка виїхати з Польщі до Мюнхена *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 111; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 1, арк. 318; ф. 13, оп. 1, спр. 372, т. 43, арк. 249; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. С. 9).*

479. **Стахів Марія,** народилася 10 серпня 1914 р. у с. Рудерсдорф (Старий Рокитнік) біля м. Трутнов (Богемія, Австро-Угорська імперія). Батько — Стахів Павло Миколайович (українець). Матір — Дудінська Казимира (полька). З 1926 р. навчалася в Перемишльській гімназії. Вступила до Пласту, де виконувала функції писарки куреня. Учасниця таборів у соколі. Вступила 1931 р. до мережі «Юнацтва» ОУН. Наступного року закінчила Перемишльську гімназію та

вступила на юридичний факультет Львівського університету. Входила до складу Перемишльського окружного проводу ОУН. Разом із братом Володимиром увійшла 30 червня 1941 р. до складу міністерство закордонних справ Українського Державного Правління. Заарештована у грудні 1941 р. співробітниками гестапо. Відправлена до концтабору Аушвіц (філія Райсько). Звільнена наприкінці 1944 р. Виїхала до Кракова, а у січні 1945 р. — до Відня. Працювала при Закордонному центрі ОУН. У серпні 1945 р. як репатріантка прибула до Польщі, де зустрілася із заступником провідника Закерзонського краю ОУН Галасою Василем («Орланом»). Відправлена у Добромильський район в підпорядкування референту пропаганди Проводу ОУН Федуна Петра («Полтави»). Загинула у липні 1947 р біля с. Кузьминець Рожнятівського району Станіславської обл. *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 110; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 1, арк. 318; ф. 13, оп. 1, спр. 372, т. 43, арк. 249; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. С. 9, 152; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 817; Іщук О., Ніколаєва Н. Ярослав Богдан — «Всеволод Рамзенко». Торонто — Львів: Літопис УПА, 2011. Кн. 14 (Події і люди). С. 20; Мартиролог Українського Пласту. Укладач: Свідзинська О. Львів: Дизайн-студія «Папуга», 2015. С. 299).*

480. **Стембальський Кароль**, народився 1922 р. у с. Підгайчики Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Стембальський Міхал (поляк). Мав сестру Голинську Юлію. Закінчив два класи школи. Забраний у 1942 р. на примусові роботи в Німеччину. Працював на фермерському господарстві біля м. Гоф (Баварія). Звільнений весною 1945 р. американськими військами. Повернувся додому в с. Підгайчики. Працював слюсарем. З вересня 1946 р. налагодив зв'язок з учасниками ОУН Голинським Володимиром («Славком») та Гусаком Михайлом («Гуком»). Отримав від них гвинтівку та 80 патронів, які зберігав у своєму будинку. Заарештований 9 березня 1947 р. співробітниками Рудківського райвідділу МДБ. Засуджений 21 квітня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 5 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Южкузбаслазі» (м. Сталінськ Кемеровської обл. РРФСР). Звільнений 10 лютого 1955 р. Повернувся в с. Підгайчики. Реабілітований 8 жовтня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26707; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 789).*

481. **Степанюк Франка,** народилася 1911 р. у с. Вовків Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Козлярський Йосип (поляк). Мала сестер: Марію, 1914 року народження, Казимиру, 1927 року народження та брата Петра, 1922 року народження. Закінчила чотири класи школи. Вийшла 1938 р. заміж за українця Сте-

панюка Василя та переїхала до нього в с. Щуровичі Радехівського повіту Тернопільського воєводства. Наступного року в них народився син Юрій. У 1945 р. чоловік загинув на фронті. Сина забрала на виховання до себе у Львів (вул. Дзержинського, 23, квартира 12) сестра Марія, яка працювала кравчинею в артілі. Із 7 січня 1948 р. Франка надавала допомогу учасникам ОУН: «Мусі», «Горі», «Січовику» та «Сироті». Укривала їх у своєму будинку, а також закуповувала у Львові медикаменти. Отримала від підпільників для продажу спирт. Передала їм виручені 1600 крб. Заарештована 10 серпня 1949 р. співробітниками МДБ у м. Львів. Засуджена 6 вересня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Мінлазі» (селище Абезь Інтинського району, Комі АРСР). Працювала в господарській обслузі. Отримала рішенням табірної адміністрації від 5 липня 1950 р. 20 діб штрафного бараку за крадіжку риби. Переведена 9 лютого 1955 р. до «Карлагу» (селище Долинське Карагандинської обл., Казахська РСР). Рішенням військового трибуналу Південно-Уральського Військового округу від 11 квітня 1955 р. термін покарання зменшено до 6 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 2 роки. Звільнена 28 травня 1955 р. Повернулася в с. Щуровичі Радехівського району Львівської обл. Реабілітована 10 лютого 1992 р. На той час уже померла *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23178; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 297)*.

482. **Стефанишин Петро**, народився в с. Якимів Кам'янка-Струмилівського повіту Львівського воєводства. Батько — Стефанишин Федір Романович, 1875 року народження (українець). Матір — Марія, 1880 року народження (полька). Під псевдонімом «Буревій» очолював боївку ОУН. Загинув 26 серпня 1948 р. у сутичці зі співробітниками МДБ в с. Якимів. Батьків 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. (РРФСР), де Марія 28 травня 1952 р. померла. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Літопис УПА. Основна серія. Т. 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини. Тороно-Львів, 2002. С. 690; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янка-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 813–814)*.

483. **Стецюра Йосип (Юзеф)**, народився 1891 р. у с. Германів Львівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стецюра Якуб. Матір — Марія. Обоє поляки. У 1915 р. був переселений російськими військовими в с. Новозелене Новоград-Волинського повіту Волинської

губернії. Одружився 1926 р. із полькою Весельською Леонідою Станіславівною, 1910 року народження. Сім'я мала дітей: Антона, 1929 року народження, Миколу, 1933 року народження, Івана, 1936 року народження та Марію, 1937 року народження. Із 1935 р. працював у колгоспі с. Теснівка Новоград-Волинського району, а весною 1942 р. повернувся в с. Новозелене. Працював у місцевому колгоспі. Із січня 1948 р. разом із дружиною надавав допомогу учасникам диверсійної боївки ОУН Ляшука Петра («Ярославенка»). Двічі укривав їх у своєму будинку та постачав продукти. Заарештований 22 грудня 1948 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу МДБ. Засуджений 26 січня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у Дніпропетровській обл. УРСР та Семипалатинській обл. (Казахська РСР). Звільнений 12 квітня 1955 р. Повернувся в с. Новозелене Новоград-Волинського району Житомирської обл. Реабілітований 7 квітня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 30109).*

484. **Стецюра Леоніда**, народилася 1910 р. у с. Полянівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Весельський Станіслав, помер в 1933 р. Матір — Антоніна, померла в 1916 р. Обоє поляки. Леоніда мала сестер Леонтину, 1912 року народження та Євгенію, 1915 року народження. Вийшла 1926 р. заміж за поляка Стецюру Йосипа Якубовича, 1891 року народження. Мешкала в с. Новозелене Новоград-Волинського району Житомирської обл., з 1935 р. — у с. Теснівка того ж району, а весною 1942 р. повернувся в с. Новозелене. Працювала в місцевому колгоспі. Із січня 1948 р. разом із чоловіком надавала допомогу учасникам диверсійної боївки ОУН Ляшука Петра («Ярославенка»). Двічі укривала їх у своєму будинку та постачала продукти. Заарештована 22 грудня 1948 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу МДБ. Засуджена 26 січня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Ангарлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 13 квітня 1955 р. Повернулася в с. Новозелене Новоград-Волинського району Житомирської обл. Реабілітована 7 квітня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 30109).*

485. **Стодола Дем'ян (Даміан)**, народився 1926 р. у с. Струсівка Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Кароль, 1888 року народження. Матір — Домна, померла у 1943 р. Обоє поляки. Закінчив три класи школи. Призваний 15 травня 1944 р. до Червоної

армії. Біля Гусятина втік та повернувся додому. Переховувався в криївці. Наприкінці грудня 1944 р. до нього зайшов односельчанин, співробітник СБ Беренда Петро («Гайдамака»), який запропонував вступити до підпілля ОУН. На це Дем'ян дав згоду. Після цього отримав гвинтівку «СВТ» та псевдонім «Сердитий». Перебував у складі кущової боївки ОУН «Чара», де проходив військове навчання в Давидківцівському лісі. Через погіршення здоров'я був відпущений лікуватися додому. Заарештований 26 серпня 1945 р. співробітниками Чортківського райвідділу НКВС. Засуджений 15 листопада 1945 р. військовим трибуналом 38-ї армії до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Камишлазі» (Сталінградська обл., РРФСР). Звільнений 10 жовтня 1954 р. із табору та відбув на заслання в Карагандинську обл. (Казахська РСР). Рекомендовано 5 серпня 1993 р. у реабілітації відмовити *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 219).*

486. **Стоцький Іван (Ян)**, народився 1912 р. у с. Стремільче Горохівського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Стоцький Костянтин. Матір — Вишневська Марія, 1871 року народження. Обоє поляки. Іван мав братів та сестер: Теодозія, Антоніну, Єлизавету, Барбару і Юзефа. Працював столяром. У 1932 р. проходив військову службу в польській армії. Одружився 1939 р. із Цибульською Людмилою Матеушівною, 1918 року народження (наполовину українка зі с. Лагері Зміївського повіту Харківської губернії). Сім'я мала дітей: Федора, 1942 року народження, Марію, 1946 року народження і Галину, 1951 року народження. Товариш єврей навчив Івана фотографувати. У 1943 р. найняв хату неподалік школи, де облаштував магазин. Товари привозив із Радехова та Лопатина. У березні 1944 р. був призваний до Червоної армії. Служив в Угорщині. Демобілізувався у листопаді 1945 р. Із собою привіз скрипку та фотоапарат. Із того часу працював у Берестечку фотографом. Згідно зі спогадами Кондратюка Пилипа він надавав допомогу підпіллю ОУН у виготовленні фіктивних документів, був заарештований співробітниками райвідділу МДБ та погодився на співпрацю, а також причетний до арешту 4 червня 1952 р. у с. Антонівка Берестечківського району Кондратюк Марії, яка опікувалася криївкою ОУН. У 1957 р. хотів разом із сім'єю виїхати до Польщі. Однаки співробітники КДБ таємно провели розмову з дружиною Івана. Після цього вона відмовилася переїжджати. Відвідувати родичів у Польщі дозводлили лише після 1960-х рр. У 1980 р. Іван гостював у сестри Антоніни в м. Чикаго (США). Помер у 2000 р. в м. Берестечко Горохівського району Волинської обл. *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 1921, арк. 11–12; спр. 2051, арк. 195; Спогади Кондратюка Пилипа, 1935 року народження з с. Антонівка Горохівського району Волинської обл. Записа-*

но 16 серпня 2020 р. // Особистий архів директора Берестечківського народного історичного музею Дергая Олега Анатолійовича; Шершень О. Родинні історії: Тато хотів виїхати в Польщу, але КГБ залякав маму. Monitor Wołyński (2024, 25 жовтня): https://monitorwolynski.com/uk/news/5802-rodzinne-historie-halina-sokalska).

487. **Строяк Іван (Ян)**, народився 1 січня 1914 р. у с. Нечиполомичі Бохнянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Строяк Йосип (українець). Матір — полька. Через чотири років сім'я переїхала до с. Боратичі Перемишльського повіту. Закінчив 1924 р. чотири класи школи. Одружився 1939 р. із Балагутою Магдалиною Михайлівною, 1913 року народження. Сім'я мала дітей: Бенедикта, 1936 року народження, Юзефа, 1941 року народження і Надію, 1946 року народження. Влітку 1944 р. Івана мобілізували до польської армії. Нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною». Після демобілізації влітку 1945 р. повернувся додому. Із 25 грудня того ж року служив бійцем винищувального батальйону, де у червні 1946 р. отримав посаду командира взводу. Без супротиву 7 вересня 1947 р. передав учасникам ОУН свою гвинтівку, 50 патронів та дві гранати. Після цього Іван разом з підпільниками пішов по будинках бійців винищувального батальйону. Вони також здали свою зброю (13 гвинтівок, 300 патронів і дві гранати). Після цього Іван зачитав своїм бійцям листівку ОУН та проінструктував, які свідчення слід надати співробітникам МДБ щоб уникнути покарання. Заарештований 15 вересня 1947 р. співробітниками Нижанковицького райвідділу МДБ. Засуджений 13 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Помер в ув'язненні. Дружина та діти Івана мешкали у Львові (вул. Кос-Анатольського, 4). Реабілітований 23 лютого 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28777; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 719).*

488. **Струс Кароліна**, народилася 1897 р. у м. Краковець (Королівство Галіції і Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Працювала вчителькою. Вийшла заміж за українця Струса Миколу Григоровича, 1898 року народження. Сім'я мала доньку Цевелевич Оксану, 1928 року народження. Чоловік вступив до підпілля ОУН, 24 жовтня 1944 р. був заарештований співробітниками Краковецького райвідділу НКВС та 12 листопада того ж року втік з-під варти. Виселена 11 грудня 1944 р. із донькою в Ухтинський район (Комі АРСР). Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга чотирнадцята: Яворівський район. Львів, 2023. С. 478).*

489. **Сохацький (Сухатський) Петро**, народився 1910 р. у с. Трибухівці Бучацького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Сухацький Ян, 1868 року народження. Матір –Михайлина, 1875 року народження. Обоє поляки. Сім'я мешкала в с. Самолусківці того ж повіту. Мав брата Станіслава, 1898 року народження. Закінчив два класи школи. Одружився з українкою Магдою, 1917 року народження. Сім'я мала дітей: Володимира, 1932 року народження, Юзефа, 1934 року народження та Яніну, 1936 року народження. Упродовж 1932–1933 рр. Петро служив у польській армії. Вступив у квітні 1940 р. під псевдонімом «Гітлер» до підрайонної боївки ОУН Плитки Данила («Чуприни»). Мав на озброєнні польську гвинтівку та револьвер «Браунінг». Брав участь у пограбуванні магазинів кооперації в селах: Григорів, Чехова і Курдибанівка, а також млина в с. Ковалівка. Частину здобутого майна продав на базарі м. Бучач. Купив за 200 крб у поляка з с. Новосілки — Слободецького Казимира револьвер системи «Браунінг». Брав участь у вбивстві проти ночі 21 листопада 1940 р. у с. Олеша місцевих жителів — Богуна Миколи та Папіша Михайла. Заарештований через шість днів співробітниками Монастириського райвідділу НКВС. Засуджений 12 березня 1941 р. Тернопільським обласним судом до розстрілу. Рішенням судової колегії з кримінальних справ Верховного суду УРСР від 19 квітня 1941 р. вирок скасували та справу відправили на повторний розгляд. Розстріляний у липні 1941 р. під час евакуації в'язниці. У реабілітації 11 травня 1992 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 1(Р), спр. 13444, арк. 96–96, 105; ф. 6(Р), спр. 27522).*

490. **Сусалюк Марія**, народився 1929 р. у с. Голосковичі Бродівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Гурський Пьотр (поляк). Надавала допомогу учасникам ОУН. Виселена 9 травня 1950 р. у Хабаровський край (РРФСР). Звільнена 3 вересня 1956 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга друга: м. Борислав, Бродівський район. Львів: Астролябія, 2014. С. 448).*

491. **Суслович Войцех**, народився 1915 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Суслович Ян (поляк). Із весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). У його стодолі була криївка на п'ять осіб. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 161–162).*

492. **Суслович Станіслав**, народився 1925 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Суслович Пьотр Павлович, 1877 року народження, матір — Марія Михайлівна, 1887 року народження. Обоє поляки. Мав братів Пьотра, 1930 року народження і Владислава, 1935 року народження. Закінчив шість класів школи. Вступив на початку лютого 1946 р. до станичної боївки

ОУН Яроша Юліана («Застави»). Мав псевдонім «Санецко», а згодом — «Зав'язка». У липні 1946 р. брав участь у нападі на сільраду, маслозавод та кооператив у с. Сусідовичі. Восени того ж року брав участь у вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (м. Караганда, Казахська РСР), а згодом — «Степлазі» (м. Джезкаган Карагандинської обл.). Звільнений 30 березня 1956 р. із табору та відправлений на спецпоселення у м. Копейськ Челябінської обл. РРФСР. Реабілітований 16 квітня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 21797).*

493. **Сушко Станіслав**, народився 1892 р. у с. Ситовичі Ковельського повіту Волинського воєводства (Російська імперія). Батько — Сушко Казимир (поляк). Під час Першої світової війни служив в російській армії. Одружився із Софією Степанівною. Переїхав 1941 р. у с. Орихівчик Підкамінського району Львівської обл. У січні 1945 р. під псевдонімом «Бас» вступив до боївки СБ підрайону ОУН «Садового», де виконував функції господарчого. Три рази своїми кіньми відправлявся на збір продуктів у населення. Мав у підпільників жартівливе прізвисько «Москаль». Заарештований 28 червня 1945 р. співробітниками Вишнівецького райвідділу НКВС. Засуджений 17 вересня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Помер 9 липня 1952 р. в ув'язненні. Реабілітований 29 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 16313).*

494. **Тарновський Міхал**, народився 14 серпня 1911 р. у с. Раденичі Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Тарновський Ян (поляк). Мав брата Стаха, 1903 року народження та сестер: Дебору Софію, Вьонцек Юлію. Закінчив чотири класи школи. З осені 1939 р. мешкав у сестри Юлії в с. Стрільчиська Мостиського району Дрогобицької обл. Призваний у серпні 1944 р. до польської армії. Служив рядовим 14-го полку важких кулеметів 6 полку 1-ї Армії у складі 1-го Білоруського фронту. В боях зі німцями під м. Кольберг (Західнопоморське воєводство) отримав поранення в голову та груди. Після цього місяць лікувався одному зі шпиталів Варшави. У грудні 1945 р. демобілізувався та повернувся додому. Одружився з Мартою Василівною, 1908 року народження та переїхав до неї на хутір Халупки біля с. Раденичі. Восени 1946 р. до будинку Тарновських зайшов зв'язковий ОУН Тлумка Дмитро, який передав наказ підпілля зібрати в місцевих жителів зерно. Виконуючи це завдання, Міхал особисто віддав 10 кг збіжжя. Крім того зібрав у жителів села ще 90 кг зерна. Заарештований 24 липня 1947 р. співробітниками Крукеницького райвідділу МДБ. Засуджений 22 серпня 1947 р.

військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнений 3 серпня 1952 р. із табору. Виїхав до депортованої сім'ї в Омську обл. РРФСР. Повернувся 10 січня 1956 р. у с. Раденичі, де невдовзі помер. Реабілітований 25 листопада 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 31269).*

495. **Тарновський Франк**, народився 6 червня 1926 р. у с. Верхняківці Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Тарновський Войтех, помер у 1936 р. Матір — Анна. Обоє поляки. Мав молодшу сестру Ванду. Закінчив три класи школи. Мобілізований 3 травня 1944 р. до сотні УПА «Шуляка». Отримав псевдонім «Хмара» та був зарахований стрільцем до третього рою «Геви» третьої чоти. Мав на озброєнні гвинтівку німецького виробництва. Через кілька днів сотня вирушила в напрямку Вінницької обл. Брав участь у бою з підрозділом Червоної армії. На шляху до місця призначення вона розділялася на чоти. На початку липня 1944 р. викинув зброю та разом із повстанцем Шегляєвим Хереном («Калмиком») переховувався. Без супротиву був схоплений 21 липня 1944 р. співробітниками Новоград-Волинського райвідділу НКВС у кущах біля с. Рогачів. Засуджений 9 жовтня 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Житомирської обл. до 15 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Після звільнення 1956 р. оселився в м. Борщів (вул. Галицька, 9) Тернопільської обл. У реабілітації 27 березня 1998 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 7445).*

496. **Тельвак Володимир (Владзімеж)**, народився 17 квітня 1920 р. у с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Тельвак Михайло Михайлович, 1887 року народження (українець). Матір — Катажина (полька). Мав брата Казимира, 1916 року народження. Закінчив п'ять класів школи. Одружився з українкою Анастасією Федорівною, 1922 року народження. Сім'я мала дітей: Теодора, 1945 року народження та Марію, 1947 року народження. Мобілізований у листопаді 1944 р. до польської армії. Служив водієм. Весною 1945 р. демобілізувався та повернувся додому. У червні–липні 1947 р. разом із Сагуйко Іваном збирав продукти, а також 230 крб. для учасників ОУН. Заарештований 24 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 11 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнений 12 листопада 1955 р. із табору і 27 листопада 1957 р. –зі спецпоселення в Челябінській обл. (РРФСР).

Реабілітований 15 січня 1993 р. Дружину та дітей Володимира виселили 21 жовтня 1947 р. у Варненський район Челябінської обл. (РРФСР). Після звільнення 27 листопада 1957 р. уся сім'я виїхала до Польщі. Мешкали в м. Дзержонюв (Ринок, 30) Нижньосілезького воєводства. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 28170; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 557).*

497. **Тенус Гелена**, народилася 1917 р. у с. Середна Перемишльського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Тенуса Михайла Прокоповича. Сім'я мала дітей: Анну, 1938 року народження, Анатолія-Алольфа, 1941 року народження та Володимира, 1946 року народження. Переїхали в с. Вуйковичі Мостиського району Дрогобицької обл. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 21 жовтня 1947 р. із дітьми в Іжморський район Кемеровської обл. На засланні помер син Володимир. Звільнена 26 липня 1958 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга восьма: Миколаївський район, Мостиський район. Львів, 2022. С. 724–725).*

498. **Тілька Віцентій**, народився 1929 р. у с. Негребівка Радомишльського району Житомирської обл. (УСРР). Батько — Тілька Іван Антонович, 1892 року народження (поляк), матір — Віра Степанівна (українка). Віцентій вважав себе поляком. Мав брата Антона та сестру Франю. Закінчив школу механізаторів сільського господарства.

Працював трактористом Радомишльської МТС. Влітку 1949 р. налагодив зв'язок із учасниками ОУН Униченком Дмитром («Хомою») та Униченком Миколою («Мішою»). Отримав від них карабін та 145 патронів, які закопав у своєму городі. Восени 1949 р. зустрівся в лісі з керівником Київської округи ОУН Приймаком Сильвестром («Борисом») та організаційним референтом Поліщуком Леонідом («Степаном»). Отримав від них завдання вербувати в підпілля нових членів, збирати розвідувальну інформацію про представників радянської влади, а також отримав для розповсюдження листівки. Неодноразово переховував у своєму будинку учасників ОУН та забезпечував їх продуктами. Заарештований 31 березня 1952 р. співробітниками МДБ. Засуджений 14 червня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Київської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у Норильську. Звільнений 14 липня 1956 р. Оселився в м. Радомишль Житомирської обл. У реабілітації 19 липня 1994 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 12363).*

499. **Токарська Галина (Гелена)**, народилася 1930 р. у с. Краснолука Кременецького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Батько — Токарський Володимир Пилипович (поляк), помер у березні 1944 р. Матір — Христина Іванівна. Згодом сім'я переїхала в с. Мухавець того ж повіту. Мала сестру Зою, 1927 року народження і брата Тадеуша, 1928 року народження, який влітку 1944 р. вступив добровольцем до польської армії. Закінчила чотири класи школи. Вийшла взимку 1946 р. заміж за учасника ОУН Струминського Василя Лукича, 1923 року народження. В підпіллі він мав псевдонім «Беззубий» та перебував у підпорядкуванні підрайонного пропагандиста ОУН Овчарука Матвія («Ярослава»). Весною 1947 р. чоловік Галини викопав у їхньому будинку криївку, де періодично переховувався. Влітку 1948 р. перейшла жити до матері. Того ж року в Галини народився син Ярослав. Наступного року переховувалася в жительки с. Мухавець Кошак Лідії. У 1950 р. народився син Юрій. Того ж року разом із дітьми, матір'ю та чоловіком під фіктивними документами виїхала в с. Люща Лунинецького району Пінської обл. (Білоруська РСР). Наступного року повернулися в с. Мухавець. Працювала робітницею на млині товариства «Заготзерно» в м. Вишнівець Тернопільської обл. Заарештована 23 вересня 1955 р. співробітниками Вишнівецького райвідділу МДБ. Засуджена 8 грудня 1955 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу в м. Тернопіль до 8 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала в «Сиблазі» (м. Маріїнськ Кемеровської обл., РРФСР). Звільнена 13 липня 1956 р. Повернулася в м. Кременець (вул. Замкова, 34) Тернопільської обл. Вдруге вийшла заміж та змінила прізвище на Комаревич. Реабілітована 8 липня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 16687).*

500. **Томашевський Боємір**, народився 1922 р. у с. Сировари Зборівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Томашевський Петро (поляк). Згодом сім'я переїхала в с. Манаїв того ж повіту. Працював вчителем в місцевій школі. Займався закупівлею зброї для підпілля ОУН. Разом з учасниками ОУН Чапріною Іваном та Гладуном Йосипом увечері 24 листопада 1940 р. брав участь у вбивстві голови сільради Яніва Михайла. Заарештований 28 листопада 1940 р. співробітниками Заложцівського райвідділу НКВС. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 23000).*
501. **Томкевич Михайло (Міхал)**, народився 1891 р. у м. Залізці Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Томкевич Філіп (поляк). Закінчив 1901 р. чотири класи школи. Працював у місцевій аптеці. Був призваний 1914 р. в австрійську армію. Через два роки потрапив у полон до росіян. Відправлений на сільськогос-

подарські роботи в Полтавську губернію. Повернувся 1917 р. додому та невдовзі одружився з Анною Федорівною, 1902 року народження. Переїхав до неї на хутір Корчунки біля с. Лопушне Кременецького повіту Волинського воєводства. Сім'я мала синів: Ярослава, 1931 року народження та Володимира, 1933 року народження. Михайло працював столяром. Вночі 14 липня 1948 р. до його будинку зайшло четверо учасників боївки Залізцівського району ОУН Левицького Олексія («Олега») та наказали наступного дня о 5 годині віднести в умовлене місце каву. Під час виконання цього завдання Михайло був затриманий військовим нарядом військ МДБ. Водночас туди прибула боївка ОУН «Олега». У перестрілці був вбитий помічник командира роти та поранено двоє солдат. Зі сторони боївки ОУН загинуло п'ятеро підпільників: «Олег», Дерев'янко Василь («Переможець»), Гляс Михайло («Вітер»), Кирич Андрій («Роман») і Дмитрів Богдан («Чорний»). Михайлу тоді вдалося втекти. Заарештований 1 вересня 1948 р. Засуджений 11 жовтня 1948 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Помер 8 вересня 1953 р. в ув'язненні. Реабілітований 10 березня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14335).*

502. **Топорівська Юзефа**, народилася 18 січня 1924 р. у с. Іванівка Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Топорівський Томко Гнатович, 1895 року народження (українець). Матір — Анастасія Франківна, 1893 року народження (полька). Мала братів: Франка, 1929 року народження, Юзефа, 1931 року народження, Михайла, 1933 року народження, а також сестер Анну, 1922 року народження та Ольгу, 1935 року народження. Закінчила у 1940 р. шість класів школи. З літа 1941 р. працювала медсестрою в лікарні м. Теребовля. Повернулася у березні 1944 р. додому. Залучена у березні 1945 р. станичною Хоптій Анастасією до мережі ОУН. Виконувала функції зв'язкової до провідника Теребовлянського району ОУН Самця Стефана («Аркаса»). Заарештована 25 квітня 1946 р. співробітниками Теребовлянського райвідділу МВС. Засуджена 23 серпня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Красноярському краї РРФСР та м. Караганда (Казахська РСР). Звільнена 29 грудня 1954 р. Повернулася в с. Іванівка Теребовлянського району Тернопільської обл. Реабілітована 31 липня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 14778).*

503. **Тофіль Євгенія (Генка)**, народилася 1923 р. на хуторі біля с. Собашки Збаразького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Зволінський Франк Лук'янович, 1900 року народження. Матір — Магда Оксентіївна, 1904 року народження. Обоє поляки. Мала брата Юзефа, 1929 року народження. Закінчила два класи школи. Ви-

йшла 12 лютого 1941 р. заміж за поляка Тофіля Володимира Франковича, 1919 року народження. Весною того ж року його мобілізували до Червоної армії, де згодом пропав безвісти. Євгенія у січні 1945 р. була залучена станичною із с. Оріхівці — Репетою Анною («Чайкою») до мережі ОУН. Неодноразово укривала в свому будинку підпільників також брата Юзефа («Лука»). Постачала їм продукти та одяг. Оперативна група Збаразького райвідділу НКВС 8 березня 1945 р. оточила в будинку Євгенії трьох учасників ОУН. Унаслідок перестрілки Цибринський Ярослав та Атаманчук Василь загинули, а Зволінський Юзеф потрапив у полон. Того ж дня Євгенію заарештували. Під час обшуку будинку було виявлено літературу ОУН, німецький радіоприймач, автомат «ППШ», радянську гвинтівку та сорок патронів. Засуджена 6 вересня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. в м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Харківські в'язниці, з 1947 р. — в «Унженлазі» (станція Сухобезводна Горьківської обл., РРФСР), з 1953 р. — в «Мінлазі» (селище Абезь Інтинського району, Комі АРСР). Звільнена 17 січня 1955 р. із табору та ще через чотири місяці із заслання в с. Подгорне Ухтинського району (Комі АРСР). Знову вийшла заміж та змінила прізвище на Гулич. Мешкала в м. Івано-Франківськ (вул. Жукова, 8, квартира 20). Реабілітована 3 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13891).*

504. **Трач Михайло (Міхал)**, народився 1923 р. у с. Лановичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Трач Вінцентій Іванович, 1880 року народження (українець), помер 1954 р. Матір — Катерина Іванівна, 1885 року народження (полька). Мав сестер Анастасію, 1928 року народження, Генефу, 1932 року народження та брата Едварда, 1930 року народження. Закінчив п'ять класів школи. Мобілізований у вересні 1944 р. до польської армії. Служив рядовим 6-ї дивізії 1-ї армії. Брав участь у звільненні Варшави. Після демобілізації у квітні 1947 р. повернувся в с. Лановичі. Працював у м ісцевому колгоспі імені Костушко Тадеуша. У жовтні 1949 р. до його будинку зайшов учасник ОУН Васьків Стефан («Мандрівний») та секретар сільради Савка Францішка, яка мала на озброєнні автомат. На їх вимогу Михайло віддав десятизарядну гвинтівку. Також разом із «Мандрівним» пішов до місцевого жителя Федоровича Івана. У нього теж вимагали віддати гвинтівку. Однак Іван відповів, що зброї немає. Після цього «Мандрівний» вивів його в поле та сильно побив. Заарештований 3 лютого 1950 р. співробітниками Самбірського райвідділу МДБ. Засуджений 25 жовтня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 16 вересня 1955 р. Реабілітований *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 13131).*

505. **Тримбуляк Іван (Ян)**, народився 1922 р. у с. Манаїв Зборівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Тромбуляк Іван (поляк). Входив до польської молодіжної організації «Стшельци». З осені 1939 р. зберігав у своєму будинку під соломою обріз австрійського карабіна, а також із серпня 1940 р. підтримував зв'язок з учасником ОУН Дайчаком. Займався антирадянською агітацією. Заарештований 5 грудня 1940 р. співробітниками Заложцівського райвідділу НКВС. Засуджений 30 травня 1941 р. Тернопільським обласним судом до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 23000).*

506. **Троян Едіта**, народилася 1923 р. у с. Старява Добромильського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Троян Іван (українець). Матір — полька. Мала сестру Єву, 1925 року народження. Працювала бухгалтером Полянського лісництва. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 13 серпня 1949 р. співробітниками Хирівського райвідділу МДБ. Засуджена 22 жовтня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбувала у «Воркутлазі». Звільнена 30 січня 1955 р. із табору і направлена на спецпоселення у с. Долинське Карагандинської обл. (Казахська РСР). Звільнена 30 вересня 1955 р. Реабілітована 31 липня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 20949; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 574).*

507. **Тузів Ольга**, народився 1908 р. у с. Бзовиця Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стахів Павло Миколайович (українець). Матір — Дудінська Казимира (полька), 1907 року народження, римо-католицької віри. Учасниця ОУН. Вийшла заміж за колишнього старшину Армії УНР Тузіва. Мешкала з ним у Чехословаччині. Припинила зв'язок з ОУН. Восени 1941 р. із чоловіком переїхала до м. Баранівка на Звягельщині. Через два роки була замордована радянськими партизанами *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 111; Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони. Повість мого життя. Київ: «Рада», 1995. С. 9, 150).*

508. **Турчак Марія**, народилася 1909 р. у с. Абрикосівка Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Залізицький Франц. Матір — Марцелія, 1876 року народження. Обоє поляки. Мала сестру Блонську Юлію, 1901 року народження. Працювала в місцевому колгоспі. Вийшла 1926 р. заміж за Баньковського Івана

Григоровича. Сім'я мала дітей: Людмилу, 1929 року народження та Ольгу 1931 року народження. У 1935 р. чоловік Марії помер. Знову вийшла заміж за Турчака Миколу Захаровича, 1911 року народження. У 1941 р. у них народилася донька Вероніка. Восени 1949 р. до будинку Марії та Миколи зайшло двоє учасників ОУН: Довгань Євген («Олесь») та «Матюшенко». Підпільники привіталися та вручили господарям будинку антирадянську листівку. На ній було зображено колгоспницю, яка кошиком носить гній на колгоспне поле. Учасники ОУН заявили, що при Самостійній Україні землю безкоштовно поділять між селянам, тоді жити буде легше. Марія пригостила підпільників вечерею та дозволила їм переночувати на горищі хліва. Наступного дня зранку вона згадану листівку спалила у грубі. Заарештована 18 грудня 1951 р. співробітниками Кам'янець-Подільського райвідділу МДБ. Засуджена 2 лютого 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Іркутській обл. (РРФСР). Звільнена 1 квітня 1954 р. Реабілітована 29 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27101; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 1071)*.

509. **Уманець (ім'я невідоме)**, мешкав у с. Свійчів Володимирського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Поляк. У квітні 1943 р. разом із братом вступив до створеної вчителем Домбровським Целестином самооборони з двадцяти місцевих поляків. Зазначений підрозділ налагодив співпрацю з куренем УПА Антонюка Порфирія («Сосенка»). Згодом до самооборони Свійчева приєдналося ще приблизно сімдесят польських юнаків із Домінополя, Ясенівки, Миколаївки, Свійчівки, Турії, Буд Осівських, Ковалівки, Маршалківки, Лежахіва, Чеснівки, Киселівки та інших населених пунктів Володимирського повіту. На їхній основі «Сосенко» створив сотню. Базувався цей підрозділ самооборони в стодолах Домінополя, де новобранці проходили військове навчання. Як символ братерства з українцями вояки носили на кашкетах кружечок із жовто-блакитним та біло-червоним прапорами. Однак поступово польські вояки почали втікати та переходити на службу в німецьку поліцію. У ніч проти 11 липня 1943 р. вони намагалися нейтралізувати охорону повстанського штабу загону УПА «Січ». Однак напад вдалося відбити. Після цього учасники УПА провели каральну акцію на Домінопіль. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92; Turowski J. Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Warszawa 1990. S. 103; Siemaszko W., Siemaszko E. Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia 1939–1945. Warszawa 2008. S. 914–915; Ковальчук В. Літопис УПА. Нове серія. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО «Заграва», «Турів», «Богун» (серпень 1942–грудень 1943). Київ-Торонто 2007. С. 754; Кресова книга справедливих. 1939–1945. Про українців, які*

рятували поляків, винищуваних ОУН та УПА. Упорядник Р. Нєдзелько. Варшава, 2007. С. 25).

510. **Урбан Францішка**, народилася 1880 р., на хуторі Корчі біля с. Криниця Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Урбан Ян (поляк). У її хліві 30 березня 1950 р. учасники ОУН «Голубчик», «Ясен» та «Хмара» зберігали двох биків, яких викрали у колгоспі с. Раделичі Меденицького району Дрогобицької обл. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 24049, арк. 71–72).*
511. **Ушневич Ольга**, народилася 1922 р. у м. Сколе Стрийського повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Ушневич Теодор, 1897 року народження (українець). Матір — Анна, 1895 року народження (полька). Була членом товариства «Союз українок». Працювала бухгалтером, а згодом секретарем Сколівської міської ради. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Заарештована 30 березня 1945 р. співробітниками Сколівського райвідділу НКВС. Звільнена 21 грудня того ж року з-під варти за відсутністю доказів. Виселена 21 жовтня 1947 р. із батьками в Омську обл. (РРФСР). Звільнені 25 лютого 1960 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2001; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга одинадцята: Сколівський район, Сокальський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 22).*
512. **Фалінський Францішек**, народився 1918 р. у с. Гута Полонської волості Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (УНР). Батько — Фалінський Ян. Матір — Юлія. Обоє поляки. Мав молодших братів Яна, Володимира, Юзефа, а також сестру Марію. Усі вони 1928 р. виїхали в с. Велика Ведмежка Луцького повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Францішек одружився з місцевою українкою Надією Савівною. У 1942 р. брати та сестри з батьками виїхали до м. Рейовець Холмського повіту. Із травня 1944 р. служив в артилеристському полку польської армії. На фронті отримав поранення правої ноги. Демобілізувався у лютому 1945 р. Нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною». Працював вантажником ліспромгоспу в с. Новий Чарторийськ Колківського району. Із січня 1947 р. був інформатором районного провідника ОУН Бабенка Федора («Толі»). Використовував підпільний псевдонім «Чубчик». Винищувальна група Колківського райвідділу МДБ на чолі з Войтовичем Олексієм виявила 8 січня 1948 р. біля с. Старий Чарторийськ криївку з документами підпілля ОУН. Серед них чотирнадцять інформаційних донесень від «Чубчика». Заарештований 3 липня 1948 р. співробітниками Колківського райвідділу МДБ. Засуджений 24 листопада 1948 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у м. Інта (Комі АРСР). Звільнений 30 грудня 1955 р. Реабілітований 9 березня 1994 р. *(ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 3772).*
513. **Фафула Магдалина**, народилася 1902 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії). Мала доньку Юзефу, 1944 року на-

родження. Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 21 жовтня 1947 р. у м. Копейськ Челябінської обл. (РРФСР). Після звільнення 21 листопада 1955 р. виїхала з донькою до Польщі. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 582).*

514. **Федецька Марія**, народилася 1923 р. у с. Гамаліївка Львівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Полька. Вийшла заміж за українця Федецького Івана Андрійовича, 1920 року народження. У 1945 р. у них народився син Олександр, а ще через два роки донька Владислава. Надавали допомогу підпіллю ОУН. Виселені 7 вересня 1950 р. в Асіновський район Томської обл. (РРФСР). Звільнена 27 травня 1957 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 722–723).*

515. **Федик Станіслава**, народилася 1924 р. у с. Чортория Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Федик Тимофій (українець). Матір — Анна Стефанівна, 1896 року народження (полька). Мала сестру Аделію, 1918 року народження та братів Модеста, 1919 року народження і Степана, 1933 року народження. Закінчила чотири класи школи. Наприкінці 1944 р. була залучена до підпілля ОУН Бастюком Левом («Шоломом») та «Роксоланою». Під псевдонімом «Леся» виконувала функції станичної ОУН. Згодом переведена на посаду провідниці «Жіноцтва» Микулинецького району ОУН. Водночас виконувала функції підрайонової в селах: Буцнів, Чортория, Острів, Настасів, Велика Березовиця, Середники і хутір Хатки. Проводила у станицях ОУН навчання з історії України. Перейшла весною 1945 р. на нелегальне становище. Вдосвіта 17 червня 1945 р. до будинку Федиків зайшли бійці винищувального батальйону Микулинецького райвідділу НКВС. Матір Станіслави схопила одного з них аби дати можливість доньці втекти. Однак після попереджувальних пострілів змушена була здатися. Засуджена 21 вересня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Джезказганському районі Карагандинській обл. (Казахська РСР). Звільнена 20 квітня 1956 р. із табору та 9 травня 1957 р. зі спецпоселення. Мешкала в с. Мишковичі Тернопільського району. Реабілітована 23 серпня 1991 р. Померла у 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114; Мельниченко Н. «Леся» — районова провідниця ОУН // Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга п'ята. Тернопіль, 2018. С. 57–60).*

516. **Фединський Олександр,** народився 10 грудня 1914 р. у с. Великі Мости Жовківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Фединський Олександр Лаврентійович, 1872 року народження (українець), працював адвокатом та повітовим суддею. Матір —

Цімерман Антоніна Юзефівна, 1882 року народження (полька). Мав братів та сестер: Генріка-Олександра, 1909 року народження, Ірену-Лялю, 1910 року народження, Юрія-Стефана, 1912 року народження, Мирослава, 1919 року народження та Євгена-Роберта, 1920 року народження. Із вересня 1925 р. навчався в українській гімназії м. Станіслав, де вступив до «Пласту». Був юнаком гуртка «Крука» 11 куреня імені Івана Мазепи. Після заборони у 1930 р. «Пласту» польською владою перейшов до юнацької мережі ОУН, де очолив «п'ятірку» з гімназистів. Закінчив 13 травня 1933 р. навчання. Пройшов «вишкіл» ОУН. Мав псевдонім «Люник». Заарештований 1934 р. у Львові польською поліцією. За зберігання вибухових речовин був засуджений у липні того ж року до 2 років ув'язнення. Покарання відбував у «Бригідках». Звільнений у 1936 р. Мешкав у Львові. Продовжував участь у підпіллі ОУН. Наприкінці 1943 р. заарештований німцями. Покарання відбував у м. Лінц. Після звільнення весною 1944 р. оселився у Відні. Переїхав 1948 р. до Інсбруку. Одружився із Харчук Олександрою. Разом із нею емігрував у США. Мешкали в м. Клівленд (штат Огайо). Очолював Український музей-архів та видавав Бібліографічний покажчик української преси поза межами України. Брав активну участь У церковному житті української громади. Помер 24 вересня 1981 р. у м. Клівленд *(Фединський О. Спомини з мойого життя. Клівленд, 1981. 114 с.; Мірчук П. Нарис історії ОУН. 1920–1939 роки. Київ: Українська видавнича спілка, 2007. С. 256–257; Мартиролог Пласту // Особистий архів Тараса Зеня, м. Івано-Франківськ).*

517. **Фединський Юрій-Стефан**, народився 19 вересня 1912 р. у с. Великі Мости Жовківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Фединський Олександр Лаврентійович, 1872 року народження (українець), працював адвокатом та повітовим суддею. Матір — Цімерман Антоніна Юзефівна, 1882 року народження (полька). мав братів та сестер: Генріка-Олександра, 1909 року народження, Ірену-Лялю, 1910 року народження, Олександра, 1914 року народження, Мирослава, 1919 року народження та Євгена-Роберта, 1920 року народження. Навчався в українській гімназії м. Станіслав, де вступив до «Пласту». Був юнаком гуртка «Крука» 11 куреня імені Івана Мазепи. Читав лекції «Просвіти» у різних містах Станіславівщини. Після заборони у 1930 р. «Пласту» польською владою перейшов до юнацької мережі ОУН. Закінчив 1933 р. навчання в Станіславській гімназії та вступив на юридичний факультет Львівського університету. Згодом ще закінчив

вищі студії права Інсбрукского університету. Емігрував до США. Продовжив навчання у Колумбійському університеті Нью-Йорка, де вивчав право та бібліотекарську справу. Працював професором міжнародного права при Університеті штату Індіана та очолював правничий відділ місцевої бібліотеки. Був членом редакційної колегії другого тому «Альманаху Станіславівської Землі». Помер 25 листопада 1979 р. у м. Блюмінгтон (штат Індіана) *(Фединський О. Спомини з мойого життя. Клівленд, 1981. 114 с.; Мартиролог Пласту // Особистий архів Тараса Зеня, м. Івано-Франківськ).*

518. **Федорович Войцех**, народився 1922 р. у с. Заболотівка Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Федорович Іван Ваврович (поляк). Матір — Марія Антонівна (українка). Мав брата Стефана, якого призвали 1944 р. до Червоної армії. Закінчив два класи школи. Був мобілізований 26 лютого 1945 р. до сотні УПА «Хмеля». Того ж дня в с. Антонів Тлустенського району Тернопільської обл. пройшов опитування-перевірку СБ ОУН та був призначений стрільцем до рою «Галки». Отримав псевдонім «Май» та гвинтівку німецького виробництва. Заарештований 20 березня 1945 р. співробітниками військ НКВС у будинку жителя с. Дорогичівка Тлустенського району Тернопільської обл. Разом із ним були затримані повстанці Когут Антон («Шпигун») та «Максим». Допити проводилися в м. Бучач. Засуджений 5 червня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської обл. у м. Чортків до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Норильськ Красноярського краю (РРФСР). Звільнений 22 жовтня 1954 р. із табору та 20 квітня 1956 р. зі спецпоселення. Повернувся в с. Заболотівка. Працював у місцевому колгоспі, а згодом робітником Улашківського лісництва. Реабілітований 19 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11309).*

519. **Фігурняк Катерина,** народилася 1920 р. у с. Новосілки Кам'янка-Струмилівського повіту (Польська Республіка). Батько — Фігурняк Михайло (українець). Матір, померла у 1941 р. (полька). Мала сина Михайла, 1941 року народження. Упродовж літа — осені 1945 р. надавала допомогу боївці СБ Красненського повіту ОУН Карпи Павла («Олега»). Неодноразово до неї заходили підпільники. З принесених станичним ОУН Мицком Станіславом продуктів готувала їжу. Після цього відносила її за село та передавала підпільникам. Заарештована 10 грудня 1945 р. співробітниками Красненського райвідділу НКВС. Засуджена 22 лютого 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Берлазі» (селище Ягідне Магаданської обл. РРФСР). Звільнена 1 жовтня 1955 р. із табору та направлена на спецпоселення. Реабілітована 26 липня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 30329; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Астролябія, 2017. С. 413).*

520. **Філінська Розалія**, народилася 1900 р. у с. Катеринівка Новоград-Волинського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Петро (поляк). Мала братів: Тимофія, Дениса, Маріана, а також сестер: Коливицьку Зофію, Весельську Елену, Словиковську Маріану. Одружилася з поляком Філінським Адамом Шимоновичем, 1893 року народження. Сім'я мала дітей: Павла, 1924 року народження, Генефу, 1932 року народження, Елену, 1934 року народження, Яна, 1936 року народження та Петра, 1939 року народження. Чоловіка Розалії 17 лютого 1938 р. заарештували співробітники НКВС за звинуваченням у приналежності до Польської військової організації (ПОВ). За вироком «трійки» від 26 вересня 1938 р. був розстріляний 1 жовтня того ж року у Житомирі. Мешкала на хуторі Кам'яногірка. Працювала в колгоспі с. Катеринівка. З літа 1947 р. до осені 1948 р. надавала допомогу учасникам диверсійної боївки ОУН Лящука Петра («Ярославенка»). Готувала їм їжу та відносила до лісу. Неодноразово укривала їх на даху свого будинку. Заарештована 1 лютого 1949 р. співробітниками Ємільчинського райвідділу МДБ. Засуджена 9 березня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Житомирської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Померла 22 грудня 1949 р. в ув'язнені. Реабілітована 24 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29542; Реабілітовані історією. Житомирська область. Книга сьома. Житомир: Полісся, 2015. С. 144).*

521. **Фірчук Антоніна**, народилася 1921 р. у с. Модричі Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Фірчук Василь Йосипович, 1891 року народження (українець). Матір — Марія Франківна, 1893 року народження (полька). Мала сестер: Ірину, 1922 року народження, Яніну, 1925 року народження та брата Романа, 1926 року народження. Закінчила десять класів школи. Мешкала в с. Модричі (перекачка). Працювала секретарем відділу дистиляції на другому перегонному заводі. Залучена 17 лютого 1947 р. «Ярком» до мережі ОУН. Збирала розвідувальну інформацію. Заарештована 23 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Іркутській обл. (РРФСР). Звільнена 16 квітня 1955 р. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

522. **Фірчук Ірина**, народилася 1922 р. у с. Модричі Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Фірчук Василь Йосипович, 1891 року народження (українець). Матір — Марія Франківна, 1893 року народження (полька). Мала сестер: Антоніну, 1921 року народження, Яніну, 1925 року народження та брата Романа, 1926 року народження. Закінчила десять класів школи. Мешкала в с. Модричі (перекачка). Працювала бухгалтером транспортної контори об'єднання «Укрнафта» в м. Борислав. Залучена 17 лютого 1947 р. «Ярком» до ме-

режі ОУН. Збирала розвідувальну інформацію. П'ятнадцять разів переховувала у своєму будинку підпільників та готувала для них їжу. Заарештована 12 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Іркутській обл. РРФСР. Звільнена 16 квітня 1955 р. Вийшла заміж та змінила прізвище на Новак. Повернулася до м. Борислав. Із 1968 р. мешкала на вул. Модрицька, 42, квартира 1. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

523. **Фірчук Роман**, народився 2 квітня 1926 р. у с. Модричі Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Фірчук Василь Йосипович, 1891 року народження (українець). Матір — Марія Франківна, 1893 року народження (полька). Мав сестер: Антоніну, 1921 року народження, Ірину, 1922 року народження та Яніну, 1925 року народження. Закінчив сім класів школи. Працював електромонтером транспортної контори об'єднання «Укрнафта» в м. Борислав. Мешкав у с. Модричі (перекачка). Залучений у січні 1947 р. Когутом Василем («Голубом») до мережі ОУН. Неодноразово укривав підпільників у своєму будинку та забезпечував продуктами. Також збирав розвідувальну інформацію, а також відносив «шафети» (підпільну пошту). Заарештований 16 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджений 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у Карагандинській обл. (Казахська РСР). Звільнений 3 квітня 1956 р. Повернувся до м. Борислав, де і мешкав (вул. Трускавецька, 53, квартира 56). Помер 9 січня 1989 р. Реабілітований 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

524. **Фірчук Яніна**, народилася 1925 р. у с. Модричі Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Фірчук Василь Йосипович, 1891 року народження (українець). Матір — Марія Франківна, 1893 року народження (полька). Мала сестер Антоніну, 1921 року народження, Ірину, 1922 року народження та брата Романа, 1926 року народження. Закінчила десять класів школи. Мешкала в с. Модричі (перекачка). Залучена 17 лютого 1947 р. «Ярком» до мережі ОУН. Збирала розвідувальну інформацію. У травні 1947 р. передала підпільникам «естафету» від жителя м. Трускавець. Заарештована 14 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Воркутла-

зі» (Комі АРСР). Звільнена 10 березня 1956 р. Переїхала до Польщі. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

525. **Флік Анелія**, народилася 1903 р. у с. Зіньків Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Рибак Йосип (українець). Матір — полька. Мала брата Яна, 1905 року народження та сестер Каролін, 1903 року народження та Анну, 1914 року народження. Закінчила чотири класи школи. Одружилася з українцем Фліком Василем. У 1939 р. у них народився син Євген. Працювала в місцевому колгоспі. З квітня 1949 р. двічі надавала укриття трьох учасників районної боївки ОУН Мартюка Хоми («Алкіда»), а також забезпечували їх продуктами. Заарештована 5 грудня 1951 р. співробітниками Віньковецького райвідділу МДБ. Засуджена 4 березня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. у м. Проскурів до 8 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала у Вологодській обл., а згодом у м. Ставрополь (Тольятті) Куйбишевській обл. (РРФСР). Звільнена 16 грудня 1954 р. Повернулася в с. Зіньків Віньковецького району Хмельницької обл. Реабілітована 2 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27286; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 566).*

526. **Фридлевич Станіслав**, народився 1930 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Фридлевич Юзеф Маріанович, 1897 року народження. Матір — Нонна Стефанівна, 1904 року народження. Обоє поляки. Мав братів: Мартина, 1924 року народження, Яна, 1927 року народження, Казимира, 1938 року народження і сестру Марію, 1940 року народження. Закінчив чотири класи школи. Вступив на початку лютого 1946 р. до станичної боївки ОУН Яроша Юліана («Застави»). Мав псевдонім «Змій». У липні 1946 р. брав участь у нападі на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — розстрілі майора Біля та сержанта Хорця. Наступного місяця зібрав у жителів с. Сусідовичі на «бойовий фонд» тисячу крб та передав їх «Заставі». Неодноразово передавав підпільникам інформацію про появу в селі радянських військових. У квітні 1947 р. у складі боївки «Застави» навчався у полі стріляти з гвинтівки. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Омськ (РРФСР), а з липня 1953 р. — в «Камишлазі» (селище Ольжерас Кемеровської обл., РРФСР). Звільнений 6 квітня 1955 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 21797).*

527. **Фридлевич Юзеф**, народився 1897 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько —

Фридлевич Маріан (поляк). З весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). У його стодолі була криївка на п'ять осіб. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 162).*

528. **Хархун Михайло**, народився 1914 р. у с. Чижки Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Хархун Олександр (поляк). Мав брата Юзефа, 1906 року народження, а також сестер: Тельвак Анну, 1903 року народження і Сліпецьку Юлію, 1910 року народження. Закінчив один клас школи. У 1937 р. виїхав на заробітки до Франції. Працював на фермі у департаменті Мьоз (регіон Гранд-Ест). Наприкінці серпня 1939 р. повернувся додому. Одружився з Анною Мартинівною, 1922 року народження. У 1943 р. у них народилася донька Станіслава, а ще через чотири роки — син Іван. Мобілізований у серпні 1944 р. до польської армії. Служив рядовим десятої піхотної дивізії. Брав участь у боях із німцями. Після демобілізації у грудні 1945 р. повернувся додому. У липні 1947 р. двічі збирав гроші (620 крб) та продукти (яйця і картоплю) для учасників ОУН. Заарештований 24 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 11 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував на станції Печора (Комі АРСР). Звільнений 19 вересня 1955 р. із табору і направлений на спецпоселення. Реабілітований 15 січня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28170).*

529. **Хелпінський Володимир (Влодзімеж)**, народився 1901 р. у с. Маркова Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Хелпінський Пилип (Філіп) (поляк). Одружився з українкою Михайлиною Степанівною, 1911 року народження. Мав доньку Любов, 1936 року народження. З 1944 р. служив у польській армії. У листопаді 1945 р. демобілізувався. Повертаючись додому зустрів учасників ОУН «Сяну» та «Каму», який передав свою військову форму, а ще через кілька днів, через односельчанку Сиваник Михайлину — 30 кг пшениці, німецьку шинель та комплект білизни. Також передав підпільникам 30 кг зерна та комплект білизни. Із грудня 1945 р. до липня 1946 р. переховував у своєму будинку референта УЧХ Монастириського районного проводу ОУН Рогу Марію («Наталку»). Заарештований 19 серпня 1947 р. співробітниками Монастириського райвідділу МДБ. Засуджений 1 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (станція Потьма біля селища Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільнений 21 серпня 1956 р. Мешкав у доньки Ратушової Любові в м. Підволочиськ (вул. Івана Франка 5, квартира 7). Реабілітований 30 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7699).*

530. **Хенць Ян-Казимир**, народився 1912 р. у м. Добромиль (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Хенць Юзеф, 1880 року народження. Матір — Вікторія, 1885 року народження. Обоє поляки. Одружився з Людвігою, 1923 року народження (працювала бухгалтером). У 1947 р. в сім'ї народилася донька Анна, а ще через рік — Станіслава. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 10 грудня 1950 р. разом із дружиною, дітьми і батьками в Тайшетський район Іркутської обл. РРФСР, де 17 квітня 1953 р. померла матір. Звільнені 4 жовтня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 601–602).*

531. **Хмелярський Стефан**, народився 1915 р. у с. Лисогірка Старокостянтинівського повіту Волинської губернії (Російська імперія). Батько — Хмелярський Стефан. Матір — Розалія, 1893 року народження. Обоє поляки. Після смерті чоловіка Розалія знову вийшла заміж за Грушвицького Степана Івановича. Мав сестру Марію, а також братів: Валентина, 1919 року народження та Бориса, 1921 року народження. Закінчив чотири класи школи. Одружився з Акуліною Томківною, 1917 року народження. Сім'я мала синів: Віктора, 1935 року народження, Анатолія, 1937 року народження і Миколая, 1939 року народження. Працював водієм. Мобілізований 22 червня 1941 р. до Червоної армії. Служив на будівництві аеродрому біля Тернополя. У вересні того ж року літаки звідти перелетіли в Харків, а персонал намагався евакуюватися. Однак переправи були вже знищені. Біля м. Березань Київської обл. покинув своє авто та з групою солдат намагався повернутися додому. Потрапив у полон до німців. Відправлений через Білу Церкву–Київ–Житомир–Шепетівку до табору біля м. Рівне. У грудні 1941 р. був звільнений та повернувся додому. У серпні 1943 р. залучений Сніцаруком Євгеном («Залізняком») до мережі ОУН. Займався збором у населення продуктів. Надавав свій будинок підпільним для відпочинку. Знову у березні 1944 р. був мобілізований до Червоної армії. У грудні 1945 р. демобілізований. Нагороджений медалями: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною» та «За взяття Берліна». Працював помічником бригадира тракторної бригади Теофіпольської МТС. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 18 липня 1947 р. співробітниками Теофіпольського райвідділу МДБ. Засуджений 25 вересня 1947 р. військовим трибуналом 31-ої танкової дивізії до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітований 24 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27428; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2014. Кн. 5. С. 410).*

532. **Хиля Володимир (Влодзімеж)**, народився 1928 р. у с. Сичівка-Малинська Ушомирського району Коростенської округи (УСРР). Батько — Хиля Юзеф (поляк). Надавав допомогу боївці провідника Житомирського окружного проводу ОУН Кудрі Володимира («Романа»). У серпні 1945 р.

був упійманий головою колгоспу Гудзовським на крадіжці мішка зерна зі сховища. Останній погрожував Володимиру віддати його до суду. Увечері 21 грудня 1945 р. Гудзовського забрали до лісу учасник боївки ОУН «Романа» та розстріляли *(ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-11874, т. 1, арк. 53).*

533. **Ходницький Франц**, народився 1913 р. у с. Москалівка Проскурівського повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Ходницький Володимир Станіславович (поляк). Матір — Ходницька Марія Іванівна. Закінчив у 1931 р. семирічну фабрично-заводську школу с. Козачівка Жмеринського району. Вступив до гірничого технікуму м. Могилів-Подільський. Наступного року навчальний заклад перемістили до Житомира. У жовтні 1932 р. навчання покинув та працював завідувачем клубом с. Козачівка, а з березня 1933 р. — завідувачем складом місцевого радгоспу. У вересні того ж року був направлений на водійські курси в м. Браїлів Вінницької обл. З лютого 1934 р. працював за здобутою спеціальністю в радгоспі с. Козачівка. Через шість місяців влаштувався на роботу до Браїловського цукрового заводу. Вступив 1937 р. до математичного факультету Бердичівського вчительського інституту, який закінчив 1 липня 1939 р. Одружився 25 серпня 1940 р. з українкою Березовською Тамарою Оксентіївною. Працював вчителем математики середньої школи с. Козачівка. У жовтні 1941 р. вступив до «Просвіти», яку організували учасники ОУН «Буревий» та «Весна». Писав вірші українською мовою. Того ж місяця виступав у м. Браїлів з промовою щодо утисків радянською владою українського культурного розвитку. Пішов 9 листопада 1942 р. до своїх знайомих в с. Потоки, де був заарештований румунською жандармерією. Звільнений 25 грудня того ж року. Упродовж лютого–травня 1943 р. працював директором Браїловської середньої школи, а після цього — референтом торгівельного відділу районної управи. Заарештований у січні 1944 р. поліцією за підозрою у зв'язках із партизанами. Через кілька днів був звільнений та виїхав до підконтрольного румунам с. Москалівка. Призваний 10 квітня 1944 р. до Червоної армії. Службу проходив рядовим 274-го стрілецького полку. На фронті отримав 6 жовтня 1944 р. осколкове поранення ноги та 15 жовтня 1945 р. демобілізувався. Був нагороджений орденом «Червона зірка» та медаллю «За перемогу над Німеччиною». Заарештований 20 грудня 1945 р. співробітниками Жмеринського райвідділу НКВС. Засуджений 11 травня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Вінницької обл. до 6 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Покарання відбував у «Песчанлазі». Звільнений 16 грудня 1951 р. із табору та 8 лютого 1956 р. — із заслання в Красноярському краю. Реабілітований 8 липня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 28357).*

534. **Хоминська Юзефа**, народилася 1873 р. у с. Острів Ярославського повіту Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Мешкала в с. Сарни Яворівського повіту Львівського воєводства. Надавала

допомогу підпіллю ОУН. Виселена 21 жовтня 1947 р. у Кемеровську обл. (РРФСР). Померла у вагоні під час етапування. Реабілітована 17 квітня 1947 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга чотирнадцята: Яворівський район. Львів, 2023. С. 574).*

535. **Цап Юліан**, народився 14 вересня 1929 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Цап Томаш (поляк). У лютому 1946 р. залучений станичним Ярошем Юліаном («Заставою»). Використовував псевдонім «Верба», а згодом — «Лямпорт». Був учасником станичної ОУН боївки з молоді села. Мав на озброєнні гвинтівку. У липні 1946 р. брав участь у нападі на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — розстрілі майора Біля та сержанта Хорця. Упродовж 2–9 лютого 1947 р. розповсюджував листівки ОУН щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Берлазі» (с. Ягідне Магаданської обл., РРФСР). Звільнений 7 жовтня 1954 р. із табору і направлений на спецпоселення. Реабілітований 16 травня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 21797; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 609).*

536. **Целецький Казимир**, народився 1919 р. у м. Городниця Волинської губернії (УНР). Батько — Целецький Вацлав, помер у 1933 р. Матір — Кароліна Франківна, 1879 року народження. Обоє поляки. Мав старшого брата Фелікса та старших сестер: Теклю, Марію, Людмилу. З осені 1941 р. працював лісником. Перейшов 20 травня 1943 р. на нелегальне становище та вступив до складу радянського партизанського з'єднання імені Микити Хрущова на чолі з Шитовим Іваном. Повернувся у травні 1944 р. додому та 30 листопада 1944 р. був мобілізований до Червоної армії. На шляху до військової частини в Новограді-Волинському 2 грудня 1944 р. Казимир втік та повернувся додому. Перейшов на нелегальне становище. Виїхав у м. Франкопіль Людвипільського району Рівненської обл. Налагодив 6 січня 1945 р. зв'язок із повстанцями Мельником Іваном та Сиротюком Петром. За їхньої допомоги через п'ять днів вступив до сотні УПА «Ясеня». Мав на озброєнні автомат «ППШ». Вночі 13 січня 1945 р. брав участь у нападі повстанців на Городницю. Під час цього вказував на будівлі державних уста-

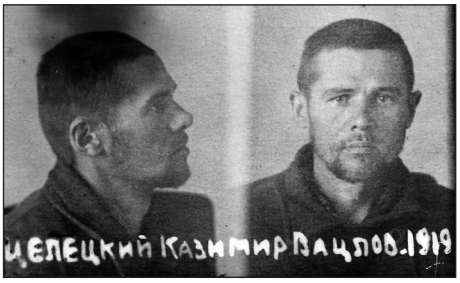

нов, які було спалено: приміщення райвиконкому, райспоживспілки, пошти, кооперативу, суду, прокуратури, райвідділів НКВС та НКДБ. Після цієї операції переховувався в лісі. Заарештований 25 січня 1945 р. співробітниками відділу боротьби з бандитизмом УНКВС Волинської обл. Засуджений 31 червня 1945 р. військовим трибуналом Київського військового округу до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Тайшетлазі» (Красноярський край). Звільнений 22 жовтня 1958 р. Оселився в м. Норильськ. У реабілітації 17 квітня 1997 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 28905; 9301, арк. 6, 45; ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 176, арк. 57–59).*

537. **Целецька Розалія**, народилася 1925 р. на хуторі Зиків Городницького району Житомирської округи (УСРР). Батько — Осемляк Ян, помер у 1935 р. Матір Антоніна. Обоє поляки. Мешкали в м. Городниця (провулок Петровського). Розалія вийшла заміж за Целецького Казимира. У жовтні 1944 р. отримала від учасника УПА Шекеля Миколи («Коренчука») завдання розвідати про наявність в м. Городниця Житомирської обл. військових частин, а також начальників райвідділу НКВС Лобанова та районного військового комісаріату Філімонова. Переховувала в своєму будинку повстанців. Заарештована 24 листопада 1945 р. співробітниками Городницького райвідділу НКВС. Засуджена 28 січня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Житомирської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Речлазі» (Воркута). Звільнена 1956 р. Оселилася в м. Костопіль (вул. Гагаріна, 15) Рівненської обл. Вийшла заміж та змінила прізвище на Волковницька. У реабілітації 24 вересня 1993 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 5(Р), спр. 9301).*

538. **Цирка (ім'я невідоме)**, народився ймовірно в с. Городниця Скалатського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Поляк. Служив бійцем винищувального батальйону райвідділу НКВС. Підтримував зв'язки з підпіллям ОУН. Мав псевдонім «Комсомолець». Разом з одинадцятьма іншими істрибками вбив 18 червня 1945 р. дільничного уповноваженого Гусятинського райвідділу НКВС Раскіна та перейшов до складу боївки ОУН «Мухи». Через сім днів біля с. Раків Кут вони мали бій із підрозділом НКВС. Унаслідок перестрілки семеро підпільників загинуло, а «Комсомолець» разом із Циркою Миколою («Бодолею») потрапив у полон *(ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 42, арк. 38).*

539. **Цімерман Станіслав**, народився 15 листопада 1929 р. у с. Конів Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Цімерман Ян Станіславович, 1907 року народження. Матір — Валерія Станіславівна, 1906 року народження. Обоє поляки. Згодом сім'я переїхала до с. Сусідовичі. Закінчив чотири класи школи. Вступив до станичної боївки ОУН Яроша Юліана («Застави»). Використовував псевдонім «Тигрес». Був учасником станичної ОУН боївки з молоді села. Мав на озбро-

єнні автомат та два диски до нього. У липні 1946 р. брав участь у нападі на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — розстрілі майора Біля та сержанта Хорця. Упродовж 2–9 лютого 1947 р. розповсюджував листівки ОУН щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 12 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Берлазі» (с. Ягідне Магаданської обл., РРФСР), де помер 30 жовтня 1955 р. Реабілітований 16 травня 1996 р. Батьків Станіслава виселили 22 жовтня 1947 р. у м. Коркіно Челябінської обл. (РРФСР), де Цімерман Ян 26 березня 1949 р. помер, а Вікторія після звільнення 21 листопада 1955 р. виїхала до Польщі. Обоє реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р). спр. 21797; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 621).*

540. **Чанк Франк**, народився 1926 р. у с. Стриганці Тлумацького повіту Станіславського воєводства (Польська Республіка). Батько — Чанк Михайло (Міхал) Тимкович, 1891 року народження (поляк), матір — Євдокія Михайлівна, 1894 року народження (українка). Мав брата Стаха, 1923 року народження. Закінчив чотири класи школи. За наказом референта СБ Тисменецького району ОУН Катамая Ярослава («Дениса») у серпні 1946 р. забрав військову гімнастерку та галіфе в демобілізованого односельчанина Водницького Василя, які передав учасникам боївки. У травні 1947 р. передав підпіллю 60 кг пшениці. Надавав укриття учасникам СБ ОУН «Денису», «Грицю» та «Івану». Тоді ж зберігав у своєму будинку два відра принесеного оунівцями топленого масла. Влітку 1947 р. сфотографувався разом з учасниками ОУН, тримаючи в руках гвинтівку. Весною 1950 р. отримав від есбіста Осташа Василя («Ворона») три ракети, які зберігав у себе вдома. Того ж року влаштувався працювати до місцевого колгоспу. На початку 1951 р. зустрічався біля свого будинку з підпільниками. Викликаний 6 листопада 1951 р. до МДБ Станіславської обл. як свідок, де о 15 годині був заарештований. Засуджений 8 грудня 1951 р. військовим трибуналом військ МДБ Станіславської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Речлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнений 2 липня 1956 р. Повер-

нувся в с. Стриганці. Реабілітований 26 березня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 8275).*

541. **Чвакіль Іван (Ян)**, народився 1925 р. у с. Ляшки Зав'язані Яворівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Чвакіль Войцех (поляк). Матір — українка. Мав брата Войцеха. Закінчив три класи школи. Залучений у лютому 1945 р. політичним референтом Крукеницького району ОУН Онущак Степаном («Левом») до підпільної мережі. Виконував функції його особистого охоронця. Супроводжував «Лева» в с. Кропельники на зустріч з комендантом СБ Крукеницького району ОУН Онущаком Микитою («Твердим»). У березні 1945 р. Івана заарештували співробітниками Крукеницького райвідділу НКВС. Однак за відсутності доказів провини він був звільнений. Отримав від «Лева» завдання збирати інформацію про агентів НКВС-НКДБ серед місцевого населення. Особливо за секретарем сільради Черняком Яцком. Через чотири місяці був переведений на посаду зв'язкового при «Твердому». Заарештований 22 листопада 1945 р. співробітниками Крукеницького райвідділу НКВС. Засуджений 22 січня 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Камишлазі» (селище Ольжерас Кемеровської обл., РРФСР). Звільнений 25 грудня 1954 р. Повернувся в с. Зав'язанці Мостиського району Львівської обл. Реабілітований 23 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26435; ДАЛО, ф. 5001, оп. 6, спр. 59, арк. 295–298).*

542. **Черемхович Францішек**, народився 1916 р. у с. Вербка Чортківського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Черемхович Міхал (поляк). Матір — Параска Іванівна (українка). Закінчив два класи школи. Одружився з Марією Степанівною та мав доньку Ольгу. У серпні 1944 р. вступив до боївки ОУН Шинкарука Данила («Лиса»). Отримав псевдонім «Рубан». Через два тижні повернувся додому. Співробітники Коропецького райвідділу НКВС 30 листопада 1944 р. забрали для виселення його сім'ю. Наступного дня разом із поляком Ляшковським Йосифом прибув до Коропецького райвідділу НКВС та вийшов із повинною. Після цього сім'ю Францішкека повернули додому, а його самого 23 грудня 1944 р. заарештували. Звільнений 12 лютого 1945 р. за амністією і направлений до районного військкомату. Реабілітований 30 березня 1999 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 17115).*

543. **Черкавський Володимир**, народився 13 грудня 1925 р. у с. Ковалівка Бучацького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Черкавський Яків Капович (українець), помер в 1945 р. Матір — Станіслава Яківна, 1904 року народження (полька). Мав братів Романа, 1933 року народження, Степана, 1944 року народження, а також сестер: Марію, 1928 року народження, Зиновію, 1932 року народження та Анну, 1936 року народження. Закінчив три класи школи. Отримав у ве-

ресні 1944 р. повістку від Монастириського військкомату. Пройшов комісію та отримав дозвіл на відвідати рідних. Перейшов на нелегальне становище. Певний час переховувався у батьківському будинку. Через кілька днів разом з учасником ОУН Черкавським Василем («Чайкою») та Косиняком Михайлом («Морозом») перейшов у с. Голгоча Підгаєцького району. Вступив до чоти «Сокола» сотні УПА «Орли» під керівництвом «Коца». Отримав псевдонім «Зір» та гвинтівку німецького виробництва. Захворів запаленням легень. У грудні 1944 р. був відпущений «Коцом» додому лікуватися. У березні 1945 р. сім'ю Черкавських виселили на спецпоселення в м. Копейськ Челябінської обл. Російської РСР. Після цього Володимир разом із братами Підвисоцькими (Михайлом та Іваном) переховувався в с. Соволуски. На той час Володимир використовував псевдонім «Шелест». З осені 1947 р. переховувався на горищі жительки с. Старі Петликівці Щербан Петрунелії, 1912 року народження. Водночас був її співмешканцем. Облаштував у стелі над хлівом криївку, де вдень переховувався. Більшість часу читав книги, газети, вчив англійську та німецьку мови. Вночі повертався до будинку. Вирішив 26 лютого 1955 р. приготувати їжу для хворої Петрунелії. Для цього вийшов у село. Його помітив дільничний Мерв'як Михайло та почав переслідувати. Перелякавшись Володимир у нього вистрілив з обрізу. Куля не влучила, однак дала змогу врятуватися втечею. За доносом інформаторів 10 липня 1967 р. о 7 годині був заарештований співробітниками Бучацького відділу КДБ. Засуджений 28 грудня 1967 р. Тернопільським обласним судом до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Відбував покарання в Мовчанівському районі Томської обл. Російської РСР. Отримав другу групу інвалідності. Звільнений 7 грудня 1978 р. Повернувся 1982 р. на Тернопільщину. Одружився із жінкою свого покійного товариша Стефанією. Реабілітований 29 червня 1992 р. Рішенням Тернопільської обласної прокуратури від 16 липня 2002 р. висновок про реабілітацію було скасовано. Це обґрунтовувалося замахом на життя міліціонера. Помер у 2005 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 33432; Бірчак В. Будні повстанця «Зора». Двадцять років життя в криївці // Шлях Перемоги. 2017. № 3. С. 6;; Сарматський О. Архів СБУ: повстанець з Тернопільщини 20 років переховувався у криївці // Терен. Тернопільські Новини (2017, 2 січня): https://teren.in.ua/news/arhiv-sbu-povstanets-z-ternopilshhyni-20-rokiv-perehovuvavsya-u-kryyivtsi-foto_59389.html).*

544. **Чернецька Марія**, народилася 1925 р. у с. Чижки Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Стефан Михайлович, 1886 року народження (поляк). Матір — Анастасія Іванівна, 1887 року народження. Закінчила п'ять класів школи. Вступила 1940 р.

до ВЛКСМ. Разом із батьком із травня 1946 р. надавала допомогу учасникам ОУН: Квасниці Анні («Білці»), Куцу Григорію («Пімсті»), Дудичу Миколі («Залізняку»), Колтуняку Нестору («Квітці»), «Махну», «Ярому», «Наталці», «Олені», «Олі» та іншим. Укривала їх у своєму будинку та запезпечувала продуктами. Готувала для підпільників їжу, яку відносила до лісу. Водночас виконувала функції зв'язкової. Батька Марії 10 серпня 1946 р. біля будинку вбили невідомі особи. Заарештована 29 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджена 30 жовтня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в Хабаровському краї (РРФСР). Звільнена 14 квітня 1955 р. Повернулася до матері в с. Чижки Добромильського району Дрогобицької обл. Реабілітована 4 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21785; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 626).*

545. **Чернецький Стефан**, народився 1886 р. у с. Чижки Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Одружився з Анастасією Іванівною, 1887 року народження. У 1925 р. у них народилася донька Марія. Разом із нею з травня 1946 р. надавав допомогу учасникам ОУН: Квасниці Анні («Білці»), Куцу Григорію («Пімсті»), Дудичу Миколі («Залізняку»), Колтуняку Нестору («Квітці»), «Махну», «Ярому», «Наталці», «Олені», «Олі» та іншим. Укривав їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. Вбитий 10 серпня 1946 р. невідомими особами біля свого будинку *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21785, арк. 13, 62).*

546. **Чернушко Андрій (Анджей)**, народився 1920 р. у с. Висипівці Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Чернушко Іван (поляк). Матір — Анастасія Олексіївна, 1879 року народження. Закінчив три класи школи. Одружився з українкою Анастасією Михайлівною, 1921 року народження. У 1942 р. у них народилася донька Анна. Призваний у травні 1944 р. до Червоної армії. Служив у мінометному полку, який дислокувався в Києві. Звідти у серпні 1944 р. дезертирував та повернувся додому. Переховувався на горищі свого хліва. Залучений у грудні 1945 р. до складу кущової боївки ОУН Собчака Григорія («Яра»). Мав на озброєнні автомат та дві гранати. Використовував підпільний псевдонім «Олесь». Заарештований 26 січня 1946 р. разом із підпільником Світликом Миколою («Сірком») співробітниками Великоглубочицького райвідділу НКДБ. Засуджений 23 серпня 1946 р. військовим трибуналом Чортківського гарнізону до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Песчанлазі» (Карагандинська обл., Казахська РСР). Звільнений 18 січня 1955 р. із табору, а 19 березня 1956 р. зі спецпоселення в м. Караганда. У реабілітації 19 липня 1996 р. відмовлено *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 581).*

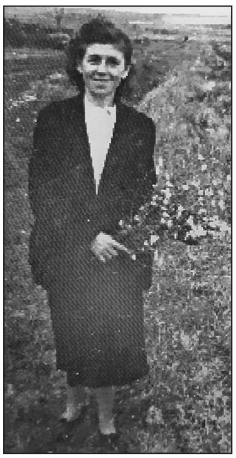

547. **Чесневська Зінаїда**, народилася 1924 р. у с. Думанів Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (УСРР). Батько — Чесневський Микола Іванович, 1900 року народження (поляк). Матір померла у 1945 р. Мала братів та сестер: Михайла, 1922 року народження, Людмилу, 1927 року народження, Віру, 1930 року народження, Віталія, 1933 року народження, Гелену, 1938 року народження, Леоніда, 1940 року народження, Ларису, 1943 року народження і Емілію, 1947 року народження. Закінчила три класи школи с. Голосків. Була залучена 20 січні 1944 р. до підпілля ОУН братом Михайлом («Подоляном»). Використовувала псевдонім «Оксана». Роздруковувала «Декалог ОУН». Передавала «естафети» (записки) від районного провідника «Хмари» до Королюк Антоніни («Квітки»). Закінчила 1945 р. Кам'янець-Подільське педагогічне училище. Працювала вчителькою місцевої початкової школи. Заарештована 12 лютого 1946 р. співробітниками Оринінського райвідділу НКВС. Засуджена 10 травня 1946 р. військовим трибуналом 31-ї танкової дивізії до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Реабілітована 28 листопада 1994 р. Батька, а також братів і сестер Зінаїди 4 березня 1950 р. депортували в Томську обл. (РРФСР). Звільнені зі спецпоселення 31 травня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 29203; Мизак Н., Горбатюк В. За тебе свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Кн. 5. Чернівці: Букрек, 2006. С. 162; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 1092).*

548. **Чесневський Михайло**, народився 1922 р. у с. Думанів Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (УСРР). Батько — Чесневський Микола Іванович, 1900 року народження (поляк). Матір померла у 1945 р. Мав братів та сестер: Зінаїду, 1924 року народження, Людмилу, 1927 року народження, Віру, 1930 року народження, Віталія, 1933 року народження, Гелену, 1938 року народження, Леоніда, 1940 року народження, Ларису, 1943 року народження і Емілію, 1947 року народження. Навчався в школі с. Голосків. Член ВЛКСМ. Вступив влітку 1941 р. до Кам'янець-Подільського інституту, де був залучений до мережі ОУН. Мав псевдонім «Подолян». Мобілізований весною 1944 р. до Червоної армії. Заарештований 1 червня 1945 р. у м. Ростов-

на-Дону (РРФСР) співробітниками військової контррозвідки. Засуджений 11 серпня 1945 р. військовим трибуналом Північно-Кавказького військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 8 квітня 1955 р. Реабілітований *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 11250; спр. 28140, арк. 130, 132; Мизак Н., Горбатюк В. За тебе свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Кн. 5. Чернівці: Букрек, 2006. С. 162; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 1092).*

549. **Чижович Марцелія**, народилася 1928 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Чижович Йосиф Марцінович, помер у 1946 р. Матір — Францішка Йосифівна, 1894 року народження. Обоє поляки. Мала брата Марціна, 1922 року народження та сестер: Теклю, 1920 року народження, Францішку, 1924 року народження і Геновефу, 1930 року народження. Закінчила п'ять класів школи. Залучена у березні 1946 р. станичним Ярошом Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. З лютого 1947 р. виконувала функції зв'язкової підрайонного провідника ОУН Добрянського Пилипа («Яремка»). У другій половині березня 1947 р. разом із подругою Швай Яніною віднесла його жителю с. Лютовиська Боднар Юзефу, а на початку квітня того ж року — начальнику Старосамбірської пошти Добрянському Василю. Заарештована 28 травня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджена 22 червня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 5 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 2 роки. Звільнена 28 травня 1952 р. Реабілітована 22 грудня 1992 р. Сім'ю Марцелії 21 жовтня 1947 р. виселили у м. Копейськ Челябінської обл. (РРФСР). Після звільнення 16 листопада 1956 р. усі виїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28020; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 629).*

550. **Чижевський Михайло (Міхал)**, народився 1920 р. у с. Кальне Бережанського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Чижевський Павел Якович, 1892 року народження. Матір — Анна, 1898 року народження. Обоє поляки. Мав братів: Антона, 1921 року народження, Григорія, 1934 року народження і Василя, 1937 року народження. Працював слюсарем. Забраний весною 1944 р. німцями на примусові роботи в м. Стрий. Під час нальоту радянської авіації втік та повернувся додому. Намагаючись уникнути призову до Червоної армії, на пропозицію учасників ОУН, перейшов у березні 1945 р. на нелегальне становище. Через два місяці був заарештований в полі під час облави співробітниками Козівського райвідділу НКВС. Разом із ним тоді схопили односельчан: Рейтера Федора, Даньківа Михайла, Стельмаха Федора та Стельмаха Івана. Усі їх відправили до камери попереднього утримання,

однак затримані 11 серпня 1945 р. здійснили звідти втечу. Михайло повернувся додому та переховувався в схованці, де раніше зберігали картоплю. Невдовзі учасники ОУН принесли йому друкарську машинку. Михайло її прочистив та зробив футляр. Також він займався ремонтом зброї. Заарештований 22 лютого 1946 р. співробітниками Козівського райвідділу МДБ. Засуджений 18 червня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 18 липня 1955 р. Оселився в селищі Козова (вул. Леніна, 30, квартира 3) Тернопільської обл. Реабілітований 12 грудня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 1786).*

551. **Чмех Гелена**, народилася 1908 р. у м. Борислав Дрогобицького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Чмеха Євтуха. Мешкала в с. Сусідовичі Старосамбірського району Дрогобицької обл. Мала сина Едуарда, 1938 року народження. Надавала допомогу станичній боївці ОУН Яроша Юліана («Застави»). Виселена 27 липня 1950 р. разом із сином у Братський район Іркутської обл. (РРФСР). Звільнена 25 червня 1958 р. Реабілітована 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 161зв; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 629).*
552. **Шевчук Станіслав**, народився 1919 р. у с. Застав'є Тернопільського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шевчук Матвій Михайлович, 1876 року народження. Матір — Катерина Андріївна, 1879 року народження (полька). Мав сестер Анну, 1908 року народження та Анастасію, 1910 року народження. Разом із односельчанами братами Зубиками (Йосипом та Михайлом) та іншими учасниками ОУН брав 25 червня 1941 р. участь у спалені документів сільської ради та знищенні портретів радянських лідерів. Заарештований 25 червня 1941 р. у с. Застав'є співробітниками Микулинецького райвідділу НКВС. Етапований 1 липня 1941 р. до Верхньоуральської тюрми № 7, а пізніше — в Магнітогорську в'язницю № 3. Звільнений 14 лютого 1942 р. Мешкав у с. Полтавка Челябінської обл. (РРФСР). Реабілітований 19 грудня 2002 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 17344).*
553. **Швай Пьотр**, народився 1890 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Швай Станіслав (поляк). Мав сина Казимира. З весни 1946 р. надавав допомогу станичному ОУН Ярошу Юліану («Заставі»). У його господарстві була криївка. Подальша доля невідома *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 161–162).*
554. **Швай Стефан**, народився 1891 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Поляк. Із весни 1946 р. надавав допомогу станичній боївці ОУН Яроша Юліа-

на («Застави»). У його будинку була криївка. Виселений 21 жовтня 1947 р. у м. Копейськ Челябінської обл. РРФСР, де помер 3 квітня 1949 р. Реабілітований 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797, т. 2, арк. 161; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 636–637).*

555. **Швай Юзеф**, народився 1930 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Швай Петро Станіславович, 1890 року народження. Матір — Катажина, 1897 року народження. Обоє поляки. Мав сестру Генефу, 1933 року народження та брата Казимира. Закінчив чотири класи школи. Залучений у лютому 1946 р. станичним Ярошем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Використовував псевдонім «Кліщ». Був учасником станичної боївки ОУН. Мав на озброєнні гвинтівку. У липні 1946 р. брав участь у нападі на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — розстрілі майора Біля та сержанта Хорця. Упродовж 2–9 лютого 1947 р. розповсюджував листівки ОУН щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 10 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в Омській обл. (РРФСР), а згодом у «Камишлазі» (селище Ольжерас Кемеровської обл., РРФСР). Звільнений 8 вересня 1956 р. Реабілітований 16 квітня 1996 р. Батьків та сестру Юзефа 21 жовтня 1947 р. депортували в м. Копейськ Челябінської обл. (РРФСР). Звільнені зі спецпоселення 21 листопада 1955 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21797; спр. 35453, арк. 22; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 636–637).*

556. **Швай Яніна**, народилася 1930 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Швай Стефан Людвігович, 1891 року народження, працював столяром. Матір — Катажина Антонівна, 1898 року народження. Обоє поляки. Мала братів Едуарда, 1923 року народження, Людвіга, 1927 року народження, а також сестер Стефанію, 1925 року народження і Геновефу, 1933 року народження. Закінчила чотири класи школи. Залучена у березні 1946 р. станичним Ярошем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Мала псевдонім «Іванка». З лютого 1947 р. виконувала функції зв'язкової підрайонного провідника ОУН Добрянського Пилипа («Яремка»). У другій половині березня 1947 р. отримала від жителя с. Чаплі Павлишевського Володимира «грипс» (підпільний лист) із написом «Алярм». Разом із подругою Чижович Марією віднесла його жителю с. Лютовиська Боднар Юзефу. 1 квітня 1947 р. Яніна отримала від учасника ОУН «Граніта» наступний «грипс» та завдання

віднести його начальнику Старосамбірської пошти Добрянському Василю. Через два дні вона разом із Чижович Марією доставила цей підпільний лист. Заарештована 28 травня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджена 22 червня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 5 років виправно-трудових таборів. Покарання відбувала у Дрогобицькій в'язниці, а згодом — Херсонській. Звільнена 28 травня 1948 р. Виїхала до Польщі. Вийшла заміж та змінила прізвище на Стажец. Мешкала у м. Ополе (вул. Мєшка, 1). Реабілітована 22 грудня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 28020, т. 1, арк. 18; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 636–637).*

557. **Швед Ольга**, народилася 1892 р. у с. Заліська Воля Ярославського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Полька. Вийшла заміж за українця Шведа Михайла та переїхала до нього у м. Добромиль. Сім'я мала доньок Любомиру, 1927 року народження (працювала бухгалтером) і Зиновію, 1931 року народження (учениця фотографа). Надавала допомогу підпіллю ОУН. Виселена 10 грудня 1950 р. в Іркутську обл. (РРФСР). Звільнені 20 вересня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 638–639).*
558. **Швець Володимир**, народився 1923 р. у с. Криве Радехівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Швець Степан Олексійович, 1896 року народження (українець). Матір — Ядвіга, 1903 року народження (полька). Вступив до підрозділу УПА. Мав псевдонім «Підкова». Заарештований 23 серпня 1944 р. співробітниками Радехівського райвідділу НКВС. Засуджений 11 грудня 1944 р. військовим трибуналом Львівського військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував на станції Норильськ Красноярського краю (РРФСР). Звільнений 14 серпня 1954 р. із табору та відправлений на спецпоселення. Батьків Володимира 14 лютого 1948 р. виселили у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. (РРФСР). Після звільнення у березні 1958 р. вони переїхали до Польщі. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 339).*
559. **Шевчуки** (два брати), народилися в с. Переславичі Володимирського повіту Волинського воєводства (Польська Республіка). Мали українсько-польське походження. Вступили 1943 р. до УПА, де загинули *(Стецишин О. УПА інтернаціональна. Львів: Часопис, 2015. С. 317).*
560. **Шемерелюк Анна**, народилася 1926 р. у с. Ромашівка Чортківського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шемерлюк Григорій Антонович, 1895 року народження (українець). Матір — Юстинія, 1893 року народження (полька). Анна себе також вважала полькою. У 1927 р. сім'я переїхала в с. Маринівка Бучацького повіту. Мала

сестру Стефанію, 1940 року народження. Закінчила 1936 р. два класи школи. Встановила у січні 1945 р. зв'язок з учасниками ОУН Олейником Володимиром («Жаром»), Шемчієм Василем («Круком»), «Голубом» і «Токарем». Переховувала їх у своєму будинку, постачала продукти, переносила «естафети» (листи). Заарештована 22 серпня 1947 р. співробітниками Бучацького райвідділу МДБ. Засуджена 26 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Печерлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнена 24 грудня 1954 р. Реабілітована 29 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 7447.*

561. **Шидловська Станіслава**, народилася 28 жовтня 1929 р. у м. Борислав Дрогобицького повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шидловський Станіслав Станіславович, загинув у вересні 1939 р. Матір — Стефанія Стефанівна, 1909 року народження. Обоє поляки. Закінчила п'ять класів школи. Мешкала в с. Модричі (перекачка). Залучена у квітні 1946 р. до мережі ОУН Різняком Романом («Макомацьким»). Отримала псевдонім «Чорна». Виконувала функції зв'язкової та розвідниці. Неодноразово укривала підпільників у своєму будинку, готувала їжу та прала їхню білизну. Заарештована 10 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 22 січня 1955 р. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

562. **Шидловська Стефанія**, народилася 1909 р. у м. Борислав Дрогобицького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Стефан (поляк). Мала старшу на два роки сестру Олену. Закінчила три класи школи. Мешкала на вул. Модричівська, 2. Вийшла заміж за поляка Шидловського Станіслава, який загинув у вересні 1939 р. Мала доньку Станіславу, 1929 року народження. Працювала поваром лісороброного підприємства в с. Тустановичі. З лютого 1946 р. надавала допомогу учасникам ОУН: Когуту Василю («Голубу»), Муйлу Мирославу («Лилику»), «Ярку», «Жуку» та іншим. Неодноразово укривала їх у своєму будинку та постачала продукти. Заарештована 13 вересня 1947 р. співробітниками Бориславського міськвідділу МДБ. Засуджена 12 листопада 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Тайшет Іркутської обл., РРФСР). Звільнена 29 травня 1956 р. Реабілітована 9 червня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918).*

563. **Шильвейстр Ян**, народився 1919 р. у м. Глиняни Перемишлянського повіту Тарнопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шильвейстр Михайло (Міхал). Матір — Франя. Обоє поляки. Восени 1939 р.

сім'єю як куркульську депортували в селище Прага Пермської обл. Призваний у лютому 1941 р. райвійськкоматом до Червоної армії. Служив спочатку рядовим, а згодом — молодшим сержантом зв'язку 39-го запасного піхотного полку в м. Молотов. У серпні 1943 р. був відправлений на 1-й Український фронт. Через чотири місяці поблизу м. Біла Церква Київської обл. потрапив у полон до німців. Був відправлений до табору для військовополонених в Житомирі. Звільнений 1 січня 1944 р. Червоною армією та відправлений до Києва на роботи з відновлення міста. Звідти зранку 2 березня 1945 р. втік та намагався повернутися в Глиняни. Добровільно вступив 20 березня 1945 р. у с. Мощаниця Острозького району до сотні УПА «Залізняка». Отримав псевдонім «Воля». Мав на озброєнні радянську гвинтівку. Через п'ять днів був схоплений біля с. Мощаниця спецгрупою райвідділу НКВС. Засуджений 19 квітня 1945 р. військовим трибуналом військ НКВС Рівненської обл. до 20 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Сєввостлазі», де помер 28 лютого 1946 р. Реабілітований 4 жовтня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Рівне, ф. 5(Р), спр. 16076; Жив'юк А. Представники різних народів — вояки УПА і учасники підпілля ОУН (за документами Архіву Служби безпеки України в Рівненській області). Реабілітовані історією. Рівненська область. Книга десята. Рівне-Житомир: Полісся, 2021. С. 91).*

564. **Шиманський Володимир (Влодзімеж)**, народився 5 квітня 1903 р. у с. Ферліїв Рогатинського повіту. Батько — Шиманський Іван (поляк). Мав сестер Анну та Марію. Проживав на хуторі біля с. Кам'янка того ж повіту. Одружився з Михайлиною Стахівною, 1909 року народження. Сім'я мала дітей: Анну, 1930 року народження, Івана, 1934 року народження, Марію, 1935 року народження, Анелю, 1938 року народження Броніславу, 1940 року народження і Олесю, 1944 року народження. З червня 1943 р. надавав допомогу своєму двоюрідному брату — районному провіднику ОУН Кривень Василю («Залізняку»). Забезпечував його продуктами та розвідувальною інформацією. Будинок використовувався як пункт укриття для підпільників. Також підтримував зв'язки з учасниками ОУН: Андрієм Савкою («Богуном»), Зберігав у своєму господарстві продовольчий склад. З осені 1944 р. був зв'язковим між далеким родичем — провідником Рогатинського надрайону ОУН Демським Олексієм («Шуваром») та референтом СБ Бібрського надрайону ОУН Мазовським Павлом («Варнак»). Влітку 1945 р. у будинку Шиманських розміщувався районний провід ОУН. Періо-

дично його відвідували учасники ОУН: чотовий «Соловейко», Олейник Олексій («Кіт»), Дикий Петро («Вуйко»), Верес Остап («Малий»), Патруник Василь («Дубок»), Кульчицький Дмитро («Острий»), Драпак Михайло («Стир»), Лісовий Григорій («Гордієнко»), Олейник Василь («Люшня»), Шиманська Софія («Соня») та інші. Працював головою колгоспу «Зірка». У лютому 1950 р. Володимир був завербований до агентурної мережі МДБ. Повідомив про це учасників ОУН та займався дезінформацією оперативників. Заарештований 11 червня 1950 р. співробітниками Рогатинського райвідділу МДБ. Засуджений 20 січня 1951 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Песчанлазі» (Федорівський район Карагандинської обл., Казахська РСР). Звільнений 24 березня 1956 р. Повернувся до виселеної сім'ї в с. Кротівка Казанківського району Миколаївської обл. Реабілітований 4 липня 1994 р. *(ДАІФО, ф. 2157, оп. 2, спр. 14180; ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 50213, т. 2, арк. 79, 161–162, 247–249; Реабілітовані історією. Івано-Франківська область. Упорядник Л. Вардзарук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Т. 2. С. 739).*

565. **Шимчишин Іван (Ян)**, народився 1903 р. у с. Радохинці Мостиського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Шимчишин Йосип (поляк). Закінчив три класи школи. Одружився з Анною Мартинівною, 1902 року народження. Сім'я мала дітей: Пьотра, 1936 року народження, Казимира, 1940 року народження та Вікторію, 1934 року народження. З 9 березня до 19 жовтня 1945 р. служив рядовим стрілецького полку Війська Польського 1-го Білоруського фронту. Обраний у травні 1946 р. десятником села. Долучався до збору продуктів для учасників кур'єрської боївки СБ 1-го району Перемишльського надрайону ОУН Фартушека Петра («Сокола»). Заарештований 16 квітня 1948 р. о 5 год 30 хв вдома співробітниками Мостиської прикордонної застави військ МВС. Засуджений 2 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МДБ Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в Іркутській обл. (РРФСР). Звільнений 19 липня 1955 р. Повернувся в с. Радохинці Крукеничівського району Дрогобицької обл. Згодом переїхав до доньки Казимири в Польщу у м. Перемишль (вул. Ринок, 15, квартира 5). Реабілітований 25 листопада 1998 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2122).*

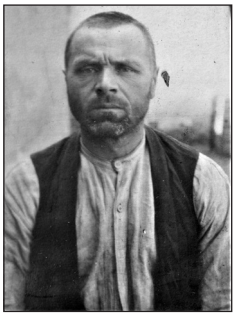

566. **Шкамбара Євген**, народився в с. Варваринці Теребовлянського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шкамбара Петро (українець). Матір — полька. Євген мав старшого брата Юзефа-Михайла, який очолював Львівський обласний провід ОУН. За співпрацю з підпіллям 2 січня 1944 р. був заарештований німцями. Разом з 24 ін-

шими українцями був розстріляний в с. Струсів *(ГДА СБУ, ф. 13, спр. 376, т. 47, арк. 105; Бабицький А. Забутий герой Осип-Михайло Шкамбара (обласний провідник ОУН «Кедр-Скала») — невтомний борець за волю України // Літературний Тернопіль, 2015. № 4(65). С. 107–116)*.

567. **Шкамбара Юзеф-Михайло**, народився 18 листопад 1914 р. у с. Варваринці Теребовлянського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Шкамбара Петро Йосифович (українець). Матір — Качєчик Марія Миколаївна (полька). Не порадившись з чоловіком, який перебував на фронті у складі австрійської армії, вона охрестила сина в костелі під іменем Юзеф. Коли Петро Шкамбара повернувся додому це його не влаштовувало. Тому сина перехрестили у греко-католицькій церкві під іменем Михайло. Згодом у сім'ї народився ще один син — Євген. З 1929 р. Юзеф навчався в Бучацькій гімназії. У 1932 р. був секретарем «Добровільної пожежної охорони» с. Варваринці. Крім того провів інвентар 152 книг місцевої бібліотеки осередку «Просвіти». Вступив до мережі ОУН. Проти ночі 2 травня 1932 р. разом із товаришами Горинем Олександром та Винничком Михайлом розкидали в рідному селі листівки. Заарештований у вересні 1933 р. польською поліцією. Засуджений 19 грудня того ж року до 8 років ув'язнення та 10 років позбавлення громадських прав. Покарання відбував у тюрмі м. Седльце Мазовецького воєводства. Згодом був звільнений. Обраний 26 березня 1938 р. секретарем товариства «Просвіта» в с. Варваринці, а восени 1939 р. — головою сільської ради. Дізнавшись, що його планують заарештувати, того ж року перейшов на нелегальне становище. За це радянська влада депортувала матір Юзефа. Очолив Теребовлянський повітовий провід ОУН. Влітку 1941 р. був призначений на посаду головного редактора газети «Теребовлянські вісті». У жовтні того ж року знову перейшов на нелегальне становище. Очолив Чортківську округу ОУН, а з 1942 р. — Львівський обласний провід ОУН. Найбільш часто використовував псевдонім «Скала» та рідше — «Кедр», «Хміль», «Черняк». У жовтні 1943 р. у с. Старі Стрілища Бібрського району Юзеф одружився з двоюрідною сестрою Лебедя Миколи — зв'язковою ОУН Хемій Емілією Григорівною, 1922 року народження. Загинув 16 червня 1944 р. о 13 год 25 хв на пасовищі біля с. Під'ярків Бібрського району Львівської обл. через необережне поводження зі зброєю. Закидаючи кулемет-пістолет МР на плече, зачепив за гілку важіль замка, який не був поставлений на запобіжник. Унаслідок цього відбувся постріл, куля пробила Юзефк підборіддя та через кілька годин він помер. Обставини загибелі «Скали» розслідував особисто шеф СБ ОУН Арсенич Микола («Михайло») *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 644, арк. 21; ф. 5, оп. 1, спр. 67867, т. 3, арк. 17зв; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 2, арк. 203; спр. 75135,*

арк. 119; ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 20375; ДАТО, ф. Р-3572, оп. 2, спр. 1132, арк. 273; Бабицький А. Забутий герой Осип-Михайло Шкамбара (обласний провідник ОУН «Кедр-Скала») — невтомний борець за волю України // Літературний Тернопіль, 2015. № 4(65). С. 107–116).

568. **Шкулко Йосиф (Юзеф)**, народився 1909 р. у с. Радохинці Мостиського повіту (Королівство Галіціїта Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Шкулко Міхал (поляк). Закінчив 1920 р. один клас школи. Одружився з Софією Іванівною, 1914 року народження. Сім'я мала дітей: Борислава, 1934 року народження, Миколу, 1936 року народження та Катерину, 1940 року народження. Обраний у травні 1946 р. десятником села. У грудні 1947 р. провів збір спирту та молока для підпілля ОУН. Із січня 1948 р. працював заступником голови сільської ради. Загалом вісім разів долучався до збору продуктів для учасників кур'єрської боївки СБ 1-го району Перемишльського надрайону ОУН Фартушека Петра («Сокола»). Отримував їх від жителів с. Радохинці: Дронь Анни, Мазур Миколи, Пижака Яна, Пижака Людвіка. Дронь Марії, Зельман Катерини, Гашась Казимира, Вілька Шимона, Дронь Івана та Кволика Івана. Заарештований 16 квітня 1948 р. о 5 год 30 хв вдома співробітниками Мостиської прикордонної застави військ МВС. Засуджений 2 травня 1948 р. військовим трибуналом військ МДБ Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у селищі Лісове Кайського району Кіровської обл. (РРФСР). Звільнений 17 вересня 1955 р. Реабілітований *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2122).*

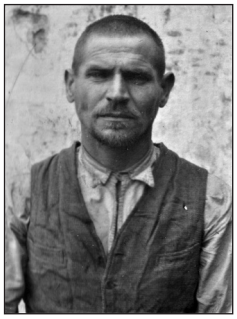

569. **Шкурський Маріан**, народився 1910 р. у с. Старики Радомисльського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Шкурський Альбін (поляк). Працював робітником в лісництві с. Шершнів. Постачав продукти та розвідувальну інформацію учасникам боївки Житомирського окружного проводу ОУН Кудрі Володимира («Романа»). Завербований у листопаді 1948 р. під оперативним псевдонімом «Березовський» співробітниками Чоповицького райвідділу МДБ *(ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-11874, т. 1, арк. 52).*

570. **Шовдра Стефанія**, народилася 2 листопада 1928 р. у с. Старий Нижборг Копичинецького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Вибраний Григорій Павлович (українець), загинув 1945 р. в боях під Берліном. Матір — Пагут Марія Павлівна, 1902 року народження (полька). Мала сестру Юзефу, 1934 року народження та брата Міхала, 1938 року народження. Закінчила три класи школи. Упродовж трьох місяців 1943 р. навчалася кравецькій справі у місцевого жителя Гуцулка Михайла. Вийшла заміж за українця Шовдру Василя Костянтиновича, 1926 року народження. Восени 1947 р. разом із матір'ю дозволила учас-

никам ОУН Данилишину Петру («Байденку»), «Байдику» та «Гармашу» викопати в дворі криївку, де вони переховувалися до червня 1948 р. Збирала для них розвідувальну інформацію та постачала продукти. За наказом підпільників разом із матір'ю забрала з криївки документи та зброю, яку викинули до річки Тайна. Заарештована 21 листопада 1948 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджена 3 лютого 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у «Воркутлазі» (м. Воркута, Комі АРСР). Звільнена 13 вересня 1955 р. Оселилася в м.Львів (вул. Лелюшенко, 33, квартира 28). Знову вийшла заміж та змінила прізвище на Увахів. Реабілітована 20 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7331).*

571. **Шпиляк Марія**, народився 1921 р. у с. Постолівка Гусятинського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шмир Павло Іванович, 1876 року народження. Матір — Анна Іванівна, 1889 року народження. Обоє поляки. Марія мала сестер — Сеньків Катерину та Неножну Софію. Закінчила два клас школи. Вийшла 1942 р. заміж за поляка Шпиляка Миколу, 1901 року народження. Спочатку жила з ним у с. Новий Нижбірок, а у грудні 1945 р. переїхали в с. Постолівка. З 1947 р. працювала в місцевому колгоспі. З грудня 1949 р. разом із чоловіком надавала допомогу учасникам ОУН Лисому Василю («Орлу») та Гуті Мирославу («Левку»). Неодноразово переховувала їх у своєму будинку та готувала їжу. Заарештована 17 травня 1950 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджена 20 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала в «Озерлазі» (м. Братськ Іркутської обл.). Звільнена 10 грудня 1954 р. Повернулася в с. Постолівка. Реабілітована 20 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12869).*

572. **Шпиляк Микола (Міколай)**, народився 1901 р. у с. Новий Нижбірок Гусятинського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Шпиляк Петро (поляк), помер в 1920 р. Мав братів Антона та Яна. Одружився 1942 р. з полькою Марією Павлівною, 1921 року народження. Закінчив один клас школи. Займався пошиттям та ремонтом взуття. Переїхав у грудні 1945 р. у с. Постолівка Гусятинського району Тернопільської обл. З грудня 1949 р. разом із дружиною надавав допомогу учасникам ОУН Лисому Василю («Орлу») та Гуті Мирославу («Левку»). Неодноразово переховував їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. У березні 1950 р. отримав від підпільників шкіру для пошиття чобіт. Заарештований 16 квітня 1950 р. співробітниками Гусятинського райвідділу МДБ. Засуджений 20 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Дубравлазі» (селище Явас Зубово-Полянського району, Мордовська АРСР). Звільне-

ний 10 грудня 1954 р. Повернувся в с. Постолівка. Реабілітований 20 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12869).*

573. **Шпірналевський Кароль (Карл)**, народився 1929 р. у с. Руданці Львівського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шперналевський Франк (поляк). Матір — українка. Закінчив два класи школи. Учасник мережі ОУН «Юнаки» в с. Руданці. Заарештований 8 вересня 1945 р. співробітниками Новояричівського райвідділу НКДБ. Засуджений 6 лютого 1946 р. військовим трибуналом військ НКВС Львівської обл. до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у м. Мєдвєжогорськ (Карело-Фінська РСР), де помер 24 травня 1947 р. Реабілітований 21 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 24492; ГДА СБУ, ф. 71, оп. 9, спр. 192, арк. 203; Львівська область. Книга сьома: Золочівський район, Кам'янець-Бузький район. Львів: Пам'ять, 2021. С. 877).*

574. **Шпонарська Юзефа**, народилася 1924 р. у с. Слобідка-Мушкатівська Борщівського повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Остап (поляк), помер у 1930 р. За рік до цього померла матір. Мала сестру Паневську Вероніку, 1914 року народження. Закінчила два класи школи. Вийшла 1939 р. заміж за місцевого поляка Шпонарського Степана Карловича, 1918 року народження (виїхав до Польщі). За наказом підпільників Зарецького Івана («Рися»), Жмуд Василя («Явора») та Машлящука Володимира («Непорядного») з осені 1946 р. надавала допомогу ОУН. Відносила «естафети» (листи) до жителя с. Вовківці Бесараба Степана. Крім того отримала завдання показати Бесарабу Дмитру будинок жителя м. Борщів Максимчука. Його планували вбити за участь у бойових операціях проти учасників ОУН. Заарештована 15 вересня 1947 р. співробітниками Борщівського райвідділу МДБ. Засуджена 18 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МДБ Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 3 роки. Допити проводилися в Чортківській в'язниці. Покарання відбувала в «Сєвураллазі» (Свердловська обл., РРФСР), де померла 23 травня 1948 р. Реабілітована 27 листопада 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8976).*

575. **Шпунарь Володимир**, народився 1929 р. у с. Черняхівці Збразького повіту Тернопільського воєводства (Польська Республіка). Батько — Шпунарь Юзеф Войтехович (поляк). Матір — Ленько Марія Павлівна, 1897 року народження (українка). Закінчив 1939 р. два класи школи. Разом із батьками дозволив учасникам боївки СБ Збаразького району ОУН збудувати в своєму господарстві криївку. Приносив підпільникам приготовлену матір'ю їжу. Заарештований 7 вересня 1948 р. співробітниками Збаразького райвідді-

лу МДБ. Засуджений 1 листопада 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Сєввостлазі» (Магаданська обл., РРФСР). Звільнений 29 червня 1956 р. Повернувся в с. Черняхівці Збаразького району Тернопільської обл. Реабілітований 8 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7069).*

576. **Шпунарь Йосип (Юзеф)**, народився 1900 р. у с. Старий Збараж Збаразького повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Шпунарь Войтех (поляк), помер в 1919 р. Юзеф мав братів Томека, 1890 року народження, Антона, 1894 року народження та сестру Марію, 1897 року народження, які виїхали 1946 р. в Польщу. Закінчив два класи школи. Одружився 1925 р. з українкою Ленько Марією Павлівною, 1897 року народження та переїхав до неї в с. Черняхівці того ж повіту. У 1929 р. в сім'ї народився син Володимир. Мобілізований у березні 1944 р. у польську армію, де служив у робітничому батальйоні з ремонту залізниць. Того ж року померла матір Юзефа. У вересні 1946 р. демобілізувався та повернувся додому. Разом із дружиною та сином дозволив влітку 1947 р. учасникам боївки СБ Збаразького району ОУН Леньку Вололимиру («Лису») та Славуті Петру («Горобцю») збудувати в своєму господарстві криївку. У ній підпільники переховувалися з лютого до червня 1948 р. Заарештований 7 вересня 1948 р. співробітниками Збаразького райвідділу МДБ. Засуджений 1 листопада 1948 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 18 липня 1956 р. Повернувся в с. Черняхівці Збаразького району Тернопільської обл. Помер в 1983 р. Реабілітований 10 жовтня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7069).*

577. **Штонь Володимир (Влодзімеж)**, народився 1909 р. у с. Куряни Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Штонь Йосиф (поляк). Упродовж 1932–1933 рр. служив рядовим у 51-му піхотному полку в Бережанах. Одружився з українкою Марією Федорівною, 1906 року народження. У 1936 р. був заарештований поліцією та відбув в тюрмі сім днів за крадіжку дров. Через два роки переїхав у с. Діброва Бережанського району. Із серпня 1940 р. переховував у своєму будинку учасника ОУН Юськіва Володимира, який був племінником дружини. Цей підпільник мав на озброєнні карабін, револьвер та гранати. За агентурними даними 5 лютого 1941 р. співробітники Бережанського райвідділу НКВС провели обшук в будинку Штонів та виявили нелегала. Того ж дня Володимира заа-

рештували. Допити проводилися в Бережанській тюрмі. На початку липня 1941 р. повернувся додому. Виїхав у 1945 р. як переселенець до Польщі. Мешкав у м. Зелена Гура Любуського воєводства. Справа щодо Штоня Володимира 22 березня 1949 р. була закрита співробітниками МДБ Тернопільської обл. Реабілітований 7 травня 1993 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 10341).*

578. **Щавинська Євгенія**, народилася 1900 р. у с. Руда Горчичанська Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Міхал (поляк), помер в 1933 р. Матір — Катерина Іллівна, 1872 року народження. Вийшла заміж за Щавинського Станіслава Якубовича, 1896 року народження. Сім'я мала синів: Володимира, 1924 року народження та Людвіга, 1931 року народження. З 1934 р. працювала в місцевому колгоспі. З осені 1947 р. надавала допомогу учасникам боївки Вінницької округи ОУН Демчука Йосипа («Лугового»). П'ятнадцять разів разом із чоловіком укривала їх у своєму хліві та готувала їжу. Заарештована 26 травня 1952 р. співробітниками Дунаєвецького райвідділу МДБ. Засуджена 11 вересня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Львівського округу до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбувала у м. Куйбишев (РРФСР). Звільнена 27 квітня 1955 р. Повернулася в с. Руда Горчичанська, де невдовзі померла. Реабілітована 4 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27382; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 1012).*

579. **Щавинський Володимир (Влодзимеж)**, народився 1924 р. у с. Руда Горчичанська Дунаєвецького району Кам'янець-Подільської округи (УСРР). Батько — Щавинський Станіслав Якубович, 1896 року народження. Матір — Марія Михайлівна, 1898 року народження. Обоє поляки. Мав брата Людвіга, 1931 року народження. Закінчив п'ять класів школи. Одружився 1948 р. з українкою Зінаїдою Михайлівною, 1931 року народження. У 1950 р. у них народився син Марцелій. Працював у колгоспі. З осені 1947 р. надавав допомогу учасникам боївки Вінницької округи ОУН Демчука Йосипа («Лугового»). Постачав продукти, а також інформував про події в селі. Заарештований 26 травня 1952 р. співробітниками Дунаєвецького райвідділу МДБ. Засуджений 11 вересня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Львівського округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Усольлазі» (м. Солікамськ Пермського краю, РРФСР). Звільнений 6 квітня 1954 р. Повернувся в с. Руда Горчичанська, де невдовзі помер. Реабілітований 4 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27382; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 1012).*

580. **Щавинський Станіслав**, народився 1896 р. у с. Руда Горчичанська Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько —

Щавинський Якуб (поляк), помер в 1944 р. Мав сестер: Островську Леоніду, 1912 року народження, Коваль Марциліну, 1917 року народження та Коваль Кароліну, 1922 року народження. Закінчив три класи школи. Одружився з Євгенією Михайлівною, 1900 року народження. Сім'я мала синів: Володимира та Людвіга. Станіслава. З 1934 р. працював у колгоспі. У квітні 1944 р. Станіслава мобілізували до Червоної армії. Служив рядовим 70 гвардійської стрілецької дивізії на 1-му Українському фронті. Демобілізувався у травні 1945 р. та повернувся додому. Був нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною». Продовжив працювати у колгоспі. З осені 1947 р. надавав допомогу учасникам боївки Вінницької округи ОУН Демчука Йосипа («Лугового»). П'ятнадцять разів разом із дружиною укривав їх у своєму хліві та забезпечував їжею. Розроблявся УМДБ по Кам'янець-Подільській обл. в агентурній справі № 395 «Остатки». Заарештований 26 травня 1952 р. співробітниками Дунаєвецького райвідділу МДБ. Засуджений 28 червня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Львівського округу до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в колонії № 6 м. Одеса Звільнений 4 червня 1956 р. Повернувся в с. Руда Горчичанська, де невдовзі помер. Реабілітований 4 січня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27382; ГДА СБУ, ф. 11, оп. 1, спр. 1415, т. 9, арк. 247, 277; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 1012).*

581. **Щепан Стефан**, народився 1912 р. у м. Тухув Тарнівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Щепан Францішек, 1852 року народження. Матір — Емілія, 1857 року народження. Обоє поляки. Стефан мав братів Казимира, 1906 року народження, Станіслава, 1911 року народження, а також сестер: Яніну, 1909 року народження, Марію, 1919 року народження і Зофію, 1921 року народження. Закінчив Тухувську гімназію. Згодом переїхав у с. Верхи Ковельського повіту Волинського воєводства, де працював вчителем початкової школи. Створив у березні 1940 р. місцевий осередок ОУН. Залучив до його складу місцевих українців: Муху Федора, Марчука Василя, Столярчука Івана, а також Ковальчуків Миколу і Павла. Учасники осередку ОУН мали на озброєнні: три гвинтівки, 142 бойові патрони і шість ручних гранат. Заарештований 3 березня 1941 р. співробітниками Камінь-Каширського райвідділу НКВС. Під час обшуку у нього вилучили карабін. Засуджений 24 травня 1941 р. військовим трибуналом 5 Армії Київського особливого військового округу у Ковелі до розстрілу. Реабілітований 16 травня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 5576; Реабілітовані історією. Волинська область. Авторський колектив: Кучерепа М. та ін. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2010. Кн. 1. С. 34, 188–189).*

582. **Щенсний Леонід**, народився 1927 р. у с. Янчинці Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії (УСРР). Батько — Щенсний Теодор Яко-

вич, 1903 року народження (поляк). Матір — Катушинська Марія Миколаївна, 1907 року народження (українка). Мав брата Віктора, 1931 року народження (служив з травня 1951 р. рядовим у м. Владивосток, РРФСР). Щенсного Теодора весною 1944 р. мобілізували до Червоної армії, де він служив єфрейтором 297-го артилерійського полку та загинув 27 березня 1945 р. е с. Яштшембе Рациборського повіту Катовіцького воєводства (похований біля костелу). Леонід закінчив шість класів школи. Одружився з Валентиною Миколаївною, 1929 року народження. З 1947 р. працював механіком Кам'янець-Подільської тютюнової фабрики. Влітку 1949 р. до будинку сусідки Липської Надії зайшли учасники ОУН: Довгань Євген («Олесь»), «Матюшенко» та «Карась». Вона запросила до себе Щенсну Марію. Після цього восени 1949 р. вона із сином двічі переховувала зазначених підпільників на даху свого будинку. У 1951 р. в Леоніда та Валентини народився син Антон. Заарештований 11 грудня 1951 р. співробітниками Кам'янець-Подільського райвідділу МДБ. Засуджений 24 січня 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Ішимбай (Башкирська АРСР). Звільнений 18 червня 1954 р. Реабілітований 20 листопада 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 27205; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2010. Кн. 3. С. 1108; Щенсний Федір Якович. Музей. Пам'ять. Пошук. https://martyrology.org.ua/record/501439#documents_gallery)*.

583. **Щерба Ілля**, народився 1916 р. у с. Губинок Томашівського повіту Холмської губернії (Російська імперія). Батько — Щерба Василь (українець). Матір — Параскева, 1880 року народження (полька). Мав брата Яна, 1909 року народження та сестер Катажину, 1921 року народження і Єву, 1921 року народження. Згодом сім'я переїхала в с. Сокільники Пустомитівського району Львівської обл. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Заарештований 29 липня 1947 р. співробітниками Пустомитівського райвідділу МДБ. Засуджений 8 жовтня 1947 р. військовим трибуналом прикордонних військ МВС до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в Кемеровській обл. (РРФСР). Звільнений 2 листопада 1955 р. із табору та відправлений на спецпоселення. Реабілітований 17 вересня 1992 р. Матір, брата та сестер Іллі виселили 21 жовтня 1947 р. у м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. Звільнені 29 червня 1956 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26323; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга дев'ята: Перемишлянський район, Пустомитівський район. Львів: Пам'ять, 2022. С. 765)*.

584. **Щикульський Євстахій**, народився 1918 р. у с. Цигани Борщівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Щикульський Йосиф (поляк). Матір — Антоніна Петрівна, 1887 ро-

ку народження (українка). Мав брата Яна, 1912 року народження. Закінчив у 1929 р. чотири класи школи. Одружився з українкою Володимирою Омельянівною, 1923 року народження. З 1940 р. до червня 1941 р. працював фінансовим агентом сільськогосподарської артілі с. Цигани. Вступив у липні 1941 р. до молодіжної організації «Січ». Працював в поліції с. Цигани. Водночас був членом ОУН. Мав псевдонім «Кривоніс». Наприкінці 1943 р. та на початку 1944 р. неодноразово надавав свою підводу для збору в місцевого населення продуктів. Допомагав відвозити їх до лісу для передачі учасникам УПА. Призваний 16 квітня 1944 р. до Червоної армії. Служив водієм і зв'язківцем на 3-му Українському фронті. Після демобілізації наприкінці травня 1946 р. повернувся додому. Працював мельником Копичинецького райпромкомбінату. У 1947 р. в сім'ї народилася донька Марія. Заарештований 27 червня 1947 р. співробітниками Скала-Подільського райвідділу МДБ. Засуджений 30 жовтня 1948 р. особливою нарадою при МДБ СРСР до 10 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у м. Караганда (Казахська РСР.) Звільнений 27 червня 1954 р. Реабілітований 6 липня 1960 р. Помер у 1997 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9911, арк. 202; спр. 1547; Реабілітовані історією. Тернопільська область. Книга перша. Тернопіль: Збруч, 2008. С. 560).*

585. **Щикульський Іван (Ян)**, народився 6 жовтня 1912 р. у с. Цигани Борщівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Щикульський Йосиф (поляк). Матір — Антоніна Петрівна, 1887 року народження (українка). Мав брата Євстахія, 1918 року народження. Закінчив сім класів школи. Захоплювався музикою та співом. Вступив до місцевого українського театрального гуртка. Одружився з Марією Собківною, 1914 року народження. Вступив 1935 р. до мережі ОУН. Отримав псевдонім «Рубач». Восени 1939 р. влаштувався артистом до театру в Бережанах. Згодом повернувся додому. З літа 1941 р. служив в поліції с. Кудринці Мельниця-Подільського району. Згодом пройшов навчання у Львівській школі поліції. Після цього отримав посаду коменданта поліції с. Колиндяни Чортківського району. З літа 1942 р. був інструктором у поліційній школі м. Львів. Весною 1944 р. перейшов на нелегальне становище. Під псевдонімом «Чародій» перебував в особистій охороні обласного провідника ОУН Голуб'яка Зенона («Бориса»). Очолив наприкінці 1944 р. сотню (60 вояків) у курені УПА Білінського Ярослава («Бистрого»). Восени 1945 р. отримав посаду провідника Проскурівського надрайону ОУН. Мав у підпорядкуванні одного районового та боївку з дванадцяти вояків, яка базувалася

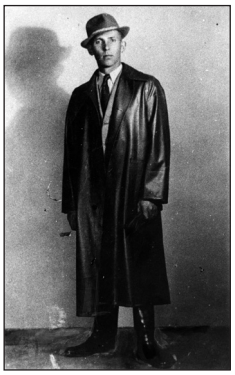

в Сатанівському лісі Кам'янець-Подільської обл. Періодично переходили на територію сусіднього Гримайлівського району Тернопільської обл., де переховувалися в Раштівецькому лісі. У березні 1949 р. Іван виїхав до Львова, де мешкав під фіктивними документами переселенця з Польщі Снігура Михайла Михайловича. Заарештований 4 жовтня 1949 р. співробітниками УМДБ по Тернопільській обл. Допити проводилися в Тернополі. Погодився працювати агентом. Отримав завдання налагодити зв'язок з Кам'янець-Подільським обласним провідником Демчуком Йосипом («Гомоном») та завести його боївкою охорони у засідку. Однак продовжував співпрацю з підпіллям ОУН та дезінформував співробітників МДБ. Після цього 4 жовтня 1949 р. був знову заарештований. Засуджений 24 червня 1950 р. особливою нарадою МДБ СРСР до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Карлазі» (м. Караганда, Казахська РСР). Звільнений 28 червня 1956 р. Повернувся в с. Цигани. Рішенням Борщівської районної ради народних депутатів від 25 квітня 1996 р. як учаснику УПА присвоєно статус ветерана війни *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9911, арк. 202; спр. 15679; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 233, арк. 163; Мизак Н., Горбатюк В. За тебе свята Україно. Кам'янець-Подільська область у визвольній боротьбі ОУН, УПА: Кн. 5. Чернівці: Букрек, 2006. С. 200)*.

586. **Юзвишин Микола**, народився 1907 р. у с. Балин Новоушицького повіту Подільської губернії (Російська імперія). Батько — Юзвишин Войцех (поляк). Мав братів: Героніма, 1903 року народження. Йосифа, 1913 року народження, Людвіга, 1915 року народження та сестер Чайковську Мілю і Хабовську Марію. Брата Миколи — Героніма, який працював бібліотекаром, заарештували 9 березня 1938 р. співробітники НКВС. За вироком трійки УНКВС Кам'янець-Подільської обл. від 31 березня 1938 р. він був розстріляний. Микола одружився з українкою Єфросинією Павлівною, 1913 року народження. У них 1936 р. народилася донька Целія, а ще через два роки син Віктор. Втратив на роботі кість руки. Із 1944 р. працював машиністом молотарки в колгоспі імені Сталіна. З осені 1945 р. надавав допомогу учасникам районної боївки ОУН Мартюка Хоми («Алкіда»). Укривав їх у своєму будинку та забезпечував продуктами. Наступного року підпільники «Дем'ян» та «Сергій» викопали в будинку Миколи між коридором та піччю криївку, де зберігали зброю, боєприпаси, друкарську машинку та агітаційну літературу. Виписував для підпільників газети. Восени 1950 р. учасник ОУН Гречуха Павло («Олег») та «Назар» пограбували кооперацію с. Балин, а розвідку проводив син Миколи — Віктор. Заарештований 5 грудня 1951 р. співробітниками Смотрицького райвідділу МДБ. Засуджений 24 лютого 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в Чернігівській обл. Звільнений 10 листопада 1954 р. Реабілітований 8 січня 1992 р.

(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 28140; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 1015).

587. **Юзвишина Целія**, народилася 1936 р. у с. Балин Дунаєвецького району Вінницької обл. (УСРР). Батько — Юзвишин Микола Войцехович, 1907 року народження (поляк). Матір — Єфросинія Павлівна, 1913 року народження (українка). Целія мала брата Віктора, 1938 року народження. Закінчила шість класів школи. Наприкінці 1949 р. та влітку 1951 р. відносила учасникам ОУН на дах будинку борщ і пряжене молоко. Заарештована 14 грудня 1951 р. співробітниками Смотрицького райвідділу МДБ. Засуджена 22 лютого 1952 р. військовим трибуналом військ МДБ Кам'янець-Подільської обл. до 2 років ув'язнення. Покарання відбувала в с. Берикуль Іжморського району Кемеровської обл. (РРФСР). Звільнена 14 квітня 1953 р. Повернулася в с. Балин Вийшла заміж та змінила прізвище на Шимко. Реабілітована 22 квітня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 28140; Реабілітовані історією. Хмельницька область. Упорядники: Місінкевич Л., Подкур Р. Хмельницький, 2009. Кн. 2. С. 1015–1016).*

588. **Юрковський Микола**, народився 1899 р. у с. Озимина Велика Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Юрковський Ян Адамович (поляк) у 1902 р. виїхав на заробітки в США та не повернувся. Миколу та його сестру — Кошецьку Марію, 1904 року народження, виховувала матір — Анна Ільківна, 1875 року народження (українка). Закінчив три класи школи. Одружився з Юлією Дмитрівною, 1903 року народження. У 1932 р. у них народився син Іван. Сестра Марія у 1945 р. переїхала до Польщі. З осені 1946 р. надавав допомогу учасникам ОУН: кущовому провіднику Тершівському Йосипу («Богуну») та референту пропаганди Федині Василю («Маку»). Інформував його про події в селі. Влітку 1947 р. привів двох учасників ОУН на ночівлю до односельчанина Хоми Йосипа. Восени того ж року отримав від «Богуна» завдання дістати йому фіктивні документи на виїзд в Польщу. З літа 1948 р. переховував «Богуна» та «Мака» на горищі свого хліва та готував для них їжу. Передав підпільникам отримані від Хоми Йосипа зошити та олівці. Заарештований 17 квітня 1950 р. співробітниками Дублянського райвідділу МДБ. Засуджений 5 червня 1950 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 25 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував в «Озерлазі» (с. Новочунка Чунський район Іркутської обл., РРФСР), де помер 12 червня 1954 р. Реабілітований 19 червня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 38689; (Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 869).*

589. **Яворський Казимир-Ярослав**, народився 1921 р. у с. Вілька Поторицька Сокальського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка).

Батько — Яворський Андрій (українець). Матір — полька. Мав братів Стефана, Андрія і сестер: Юзефу, Катерину та Софію. Восени 1939 р. за допомоги Макара Василя перейшов радянсько-німецький кордон. У квітні 1941 р. вступив до легіону «Нахтігаль». Проходив військове навчання в Турковичах біля м. Грубешів. Із грудня 1941 р. служив в 201-му шуцбатальйоні. На початку 1943 р. був направлений підпіллям ОУН на Волинь для організації повстанських підрозділів. Влітку того ж року вступив до сотні «Сіроманці» на чолі з Карпенком Дмитром («Яструбом»). Діяв на території Сокальщини. На початку 1944 р. був призначений на посаду чотового-інструктора при вишкільному курені «Гайдамаки». Базувався на території Калуського району. Мав псевдоніми «Бей» та «Яр». Прориваючись у червні 1944 р. з оточення німцями отримав поранення. З 9 вересня 1944 р. був командиром новоствореної сотні УПА «Хорти», яка входила до куреня «Заграва» під командуванням Мончаківського Романа («Ромка»). Прорвався 20 листопада 1944 р. з оточення після важкого цілодобового бою з військами НКВС в Чорному лісі (Станіславівщина). Очолив у травні 1945 р. курінь УПА «Промінь». Розгромив 11 грудня 1945 р. в урочищі Підцапове біля с. Церківна Долинського району Станіславської обл. підрозділ військ НКВС. Під час цього бою отримав важке поранення в ногу. Нагороджений 1 лютого 1945 р. Бронзовим хрестом бойової заслуги. Отримав 31 серпня 1945 р. військове звання хорунжого, а 22 січня 1946 р. — сотника. Нагороджений 10 жовтня 1945 р. Срібним хрестом бойової заслуги другого класу, а 11 грудня того ж року за поранення — п'ятьма Срібними та п'ятьма Золотими зірками. У липні 1947 р. переведений на посаду слідчого СБ Калуської округи ОУН. Поранений у бою з винищувальним батальйоном. Лікувався в криївці біля с. Кадобна Долинського району Станіславської обл. За ним доглядали санітарки Паньків Параска та Бабій Марта. Розвідувально-пошукова група Долинського райвідділу МДБ під командуванням лейтенанта Солдатова зіткнулася 29 грудня 1947 р. о 15 годині біля с. Кадобна з двома невідомими підпільниками, які вступили у бій та загинули. Тіла для упізнання відвезли в райцентр. Вбитими виявився «Бей» та його охоронець Моклюк Іван («Тур»). Отримав 11 грудня 2015 р. на урочистій XXXIII сесії Долинської міської ради звання «почесного громадянина» *(ГДА СБУ, ф. 2, оп. 1, спр. 706, арк. 536, 540; ф. 5, оп. 1, спр. 67418, т. 1, арк. 31, 72; спр. 68207, арк. 199; ф. 6, оп. 1, спр. 33286, т. 2, арк. 143–144; Івасів О. Розвідниця. Люди і долі. Галичина (Івано-Франківськ). Спецвипуск. 1994. 3 листопада. С. 2; Тимів І. Діяльність сотенного УПА Казимира Яворського («Бея»). Калуш (23 травня 2020): https://kalushnews.city/articles/80569/sotennij-upa-kazimir-yavorskij-bej)*.

590. **Яворський Флоріан**, народився 1919 р. у с. Раска Київського повіту Київської губернії (УНР). Батько — Яворський Франц Йосифович, помер в 1928 р. Матір — Юзефа Йосифівна. Обоє поляки. Мав сестер: Марію, Анну, Камелію та Стефанію. Закінчив 1937 р. чотири класи школи. Працював візником Тетерівського ліспромгоспу. Одружився з жителькою с. Слобода Кухарська Рожважівського району українкою Надією Дмитрівною. У 1943 р. у них народився син Франц. Флоріана 14 березня 1941 р. мобілізували до Червоної армії. Будував військовий аеродром біля с. Когильне Володимир-Волинського району Волинської обл. Звідти 22 червня того ж року втік та повернувся додому. Восени 1941 р. вступив до місцевої поліції, де служив півтора місяця. Займався охороною старостату та майна, залишеного Червоною армією військового містечка. У травні 1943 р. вступив до Бородянського партизанського загону імені Кутузова з'єднання імені Хрущова. З грудня того ж року працював у міліції Рожважівського райвідділу НКВС. Звідти 16 березня 1944 р. був звільнений та мобілізований до стрілецького полку Червоної армії, який базувався в Києві (вул. Артема, 24). На три дні був відпущений додому в с. Слобода-Кухарська. Звідти вирішив не повертатися та переховувався. Був у травні 1944 р. затриманий бійцями винищувального батальйону Рожважівського райвідділу НКВС. Під час конвоювання знову втік та переховувався в будинку жительки с. Мар'янівна Бородянського району Содоль Устинії. Намагався налагодити зв'язок з боївкою УПА Садовського Мирона («Ваньки»). Тричі постачав їй продукти та розвідувальну інформацію. Заарештований 28 січня 1945 р. співробітниками Бородянського райвідділу НКВС. Засуджений 12 липня 1945 р. військовим трибуналом Київського військового округу до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. У реабілітації 17 квітня 1991 р. відмовлено *(ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 62499, т. 3)*.

591. **Яєчник Анна**, народилася 1908 р. у с. Шумина Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Яєчник Яків, помер у 1934 р. Матір — Аполонія Шимонівна, 1880 року народження. Обоє поляки. Мала брата Марцелія, 1930 року народження, який у 1945 р. виїхав до Польщі. Навчалася чотири роки в школі с. Стара Сіль, а після цього вісім років у Добромильській гімназії. Закінчила у березні 1940 р. Львівський політехнічний інститут та отримала диплом агронома. Працювала завідувачем колгоспним зоотехнічним пунктом у с. Фельштин. Влітку 1941 р. звільнилася та повернулася в с. Шумина. З березня 1945 р. будинок Анни неодноразово відвідували учасники ОУН. Водночас вона готувалася до переїзду до брата в Польщу. Семеро озброєних підпільників 1 лютого 1946 р. о 20 годині принесли до будинку Анни ящик з паперами та друкарською машинкою, який розмістили в одній з кімнат. Зранку наступного дня вона умовним сигналом попередила учасників ОУН про появу на вулиці радянських військвих. За кілька хви-

лин підпільники залишили будинок. Того ж дня Анну заарештували співробітники Старосамбірського райвідділу МДБ. Під час обшуку було виявлено зазначену скриню з паперами. Допити відбувалися в м. Добромиль. Засуджена 7 червня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів та пяти років поразки в правах. Покарання відбувала в «Мінлазі» (селище Абезь Інтинський район, Комі АРСР). Звільнена 22 грудня 1955 р. Реабілітована 26 вересня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р). спр. 36740).*

592. **Язеницький Ян**, народився 1906 р. у м. Кам'янка-Струмилівська (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Язеницький Карл, 1881 року народження. Матір — Розалія, 1885 року народження. Обоє поляки. Мав брата Юзефа, 1913 року народження. Одружився з Розалією, 1908 року народження. Сім'я мала дітей: Терезію, 1929 року народження, Броніславу, 1931 року народження і Зофію, 1938 року народження. Мешкали в с. Вузлове Радехівського повіту Тернопільського воєводства. Надавав допомогу підпіллю ОУН. Виселений 3 березня 1940 р. із сім'єю у Красноборський район Архангельської обл. РРФСР. Звільнені 7 вересня 1941 р. Реабілітовані 17 квітня 1991 р. *(Реабілітовані історією. Львівська область. Книга десята: Радехівський район, Самбірський район. Львів, 2022. С. 356).*

593. **Язь Стефан**, народився 1921 р. у с. Мильчиці Рудківського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Язь Адам, 1873 року народження. Матір померла у 1946 р. Обоє поляки. Мав братів: Лева, 1909 року народження, Франка, 1911 року народження, Марціна, 1918 року народження, Міхала, 1924 року народження, а також сестер Лісовську Катажину, 1905 року народження і Дачишин Станіславу, 1913 року народження. Закінчив у 1933 р. п'ять класів школи. Забраний 1942 р. на роботу в м. Субохлебен (Німеччина). Працював робітником із ремонту автошляхів. На початку 1945 р. був звільнений Червоною армією та призваний до її складу. Демобілізувався 10 травня 1946 р. та повернувся додому. Однак на той час батьки вже виїхали до Польщі. Одружився з жителькою с. Ятвяги Рудківського району Дрогобицької обл. Юзефою Тимофіївною та переїхав до неї. Залучений у квітні 1947 р. до мережі ОУН Скобельським Григорієм («Чорним»). Неодноразово переховував підпільників у своєму будинку, а також інформував про наявність в селі радянських військових. До возівні (приміщення для возу) Стефана 27 квітня 1947 р. принесли пораненого учасника ОУН Савицького Василя («Славка»). Разом із сусідом-поляком Смерекою Антоном здійснював за ним догляд. Через шістнадцять годин підпільники забрали пораненого та перевели в інше місце. Того ж року в сім'ї Язів народилася донька Стефанія. Заарештований 27 червня 1947 р. співробітниками Рудківського райвідділу МДБ. Засуджений 22 серпня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Українського округу до 10 років виправно-трудових таборів

із поразкою у правах на 5 років. Звільнений 5 жовтня 1955 р. Реабілітований 15 липня 1994 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 33129; Реабілітовані історією. Львівська область. Книга третя: Буський район, Городоцький район. Львів: Пам'ять, 2017. С. 841).*

594. **Якубовський Володимир**, народився 1915 р. у м. Залізці Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Якубовський Юзеф (поляк), працював кондуктором на залізниці. Матір — Ганна (українка). Мав старшого брата Григорія та трьох сестер. Закінчив семикласну школу в Залізцях та польську школу кадетів у Варшаві. Отримав ступінь підхорунжого. Вступив до летунської (авіаційної) школи у Львові. Після її закінчення служив у місцевому авіаполку. Через рік був звільнений за відмову підтвердити приналежність до польської національності. Переведений на службу до Любліна. Повернувся 1939 р. до Залізців, де працював на пошті. Вступив 1941 р. до мережі ОУН. Спочатку займався військовим вихованням молоді, а з 1942 р. очолював військову референтуру Зборівського району ОУН. Наступного року переведений на аналогічну посаду в Бережанському окружному проводі ОУН. У грудні 1943 р. призначений на посаду шефа штабу Військової округи III «Лисоня». У лютому 1944 р. керував підстаршинською школою. Водночас очолював курінь УПА. Керував боями з німцями, поляками, радянськими партизанами, а також підрозділами військ НКВС. Наказом УГВР від 1945 р. йому присвоїли звання майора. З 1946 р. переховувався в криївці біля садиби Ткачуків на хуторі поблизу с. Гаї Шляхтинецькі. Використовував псевдоніми «Бондаренко» та «Стрийський». Разом із підпільниками Крілем Михайлом («Мішою»), Кикішем Станіславом («Рисю»), Морозом Іваном («Остапом»), Борнатовичом Федором («Ліщиною») та двома працівниками СБ ОУН прибув 17 червня 1947 р. в криївку на полі біля с. Вівся Козівського району Тернопільської обл. Того ж дня їх оточили співробітники МДБ. Під час спроби прорватися з оточення «Бондаренко» загинув. У селищі Залізці Зборівського району Тернопільської обл. йому 1997 р. встановлено пам'ятник *(Содоль П. Українська повстанська армія, 1943–1949: Довідник. Нью-Йорк, 1994. С. 135–136; В селі Залізці Зборівського району, де народився Якубовський // Шлях перемоги. 1997. № 43. С. 5; Якель Р. Трагедія командира. Доля розділеної батьківщини // Дзеркало тижня. 2015, 23 жовтня: Бігун І. Рейд загону УПА «Лисоня» на Волинь за документами військ НКВС // Район. Історія (2025, 29 жовтня): https://history.rayon.in.ua/topics/845419-reyd-zagonu-grupi-lisonya-na-volin-za-dokumentami-viysk-nkvs).*

595. **Якубовський Григорій,** народився в м. Залізці Зборівського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Якубов-

ський Юзеф (поляк). Закінчив школу в Залізцях та продовжив навчався у Львівській гімназії, де вступив до підпілля УВО. Був 1923 р. заарештований поліцією. Після звільнення нелегально перейшов радянсько-польський кордон. Здобув освіту інженера та працював у м. Жмеринка Вінницької обл. Наприкінці 1920-х рр. до Григорія нелегально прибув також його батько Юзеф. Обидва були заарештовані 1937 р. як польські шпигуни. Юзеф загинув у Жмеринській в'язниці, а Григорій був відправлений на будівництво Біломорканалу *(Якель Р. Трагедія командира. Доля розділеної батьківщини // Дзеркало тижня. 2015, 23 жовтня).*

596. **Якубовський Стефан**, народився 1887 р. у с. Вільховець Бережанського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Григорій (поляк). Закінчив чотири класи школи. Упродовж 1915–1918 рр. служив рядовим австрійської армії. Спочатку на російському, а згодом на італійському фронті. Одружився з Марією Яцківною, 1890 року народження. Сім'я мала доньку Михайлину, 1922 року народження. Влітку 1942 р. упродовж трьох тижнів працював старостою сільської управи, а з липня того ж року — головою «контингентової комісії», яка забезпечувала збір поставок для німців. З липня 1944 р. працював заступником голови сільради. Надавав допомогу своєму зятю — кущовому провіднику ОУН Лужному Василю («Кучеру»). За наказом учасників кущової господарчої ОУН Василюк Стефанії («Чорної») у липні 1945 р. збирав в населення продукти, одяг та гроші, які зберігав у своєму будинку. Залучив до підпільної роботи односельчан: Лугового Василя, Хорошина Михайла, Курпіль Степана, Олейника Григорія, Романишина Михайла і Перія Івана. Виконував функції станичного господарчого ОУН. За даними агентів «Яреми» та «Халупи» був 15 березня 1946 р. заарештований співробітниками Бережанського райвідділу МДБ. Засуджений 25 червня 1946 р. військовим трибуналом військ МВС Тернопільської обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 15 березня 1956 р. із табору та зі спецпоселення в м. Сталінськ Кемеровської обл. Реабілітований 28 вересня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8981; ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 58, арк. 173).*

597. **Ярош Іван (Ян)**, народився 11 вересня 1930 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська Республіка). Батько — Ярош Пьотр Францевич, 1893 року народження, працював ковалем. Матір — Барбара Янівна, 1899 року народження. Обоє поляки. Мав брата Тимоша, 1935 року народження. Закінчив шість класів школи. У лютому 1946 р. залучений станичним Ярощем Юліаном («Заставою») до мережі ОУН. Використовував псевдонім «Слон». Був учасником станичної ОУН боївки з молоді села. Мав на озброєнні автомат. У липні 1946 р. брав участь у нападі на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі, 5 жовтня того ж року — вбивстві голови сільради Чижовича Казимира, командира вини-

щувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, наприкінці березня 1947 р. — розстрілі майора Біля та сержанта Хорця. Упродовж 2–9 лютого 1947 р. розповсюджував листівки ОУН щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 10 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував в Омській обл. (РРФСР), а згодом у «Камишлазі» (селище Ольжерас Кемеровської обл., РРФСР). Звільнений 14 листопада 1955 р. Переїхав до батьків у м. Копейськ Челябінської обл. РРФСР, куди їх депортували 21 жовтня 1947 р. Після звільнення 8 грудня 1955 р. зі спецпоселення Іван з батьками виїхав до Польщі. Реабілітований 16 травня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р), спр. 21797; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 668–669).*

598. **Ярош Станіслав**, народився 1901 р. у с. Сусідовичі Самбірського повіту (Королівство Галіції та Лодомерії, Австро-Угорська імперія). Батько — Ярош Павло (поляк). Закінчив чотири класи школи. Одружився з полькою Анелією Томашівною, 1907 року народження, яка працювала кравчинею. Сім'я мала синів: Юліана, 1929 року народження, Тадея, 1935 року народження і Едуарда, 1941 року народження. Працював головою сільради с. Сусідовичі Старосамбірського району Дрогобицької обл. 3 грудня 1945 р. надавав допомогу учасникам боївки підрайонного провідника ОУН Добрянського Пилипа («Яремка»), де перебував його син Юліан («Застава»). У січні 1947 р. збирав для них у жителів села гроші, а також зберігав у своєму будинку зброю (автомат Р-40, два автомати «ППШ», радянську гвинтівку, обріз, пістолет для ракетниці), п'ять гранат та боєприпаси (ріжок для автомату і 200 патронів). Заарештований 13 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 8 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Дрогобицької обл. до 10 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у «Мінлазі» (селище Інта, Комі АРСР). Звільнений 20 червня 1956 р. із табору та 20 лютого 1960 р. — зі спецпоселення в Лазовському районі Хабаровського краю РРФСР, де з 7 січня 1949 р. перебувала депортована дружина і двоє синів Реабілітований 17 березня 1995 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 35453; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 669).*

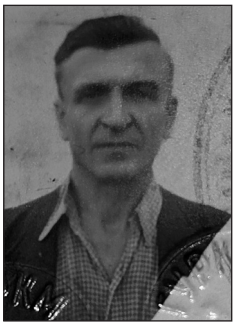

599. **Ярош Юліан**, народився 4 листопада 1929 р. у Франції. Батько — Ярош Станіслав Павлович, 1901 року народження. Матір — Анелія Томашівна, 1907 року народження. Обоє поляки. У 1934 р. батьки переїхали до с. Сусідовичі Самбірського повіту Львівського воєводства (Польська

Республіка). Юліан мав братів: Тадея, 1935 року народження і Едуарда, 1941 року народження. Батька вивезли 1942 р. на роботи в Німеччину. Закінчив сім класів школи. Залучений у грудні 1945 р. підрайонним провідником ОУН Добрянським Пилипом («Яремком») до підпільної мережі. Спочатку мав псевдонім «Тополя», а згодом — «Верба», «Груша», «Слива» і «Застава». Залучив у лютому 1946 р. до станичної боївки ОУН 18 місцевих юнаків (з них четверо були українцями). Того ж місяця організував розповсюдження листівок, ще через п'ять місяців — напад на маслозавод, магазин сільпо і сільраду с. Сусідовичі. Під час цього були спалені документи, портрети радянських лідерів і знищені телефонні апарати. Здобуті: 542 кг масла, 105 кг топленого масла, 360 кг сиру, цукор, мануфактуру та інше підводами відвезли до лісу та передали учасникам боївки ОУН «Яремка». 5 жовтня 1946 р. Юліан організував вбивство голови сільради Чижовича Казимира, командира винищувального батальйону Островського Федора та його дружини Катерини, 2–9 лютого 1947 р. — розповсюдження листівок щодо зриву виборів до Верховної Ради УРСР і перерізання лінії телефонного зв'язку, наприкінці березня того ж року — вбивство майора Біля та сержанта Хорця. Заарештований 7 серпня 1947 р. співробітниками Старосамбірського райвідділу МДБ. Засуджений 10 грудня 1947 р. військовим трибуналом військ МВС Львівської обл. до 25 років виправно-трудових таборів. Покарання відбував у «Берлазі» (с. Ягідне Магаданської обл., РРФСР). Звільнений 12 грудня 1956 р. із табору і 30 серпня 1961 р. — зі спецпоселення в Хабаровському краї (РРФСР). Реабілітований 16 травня 1996 р. *(ГДА СБУ, м. Львів, ф. 6(Р), спр. 21797; Реабілітовані історією Львівська область. Книга дванадцята: Старосамбірський район. Львів, 2023. С. 668–669).*

600. **Ясінський Антон**, народився 7 квітня 1911 р. у с. Сестринівка Бердичівського повіту Київської губернії (Російська імперія). Батько — Ясінський Людвіг Янович, 1840 року народження, помер у 1938 р. Матір — Феліція Яцеківна, 1885 року народження. Обоє поляки. Мав старшого брата Івана, 1903 року народження. Закінчив у 1925 р. п'ять класів початкової школи с. Сестринівка, а далі ще три класи середньої школи в с. Махаринці Козятинського району Вінницької обл. Упродовж 1928–1932 рр. навчався в сільськогосподарському технікумі. Після цього працював зоотехніком на птахокомбінаті м. Кременчук. Переїхав у лютому 1933 р. до м. Козятин, де влаштувався літературним редактором районної газети «Колективна праця». Мешкав на вул. Червоноармійська, 37. У серпні 1933 р. влаштувався на роботу вчителя п'ятих–сьомих класів та працював у різних селах Козятинського району. Одружився з українкою Швець Ольгою Григорівною, 1923 року народження. На по-

чатку липня 1941 р. повернувся до с. Сестринівка, де працював вчителем місцевої школи. Їздив у серпні того ж року до Житомира, де був заарештований українською поліцією. Допитувався учасниками ОУН Вербицьким Борисом та Кравуном Василем. Від них Антон дізнався про завдання ОУН, а також отримав листівки і значок «тризуб», який надалі носив на одязі. Був призначений 15 січня 1942 р. на посаду окружного інспектора народної освіти. З березня 1943 р. працював кореспондентом окружної редакції, а з грудня того ж року — технічним секретарем Козятинської міської управи. Перебував на стаціонарному лікуванні в Козятинській районній лікарні, де був заарештований 18 лютого 1944 р. співробітниками райвідділу НКВС. Засуджений 18 листопада 1944 р. військовим трибуналом військ НКВС Вінницької обл. до 18 років виправно-трудових таборів із поразкою у правах на 5 років. Покарання відбував у м. Воркута (Комі АРСР). Звільнений у листопаді 1955 р. Реабілітований 8 липня 1992 р. *(ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 27422).*

ДОКУМЕНТИ

Документ № 1
Довідка про Бжеського Романа від 6 травня 1931 року

СОВ. СЕКРЕТНО.

НАЧАЛЬНИКУ ИНО ГПУ УССР тов. ШВАРЦУ

О БЖЕСКОМ Романе.
/Св. ИНО № 19010 от 14.XI-30 г.
и *1222* от 29/III -31 г./

БЖЕССКИЙ Роман Степанович, рождения 1897 года, уроженец г. Чернигова, сын акцизного чиновника, окончил Черниговскую мужскую гимназию.

БЖЕССКИЙ один из активных петлюровских деятелей, в петлюровских кругах был известен под кличкой «Мазепинец».

Проживая в Чернигове БЖЕССКИЙ был Зам. председателя «Юнацкой Спілки», затем переехал в Киев, где работал при Центральной раде в Иностр.-организационном отделе, затем при Директории — П/Нач. Отд. Иностранной Информации, отступал в 1919 г. с армией УНР, а затем при занятии Украины Деникиным был направлен в Киев для подпольной работы, будучи связан с петлюровской контр–разведкой.

БЖЕССКИЙ неоднократно переходил фронт и выполнял ответственные поручения, осуществляя связь между петлюровским закордонным центром и подпольным повстанческим комитетом.

В 1920 г. при Соввласти БЖЕССКИЙ проживал в Киеве по Чеховскому пр. №6, работал в Губнаробразе и издательстве «Дзвін», а его жена некая «Маргарита Петровна», уроженка гор. Кременца, работала машинисткой в «Дніпросоюзі».

В конце 1920 г. БЖЕССКИЙ в Киеве был арестован Губ. ЧК по обвинению в шпионаже и к-р деятельности и заключен в концлагерь до конца гражданской войны, а затем, будучи повидимому освобожден, пробрался в Польшу.

Пока установить связи БЖЕССКОГО по Киеву и Чернигову нам не удалось, также не удалось установить лиц в г. Харькове, ведущих с ним переписку.

В этом отношении соответствующие меры нами приняты. Результаты сообщим.

ЗАМ НАЧ ОО УВО и ГПУ УССР [підпис] (ДОБРОДИЦКИЙ)
НАЧАЛЬНИК 3 ОТДЕЛЕНИЯ ОО УВО и
ГПУ УССР [підпис] (ЛЕОПОЛЬД)

«6» мая 1931 г.
№ *940*
г. Харьков
И. д.
Исп. Родич

На документі резолюція: «*Заведено обработку на Бжесского; Ямполь Родич д7*».

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74017, т. 1, арк. 1.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 2
Протокол допиту свідка Сухацького Петра від 28 листопада 1940 року

СССР
Народный Комиссариат Внутренних Дел
Главное Управление Государственной Безопасности
ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

19*40* г. *ноября* месяца *28* дня *Начальник ОУР УРКМ* Чертковского РКМ[1] Тернопольского Обл. Упр. НКВД УССР *Грозный*
допросил в качестве свидетеля гр. _____
который дал о себе такие сведения: _____

1. Фамилия, имя и отчество *Сухацкий Петр*
2. Возраст *1910 г. рождения*
3. Место рождения *г. Трибухивка Бучачского району*
4. Имущественное положение *Крестьянин*
5. Социальное положение *Середняк*
6. Гражданство *СССР*
7. Образование *Низшее*
8. Национальность и гражданство *Поляк*
9. Семейное положение *Женат*
10. Категория воинского учета _____
11. Профессия *Хлебопашество*
12. Место службы и должность или род занятий *Хлебопашество*
13. Сведения о судимости и нахождении под следствием *Со слов не судился*
14. Партийная принадлежность *б/партийный*
15. Состоит ли в профсоюзе *Нет*
16. Точный адрес *с. Саволустки*[2] *Монастирийского р-ну*
17. Социальное и политическое прошлое _____
18. Паспорт выдан *не паспортизирован*

Будучи предупрежден об ответственности за ложные показания по ст. 89 УК УССР, свидетель показал: *Допрос начат 10:00 час.*

Вопрос: *Следствие располагает данными, что вы являетесь активным участником банды Плитки и требует по существу ваши показания.*

---

[1] «Чертковского РКМ» закреслено.

[2] Тут і далі йдеться про с. Савалуски. У 1947 році назву села було змінено на Савелівка (тепер Чортківського р-ну Тернопільської обл.).

Ответ: *Да, действительно, я являюсь одним из активных участников банды П[литки], к которой я причастность имею с апреля м-ца 1940 года.*

Вопрос: *Расскажите обстоятельства вхождения вас в банду.*

Ответ: *В апреле м-це 1940 года возле кооперации в с. Саволусках меня встретил односельчанин Савкив Филипп и сказал чтобы я шел с ним к нему домой т. к. меня ожидает из с. Олеша Плитка Даниил, которого знаю из детства. Прийдя к Савкову застал Плитку Даниила и из с. Григорива Мапсика Данила. Мапсик фамилия кажется* [по уличному], *а действительная Ронь. Плитка объяснив что он и Ронь скрываются от Советской власти как украинские националисты, и не имеют оружия, в котором ощущают крайнюю потребность, стал просить чтобы я им в этом пособил и дал имеющееся у меня. О том что у меня было оружие Плитка знал через своих участников банды жителей с. Саволуски Барана Ивана и Савкива. После убеждения, что Советская власть долго существовать не будет, что будет война и поляки которые не будут активно оказывать помощь украинским националистам — будут уничтожены, я дал согласие передать им оружие приобретенное мною при отступлении польской армии и в тот же день вместе с Плитка Данила и Мапсик пошли ко мне и я им дал польскую винтовку, 15 боевых патронов к винтовке, револьвер «браунинг», и 6 штук к нему патронов. Указанное оружие мною им было отдано без всякого вознаграждения, хотя тогда же Плитка Данила дал мне 300 руб. деньгами, но для приобретения оружия и боеприпасов дополнительно. Этот период и послужил одним из поводов к тому, что в дальнейшем я стал приближенным к Плитке и Мапсику, а еще в дальнейшем и прямым участником преступной деятельности банды.*

Вопрос: *Скажите кого вы знаете из прямых участников банды и их вооружение.*

Ответ: *Банда состояла: 1. Плитка Даниил Иосифович, житель с. Олеша, вооружен: польской винтовкой, два автоматических пистолета, один из них малого размера и второй большого, 4 гранаты.*

2. *Мапсик Данила, житель с. Григорово, вооружен: карабином-винтовкой, револьвером «польский наган», 2 гранаты.*
3. *Гузан Михаила, житель с. Вербятина, вооружен: автоматическим пистолетом большого размера и гранатой.*
4. *Швидкий Антон — псевдоним «Сокол», житель с. Олеша, собственного оружия не имел.*
5. *Кульчицкий Иван, житель с. Олеша, собственного оружия не имеет.*

Вопрос: *Знали ли вы, что Плитка и другие являются украинскими националистами.*

Ответ: *Да, об этом я знал со слов Плитки, который мне рассказал, что существует организация украинских националистов, которая ставит своей задачей свержение Советской власти. Часть этой организации находится на нелегальном положении, скрывается в лесах и других местах и что для них необходимо грабежами кооперативов добывать одежду, обувь и денежные средства.*

Вопрос: *Являетесь ли вы членом организации и какой.*

Ответ: *Членом организации я не состоял, но участие в ее боевой части принимал и все задания*[3] *выполнял по указанию украинского националиста Плитки Даниила. Псевдоним мой был «Гитлер».*

Вопрос: *Вы по национальности поляк, почему вы примкнули к украинским националистам.*

Ответ: *Потому что в беседе с Плиткой и Мапсиком они мне гарантировали, в случае войны с Германией, украинцы которые в тылу будут делать переворот власти, меня как поляка не тронут, а других поляков не принимающих участие в оказании помощи организации физически уничтожат. Кроме этого учитывая, что моя жена украинка и что я активно подсоблял организации, после прихода их к власти они побеспокоятся о создании мне хорошей жизни.*

Вопрос: *Какие вам известны террористические акты со стороны банды.*

Ответ: *Мне известно, что бандой Плитки совершены убийства гр-на Куца Петра, Богуна Николая, жителей с. Олеша, Пидвысоцкого Стефана, жителя с. Саволусок, Папиша Михаила жителя с. Григорово и ранил Герогу Феодира жителя с. Саволусток. Перечисленные убийства были совершены с целью уничтожения как заподозренных в сообщениях о местах нахождения банды органам НКВД.*

Вопрос: *Откуда вам известно об указанных убийствах и каковы подробности.*

Ответ: *О перечисленных убийствах мне известно от Плитки Данила в следующих подробностях:*

Заподозрив, что житель с. Олеша Куц Петр о нем сообщает в милицию, одного раза вечером к нему Куцу зашел по указанию Плитки Марцынишен по имени не знаю, житель с. Олеша проживающий со стороны с. Коваливки и пригласил его пойти на грабеж. Когда Куц с Марцинишиным вышли за с. Олеша по дороге на с. Коваливку и проходя полем из засады на него набросился Плитка вместе с Кульчицким Иваном и штыком изрезав убил его. Труп зарыли в поле.

О Пидвысоцком рассказал, что когда он Плитка совместно с Можиком Данилом и Гузаном Михаилом проходил полем с. Переволока заметили что кто-то за ними следит и спрятавшись в рожь

[3] Дописано: «принимал и все задания» та зроблено помітку в нижній частині аркуша «вставленному «принимал и все задания» верить».

обождали когда он подошел к ним, а затем узнав что это Подвисоцкий набросились на него и убили. Труп бросили в дыру размытую водой. Я лично участия в этих убийствах не принимал.

В отношении убийства Богуна Николая и Папиша Михаила подробности следующие. 21-го ноября с/г в связи с тем, что в селе Олеша был местный праздник Михайла, я пошел в Олеша к своей тетке Крулке Терезке и когда проходил селом Олеша возле школы мне встретился Шведкий и сказал, что меня разыскивает Плитка Данила. Сказал обождать, пошел в дом Копеняка имя не знаю, имеет во рту золотые зубы, живет против школы, откуда скоро вернулся и сообщил, что Плитка у него и вместе с Шведким пошел в дом Копеняка, у которого по случаю праздника были гости. В коридоре хаты Шведкий сказал мне обождать, а сам пошел в комнату, откуда через продолжительное время вышел Плитка Даниил, постоял со мной в сенях а затем сказал мне идти с ним в комнату. В комнате кроме Плитки и Шведкого был Росак Владимир[4] *житель с. Вербятин, еще какой-то из с. Григорово. Через некоторое время Шведкий ушел, а затем Плитка мне и этому неизвестному из с. Григорово предложил пройтись по селу в сторону с. Ковалевки. Проходя селом мимо какого-то дома Плитка предложил взять у него револьвер и стать под хатой, а сам совместно с неизвестным пошел во двор и я сразу услышал несколько выстрелов и крик в хате и тут-же сразу вышел Плитка и неизвестный сказав мне идти и мы сразу вышли на дорогу по направлению центра села. Подойдя к сельсовету, где т. к. во второй половине дома клуб в котором гуляла молодежь, Плитка с неизвестным взяли палки, начали бить окна, а также в клуб произвел выстрел, я в это время стоял в стороне. От сельсовета после того как разогнали молодежь, пошли дальше селом и дойдя к дому Куца, Плитка после угроз побил окна и произвел выстрел в хату. От Куца мы втроем вышли за село, где Плитка сказал что теперь для него после совершенных убийств легче, т. к. не будет кому его искать. После всего они пошли в направлении с. Озеран*[5] *и дома Хомута не сказав куда именно, а я ушел домой в с. Саволуски. О том что Плитка готовился совершить убийство Богуна и Папиша мне известно не было.*

Вопрос: *Следствие располагает данными, что в Богуна и Папиша вы стреляли лично.*

Ответ: *Я лично не стрелял и как ранее показал стоял возле дома от дороги чтобы кто-либо не подошел.*

---

[4] Підкреслений текст виділений вертикальною рискою на лівому полі документа.

[5] Так само.

Вопрос: *Следовательно вам было известно что Плитка заходит во двор с целью убийства.*

Ответ: *Мне это известно не было.*

Вопрос: *Известно ли вам еще об убийствах, совершенных бандой.*

Ответ: *О других убийствах мне больше не известно.*

Вопрос: *Следствие располагает [сведениями] о том, что бандой Плитки при вашем участии совершены ряд вооруженных ограблений, требуем по существу показания.*

Ответ: *Да, [утверждение] о том, что банда занималась при моем участии грабежами правильно.*

Вопрос: *Где и какие при вашем участии были совершены грабежи.*

Ответ: *При моем участии были совершены следующие грабежи: 1. Ограбление кассы и кооператива в с. Коваливка; 2. Ограбление кооператива в с. Григорово; 3. Ограбление пассов из […] завода с. Коваливка; 4. Ограбление кооператива в с. Чехово; 5. Ограбление квартиры Чункала; 6. Ограбление квартиры Ксензов. В других грабежах я не участвовал.*

Вопрос: *Расскажите, кто являлся участниками перечисленных грабежей и осветите подробности ограблений.*

Ответ: *Первое ограбление где я принимал участие, было ограбление квартиры гр-на Чункало проживающего на хуторе возле города Монастырийска. Данное ограбление было совершено по предложению и руководством Плитки Даниила. Участие принимали: 1. Я Сахацкий Петр; 2. Плитка Даниил; 3. Шведкий Антон. Взятые при грабеже вещи были все забраны Шведким и Плиткой и занесены по их словам в с. Кордюбановку*[6]*, но кому не знаю. Мне оставлена была одна верхняя синяя рубаха которая уже изношена. Плитка мне говорил, что взятое им роздано членам организации которые находятся на нелегальном положении скрываясь в лесах.*

Вторым грабежом является ограбление квартиры ксензов в с. Коваливка. Участие в ограблении принимали: я Сахацкий, Плитка Даниил, Шведкий Антон. Взятые вещи сперва были принесены и спрятаны в поле близь моего дома, а затем Плиткой взяты и розданы нелегальщикам.

Третий грабеж — ограбление кассы с/совета и кооператива в с. Ковалевке, в котором участвовали: я Сахацкий, Плитка Даниил, Кульчицкий Иван, Шведкий Антон и неизвестный из с. Переволока под псевдонимом «Ярема». Означенный «Ярема» содержится под стражей в Бучаче, но по какому делу не знаю. Из этого грабежа мне досталось 130 руб. денег и мануфактуры на штаны и рубаху.

---

[6] Йдеться про с. Курдюбанівка Чортківського р-ну Тернопільської обл.

Четвертый грабеж –ограбление кооператива в с. Григоров, где участвовал: *я Сахацкий, Плитка Даниил, Гузан Михаил и Мапсик Данило.*

Пятый грабеж — ограбление кооператива в с. Чехово, в котором принимал участие я Сахацкий и Плитка Даниил.

Шестой грабеж — ограбление пассов из Спирт-завода с. Ковалевка. Участие принимал: я Сахацкий, Плитка Даниил, Кульчицкий Иван, Шведкий Антон и Ткачук Павел Теод[орович]. Оговариваюсь, что в указанном ограблении участвовал только Плитка Даниил со мной, ибо остальные как-то Кульчицкий Иван, Ткачук Павел и Шведкий которые с вечера пошли с нами с целью совершения ограбления кооперации в с. Добриводы и как после предварительной разведки это явилось невозможным они ушли домой, а я с Плиткой вдвоем совершили ограбление пассов из спиртзавода. Взятый пасс занесли в г. Олешу и спрятали в стодоле одного гражданина фамилия которого мне неизвестна, но проживает в Олеша при въезде со стороны Монастырийска по левую сторону, имеет большую стодолу построенную углом, хата белого камня покрыта оцинкованным железом. О том, что мы в стодоле спрятали пасс хозяин не знает т. к. мы пробрались ночью тихо и это проделали сами без его ведома. Полагаю, что пасс в настоящее время еще находится там-же.

Вопрос: *Где и какие еще совершены вами ограбления кроме перечисленных.*

Ответ: *Кроме указанных грабежей я в других грабежах участия не принимал. Прошу дополнить, что участие я хотя принимал в грабежах, из награбленного почти ничего не получал т. к. все забирал Плитка Данило на содержание организации о существовании которой я был осведомлен.*

Вопрос: *Вы являлись боевиком украинской националистической организации с. Олеша, следовательно и должны знать кто входил в состав организации.*

Ответ: *Да, некоторый состав мне известен, а именно мне известно:*

Районным руководителем является быв. житель с. Григорово Мапсик Данило, псевдоним его «Ярый». Заместитель его есть Плитка Даниил Иосифович, псевдоним его «Чуприна». Зверхным села Олеша был Ткачук Павел, псевдоним «Козак». Когда Ткачука арестовали зверхником села назначили Куца Филиппа псевдоним его «Корниенко». Членами организации по селу Олеша которые мне известны были: Шведкий /Петр/ Антон, псевдоним «Сокол», Делай Иван и его брат Григорий, Кульчицкий Иван — псевдоним «Гайворонок».

По с. Саволусках зверхником села являлся Подвысоцкий Михаил Грицкович, заместитель его Татарин Владимир Михайлович.

В организацию входят: Гаврилышин Иван, Романив Иван Максимович, Эмил Григорий, Капиняк Славко Климентьевич, Савков Филипп Иванович, а так-же ранее арестованный Баран Иван, Плитка Даниил Иванович.

По с. Коваливка зверхником села является Пих по имени Иван или Василий точно не помню, живет недалеко от мельницы, раньше он в своем доме имел собственную лавку.

Вопрос: *Какие села входили в район.*

Ответ: *В район которым руководил Мапсик входят села: Олеша, Григоров, Саволуски, Курдыбанивка, Переволока, Бобулинцы, Осивци, Зарваница, Зелена, Билявинцы, Петликовцы, Пидзамок*[7]*, Нагорянка, Сороки, Жизномир, Лищанцы.*

Вопрос: *Скажите кто является связными.*

Ответ: *Знаю, что связными являются две девушки из с. Олеши фамилий их не знаю, а псевдоним их «Калина и Зирка». Одна из них «Зирка» учится в школе гор. Бучач. Указанные «Калина и Зирка» ходят по селам с эстафетами и другими поручениями.*

Вопрос: *Кто вам известный из членов организации в гор. Бучач.*

Ответ: *В беседе с Плиткой и Мапсиком мне стало [известно], что в гор. Бучач на Нагорянке проживает один из повитовых руководителей под псевдонимом «Орел», фамилии его не знаю, но знаю что за Польши он был учитель.*

Вопрос: *Какие еще вы выполняли задания организации.*

Ответ: *Мне было районовым руководителем Гузаном Михаилом — псевдоним «Джумак» поручено приобрести по селам за деньги оружие, для этой цели было дано 1500 руб. Приобрел всего один револьвер за 200 руб. который купил у бывшего шофера Монастырийского НКВД Кайзика Слободецкого и 13 револьверных патронов полученные за переданный велосипед жителя с. Язливцы*[8] *Бучачского района Чавлика Ивана. Остальные деньги т. к. я больше оружия приобрести не мог, забрал Гузан обратно.*

Вопрос: *Кто оказывал медицинскую помощь раненому бандиту Плитке Дмитрию*[9]*.*

Ответ: *Медицинскую помощь раненому Плитке Дмитрию и другим бандитам в случае болезни оказывает учительница с. Саволуски Капеняк Мария.*

Вопрос: *Известны ли вам под каким названием-псевдонимом числятся села района?*

---

[7] Тепер с. Підзамочок Чортківського р-ну Тернопільської обл.

[8] Йдеться про с. Язловець Чортківського р-ну Тернопільської обл.

[9] Так помилково зазначено у документі, правильно — «Плитка Данило».

Ответ: *Некоторые известны как-то: с. Олеша — Ольшана; с. Григорово — Гайдамак; с. Вербятин — Лис; с. Переволока — Тартак; других сел название не знаю.*

Вопрос: *Следствие располагает данными, что вы кроме участия в украинско-националистической организации, являетесь участником польской организации.*

Ответ: *Членом польской организации я не состою, но так как поляку мне известно что таковая существует и районным руководителем есть Веронка Вайсик жительница с. Саволуски. Кто входит в организацию мне не известно.*

Вопрос: *Какое вы имеете лично оружие.*

Ответ: *Сейчас личного оружия у меня нет, а если шел для совершения преступлений, то мне временно давал Плитка Данило.*

Вопрос: *Укажите какие вам известны места нахождения Плитки и других участников банды.*

Ответ: *Плитка скрывался в с. Олеша у Ткачука Василия, Крижановского Ивана, Капиняка проживающего рядом с домом его родных.*

По с. Саволуски у Плитки Даниила Ивановича. Больше всего Плитка укрывался в сс. Курдибановка, Бобулинцы и Переволока Бучачского района, но у кого не знаю т. к. от всех места нахождения скрывает.

Протокол мне прочитан, записан верно.

Допрос прерван в 3 час. 40 мин.

[підпис Сухацького П.]

Допросил: *Начальник УРО* [підпис Грозного]
Лейтенант милиции

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 27522, т. 2, арк. 13–19 зв.
Оригінал. Рукопис на бланку.

Документ № 3
Протокол допиту обвинуваченого Котовського Івана від 18 квітня 1941 року

У С С Р
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА[10]

К ДЕЛУ №_____

1941 г. *апреля* мес. *18* дня. Я, *оперуполномоченный РО НКГБ Чернухин* допросил в качестве *обвиняемого*

1. Фамилия *Котовский*
2. Имя и отчество *Иван Иванович*
3. Дата рождения *1922 года*
4. Место рождения *с. Висиновка В-Глубочицкий район*
5. Место жительства *с. Висиновка В-Глубочицкий район*
6. Национ. и гражд. (подданство) *поляк СССР*
7. Паспорт или др. документы *не имеет*
   (когда и каким органом выдан, номер, категор. и место прописки)
8. Род занятий *тракторист*
   (место службы и должность)
9. Социальное происхождение *из крестьян-середняков*
   (род занятий родителей и их имущественное положение)
10. Социальное положение (род занятий и имущественное положение)
    а) до революции
    б) после революции
11. Состав семьи *холостяк. Родители. Котовский Иван Барткович 1984 года. ————————-Ксения Васильевна 1902 года. Брат, Котовский Евгений Иванович 1925 г. Брат, Котовский Марьян Иванович 1930 г. Бабушка, Шнуровска Мария 70 лет.*
12. Образование (общее, ~~специальное~~) *4 класса начальной школы*
13. Партийность (в прошлом и настоящем) *б/п*
14. Каким репрессиям подвергался: судимость, арест и др. (когда, каким органом и за что) *не судим*
    а) до революции
    б) после революции

[10] На нижньому аркуші кожної сторінки документа стоїть особистий підпис І. Котовського.

15. Какие имеет награды (ордена, грамоты, оружие и др.) при сов. власти *не имеет*
16. Категория воинского учета запаса и где состоит на учете *документы райвоенкомат В-Глубичка.*
17. Служба в Красной Армии (Красн. гвардии, в партизан. отрядах), когда и в качестве кого *не служил*
18. Служба в белых и др. к-р армиях (когда и в качестве кого), *не служил*
19. Участие в бандах, к-р организациях и восстаниях *не принимал*
20. Сведения об общественно-политической деятельности *не имеет*

Показания обвиняемого (свидетеля) *за дачу ложных показаний я предупрежден по ст. 89 УК УССР «18» апреля* 1941 г.

Вопрос: *Вы обвиняетесь в принадлежности к украинской националистической организации «ОУН», признаете себя виновным?*

Ответ: *Да, я признаю себя виновным, что я действительно членом националистической организации «ОУН» с 1941 года, в начале февраля, в которую меня завербовали в качестве рядового оуновца.*

Вопрос: *Кто Вас завербовал в к-р повстанческую украинскую националистическую, фашистскую организацию «ОУН», расскажите подробно о себе и о других членах данной организации, в которой Вы пребывали до момента Вашего ареста?*

Ответ: *В организацию меня завербовал Кугут Николай Дмитриевич, житель села Висиновка, перед вербовкой он меня встречал два раза, рассказывал мне что вся Европа в огне войны и не долго остается ждать того дня, как мы организуем «Самостийную Украину», а для этого следует объединится в единую организацию и в случае нападения на Сов. Союз, внутри его мы должны произвести вооруженное восстание с целью захвата власти в свои руки, после этого разговора дал мне явку в студолу* […] *своего двора, где он меня завербовал, клички не дал, дал только 12 заповедей и дикалог отпечатан от руки, приказал быть осторожным, ибо за разглашение тайны все члены оуновцы должны нести смертную казнь, кроме этого, я должен явится был через четыре дня на специальную явку, где должен был бы получить кличку и дать присягу о верности к своей организации.*

Вопрос: *Были Вы на явке?*

Ответ: *Нет, не был, так как в это время я должен был явится на призывной пункт, а после мне не представилось возможности, в связи с тем, что Кугут Н.Д. ушел на нелегальное положение.*

Вопрос: *Кого Вы знаете из членов оуновской организации?*

Ответ: *Я знаю следующих лиц:*

1. Кугут Николай Дмитриевич, сейчас на нелегальном положении. В организации был вербовщиком.

2. Солтис Михаил, на нелегальном положении.

3. Трус, житель села Серединцы, последнему я передавал эстафету.

Вопрос: *Что Вы еще желаете добавить к своему показанию по существу дела?*

Ответ: *Больше я ничего не могу добавить, протокол мне прочитан вслух, все с моих слов записано верно в чем и подписываюсь. [підпис Котовського І.]*

Допросил оперуполномоченный В-Глубочицкого РО НКГБ сержант госбезопасности [підпис] *В. Чернухин*

18/IV-41 года

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8270, арк. 71–72 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 4
Протокол допиту обвинуваченого Рубіновського Адольфа від 3 травня 1941 року

Протокол допроса[11]

1941 года, мая мес. 3 дня, Я, Ст. Оперуполномоченный ОУР – сержант милиции КРАВЦОВ, допросил в качестве обвиняемого:

РУБИНОВСКОГО Адольф Адамович, 1919 г. р., урож. села Дашно Седлищанского района, Вол. обл., проживает тамже, по национальности поляк, паспорта не имеет, занимается сельским хозяйством в хозяйстве отца, соц. положение — из крестьян-бедняков, состав семьи: отец РУБИНОВИЧ[12] Адольф Петрович, мать РУБИНОВИЧ[13] Коралина, сестра РУБИНОВСКАЯ Янина Адольфовна, прож. в селе Дашно, сестра РУБИНОВСКАЯ Аденя, 1925 г. р., возле отца, брат РУБИНОВСКИЙ Степан, образование грамотный, член ОУН, со слов репрессиям не подвергался, в Красной армии не служил.

Будучи предупрежден по 89 ст. УК УССР ПОКАЗАЛ:

Живу в селе Дашно Возле отца РУБИНОВСКОГО Адольфа, отец занимается с/хозяйством, в хозяйстве имеет 1 лошадь, 2 коровы, 8 га земли, что и является основным источником существования всей семьи. Летом 1940 г. перед жнывами месяца и числа не помню, перед вечером идя из дому в село Дошно мимо дома соседки СЕМЕНОВИЧ Ядвиги Александровной встретил односельчанина КОСИНСКОГО Ивана Никоноровича, в прошлом при существовании б/Польши имел собственную бакалейную лавку, занимался торговлей, который пригласил меня зайти с ним в дом СЕМЕНОВИЧ Ядвиги, зайдя в дом последней я застал там односельчан КОВАЛЬСКОГО Владимира Владимировича, КОСИНСКОГО Славика Мифодиевича, СЕМЕНОВИЧ Ядвигу Александровну хозяйку дома, вместе со мной зашел КОСИНСКИЙ Иван, последний в доме в присутствии выше указанных начал высказывать недовольство советской властью, мативируя плохим условиям жизни, жалуясь на притеснение религии, одновременно призывал организоваться молодежи, в том числе и нам присутствующим вступить в члены организации украинских националистов, для активной борьбы против соввласти с целью ее свержения и создания на Украине так называемую «независимого украинского национального госу-

[11] Документ надруковано на друкарській машинці з українською клавіатурою. Відповідно, російські літери «ы» та «э» виконані за допомогою схожих за написанням українських літер.

[12] Тут і далі викривлене прізвище та, ймовірно, ім'я, правильно — «Рубиновский».

[13] Правильно — «Рубиновская».

дарства» при существовании которого по словам КОСИНСКОГО будет гораздо лучше жить чем при соввласти, для осуществления данной задачи мы молодежь, должны вести антисоветскую агитационную пропаганду среди населения — крестьян направленную к подрыву существующего строя, вовлекая в члены ОУН преимущественно молодежь с украинского населения.

Имея географическую карту КОСИНСКИЙ показывал старые границы Украины. Таким образом я был завербован и вовлечен КОСИНСКИМ Иваном в члены организации украинских националистов. Приблизительно спустя месяц после этого, вечером ко мне в дом пришел КОВАЛЬСКИЙ Владимир и вторично пригласил меня в дом СЕМЕНОВИЧ Ядвиги, где также состоялось собрание, на котором присутствовали все поименованные лица, что присутствовали в первый раз.

На втором собрании КОСИНСКИЙ Иван выступив и в своем выступлении призывал нас, чтобы мы члены ОУН активно вели пропаганду среди молодежи и чтобы молодежь не вступала в комсомол и другие советские, партийные и общественные организации, распространять всякие провокационные слухи среди населения, направленные против существующего строя, при этом КОСИНСКИЙ предупредив нас о существовании указанной организации украинских националистов и ее членах, никому не говорить, сохраняя это все в строгой тайне. Кроме этого предложил найти среди молодежи и вовлечь в нашу организацию человека способного переделывать советские песни на антисоветские, а также составлять свои песни с контрреволюционным содержанием. Со слов КОСИНСКОГО, что он говорил нам на собрании, что якобы он несколько раз расклеивал по другим селам листовки контрреволюционного характера. В каких селах КОСИНСКИЙ расклеивал листовки он этого не говорил. На втором собрании присутствовали кроме указанных лиц, сестра КОСИНСКОГО Ивана, КОСИНСКАЯ Анастасия Никоноровна, последняя работает где-то в г. Ковеле.

ВОПРОС: Расскажите какие вы выполняли задания будучи чл. ОУН?

ОТВЕТ: Конкретных заданий я не выполнял, т. к. я все время пассивным был членом ОУН.

ВОПРОС: Знаете ли Вы количество членов Вашей организации?

ОТВЕТ: КОСИНСКИЙ говорил нам, что в Оуновцев структура такова, что рядовые члены ОУН не должны знать количественный состав организации, для того, чтобы не расшифровать полностью всю организацию, а поэтому я весь состав нашей организации за исключением названных мною лиц не знаю.

ВОПРОС: У кого из членов Вашей организации имеется оружие?

ОТВЕТ: Оружие у членов ОУН я не видел, но КОСИНСКИЙ говорил мне, что оружие имеется у лесника МАТУСИКА где-то закопано в лесу.

Больше по делу не имею что дополнить, протокол мне прочитан, из слов моих записан верно. Адольф РУБИНОВСКИЙ.

ДОПРОСИЛ: Ст. Оперуполном. ОУРУр.НКВД
сержант милиции /КРАВЦОВ/

Верно о/уполномоченный ОУР
Сержант милиции [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 244–245.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 5
Протокол допиту обвинуваченого Рубіновського Болеслава від 3 травня 1941 року

Протокол допроса[14]

1941 года, мая мес. 3 дня, Я, Ст. Инспектор УНКВД по Волынской области ЛЮБЧИК, допросил в качестве обвиняемого:

РУБИНОВСКОГО Болеслав Флорианович, 1896 г. р., с. Дошно Седлищанского района, Волынской области, проживает с. Дошно, по национальности поляк, паспорта не имеет, крестьянин, соц. положение крестьянин-бедняк, состав семьи: жена РУБИНОВСКАЯ А.Ю., 1896 г. р., дочь РУБИНОВСКАЯ Янина Болеславовна, 1920 г. р., дочь КОСИНСКАЯ Франц. Бол., 1917 г. р., зять КОСИНСКИЙ Владимир Андреевич, образование 4 класса начальной школы, беспартийный, со слов не судился, в Красной армии не служил.

Будучи предупрежден по 89 ст. УК УССР ПОКАЗАЛ:

ВОПРОС: Кого Вы знаете из членов организации «ОУН» в селе Дошно.

ОТВЕТ: В селе Дошно из членов организации «ОУН» я знаю следующ: КОСИНСКОГО Иван Никонорович, КОВАЛЬСКОГО Владимир Владимировича, РУБИНОВСКОГО Иван Витальевич 17 лет.

ВОПРОС: В чем выражалось Ваше знакомство с перечисленными лицами?

ОТВЕТ: Я как односельчанин иногда встречался и разговаривал с ними.

ВОПРОС: Что Вам известно о к. р. деятельности членов «ОУН» КОСИНСКОГО, КОВАЛЬСКОГО и РУБИНОВСКОГО Ивана.

ОТВЕТ: Мне известно, что 22 апреля с. г. вечером в селе Дошно произошло ограбление сельского кооператива. Ограбление было организовано бандитской группой, членов этой группы я не знаю, но знаю, что с ними в организации налета на кооператив принимали участие КОСИНСКИЙ, КОВАЛЬСКИЙ и РУБИНОВСКИЙ Иван. Об этом мне рассказывал сам КОВАЛЬСКИЙ.

После ограбления кооператива в этот же вечер заведующий Дошновской школы ПОЛОНСКИЙ сказал заведующему кооператива, фамилию я его не знаю, зовут его Шимха, что все равно расплачиваться за ограбление будет государство, так давай возьмем оставшееся в кооперативе вино и попьянствуем. КОСИНСКИЙ, КОВАЛЬСКИЙ и РУБИНОВСКИЙ Иван вместе с

[14] Документ надруковано на друкарській машинці з українською клавіатурою. Відповідно, російські літери «ы» та «э» виконані за допомогою схожих за написанням українських літер.

зав. кооперативом Шимхой притащили с зав. кооператива Шимхой оставшееся после ограбления вино, папиросы на квартиру к ПОЛОНСКОМУ, где и пьянствовали всю ночь. По словам КОВАЛЬСКОГО они принесли около 16 литров вина и примерно пачек 15 папирос в упаковке по 100 штук /со слов КОВАЛЬСКОГО/.

ВОПРОС: Значит ПОЛОНСКИЙ имел тесную связь с членами организации «ОУН».

ОТВЕТ: Да, ПОЛОНСКИЙ был тесно связан с КОСИНСКИМ, КОВАЛЬСКИМ и РУБИНОВСКИМ Иваном, часто ходил к ним в хаты и вместе с ними пьянствовал, я сам лично очень много раз видел его у КОСИНСКОГО.

Мне также известно, что ПОЛОНСКИЙ зимой 1940 года у КОСИНСКОГО столовался.

ВОПРОС: Продолжайте Ваши показания.

ОТВЕТ: КОВАЛЬСКИЙ мне рассказал следующее: недели 2–3 тому назад к КОВАЛЬСКОМУ в хату пришел ПОЛОНСКИЙ, КОВАЛЬСКИЙ лежал на койке и у него выпал из кармана револьвер. ПОЛОНСКИЙ взял револьвер и сказал ты не бойся, я тоже такой же как и вы и принадлежу к Вашей организации и в доказательство показал ему какой-то документ.

Однажды недели две назад я случайно зашел к КОСИНСКОМУ в хату. КОСИНСКИЙ стоял за столом и держал в руках бумажку. Я взял эту бумажку из его рук и спросил что это такое. От него я узнал, что это был талон для сбора средств среди членов организации.

ВОПРОС: Что было написано на этом талоне.

ОТВЕТ: Это была белая небольшая бумажка на которой стояла большая круглая печать. В центре печати винтовка скрещенная с саблей, а в верхнем углу стояла цифра 20, задняя сторона талона была чистой. КОСИНСКИЙ мне объяснил, что ему давали распространить этих талонов среди членов организации на две или три тысячи рублей, но он якобы столько не взял, т. к. нет столько много членов организации, а сколько есть членов организации он не сказал. Я спросил для чего нужно собирать деньги, на это КОСИНСКИЙ ответил, что сбор денег нужен для закупки зерна, которое пойдет или в Германию или в Америку и мы получим за это зерно оружие, кроме того он сказал, что зерно так же нужно для себя на случай войны.

ВОПРОС: Куда КОСИНСКИЙ положил талон для сбора денег?

ОТВЕТ: После того как КОСИНСКИЙ взял из моих рук этот талон он быстро положил его на стоящий возле печки шкаф под бумагу. Еще КОСИНСКИЙ мне сказал ты вот не читал наших листовок как там написано. Я спросил, а что там написано. КОСИНСКИЙ ответил,

о там хорошо написано. При самостийной Украине каждый хозяин будет иметь по 50 га земли и что войска не будет, а будут по селам козаки, они будут работать на земле и обучаться военному делу. Это будет сделано для того, чтобы не тратить много денег на войско. Больше он мне ничего не сказал, листовку мне не показывал, наверно у него при себе ее не было.

ВОПРОС: Что КОВАЛЬСКИЙ и КОСИНСКИЙ говорили Вам о задачах их организации.

ОТВЕТ: О задачах их организации они мне ничего не говорили.

ВОПРОС: Известно ли Вам кто стоит в банд. группе и скрывается в лесах.

ОТВЕТ: Мне известно, что в банде находится КОЛЯДА Андрей, БЕРЧИК Андрей /Берчек уличная кличка, фамилию не знаю/, и по уличной кличке ЧВЕРЯКА Григорий, все они из села Датынь и проживали на хуторах: других я не знаю.

Протокол записан с моих слов правильно, мне прочитан, в чем и расписываюсь.

/подпись/

ДОПРОСИЛ: Ст. Инспектор УНКВД по В/О /ЛЮБЧИК/

Верно о/уполномоченный ОУР
сержант милиции [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, ф. 16, оп. 1, спр. 506, арк. 246–248.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 6
Протокол допиту обвинуваченого Абрамовича Володимира від 18 червня 1941 року

Показания обвиняемого Абрамовича Владимира Антоновича
от 18 июня 1941 года
Допрос начат в 20 часов

Вопрос: *Владеете ли Вы русским языком и можете ли давать показания на русском языке?*

Ответ: *Русским языком хорошо я не владею, но показания на русском языке давать вполне смогу.*

Вопрос: *В каких политических партиях или организациях Вы состояли при существовании бывшего польского государства?*

Ответ: *При существовании бывшего польского государства я состоял в следующих организациях: в период школьных лет я состоял в детской школьной организации «Гарцеры». С 1938 года и до прихода Красной Армии на территорию Западной Украины я состоял членом польской военной организации «Стрельцы», т. е. организация, которая занималась подготовкой молодежи для армии.*

Вопрос: *В анкетной части протокола допроса Вы указали, что с декабря месяца 1940 года Вы являетесь членом к-р украинской националистической организации. Расскажите подробно как и при каких обстоятельствах Вы были вовлечены в члены последней?*

Ответ: *В члены контрреволюционной повстанческой украинской националистической организации я был завербован в декабре месяце 1940 года жителем села Дошно Косинским Иваном при следующих обстоятельствах:*

Идя из села Велимче с Косинским Иваном вдвоем, куда нас вызывал директор Велемчанской школы, который писал нам записку, чтобы мы начали посещать курсы допризывников, по дороге Косинский Иван сказал: «Володя, ты должен будешь меня слушать и работать так как я.» Я его переспросил где работать. Тогда Косинский Иван сказал мне — ты должен вступить в организацию украинских националистов «ОУН»: В свою очередь я спросил Косинского Ивана, что это за организация «ОУН». Он ответил, что организация «ОУН» борется против Советской власти за создание самостоятельного украинского государства. На мой вопрос как можно создать такое государство Косинский ответил: Когда начнется война между Советским Союзом и Германией, мы украин-

цы проживающие на территории Советского Союза, должны внутри начать вооруженное восстание, свергнуть Советскую власть и установить своё украинское самостоятельное государство, при котором нам украинскому населению жить будет очень хорошо.

После такого разъяснения о целях и задачах данной организации Косинский Иван предложил и мне вступить в члены последней и сказал, что он уже является членом «ОУН», на что я дал своё согласие.

Вопрос: *Вы присягу принимали на верность работе в организации «ОУН»?*

Ответ: *Примерно через месяц после того, как я дал согласие на вступление в члены «ОУН» Косинскому Ивану, я пошел на квартиру последнего, где были также: Ковальский Владимир, Рубиновский Иван, Жмур Тимофей. Здесь Косинский Иван предложил нам принять присягу на верность делу организации. Присяга проводилась следующим образом: Косинский Иван положил на столе крест, все присутствующие положили на него по два пальца, затем Косинский Иван начал говорить текст присяги, а мы все за ним повторяли. Текст присяги точно я не помню, но в ней говорилось, что надо быть преданным делу «ОУН», должен бороться во имя своего народа, о секретах организации с кем не нужно не говорить.*

Вопрос: *Хорошо! Теперь назовите всех известных Вам участников к-р украинской националистической организации?*

Ответ: *Из членов к-р организации украинских националистов мне известны следующие:*

1. *Косинский Иван Никонорович, 1920 года рождения, крестьянин-середняк, житель с. Дошно Седлищенского района.*
2. *Жмур Тимофей Савич, 1924 года рождения, крестьянин, состояния его хозяйства не знаю, проживает на Велимчанских хуторах Седлищенского района, арестован.*
3. *Рубиновский Иван Витальевич, 1924 года рождения, поляк, проживает в селе Дошно Седлищенского района, в настоящее время арестован.*
4. *Ковальский Владимир Владимирович, 1920 года рождения, крестьянин-середняк, проживает в селе Дошно Седлищенского района, в настоящее время арестован.*
5. *Рубиновский Адольф Адамович, 1919 года рождения, поляк, состояния его хозяйства не знаю, проживает в селе Дошно Седлищенского района, в настоящее время арестован.*
6. *Хрущ Григорий Дмитрович, 1922 года рождения, украинец, проживает на Датинских хуторах, в настоящее время арестован.*
7. *Капитула Михаил Антонович, 1922 года рождения, украинец, проживает где-то на Датинских хуторах.*

8. *Косинская Анастасия Никоноровна, 1917 года рождения, сестра Косинского Ивана, проживает в селе Дошно Седлищенского района.*
9. *Симонович Ядвига Александровна, 1924 г. рождения, полька, проживает в селе Дошно Седлищенского района, в настоящее время арестована.*

Боольше участников к-р украинских националистов я не знаю никого.

Вопрос: *Откуда Вам известно о принадлежности вышеуказанных Вами лиц к к-р организации украинских националистов?*

Ответ: *О принадлежности вышеуказанных Вами лиц к к-р организации вышеуказанных мною лиц мне известно со слов Косинского Ивана, а также все они присутствовали на нелегальных собраниях членов «ОУН», с Рубиновским Иваном, Ковальским Владимиром и Жмур Тимофеем я принимал присягу на верность делу к-р организации.*

Вопрос: *Какой организационный псевдоним Вы имели и какие имели псевдонимы остальные участники организации?*

Ответ: *В целях конспирации каждый член «ОУН» имел свой псевдоним, который назначал Косинский Иван, а именно я имел псевдоним «Спрыт».*

1. *Косинский Иван псевдоним имел «Кропка», а затем переизбрал себе псевдоним другой «Шатан».*
2. *Жмур Тимофей псевдоним «Сальва».*
3. *Рубиновский Иван псевдоним «Мур».*
4. *Симонович Ядвига псевдоним «Яскулка».*
5. *Ковальский Владимир псевдоним «Кулков».*
6. *Косинская Анастасия псевдоним «Блискавица».*
7. *Хрущ Григорий псевдоним «Гром».*
8. *Капитула Михаил псевдоним «Орел».*

Вопрос: *Какую функию в организации украинских националистов Вы выполняли?*

Ответ: *С самого начала, т. е. когда я вступил в члены «ОУН» Косинский Иван поручил мне исполнять функцию секретаря организации, так как я хорошо умею писать, а потом секретарем организации «ОУН» стал Хрущ Григорий.*

Вопрос: *Что входило в Ваши функции секретаря?*

Ответ: *Как секретарю организации Косинский Иван мне поручал переписывать. На сколько я припоминаю, то по заданию Косинского Ивана я переписал: инструкцию «войсковой подготовки», к-р националистические листовки, в которых призывали народ организовываться для борьбы с Советской властью, за «самостийну Украину». Эти листовки были как будто Косинским расклеены в селе Божа Воля.*

Вопрос: *Теперь расскажите сколько было нелегальных сборов членов «ОУН»?*

Ответ: *30 декабря 1940 года в квартире Симонович Ядвиги собралось* [первое] *собрание членов организации украинских националистов, на котором присутствовали: Косинский Иван псевдоним «Шатан», Ковальский Владимир псевдоним «К*[…]*ов», Жмур Тимофей «Сальва», Рубиновский Иван «Мур», Косинская Анастасия «Блискавица», Симонович Ядвига «Яскулка», Рубиновский Адольф «Хомин» и я, Абрамович Владимир псевдоним «Спрыт».*

На данном собрании выступали Косинский Иван и Ковальский Владимир, которые в своих выступлениях призывали нас быть верными членами украинской националистической организации, быть готовыми к борьбе против Советской власти в момент войны Советского Союза с Германией, соблюдать строгую конспирацию организации, чтобы не провалить ее перед органами советской власти. Давали деньги в помощь организации украинских националистов кто сколько имел. Припоминаю еще, что на этом собрании присутствовали Сачин Яков, Капитула Михаил и Хрущ Григорий, здесь их всех троих приняли в организацию «ОУН», приняли от них присягу на верность делу организации и дали псевдонимы: Сачину Якову псевдоним «Удар», Капитуле Михаилу псевдоним «Орел» и Хрущ Григорию псевдоним «Гром». На данном собрании секретарем организации назначили Хрущ Григория, а меня его заместитедем, так как меня часто не бывает дома. Кроме этого я и Хрущ Григорий зачитали вслух листовки, которые я написал по заданию Косинского Ивана.

Весной 1941 года в марте месяце было еще одно собрание членов «ОУН», на котором присутствовали нелегалы, но на этом собрании я не был, так как был в лесу на работе.

Вопрос: *Расскажите об участии Вас в обстреле директора школы Погонского?*

Ответ: *Да, я действительно принимал участие в обстеливании директора школы Погонского. Это было следующим образом: в марте месяце 1941 года я был на вечеринке у Ковальского Владимира, где я погулял с девочками, а затем возвращался домой. По дороге я встретил три человека, я спросил кто это, они ответили иди смело. Когда я подошел я увидел Ковальского Владимира с винтовкой в руках, Жмур Тимофея тоже с винтовкой, и Рубиновский Иван, которые предложили идти с ними, увидишь что будет. По дороге они сказали мне, что они идут напугать директора школы Полонского.*

Когда мы зашли за школу Ковальский Владимир и Жмур Тимофей начали стрелять вверх. Выстрелов произвели около 20. Причем одним выстрелом кто-то разбил окно в школе.

Вопрос: *Лично Вы сколько дали выстрелов?*

Ответ: *Я лично сделал выстрелов 3 или 4, а затем гильза осталась в патроннике и ничего нельзя было сделать, поэтому я стрелять перестал, а стреляли с одной винтовки. От школы мы пошли в село. В селе Ковальский Владимир произвел еще несколько выстрелов, а затем я повернул в другую сторону, куда мне идти домой, а они пошли по селу и продолжали стрелять.*

Вопрос: *С какой целью производился вами обстрел директора школы Полонского?*

Ответ: *С какой целью производился обстрел директора школы Полонского я не знаю.*

Вопрос: *Кому принадлежало оружие из которого производили обстрел?*

Ответ: *Одна винтовка принадлежала Ковальскому Владимиру, а вторая не знаю кому — или же Жмуру Тимофею, или Рубиновскому Ивану.*

Допрос прерван в 2 часа.

Протокол записан с моих слов верно и мне прочитан, в чем и расписываюсь [підпис Абрамовича В.]

Допросил: следователь следчасти УМГБ [підпис нерозбірливий]

ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1957, арк. 6–14.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 7
Листівка штабу загону УПА «Січ» від 15 липня 1943 р.

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода народам і людині!

До відома громадянству

В останньому часі вдалося нам зговоритися з людьми від польського партизанського штабу (так ті люди себе називали). Справа йшла про організацію при УПА польських партизанських відділів, що мали б боротися проти німців і большевиків.

Здавалося, що вже нарешті вдасться нам оминути можливого польсько-українського конфлікту, і спільними силами оборонятися перед хижими наїзниками. Проте людці з згаданого «штабу» ужчли підступу, бо користаючи з переговорів посилено провадили серед наших відділів розвідку, з чого частинно підсилали матеріяли в руки німців, які це використували у боротьбі з українським повстанчим рухом (на це маємо факти). І нарешті в ніч з 10 на 11-те липня, при помочі місцевих поляків, намагалися зняти сторожу і захопити штаб та в дальшому — зліквідувати цілий загін, при якому, за договором УПА мали самі організуватися.

При невеликих втратах українським повстанцям цей напад удалося відбити. Змагаючи на позбуття дальшої загрози з сторони поляків, ми рішили покарати польський штаб з найбільшою суворістю, що і зробили, при чому потерпіло польське населення, на якого терені цей штаб знаходився.

На цьому не кінець… Люди, подібні тим «штабовикам», знов зчинили крик, що ніби українці хочуть вирізати всіх поляків і намовляли їх лишати на призволяще свої господарства та втікати… Куди? — Там де чекає їх певна смерть.

Вияснюємо, що ми не маємо наміру ліквідувати польського населення, а те, що сталося, — було конечним у власній обороні. По кров мирного польського населення ми не посягаємо.

Від польського населення, що замешкує ці терени, вимагаємо:

1) Визнати нас повноправними господарями нашої землі й не плекати у собі загарбницьких думок відносно українських етнографічних земель.
2) Лояльно відноситися до Української Повстанчої Армії (УПА), яка сьогодні виступила в обороні всього громадянства України та не бути дволичними (як ті «штабовики») у відношенні до УПА.
3) Не слухати підшептів імперіялістичних агітаторів, що закликають польське громадянство до обсурдальної боротьби проти 4-кратно більшого укр. народу; щоб видерти у нього його прадідівські землі, що завжди виходить тільки на шкоду самому ж польському народові.

4) Віддати в руки командам укр. повст. відомості про тих людей з поміж польського громадянства, що держать зв'язки з нім. розвідкою і про все доносять німцям.

Вимоги наші скромні, здається, що польське громадянство повинно піти нам на зустріч.

Усякого роду польсько-український конфлікт хочемо оминути, як також хочемо запевнити безпеку.

Підкреслюємо, що не ми є причиною нещасть поляків, але поляки самі. І чи будуть наші взаємовідносини такими як і тепер чи кращи, чи знайдемо ми таки спільну мову у визвольній боротьбі та державному будівництві обох народів, залежить виключно від самих же поляків, від їх постави.

На добре діло ми завжди готові.

Постій, 15 липня 1943 р.

Слава Україні!

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ
Штаб загону «Січ»

Літопис УПА. Нова серія. Т. 11. 2007. С. 754.

Документ № 8
Листівка штабу загону УПА «Січ» від 17 липня 1943 року

ДО ПОЛЬСКОГО НАСЕЛЕННЯ

В останніх днях деякі польські громади звертаються до Української Повстанчої Армії з заявами про свою **лояльність і готовість** співпрацювати з українським населенням у його боротьбі проти німецьких окупантів і польських провокаторів, які разом із німцями нападають на українське населення та нищать його.

Не маючи змоги полагоджувати окремо поодиноких заяв, цією дорогою даємо відповідь тим, що внесли такі заяви, або думають їх складати:

1) Українська Повстанча Армія, в наслідок зради групи польських політиків (що стояли нібито на ґрунті співпраці з УПА), як також виступів деяких поляків, що з німецькою зброєю в руках нищили українське населення й палили села, була змушена покарати винних із суворістю воєнно—революційних вимог.
2) Міри, що були примінені до поляків деяких громад, були засобом забезпечення українського населення перед плянованою зрадою, і не будуть вони поширюватися на тих громадян — поляків, що стоять на ґрунті співпраці з нами.
3) Гарантуємо повну безпеку тій частині польського населення, яке буде помагати нам у боротьбі проти німців і польських провокаторів. Український нарід не має на меті винищувати своїх національних меншин, а навпаки — забезпечує за ними рівні з собою права, домагаючись від них лояльности й співпраці.
4) Закликаємо лояльне польське населення не піддаватися ворожій агітації і не покидати своїх осель, а спокійно працювати на своїх господарствах.

Поляки! Пам'ятайте, що всякого роду Ваша допомога німцям проти українців скріпить ворога і дасть йому змогу винищувати польське населення на польських етнографічних землях. Ви тим самим самі закріплюватимете на собі кайдани.

Впливайте на тих поляків, що мають зброю, щоб вживали її не проти українців, які бажають бути господарями тільки на власній землі, а проти нашого спільного ворога — німецького наїзника, що хоче захопити наші (польські й українські) землі, а нас усіх винищити.

Ваша доля — у ваших руках!

Постій, 17 липня 1943 р.

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ

Штаб загону «Січ»

ГДА СБУ, ф. 13, оп. 1, спр. 376, т. 34, арк. 92.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 9
Протокол допиту обвинуваченого Заводовського Василя від 12 лютого 1944 року

Протокол допроса

Обвиняемого Завадовского Василя Андреевича

12 февраля 1944 года
Допрос начат в 9 ч. 20 м.

Вопрос: *Ваша национальная принадлежность?*
Ответ: *Мой отец поляк, мать украинка. Я себя по национальности считаю поляком и в имеющихся у меня документах, было указано, что по национальности я поляк.*
Вопрос: *Вы скрываете от следствия свою национальную принадлежность?*
Ответ: *Я показываю правильно.*
Вопрос: *Вы на русском языке можете свободно давать показания?*
Ответ: *Да, я хорошо владею русским языком и показания буду давать на русском языке.*
Вопрос: *Вы можете писать по русски?*
Ответ: *Да, я могу писать и читать на русском языке.*
Вопрос: *А почемуже вы на предыдущих допросах свои показания подписывали на польском языке?*
Ответ: *Я польским языком лучше владею и поэтому расписался по польски.*
Вопрос: *Следствие располагает данными, что на допросах вы не назвали своей действительной фамилии и не сообщили действительных сведений о себе. Дайте показания по этому вопросу?*
Ответ: *Я следствию на первом допросе при задержании сообщил не верные сведения о себе, назвавшись вымышленной фамилией — Гавриленко, но затем на последующих допросах, я показал это, что моя действительная фамилия Завадоский Василий Андреевич и остальные сведения о себе я сообщил верно.*
Вопрос: *Назовите место своего рождения?*
Ответ: *Я родился в селе Сушки, Берестечевского района, Ровенской области*[15].
Вопрос: *Кого вы имеете из семьи и где они проживают?*
Ответ: *из семьи я имею: отца — Завадовского Андрея Васильевича, мать — Екатерина, сестра — Лина — 16 лет, проживают в селе Сушки, Берестечевского района, Ровенской области.*
Вопрос: *На предыдущих допросах вы показали, что являетесь уроженцем села Сушки, Берестечевского района, Владимир-Волынской облас-*

[15] Нині — село Сушки, Коростенський район, Житомирська область.

ти, а сейчас заявляете, что эти же пункты Ровенской области. Почему вы даете противоречивые показания?

Ответ: *На первых допросах я назвал по старому территориальному делению.*

Вопрос: *Вы показали, что являетесь поляком, каким образом вы оказались в Украинской повстанческой армии?*

Ответ: *Уклоняясь от отправки на работу в Германию, я ушел в лес, где встретился с участниками повстанческого отряда украинской повстанческой армии, которые мне рассказали о программе украинских националистов и задачах УПА — борьба за создание самостоятельного украинского государства. Я в отряде назвался украинцем. Мне было предложено вступить в повстанческий отряд. Разделяя программу организации украинских националистов и веря*[16] *в возможность силами УПА захватить власть на Украине в* […] *националистов и создать самостоятельное националистическое украинское государство я вступил в УПА и проводил повстанческо-националистическую деятельность.*

Допрос прерван в 14 ч. 30 м.

Показания сною прочитаны, с моих слов записано правильно. [підпис Заводовського В.].

Вопрос: *Вы назвали свою фамилию — Завадовский, правильно назовите свою фамилию?*

Ответ: *Я назвал свою фамилию на польском акценте — Заводоский, а по русски правильно будет — Завадовский.*

Допросил: Ст. следователь УКР «Смерш»
I-го Укр. Фронта — Капитан [підпис] *(Сергеев)*

ГДА СБУ, м. Рівне, ф 4(Р), спр. 18738, арк. 67–68 зв.
Оригінал. Рукопис.

[16] Внизу аркуша зроблено запис: «надписаному «веря»- верить».

Документ № 10
Протокол допиту обвинуваченої Мамот Марії від 28 квітня 1944 року

Протокол допроса
обв. Мамот Марии Станиславовны
от 28/IV 44 г.
допрос начался

Вопрос: *Кем Вы были завербованы в организацию украинско-немецких националистов «ОУН»?*

Ответ: *Завербована я в «ОУН» осенью 1941 г. жителем города Бердичева Савчук Митрофаном и Фадзевичем Юлием.*

Вопрос: *При каких обстоятельствах Вы были вовлечены в организацию украинских националистов?*

Ответ: *Осенью 1941 г. однажды я была вызвана в гороганизацию г. Бердичева заместителем шефа полиции Фадзевич Юлием. Не застав его в полиции я возвращалась домой, по дороге на улице Никольской я Фадзевича встретила когда он шел вместе с гр. Родзишевской Ниной, при встрече с ним последний пригласил меня на квартиру жителя г. Бердичева Седлецкого Владимира. Когда я пришла туда, то там уже сидели Зелинский шеф полиции, Семенюк редактор газеты «Новая Доба», Седлецкий Владимир, Савчук Митрофан, голова райуправы, Радзишевкая Нина и еще несколько человек фамилии которых мне не известны. Как только я и Фадзевич зашли в кваритру, сразу же началось совещание, на котором выступил один из неизвестных мне лиц, кажется Яценюк, приезджавший из г. Житомира в г. Бердичев. Яценюк поставил перед присутствующими задачу, проводить агитацию среди крестьян о том чтобы они разбирали в колхозах каждый сколько может хлеб, на полях не оставляли зерна и не сдавали немцам, а так же чтобы крестьяне не сдавали немцам молоко и другие продукты питания. По окончании совещания Яценюк предупредил всех нас что работой с дальнейшем в части проведения агитации среди крестьян и др. будет руководить Савчук Митрофан и поэтому по всем вопросам относящимся к этой работе обращаться должны к нему. Когда я уходила с совещания оуновцев то Савчук меня предупредил что бы я явилась к нему. На следующий день кажется в октябре м — це 1941 г. я пришла к Савчуку в райуправу, и тут он меня повел к Седлецкому Владимиру, с приходом на квартиру последнего там находились Радзишевская Нина, Седлецкий Владимир и один неизвестный мне мужчина. Савчук предложил мне, Радзишевкой Нине и неизвест-*

ному для меня мужчине принять присягу на верность ОУН, тут же заставил нас положить два пальца правой руки на стол зачитал Устав ОУН, а мы повторили вслух его слова. После присяги Савчук ушел с квартиры неизвестно куда. Таким образом членом ОУН я стала с момента дачи присяги Савчукут. е. с октября месяца 1941 г.

Вопрос: *Какое Вы получили задание от Савчука?*

Ответ: *Мне Савчук как и другие националисты никакого задания не давали.*

Вопрос: *Какая Вами проведена практическая антисоветская деятельность?*

Ответ: *Я никакой антисоветской деятельности не проводила. В организацию украинских националистов вступила несознательно, когда я принимала присягу то думала что Савчук и Фадзевич привлекают меня для работы в организацию, которая должна бороться против немцев, а получилось совсем наоборот.*

Вопрос: *Назовите известных Вам членов оуновской организации?*

Ответ: *На совещании в квартире Седлецкого Владимира присутствовали такие лица:*

1. *Седлецкий Владимир ст. полицейский.*
2. *Зелинский шеф полиции.*
3. *Фадзевич помощник шефа горполиции*
4. *Семенюк редактор газеты «Новая Доба»*
5. *Радзишевская Нина*
6. *Савчук Митрофан голова райуправы*

Кроме указанных лиц, присутствовали три (человека) мужчины неизвестные мне, один из них приезжал с г. Житомира фамилия его кажется Яценюк.

В чем выражается участие в ОУН вышеперечисленных лиц мне не известно.

Вопрос: *Что Вам известно о практической антисоветской деятельности упомянутых выше членов ОУН?*

Ответ: *О практической деятельности в ОУН упомянутых выше лиц мне ничего не известно.*

Вопрос: *Что Вы знаете о деятельности городского и окружного проводов ОУН?*

Ответ: *Об этом мне ничего не известно.*

Допрос прерван 22 ч.
продолжался с 12 ч. по 16–30
с 21 ч. по 22 ч. 28/ IV

Показание записано со слов моих проверено мною прочитано. [підпис Мамот М.]
Допросил Зам Нач след отд УНКГБ [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 4264, арк. 15–17.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 11
Протокол допиту обвинуваченої Говдзінської Розалії від 28 квітня 1944 року

Протокол допроса

Показания обвиняемого (свидетеля) Гавдзинской Розалии Леонтиевны
«*28*» *апреля* 194*4* г.

Вопрос: *Когда Вы вступили в члены организации украинских националистов?*

Ответ: *Я вступила в члены организации украинских националистов в феврале—марте м-це 1943 г.*

Вопрос: *Расскажите подробно о Вашей вербовке в члены организации украинских националистов?*

Ответ: ~~*В янва*~~[17] *После подания петиции студентов на имя Губернатора Транснистрии*[18] *об открытии преподавания на украинском языке, я познакомилась со студентом 1-го курса историко-фиологического ф-та Университета Каравинским Славой. Последний на протяжении более м-ца встречался со мной в стенах Университета вел беседы узконационалистического характера, в которых приводил факты зверства и издевательств со стороны румын и немцев по отношению к украинцам. В дальнейшем он мне сообщил о том, что существует организация украинских националистов возглавляемая Степаном Бандерой, которая ведет борьбу против румын, немцев и большевиков за «Самостийную и незалежную Украину» под лозунгом «Свобода Народу» «Свобода Людины». После такой тщательной националистической обработки Каравинский Слава предложил мне вступить в члены организации «бандеровцев», на это я дала свое принципиальное согласие.*[19]

По истечении м-ца Каравинский оформил меня под кличкой «Долына».

Вопрос: *Какое задание Вы получили от Каравинского как член организации украинских националистов?*

Ответ: *Назвать точно месяц получения задания я не могу, т. к. после моего оформления в члены ОУН Каравинский дал мне инструктаж о конспирации моей работы: иметь кличку, говорить не с кем мож-*

[17] Так в документі.

[18] Назва румунської окупаційної адміністрації, створеної під час Другої світової війни на частині українських територій.

[19] Абзац виділено вертикальною рискою, накресленою на лівому полі документа.

но, а с кем надо, оставить из беседы себя «в тени» открывая лицо беседующего, при явке следовало быть крайне осторожным и пр.

В дальнейшем Каравинский Слава предложил мне повести националистическую обработку и подрывную работу среди близких мне лиц — вне зависимости от их возраста, принадлежности и/прочее. В вопросы подрывной деятельности входили: агитация за не отъезд в Германию на работу, в германскую армию, не сдача продуктов румынам и немцам[20] *срыв укрепления тыла румыно-немецких войск. В случае удачи националистической обработки следовало оформлять прием в члены организации украинских националистов.*

Вопрос: *Что Вами проделано практически во исполнение получаемого задания?*

Ответ: *в августе м-це 1943 г. после соответствующей националистической обработки я завербовала в члены организации украинских националистов студента 2 курса Университета Гдешинского Михаила — 22–23 лет под кличкой «Олег». Последний являлся сыном попа и проживал по ул.Бол*[…] *в доме №1 или 3 (угловой дом).*

Летом 1943 г. мне были переданы на связь Соколенко […] *студентка мединститута кличка «Нина»; Захарова Таисия не работала, кличка «Лена»; и Плеве Шура — студентка пищевого техникума, кличка «Мотря».*

Все лица состоящие у меня на связи дальнейших вербовок не произвели. Проводили националистическую агитацию, разбрасывали листовки, читали нелегальные националистские газеты, вели агитацию по подрыву тыла румын и немцев.

В день годовщины Октябрьской социалистической революции (1943) членами моей группы были разбросаны листовки в части не выхода на трудповинность. Помимо этого членами моей группы разбрасывались и другие листовки призывающие к подрыву тыла немцев.

Другой какой либо работы мы не производили. Листовки и нелегальную литературу я в основном своем получала от Каравинского и «Папы» через Захарову Таисию.

Вопрос: *Кроме перечисленных членов ОУН, кого Вы еще знаете? Дайте их характеристики.*

Ответ: *Помимо членов моей группы мне известны как члены организации украинских националистов:*

1) Каравинский Слава — студент 1ого курса. В дальнейшем коммерсант. Имел книжный магазин.

Приметы: высокий, не худой, волосы темные, черты лица правильные. Одет в темносинее пальто и фурашку. Зимой носил клетчатый плащ.

---

[20] Над текстом зроблено вставку: «и тем самым».

2) *«Виктор Семенович» — познакомились через*[21] *апреле 1944 года. У меня с ним было три встречи на Преображенской улице, в процессе которых он мне давал инструктаж о конспирации в работе. Приметы: не высокий, чернявый длинный нос, одет в серый костюм, носил рубашку рыжего цвета и темносерое пальто. Русским языком владеет плохо.*

3) *«Папа» — познакомились через «Виктора Семеновича» в апреле—мае 1944. Имела три—четыре встречи на Преображенской улице. Беседовали о националистической политике и возможности существования «самостийных государств».*

Приметы: высокий, худой, имеет тонкие черты лица, волосы светлые, глаза светлые. Одет в серый костюм, зимой носил темное пальто без мехового воротника и кепи.

Протокол с моих слов записан правильно и мною прочитан

[підпис Говдзінської Р.]

Допросил: Начал. отд-ния Упр-ния
НГБ по Одесской области

[підпис] [*Шиманогов*]

«28» апреля 1944

[підпис Говдзінської Р.]

ГДА СБУ, м. Одеса, ф. 6(Р), т. 1, спр. 24998, арк. 6–8.
Оригінал. Рукопис.

[21] Над текстом зроблено вставку: «Каравинского в».

Документ № 12
Протокол допиту обвинуваченої Мамот Марії від 16 травня 1944 року

Протокол допроса
обв. Мамот Марии Станиславовны
от 16/V 44 г.

Вопрос: *Расскажите сколько раз Вы принимали участие в совещаниях членов ОУН состоявшихся в квартире Радзишевской Янины?*

Ответ: *В квартире Радзишевской и в совещаниях членов ОУН не участвовала.*

Вопрос: *Где Вы принимали присягу на верность ОУН?*

Ответ: *Присягу я приняла в квартире Седлецкого Владимира.*

Вопрос: *С кем Вы принимали присягу?*

Ответ: *Я хорошо помню, что вместе со мной присягу Савчуку Митрофану дали Радзишевская Янина и неизвестный мне гражданин.*

Вопрос: *Где был в это время Седлецкий Владимир?*

Ответ: *Седлецкий Владимир зашел в квартиру, когда уже Савчук отобрал от меня и др. присягу так что в тот момент его в комнате не было и он присяги не принимал.*

Вопрос: *В квартире Радзишевской Вы присягу Савчуку давали?*

Ответ: *Нет*

Вопрос: *Обвиняемый Пушкарук показал, что Радзишевская Янина (Нина) присягу дала Савчуку на одном из совещаний членов ОУН в ее квартире, а Вы заявляете, что она дала присягу в квартире Седлецкого скажите, чем объяснить такое противоречие?*

Ответ: *Я следствию заявляю правдиво, что Радзишевская Янина присягу приняла в квартире Седлецкого Владимира вместе со мной.*

Почему Пушкарук дает показания о том, что она якобы принимала присягу в своей квартире на одном из совещаний членов ОУН я объяснить не могу.

Вопрос: *Вы с Пушкарук Константином* […] *в совещаниях членов ОУН?*

Ответ: *Нет*

Вопрос: *Какие связи Вы имели с Швед Тимофеем и Моль Степаном?*

Ответ: *Никаких связей с названными лицами я не имела, и даже не знала, что они причастны к ОУН.*

Вопрос: *Что Вы желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Проживая на оккупированной территории в г. Бердичев я работала делопризводителем в адресном столе, где оказывала помощь советским гражданам. Я чтобы спасти людей советских от преследования немцев и угона их в Германию на каторжные работы*

выдавала им паспорта, под вымышленными фамилиями. Особенно много я оказывала помощи семьям еврейской национальности, а именно: Стадницкому Абраму, Гориштейну Петру, Нагребецкий и многим другим.

Вопрос: *Вы Седлецкому Владимиру выдавали паспорта для еврейских семей?*

Ответ: *Да он приходил ко мне и кажется я ему выдавала, но припомнить сколько выдала паспортов и для кого сейчас не могу.*

Показание записано со слов моих правильно мне прочитано. [підпис Мамот М.]

Допросил Зам. Нач. след. отд. УНКГБ [підпис нерозбірливий]
майор госбез.

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 4264, арк. 20–24.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 13
Протокол допиту Лещинського Юзефа від 26 червня 1944 року

Протокол допроса

г. Збараж *26 июня 1944 г.*

Я, Ст. Оперуполномоченный Отдела ББ УНКВД по Тернопольской области Ст. Лейтенант госбезопасности Новиков, сего числа допросил задержанного

Лещинский Юзеф Филиппович

Допрос начат в 16 часов, окончен в

Об ответственности за ложные показания по ст. 89 УК УССР предупрежден.

Вопрос: *Вы считаете свои показания от 26 VI 1944 г. правдивыми?*

Ответ: *Мои показания данные утром 26 VI 1944 г. есть не правдивые и прошу считать их недействительными. Все, что я показал на первом допросе есть моя выдумка*

Вопрос: *Почему Вы говорили неправду следователю?*

Ответ: *Я, не говорил следователю правду потому, что не хотел признаться в участии меня в Украинской повстанческой армии и хотел это перед следствием скрыть.*

Вопрос: *Следовательно Вы являетесь участником Украинской повстанческой армии?*

Ответ: *Да, я Лещинский Юзеф Филиппович действительно был участником Украинской повстанческой армии «УПА».*

Вопрос: *Расскажите кто, когда и при каких обстоятельствах привлек Вас в Украинскую повстанческую армию?*

Ответ: *В Украинскую повстанческую армию я был вовлечен жителем села Великая-Плотница Бережанского района, Тернопольской области Грецкивом Василием, 25 лет, по национальности украинец. Вступил я в Украинскую повстанческую армию 15 марта 1944 году.*

Грецкив Василий работал вместе со мной в селе Великая-Плотница на мельнице у Струпского Франко. 10 марта в село Великая-Плотница приехал из Бузанов житель этого села главный связной УПА под псевдонимом «Довбня», с целью вербовки мужчин для вступления в Украинскую повстанческую армию. В селе Великая-Плотница «Добня» останавливался у своего связного Никитина Василия, лет 16, по национальности украинец, живет при отце. Грецкив Василий ранее уже […] в УПА и придя на мельницу на работу сказал, что приближается к нам Красная Армия, мы должны уйти в леса. Надо пойти и тебе с нами. То не есть поляк, а есть украинец. Твоя мать есть украинка. Я согласился с Грецкивом Ва-

силием и 13 марта 1944 года двумя подводами мы выехали на село Бузаново.

Вопрос: *Кто с Вами ехал с села Великая Плотница до села Бузаново?*

Ответ: *Со мной ехали «Добня», Грецкив Василий и еще шесть человек, я их не знаю.*

Вопрос: *Когда и куда Вы прибыли в село Бузаново?*

Ответ: *В село Бузаново мы прибыли приблизительно 15 марта. Я остановился в квартире у «Добни». Вместе со мной был еще и Грецкив Василий. В с. Бузаново «Добню» направил Поливчак. Точной фамилии его я не знаю, но проживает около церкви. В Бузаново мы находились дней около 20. В это время приходил и фронт. Когда пришла Красная Армия, то мы находились по хатам у хозяев. К нам в хату заходили красноармейцы и спрашивали кто мы такие, но хозяйка ответила, что это ее три сына. Красноармейцы ушли. Потом в конце марта месяца 1944 г. в с. Бузаново пришел сотник «Тополя» — фамилии и имя его я не знаю. И находился в селе два дня. «Тополя» собрал всех в селе, которые были участниками УПА, а количество их насобиралось 70 человек и вывел ночью в Яновский лес. Недалеко от этого леса находились* […]. *Всего в Яновском лесу собралось 70 человек. Бандглаварем был «Тополя». «Тополя» перед нами поставил задачу перехода из Яновских лесов на Волынь для соединения с другими бандгруппами УПА.*

Вопрос: *Какое вооружение имела Ваша бандгруппа «Тополи»?*

Ответ: *Бандгруппа сотника «Тополи» имела на вооружении два ручных пулемета, а остальные были вооружены винтовками.*

Вопрос: *Когда и в каком направлении бандгруппа вышла из Яновских лесов?*

Ответ: *Из Яновских лесов бандгруппа «Тополи» в полном составе, т.е. в количестве 70 человек вышла*[22] *для перехода на Волынь с целью соединения с другими бандгруппами УПА. Первая остановка у нас была в* […] *лесах около реки Збруч недалеко от села Качанивка. В этом лесу мы стояли около двух недель. Потом перешли в село, название его не знаю, но в нем мы ночевали. Из этого села бандгруппа перешла на хутора Мизуринские. В* […] *лес в сотню «Тополя» приезжал «Запорожец» и сказал, что-бы мы спешили двигаться, так как нас ожидает куренной «Довбуш». На Мизуринские хутора бандгруппа «Тополи» прибыла 28 или 29 мая 1944 г. На этих хуторах было получено извещение, что куренной «Довбуш» вместе со своей бандгруппой держал бой с частями Красной Армии и курень его разбит. Тогда «Тополя» приказал разойтись мелкими группами и скрываться по селам. Я, Лещинский Юзеф ~~Григорьевич~~*[23] *Филиппович,*

---

[22] Дописано: «*в апреле месяце 1944 г.*»

[23] По батькові закреслено, а внизу аркуша документа чорнильною ручкою дописано: «*зачеркнутому «Григорьевич» не читать*» [підпис Лещинського].

пошел в с. [Загайцы] *с жителем этого села, на хуторе Степь Фук Марком, где поместились в яме в поле примерно метрах в 200 от его хаты. Питались мы за счет продуктов, которые он имел в своем хозяйстве.*

Вопрос: *Какую Вы имели кличку и кто и когда Вам ее дал?*

Ответ: *Кличка моя «Тихий». Дал ее мне Грецкив Василий в хате «Довбня».*

Вопрос: *Вы принимали присягу УПА?*

Ответ: *Присяги УПА я еще не принимал. «Тополя» только провел разъяснение и в Янковских лесах сказал, что присягу будут принимать от участников УПА сотник «Тополя» и куренной «Довбуш».*

Вопрос: *Какие задачи имела бандгруппа «Тополи» идя для соединения с куренным «Довбуш»?*

Ответ: *Бандгруппа «Тополи» идя для соединением с куренем «Довбуш» имела задачу совместных действий для нападения на подразделения и отдельные части Красной Армии.*

Вопрос: *Бандгруппа «Тополи» вела бои с подразделениями Красной Армии.*

Ответ: *Бандгруппа «Тополи» боев с Красной Армией не вела. Только имела задачу передвинуться из Янковских лесов для соединения с куренем «Довбуш» для совместных наступлений протв подразделений и частей Красной Армии.*

Вопрос: *Какие были поставлены задачи бандглаварем «Тополя» когда он распускал сотню на мелкие группы для скрытия.*

Ответ: *Сотник «Тополя» получив известие о том, что курень «Довбуша» разбит частями Красной Армии отдал приказ разойтись мелкими группами и скрыться от преследования органами советской власти. А потом, как обстановка будет более спокойная, органы советской власти прекратят облавы по поимке бандгрупп, он «Тополя» опять соберет всех вместе и тогда его бандгруппа будет действовать, т. е. выступать против подразделений и частей Красной Армии.*

Вопрос: *Назовите кого Вы знаете из участников Украинской повстанческой армии, где они находятся?*

Ответ: *Из участников Украинской повстанческой армии я знаю следующих лиц:*

1) *Грецкив Василий, 25 лет, украинец, житель села Великая-Плотница, Бережанского района. Был в сотне «Тополя» рядовым, на вооружении имел винтовку. Скрывается в с. Загайцы Дедеркальского района. Точное место где он скрывается я не знаю. Клички Грицкива не знаю.*
2) *Поливчак по кличке «Довбня», житель села Бузанов, района Трембовецкого или [Копычинского]. Был в сотне «Тополя» рядовым. Скрывается в с. Загайцы Дедеркальского района.*

Больше по фамилиям я не знаю. Знаю еще связного УПА в с. Великая-Плотница, Бережанского района Тернопольской области по фамилии Никитин Василий, имеет примерно 16 лет. Никитин Василий носил почту из села Великая Плотница к «Довбня» в с. Бузанов.

По кличкам знаю участников УПА — «Хмарый» — политрук, был в сотне «Тополи», в настоящее время скрывается в Дедеркальском районе, вероятнее всего в с. [Мизюринцы].

«Калина» — по фамилии Цыбук Иван, житель села Загайцы, Дедеркальского района. Скрывается дома.

Больше из участников УПА я никого не знаю.

Вопрос: *Скажите Вашу настоящую фамилию имя и отчество?*

Ответ: *Настоящая моя фамилия Лещинский Юзеф Филиппович, по национальности поляк. Отец был по национальности поляк, а мать моя по национальности была украинка.*

Вопрос: *Где Ваше местожительство?*

Ответ: *Мое место жительство правильно будет село Великая-Плотница, Бережанского района, Тернопольской области. В этом селе проживает моя семья: жена Лещинская Ванда Антоновна, 1916 г. рожд., сын Лещинский Иван, 1939 г. рожд., и дочь Лещинская Зофия, 1942 г. рожд. Записано с моих слов правильно и мною прочитано. [підпис Лещинського]*

Допросил: Ст. Оперуполномоченный ОББ
УНКВД по Терноп. обл.
Ст. Лейтенант госбезопасности
[підпис Новікова]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 14245, арк. 17–20.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 14
Протокол допиту обвинуваченого Ясінського Антона від 15 липня 1944 року

Протокол допроса
Обвиняемого Ясинского Антона Людвиговича

15 июля 1944 года
Допрос начат в 21 час

Вопрос: *Ваша национальность?*
Ответ: *По происхождению я поляк.*
Вопрос: *В паспорте, изъятом у Вас на Ваше имя значится, что Вы по национальности «поляк» украинец, ни в одном документе, изъятом у Вас при аресте, нет подтверждения о том, что Вы поляк, почему Вы скрываете свою настоящую национальность?*
Ответ: *По происхождению я поляк, по документам, имеющимся у меня, я значусь украинец.*

При получении паспорта в паспорте написано в месте национальности: поляк украинец, я на это не обратил особого внимания и в дальнейшем паспорт так и не заменил. Я не хочу утверждать, что я должен был бы заменить паспорт, но этого я не сделал. Ни какими данными, кроме име[нем] своим я не могу подтвердить, что я поляк.

Вопрос: *Почему Вы не заменили себе свой паспорт?*
Ответ: *Я не предавал значения, что я в паспорте значился украинец.*
Вопрос: *В представляемых Вами документах в советские органы до начала войны 1941 года как Вы отвечали на вопрос о Вашей национальности?*
Ответ: *До получения мною паспорта последнего я указывал, что я по национальности поляк.*

После получения паспорта, в котором указано, что я украинец, я давал о себе данные, что я украинец.

Вопрос: *Почему же Вы при Сов. Власти до начала войны не хотели показать, что Вы поляк?*
Ответ: *Я в некоторых документах указывал, что я поляк.*
Вопрос: *Вы польский язык знаете?*
Ответ: *Польским языком я не владею.*
Вопрос: *Расскажите подробно, кем Вы были рекомендованы на должность редактора фашистской окружной газеты в Козятинском округе при немецких оккупантах.*
Ответ: *Редактором фашистской газеты я был назначен Гебиткомиссариатом по рекомендации Лентковского Валерианом Петровичем, ра-*

ботавший в то время у немцев в 1942 году головой города Козятина и советником школ, знавший меня по совместной работе в школе с. Сестриновки Козятинского района.

Допрос прерван в 24 часа.

Протокол допроса с моих слов записан верно, мною прочитан, в чем и расписываюсь [підпис Ясінського А.]

Допросил Нач. Козятинского РО НКВД [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 27422, арк. 18–19.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 15
Агентурна записка щодо Говдзінської Розалії від 31 липня 1944 року

СОВ. СЕКРЕТНО

НАЧАЛЬНИКУ 2 ОТДЕЛА УНКГБ
ПОДПОЛКОВНИКУ

тов. ТОКАРЕВУ

АГЕНТУРНАЯ ЗАПИСКА[24]

ГОВДЗИНСКАЯ Розалия Леонидовна, 20–22 лет, полька, девица, б/партийная, из рабочих, образование среднее, 18 апреля с/г арестована УНКГБ, проживала по ул. I Бассейному пер. № 6.

Агентурно по дому установлено, что проверяемая в доме проживала около 10 лет, все время находилась на иждивении родителей, училась на II курсе Педагогического института, грамотная, выдержанная, среди жильцов дома пользовалась уважением, но ни с кем в доме не дружила. В период временной оккупации гор. Одессы проверяемая тоже училась в педагогическом институте, жила очень хорошо, ее квартиру редко посещали 2 мужчин: один из них высокого роста, нормального телосложения, сутулый, волос черный, с усиками по-английски, лет 30–32, другой приметы не установлены, первый из них владеет многими иностранными языками, который являлся со слов руководителем одной из организаций молодежи по восстановлению самостоятельной республики Украины, в которую входила проверяемая.

В числе этой организации насчитывалось около 200 членов. С первых дней освобождения гор. Одессы частями Красной Армии, 18 апреля с/г проверяемая находится под арестом в УНКГБ и в доме известно, что 27 июня с/г осуждена к расстрелу, а остальная группа в количестве 35 чел. на 25 лет.

Отец — ГОВДЗИНСКИЙ Леонид, лет 50, поляк, женат, б/п, судим, в первых числах апреля с/г мобилизирован в ряды Красной Армии.

В прошлом работая носильщиком на станции Одесса-Главная за подделку и продажу фальшивых билетов был осужден на несколько лет, из которых отсидел 8 месяцев. В последствии работал развозчиком хлеба при Горпищеторге. В 1941 г. был мобилизован в ряды Красной Армии, с приходом оккупантов в Одессу, как пленный явился домой. Вскоре открыл бадегу, жил очень хорошо.

[24] У верхній частині документа написано червоними чорнилами «1944» та синіми чорнилами «115».

О пребывании оккупантов отзывался положительно, некоторое время тому назад приезжал домой. [Об] аресте своей дочери осведомлен, в данное время находится в рядах Красной Армии в районе военных действий г. Перемышля.

Мать — ГОВДЗИНСКАЯ Анна, лет 40, русская, б/п, работает подсобной рабочей на огородах «Красного Креста», специальности не имеет. Все время находилась на иждивении мужа, при ней находится сын — Яник 16 лет.

Больше родственников в доме не имеется.

Квартиру ГОВДЗИНСКИХ из числа военнослужащих в данное время никто не навещает. Фамилия КАРАВАНСКИЙ источнику не известна.

Других данных по дому не установлено.

НАЧАЛЬНИК 8 ОТД[ЕЛЕНИЯ] 2 ОТДЕЛА УНКГБ
КАПИТАН ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
[підпис] (МАКОГОНОВ)

31.VII. [19]44 г.
г. Одесса

ГДА СБУ, ф. 65, оп. 1, спр. С-13749, т. 1, арк. 636–636 зв.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 16
Протокол допиту обвинуваченого Габовського Войцеха від 17 серпня 1944 року

Протокол допроса

1944 года августа 17 дня *гор. Киев*

Я, ст. следователь ОББ НКВД УССР ст. лейтенант госбезопасности Корецкий, сего числа допросил обвиняемого Габовского Войцеха Ивановича

допрос начат
в 16 ч. 15 минут

Вопрос: *Вам предъявлено обвинение по статьям 54–1 п. «» и 54–11 УК УССР, т. е. в том, что Вы в июле м-це 1941 года представителями украинских националистов, прибывшими из Западной Украины, были вовлечены в ОУН и введены в состав районного националистического комитета, в котором занимали должность референта (зав. отдела) по земельным делам. Как член комитета носили националистический значок — желто-голубую ленточку, ездили по селам района, где избирали старост из числа лиц, националистически настроенных. Среди населения проводили антисоветскую агитацию.*

Признаете ли Вы себя виновным в предъявленном Вам обвинении?

Ответ: *С оккупацией немецкими войсками м. Самгородок и когда организовалась местная власть, так называемый Украинский революционный комитет, я действительно был введен в состав одного комитета и назначен на должность референта (зав. отдела) по земельным делам.*

Как член комитета носил националистический значок — желто-голубую ленточку, ездил по селам района, где избирали старост сел, и в своих выступлениях на собраниях призывал крестьян хорошо провести уборку урожая.

В организацию украинских националистов меня никто не вербовал и я членом такой организации не являлся.

Антисоветской агитации среди населения я не проводил, а также в своих выступлениях никогда не восхвалял немецкую власть и ее руководителей.

Вопрос: *Следствие располагает данными, что Вы, проживая на оккупированной территории, среди населения проводили антисоветскую агитацию, восхваляли немецкую власть и ее руководителей. Настаиваю на даче правдивых показаний по этому вопросу?*

Ответ: *В своих выступлениях я призывал народ, чтобы хорошо работали и убрали весь урожай, но антисоветских высказываний с моей стороны не было ровно так же я не восхвалял немецкую власть и ее руководителей.*

Вопрос: *Вам зачитываются показания свидетелей, Панасюка И.Д, Осташевского, Петровского Д.К, Кукуруза Ф.В, о Ваших антисоветских выступлениях на собраниях граждан м. Самгородок и с. Лопатин.*

Вы подтверждаете показания свидетелей?

Ответ: *Показания свидетелей (зачитанные мне) о том, что якобы я в своих выступлениях на собраниях граждан м. Самгородка и с. Лопатин проводил антисоветскую агитацию*[25]*, я не подтверждаю. Как в м. Самгородок, так и в с. Лопатин я на собраниях был и выступал, однако в своих выступлениях антисоветских заявлений не делал.*

Вопрос: *Что Вы желаете дополнить к своим показаниям по существу предъявленного Вам обвинения?*

Ответ: *К своим показаниям по существу предъявленного мне обвинения я ничего дополнить не имею.*

Допрос закончен
в 18 ч. 30 м.

Протокол записан с моих слов правильно, мне прочитан, в чем и расписываюсь [підпис Габовського В.]

Допросил [підпис Корецького]

ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 7231, арк. 74–75.
Оригінал. Рукопис.

[25] Фразу «*проводил антисоветскую агитацию*» дописано в текст документа. На лівому полі документа написано: «*Надписанному «проводил антисоветскую агитацию» верить* [підпис Габовського Войцеха]».

Документ № 17
Протокол допиту затриманого Мокшанського Бориславa від 22 серпня 1944 року

Протокол допроса
Гор. Кременец августа 22 дня 1944 года

Я, нач. След. Отд. ОББ УНКВД по ТО Ст. л-т милиции Позий сего числа допросил в качестве задержанного

Мокшанского Борислав Францевича (анкетные данные см. протокол допроса от 29 июня 1944 г.)
(Допрос начат в 21 окончен в 24)

Об уг. ответ. за дачу лож. показ. по ст. 89 УК УССР предупрежден — [підпис Мокшанського Б.]

Вопрос: *Когда Вы вступили в банду «УПА» в какой состояли сотни имели ли оружие и принимали ли присягу?*

Ответ: *В банду «УПА» я вступил в марте месяце 1944 г. Состоял в боевой бандсотни бандита «Меч», с оружия имел винтовку и 20 патрон, присяги я не принимал так чтобы письменно или чтобы подписывал. Но когда сотник Меч давал мне оружие он спросил меня ты знаешь кто тебе дает оружие и куда ты идешь — я говорю «знаю — в Украинскую Повстанческую Армию», знаешь ли за что она борется — говорю «знаю — за Сомостийну Украину, за украинскую землю». Будешь вместе с нами воевать — я ответил что буду вместе с вами биться за «Самостийну Украину».*

Вопрос: *Вы знали, что «УПА» это банда — враждебна Сов. Союзу, что она ставит своей целью оторвать от Сов. Союза Украину все же вы вступили в «УПА» — чем самим изменили Сов. Родине, стали на сторону врагов Сов. Гос. Чем Вы это об'ясните?*

Ответ: *Да, я хорошо знал цели и задачи «УПА», знал что это банда, я сознательно вступил в ее ряды. За 2 месяца пребывания в банде я мог сбежать мог укрыться, уйти с банды, но я — оставался быть в УПА до розгрома сотни бандита Меча.*

Вопрос: *Вы уже при освобождении Шумского р-на частями Красной Армии в этом же р-не находились в банде с марта по июнь м-ц 1944 г. т/е около 3-х месяцев если бы вы хотели уйти с банды, вы могли бы выбрать удобный момент уйти с банды, порвать с ними всякие связи.*

Ответ: *Да, мог, но я как уже указывал выше решил оставаться в «УПА».*

Вопрос: *Будучи в сотни «Меча» вы участвовали в бою против подразделений Красной Армии 25 мая в р-не хутора Коновицы?*

Ответ: *Да, будучи в сотни «Меча» 25 мая 1944 г. в р-не хутора Коновицы наша сотня была окружена частью Красной Армии. Завязался бой, я видя безвыходное положение т/к все бандиты нашей [сотни] разбежались также бросил винтовку и бежал. Пробравшись в хутор Брыковский я встретился с двумя неизвестными девушками и как впосле узнал это были Басюк Мария и Стасюк Надежда, встретившись с ними они меня повели к Стасюк Надежде, указали место где скрыться в соломе и я там скрывался 3 дня. Кушать мне носила Стасюк Надежда, после 3-х дней моего скрытия в Стасюк Надежды меня к себе на хутор Балаживку взяла Басюк Мария. Прибыв в Балаживку она меня поместила в одних людей — фамилии их я не знаю, где я прожил так же 3–4 дня.*

Вопрос: *знали ли Стасюк и Басюк кто вы?*

Ответ: *Да знали, я им рассказывал, что я участник бандсотни «Меча», что нашу сотню разбили красноармейцы, что многих побили, а я бросив оружие бежал и от скрываюсь.*

Вопрос: *Они Стасюк и Басюк хвалились вам, что они связные, также бандиты «УПА» из сотен «Меча», «Довбуша».*

Ответ: *Да, они мне говорили, что нас не бойся, мы так же состоим в «УПА» и являемся связными сотен «УПА» — «Меч», «Довбуш», «Гука».*

Вопрос: *Почему вы скрывались 3 дня в Басюк Марии, 3–4 дня в Стасюк Надежды и т. д? Тогда когда вы заявляете я хотел в последнее время уйти из банды но не мог?*

Ответ: *Я не хотел явиться в органы Сов. Власти.*

Вопрос: *Свидетель Басюк в своем протоколе допроса от 22/VIII 44 г. показала, что будучи в нее вы ее спрашивали не знает ли она где группируются остатки боевиков разбитой сотни «Меча», и когда она вам ответила что знает вы просили, чтобы она вас повела в этот р-н и она водила вас, но вас почему-то не приняли. Подтверждаете вы ее показания?*

Ответ: *Да, показания свидетеля Басюк Марии я подтверждаю полностью, т/к я действительно будучи в нее спрашивал ее не знает ли она где группируется сотня «Меча». Я с ней действительно ходил до одной группы бандитов, их было человек 25–30. Но это оказались бандиты не из сотни «Меча» и они конечно меня не приняли, сказали что мы не из сотни «Меча», ищи сам сотню.*

И мы пошли с Басюк Марией обратно в хутор Балаживка, где я побыл одни сутки и на второй день вместе с ней Басюком Марией я пошел на Брыковские хутора к Надежде Стасюк, побыв у нее сутки на второй ночью мы вчетырех — Я, Басюк М. Стасюк Н., Анина Н. пошли на Боложивские хутора т/к мы имели сведения, что должен прибыть в этот р-н отряд бандита «Дуная».

Не дождавшись отряда «Дуная» я пошел в Шумск в НКВД с повинной.

Вопрос: *Вы пришли в Шумск в НКВД как разведчик «УПА» от действующих банд «Меча», «Гука», «Дуная» с заданием — какое было дано вам задание?*

Ответ: *Я задания не имел никакого, мне просто надоела бандитская жизнь и я решил прийти в НКВД.*

Вопрос: *В своем протоколе допроса от 29 июня вы заявляли, что вы были арестованы органами «СБ» сотни «…»[26]. Вы давали ложные показания, никем вы не арестовывались.*

Какую вы преследовали цель давая ложные показания о своем аресте и т.д.

Ответ: *Я давал ложные показания чтобы облегчить свою кару — наказание.*

Вопрос: *Каким путем вы попали с Киева в Галицию–Волынь, где вступили в банду «УПА»?*

Ответ: *В июле месяце 1943 г. я с Киева был мобилизован на роботу в Германию, ехали мы Эшелоном. Доехав в августе м-це 1943 г. до Трембовли[27] Тарнопольской обл. В Требыбовле с эшелона я бежав и поступил на роботу до одного хозяина в селе Малив (3 км. от г. Трембовли). Работал в этого хозяина по фамилии Крупнык Степан — до февраля месяца 25 числа 1944 года.*

В феврале месяце 1944 г. когда фронт Красной Армии стал приближаться к г. Трембовле немцы стали угонять трудоспособное население в Германию, боясь быть забранным в Германию я ушел — сбежал от этого хозяина и скрывался от немцев в селе Янив Трембовлевского р-на. Скрывался у людей в того день, в другого день.

В марте месяце 1944 г. в село Янив пришли бандиты — бандеровцы которые поймали меня и предложили вступить в «УПА», я согласился и с марта месяца 1944 г. по 9/VI-44 г. был все время в действующей банде «УПА», был в сотнях: «Сокола», «Довбуша» и последнее время в сотни «Меча».

Вопрос: *Сколько же раз вы участвовали в боях против Красной Армии за период своего пребывания в банде «УПА»?*

Ответ: *За все время моего пребывания в банде «УПА» я участвовал в бою с Красной Армией один раз в р-не Коновиц 25/V-44 г.*

Вопрос: *В своем протоколе допроса от 29/VI-44 г. вы говорили, что вы были в суворовском партизанском отряде, вы обратно даете ложные показания ибо вы не были в партизанском отряде, какую вы преследовали цель давая ложные данные следствию по этому вопросу?*

---

[26] Так у документі.

[27] Тут і далі йдеться про м. Теребовля (літописна назва — Трембовля) Тернопільської обл.

Ответ: *Я в партизанском отряде не был. Вы же должны сами понять кто же мог меня принять в отряд здесь на Волыни без проверки не зная меня.*

Я давал следствию ложные данные считал что мне поверят и я облегчу свое наказание.

Вопрос: *Где ваше оружие?*

Ответ: *Имевшееся оружие у меня я бросил в реку в период боя с Красной Армией 25/V-44 г.*

[підпис Мокшанського Б.]

В протоколе допроса записано с моих слов верно и мне прочитано.

Допросил Позий [підпис Мокшанського Б.]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 17171, арк. 20–22.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 18
Витяг з протоколу допиту обвинуваченого Пюро Євгенія від 19 вересня 1944 року

Продолжение допроса
обвиняемого Пюро Евгения Владимировича
19 сентября 1944 года

Допрос начат в 12:00
Окончен — 18:00

Вопрос: *Где и в качестве кого вы работали в период оккупации.*

Ответ: *С отступлением частей Красной армии в К.-Каширском р-не появилась банда «УПА» руководителем которой были украинские националисты так называемый «ОУН». В виду того, что в районе еще не было немецких войск, временную власть возглавили украинские националисты, была организована экспозитура (районная власть украинских националистов). Руководителем районной экспозитуры тогда был доктор Бабин, доктор Вилигоцкий и доктор Коранович и другие.*

16-го июля 1941 года меня вызвали из с. Червищ где руководитель экспозитуры Бабин приказал мне принять имение в с. Червище. По линии земельного отдела руководителем в экспозитуре был гр-н Зачу Всеволод Феодотевич, который непосредственно давал указания о работе всем управляющим имений.

Примерно в ноябре м-це 1941 года, когда пришли в р-н немецкие войска, власть перешла в руки немецких представителей, руководителем от немецких представителей был гебитскомисар немец фамилии которого я сейчас вспомнить не могу.

[…]

ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 4(Р), спр. 1714, арк. 13–13 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 19
Протокол допиту затриманого Гачинського Андрія від 29 вересня 1944 року

Протокол допроса

1944 года 29-го сентября *Действующая Кр.-армия*

Я Опер. Уполномоченный ОКР НКО «Смерш» в/части 07912 капитан Дурноколенко допросил задержанного гр-на:

Гачинского Андрея Ивановича, 1921 года рождения, уроженец Тарнопольской области, Скалатского р-на, д. Полупановка, происхождения их крестьян-бедняков, по национальности поляк, б/партийный, образование 4 класса, холост, не судим.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупрежден по ст. 95 УК РСФСР. [підпис Гачинського А.]

Вопрос: *Расскажите, как вы попали в Головнянский район?*

Ответ: *Проживая в Тарнопольской области, Скалатского р-на, д. Полупановка, во время оккупации немцами в 1943 году я был забран в Германию на работу, где работал в одного помещика, до мая месяца 1944 года. В мае месяце я решил сбежать с Германии на свою родину, Тарнопольскую область. Пробирался ночами через Пруссию в направлении Варшавы, днем скрывался от немцев по лесам, деревням. Таким образом я 12 июня 1944 года за реку Буг, в районе Шатск. Столкнулся с бандой «бульбовцев», которые мне предложили служить в ихней «бульбовской» банде, где я прослужил 3 месяца, т. е. с 12 июня по 14 сентября с/года. Когда нашу банду «бульбовцев» в районе Головно Волынской области, части Красной Армии разбили, то оставшуюся группу, в которой находился и я в районе Шатск, помощник руководителя банды «бульбовцев» Яструб, житель с. Запелье, недалеко от города Любомль, нас распустил по домам и сказал скрываться кто как сможет, не попадаться в руки Советским властям, а поэтому я скрывался в деревнях и имел цель добраться в Тарнопольскую область, на родину.*

Вопрос: *Расскажите, кто вас завербовал в отряд «бульбовцев», под каким псевдонимом вы служили, кем и в чьем отряде.*

Ответ: *Меня завербовал в отряд «бульбовцев» Гонта, не известно мне имя отчество, житель д. Упалы. Завербовал меня под псевдонимом «Пидкова». Служил я рядовым в отряде «бульбовцев», руководитель которого был Лысый, не знаю откуда сам родом и где в настоящее время находится.*

Вопрос: *Кого вы вербовали в банду «бульбовцев»?*

Ответ: *Я лично никого не вербовал в банду «бульбовцев», так как были специально другие люди, которые занимались вербовкой в банду «бульбовцев», кроме этого мне как поляку не доверяли.*

Вопрос: *Где ваше оружие?*

Ответ: *у меня с оружия был ручной пулемет системы Дегтярева, который я спрятал в реку Припять в районе Шатск, в сентябре месяце с/года, примерно 14-го числа, когда нас распустили по домам. Спрятал я пулемет лишь потому, чтобы скрыть свое пребывание в банде «бульбовцев».*

Вопрос: *Расскажите, где находится склад оружия банды «бульбовцев»?*

Ответ: *Склад оружия «бульбовцев» я не знаю где находится и не знаю где находился раньше.*

Вопрос: *Расскажите, кого вы знаете из отряда «бульбовцев» и где они находятся?*

Ответ: *В отряде «бульбовцев» служил вместе со мной Никончук Афанасий, по отчеству не знаю, житель х. Молокуш, Головнянского района, Волынской области, которого также задержали со мной.*

Никончук Афанасий как по его рассказам мне стало известно, что он был призван в Красную Армию в районе Рожище, откуда сбежал и служил в «бульбовцах» под псевдонимом «Шпак». Имею оружие — винтовку немецкую, с которой с отряда уходил домой, но где сейчас хранится винтовка […] неизвестно, но предполагаю, что винтовка хранится у Никончука в постройках.

Знаю командира группы 25-ти человек, у которого я лично находился. Крюк по имени и отчеству не знаю, лет 24-х, среднего роста, волосы русые, лицо маленькое круглое, на подбородке имеется бородавка, житель одного хутора в близости д. Городно.

16.09.44 года вечером я с Крюком встретился в х. Довге, Шатского района, где скрывался и нет знакомых. Меня Крюков привел в дом х. Малокуш к одному гр-ну не знаю фамилии, где был и Никончук и два неизвестных для меня, которым Крюк сказал скрывать и никому не выдавать меня.

Сам Крюк после этого ушел в неизвестном для меня направлении, но по его разговорам он собирался идти в свой хутор недалеко от Городно.

Знаю еще двух человек, которые служили в банде «бульбовцев»:

а) житель д. Городно по фамилии не знаю, лет 20, ниже среднего роста, волосы русые, лицо круглое, псевдоним «Выборный».

б) житель д. Городно по фамилии также не знаю, лет 20–22, среднего роста, лицо круглое, смуглое, рябоватое, волосы русые, глаза серые, псевдоним «Корявский».

Оба эти гражданина имели оружие — немецкие винтовки. В настоящее время для меня не известно, где они скрываются.

Больше никого не знаю служивших в банде «бульбовцев».

Вопрос: *Вы служили в армии какой-либо?*

Ответ: *В армии я в никакой не служил, т. е. ни в Польской, ни в Красной армии.*

Протокол записан с моих слов верно, мною прочитан, в чем и расписываюсь.

[підпис Гачинського А.]

Допросил Опер. Уполномоченный ОКР НКО «Смерш» в/части 07912 капитан

[підпис Дурноколенка]

ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 9661, т. 2, арк. 79–81 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 20
Протокол допиту обвинуваченого Гачинського Андрія від 3 жовтня 1944 року

Протокол допроса

от 3.10.44 г.

Я, Зам. Нач. ОКР «Смерш» — 23 т. бр. капитан Петров допросил в качестве обвиняемого гр-на:

Гачинского Андрея Ивановича

Вопрос: *Вам предъявлено обвинение, что Вы проживая на территории временно оккупированной немцами пошел служить в контрреволюционную банду «Бульбовцев», которая ведет борьбу против Красной армии за создание самостоятельной Украины. В этой банде с оружием в руках служил с июня по сентябрь м-цы 1944 г. под псевдонимом «Подкова» и в составе банды вел вооруженную борьбу против Красной Армии за создание самостоятельной Украины. Признаете себя виновным в предъявленном Вам обвинении.*

Ответ: *Да, в предъявленном мне обвинении виновным себя признаю. Я действительно служил в контрреволюционной банде «Бульбовцев» под псевдонимом «Подкова» с июня м-ца 1944 г. по сентябрь м-ц 1944 г. и с оружием в руках (пулеметом) вел борьбу в составе банды против Красной Армии за создание самостоятельной Украины*[28].

Протокол с моих слов записан верно и мне прочитан.

[підпис Гачинського А.]

Допросил: Зам. Нач. ОКР «Смерш» 23 т. бр.
капитан [підпис] *Петров*

ГДА СБУ, м. Луцьк, ф. 5(Р), спр. 9661, арк. 86.
Оригінал. Рукопис.

[28] Цей абзац виділений подвійною рискою на лівому полі аркуша.

Документ № 21
Протокол допиту обвинуваченого Гановського Болеслава від 7 жовтня 1944 року

Протокол допроса
1944 года октября 7 дня

Я, о/уполномоченный ББ В-Дедеркальского РОНКВД л-т г/б Ешкин, допросил в качестве обвиняемого гражданина

Гановский Болеслав Станиславович 1915 года рождения, уроженец Житомирской области, Мархлевского р-на, с. Ожгив хутор, поляк, гр-н СССР, б/парт., образование 2 класса рабочий Марьяновского стекольного з-да из крестьян, со слов не судился
семья: мать, две сестры, брат
В РККА из семьи никого нет

Показания обвиняемого Гановского Б.С.

Вопрос: *«Вам предъявлено обвинение от 7.X.-44 года в преступлениях предусмотренных ст. ст. 54[I]-а и 54[II] УК УССР. Признаете Вы себя виновным или нет?»*

Ответ: *«Да, мне предъявлено обвинение в преступлениях предусмотренных ст. ст. 54[I]-а и 54[II] УК УССР от 7.X.-44 года. Виновным я себя признаю полностью. Я изменил Советской Родине, в марте 1944 года вступил в банду «УПА» где получил у четового по псевдониму «Логко» кличку «Гай». Я боролся, являясь членом банды против Советской Власти, ездил в числе банды по селам с целью срыва хлебозаготовок государству, заготовки продуктов питания для банды. Присутствовал в качестве силы и охраны при проведении антисоветских собраний».*

Вопрос: *«Чем еще можете дополнить следствие?»*

Ответ: *«Больше дополнить ничего не имею».*

Записано с моих слов верно и мне прочитано. [підпис Гановського Б.]
Допрос произвел [підпис Єшкіна]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 16744, арк. 17.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 22
Протокол допиту Вольчини Альбіна від 11 листопада 1944 року

Протокол допроса
11 ноября 1944 года

Я оперуполномоченный Бурштинского РО НКГБ мл. лейтенант гос. безопасности […] *допросил:*

Вольчина Альбин Людвигович со слов 1929 г. рождения, уроженец и житель с.Рездвяны Бурштынского р-на Станиславской обл. по национальности поляк, имеет образование 5 кл., беспарт. гр-н СССР, не судим, проживает в с. Рездвяны работает в сельском хозяйстве.

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР [предупрежден].

[підпис Вольчини А.]

Вопрос: *расскажите свою биографию?*

Ответ: *Я родился в 1929 г. в с. Рездвяны отец мой был поляк Людвиг Феликсович мать моя Мария Ивановна Федункива украинка*[29] *происходит из с. Демьяново. Когда мне было 8 месяцев отец нас бросил и уехал в Канаду, в виду тяжелого материального положения мать после отъезда отца отдала меня на воспитание к деду Федункиву Ивану Паньковичу — жителя села Демьяново у деда я прожил до 1941 года тут я учился в украинской школе с 1935 по 1940 г. Кроме того, я посещал занятия, которые устраивал для польских детей ксендз из гор. Бурштына. Проживая в Демьяново я пас коров деда и Федункива Панько Ивановича моего дяди арестованного НКГБ. С 1941 г. когда пришли немцы я поехал жить к матери в с. Рездвяны. Причиной этого, явилось то, что немцы разогнали колхозы и у мамы некому было пасти коров* […]. *В период немецкой оккупации я все время проживал в с. Рездвяны где проживаю и в настоящее время.*

Вопрос: *Почему у вас отсутствуют личные документы?*

Ответ: *Личные мои документы (метрическое свидетельство) потерялось во время* […] *в нашем селе фронта.*

Вопрос: *Расскажите в каких отношениях вы находитесь с задержанным Казимировым Богданом, и каким образом вы очутились в ночь на 10/X-44 в его хате.*

[29] Зроблено вставку «украинка» та дописано внизу аркуша «вставленному верить».

Ответ: *Я живу недалеко от Казимирова Богдана у него есть телеги, но нет лошадей, у меня же есть одна лошадь, но нет телеги.*

Ввиду этого мы с Казимировым соединились и работали на моей лошади с его телегой. В ту ночь когда я был задержан я пришел к Казимирову, чтобы взять у него телегу.

Вопрос: *состоите ли вы членом ОУН.*

Ответ : *Да я состою членом ОУН мой псевдоним «Полумя».*

Вопрос: *Когда и при каких обстоятельствах вы были завербованы в ОУН.*

Ответ: *Я был завербован в ОУН в мае 1943 года завербовал меня в организацию Сеник Михаил псевдоним «Скрытый». Вербовка происходила следующим образом. В день момент вербовки я находился в сельском клубе, там ко мне подошел Сеник Михаил и сказал: «вступай к нам в организацию украинских националистов», я сначала попробывал отказаться, тогда Сеник стал мне грозить расстрелом, упоминая при этом мое польское происхождение и я был поэтому вынужден согласиться вступить в ОУН. После этого Сеник отвел меня на сцену клуба, где никого не было из посторонних, потом привел туда-же Казимирова Богдана, Войцехива Любомира, Вольчину Мирослава Людвиговича моего брата 1925 г. р. Тут нам вслух Сеник прочитал 10 заповедей потом дал прочитать их каждому из нас в отдельности. Потом Сеник прочитал молитву и снова дал нам прочитать каждому в отдельности. Текст молитвы не помню, начинается же так «Украина мать святая героев, сойди до моего серца, прилинь бурно ветра Кавказкого, шумом Карпатских речьев, триумфами боев славного батька Хмеля и т. д.».*

После этого Сеник позвал меня в сторону от других и сказал, чтобы я выбрал себе псевдоним. Я выбрал себе псевдоним «Полумя» после этого он подвел меня к оставшимся в стороне товарищам и сказал им что я являюсь старшим над ними и приказал им слушаться меня, далее сказал что они будут от меня получать письма и должны будут относить их куда я скажу мне же эти письма будет давать сам Сеник.

Вопрос: *Какие псевдонимы были даны остальным присутствующим при вербовке.*

Ответ: *Им псевдонимов не было дано.*

Вопрос: *Расскажите о вашей практической деятельности, как члена ОУН.*

Ответ:[30] *Мои обязанности, как члена ОУН состояли в том, что я лично сам и при помощи Казимирова Богдана, Войцехива Любомира, Вольчина Мирослава должен был доставлять корреспонденцию из с. Рездвяны по другим селам.*

[30] На лівому полі документа зроблено графічну позначку та надпис «ОТ».

Сеник передавал эту корреспонденцию мне, а я частично передал моим подчиненным для доставки, частично доставлял сам.

Я носил лично корреспонденцию в с. Демьяново псевдоним «Явир» и в с. Мартынов Старый псевдоним «Хмара». В Демьянове я передавал корреспонденцию Федункиву Илько Даниловичу псевдоним «Чайка» жителю с. Демьяново, 32 лет. И в с. Мартынов я передавал корр-цию Ткачук Адась — псевдоним «Игор».

Иногда я приносил корр — цию и в гор. Бурштын тут и сдавал Путляк Юрко — «Левко».[31] *Псевдоним гор. Бурштына является число «3» или «4» точно не помню.*

Вопрос: *В какие села носили корреспонденцию ваши подчиненные.*

Ответ: *Мои подчиненные носили корреспонденцию в те же села, что и я.*

Вопрос: *Каким образом вы передавали корреспонденцию.*

Ответ: *Когда Сеник передавал мне кор-цию он указывал к кому обратиться и сообщал мне при этом пароль. Например я должен сказать: «Дуб», лицо которому надо ответ) передать кор-цию должно ответить «Дубрава» после этого я ему передаю пакетик. Пакеты делались из обыкновенной бумаги все одинаковые и заклеивались смолой, вместо адреса стояло псевдо села иногда от лиц которым я передавал кор-цию я в свою очередь получал пакетики которые должен был отдать Сенику.*

Вопрос: *Расскажите о структуре ОУН в которой вы состояли.*

Ответ: *Наша организация входит в Рогатинский повит приблизительно насчитывающий 100 сел повитовым является «Священник» уроженец и житель с. Баушев*[32]*. Повитовый не имеет постоянного места жительства и все время переезжает из села в село. Затем идет «район». «Районом» является с. Мартынов Новый Букичевского р-на районным проводником является «Чад» Ковалив имя отчество не знаю уроженец и житель с. Мартынов Новый.*

Затем идет подрайон. Подрайоном является с. Рездвяны псевдон. число «1» подрайоновым является Сеник Михаил псевдоним «Скрытый».

В подрайон входит 6 станиц-сел каждая станица имеет свой номер, а некоторые и словесные псевдонимы.

Эти села-станицы следующие

с. Рездвяны — № 1 станичный Стасив Юлиан — «Хмар» он ушев в Кр. армию сейчас станичным является Бродин Иван — «Ворон» 56 лет.

с. Ст. Мартынов псевдоним «Хмара» № не знаю станичного не знаю.

---

[31] Текст виділено на лівому полі вертикальною рискою.

[32] Нині — с. Бовшів, Івано-Франківський район.

с. Демьяново пс. «Явир» №3 станичный был Федункив Иван Юрьевич «Галайда» он в наст. время убит об этом мне сказал Федунков Иван Панькович. Нового станичного не знаю.

г. Бурштын № 4 станичного не знаю.

Какие еще два села принадлежат к подрайону Рездвяны точно сказать не могу, но считаю что это с. Вичевки и с. Витань номеров псевдонимов и станичных этих сел я не знаю т. к. туда корреспонденцию не носил.

Вопрос: *перечислите всех известных вам членов ОУН.*

Ответ: *по с. Рездвяны мне известны следующие члены ОУН.*

1. *Сеник Михаил 30 лет, среднего роста, среднего телосложения, брюнет подрайонный проводник псевдоним «Скрытый».*
2. *Стасив Юлиан 30 лет — «Хмар» станичный проводник ст. Рездвяны № 1 ушел в Кр. армию.*
3. *Бродин Иван 56 лет — «Ворон» новый станичный проводник в Рездвянах проживает в с. Рездвяны легально.*
4. *Гургули Емельян Ильич 24 лет — «Булава» рядовой член «ОУН» скрывается. Его приметы: высокого роста, среднего телосложения, брюнет.*
5. *Грицив Дмитрий*[33] *23 лет — «Гонта» рядовой член «ОУН» пошел в Кр. армию.*
6. *Стасив Владимир 28 лет — псевдонима не знаю рядовой член «ОУН» — собирал по с. одежду. Пошел в Кр. армию.*
7. *Баран Дмитрий 36 лет псевд. не знаю член ОУН рядов. — собирал по селу зерно, тоже скрывается. Его приметы среднего роста, полный, блондин.*
8. *Грицив Стах Иванович 22 лет «Соловей» состоял в службе беспеки — скрывается его приметы среднего роста, худой, черные волосы.*
9. *Кракивский Сильвестр Сильвестрович 1921 г. спевд. Не знаю — собирал по селу продукты молоко, яички (арестован).*
10. *Казимиров Богдан псевд. не знаю связной, (арестован).*
11. *Войцехив Любомир псевд. не знаю 1924 г. р. связной в Кр. Армии.*
12. *Вольчина Мирослав Людвигович 1925 г. р. связной. В 1944 г. вступил в дивизию СС.*

Казимиров Владимир 1924 г. р. псевд. не знаю рядовой член скрывается.

Больше никого из членов ОУН по с. Рездвяны не знаю.

Есть несколько членов ОУН из числа пожилых людей, но кто именно не знаю т. к. они работают тайно от молодежи.

По с. Демьяново «Явир» мне известны следующие члены «ОУН»

1. Федункив Илько Данилович — 32 лет «Чайка» связной скрывается.

---

[33] Дописано: «*Евстахович*».

2. Волошин Федор Иванович псевд. не знаю бывш. вит. села.

3. Абригимович Иван Михайлович 1921 г. р. скрывается.

4. Федункив Иван Юрьевич «Галайда» бывш. станичный (убит).

Из членов ОУН в г. Буртын знаю лишь Петляк Юрко 22 лет «Левко» маленького роста, среднего телосложения, брюнет, лицо белое.

По с. Мартынов Ст. мне известны оуновцы

1. *Ткачук Адась 30 лет «Игор» высокого роста, полного телосложения, брюнет.*
2. *«Мороз» 26 лет, среднего роста, среднего телосложения, блондин.*

Известны мне еще псевдоним начальника службы беспеки «Максим».

Из Мартынова Нового мне известен районный проводник «Чад» — Ковалив.

Протокол прочитан мне вслух записан верно [підпис Вольчини А.]

Допросил [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 10838, арк. 10–13 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 23
Протокол допиту обвинуваченої Куліковської Евгенії від 20 листопада 1944 року

Протокол допроса
1944 г. ноября 20 дня г. Чертков

Я, следователь ОББ УНКВД по Тернопольской области Бречко допросил в качестве обвиняемой

Куликовскую Евгению Петровну (установочные данные в протоколе от 9 сентября 1944 г.)

Вопрос: *Вам предъявлено обвинение по ст. 19–54–1 «а», 54–11 УК УССР, признаете ли Вы себя виновной в предъявленном Вам обвинении?*

Ответ: *Виновной в предъявленном мне обвинении себя признаю и поясняю, я действительно, боясь преследования со стороны бандитов, я принимала дважды на ночь бандита Козак Генько и один раз обеих бандитов «УПА» — Козак Генько и Бачинского Николая, который был задержан в моем доме. Никакой другой помощи я бандам «УПА» не оказывала.*

Вопрос: *Назовите всех Вам известных лиц, проживающих на нелегальном положении?*

Ответ: *Из жителей нашего села Застеночи мне известны:*

1. *Чайковский Евгений, проживает на нелегальном положении, где находится не знаю, видела его в день моего задержания во дворе у Побережного Владимира — жителя нашего села.*
2. *Куликовский Тонько — знаю что скрывается, больше о нем мне ничего не известно.*

Больше я никого не знаю, так как я по национальности полька и с украинцами не сближалась.

[підпис Куліковської Е.]
Допросил следователь [підпис Бречка]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 19691, арк. 52.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 24
Меморандум за справою формуляром стосовно Ріпети Василя від 4 січня 1945 року

Сов. секретно.

Меморандум.
По делу формуляр № на Рипета Василия

Источник и дата	*Содержание материалов.*
«Сивий» 28/XII 1944 г.	*В селе Гниловоды Золотниковского р-на на нелегальном положении у поляка Журанского Михаила проживает Рипета Василий который является членом «О.У.Н» имеет «оуновскую» кличку «Гук» и работает станичным на два села, Мозоливка и Веселая Гора, Подгайского района, на вооружении имеет винтовку.*
Опер. материал арестованного Кошубинского Кондрата Мироновича от 3/I 45 г.	*Из числа скрывающихся в селе Гниловоды лиц мне известны: Рипета Василий лет 32, по нац. украинец уроженец села Веселая Гора, Подгайского района, который в настоящее время скрывается у жителя села Гниловоды по нац. поляк Журанский Михаил, Рипета где-то прячется в квартире но где именно этого сказать не могу так как незнаю. О том что он скрывается мне лично известно так как я неоднократно видел его как он выходил скрытно на улицу.*

Сотрудник Золотниковского ро НКГБ.
Капитан гос-безопасности [підпис нерозбірливий]

Согласен: Нач. Золотниковского ро НКГБ
Капитан гос-безопасности
[підпис] /*Щербань*/

Января ме-ца 4 дня 1945 г.
С. Вишнівчик

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр.15, арк. 10–10 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 25
Протокол допиту свідка Карасевича Домініка від 2 лютого 1945 року

У С С Р
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

К ДЕЛУ №_____

1945 г. *февраля* мес. *2* дня. Я, *Зам. Нач. 1 отд. ОББ УНКВД к/о л-т г/б — Панфилов* допросил в качестве *свидетеля*

1. Фамилия *Карасевич*
2. Имя и отчество *Доминик Альбинович*
3. Дата рождения *1908 года*
4. Место рождения *с. Раска Бородянского р-на Киевской обл.*
5. Место жительства *г. Киев, Жилянская № 55 общежитие.*
6. Национ. и гражд. (подданство) *поляк гр-н СССР*
7. Паспорт или др. документы *не имеет/удостоверение личности*
   (когда и каким органом выдан, номер, категор. и место прописки)выдан)
8. Род занятий *Бухгалтер Киевской конторы Военного монтажа при Сов. Наркоме С.С.С.Р.*
   (место службы и должность)
9. Социальное происхождение *из рабочих (отец лесоруб)*
   (род занятий родителей и их имущественное положение)
10. Социальное положение (род занятий и имущественное положение)
    а) до революции *на иждивении родителей*
    б) после революции *тоже. С 1923 года рабочий. 1931 — служащий.*
11. Состав семьи *жена — Карасевич Анна Яковлевна 1914 года проживает хут. Марьяновка Песковского с/совета Бородянского р-на Киевской области. Сестра жены — Варивода Александра Яковлевна1924 г. Отец (не родной) Курьята Петр Иосифович и мать Теофия Андреевна, сестра Антонина Петровна моя первая жена Елизавета*[34] *Ивановна — расстреляны немцами 11 апреля 1943 года за партизанскую деятельность.*
12. Образование (общее, специальное) *не полное среднее*
13. Партийность (в прошлом и настоящем) *кандидат ВКП(б) с 15 декабря 1943 года вступил в РККА 247 СП. 37 СД 1й Ударной Армии.*
14. Каким репрессиям подвергался: судимость, арест и др. (когда, каким органом и за что)

[34] Перекреслено та виправлено на «Юзефа»

а) до революции *не подвергался.*
б) после революции *В 1937 году осужден по ст. 104 УК УССР — 2 года принудительных работ наказание отбыл.*

15. Какие имеет награды (ордена, грамоты, оружие и др.) при сов. власти *не имею.*
16. Категория воинского учета запаса и где состоит на учете *мл. лейтенант РККА.*
17. Служба в Красной Армии (Красн. гвардии, в партизан. отрядах), когда и в качестве кого *с 1928–1931 г. старший роты. 1941 года до 12 мая 1944 года на фронте, убыл по ранению.*
18. Служба в белых и др. к-р армиях (когда и в качестве кого), *не служил.* 19. Участие в бандах, к-р организациях и восстаниях *не участвовал.*
20. Сведения об общественно-политической деятельности *не имею.*

Показания обвиняемого (свидетеля) *Карасевич Доминик Альбинович «2» февраля 1945 г.* [підпис Карасевича Д.]

Свидетель предупрежден по ст. 89 УК УССР.

Вопрос: *На хут. Марьяновка Вы проживали?*

Ответ: *Да, на хут. Марьяновка Песковского с/совета Бородянского р-на, я жил еще до 1938 года, а потом был осужден, затем на фронте и обратно вернулся в августе м-це 1944 года и проживал до 28 декабря 1944 года, а с 28 декабря 1944 года бывал наездом из г. Киева каждую субботу и воскресенье.*

Вопрос: *Вам известно о появлении банды в хуторе Марьяновка?*

Ответ: *За время моего пребывания в хут. Марьяновка банда бандеревцев была несколько раз в костеле от 6 до 25 человек, когда именно даты не помню. Лично в моей квартире бандиты были два раза. Первый раз они были в декабре 1944 года 6 человек и седьмой задержанный ими агент мясозаготовок фамилии не помню — приметы его: выше среднего роста в военной форме, ранена рука, волос стриженый житель м. Бородянки. Бандиты в моей квартире за ужином выпили 1 литр водки (принесли с собой) с ними вместе пил водку и агент по мясозаготовкам. Я же как больной раненный лежал в постели. Второй раз примерно в 21.00 13.1.1945 года бандиты приходили на квартиру 6 человек, часть из них были те же что и раньше. Принесли они 1 литр водки у моей жены попросили хлеба и капусты, достали рыбы 2 штуки. Пять человек кушали, один был на посту, потом его подменили, в* […] *время были и в других хатах (были в каждой хате) всего их было около 25 человек. В моей квартире один из них полный, второй с усами говорили работнику заготскота, что они бендеровцы борятся за самостийную украину, старику Яворскому Ивану Осиповичу говорили ты нас не бойся, ничего что ты уполномоченный с/совета кому-то надо быть, толь-*

ко не обижай людей (у него забрали шинель, сапоги и платок на портянки — еще до первого прихода в мою хату). А у меня в первый раз забрали шинель, а второй раз ничего не брали. Но второй раз как посетили мою квартиру т. е. 13.1.45 года бандиты увели из хутора Марьяновка 2х человек: Жуковского Станислава Адольфовича и Карасевича Антона Адольфовича и убили их в лесу, яко бы за то, что они имели оружие и связь с НКВД, но точно не знаю. Это слышал от матери и Жуковского жены, что Жуковский погиб за то, что имел оружие и имел связь с НКВД в его смерти виновны Шкляров Николай и Яворский Флерко (по уличному «Герин»).

Вопрос: *Почему же Жуковская считает, что ее муж Жуковский С.А. погиб по вине Шклярова и Яворского?*[35]

Ответ: *Жуковская считает виновниками смерти своего мужа, Шклярова и Яворского потому, что они имели хорошие взаимоотношения с Жуковским и Карасевичем, одновременно имели связь с бандитами, как те ходили в село, то иногда бандиты были у Шклярова и Яворского и к ним же бандиты носили соль и сахар, а поэтому она считает что предатели это Шкляр и Яворский по уличному «Герин».*

Вопрос: *Кто из местного населения имел связь с бандитами и в чем она выражалась?*

Ответ: *с бандой бенедеровцев из местного населения имели связь следующие лица:*

1. *Шкляров Николай (дезертир) бандиты всегда заходили к Шклярову, брали у него водку, а ему заносили соль и сахар, часто он был проводником у бандитов, водил их по хутору, водил в с. Раску и пил с ними вместе, а бличанским дезертиром: Прокопенко Ивану других не знаю — чинил обувь. Шкляров имел ручную гранату и говорил Яворской Марии […], что он никого не боится.*
2. *Яворский Флориан Францевич (дезертир) бандиты посещали его очень часто, доставал для них водку, водил бандитов в с. Раску а также я лично видел как он их водил по хутору Марьяновка.*

Кроме этого летом, число не помню Яворский Флориан Францевич из с. Кухары вез одного офицера и музыканта с гармонией, проехали место Мошек (название леса). Яворский Ф. Ф. свиснул в это время из лесу выскочили бендеровцы и офицера ранили, который убежал обратно в с. Кухары не поехав на ст. Тетерев, а Яворский не бросив лошадей — тоже вернулся в с. Кухары, об этом рассказывал в с. Кухары офицер. Яворский, лично мне говорил, что он не боится войны, но воевать на фронт, не пойдет. Это было летом на улице при первой с ним встрече.

[35] На лівому полі документа абзац виділено двома вертикальними лініями.

3. *Карасевич Антон Адольфович — бандиты так же посещали его, доставал для них водку, был проводником не раз особенно в сентябре 1944 года был по несколько дней в лесу с бандитами. Карасевич несколько раз обстреливал* […] *по выгону самогона и забирал водку у него имелся автомат, и НКВД его арестовали вместе с автоматом, но он заявил, что автомат не его а что он принадлежит председателю Райисполкома — Могила (м. Макаров) как бывший партизан.*

Примерно в декабре 1944 года бендеровцы в с. Поташня забрали 2х лошадей с повозкой и привели их к Карасевичу и Шкляру, последние привязали лошадей на лугу возле стожка, через несколько дней одна лошадь сдохла, а вторая каким то образом попала к Курьяту Ивану Ивановичу, где и находится в настоящее время.

Кроме этого Содоль Устиния Иосифовна говорила на улице соседям: «На черта мне такие квартиранты, которые занимаются нехорошими делами». Это она говорила по адресу Яворского и Карасевича А.А., а в чем именно она их подозревала не говорила, в заключение сказала, что за них отвечать не хочу.

Вопрос: *Чем еще желаете пополнить показания?*

Ответ: *Когда банда в 1й раз пришла ко мне в дом у меня в квартире задержали агента заготскота, кто им сказал, что он у меня не знаю, но* […] *его для допроса увели в хату Содоль Устиньи Иосифовны и часа через два с ним вместе вернулись 6 человек и начали пить водку. Бандиты уходя угрожали, что если кому либо скажем о их появлении, то останется от меня и семьи только пепел, тоже было сказано и агенту заготскота.*

Ответы записано верно. [підпис Карасевича Д.]

Допросил: *Зам. Нач. 1 отд. ОББ УНКВД к/о*
л-т г/б [підпис] *Панфилов*

ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 62499, т. 3, арк. 82–84 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 26
Протокол допиту обвинуваченого Домбровського Івана від 6 лютого 1945 року

Протокол допроса
1945 года. февраля 6 дня г. Мозырь[36]

Я следователь отдела ББ. УНКВД Полеской области […] *допросил в качестве обвиняемого Домбровского Ивана Ульяновича установочные данные в предыдущем протоколе допроса*

Вопрос: *Уточните вашу правильную фамилию. Ваша фамилия Домбровский или Думбровский?*

Ответ: *Моя правильная фамилия Домбровский Иван по польски (Ян) Ульянович (по польски Юльяноч).*

Вопрос: *Вам предъявлено обвинение по ст. ст. 63–1 и 64 УК БССР. Вы признаете себя виновным в предъявленном обвинении?*

Ответ: *В предъявленном мне обвинении по ст. ст. 63–1 и 64 УК БССР я непризнаю себя виновным и заявляю что в банде «УПА» по с. Витковичи* […] *в другом месте я не состоял и не имел вооруженной борьбы против Красной Армии.*

Протокол составлен с моих слов верно и мне зачитан [підпис Домбровського І.]

Следователь ОББ УНКВД Полесской области [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Рівне, ф 4(Р), спр. 18904, арк. 464–464 зв.
Оригінал. Рукопис.

[36] Нині — місто обласного підпорядкування в Мозирському районі Гомельської області, Білорусь.

Документ № 27
Протокол допиту арештованого Дружбіцького Володимира від 16 лютого 1945 року

Протокол допроса

1945 года февраля 16 дня *м. Козова*

Я, П/оперуполномоченного Козовского РОНКГБ мл. лейтенант госбезопасности Горилюк допросил сего числа в качестве арестованного

Дружбицкого Владимира Гільковича 1906 года рождения, уроженец и житель с. Вився Козовского района Тернопольской области, поляк, из крестьян-бедняков, не грамотного, гр–н СССР, со слов не судимый, женат, в красной армии не служил.

Вопрос *расскажите подробно, чем вы занимались в период оккупации немецкими властями Козовского района?*

Ответ *На всем протяжении оккупации немецкими властями Козовского района т. е. с осени 1941 года и по день освобождения его частями Красной Армии я работал в с. Вився Козовского района на фильварке, которым руководил немецкий помощник, но фамилии я его не знаю при отступлении немцев с нашего села, он ушел с ними работал я все время в качестве чернорабочего, пахал землю, сеял и убирал урожай.*

Вопрос *Почему вы не пошли служить в Красную Армию после освобождения вашего села?*

Ответ *В Красную Армию я не пошел служить потому, что сначала как только освободили части Красной Армии наше село я заболел «тифом» и проболел около 2х месяцев — после чего заболел вторично этойже самой болезнью, а после выздоровления меня в военкомат никто не звал до момента моего ареста органами НКГБ.*

Вопрос *Следствие располагает данными, что вы скрывались от призыва в Красную Армию, следствие требует правдивых показаний?*

Ответ *Я, еще раз подтверждаю свои показания, что от призыва в Красную Армию я, нескрывался, а не был призван потому, что лежал больной.*

Вопрос *Следствие располагает данными, что вы состоите участником банды «упа» и «ОУН» расскажите о своей практической деятельности в этих организациях?*

Ответ *Да я, действительно состоял участником банды «упа» с июля месяца 1944 года до момента моего ареста т. е. до 15 февраля 1945 г. практическая моя деятельность в «упа» заключалась в том, что*

я как участник этой организации, обязан был снабжать бандитов средствами передвижения куда только им необходимо, что я и делал, больше в мою практическую деятельность ничего не входило!

Вопрос *Кто давал Вам указания в отношении снабжения бандитов «упа» средствами передвижения?*

Ответ *указания я получал от станичного с. Вися Ятва Михаила Яковлевича (арестован органами НКГБ) и выполнял я их честно и добросовестно.*

Вопрос *Кто вам предложил поступить на службу в банду «упа» и быть ответственным за обеспечение средствами передвижения банды «упа».*

Ответ *Поступить*[37] *на службу в банду «упа» мне предложил станичный с. Вися Ятва Михаил Яковлевич а также он мне предложил быть ответственным за средства передвижения для банды «упа» когда только потребуется. На что я дал свое согласие и с тех пор стал работать в пользу банды «упа». Это было т. е. станичный Ятва мне предложил быть ответственным за обеспечение средствами передвижения банды «упа», в июле месяце 1944 г.*

Вопрос *Сколько раз вы обеспечивали бандитов средствами передвижения и где вы их брали?*

Ответ *за время моей работы в данной должности я обеспечивал бандитов подводами два раза. Точно не помню какого числа но хорошо помню в декабре месяце 1944 года станичный Ятва лично сам мне сообщил, что ему необходимо одну подводу для поездки в село, но в какое он мне не сказал. Я сразу же пошел к гр-ну с. Вися Бернатовичу Виктору по отчеству не помню, запряг вместе с ним его коней и подехал к дому станичного Ятвы. Оставив подводу вместе с фирманом Бернатович около дома станичного Ятвы, а сам ушел домой, кто и куда на этой подводе уехал мне не известно. Второй раз тоже в декабре месяце 1944 года ко мне в квартиру пришел Зощук Богдан по отчеству не помню, сообщил мне, что Ятва приказал дать для него т. е. Зощука Богдана одну подводу, где я тоже самое пошел к Бернатовичу приказал подготовить лошадей и ждать пока придет Зощук Богдан, после чего сам я ушел домой кто и куда поехал на этой подводе мне не известно.*

Протокол с моих слов записан правильно и мне прочитан вслух.

[37] Зроблено вставку «Поступить».

Допросил П/оуп. Козовского РО НКГБ
мл. л-т г/б [підпис] *(Горилюк)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8559, арк. 14–15 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 28
Протокол допиту свідка Зволінського Йосипа від 4 березня 1945 року

Протокол допроса

1945 года марта 4 дня г. Збараж

Я, оперуполномоченный ББ Збаражского РОНКВД Курашенко, сего числа допросил в качестве свидетеля гр-на

Зволинского Иосифа Франковича 1929 года рождения, уроженца и жителя хутора Сабошиха Збаражского р-на Тернопольской обл., по нац. поляка, образование 4 кл. б/п, гр. СССР.

За дачу ложных показаний предупрежден по ст. 89 УПК УССР. [підпис Зволінського Й.]

Вопрос: *Расскажите свою автобиографию до 1939 года?*

Ответ: *Я, Зволинский Иосиф Франкович родился в 1929 году на хуторе Сабошиха Збаражского р-на Тернопольской обл. в семье крестьянина единоличника. До 1939 года проживал вместе с отцом окончил 2 класса нач. школы.*

Вопрос: *расскажите следствию где вы проживали и чем занимались в период оккупации немецко-фашистскими войсками территории Збаражского р-на?*

Ответ: *С 1939 года по 1941 г. я учился и окончил 4 класса, а также за период оккупации немецко-фашистскими войсками Збаражского р-на я проживал по месту своего рождения и работал в своем хозяйстве.*

Вопрос: *Чем вы занимались с марта 1944 года по март 1945 года т. е. до дня вашего задержания?*

Ответ: *С приходом Красной Армии в марте м-це 1944 года в Збаражский р-н я проживал на хуторе Сабошиха работал в своем хозяйстве по март м-ц 1945 года т. е. до дня моего задержания.*

Вопрос: *расскажите следствию подробно, когда и при каких обстоятельствах вас вовлекли в банду «УПА»?*

Ответ: *Так в начале <u>декабря м-ца</u> 1944 года ко мне на квартиру пришел неизвестные вооруженный бандит и предложил мне вступить в организацию «ОУН» которая существует на хуторе Сабошиха далее он (неизвестный) мне разъяснил, что моя обязанность в организации «ОУН» будет заключатся <u>в том, что бы сообщать им бандитам на хуторе Сабошиха о наличии сотрудников НКВД, красноармейцев, так как ты поляк и тебе больше будет доверия со стороны Советов.</u> На что я дал согласие, а также неизвестный мне бандит предложил мне <u>вступить в банду «УПА».</u> На что я также*

дал согласие тогда бандит сказал, что оружие получить у сотенного Мешника Василия «Кинжал» по кличке и с этим ушел.

Затем спустя пять дней после того, как побывал у меня неизвестный бандит, когда я дал согласие вступить в организацию «ОУН» и быть в банде «УПА», ко мне на квартиру пришел вторично тот же бандит который был первый раз и цвел с собой на квартиру Лотоцкой Марии. На квартире у Лотоцкой Марии я увидел два бандита, как познее узнал, один был Мешник Василий «Кинжал» из с. Черниховцы — сотенный и Осачук Федор по кличке «Шашка» из с. Черниховцы занимавший посаду у сотни и в подрайоне комендантом службы «СБ». Мешник Василий «Кинжал» обратился ко мне и сказал — поскольку ты дал свое согласие быть в банде «УПА» то ж будешь зачислен бойцом в мою сотню, кличка твоя будет «Лук» и дал автомат.

Вопрос: *будучи в банде «УПА» и действуя в сотне возглавляемой бандитом Мешник Василием по кличке «Кинжал» расскажите следствию где и когда сотня сотенного «Кинжал» участвовала в боях против Красной Армии и какое вы непосредственно принимали участие в них?*

Ответ: *от бандита Лотоцкого Владимира мне стало известно, что сотня бандита «Кинжал» вела бой с сотрудниками НКВД в с. Стегниковцы Велико-Глубоченского р-на результат боя не* […]. *Сам я в этом бою не участвовал так как еще не был зачислен в сотню, а будучи участником сотни мы (бандиты) небольшим отрядом 6-ю человек ходили в село Охримовцы Збаражского района носили шерсть девушкам что бы последние вязали для бандитов светры, рукавицы, носки, а также разведывали нет ли в с. Охримовцы сотрудников НКВД или красноармейцев. В другие села меня бандиты не брали, а сами же ходили очень часто в села Черниховцы, Стегниковцы, Киданцы Збаражского и Велико-Глубочанского районах. А так же я являлся связным у коменданта «СБ» Осачука Федора «Шашка», носил грипсы — естафеты в село Охримовцы до Ренеты Анны — станичной с. Охримовцы.*

Вопрос: *расскажите следствию сколько бандитов числится в сотне сотенного «Кинжал» какое имеет вооружение и где его отдельные группы бандитов скрываются?*

Ответ: *об численности сотни сотенного «Кинжал» мне не известно. Но известно, что небольшими отрядами по 10–15 человек не больше скрываются по селам Черниховцы, Стегниковцы, Охримовцы, Киданцы. Оружие имеют винтовки, автоматы, ручные пулеметы, гранаты, общее количество каждого вида оружия я не знаю.*

Вопрос: *расскажите следствию, кого вы знаете из бандитов по фамилии их кличку и посаду в банде?*

Ответ: *Мне известно, что в сотне сотенного «Кинжал» действуют бандиты: Мешник Василий по кличке «Кинжал» — сотенный 30 лет из с. Черниховцы, Збаражского района, Атаманчук Василий «Зоря» 1923 г. рождения из Охримовец, Збараж. р-на подрайновый по войсковой справе*[38]*, Цибринский Ярослав 1921 г. рождения по кличке «Стрела» подрайновый по войсковой справе, Лотоцкий Владимир 1911 г. рождения из х. Сабошиха Збараж. р-на, рядовой бандит, Осачук Федор 1917 г. рождения из Черниховец по кличке «Шашка» комендант «СБ», Бойко Владимир 1908 г. из Черниховец — убит 20 февраля 1945 года в бою в с. Черниховцах, Гнеинот Ярослав 1921 года рождения из с. Черниховцы, рядовой, Маркович Василий «Сабля» 1922 г. из с. Черниховцы рядовой, Горчица Николай по кличке «Триска» 1918 г. рождения из с. Черниховцы, рядовой бандит.*

Вопрос: *расскажите следствию, что вам известно об деятельности организации «ОУН» действующей в селах Черниховцы, Охримовцы, Киданцы и назовите фамилии, кто является в ней членом?*

Ответ: *об деятельности организации «ОУН» мне известно следующее. Так, в начале декабря м-ца 1944 года состоялось заседание-сборы на которых присутствовали подраяновая «ОУН» — Ренета Анна, Керничная Славка — станичная «ОУН» в с. Черниховцах, Лотоцкая Текля и я, сборы проводил сотенный Мешник Василий «Кинжал» и Осачук Федор «Шашка» комендант «СБ». Мешник и Осачук говорили о том, чтобы члены организации «ОУН» быстрее вязали светры, руковицы, носки для банды «УПА» и налаживании аккуратной работы связных между селами Черниховцы, Охримовцы, Киданцы и* […] *с. Курнику.*

Затем по предложению сотенного «Кинжал» я с заседания ушел. А Ронета Анна, Керничная Славка Лотоцкая Текля остались. Заседание проходило на квартире Лотоцкой Марии на хуторе Сабоших, а также мне известно следующие члены «ОУН», которые являются связными «ОУН» и вязали свитры, рукавицы, носки бандитам:

1. *Цибринская Славка связная в с. Черниховцы, Киданцы, Струивка Збараж. р-на жительница с. Охримовцы.*
2. *Дармограй Анна — шила пагоны для бандитов жительница х. Сабоших Збаражского района.*
3. *Здырка Мария — стоничная с. Охримовцы собирала шерсть по с. Охримовцы поручала членам «ОУН» вязать носки, светры рукавицы.*
4. *Тофель Генка — вязала светры, жительница х. Сабоших Збараж. р-на.*

[38] Вставлено слово «*убит*».

5. *Шумлич Анна связная с. Черниховцы, Киданцы жительница с. Охримовцы Збараж. р-на.*
6. *Гленная Ольга связная с. Охримовцы, Киданцы жительница с. Охримовцы Збараж. р-на.*
7. *Худачек Ольга связная с. Охримовцы, Черниховцы проживает в с Охримовцы.*
8. *Кузик Анна — вязала светры жительница с. Охримовцы.*
9. *Таращук Зоська связная с. Черниховцы, Курники проживает в с. Черниховцы.*
10. *Дзеба Анна — связная с. Черниховцы, Стегниковцы проживает в с. Черниховцы.*
11. *Семчишин Анна — связная с. Черниховцы, Сабоших проживает в с. Охримовцах.*
12. *Козаревич Нина (Ниська) связная с. Черниховцы, Охримовцы проживает в с. Черниховцы.*
13. *Бойка Стефка связная с. Черниховцы, Курники, Стагниковцы проживает в с. Черниховцы.*
14. *Голубишина Ольга вязала светры проживает с. Черниховцах.*
15. *Кузь имя не знаю связная с. Курники, Черниховцы, проживает в с. Курниках.*
16. *Клозь Мария вязала для бандитов рукавицы, светры проживает в с. Черниховцах.*

Остальных в личность знаю, но не знаю фамилий их и где они проживают.

Вопрос: *скажите следствию где вы дели свой автомат и сколько было у вас патрон?*

Ответ: *Так как я только ночью ходил с автоматом поэтому на день я его прятал на чердаке своей хаты, патрон имел 70 штук. Кроме того я имел обрез и к нему 30 патрон.*

Вопрос: *Чем вы желаете дополнить свои показания*

Ответ: *Свои показания я дополнить ничем не могу.*

Протокол с моих слов записан правильно и мне зачитан вслух [підпис Зволінського Й.]

Допросил: оперуполномоченный ББ
Збаражского РО НКВД [підпис] *Курашенко*
Прокурор Збаражского р-на [підпис] */Смирнов/*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 16515, арк. 17–19.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 29
Протокол допиту арештованого Дружбіцького Володимира від 4 березня 1945 року

Протокол допроса арестованного
Дружбицкого Владимира Ильича
от 4 марта 1945 года

Вопрос — *Являетесь ли вы членом «ОУН»? Если да, то с какого времени?*

Ответ — *Членом «ОУН» я не состоял и не состою, а только состоял в банде «упа» с июля м-ца 1944 года до моего ареста 15 февраля 1945 года.*

Вопрос — *Будучи в банде «упа» участвовали ли вы в боях против Красной Армии?*

Ответ — *Находясь в банде «упа» я никогда и ни в каких боях не участвовал, а только снабжал бандитов «упа» и «ОУН» средствами передвижения.*

Вопрос — *Что вас заставило изменить социалистическую родину и встать на путь банды «упа» и выполнять ихнее поручения?*

Ответ — *Изменить социалистическую родину и встать на путь банды «упа» меня составило то обстоятельство, что я, не хотел идти служить в Красную Армию, а потому раз я не пожелал защищать социалистическую родину, я вступил в банду «упа» для ведения вооруженной борьбы против Красной Армии и Советской Власти.*

Вопрос — *Кто из ваших родственников, служит в Красной Армии или в партизанских отрядах?*

Ответ — *в Красной Армии или в партизанских отрядах из моих родственников никто не служил и не служит.*

Вопрос — *Кто из ваших родственников имеет Правительственные награды, «ордена и медали СССР»?*

Ответ — *Из моих родственников Правительственных наград никто не имел и не имеет.*

Протокол с моих слов записан правильно и мне прочитан вслух.

Допросил П/оуп. Козовского РО НКГБ
мл. л-т г/б [підпис] *(Горилюк)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8559, арк. 19–19 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 30
Записка по «вч» щодо арешту у Тернопільській області двох поляків від квітня 1945 року[39]

НАРОДНОМУ КОМИССАРУ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УССР
КОМИССАРУ ГОСБЕЗОПАСНОСТИ 3-го РАНГА
тов. РЯСНОМУ
г. Львов

ЗАПИСКА ПО «ВЧ»

С 10-го по 15-е апреля с/г за контрреволюционные преступления арестовано два поляка, из которых один участник «УПА» и один «фольксдейч».

НАЧАЛЬНИК УНКВД ПО ТЕРНОП. ОБЛ.
ПОЛКОВНИК ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
/САРАЕВ/

« »[40] апреля 1945 г.
город Чортков

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр 48, арк. 8.
Незавірена копія. Машинопис.

[39] Дата документа не вказана. Відповідно до змісту документа його створено не пізніше 10 квітня 1945 р.

[40] Дата відсутня.

Документ № 31
Протокол допиту обвинуваченого Федоровича Войцеха від 1 квітня 1945 року

Протокол допроса
1945 года апреля 1-го дня г. Бучач

Я, следователь ОББ УНКВД Тарнопольской области лейтенант допросил обвиняемого Федорович Войтих Ивановича (установочные данные имеются в деле).

Вопрос: *В предъявленном вам обвинении ст. ст. 54–1 «а», 54–11 УК УССР виновным себя признаете и в чем именно?*

Ответ: *В предъявленном мне обвинении ст. ст. 54–1 «а», 54–11 УК УССР виновным себя признаю полностью и поясняю, что я, Федорович Войтих Иванович, действительно в конце февраля 1945 года вступил в действующую вооруженную банду «УПА», возглавляемую бандитом «Хмель», которая ведет вооруженную борьбу против Советского государства и его Красной армии за создание так называемой Самостийной Украины. В банду «Хмеля» я вступил при следующих обстоятельствах:*

Я проживал совместно с женой и 26 февраля 1945 года меня бандиты встретили на улице в селе Заболотивка Чертковского р-на и забрали меня с собой.

Когда я вступал в банду, со мной разговаривал роевой 1-го роя «Галка» и два с «СБ». После разговора «Галка» предложил вступить в банду на что я дал свое согласие.

Находясь в банде мне «Галка» дал кличку «Май» и вооружил немецкой винтовкой, и как бандит я был в 1-ом рою «Галка» рядовым боевиком.

За время бытности в банде я ничего не делал и военной подготовкой не занимался так как занятий в банде не было.

2-го марта 1945 года когда банда была в с. Дорогочевки Тлустенского р-на, она была окружена, в результате чего завязался бой и в процессе этого боя банда «Хмеля» была разбита и я с оружием в руках был пленен.

В момент боя я находился в хате одного хозяина сам один. Со мной был один по кличке «Шпион» и другой «Месяц», откуда он мне не известно.

Вопрос: *Почему вы не призваны в ряды Красной Армии?*

<u>Ответ</u>: *Я в ряды Красной армии не призван, потому что я был больной и имел отсрочку до июля 1944 года так как меня с мая призывали, а впоследствии я обратно являлся в РВК, но мне тоже дали отсрочку.*

Протокол допроса с моих слов записан верно и мне вслух прочитан, в чем расписываюсь [підпис Федоровича В.]

Допросил следователь ОББ УНКВД
Тарнопольской области
лейтенант [підпис] *Сойкин*

При допросе присутствовал Прокурор Бучачского р-на
юрист 1-го класса
[підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11309, арк. 108–109.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 32
Протокол допиту затриманого Посиняка Володимира від 22 квітня 1945 року

Протокол допроса
/Задержанного/
1945 года, апреля м-ца 22 дня
гор. Борщев.

Я ст. опер. уполн. ОББ Борщевского РО НКВД л-т […] *Никитенко, сего числа допросил задерженного*

Посиняк Владимира Кароливича

1928 г. рождения, уроженец села Слободка Мушкатовская, житель г. Борщева Тернопольской области из крестьян-средняков, боец истребительного батальона Борщевского РО НКВД, поляк, военнообязанный, не судим, холост, гражданин СССР.

За дачу ложных показаний предупрежден по ст. 89 УК УССР.

Показания задерженного

Вопрос: *Против вас следствие располагает данными, что вы являетесь участником бандотряда главаря Дудки Семена. Попирать следствие вам дальше невозможно. Поэтому следствие требует правдивых показаний. Расскажите подробно обстоятельства при которых вы попали в бандотряд главаря Дудки Семена?*

Ответ: *В бандотряд Дудки Семена я попал в декабре м-це, 10 дня 1944 года. Я сейчас расскажу следствию сущую правду и путать следствие больше не буду, ибо это меня не спасет. Я уличен фактом. Дело было так:10 декабря 1944 года я пошел до Худобовича Богдана, отчества не знаю, 1927 г. рождения, украинец. У него убили мать бандиты, он сильно* […] *сейчас злой на бандеровцев. Сейчас он работает в истребительном батальоне РО НКВД. Я пошел к нему для того, чтобы попросить его направить мне* […].

Придя в дом Худобовича Богдана, я последнего дома не застал.

От Худобовича Богдана я пошел до Яцкевича Николая, отчество не знаю, украинец, крупный кулак, имеет свою собственную мельницу в с. […]. *Яцкевич Николай, родственник Дудки Семена, который является бандглаварем. У последнего скрывается Дудка Семен где то в мельнице и его там можно поймать если окружить его мельницу.*

Яцкевич Николай имеет дочь Яцкевич Рузю Николаевну, с которой я был знаком и связан были любовными узами. Поэтому я пошел к нему.

Подходя к дому Яцкевича Николая, из его квартиры выходит бандглаварь Дудка Семен, возрастом лет 49 и ровесник моего отцу,

т.е. 1896 г. рождения. С Дудкой Семеном вышло еще 5 чел., которых я из поздно вечером не мог познать.

Дудка Семен, встретив меня — остановил, спросил меня, что я хожу так поздно по селу, завел меня в комнату к Николаю Яцкевичу, где меня как поляка два раза ударил по лицу. После этого он мне предложил два условия: или я буду работать на пользу бандглаваря или меня как поляка убьют. Я избрал первое условие, согласился работать в пользу бандглаваря отряда. В заключении он мне сказал, таким образом ты будешь моим разведчиком. Будешь ходить в город, наблюдать будешь за дислокацией воинских частей и доносить мне. Кличка твоя будет «Горобец». Приказал мне поступить в истребительный батальон Борщевского РО НКВД с тем расчетом, чтобы я мог работать в таком органе как НКВД и доносить им (Дудке Семену) о том, что делается в органе НКВД. Я на это изъявил свое согласие. Кроме этого он предупредил меня чтобы я об этом не доложил органам НКВД, за что со мною и моими родственниками будет плохо. Потребовал от меня верности к нему. Я сдес же присягнул перед Дудкой Семеном. Моя присяга перед ним состоялась так: Я перед Дудкой Семеном стал на колени сказал: «Я Посиняк Владимир, присягаю перед вами пан Дудка, что вам буду верно и честно служить, вас не выдам. Ничто, в том числе угроза смертью не заставят меня выдать вас пан Дудка». Такова моя присяга была дана главарю бандотряда Дудка Семену.

Вопрос: *— Назовите псевдоним Дудки Семена?*

Ответ: *Главарь бандотряда Дудка Семен имеет кличку «Ябко».*

Вопрос: *Как вы осуществили наказ данный вам бандглаварем Дудкой Семеном в отношении поступления в истребительный батальон Борщевского РО НКВД?*

Ответ: *20 декабря 1944 года я осуществил то, что мне приказал Дудка Семен. Я в это время пошел в Борщевский РО НКВД, подал заявление о приеме в истребительный батальон, где меня зачислили бойцом истребительного батальона.*

Вопрос: *Вы сказали, что с Дудкой Семеном было еще 5 человек, которых вы не опознали. Потом вас завели в дом Яцкевича Николая, где было светло. Скажите, кого вы еще опознали?*

Ответ: *Кроме Дудки Семена я опознал его сына Дудку Николая Семеновича. Остальные были жителями не нашего села, которых я не знаю.*

Вопрос: *Назовите кличку Дудка Николая?*

Ответ: *Кличку Дудки Николая не помню — забыл.*

Вопрос: *Через сколько дней вы встретились с Дудкой Семеном после того как вы стали бойцом истребительного б-на?*

Ответ: *В истребительный батальон Борщевского РО НКВД я поступил 20 декабря 1944 года, а через неделю, т. е. через семь дней, я встре-*

тился с бандглаварем Дудкой Семеном. Дело было так: в воскресенье меня начальник милиции отпустил домой. Я пошел в с. Волковцы к себе домой. Придя в Вольковцы, я пошел к Яцкевичу Николаю, куда вечером пришел Дудка Семен, где у меня состоялась с последним встреча. Дудка Семен меня спросил, сколько человек имеет истребительный батальон при Борщевском РО НКВД. На это я ответил, что истребительный батальон состоит из 50 человек. Ниже я буду приводить вопросы бандглаваря и мои ответы.

Вопрос: Дудка Семен: Сколько винтовок в истребительном батальоне?

Ответ мой: Истребительный батальон Борщевского РО НКВД насчитывает 50 человек.

Вопрос Дудки Семена: Сколько всего винтовок в истребительном батальоне?

Мой ответ: Винтовок, вместе с теми, что есть на складе имеется 150 шт.

Вопрос Дудки Семена: Сколько в НКВД есть пулеметов?

Мой ответ: Всего восем пулеметов.

Вопрос Дудки Семена: Какова охрана города, есть ли в городе дозоры, где они и какие?

Мой ответ: Охрана города есть. Ходят дозоры из 8 человек по главным улицам города. На улице Постывник от леса ходят два человека с пулеметом. По улице РК КП(б)У — 2 чел. с винтовками. По улице расположения РВК ходит два человека, вооруженных автоматом и винтовкой. По улице расположения РО НКВД — 2 чел. с винтовками. Посты находятся в помещении РК КП(б)У один пост из одного[41] *двух человек, пост у РВК из 2х человек, пост у помещения РО НКВД из двух человек. Постов по охране КПЗ — 4 по два человека, кроме этого есть дежурный по КПЗ и его помощник. Кроме этого есть дежурный по РО НКВД, его помощник и рассыльные — бойцы истребительного батальона.*

Вопрос Дудки Семена: Кто стоит на постах, истребители или красноармейцы?

Мой ответ: Каждый пост состоит из одного красноармейца и одного[42] *бойца истребительного батальона. При чем красноармеец является старшим.*

Вопрос Дудки Семена: Где расположено здание РО НКВД?

Мой ответ: По главной улице, где когда-то было помещение суда.

Вопрос Дудки Семена: Кто начальник РО НКВД и где он живет?

Мой ответ: Начальником РО НКВД является майор […], *но фамилию его я не сказал, т.к. к тому времени я по фамилии майора не знал. Живет начальник РО НКВД около РВК, но в каком дому я не знаю.*

Вопрос Дудки Семена: С какой охраной ходит начальник РО НКВД и есть ли вообще его личная охрана?

---

[41] Закреслено автором документа.

[42] У документі чорнильною ручкою написано: «зачеркнутое слово не читать».

Мой ответ: Нач. РО НКВД имеет личную охрану из 4х чел. НКВДистов, вооруженных автоматами.

Вопрос Дудки Семена: Есть ли пост по охране квартиры нач. РО НКВД?

Мой ответ: Есть один пост из 2х чел., при чем вооруженных пулеметом. Домой сопровождают 4 чел., когда он идет с работы.

Вопрос Дудки Семена: Сколько всего есть НКВДистов?

Мой ответ: Я еще не знаю и про это не разузнал еще.

Вот все о чем меня спрашивал Дудка Семен и все то, что мною ему было передано. После встречи Дудка Семен отпустил меня домой, откуда я на другой день пошел на работу в истребительный батальон.

Вопрос: Вы сказали, что Дудка Семен имеет кличку «Ябко». Следствие располагает данными, что он еще имел одну кличку. Назовите ее?

Ответ: Кроме клички «Ябко» Дудка Семен имел кличку «Днестр». Других его кличек я не знаю.

Вопрос: Сколько вы раз встречались с «Днестром» как с главарем бандотряда? Ответ: Всего я с Дудкой Семеном встречался 3 раза.

Вопрос: Расскажите когда и где?

Ответ: Первый раз я встретился с Дудкой Семеном 27/XII-44 г. в дому его родственника Яцкевича Николая.

Второй раз я с ним встретился через 10 дней, т.е. 6го января 1944 года в дому Яцкевича Николая.

Третья встреча с Дудкой Семеном у меня состоялась 15 января 1945 года в дому Яцкевича Николая.

Вопрос: При ваших встречах с Дудкой присутствовал Яцкевич Николай и слышал ли ваш разговор последний?

Ответ: — На двух первых встречах Яцкевич Николай присутствовал и слышал наши разговоры. На третьей встрече его не было, т.к. он куда-то уехал. О моих личных связях с Дудкой Семеном Яцкевич Николай знал хорошо.

Вопрос: Расскажите, что вами было передано бандглаварю Дудке Семену во время второй встречи?

Ответ: При второй встрече Дудка Семен меня спрашивал о том же, что и при первой встрече. Мною также было обо всем сказано. На этот раз он спросил меня, узнал ли я сколько есть НКВДистов. На это я ответил, что есть 4 НКВДиста, но по фамилиям ему я не сказал, т.к. всех я по фамилиям не знаю. На это я ответил что есть нач. НКВД майор, нач. милиции старший лейтенант, нач. ББ, и старший опер. уполномоченный ББ, который в настоящее время ранен, лежит в лекарне (больнице). Спрашивал где эти НКВДисты живут, я ответил что не знаю. На вопрос что делают с задержанными, расстреливают ли их или бьют я ответил, что всех задержан-

ных обо всем спрашивают, но не расстреливают, бьют-ли их я не знаю.

На вопрос Дудки Семена, как можно поймать нач. РО НКВД, я ответил что его можно поймать между домов где он живет, когда выходит на работу или с работы. Для этого нужно сделать засаду на месте жительства нач. РО НКВД, но это сделать трудно, т.к. с ним ходит охрана.

При второй встрече мы коснулись опять количественного состава бойцов истребительного батальона, на что я ответил, что бойцов у нас увеличилось и стало 72 человека, что еще к нам в РО НКВД прибыло 8 пулеметов, всего стало 16 пулеметов, винтовок 200, автоматами вооружены главные начальники и НКВДисты.

На вопрос как выезжают на операцию, я ответил что выезжают все бойцы истребительного б-на, с ними часть Кр-цев. Едут все вместе, но не по одиночке, когда и в какое село мы выезжаем я не знаю, т.к. нам об этом не говорят и знаем лишь тогда, когда мы приезжаем в село.

Вопрос: *Расскажите, что вами было передано главарю бандотряда Дудке Семену во время третьей встречи?*

Ответ: *Во время третьей встречи 15/I-45 г. первым делом был начат разговор о убийстве прокурора, которого убили 14/I-45 г. На это Дудка_Семен сказал, что на одного большевика у нас стало меньше. Мне об этом было Дудке сказано, что майор сказал, что за прокурора пойдет целая банда, но дудка семен сказал, что мы также не одного работника НКВД убили и еще убьем. На каждое действие НКВД мы ответим более жестоко.*

При третьей встрече мною было сказано, что вооруженной силы в Борщеве насчитывается 200 человек, есть 200 винтовок и 16 пулеметов. Что касается охраны города то все остальное без изменений, так мною было и передано.

Вопрос: *Откуда вам известно, что вооружение в РО НКВД именно таково, как вы говорите?*

Ответ: *О наличии вооружения мне известно прежде всего о наличии бойцов в истребительном б-не, при том я несколько раз был в оружейном складе и видел, чего сколько есть из оружия, т.к. мне не однократно приходилось со склада получать оружие и я видел, какое именно оружие находится в складе, и об этом я никого никогда не спрашивал.*

Вопрос: *Расскажите, что вам известно по делу убийства прокурора?*

Ответ: *По делу убийства прокурора мне известно следующее: прокурор Борщевского р-на* ***Чинчик*** *был убит 14/I-45 на переймах. Убийство произведено банд отрядом Дудка Семеном. Это мне известно из третьей встречи с* ***Дудкой Семеном****, который мне сказал, что мои хлопцы вчера убили прокурора и несколько человек воен-*

ных, но сколько он сказал я сейчас не помню. Поэтому я говорю, что возглавил террором ***Дудка Семен****, главарь банд отряда по кличке «Днестр».*

Вопрос: *Назовите лиц, участвовавших убийства прокурора и какой численности была банда?*

Ответ: *Об этом мне не известно, т.к. я не мог быть прямым участником убийства прокурора, а* ***Дудка Семен*** *мне об этом при третьей встрече не рассказал. Поэтому сказать, кто именно был участником убийства прокурора я не знаю, но знаю со слов самого* ***Дудки****, что налетом банды руководил сам* ***Дудка Семен****.*

Вопрос: *Какой численности имеет* ***Дудка Семен*** *банд отряд?*

Ответ: *Сколько человек* ***Дудка Семен*** *имеет в своем бандотряде я не знаю, так как непосредственным участником его банды я не был, и об этом мне* ***Дудка*** *никогда не говорил.*

Вопрос: *Перечислите всех лиц по фамилиям и кличкам, которые находятся в бандотряде главаря* ***Дудка Семена****?*

Ответ: *Мне известны следующие лица бандотряда главаря* ***Дудки Семена****:*

1. ***Дудка Семен****, отчества не знаю, 1896 г. рождения, украинец, судился несколько раз, как при Польше, а также советским судом в 1940 году как украинского националиста. Клички «Днестр» и «Ябко», вооружен автоматом и пистолетом.*
2. *Дудка Николай Семенович, 1926 г. рождения, сын бандглаваря Дудки Семена, при немцах также был бандитом, кличка «Моряк», вооружен автоматом, украинец.*
3. *Матковский Бронислав — 1929 г. рождения, поляк, клички не знаю, чем вооружен так-же не знаю, но он имел карабин.*
4. *Басараба Роман, отчество не знаю, 1928 г. рождения, клички не знаю, вооружен был карабином. Его я лично видел как он ночью шел с тремя вооруженными бандитами в село Слободка Мушкатовская. Сам также был вооружен карабином. Было это 12/I-1945 года.*
5. *Грушка Иван Николаевич, 1928 г. рождения, кличка «Цыбуля», с оружием его я не видел. Сейчас задержан.*
6. *Демчук Янко — 1927 г. рождения, украинец, клички не знаю, чем вооружен так-же не знаю.*
7. *Золотый Славко, 1925 г. рождения, украинец, клички не знаю, вооружен винтовкой.*
8. *Геллер Иван, 1927 г. рождения, клички не знаю, вооружен винтовкой.*
9. *Яворский Петро — 1924 г. рождения, кличка «Марко», вооружен винтовкой. Сейчас задержан.*
10. *Жигальский Иван, 1927 г. рождения, украинец, клички не знаю, вооружен винтовкой. Сейчас задержан.*

11. Тамкив Генька Федоровна, 1928 г. рождения, украинка, разведчица Дудки Семена, клички ее я не знаю.

Других участников бандотряда ***Дудки Семена*** *я не знаю.*

Вопрос: *— Скажите, в бандотряде* ***Дудки Семена*** *есть поляки?*

Ответ: *Да есть, но я знаю только одного* ***Матковского Бронислава****, который находится в бандотряде главаря* ***Дудки Семена****, поэтому он и живет в селе со своими родственниками, тогда как все поляки из села переехали в гор. Борщев.*

Вопрос: *Расскажите, что вам известно о* ***Фищук****?*

Ответ: ***Фищук Василий Дмитр.*** *1927 г. рождения, украинец также является участником бандотряда бандглаваря* ***Дудки Семена****. Клички его я не знаю, чем он был вооружен я не знаю. Сейчас он задержан и содержится в КПЗ.*

Вопрос: *Что вы скажете о леснике вашего села?*

Ответ: *Лесник нашего села* ***Маленик Петро****, как я полагаю так-же состоит в бандотряде* ***Дудки Семена****. О нем мне известен такой факт: в ноябре м-це 1944 года я на своих лошадях ехал село.* ***Маленюк Петро*** *увидел, что у меня хорошая лошадь, пришел вечером к моей конюшне забрал лошадь и уехал. При чем в это время был вооружен карабином. Поэтому я полагаю, что лесник* ***Маленик Петро*** *является участником бандотряда* ***Дудки Семена****. Сейчас он задержан и находится в КПЗ.*

Вопрос: *— Расскажите о замыслах главаря бандотряда* ***Дудки Семена*** *в отношении нападения на помещение Райотдела НКВД?*

Ответ: *— Первая моя встреча с бандглаварем* ***Дудка Семеном*** *у меня состоялась 27 декабря 1944 г. После моей встречи через 4 дня, т.е. 1 января 1945 года* ***Дудка Семен*** *с бандотрядом численностью в 15 человек подошли к городу Борщева, со стороны Борщевского леса, который примыкает к городу, думал произвести нападение на здание РО НКВД с целью освободить из КПЗ всех арестованных и перебить сотрудников РО НКВД. Но в виду того, что в г. Борщев пришли воинские части и была усиленная охрана города в связи с уси новым годом,* ***Дудка Семен*** *с такими малыми отрядом произвести нападение не отважился, вернулся обратно.*

Вторая его попытка нападения главаря бандотряда ***Дудка Семена*** *произошла 12 января 1945 года, т.е. спустя 6 дней после моей второй встречи.*

Дудка Семен, *на этот раз имел отряд численностью 25 человек, но нападение не осуществили в виду того, что воинская часть с операции вернулась в город. Цель нападения: освободить арестованных и перебить всех сотрудников НКВД. Подход к городу осуществлял таким же путем как и первый раз.*

Вопрос: *Из ваших показаний следствие усматривает, что главарь бандотряда **Дудка Семен** хотел нападение произвести в связи с новым годом. Так?*

Ответ: *Да, замысел главаря бандотряда именно был таковым: отметить*[43] *новый 1945 год нападением на КПЗ с тем чтобы освободить арестованных и перебить всех сотрудников НКВД. Но его замысел не осуществился.*

Вопрос: *От кого **Дудка Семен** получал информацию о том, что в г. Борщеве есть воинские части?*

Ответ: *О том, кто информировал **Дудку Семена** первый раз о наличии в городе воинских частей я не знаю, но подозреваю, что **Басараба Роман**, который так-же как и я был бойцом истребительного б-на и является участником бандотряда **Дудки Семена**. 1го января 1945 г. поздно вечером **Басараба Роман** оставил винтовку и побежал на старый Борщев, чтобы предупредить бандглаваря о том, что в городе есть воинская часть, нападение производить опасно. Это я сам видел как он побежал в ту часть города где ожидал его Дудка Семен. Поэтому я говорю что информировал бандглаваря Басараба Роман.*

Второй раз бандглаваря информировал лично я. С Дудкой Семеном я по этому поводу имел условленный знак. 6го января 1945 года воинская часть из села прибыла с операции и находилась в городе. Я побежал за город к опушке леса, сделал два выстрела, что значит опасно, вернись, нападение производить нельзя. Но личной встречи не было с главарем бандотряда Дудкой Семеном.

Вопрос: *Откуда вам известно, что **Дудка Семен** дважды пытался произвести нападение?*

Ответ: *Это мне известно потому, что я лично сам был в данном заговоре по поводу нападения на город с целью освободить арестованных и перебить сотрудников РО НКВД, да и сам бандглаварь **Дудка Семен** мне об этом говорил в момент второй встречи, что он думает произвести нападение на КПЗ с целью освободить арестованных. Правда при первой встрече он также говорил мне, что думает произвести нападение на город, но не сказал какого числа, но в момент второй встречи Дудка сказал мне, что 12/I-45 г. думаю сделать нападение на КПЗ. Сдесь-же мы с ним условились, что в случае опасности, я на окраине города должен произвести два выстрела, что значит, нападение совершать нельзя — опасно.*

Вопрос: *Какое лично вы приняли участие в подготовке злодейского нападения на здание РО НКВД и КПЗ?*

---

[43] У документі ручкою написано: «зачеркнутое не читать».

Ответ: *Прежде всего мною лично **Дудке** было сообщено как-то, о наличии бойцов истребительного б-на, военных, вооружениях как при первых так и вторых, наличии личного состава РО НКВД, как организована система охраны города, помещения РО НКВД и методы охраны КПЗ. Я рассказал где какие посты, их состав и вооружение, указал квартиры сотрудников РО НКВД и пути подхода к городу со стороны леса от старого Борщева, оврагом к помещению РО НКВД. Но в конечном счете нам своего замысла, к сожалению, не удалось осуществить. Таково было мое участие в данном злодеянии.*

Вопрос: *Где сейчас находится **Басараба Роман**?*

Ответ: ***Басараба Роман*** *до 15 апреля работал бойцом истребительного б-на при РО НКВД. 15 апреля 1945 г. в период проведения операции в селе Волковцы убежал в бандотряд **Дудки Семена**. И сейчас находится вместе с последним.*

Вопрос: *Как у вас с главарем бандотряда **Дудка Семеном** осуществлялась связь?*

Ответ: *Связь моя с бандглаварем бандотряда **Дудка Семеном** у меня осуществлялась через **Грушка Ивана Николаевича**, по кличке «Цыбуля», который был разведчиком и связным **Дудки Семена. К**огда я дал присягу **Дудке Семену** то мы с последним условились, что если я получу пакет (штафетку) в которой будет четыре птички «VVVV», значит **Дудка** меня вызывает к себе на разговор. Ответ я обязан дать такой: «VVVVV» — 5 птичек, что значит «приду», а если я не в состоянии прийти по каким либо причинам, я обязан начертить 8 птичек «VVVVVVVV». Так у нас осуществлялась связь. Не взирая на личность, кто бы ко мне не пришел, если мне вручили такой условный знак я обязан явиться к нему и дать условленный ответ.*

*Всего ко мне **Грушка Иван** приходил три раза с такими штафетками. Первый раз **Грушка Иван** мне принес пакетик с условными знаками 26/XII-44 г. на колонию где я жил. Прочитав условное обозначение я дал ответ, что приду через **Грушка Ивана**.*

*Второй раз **Грушка Иван** пришел ко мне 5/I-45 г. от которого я получил вызов к **Дудке**. Дал ответ, что приду, а 6/I-45 г. у меня состоялась встреча с **Дудка Семеном**.*

Третий раз ко мне приходит в гор. Борщев Грушка Иван, через которого я вызвался к Дудке навстречу. Это было 14 января 1945 г. в день убийства прокурора, а 15/I-45 г. у меня состоялась с главарем банд отряда Дудка Семеном встреча.

О чем мы беседовали с Дудкой мною рассказано выше. Так осуществлялась моя связь с главарем банд отряда Дудкой Семеном.

Вопрос: *Вы сказали в своих показаниях, что с Дудкой Семеном встречались три раза. Скажите, встречи в феврале и в марте месяцах с/г у вас были, ~~встречи~~ и вызывал ли вас Дудка Семен?*

Ответ: *Нет. В этих месяцах меня Дудка не вызывал и я на встречи не ходил.*

Вопрос: *Что вами в период встречь со связным Дудка Семеном — Грушка Иваном было передано словестно Дудка Семену?*

Ответ: *В момент всех трех встреч с Грушка Иваном, мною кроме условного обозначения о том, что я приду было передано все то, что я сообщал Дудка Семену при личных встречах, а именно, наличие бойцов и/батальона, воинских частей, их вооружение, об охране города, здания РО НКВД и КПЗ, наличие постов, дозоров их состав и вооружение и как организована охрана города.*

Вопрос: *Расскажите, как была повешена в с. Волковцы гражданка Гарбова?*

Ответ: *Не помню когда, но в этом году главарь банд отряда Дудка Семен со своими бандитами повесил гр-ну Гарбова. Это мне известно от последней встречи с Дудка Семеном, который сказал мне 15/I-45 г., что мы повесили Гарбову за то, что она выдавала нас и такой кары заслужила. Кто именно ее вешал я не знаю. Об этом хорошо знает Грушка Иван, т. к. он в этом деле принимал участие. Это мне известно лично от Грушка Ивана, который рассказал мне, что он был с Дудкой тогда вместе и видел как ее вешали. Других подробностей по случаю убийства Гарбовой я не знаю.*

Вопрос: *Что вам известно про убийство двух работников РК КП(б)У 15 апреля 1945 года Сердюк Ольги и Колчуной Софии?*

Ответ: *Про это мне еще не удалось ничего узнать, т. к. был задержен и в с. Волковцы где их убили я еще не был. Но скажу уверенно, что это дело рук банд главаря Дудки Семена.*

Когда я в момент второй встречи беседовал с Дудка Семеном — 6/I-45 г. он говорил, что в свое село большевиков не пущу, а если и придут, то найдут себе могилу. Поэтому нападение на секретаря Борщевского РК КП(б)У и 2х его сотрудников произвел бандглаварь Дудка Семен.

Протокол мне прочитан и с моих слов записан верно
Роспись: [підпис Посиняка В.]

Допросил:
Ст. Опер. уполн. ОББ Борщевского РО НКВД
л-т г/б [підпис Нікітенка]

гор. Борщев
23 апреля 1945 года

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 13323, арк. 202–224.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 33
Виписка з протоколу допиту Дубінського Михайла від 17 травня 1945 року

Выписка
из протокола допроса Дубинского Михаила Франковича
от 17 мая 1945 года

«…В армию по призыву меня в райвоенкомат я не пошел потому, что боялся на фронт. Кроме того из нашего села многие не пошли в армию, все скрывались, стал скрываться и я.

В марте месяце, ко мне на квартиру пришел односельчанин Шарук Антон и пригласил меня в один нежилой дом. В том доме меня встретили два незнакомых мне бандита, у одного была перевязанная рука, они мне предложили вступить в банду УПА, я боялся их, согласился вступить в банду. Они меня записали и как уже участнику УПА дали псевдо «Богун», после этого, до особого разрешения меня отпустили домой.

13 апреля, в село прибыли войска НКВД, боясь войск, я ушел в лес, где вообще находились люди скрывавшиеся от органов Советской власти. Только я пришел в лес, началась стрельба и все находившиеся в лесу стали разбегаться в разные стороны. Я также присоединился к разбегавшимся и мы вчетвером скрылись в лесу в балке, но нас окружили и арестовали бойцы войск НКВД. Оружия я не имел…

Вопрос: *Кто с вами были еще трое?*

Ответ: *В лесу со мной были: Пастух Иосиф, Домачевский Иосиф, Литвинчук из с. Сидоров и еще один тоже кажется Сидоровский, которого я совершенно не знаю.*

Верно: *следователь следотделения УКГБ УССР по Тернопольской области лейтенант* [підпис] */Пелих/*

Справка: *протокол допроса находится в архивно-уголовном деле № 18992*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12718, т. 2, арк. 204.
Завірена копія. Рукопис.

Документ № 34
Протокол допиту обвинуваченої Жмурко Теклі від 5 червня 1945 року

Протокол допроса

5 июня 1945 года г. Микулинцы.

Я Оперуполномоченный Микулинского РО НКГБ Лейтенант г/безопасности Феонтистов допросил в качестве обвиняемой —

Жмурко Теклю Петровну 1927 года рождения, уроженку и жителя с. Настасова Микулинского р-на Тернопольской области. Полька, б/п, грамотная, гр-ка СССР, не замужняя, не судимая.

Вопрос: *Когда и при каких обстоятельствах Вы была завербована в члены контрреволюционной организации «ОУН» села Настасова?*

Ответ: *<u>В декабре м-це 1944 года вечером</u> в станицу села Настасова (в дом Ракочей Текли) пришла гражданка Канцер Ксения житель с. Настасова и с ней пришел <u>районный проводник «ОУН» «УПА» по кличке «Орленко» — по фамилии Брыкайло</u> с села Луки-Великой, которые вызвали меня и назначили связной до с. Хаток, а <u>Дженджиристую</u> Наталью назначили <u>станичной села Настасова</u>, на что мы оба дали свое согласие и с тех пор выполняли все поручения бандитов.*

Кроме того после нас еще вызвали <u>Гальку Анну Филипповну, которую также</u> завербовали связной до села Чортории[44]. Других лиц мне не известно, которые являлись связными или вообще имели связь с бандитами. Вот и при каких обстоятельствах я была завербована членом «ОУН» села Настасова.

Вопрос: *О чем и кому Вы доносили в село Хатки?*

Ответ: *Связные села Настасова обслуживали три села Юзифовку, Хатки и Чортории. С Юзифовки всегда штафетки носила Жмурко Ольга — арестована — (станичная) и передавала Дженджиристой Наталье — псевдоним «Павка», а она передавала нам, т. е. связным в зависимости на какое село. Иногда и приносили мне лично.*

В Хатки я ходила и днем, и ночью, все штафетки я передавала станичной Канцер Ольге — псевдоним «Мотря» , а в Чорторию носили <u>Пастух Ольги</u> — станичная.

Вопрос: *Кого вы знаете из бандитов, которые посещали село Настасово?*

Ответ: *Мне известны некоторые бандиты, которые посещали село Настасово по псевдонимам, а часть по фамилии; «Мирон» кущевой,*

[44] Йдеться про с. Чорторія. У 1964 році село перейменоване на с. Миролюбівка (Тернопільського р-ну Тернопільської обл.).

который часто приезжал в с. Настасово и проверял станицу — фамилию я не знаю, он с Буцнева[45]*. «Граб», «Волк», «Спи*[…]*», «Повстанец», «Сокол» этих лиц я не знаю. «Олесь» это с села Лука-Великая, Комар Иван Филимонович, занимает должность областного проводника «ОУН», других членов банды как по псевдонимам, а так же по фамилии я не знаю.*

Вопрос: *Вы доносили бандитам «УПА» о нахождении в селе войск, истребков и работников органов Сов. Власти?*

Ответ: *Да, в период нахождения бандитов в селе Настасове, я сообщала о наличии вооруженных групп бандитам.*

Вопрос: *Как часто находились бандиты в с. Настасове?*

Ответ: *Не так часто они были в Настасове так как они боялись бойцов истребительного батальона, да притом возле нашего села нет леса и бежать им некуда при столкновении. Но 1–2 раза в неделю были на протяжении суток двое и снова уходят.*

Вопрос: *Расскажите что вам известно про убийство бандитами заместителя председателя Райисполкома Крупы?*

Ответ: *Примерно в марте м-це 1945 года утром рано приехал Крупа с кучером Землянским Панасом в село Настасово по служебным делам. Я его видела как он проезжал мимо нашего дома. Через несколько времени ко мне приходит связная Галька Анна и спрашивает: кто есть с района? Я ответила Крупа и его кучер Панас. О нахождении бандитов в селе я узнала от Гальки Анны, так как она мне утром об этом рассказала.*

Уже вечером часов в 5 Крупа возвращаясь домой проехал село где я услышала стрельбу, Крупа бросил бричку и убегал от бандитов в село, кучера его забрали вместе с конями живым. А Крупа забежал в дом гр-на села Настасова — фамилии не знаю. Дом бандиты подожгли где и сгорел он.

После пожара я узнала от Гальки Анны, что бандиты возле шоссе устроили засаду на Крупу.

Вопрос: *Сколько было бандитов в то время в селе Настасове?*

Ответ: *Бандитов в то время в селе Настасове было человек 30.*

Вопрос: *В каком направлении они ехали с села?*

Ответ: *Об этом мне неизвестно.*

С моих слов записано правильно и мне прочитано вслух:

[підпис Жмурко Т.]

Допросил: *О/Уполн. Микулинского РО НКГБ*
л-т г/б [підпис Феонтістова]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114, арк. 85–86 зв.
Оригінал. Рукопис.

[45] Йдеться про с. Буцнів.

Документ № 35
Постанова про затримання Федик Станіслави 17 червня 1945 року

Постановление

(о задержании)
17 июня 1945 г.

Я, пом. о/уполном. Микулинского РО НКГБ мл. лейтенант г/безопасности Панченко сего числа задержал

Федик Станиславу Тимофеевну 1924 г. рожд. урож. и жителя с. Чорторыя Микулинецкого р-на, Тернопольской обл.

подозреваемую в преступлении предусмотренном ст. ст. 54-I «А» и 54–11 УК УССР.

Обстоятельства задержания

Федик Станислава на протяжении нескольких месяцев находилась на нелегальном положении скрывалась от органов Сов. власти, изредка появлялась в своей квартире.

17/VI.1945. на рассвете Федик явилась в свою квартиру и была задержана, но при ее задержании, ее мать Федик Анна бросилась на истрибка который задерживал и этим намеривалась задержать истрибка и дать возможность дочери скрыться бегством, которая и бросилась бежать, но истребок начал ее преследовать, требуя остановится но она не остановилась, и только после предупредительного выстрела остановилась, была задержана и доставлена в РО НКГБ.

Пом. о/уполном. Микулинского РО НКГБ
мл. л-т г/безопасности [підпис Панченка]

Согласен Нач. Микулинского РО НКГБ
ст. лейтенант г/б [підпис] *(Сусленко)*

Подпись задержанной [підпис Федик С.]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114, арк. 138.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 36
Виписка з протоколу судового засідання Військового трибуналу військ НКВС Тернопільської області зі свідченнями Дубінського Михайла від 18 липня 1945 року

Выписка
из протокола судебного заседания военного трибунала войск НКВД Тернопольской области от 18 июля 1945 года

Подсудимый Дубинский М.Ф показал: «…Я был зачислен в банду УПА, это я понимал, в марте ко мне пришел Жарук Антон и еще один незнакомый мне человек, которые и позвали меня в дом к Федчишину …. «Роман» не говорил, что записывает меня в банду УПА, он просто записал меня в список, но я понимал, что меня «Роман» записал в банду УПА…

…Кличка мне была дана «Богун».

л. д. 632

Верно: *следователь следотделения УКГБ УССР по Тернопольской области лейтенант* [підпис] */Пелих/*

Справка: *протокол находится в архивно-уголовном деле № 18992*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12718, т. 2, арк. 205. Оригінал. Рукопис.

Документ № 37
Протокол допиту Мурховецького Рудольфа від 20 липня 1945 року

Протокол допроса
1945 года город Заставна июля 20 дня

Начальник Заставнянского райотдела Чечель допросил:

Мурховецкого Рудольфа Иосифовича, 1918 года рождения уроженец города Астрахань, проживал в селе Боян Садогурского р-на. По национальности поляк документов при себе никаких не имеет холост не судимый, б/п.

Будучи предупрежден об ответственности за дачу ложных показаний по ст 89 УК УССР.

Показание Мурховецкий Р. И. дал следующие:

Вопросы: *Расскажите когда в первые вы встретились с украинско-немецкими националистами, где и при каких обстоятельствах?*

Ответ: *В мае м-це 1944 года я шел из лесу до своей сестры в Глубокое, проходя* […] *лес я встретил четырех вооруженных, последние мне предложили сдать свои вещи им распросили кто я и от куда иду, когда я им все о сибе рассказал они предложили мне жити вместе с ними. Отвели они меня в село Жадово, каково района я не знаю, в вели в хату, там я* […] *с ними переночевал, пошли на завтра в горы возле села Шепоть там мня представили «Луговому» у него была банда численностью три сотни. «Луговой» расспросил меня кто я и откуда я рассказал ему, что я поляк и он мне сказал: «ну ничего будеш у нас служить». Я согласился, первоначально послали на кухню. Какие у них были приметы* […]

Яма обставленная камнями на них устанавливали большой котел. В мою обязанность входило рубить скот и сохранять его от порчи. Скот они преобретали грабительством, у крестьян, таким самым путем они добывали себе и другие продукты. Банда распредилялась на сотни: в 1ой сотне сотенной был «Крыга» 2м сотенной был «Буйвир», третей сотни я не знаю я был в сотне «Крыги». Задача наша состояла в том что бы вести борьбу против Советской власти за «Самостийную Украину», вступать в бой с подразделениями Красной Армии, убивать представителей Советской власти и активистов села, методы борьбы: распределили по 20 бандитов назначили старших и послали в разные стороны. Читавшие были «Чумак» «Шугай» «Наливайка» «Корень» эти читавшиеся были в первой группе сотни в которую входил я. Пер-

вый тер-акт при мне был с […] *четой «Наливайкой» в Вижнецком р-не села я не помню, побили много людей. Это было ночью. После этого террористического акта нас всех три сотни принял «Перебыйнос», фамилии я не знаю, фамилии вообще скрывали называли всех по псевдонимам их меняли но я так и остался с псевдонимом «Клищ». По какой причине меняли я не знаю но менять меняли часто. Сотенной «Луговой» вместе со своей сотней перешел на сторону немцев, а я перешел до сотенного «Крыги» вместе со всеми сотнями без «Перебыйнос». Пошли на Ракову, зупинились вернее остановились в лесу там «Перебыйнос» переформировал снова на сотни и на боевки. В Баргумеште*[46] *сожгли большую паровою мельницу* […] *с мельницы забрали для починки себе обуви, и же в Баргумеште ограбили спиртзавод* […] *спирт понапевались все пьяные в* […] *лесе мы пробыли до осени 1944 года. По приказанию «Перебыйноса» мы перешли в село Ново Дрочинец, остановились в самом селе потом, по крестьянам в этом селе с/совете* […] *было. Кормились мы за счет грабежей были в Ново Дрочинцах месяц, не каких терактов мы не проводили, станичной там не было. С Н.Дрочинцев чета пошла в село Михальча там совершили теракт, убили несколько человек и сожгли здание с/совета скорости на нас напала оперативная группа НКВД четырех наших убили, мы пошли в старый Дрочинец там станичной был имя фамилию не знаю псевдоним его был «Василь». Я лично его видел росту среднего лет 35. Сообщил он нам что идут войска мы пошли в* […] *лес «Скрыгун» был там. Фамилию и откуда он я не знаю «Скрыгун» принял со своею четою бой, были убиты и с его стороны и со стороны советского войска. После боя войско ушло мы снова вошли в село Ново Дрочинец Вашковского р-на пробыли мы там около двух месяцев. Прибыл до нас проводник Буковины «Федор» «Перебыйнос» из своей сотни отправил, куда я не знаю. Меня и еще 24 человека «Федор» перешел до боевки вернее до четы «Скрыгуна». «Скрыгун» сформировал две боевки, одной боевкой он руководил сам, а второй «Кыгут» фамилия и откуда он я не знаю. «Скрыгун» начал посылать в разные села уменьшенные боевки по 5–7 человек боевиков для совершенства террористических актов, я лично находился в личной охране «Скрыгуна» вместе со мной были в охране «Скрыгуна»: «Лыско», «Голуб», «Колотило», «Кучери», «Журавель», «Ясный», «Якиль», «Пану», «Фелека».*[47]

Сам «Скрыгун» не куда не ходил гулял по женщинам нас заставлял резать сечку по людях которые нас кормили. Фамилия его лю-

[46] Нині — с. Берегомет.

[47] Текст виділено на лівому полі вертикальною рискою.

бовниц и имен у кого мы рубили сечку я не знаю жили мы в разных хатах фамилии хозяйств не знаю, знаю только где эти хаты могу их показать. В марте м-це с/года «Скрыгун» меня «Лыско» и «Голубя» послал через Пруд в село Шубранец на звязок до «Марты» «Лыско» знал где жила «Марта» привел нас до ней. «Лыско» сказал «Марте» что пора. По решению «Скрыгуна» я должен буду быть в личной охране «Марты». На второй день до «Марты» пришла проводничка «Урися» и мы втроем «Марта» «Урися» и я пошли до села Ваславиц Садогурского р-на[48]*. У Василевицах мы остановились у станичной «Цей» пробыли мы там два дня ночью пошли до села Горошовцы Заставлянского р-на. С нами вместе из села Василевицы шла райовая Заставнянского р-на «Леся» в Горошивцах «Марта» встретилась со станичной девушка среднего росту на лице красная* […]. *Последняя нас связала с «Юрасим». Последний вместе со своими «боевиками» размещался по хатах возле леса численностью его банда была в 30 человек. Нас меня вместе с «Мартою» «Лесей» и «Урисей» поместили в отдельной хате не подалеку от раскварированой банды «Юрася» пробыли мы там два дня, на первый день совершили убийство председателя с/совета села Боянчук…*

[…]

ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 5(Р), спр. 5505, арк. 9–10 зв.
Оригінал. Рукопис.

[48] Йдеться про с. Васловівці, Чернівецький район.

Документ № 38
Протокол додаткового допиту Павлик Марії від 25 липня 1945 року

Копия

ПРОТОКОЛ

Дополнительного допроса ПАВЛЫК Марии Дмитриевны

От 25 июня 1945 года

Вопрос: Расскажите Вашу автобиографию?

Ответ: Я родилась в 1920 году в с. Бандрив-народный[49], Устрико-Долинского района, Дрогобычской области. Родители мои — мать полька по национальности, отец украинец, оба они были учителями в низших школах. Приблизительно в 1931 году я переехала учиться в г. Перемышль в гимназию. В 1935 году примерно туда же приехали и родители. Отец умер в 1942 году в Перемышле. Мать переехала в с. Бандрив, где проживает до сих пор. Брат мой ПЕЛЕНСКИЙ Владимир Дмитриевич из Перемышля выехал вглубь Польши и где он живет не знаю. Теперь при матери никого нет. Живет со средств, получаемых от продажи вещей. Оформляется на пенсию. Я закончила гимназию в Перемышле в 1939 году. В 1940 году вышла замуж за жителя г. Перемышля ПАВЛЫК Владимира Ивановича.

Вопрос: Расскажите подробно, что Вам известно о принадлежности Вашего мужа ПАВЛЫКА Владимира Ивановича к контрреволюционной организации украинско-немецких националистов «ОУН»–«УПА» и о его практической деятельности?

Ответ: Проживая в Перемышле еще в 1937 году, когда мой теперешний муж ПАВЛЫК Владимир Иванович, только начал ухаживать за мной, я знала, что он состоит членом организации «ОУН». В эту организацию он по-видимому был втянут своим тогдашним товарищем ШУМАЛДА, которого по-уличному называли «КОБУСЬ». Вместе с ним состояла еще группа лиц, из числа учащихся украинской молодежи, в частности помню некоего по фамилии МИКЫТА.

Эта организация проводила пропагандистскую работу, распространяла националистическую литературу. В частности мне ПАВЛЫК В.И. тогда уже давал читать националистическую литературу.

В 1938 году летом эта националистическая организация была предана польским властям. Начались аресты. В связи с этим в том же 1938 году ПАВЛЫК В.И. нелегально нарушил границу из Польши в Германию и остался там на жительство.

[49] Йдеться про с. Бандрів (Бандрів Народний).

В 1939 году, когда немцы оккупировали Польшу, ПАВЛЫК вернулся в г. Перемышль, оккупированный немцами /район города «Засяном»/, где проживали его родители и я со своими родителями. Был он одет в форме лейтенанта войск Германской армии по охране заводов. Он рассказал мне, что находится в районе г. Сталева-Воля, охраняет заводы. Из Перемышля он снова вернулся в Сталеву-Волю. В 1940 году он приехал снова в Перемышль, пробыл несколько дней, мы тогда женились, после чего я поехала на несколько дней вместе с ним в г. Сталева-Воля. Там я видела, что в подчинении у ПАВЛЫКА находилось 25 солдат, охраняющих завод. Я вернулась обратно в Перемышль, а мой муж ПАВЛЫК В.И. остался там продолжать службу. В 1941 году, после начала войны Германией с СССР, ПАВЛЫК В.И. прибыл в Перемышль в форме рядового солдата немецкой армии. Он рассказал тогда, что перед началом войны был взят из охраны завода в лагерь, где проходил специальное обучение. Пробыв недолго в Перемышле он последовал далее на восток за своей частью. Знаю, что он находился во Львове и других городах, точно каких не знаю.

В том же 1941 году его вместе с другими украинцами, немцы из части вывезли в какой-то лагерь, там их разоружили, содержали под арестом. Причины этому мне неизвестны.

Через некоторый период времени, ПАВЛЫК был немцами переведен из лагеря в какой-то город под Берлин, зачислили его в часть, которая кажется именовалась «Нахтигаль».

Это мне известно по письмам, которые я тогда получала от мужа — ПАВЛЫКА. Тогда же он прислал мне фотоснимок, одет он был в немецкую форму. Оттуда он был направлен вместе со своей частью в Белоруссию, для борьбы с партизанами. В этой части он был в качестве командира. Сколько людей было у него в подчинении точно не знаю.

В ноябре месяце 1942 года умер в г. Перемышле мой отец. В связи с этим в отпуск ко мне приехал мой муж, который прожить в Перемышле должен был несколько дней. Во время отпуска он узнал, что в части где он служил немцы потребовали от украинцев подписки, что они будут служить до конца войны, но так как украинцы такой подписки дать не хотели, то немцы эту часть расформировали, арестовали офицеров и подофицеров, а солдат перевели в другие части. Не желая быть арестованным, ПАВЛЫК В.И. через одного отпускника отослал свое обмундирование и пистолет командованию, а сам забрал меня и ребенка, уехал в с. Синява, Ярославской волости, где его никто не знал. Там ему удалось зарегистрироваться. Прожили мы больше года. Там он работал в кооперации.

Ввиду того, что тут началась мобилизация в дивизию «СС-Галичина», ПАВЛЫКУ предложили проводить пропаганду о вступлении в эту дивизию. Он не хотел этого, да кроме того боялся, что и ему придется поступить в эту дивизию, поэтому снова мы всей семьей уехали в Перемышль, а через несколько дней во Львов. Сюда мы прибыли уже к концу 1943 года. Проживали без прописки, работали в фотографии. Жили мы на квартире у моего брата ПЕЛЕНСКОГО, ныне проживающего в г. Перемышле /Польша/.

В 1944 году июле месяце мы решили переехать на жительство в с. Бандрив, где я родилась и где проживала уже моя мать. Это вызывалось тем, что Красная Армия приближалась и ПАВЛЫК боялся, что о его службе в немецкой армии станет известно советским органам и он будет арестован.

В пути на Бандрив мы остановились в с. Трийца, Перемышльского района /Польша/. Здесь, как и в соседних селах, тогда находилось руководство «ОУН» Перемышльской области и «УПА».

ПАВЛЫК установил с ними связь и начал активно работать по войсковой линии имея отношение к вооруженным бандам «УПА». В лицо я знала и видела многих руководителей «ОУН»–«УПА», их связных-девушек, но по псевдонимам и фамилиям помню только тех, кто больше всего сталкивался по работе с моим мужем ПАВЛЫКОМ, это некий «ПАВУК», ЧЕРНИЙ и мой муж — ПАВЛЫК занимались в «УПА» военными вопросами «УПА» на территории Перемышльской области. Конкретно, что они делали не знаю. Мне например известно, что подчиненные им банды, недалеко от с. Трийца, в районе села Ямна вели бой с частями Красной Армии, но мой муж в это время как раз был дома и чистил сапоги.

Оставаться в Трийцах было опасно, Красная Армия наступала, или уже освободила эти районы и мой муж ПАВЛЫК решил переменить местожительство дабы не быть арестованным органами соввласти или советским командованием.

Таким образом мы покинули Трийцы и переехали в с. Галивка, следуя через пункты Арламов, Добромиль, Устрики-Дальний. В с. Галивка прожили у местного крестьянина около месяца, оттуда переехали в Рипяно[50]. Здесь мы прожили у местного крестьянина около месяца, оттуда переехали в Рипяно. Здесь мы прожили с осени 1944 года до марта месяца 1945 года. Муж мой устроился в школе в качестве учителя.

Как в Галивке, так и в Рыпяне мой муж ПАВЛЫК Владимир Иванович искал по своей инициативе связь с руководством «ОУН»–«УПА», устанавливал связь с отдельными бандами, опе-

[50] Йдеться про с. Ріп'яне.

рировавшими на территории Стрилковского района. Так, в Галовке он имел связь с одним мне неизвестным мужчиной средних лет, черный, который дважды приходил к мужу по делам «УПА».

В с. Рипяна к нему верхом приезжал один неизвестный, приходили 2 девушки, через которых он имел связь с одним руководителем по линии «УПА», но какого масштаба не знаю, имевшим псевдоним «БУРЛАЙ». Приходил также к нему какой-то войсковик. Знаю также, что муж ПАВЛЫК В.И. имел личную встречу с названным выше «БУРЛАЕМ» в районе с. Бабино.

О каких конкретно вопросах разговаривал и в чем выражалась его деятельность, кроме перечисленного, сказать не могу, не знаю[51], что связи с руководством «ОУН»–«УПА», с кем он хотел связь установить он не достиг.

В марте месяце 1945 года ПАВЛЫК Владимир Иванович был переведен на работу в с. Стрилки, того же района. В феврале месяце 1945 года накануне переезда в с. Стрилки, я выезжала в г. Львов, на лечение. Останавливалась на квартире у родственницы ПАЛЕНСКОЙ Наталки, проживающей по ул. Курковой, номер дома не помню, в г. Львове.

Однажды, за время нахождения у них, ПОЛЕНСКАЯ Наталка и ее сестра Ольга ПОЛЕНСКАЯ повели меня к своей знакомой некой Вере, фамилии не знаю, для гадания. Находясь у Веры, я видела там еще 3 или 4 девушек, находящихся на квартире у нее.

Вера занималась спиритизмом, после чего внимательно, посмотрела на меня и заявила, что она где-то меня видела. Больше она мне ничего не сказала, но у меня осталось впечатление, что она меня видела в с. Трийца, т. е. там, где тогда находилось обл. руководство «ОУН».

Я вернулась обратно домой и рассказала о Вере своему мужу ПАВЛЫКУ В.И., который расспросил ее приметы и тоже высказал мнение, что она была среди связниц областного провода «ОУН»–«УПА».

Приблизительно через месяц в Стрилковском районе началась мобилизация старших возрастов в красную армию. Мой муж ПАВЛЫК, являясь врагом советской власти, не желал идти в Красную Армию и он решил через Веру связаться с центром «ОУН»–«УПА». Поэтому он меня направил для переговоров с Верой выяснить сможет ли она связаться с этим проводом и получить для моего мужа указания о дальнейшей работе.

Я выехала во Львов и посетила ее на дому вдень приезда. Ей я передала просьбу мужа, чтобы она дала ему связь «до горы», т. е. к

[51] Помилково, має бути «но знаю».

центру, в частности к некоему «ШЕЛЕСТУ», при этом я назвала ей псевдоним мужа «ИРКА», который мне был известен давно. Вера заявила, что связь сумеет установить и для окончательного ответа решено было, что я должна заехать примерно через неделю. В тот же день я убыла обратно домой.

В мае месяце 1945 года я вместе с мужем, во время каникул приехала во Львов. Здесь я ему описала как попасть к Вере и он отправился к ней. О чем он говорил с ней точно не знаю. Вернее знаю, что разговор шел о том, чтобы она дала ему связь к краевому центру «ОУН»–«УПА», но тогда он результатов не имел. В конце июня месяца 1945 года ПАВЛЫК В.И. вторично поехал во Львов, снова несколько раз посетил Веру, ее не заставал дома. Потом ему удалось в это же время с ней один раз увидиться, но, как он заявил мне по приезде, она ему ответила, что те которых она спрашивала его «ИРКУ» не знают. В заключении мой муж заявил о Вере, что она создает о себе видимость, что больше знает, чем на самом деле знает. Больше я не знаю ничего о деятельности по линии «ОУН»–«УПА» моего мужа ПАВЛЫКА В.И.

Вопрос: Какие псевдонимы имел Ваш муж ПАВЛЫК Владимир Иванович?

Ответ: Мой муж ПАВЛЫК Владимир Иванович по линии «ОУН»–«УПА» имел псевдо «ИРКА» и «ПИК».

Вопрос: Назовите приметы Веры, жительницы г. Львова, которая должна была установить связь с руководством «ОУН»?

Ответ: Вера — женщина лет 30, среднего роста, лицо несколько удлиненное, блондинка, носила косы.

Вопрос: Следствию непонятно, как могли Вы и Ваш муж ПАВЛЫК В.И. обратиться к неизвестной женщине — Вере о связи с «ОУН»–«УПА» и еще руководством, не зная, как Вы утверждаете, имеет ли она связь с этим руководством и не имея к ней пароля?

Ответ: Это показывается нелогичным, но именно так оно и было, ибо Вера заявила, что она меня где-то видела. Мне тоже казалось, что я ее видела в с. Трийца. Кроме того когда я описала приметы Веры своему мужу, то и он подтвердил, что такая женщина в с. Трийца работала по линии «ОУН»–«УПА». Все это привело к мысли, что если она была при руководстве в Трийцах, а сейчас проживает во Львове, то наверное имеет связь с руководством сейчас.

Вопрос: Следствие располагает данными, что Вы имели намерение выехать легально в Польшу. Так ли это?

Ответ: Да, это именно так. В г. Самбор я оформляла документы на выезд в Польшу. Муж мой, боясь ответственности перед сов. властью решил установить связь с подпольем «ОУН»–«УПА» и уйти в подполье, если бы ему удалось, то он нелегально должен был уйти в Польшу. Если нет, то ушел бы в леса.

Вопрос: Из Ваших показаний видно, что Вы были в курсе борьбы Вашего мужа ПАВЛЫКА Владимира Ивановича и других «ОУН»овцев и «УПА»вцев с сов. властью и оказывали им содействие в этой борьбе, признаете ли Вы себя виновной в этом?

Ответ: Да, в этом виновной себя признаю. Несмотря на то, что я по документам значусь полькой, но фактически я украинка по национальности. Муж мой ПАВЛЫК Владимир Иванович все время воспитывал меня в националистическом духе, поэтому я и оказывала ему содействие в борьбе с сов. властью. Другим «ОУН»овцам я оказывала помощь тем, что принимала их у себя на квартире, когда они приходили по делам к мужу и кормила их.

Вопрос: Знаете ли Вы название улицы, где проживает Вера?

Ответ: Название улицы не знаю, но она расположена между улицами Францишковской и Лычаковской, номер дома не знаю. Живет она на втором этаже. Выйдя на верх, повернуть немного на лево, входят в переднюю, а оттуда в комнату — расположение мебели не помню.

Протокол мне зачитан, записан правильно, в чем расписываюсь.

М. ПАВЛЫК

Допросил: Начальник 1 отделения 5 отдела
УПВ НКВД УО Майор – МЕСИОНЖИК

Копия верна: [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 75195, арк. 153–155.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 39
Протокол додаткового допиту Павлик Марії від 26 липня 1945 року

ПРОТОКОЛ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ДОПРОСА

Гр-ки ПАВЛЫК Марии Дмитриевны от 26.7.45 г.

Вопрос: Перечислите Ваших близких знакомых, проживающих в гор. Перемышль?

Ответ: Из близких знакомых, проживающих в гор. Перемышль, я имею гр-ку КОСТЕРКЕВИЧ Елена, 35 лет, по национальности полька, образование среднее, проживает по ул. 3 мая, дом № 150, имеет свой магазин, где продает различные хлебные изделия. Муж ее, КОСТЕРКЕВИЧ Станислав, отчество неизвестно, якобы арестован гестапо, судьба его неизвестна. К Елене я часто заходила на квартиру, а также и она ко мне, проживали мы на одной улице — являемся соседями.

Других знакомых в Перемышле я не имею, знаю многих жителей этого города, также и меня знают, но близких взаимоотношений с ними у меня не было.

Мои показания мне прочитаны, с моих слов записаны правильно.

М. ПАВЛЫК

Допросил: ст. пом. нач. 1 отд. 5 отдела
капитан – ПЛОХУТА

Верно: ст. пом. нач. 3/5 отд
Ст. лейтенант [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 75195, арк. 157.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 40
Протокол допиту свідка Федик Івана від 31 липня 1945 року

Протокол допроса

31 июля 1945 г.

Я, пом. о/уполном. Микулинского РО НКГБ мл. лейтенант г/безопасности Панченко допросил в качестве свидетеля

Федик Ивана Стефанович, 1893 г. р., уроженца и жителя с. Чорторыя Микулинецкого р-на, Тернопольской обл. украинца. б/партийного, грамотного, гр-во СССР, женатого.

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупрежден. [підпис Федика І.]

Вопрос: *Знаете Вы Федик Станиславу Тимофеевну и какие у вас с ней взаимоотношения*

Ответ: *Федик Станиславу я знаю хорошо как односельчанина, взаимоотношения с ней нормальные.*

Вопрос: *Какая национальность у Федик Станиславы?*

Ответ: *Как определяется законом, что дочь по национальности матери, а сыновья по национальности отца, поэтому и Станислава так же имела национальность полька.*

Но однако еще за панской Польши вся семья Федик посещала украинскую читальню, украинскую церковь, даже польский ксендз приходил к ним домой и ругал за то что они отреклись от польской национальности и не посещали польский костел, а посещают украинскую церковь.

После этого вся семья Федик начали считать себя украинцами, в том числе и Станислава.

Ее отец и два брата по национальности украинцы.

Записано верно и ему прочитано. [підпис Федика І.]

Допросил: *Пом. о/уполном. Микулинского РО НКГБ мл. л-т г/безопасности* [підпис Панченка]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114, арк. 154.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 41
Протокол допиту свідка Теслицького Петра від 31 липня 1945 року

Протокол допроса

31 июля 1945 г.

Я, пом. о/уполном. Микулинского РО НКГБ мл. лейтенант г/безопасности Панченко допросил в качестве свидетеля

Теслицкого Петра Ивановича, 1897 г. р., уроженца и жителя с. Чорторыя Микулинецкого р-на, Тернопольской обл. украинца, б/партийного, грамотного, гр-во СССР, женатого, несудимого.

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупрежден. [підпис Теслицького П.]

Вопрос: *По какой национальности была Федик Станислава Ивановна?*

Ответ: *Отец и братья ее были по национальности украинцы, а мать и она по национальности полька, но однако начиная примерно с 1937–1938 г. г. никто из них себя поляками не считал, посещали украинскую читальню, а также украинскую церковь, все стали считать себя украинцами, однако существовавшего ранее закона все дочери писались по национальности матери, а мать ее была полька, поэтому и Станислава также полька, но она себя полькой не считала.*

Записано с моих слов верно и мне вслух прочитано. [підпис Теслицького П.]

Допросил: Пом. о/уполном. Микулинского РО НКГБ мл. л-т г/безопасности [підпис Панченка]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 7114, арк. 155.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 42
Протокол допиту обвинуваченого Сушка Станіслава від початку серпня 1945 року

Протокол допроса

1945 г.

Я опер. Уполномоченный Вишневецкого РО НКВД Огурцов сего числа допросил в качестве обвиняемого по ст. ст. 54–1-А и 54–11 УК УССР.

Сушка Станислава Казимировича рождения 1892 года, уроженец с. Ситовичы Ковельской области, житель с. Орехивчик Подкаменского р-на, Львовской области, из крестьян, поляк, не грамотный, гр-нин СССР, ранее со слов не судимый.

Вопрос: *Вам зачитано постановление о предъявлении обвинения по ст. ст. 54-1-А и 54–11 УК УССР, понятно ли Вам в чем Вы обвиняетесь.*

Ответ: *зачитанное постановление о предъявлении обвинения по ст. ст. 54-1-А и 54–11 УК УССР для меня понятна.*

Вопрос: *Признаете ли Вы себя виновным в предъявленном Вам обвинении, в том, что Вы будучи враждебно настроен к Советской Власти, изменив Родине в марте месяце 1945 года добровольно вступил в действующую вооруженную банду «СБ» возглавляемую комендантом «Садовой», исполняя обязанности господарчого под кличкой «Бас» проводил свою контрреволюционную деятельность против Советской Власти.*

Ответ: *<u>В предъявленном мне обвинении по ст. ст. 54–1-А и 54–11 УК УССР виновным себя признаю полностью:</u>*

В марте месяце 1945, изменив родине добровольно вступил в организацию украинских националистов в банду «СБ» возглавляемую главарем «Садовой», где проводил враждебную деятельность к Совесткой власти. Вступив в банду «СБ» «Садовой» я был назначен господарчим банды. <u>Бандиты банды «СБ», неоднократно меня брали с собой и мы ездили по селам собирать продукты питания для банды «Садовой». Таких случаев, что я ездил с бандитами за продуктами всего было лишь три раза.</u>

Вопрос: *Скажите, Сушко какой Вы имели псевдоним, будучи господарчим банды «СБ»?*

Ответ: *<u>Как господарчий банды «СБ» «Садовой» я имел псевдоним «Бас».</u>*

Вопрос: *Имели ли Вы всебя на вооружении какое либо оружие?*

Ответ: *Бандиты банды «СБ», назначив меня господарчим оружие мне не выдавали и у себя на вооружении я ничего не имел.*

Вопос: *Чем Вы желаете дополнить свои показания по существу заданных Вам вопросов?*

Ответ: *По существу заданных Вам мне вопросов дополнить ничем не могу, записано с моих слов верно, мне прочитано вслух, в чем и расписываюсь.*

не грамотный.

Опер. Уполномоченный Вишневецкого РО НКВД
[підпис] *(Огурцов)*

Читал Позий

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 16313, арк. 47–47 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 43
Протокол допиту обвинуваченої Павлик Марії від 7 серпня 1945 року

Копия

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

К делу №_____

1945 года августа месяца 7 дня, Я, ст. пом. нач. 3 отделения 5 отдела УПВ НКВД Украинского округа ст. лейтенант — РУБЦОВ допросил в качестве обвиняемой –

ПАВЛЫК Мария Дмитриевна, 1920 года рождения, уроженка с. Бандрив Устрикодолинского района Дрогобычской области, местожительство — с. Стрилки Стрилковского района, Дбогобычской области, полька, гражданка Польши, паспорта не имеет, учительница неполной средней школы в селе Стрилки, из служащих, служащая. Состав семьи: — муж ПАВЛЫК Владимир Иванович, 1915 года рождения. Сын ПАВЛЫК Игорь Владимирович 1941 года рождения, образование среднее, беспартийная, ранее в партиях не состояла.

Показания обвиняемой ПАВЛЫК Марии Дмитриевны от 7 августа 1945 года.

Вопрос: Вам пред'явлено обвинение по ст. ст. 20, 54–2, 54–11 УК УССР, признаете ли Вы себя виновной в предъявленном Вам обвинении?

Ответ: Да, в пред'явленом мне обвинении виновной себя я признаю, в том, что я знала об участии своего мужа ПАВЛЫК Владимира Ивановича в контрреволюционной националистической организации, однако я этому не противоречила, а наоборот оказывала ему в работе содействие. Нашу квартиру неоднократно посещали неизвестные мне лица, связанные с моим мужем по совместной работе в «УПА», я этому посещению не возражала. В феврале месяце 1945 года случайно встретилась с некой Верой, о которой рассказала своему мужу ПАВЛЫК Владимиру, который через эту Веру пытался установить связь с руководством националистической организацией, я также содействовала через Веру в установлении связи мужа с руководством «ОУН».

Вопрос: Уточните Вашу национальность и гражданство?

Ответ: По национальности я полька и гражданка Польши, но документов о польском гражданстве не имею.

Вопрос: Что Вы еще можете добавить к своим показаниям?

Ответ: Больше следствию показать ничего не могу.

Допрос окончен.

Протокол с моих слов записан верно, мне прочитан, в чем и расписываюсь.

М. ПАВЛЫК

Допросил: Ст. ПНО–3/5 отдела УПВ НКВД УО
Ст. лейтенант – Рубцов

Копия верна: [підпис нерозбірливий]

Отп. 4 экз.
Лш.

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 75195, арк. 176.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 44
Характеристика на Кугаєвську Ольгу від початку вересня 1945 року[52]

Характеристика

Дана Онутскою с. р. на гром-ку Кугаєвську Ольгу Антонівну, 1928 р. уроженець і мешканець села Онут, Заставнянського району, Черновицької області. Из крестьян середняков, не замужняя, грамотна безпартийна, ~~украинка~~[53]*, гром. СССР і занималась сільско-господарством. До мироприятей відносилася вороже. Від місяця априля 1945 р нахидилась в нелигальнім положеню і скривалася позамежами села Онут, в Галичині.*

В місяцю юлію арештована органами НКГБ. В рядах Черв. Армії не має нікого.

Голова с. р. Ковалюк Д.Н.
Секретар Костинюк М.Т

На документі відтиск печатки «Заставнянський Районний Виконавчий Комітет Чернівецької області».

ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6 (Р), спр. 1670, арк. 84.
Оригінал. Рукопис.

[52] Датується за суміжними документами.
[53] Перекреслено автором і зверху написано «полька».

Документ № 45
Протокол допиту обвинуваченої Вітер Олени від 12 жовтня 1945 року

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА К ДЕЛУ №_____

Допрос начат «*12*» *октября* 1945 г. в «*20*» час «*00*» мин.
окончен «__»_____ 194 г. в «___» час «____» мин.

Я, Нач. 4 от-ия 2 отдела УНКГБ старший лейтенант Дробахин допросил в качестве *обвиняемой*

(должность, наименование органа, фамилия)

1. Фамилия, имя, отчество *Витер Елену Васильевну*
2. Год рожд. *1904* 3. Место рожд. *с. Миклашев Львовского р-на*
4. Адрес *г. Львов, Убог № 4 (монастирь).*
5. Парт. *б/п* года. 6. Национ. *украинка* 7. Гражд. *СССР*
8. Паспорт или др. документы *нет*

(№ паспорта, № серии, когда и кем выдан)

9. Образование *среднее. Окончила женскую гимназию в г. Львове*

(когда и где учился, что закончил)

10. Профессия и специальность *Игуменья монастырь «Студитов»*
11. Род занятий *служитель культа*

(место службы и должность)

12. Состав семьи *нет*

(указать степень родства, фамилии, имена, отчества, адреса и род занятий)

13. Социальное происхождение *из крестьян*
14. Обществ. и политич. деятельность в прошлом
15. Правительственные награды *нет*
16. Военное или специальное звание *нет*
17. Отношение к воинской повинности –
18. Участие в Отечественной войне *не принимала*
19. Имеет ли ранения и контузии *нет*
20. Был ли на территории, оккупированной противником *с 1941 г. по 1944 г. в Львовской области в монастере.*
21. Участвовал ли в бандах, антисоветских организациях и восстаниях (где, когда)
22. Судимости *В 1940 г. судилась за принадлежность к организации украинских националистов. Была освобождена из под стражи.*

(кем, когда, за что и на сколько осужден)

Показания обвиняемого (свидетеля) *Ветер Елены Васильевны об ответственности за дачу неправдивых показаний предупреждена по ст. 89 УК УССР*

Вопрос: — *Расскажите вашу автобиографию?*

Ответ: — *Родилась в с. Миклашове Львовского р-на Львовской области в 1904 г. в семье профессора гимназии Витер Василия. Мать Витер Мария — Роняшская по национальности полька, профессор истории и географии. Отец умер в 1921 году, а мать проживает и сейчас в г. Познань (Польша).*

Продолжение показания обвиняемого (свидетеля) *Ветер Елены Васильевны*

Я воспитывалась у отца до его смерти. 1922 г. вступила в монастырь по своему желанию. Замужем не была.

С 1922 г. по 1939 г. проживала в монастыре в с. Яхторове[54] *Перемышлянского р-на Львовской области. С 1939 г. проживала по день ареста в г. Львове в монастыре студитов. С 1932 г. была назначена игуменьей вначале в монастыре в с. Яхторове а позже в г. Львове в монастыре студитов по ул. Убог № 4.*

Вопрос: — *Подвергались ли Вы аресту органами Сов. власти.*

Ответ: — *В 1940 г. в июле м-це была арестована органами НКВД и просидела один год. В 1941 г. была освобождена. Арестована была по делу священника Чемеринского и некой Лермер. Их и меня арестовали за националистическую деятельность, но потом меня оправдали.*

Вопрос: — *Когда Вы начали свою деятельность в связи с националистами действуя против Сов. власти.*

Ответ: — *В националистическом духе вначале я еще воспитывалась с малых лет своим отцом. С 1917 года когда было создано Сов. государство я уже была студенткой и мое воспитание продолжалось в женской гимназии уже не только в националистическом духе но и вопрос националистический был связан с воспитанием против Советской власти.*

Вопрос: — *Какое конкретно вы принимали участие в деятельности организации украинских националистов.*

Ответ: — *Членом какой либо организации украинских националистов я не была. Но будучи националистически настроенной и разделяя полностью их мнение о создании «Самостийной» Украины я оказывала им помощь. В начале еще за времен Польши в 1930–1939 г. я как игуменья монастыря в с. Яхтарове возглавила работу помощь заключенным в то время за националистическую деятельность.*

По моему указанию в селах Перемышлянского р-на собирались деньги и передавались в г. Львов для заключенных националистов. В монастыре воспитывали их детей.[55]

С переездом в г. Львов в 1939 г. в период немецкой оккупации моя помощь украинским националистам временно прекратилась, т. к.

---

[54] Нині — с. Якторів Золочівського району.

[55] Цей та наступний абзац виділені двома вертикальними лініями на лівому полі документа.

я в 1940 г. была арестована и меня подозревали что я якобы предала известных мне украинских националистов НКВД.

Но в 1943 году когда ОУН и УПА активизировали свою деятельность я так же оказывала им помощь в борьбе против Сов. власти за создание «Самостийной» Украины.

Вопрос: *В чем конкретно была оказана вами помощь ОУН и УПА.*

Ответ: *— В августе м-це 1944 г. в г. Львов ко мне в монастырь явился впервые житель с. Яхторов Городецкий Владимир из УПА и предложил мне дать две сестры — медицинских в УПА. Я ему отказала в этом. Городецкий в УПА работал заместителем коменданта «СБ». Не договорившись со мной он ушел.*

После Городецкого приходил примерно два—три раза Кравчишин комендант СБ, который сейчас проживает в г. Львове на […] *(точного адреса я не знаю).*[56] *Живет он под другой фамилией которую я так же не знаю. Кравчишин просил устроить его доч четырех лет в монастырь. Его доч*[57] *мы направили в с. Яхторове в монастырь.*

Приходил ко мне в монастырь из УПА Решетовский Иосиф гость которому я передала для УПА пятсот рублей. Знаю что Решетовский в настоящее время проживает в г. Львове и учится в Университете но на каком курсе мне не известно[58].

Вопрос: *— Кто еще из ОУН—УПА приходил и с какими заданиями.*

Ответ: *— Ко мне приходила из УПА жительница Перемишлянского р-на Цар по псевдо «Катруся» и просила перепрятать ее в монастыре от органов Сов. власти. Приходила она еще с какой то девушкой из УПА. Но сразу же ушла и проживает где то в г. Львове но где я не знаю.*

Приходил ко мне из УПА Рыбак Михаил, просил, что бы перепрятать его жену, но его арестовали, а семью из с. Яхторово вывезли. Был из УПА Стащишин Василь просил принять на роботу сторожем в монастырь. Но когда он ушел от нас был арестован.

Как только г. Львов был освобожден от немецких оккупантов в монастырь явился шестидесятилетний гражданин Пилат Левший поруччик дивизии СС—Галичина. Мы его приняли. Он жил у нас нелегально больше месяца после чего уехал к своей дочери в г. Самбор Дрогобыческой области. Приходили в монастырь еще девушки из УПА но фамилий их я не знаю. Все они просили помощь перепрятаться от органов Сов. власти, и я им оказывала помощ.

Вопрос: *— Вы признаете себя виновной в том, что вы принимали участие совместно с УПА в борьбе против Советской власти с целью соз-*

---

[56] На лівому полі документа текст виділено двома вертикальними лініями.

[57] Виділено двома вертикальними лініями.

[58] На лівому полі документа абзац виділено вертикальною лінією.

дания «Самостийной» Украины с буржуазно-националистической формой правления.

Ответ: *— Да я признаю себя виновной в том, что я имела связь с УПА и оказывала им помощь в борьбе против Советской власти, полностью разделяла с ними мнение и работала в пользу создания «Самостийной» Украины. Это я делала вполне сознательно будучи враждебно настроена против Сов. власти.*[59]

Вопрос: *Вы принимали в монастыре раненых бандитов из УПА.*

Ответ: *— В сентябре м-це 1944 г. из* […] *к нам в монастырь монах по имени Гавриил привез раненого из УПА. Мы его приняли на ночь, а на другой день утром он отвез его в госпиталь. Принимала Гавриила и раненого бандита из УПА я лично. Знаю, что в унивском монастыре студитов монах — доктор Матковский специально лечил бандитов из УПА.*

[підпис Вітер О.]

Допрос прерван в 22 час.
12 октября 1945 г.

Протокол допроса с моих слов записан правильно, мною прочитан в чем и подписываю. Русским языком владе, читать по русски умею. [підпис Вітер О.]

Допросил
Нач. 4 от-ия 2 отдела
Ст. лейтенант [підпис Дробахіна]

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 74895, т. 1, арк. 14–17.
Оригінал. Рукопис на типографському бланку.

[59] На лівому полі документа абзац виділено двома вертикальними лініями.

Документ № 46
Постанова про арешт Чвакіля Івана від 19 листопада 1945 року

«УТВЕРЖДАЮ»
Нач. Управления УНКГБ по ДО
Полковник
/МАЙСТРУК/
[підпис]
«20» ноября 1945 г.

Арест САНКЦИОНИРУЮ
Пом. Военного Прокурора ЛВО
[підпис не розбірливий]
«22» ноября 1945 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
/На арест/

М-ко Крукеничи ноября 19 дня 1945 года

Я, Ст. Оперуполномоченный Крукеничского Райотдела НКГБ — мл. лейтенант КУХАРЕНКО сего числа рассмотрев материалы, поступившие в Крукеничское РО НКГБ о преступной деятельности на гр-на:

ЧВАКИЛЬ Иван Войткович, 1925 года рождения, урож. с. Ляшки Завязаные, Крукеничского р-на Дрогобычской области, по национальности поляк, гр-ва СССР, из крестьян середняков, образование 4 класса, холост, не судим, занимается сельским хозяйством, проживает в селе Ляшки-Завязаные.

НАШЕЛ:

что ЧВАКИЛЬ И.В. проживая в селе Ляшки Завязаные является связным районного коменданта жандармерии УПА «ТВЕРДЫЙ» и районным политреферентом «ЛЕВ», по заданию которых вел наблюдение за совет. сель. активом, в частности за Зам. Пред. сельсовета ПУНДЯК Николаем и Секретарем сельсовета ГИРНЯКОМ, в следствии чего ПУНДЯК 28.X.45 года был зверски замучен бандитами.

На основании изложенного:

ПОСТАНОВИЛ:

ЧВАКИЛЯ И.В. проживающего в селе Ляшки-Завязаные Крукеничского района арестовать с представлением в Крукеничское РО НКГБ.

Ст. Оперуполномоченный РО НКГБ
мл. Лейтенант [підпис] /КУХАРЕНКО/

СОГЛАСЕН: Нач. Крукеничского РО НКГБ
ст. Лейтенант [підпис] /СЕРЕДА/

Нач. Следотдела УНКГБ по ДО
майор [підпис] /НАУМЕНКО/

В верхній частині першої сторінки документа підписи завірені гербовими печатками: «Народный Комиссариат Государственной Безопасности по Дрогобычской области»; «Пом. Военного Прокурора ЛВО по спец. делам по Дрогобычской обл.».

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26435, арк. 3.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 47
Протокол допроса Чвакіля Івана від 26 листопада 1945 року

Протокол допроса

м. Крукеничи *26 ноября 1945 г.*

Я, пом. оперуполномоченного Крукенчского РО НКГБ младший лейтенант Копнов допросил в качестве обвиняемого:

ЧВАКИЛЬ Иван Войтиховича

допрос начал

допрос окончен

Вопрос: *Вам зачитано постановление о пред'явлении Вам обвинения по ст. 54-1 а и 54-11 УК УССР?*

Ответ: *Да постановление о пред'явлении мне обвинения по ст. 54–1 а и 54–11 УК УССР зачитано.*

Вопрос: *Вам понятна сущность пред'явленного Вам обвинения по ст. 54–1 а и 54–11 УК УССР?*

Ответ: *Сущность пред'явленного мне обвинения по ст. 54–1 а и 54–11 УК УССР понятно.*

Вопрос: *Признаете ли Вы себя виновным в пред'явленном Вам обвинении по ст. 54–1 а и 54–11 УК УССР?*

Ответ: *В пред'явленном мне обвинении по ст. 54–1 а и 54–11 УК УССР виновным себя признаю в том, что я в марте 1945 года был завербован в организацию украинских националистов, в которой состоял в должности связного, работая связным ОУН у коменданта жандармерии при районном проводнике ОУН Онущяка Никита под псевдонимом «Твердый» и политреферентом районного проводника ОУН «Лев», от которых получал*[60] *задание следить за населением села Ляшки Завязанные, кто имеет связь с органами НКВД и НКГБ и кто помогает советской власти бороться с участниками ОУН и УПА, об этом я должен сообщать коменданту жандармерии районного проводника «Твердый».*

Также получил задание от политреферента «Лев», чтобы я специально занялся наблюдать за председателем[61] *сельсовета в с. Л.-Завязанные гр-ном Горняков.*

Работая связным на вооружении я лично имел боевую винтовку 20 шт. патрон, часто ходил с бандгруппой ОУН по селам Кру-

[60] На цьому місці аркуш закінчується і зроблено помітку «см. на обороте». Далі текст продовжується на звороті.

[61] Слово взято в дужки і над ним написано «секретарем».

кенчского р-на, для связи с другими членами ОУН, в частности ходил в с. Крапильники, где я охранял районных проводников ОУН «Твердый» и «Лев».

Вопрос: *Что желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Дополнить к своим показаниям ничего не желаю.*

Протокол допроса записан с моих слов правильно, мне вслух прочитан на понятном для меня языке, в чем и расписываюсь [підпис Чвакіля І.]

Допросил пом. оперупол. Крукенчского РО НКГБ
мл. лейтенант [підпис Копнова]
26.XI.45 г.

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26435, арк. 21–21 зв.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 48
Вірші Ходницького Франца
від 22 грудня 1945 року

Україно, Україно,
Як тебе згадаю
Я не сльози тоді з очей,
А кров гірку ляю.
Думка душу повиває,
Серце шашлі точуть,
Одно б я хтів тільки знати,
Що від тебе хочуть.
Воріженьки твої важкі,
Що віки-віками
Топчуть хліба в степах твоїх
Брудними ногами.
Бредуть вони з усіх кінців,
Мов тії ворони
Що почули стерв'ятину
Й ніхто не боронить
Тебе мою безталанну
Й нівечену мати.
А де ж діти твої ділись,
Скажи де шукати
Синів твоїх знедолених
Згвалтованих дочок.
Скажи, скажи, матусенько,
Може на часочок
Хоч приверну серця їхні
До тебе, матусю.
Може вони обдумаються,
Може схаменуться,
Може кров рабська проснеться
І вони візьмуться
Боронити тебе рідню
Єдину їх матір.
[…] раби нещасні. Годі вам […]
Протріть ваші очі.
Подивіться ви, кругом
Світ в огні палає.
А на тім вогні ваша рідна мати

Корчиться-канає.
[…]
Воно йде на вас!
Та й чого ви сидите?
Що ще вас тримає?
[…]
22.XII.1945
[підпис нерозбірливий][62]

То не холера з […] ходила,
Й не чума бродила по селі.
То законів гітлеровських сила
Від якої мруть старі й малі.
Катакомби тіл людських набито
Трупом встелена моя земля
І слізьми уся вона полита
Й кров'ю ближніх […]
А що день, то всьо кроваві вісті
22.XII.1945
[підпис нерозбірливий]

Герой нашого часу
Прощай Слава й город рідненький
Прощай Україна
Прощай саду мій зелененький
Прощай дівчина.
А в тім саду — саду зелененьким
Де сонечко сяє,
Біля хати на калині
Соловей співає.
Співай-співай-співай соловейку
[сидя] на калині
Не журися дівчинонька
При лихій годині.
Як я сяду, сяду і поїду
Славу здобувати
Тебе, моє серденятко
Щораз споминати.
Все чужий край, все чужий край

[62] Така ж сама дата та підпис стоять біля кожного вірша, ймовірно, як засвідчувальні.

Все чужі люди
Стож тебе серце моє
Споминати буде.

31.XII.1936 р. [підпис нерозбірливий][63]
22.XII.1945
[підпис нерозбірливий]

Другу […]

Не тужи мій друже, що пройшла весна
Й не дзвенить у лузі пісня голосна.
Не жалкуй, що стихли трелі солов'я,
Що одцвіла в гаї квітонька твоя.
Те усе вернеться: квіти, спів, весна,
Не вернеться тільки молодість одна.
Більше не повернуться молоді літа,
Не вернеться, хоч в гості, юність золота.
то покинь, мій друже, по весні тужити
Глянь, кругом вже літо. Поспішай же жити.
Літом ти ще знайдеш квіти, труд й пісні
А трудячись забудеш й про думки сумні.

15.IX.1942, с. Браїлов

Молитва арестантів

Як день так й ніч в підземеллі
В'язні ходили
Як день так й ніч з підземелля
Господа просили
«Пошли ти нам, Боже,
Щасливую долю.
Допоможи, Боже,
Вибратись на волю.
Дай уздріти матір,
Жінку з діточками,
Прости нам провини –
Змилуйся над нами.
Може ми грішили,
Що й самі не знали.
То прости нам, Боже,
Уменши нам кари.

[63] Дата та підпис написані тими самими чорнилами, що й вірш, ймовірно, автором.

Дай пожити, Боже,
Нам на світі цьому.
Розкуй наші руки –
Відпусти додому.
Хай ми топчем поле
Вільнимим ногами.
Хай оремо і сієм
Вільними руками.
Ми тебе благаєм!
Зглянсь на наші муки!
Волі дай нам, Боже!
Розкуй наші руки.
Так молились арестанти,
А як на підлозі
Сліди їхні затихали,
То вони в барлозі
Тоді спати мостилися
Щільненько ряд […]

ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 28357, арк. 165, 167, 171.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 49
Витяг з протоколу допиту підозрюваного Кульчицького Дмитра від 20 лютого 1946 року

ВЫПИСКА ИЗ ПРОТОКОЛА ДОПРОСА

с. Мельна, 1946 г., февраля 20 дня

Я, сотрудник Рогатинского РО НКВД капитан АФАНЬКИН допросил в качестве подозреваемого, задержанного, который назвался:

КУЛЬЧИЦКИЙ Дмитрий Федорович, 1916 года рождения, уроженец с. Мельна, Рогатинского района, из крестьян, поляк, гр-н СССР, образование 4 класса, беспартийный, не судим, холост, до ареста находился на нелегальном положении.

Допрос начат в 16:00, окончен в 19:30

ВОПРОС: Кем и при каких обстоятельствах вы были вовлечены в к-р организацию украинских националистов?

ОТВЕТ: В к-р организацию украинских националистов я был вовлечен односельчанином, жителем хут. Пилиповка, ЛЕСОВЫМ Василием Григорьевичем, по кличке «ГОРДИЕНКО» и еще 4 неизвестными, находившимися с ним вооруженными лицами.

ВОПРОС: Имеете ли вы псевдоним как участник ОУН и какую выполняли работу?

ОТВЕТ: Как участник «ОУН» я имею псевдоним «ОСТРЫЙ» и исполнял обязанности станичного с. Мельна.

ВОПРОС: Назовите всех известных вам участников к-р организации украинских националистов и их занимаемое положение?

ОТВЕТ: Из участников к-р организации украинских националистов по селу Мельна мне известны следующие лица: ДРАПАК Дмитрий Иванович, кущевый СБ, ДРАПАК Михаил Иванович, по кличке «СТЫР», господарчий с. Мельна; КРУПКА Михаил Васильевич, помощник господарчего; все они арестованы органами НКВД приблизительно месяц тому назад.

ДУДА Иван Алексеевич, по кличке «КАРМЕЛЮК», станичный политвоспитатель, убит в январе 1945 г., ЗАДВОРНЫЙ Владимир Николаевич, по кличке «ДОВБУШ», находится в личной охране каких-то руководителей ОУН; ЯРЕМЧУК Соделя Ивановна 18–20 лет, по кличке «ИСКРА», станичная по женской работе; ХОБЗИЙ Иван, отчество не знаю, квартира которого являлась местом станичной связи. Кроме того мне известны кустовой политво-

спитатель, фамилию его не знаю, ко кличке «БЕЛЫЙ», лет 28–30; ГОНТА, имя отчество не помню, житель с. Любша, исполнял руководящую работу в ОУН, но какую именно точно не знаю. МИРКА Иван, лет 30, житель пос. Каменка, по кличке «БОЙКО», какое занимает положение в ОУН, не знаю, но как-то осенью заходил ко мне на именины с одним из руководителей ОУН.

ВОПРОС: Где в настоящее время находятся названные вами участники к-р организации украинских националистов?

ОТВЕТ: «ГОРДИЕНКО» и «БЕЛЫЙ» скрываются в одном из укрытий в лесу близ хут. Пилипповка, но где именно я точно не знаю. Где скрываются остальные названные мною лица, мне неизвестно.

ВОПРОС: Всех ли вы назвали известных вам участников ОУН?

ОТВЕТ: Да, в селе Мельна я назвал наиболее активных всех. Кроме того, я встречался с многими участниками ОУН из других сел, но кто они и откуда я не знаю, так как эти встречи были очень короткие в лесу, а иногда и в квартире отца «ГОРДИЕНКО» — ЛЕСОВОГО ГРИГОРИЯ…

Протокол мне прочитан на понятном мне языке, с переводом с русского на украинский, ответы на вопросы записаны с моих слов правильно: /КУЛЬЧИЦКИЙ/

ДОПРОСИЛ: КАПИТАН /АФАНЬКИН/

Верно: *Ст. следователь С/У КГБ*
при Совете Министров УССР
майор /Хребтатий/
[підпис]

Справка:
Подлинник настоящего протокола находится в арх.-след. Деле № 12605 на Кульчицкого Д.Ф. и др.

[підпис Хребтатого]

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 50231, т. 2, арк. 140–141.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 50
Протокол допиту затриманого Подвина Володимира від 6 березня 1946 року

Протокол допроса

6 марта 1946 года. *гор. Бучач*

Я, оперуполномоченный Бучачского РО НКГБ лейтенант — Суханов, сего числа допросил задержанного:

Подвин Владимира Вильгельмовича 1910 года рождения, уроженца и жителя села Переволока Бучачского района, Тернопольской области, по национальности поляка, по происхождению из крестьян — средняков, б/п, образование 4 класса, женатого, не судимого.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупрежден по ст. ст. 89 УК УССР [підпис Подвіна В.]

Вопрос: *Расскажите о своей трудовой деятельности?*

Ответ: *с 7-ми летнего возраста до 11 лет я учился в школе села Переволока Бучачского района, Тернопольской области, где окончил 4 класса. С 11 летнего возраста я поступил работать в Переволоцкую мельницу, где работал учеником — мельником до 1931 года.*

С 1931 по 1933 год служил в польской армии в 49м пехотном полку рядовым бойцом. По возвращению из армии я снова стал работать на Переволоцкой мельнице, мельником, а затем заведующим, где и работал по день моего задержания.

Вопрос: *Когда и кем вы были завербованы в организацию украинских националистов?*

Ответ: *В антисоветскую организацию украинских националистов меня никогда не вербовали и я в ней не состоял.*

Вопрос: *С какого времени Вы имеете связь с украинско-немецкими националистами и в чем эта связь выражается?*

Ответ: *Связь с украинско-немецкими националистами я стал поддерживать с мая месяца 1945 года, но членом ОУН я не являлся.*

Связь с ОУН у меня выражалась в следующем: я как заведующий переволокской мельницы молол муку для бандитов — нелегалов и эту муку через участников банды отправлял с мельницы, так например: в мае месяце 1945 года какого числа не помню ночью ко мне на мельницу Марцинев Василий (отчества не знаю) житель села Переволока, сейчас находится в банде, привез 5 центнеров зерна и сказал: «смели это зерно сегодня же это для бандитов», на что

я дал согласие и в эту же ночь, смолол, через сутки за мукой приехал житель села Переволока Солокинко Роман (отч. не знаю) и ночью эту муку увез для меня неизвестно куда, он мне об этом ничего не говорил. Я хорошо знал, что это мука для бандитов, которые ведут борьбу за «самостийную Украину».

Вторично на мельницу привозил зерно Меськив Иван Андреевич участник банды, сейчас арестован органами НКГБ, привозил он примерно в декабре 1945 года какого числа не помню, но это было ночью привезя 5 центнеров зерна он сказал: «смели это зерно, а то надо муки для бандеровцев». Что я выполнил и в эту же ночь Меськив И.А. муку забрал и увез для меня не известно куда, но это все пошло точно для бандеровцев.

Больше мне на размол зерна для бандитов никто не привозил.

Кроме того я сохранял оружие для бандитов, так например: в декабре 1945 года ночью во двор моей хаты пришел бандит Вигерский Филипп (отч. не знаю) по псевдониму «Орих» и вызвав меня на улицу сказал: «Вот на тебе ручной пулемет, ракеты, патроны и магазин к винтовке и все это спряч, а я позднее через несколько дней приду и все это заберу». На что я сразу же дал согласие и все вышеуказанное спрятал. Пулемет РПГ я сразу же спрятал в воду под трубу через которую идет вода на турбин, патроны и ракеты и магазин я спрятал на чердак мельницы. 4 марта 1946 года ко мне на мельницу приехали войска и был Вигерский Филипп и потребовал с меня все вышеперечисленное я сразу же им все отдал.

Вопрос: *Что у Вас было найдено из оружия и боеприпасов?*

Ответ: *Из оружия и боеприпасов у меня лично было найдено и изъято следующее:*

1. *Ручной пулемет дегтярева №КМ 135 один.*
2. *Винтовочных патрон 30 шт.*
3. *Ракет цветных 15 шт.*
4. *Магазин к немецких патрон один.*

Больше из оружия и боеприпасов у меня ничего не обнаружено и не изъято[64].

Вопрос: *Вы молотили муку и хранили оружие для бандитов — украинско — немецких националистов, почему же Вы об этом не доносили преждевременно в органы НКГБ?*

Ответ: *Да, я действительно производил размол зерна и хранил оружие для бандеровцев, которые вели борьбу против Советской Власти, но я об этом сообщить в органы НКГБ — НКВД боялся, что бы ме-*

[64] Внизу сторінки зроблено запис: «*Показания подтверждаю [підпис] Подвін. Пом. ВП — в/НКВД Т. о капитан юстиции* [підпис нерозбірливий] *11 .4. 46 г.*».

ня не убили бандиты и они меня всегда предупреждали, чтобы я об этом никому не говорил.

Вопрос: *Разве Вы не могли изыскать такой момент и сообщить в органы НКГБ, что бы об этом не знали бандиты?*

Ответ: *Конечно у меня была возможность сообщить о всем вышеперечисленном в органы НКГБ, но я этого делать не хотел потому, что когда у меня бы изъяли муку или оружие, то бандиты бы об этом узнали и могли бы меня убить.*

Вопрос: *Скажите, у кого еще хранится оружие и зерно для бандитов?*

Ответ: *У кого еще хранится оружие и зерно для бандитов УПА мне об этом нечего не известно.*

Вопрос: *Часто ли к Вам приходили бандиты и с какой целью?*

Ответ: *Участники банды УПА в моей хате были часто примерно 2 раза в неделю и все время ночью, приходили они ко мне чтобы я им давал кушать и угощал водкой.*

Вопрос: *Кто из бандитов был в Вашей квартире?*

Ответ: *Из бандитов в моей квартире по ночам были следующие:*

1. *Чухрий Федор (отч. не знаю) сейчас арестован органами НКГБ.*
2. *Вигерский Филипп (отч. не знаю) арестован органами НКГБ.*
3. *Мокрицкий Владимир (отч. не знаю) лет 25, сейчас в банде.*
4. *Шмигельский Василий (отч. не знаю) сам из Переволоки лет 30, имел винтовку, где он сейчас не знаю.*
5. *Лучко Василий (отч. не знаю) в феврале 1946 года убит при облаве.*
6. *Кто еще был из бандитов в моей хате сейчас припомнить не могу, но их было больше.*

Вопрос: *Назовите места расположения схронов для укрытия бандитов?*

Ответ: *Где имеются схроны для укрытия бандитов мне об этом ничего не известно.*

Вопрос: *Что Вы можете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Дополнить к своим показаниям ничего не могу.*

Протокол мне прочитан вслух, с моих слов записан правильно, в чем и подписываюсь. [підпис Подвіна В.]

Допросил:
Оперуполномоченный Бучачского РО НКГБ
лейтенант [підпис Суханова]

Показания подтверждаю 11.4.46 г. [підпис Подвіна В.]
Пом. ВП — в/НКВД Т. о. капитан юстиции [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 7667, арк. 27–30.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 51
Витяг з доповідної записки про агентурно-оперативну роботу Буданівського райвідділу НКДБ від 13 березня 1946 року

Совершенно Секретно

НАЧАЛЬНИКУ УПРАВЛЕНИЯ НКГБ
по ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛ.
П О Л К О В Н И К У
тов. К О Л О М И С У
гор. Чертков

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА
Об агентурно — оперативной работе Будановского РО НКГБ за февраль и март месяцы 1946 года
по состоянию на 13 марта 1946 года.

[…]

В предыдущем отчете от 18.1.1946 года за нр. — В/Т/18, нами сообщалось, что 2 января 1946 года, во время проведения чекистско-воинской операции, в с. Слободка Яновска[65], Будановского района, была частично ликвидирован бандбоевка районного СБ «ДОВБУША».

При этом в операции в с. Слободка Яновская был сожжон дом в котором сгорели «Довбуш» и неизвестный мужчина и три женщины. Направляя агентуру на установление личностей, которые находились вместе с «ДОВБУШЕМ» и их причастность к «ОУН»овскому подполью нами было установлено, что этими лицами является:

1. СОЛТУС Роман Федорович 1914 года рождения, уроженец села Буданов, того же района, Тернопольской области, украинец проживал на нелегальном положении с 1944 года, т. е. с момента вступления частей Красной Армии на территорию Будановского района. В «ОУН» занимал положение руководителя районного СБ под кличкой «ДОВБУШ».
2. ШКРИБАЙЛО Стефан Антонович, 1929 года рождения, уроженец с. Буданов, Будановского района, Тернопольской обл., украинец, по происхождению из крестьян, образование 8 классов, в «ОУН» являлся боевиком СБ под кличкой «ХМАРА».
3. Тригук Ольга Михайловна, 1927 года рождения, уроженка с. Кобыловолоки, Будановского района Тернопольской обл., украинка, гр-ка СССР, образование 4 класса, по происхождению из крестьян. В «ОУН» зани-

[65] Нині — с. Слобідка, Чортківський район.

мала положение районной УЧХ /украинский красны крест/, под кличкой «Незабудка».

4. Винник Мария Филиповна, 1924 года рождения, уроженка с. Могильница, Будановкого района, Тернопольской обл., украинка, гр-ка СССР, с низшим образованием, по происхождению из крестьян, в «ОУН» являлась связной под кличкой «ЗЕЛЕНА».
5. СОЛТУС Мария, жена «Довбуша», украинка, уроженка с. Слобидка Яновска, Будановского района, Тернопольской области.[66]

Солтус Роман и Шкрибайло Стефан разрабатывались нами по агентурному делу «НЕЛЕГАЛЫ», нр-101.

Тригук Ольга разрабатывалась по агентурному делу «ШУРЫ». Солтус Мария проживала на нелегальном положении с 1944 года. Занимаемое ею положение в «ОУН» — не установлено.[67]

По факту истребления, помянутых лиц и их причастности к «ОУН», наш источник «КАЧКА», в донесении от 17.1.46 года сообщила:

> …«2.1.46 года в с. Слобидка Яновска бойцами Кр. Армии был подожжен дом в котором сгорели: «ДОВБУШ» — СОЛТУС Роман, уроженец с. Буданов, его адъютант –«ХМАРА», связная «ДОВБУША» — Винник Мария и еще две женщины, фамилии которых не знаю…».

Агент «ВОРОН», перекрывая и дополняя данные «КАЧКИ» в донесении от 12.2.46 года сообщил:

> …«в с. Слобидка Яновска, 2.1.1946 г. после убийства Бондаря, войсками НКВД был подожжен дом в котором сгорели СОЛТУС Роман, псевдоним «Довбуш», ШКРИБАЙЛО Стефан, псевдоним «ХМАРА», одна участница «ОУН» из с. Кобыловолоки, по имени ОЛЬГА, жена Солтуса и женщины фамилии которых установить не представилось возможным.».

Аналогичные данные нами были получены от источников «РУСАЛКА» и «КАИН».

10 февраля 1946 года, в с. Кобылоколови, Будановского района при несении патрульной службы бойцами гарнизона дислоцировавшегося в этом селе было обращено внимание на горевший свет в позднее время у гражданки ФИКТА Ефросини, жительницы с. Кобыловолоки.

Когда бойцы зашли во двор, имея намерение зайти в квартиру и проверить что там делается, их из сарая окликнули бандиты, а затем открыли пулеметный и автоматный огонь.

---

[66] На лівому полі документа навпроти прізвищ чорнильною ручкою зроблено запис: «т. Подя пр. срочно[…] для учета».

[67] Навпроти абзацу на лівому полі документа чорнильною ручкою зроблено запис: «срочно сдать Д/ар в отд. «А»».

Пользуясь случаем преимуществом огня и случаем неисправности автомата у красноармейца, бандитам удалось скрыться. Но в ходе перестрелки был подожжен сарай, в котором находился склад с боеприпасами рвавшимися от огня на протяжении полуночи.

После пожара в этом-же сарае была обнаружена «краивка» в которой были обнаружены «ОУН»овские документы. За отсутствием оперработника на этом участке они были переданы в РО НКВД,

К нам поступил один документ — отчет надрайонного референта СБ — по Струсовскому, Белобожницкому, Теребовлянскому, Будановскому и Гусятинскому районам, Тернопольской области.

Этот документ дает основание полагать, что «краивка» и склад с боеприпасами принадлежали надрайонному проводу «ОУН». В нем-же значатся, как погибшие поименованные выше Солтус, Шкрибайло, Тригук Ольга и другие.

Копию этого отчета направляем Вам, для возможного оперативного использования.

[…]

№ В/т/63
13.3.46
г. Буданов

И. О. Нач. Будановского РО НКВД
капитан [підпис] *(Коноваленко)*

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 60, арк. 138, 142–143.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 52
Характеристика на Гороздовського Павла від 15 березня 1946 року

Характеристика

Дана гр. Гороздовський Павло Павлович уродж. 1902 г. уроджений села Конюшки тул національність поляк стану бідняків весь час працював на фільварку своій господарскі взагалі нимов.За Німетчині працював также в фільварку робітником. З приходом РСРС був призван лави Червоної Армії який був відправлений Рудківським РВК який до війська непішов весь час ховався а місяцю лютим був заарештований органами НКВД як учассника банди Упа. І сейчас знаходит ся арешт.

Голова ср. Конюшки тул дня 15/III 1946 р. [підпис] *(Швец)*
Секретар с.р. [підпис] *(Беньо)*

На документі у правому верхньому куті відбиток штампу «КОНЮШКИ-ТУЛИГОВСЬКІ СІЛЬСЬКА РАДА « »_____ 19__».

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 37339, арк. 25.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 53
Протокол допиту обвинуваченої Врублевської Людвіги від 18 березня 1946 року

Протокол допроса
гор. Чортков, 18го марта 1946 г.

Я ст. следователь ОББ УНКВД по Тернопольской обл., капитан Мищенко и Пом. Прокурора войск НКВД, капитан юстиции Зенов, предъявили обвинение Врублявской Людвиге Павловны и допросили ее:

Вопрос: *Зачитанное обвинение вам понятно?*

Ответ: *Понятно.*

Вопрос: *Виновной в предъявленном обвинении вы себя признаете?*

Ответ: *В предъявленном мне обвинении по ст. ст. 20–54–1а и 54–11 УК УССР, виновной я себя признаю частично и поясняю.*

Лично я не знала, что мой зять Роман Солтыс и дочь Мария состоят в банде, дочь вышла замуж в 1939м году и все время со своим мужем проживала в Будановом, я же проживала со своей младшей дочерью в с.Слободка Яновск, Будановского района.

В период отечественной войны зять находился в немецком плену, и возвратился только в 1942м году домой, после чего опять проживал в Буданове.

В мае месяце 1944го года он ушел по мобилизации в Красную армию и перед уходом в РККА вместе с дочерью был в моем доме, после чего он никогда у меня не был и о нем я ничего не слышала. Дочка-же Мария после этого в моем доме была примерно два три раза, и о муже своем мне ничего не говорила.

Летом 1945го моя дочка Мария Солтыс была арестована органами НКВД, содержалась под стражей в КПЗ Будановского РО НКВД, откуда бежала. За что она была арестована я не знаю, я так-же не знала и о том что она убежала, дочь в моем никогда не была. И когда уже бойцы войск НКВД в моем доме делали поиски дочери я от них узнала об аресте дочери и ее побеге.

2го февраля 1946го года, вечером ко мне в дом пришел зять Роман Солтыс, с ним дочка моя Мария и неизвестные мне 2 женщины и один мужчина. Мужчины были вооружены автоматами. Зять обращаясь ко мне сказал, что они зашли навестить меня и покушать, так как якобы очень хотели кушать и спешили вновь уходить. Зная, что зять бандит я его боялась, кроме того все-же как для своего зятя я начала готовить ужин. Но доготовить ужин я не успела, в окно стали стучать бойцы НКВД сразу-же все скрылись

на чердак, и я с целью того что бы их скрыть вышла в сени и сказала бойцам на их вопросы, что в дома у меня никого нет.[68]

Бойцы мне не поверили и задержав меня, стали проверять чердак дома и обнаружив там бандитов стали предлагать им сдаться, но они не сдались и с чердака не сошли, а начали отстреливаться, бойцы тоже стали стрелять. В результате стрельбы дом загорелся. Все находившиеся там бандиты сгорели, а я была арестована.

Вопрос: *Так сталобыть в предъявленном вам обвинении, вы признаете себя виновной полностью?*

Ответ: *Да, признаю полностью.*

Вопрос: *Почему вы не сказали бойцам, что в вашем доме на чердаке скрываются бандиты?*

Ответ: *я обманула бойцов, потому что я боялась бандитов, которые находились на чердаке, могли меня убить.*[69]

Вопрос: *Где ваш муж?*

Ответ: *Мой муж в Канаде с 1927го года рождением он из села Слободка Яновск. Письма я от него я получала до 1945го года.*

Вопрос: *Из ваших сродников в Красной армии, кто служит?*

Ответ: *Нет никого.*

Вопрос: *Ваш зять, будучи бандитом «Упа» часто навещал вас?*

Ответ: *Он совершенно ко мне не приходил с 1944го года, и я о нем ничего не слышала.*

Вопрос: *За что арестовывалась ваша дочь?*

Ответ: *Мне неизвестно.*

Вопрос: *Вы знали что бандиты «Упа» — враги Советской Государства, почему же вы приняли в свой дом бандитов и скрывали их нахождение в вашем доме, когда вас об этом спрашивали бойцы РККА?*

Ответ: *Да, я знала, что бандиты враги Советского Государства, знала что их нельзя скрывать, но с бандитами была и моя дочь. Я их боялась, и на их желание готовила им ужин, а бойцам РККА не сказала что у меня есть бандиты потому, что боялась бандитов.*

Протокол допроса с моих слов записан правильно, и мне прочитан. [підпис Врублевської Л.]

Допросили:

Ст. следователь ОББ УНКВД по ТО
капитан [підпис Міщенка]
Пом. прокурора войск НКВД
гвардии капитан юстиции [підпис] *(Зенов)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9170, арк. 16–17 зв.
Оригінал. Рукопис.

---

[68] Текст виділено на лівому полі вертикальною рискою.

[69] Текст позначено на лівому та правому полях графічними позначками.

Документ № 54
Протокол допиту обвинуваченого Чернушки Андрія від 26 травня 1946 року

Протокол допроса

1946 года мая 26-го дня. Я, ст. опер. Уполномоченный В.-Глубочецкого р-на НКГБ л-т Мишин допросил в качестве обвиняемого

Чернушка Андрей Ивановича

Вопрос: *Вам предъявляется документ написанный Вашей рукой?*

Ответ: *Действительно, сведения о погибших в борьбе против Советской власти украинских националистах давал я проводнику ОУН «Яр», последнего я знаю хорошо.*

Вопрос: *От кого Вы получали задание на предмет сбора данных сведений?*

Ответ: *Я задание получил от бандита УПА вместе со мною скрывавшимся Щепенюк Иосиф Андреевич, последний мне сказал, что мы обязаны дать сведения «Яру» о тех погибших так называемых героях боровшихся за создание самостоятельного государства для украинского народа. Я требование бандита УПА Щепенюк выполнил и составил тот список, который мне сейчас показан.*

Вопрос: *Когда при каких обстоятельствах вы вступили в Организацию Украинских Националистов?*

Ответ: *В Организацию Украинских Националистов я не вступал и я не давал присягу, но в УПА я вступил при следующих обстоятельствах: примерно в декабре м-це 1945 года я будучи на нелегальном положении скрываясь совместно со Светлик Николай Даниловичем, Щепенюк Иосиф Андреевичем в доме которого мы находились вечером к нам пришли бандиты «Яр» и второй с ним неизвестный человек. «Яр» в это время мне дал псевдоним «Олесь». С этого времени меня называли только по псевдониму.*

Вопрос: *Кто подписывал сведения о погибших украинских националистах?*

Ответ: *Сведения об украинских националистах погибших в борьбе за «Самостоятельную» Украину подписал я, но не своим псевдонимом. Псевдоним «Сирко» я не помню кто из бандитов имел или Светлик Николай Данилович или Щепенюк Иосиф. Точно сказать не могу.*

Допрос прерван.

Протокол допроса с моих слов записан верно, мне вслух прочитан

[підпис Чернушки А.]

Допросил:
Ст. опер. Упол. РО МГБ
л-т (Мишин) [підпис]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 581, арк. 47–47 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 55
Протокол допиту обвинуваченого Рублевського Юзефа від 4 жовтня 1946 року

Протокол допроса

Город Тернополь *1946 года октября 4 дня.*

Я, ст. следователь След. Отдела УМГБ по Тернопольской области ст. лейтенант Данилов, допросил обвиняемого

Рублевского Юзефа Николаевича
Допрос начат в 11 ч. 00 м.

Вопрос: *Где Вы проживали и чем занимались после изгнания немцев с территории Тернопольской области?*

Ответ: *После освобождения Тернопольской области от немецких захватчиков, я проживал в селе Рогачин, Бережанского района и работал мельником на мельнице этого же села.*

С декабря месяца 1944года по апрель м — ц 1945 год я находился в банде УПА, а затем был арестован Бережанским РО МГБ и после допросов, зачислен в спец. группу РО МГБ, где и служил до момента моего ареста.

Вопрос: *Каким путем Вы вступили в банду УПА?*

Ответ: *Работая после освобождения Тернопольской области от немцев мельником в селе Рогачин я был связан с руководителем банды УПА Видойник Стефаном и Видойник Генадий, по заданию которых я производил размол зерна для банд.*

В декабре месяце 1944 года, какого числа не помню ко мне на мельницу пришли Видойник Генадий и Кутник Николай, которые предложили вступить в УПА, я с них предложением согласился и на второй день, в воскресенье ушел в лес, где в то время, дислоцировалась банда руководимая Видойник Стефаном. Когда я пришел в лес, там уже были собравши ряд жителей нашего села Горный Иван, Иваницкий Михаил, Кушинский Петр, Видойник Григорий, Мороз Григорий и ряд других. Со всеми собравшимися, Видойник Стефан провел митинг, на котором предложил всем присутствующим не являться в органы Советской власти и что бы всем остаться в лесу в руководимой им банде. Все присутствующие в том числе и я остались в банде.

Вопрос: *Кто такие Видойник Стефан, Видойник Генадий и Кутник Николай?*

Ответ: *Видойник Стефан, Видойник Генадий, Кутник Николай являются жителями с. Рогачин, Бережанского района, Тернопольской области. Видойник Стефан это руководитель куща УПА, его псевдоним «ОКО». Видойник Генадий подрайонный проводник ОУН. Кутник Николай боевик СБ.*

Вопрос: *Что из себя представляет банда в которую Вы вступили?*

Ответ: *Банда в которую я вступил это была местная боевка УПА села Рогачин, в ней насчитывалось около 35 человек, руководителем боевки являлся Видойник Стефан имевший псевдоним «ОКО», на вооружении банда имела винтовки разных образцов и три ручных пулемета. Участники этой банды, свою боевку обычно называли отрядом «Самообороны».*

Вопрос: *Почему боевку участником которой состояли Вы называли отрядом «Самообороны»?*

Ответ: *Банда в которой я состоял подготавливалась к борьбе с Советской властью за т. н. «Самостийную Украину», а поэтому мы ее называли отрядом «Самообороны», т. к. она была сформирована исключительно из жителей чела Рогачин Бережанского и в ее задачу входило недопустить подразделения Красной армии в данное село. Дислоцировалась наша банда в лесу, примерно в полутора километрах от села Рогачин.*

Вопрос: *Какую же борьбу против Советской власти проводила Ваша боевка?*

Ответ: *Банда в которой состоял я была только, что сформирована и занималась обучением участников банды военному делу, а именно обучали нас строевой подготовке, военной тактике, умению владеть оружием и больше нечего не делали.*

Вопрос: *Какое положение в этой банде занимали Вы?*

Ответ: *В местной боевке я являлся рядовым участником и как все ее боевики обучался умению владеть оружием, строевой подготовкой и тактике.*

Вопрос: *Что Вы имели на вооружении?*

Ответ: *На вооружении я имел немецкую винтовку, а боезапас хранился в общем месте.*

Вопрос: *Сколько времени Вы находились в этой банде?*

Ответ: *В составе данной банды я находился около месяца, а затем она была разбита частями Красной армии и все участники ее в том числе и я скрывались дома. Произошло это так: В лес где дислоцировалась наша боевка подошла другая банда, в которой было около полутора тысяч человек, много скота, собственный обоз и разместилась вместе с нами. Дня через три четыре после ее прихода, место дислокации было окружено частями Красной армии и в бою вся банда была разбита, за исключением некоторых участников которым удалось скрыться. Лично мне удалось остаться живым*

и не быть плененным в этот раз потому, что я был послан в село за приготовленной для нашей боевки пищей, придя в село я услышал бой и в лес не пошел, а скрылся в своем доме и был не обнаружен, т. к. в селе обыски не проводились.

Вопрос: *Чем занималась Ваша банда и лично Вы после этой операции?*

Ответ: *После этой операции участники нашей банды скрывались кто где мог и банда расспалась. Лично я скрывался на чердаке дома, а свою винтовку спрятал в уборную и в период задержания указал ее местонахождение и ее изъяли.*

Вопрос: *Назовите участников Вашей банды и расскажите о их деятельности?*

Ответ: *В состав местной боевки участником котрой состоял и я являлись:*

1. *Видойник Стефан Андреевич, 1920 года рождения, уроженец с. Рогачин, Бережанского района, руководитель боевки, его называли кущевым УПА в банде имел псевдоним «ОКО», после разгрома боевки Видойник был переведен для роботы Дунаинский район ОУН, где был убит. Его жена Видойник Каролина Васильевна, вместе со своими детями проживает в с. Рогачин.*
2. *Видойник Генадий Данилович, 1922 года рождения, уроженец села Рогачин, Бережанского района, член ОУН, исполнял обязанности подрайонного проводника и состоял в боевке, имел псевдоним «Вольный». Видойник Генадий в апреле м-це 1945 года явился с повинной и в настоящее время проживает в городе Бережаны и служит в спец. группе Бережанского РО МВД.*
3. *Горин Иван Дмитриевич, 1922 года рождения, уроженец с. Рогачин, Бережанского района, в боевке состоял боевиком в жандармерии, имел псевдоним «Завзятый», в 1945 году явился с повинной и состоит на службе в спец. Группе Бережанского РО МВД.*
4. *Кутный Николай Александрович, 1922 года рождения, уроженец с. Рогачин, Бережанского района, в жандармерии боевки, псевдонима не помню, убит войсками МВД в 1944 году в с. Ольховец, Бережанского района. Его отец Кутный Александр, мать Кутная Магдалина и брат Владимир проживают в селе Рогачин.*
5. *Чорный Данил Михайлович, 1920 года рождения, уроженец с. Рогачин, Бережанского района, роевой (командир отделения) боевки, псевдонима не помню, явился с повинной и работал на кирпичном заводе в городе Бережаны.*
6. *Видойник Михаил, отчество н помню, примерно 35 лет, уроженец с. Рогачин Бережанского района, участник боевки, а позднее был назначен станичным ОУН с. Рогачин. Видойник задушился в схроне. Его жена Анна и сын Иосиф проживают в селе Рогачин.*

И ряд других лиц о которых я подробно рассказывал на предыдущих допросах еще в Бережанском РО МГБ.

Вопрос: *Сколько времени Вы находились в банде?*

Ответ: *В банде я находился четыре месяца т. е. с декабря м-ца 1944 года по апрель м-ц 1945 год, а затем был при проведении операции задержан, оружие мое было изъято и меня арестовали, но позднее из под стражи освободили и я дал обязательство служить в спец. группе Бережанского РО МГБ и вести борьбу с украинскими националистами.*

Вопрос: *Какие Вы дали показания при первичном Вашем задержании?*

Ответ: *На допросах после моего задержания в апреле м-це 1945 года я рассказал тоже самое, что и сейчас.*

Допрос: окончен в 17 ч. 00 м.

Протокол с моих слов записан верно, мною прочитан, в чем и расписываюсь.
[підпис Рублевського Ю.]

Допросил: *ст. следователь с/о УМГБ*
ст. лейтенант [підпис] *И. Данилов*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 1969, арк. 31–33.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 56
Витяг з протоколу допиту обвинуваченого Пришляка Григорія від 17 жовтня 1946 року

Стенограмма

Протокол допроса
Обвиняемого ПРИШЛЯК Григория Васильевича

17 октября 1946 года
Допрос начат в 21 час. 30 мин.

ВОПРОС: Расскажите подробно все что вам известно о названных вами участниках ОУН?

ОТВЕТ:

[…]

13. «ВАТРА» по имени Анна[70], разведчица из группы «МИРОСЛАВЫ», уроженка и жительница гор. Львова. После изгнания немцев из Львова училась на 2 или 3-м курсе фармацевтического факультета Львовского мединститута. Ее отец поляк, а мать украинка, проживали во Львове по ул. Замковая.

С ней я познакомился весной 1944 года через участницу ОУН — ХАБУРСКУЮ Ярославу. «ВАТРА» имела от меня задание войти в доверие к польскому подполью, информировать о его деятельности и собирать издававшуюся ими литературу. До осени 1944 года она была связана непосредственно со мной, а затем я передал ее на связь «МИРОСЛАВЕ». После ареста «МИРОСЛАВЫ» я специально не требовал от нее активной работы, чтобы не вызвать у нее подозрения о том, что я не боюсь являться к ней.

Кроме того, в связи с выездом многих поляков в Польшу возможности для разработки польского подполья уменьшились. Иногда через нее я получал легальную прессу, издававшуюся в Польше, которую она доставала при помощи своих знакомых.

Встречи с ней у меня происходили у нее на квартире. Информацию от нее я получал как письменную, так и устную. С осени 1945 года я с ней не встречался.

Ее приметы: лет 20, низкого роста, блондинка, полная.

Осенью 1945 года «ВАТРА» вместе со своим отцом и братом выехала легально в Польшу. Мать осталась во Львове.

[70] Йдеться про Самотій Анну.

Допрос закончен в 16 час. 50 мин. 19.X.1946 г. /перерыв с 0 час. 20 мин. 18.X. до 13.00 час. 19.X/.
Записано с моих слов правильно, мною прочитано.

[підпис Пришляка Г.]

ДОПРОСИЛ:
НАЧ. ОТДЕЛЕНИЯ СЛЕДЧАСТИ МГБ УССР
Капитан [підпис] /ДУБОК/

Стенографировала
КУЛАГИНА [підпис]

ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 50970, т. 1, арк. 138, 144–145.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 57
Довідка-характеристика на затриманого Гурського Франка від 1 березня 1947 року

УРСР
Сільрада Заривинці *Справка характеристика*
Бучацького району
Терноп. обл. *Видана на затриманого*
1/III-1947 р.
Заривинці *Гурського Франка Миколайовича*

1922 року, безпартійного, одруженого, сім'я якого складається з жінки Гурської (Никитишин) Параски Прокоповни, дочь і син. По соц. стану із селян-середняків. Землі є 4 га, одна лошадь, 1 корова і телка. Не заарештовувався і не судився. З 1944 року проживав на нелегальному стану і зареєстрованим негде не був. По національності –поляк. Освіта в нього є 3 класса школи. Що підписом свідчих

Голова сільради
Села Заревинці [підпис] *Антон*[…]
Секретар [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 1512, арк. 79–79 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 58
Витяг з протоколу допиту обвинуваченої Прокопович Оксани від 15–16 квітня 1947 року

Стенограмма

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

Обвиняемой ПРОКОПОВИЧ Оксаны Романовны

от 15–16 апреля 1947 года

Допрос начат в 12 час.

ВОПРОС: Дайте подробные показания об известных вам руководящих участниках ОУН?

ОТВЕТ: […]

6. Стахив Владимир, псевдоним «МЕК», откуда уроженец точно сказать не могу, знаю, что его родители проживают в г. Перемышле. Сын офицера УГА /украинской галицкой армии/. Имеет высшее образование, закончил политехнический институт и дипломатическую академию в Берлине. Старый член УВО, а затем ОУН. В 1934 году был арестован польскими властями в гор. Львове и обвинялся в совершении террористического акта над советским консулом во Львове. Его обвиняли в том, что якобы он привез от Коновальца приказ совершить указанный террористический акт. Перед этим он как раз приехал из Берлина во Львов. Это обвинение ему судом было не доказано, а поэтому после нескольких месяцев содержания под стражей он был освобожден, выехал обратно в Берлин и принял немецкое гражданство.

Находясь в Берлине, совместно с Коновальцем работал при Центральном «Проводе» ОУН, откуда был послан на учебу в дипломатическую академию. После ее окончания был назначен референтом иностранных дел ОУН.

При расколе ОУН был одним из сторонников БАНДЕРЫ и вошел в состав Центрального бандеровского «Провода», где возглавил референтуру иностранных дел ОУН.

После провозглашения СТЕЦЬКО «Самостоятельной Украины» во Львове, был введен в состав его «правительства» как министр иностранных дел. Вскоре после этого вместе с БАНДЕРОЙ был арестован немцами и содержался под стражей в гестапо Берлина. В 1942 году в связи с убийством во Львове ШАРФА его и БАНДЕРУ немцы перевезли в Ораниенбург, где он сидел до октября 1944 года, затем вместе с БАНДЕРОЙ и другими видными участниками ОУН был освобожден и переехал в г. Краков. Какое

занимал положение в ОУН после этого не знаю. Где находится сейчас для меня неизвестно.

Его родственники:

1. Брат Евгений, псевдонима не помню, некоторое время учился во Львове, а затем в Кракове и Берлине, но высшего образования не получил. Руководящего положения в ОУН не занимал, в ОУН являлся военным референтом и по линии организации получил звание поручика. В период германо-советской войны был переводчиком немецкой армии, откуда в последствии дезертировал и работал в восточных областях Украины.

В 1942 году был арестован немцами и сидел в тюрьме г. Львова, но поскольку он имел фиктивные документы на другую фамилию, его вскоре из тюрьмы освободили и я его после этого встречала во Львове со «СПАРТАКОМ». Последнее время был опять направлен ОУН на работу в восточную Украину, но куда не знаю. Где находится в настоящее время для меня неизвестно.

Младшего брата СТАХИВА Игоря я никогда не видела. Знаю, что он являлся участником ОУН и в 1940 году был на «вышколе» в гестаповской школе в Закопане, которым руководил ЛЕБЕДЬ Николай. После этого был в немецкой армии, где в начале войны был тяжело ранен. Награжден немецким железным крестом и медалью.

В 1943 году ушел в дивизию «СС-Галичина» и занимал там командную должность.

Сестра Мария, лет около 32, старый член ОУН, еще при бывш. Польше работала в Перемышльском окружном «Провода» ОУН, там же продолжала свою работу и при немцах. В декабре 1942 года была арестована немцами и вместе со мною вывезена в Освенцимский лагерь, где я с ней содержалась в одном бараке и была в дружественных отношениях.

В конце 1944 года в числе других видных участников ОУН она из лагеря была освобождена и до января 1945 года проживала в гор. Кракове, а затем выехала в Вену. После этого я о ней ничего не слышала.

Сестра Ирина, член ОУН. Какое занимала положение в организации не знаю. Вместе с сестрой Марией при немцах работала в Перемышлянском окружном «Проводе» ОУН. Из ее письма к сестре Марии в Освенцимский лагерь мне было известно, что она в 1944 году находилась в г. Вене, где встречала мою сестру Анну.

Знаю, что у СТАХИВА еще была сестра Ольга, замужем за бывш. петлюровцем. До 1941 года проживала вместе с мужем в Чехословакии, а затем в 1941 году переехали на жительство куда-то

в район Житомирской области. Как Ольга, а также ее муж участия в ОУН не принимали.

Родители СТАХИВА, мать и отец проживали все время в г. Перемышле. Отец бывший офицер УГА, украинец, мать по имени Казимира полька.

Его жена — немка из Берлина, по имени Катерина /Кетти/, дочь крупного немецкого фабриканта. Когда СТАХИВ учился в Берлине он жил у них на квартире, где и познакомился с Катериной, а потом с разрешения организации женился.

Когда его арестовали, гестапо и родители предлагали ей с ним разойтись, на что она не согласилась.

Допрос окончен в 2 часа 16.IV.1947 года.
Перерыв с 17 до 21 15.IV., с 2:15 до 11 час.
И с 17 до 21 час. 16.IV.1947 года.

Протокол допроса записан с моих слов правильно, мною прочитан, в чем и расписываюсь.

[підпис Прокопович О.]

ДОПРОСИЛ: СТ. СЛЕДОВАТЕЛЬ СЛЕДЧАСТИ МГБ УССР
лейтенант
[підпис] /АРИСТОВ/

Стенографировал
/Мертвученко/
[підпис]

ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 26423, т. 3, арк. 102, 109–111.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 59
Протокол допиту обвинуваченого Гурського Франка від 21 квітня 1947 року

Протокол допроса
Обвиняемого Гурского Франка Николаевича.
21 апреля 1947 г.

г. Чертков
Допрос начат в 20 ч. 10 мин.

Вопрос: *Вам предъявляется обвинение в совершении преступлений, предусмотренных ст. ст. 54–1-а, 54–8, 54–9 и 54–11 УК УССР, изложенное в постановлении от __апреля 1947 г.*[71]

В предъявленном Вам обвинении Вы виновным себя признаете?

Ответ: *Да, в предъявленном мне обвинении по ст. ст. 54–1-а, 54–8, 54–9 и 54–11 УК УССР я признаю себя виновным полностью, так как действительно во время войны в 1944 и 1945 гг. я не желая идти на службу в Красную армию, проживал на нелегальном положении, во время чего, в апреле 1945 года, по предложению районного коменданта «СБ» — «Дон» вступил в банду УПА, в которой был боевиком под псевдонимом «Виртун» до дня моего ареста, имел у себя на вооружении винтовку с патронами и вел вооруженную борьбу против советской власти.*

В апреле и мае 1945 г. я около двух месяцев или даже более этого находился в банде, возглавляемой кущевым — «Рубан», затем все остальное время, до дня моего ареста в бандгруппе, возглавляемой подрайонным проводником ОУН — «Ныз».

Во время моего пребывания в банде «Рубан» я в составе бандгруппы примерно из пятнадцати человек в мае или июне 1945 года участвовал в вооруженном нападении на истребительный батальон МВД с. Озеряны, Бучачского района, где мы в ночное время напали на дом, в котором находились до пятнадцати бойцов центрального батальона, обстреляли их внутри дома через окно из ручного пулемета и винтовок, затем ушли, а были нами убиты и ранены кто-либо или нет из бойцов истребительного батальона мне не известно.

Во время указанного нападения на истребительный батальон я лично с винтовкой в руках, вместе с бандитом «Орех» стоял на посту часовым недалеко от совершенного нами нападения и охранял действия нашей бандгруппы, чтобы нас не могли там захватить врасплох военнослужащие МВД и МГБ.

[71] Дата у документі не зазначена.

Тогда же, но на следующий день, участниками нашей банды в поле были взяты неизвестные мне: женщина и молодой парень, из какого села они точно не знаю, но из с. Волеше или Соволускы Бучачского района, которых затем забрал участник «СБ» — «Степь» и не знаю куда их увел.

Во время моего пребывания в банде, возглавляемой «Ныз», в августе 1946 года я вместе с другими участниками банды, участвовал в нападении ночью на электростанцию в г. Бучач. Всего нас было девять человек, во главе с бандитом Лыс Ярославом, мы пришли на электростанцию когда она работала, приказали силой оружия рабочим электростанции молчать, оборвали телефонные провода и хотели взорвать электростанцию. С этой целью мы подложили под машину и аппаратуру электростанции связку из двух противотанковых и одной ручной немецкой гранаты, протянули шнур для осуществления взрыва через окно электростанции на улицу, бандит «Квит» потянул за шнур, чтобы сделать взрыв, но шнур оборвался и взрыв не получился.

В тот момент в г. Бучач началась какая-то стрельба, поэтому мы боясь, что нас могут окружить военнослужащие, вторично не стали налаживать взрыв электростанции, а в окна произвели стрельбу из пулемета и другого, имевшегося у нас оружия, по машине и аппаратуре электростанции, с целью повреждения. Затем сами, оставив связку гранат, убежали из г. Бучач, через р. Стрипа в с. Заривенци.

<u>Вопрос:</u> *Где Вы участвовали в боевых действиях против подразделений Красной армии?*

<u>Ответ:</u> *В других действиях нашей банды, кроме показанных мною, я не участвовал.*

Допрос окончен в 24 ч. 00 мин.

Ответы на вопросы с моих слов записаны верно, протокол прочитан мне вслух в чем и расписываюсь.

[підпис Гурського Ф.]

Допросил: Ст. следователь следотдела УМГБ по ТО
Ст. лей-т (Бессчастнов) [підпис]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 1512, арк. 24–26.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 60
Протокол допиту Хелпінського Володимира від 5 серпня 1947 року

Протокол допроса
1947 года августа м-ца 5го дня.

Я, Оперупол. Монастырского РОМГБ лейтенант Паршаков сего числа допросил:

Хелпинского Владимира Филлипповича 1901 года рождения, уроженца и жителя с. Марковой[72] *Монастырского р-на Тернопольской области, по национальности поляк, окончил 3 класса, б/партийного гр-на СССР, женатого, из крестьян — бедняков, со слов не судимого, служил в Польской Армии 1944-1945 года — рядовым, наград не имеет, работает в своем единоличном с/хозяйстве.*

Об ответственности за дачу ложных показаний ст. 89 УК УССР предупрежден. [підпис Хелпінського В.]

Вопрос: *Что Вам известно об организации «ОУН» в селе Марковой и других?*

Ответ: *Об организации «ОУН» в селе Марковой и других мне ничего не известно.*

Вопрос: *Вы говорите неправду, лишь потому что Вы являетесь активным баннособником «ОУН». Расскажите о своих связях с бандитами «ОУН» и кто Вас втянул в эти связи?*

Ответ: *в виду стем что я по национальности поляк бандпособником активным быть не мог, но изредка помогал бандитам «ОУН» материально, а так же в 1946 году в своей квартире на протяжении шести месяцев скрывал «партизанку» — бандеровку женщину по имени «Наталка». В связи с бандитами «ОУН» меня никто не втягивал.*

Вопрос: *Расскажите о своей пособнической деятельности бандитам «ОУН»?*

Ответ: *Я из Польской Армии был демобилизован в 1945 году, м-ца не помню. Возвратясь на родину т. е. в с. Марковую, еще в пути следования по селу я встретил бандитов «ОУН» 5 человек по кличкам помню двух, а именно «кам» и «сян», а остальных не знаю и не знал. С последними пришел в свою квартиру и им отдал свое военное об-*

[72] Нині — с. Маркова Чортківського району.

мундирование, както: польскую шенель, польскую фурашку и военные брюки.

После этого, примерно через 2–3 недели в конце 1945 года, для бандитов «ОУН» как поставку я сдал 30 килограмм пшеницы, немецкую шинель и одну пару белья. Все это я у меня получила для бандитов Сиваник Михайлина Васильевна, последняя органами НКВД в 1946 году арестована.

По мимо всего этого за время проживания в моей квартире бандитки по кличке «Наталка» последнюю я снабжал продуктами, также в 1946 году органами НКВД арестована.

Вопрос: *Расскажите кого Вы от органов Советской Власти на протяжении 1946 года укрывали в своей квартире, и чем ей помогали в деле укрытия?*

Ответ: *Точно не помню в декабре или январе м-це в мою квартиру пришла женщина лет 22–24 низкого роста одета хорошо, и мне рассказала о том она борется против Советской Власти за построение «Самостийной Украины», а также рассказывала будущие перспективы жизни т. е. после того как будет ими построена «Самостийная Украина» это было в 1945 году или начале 1946 года. Эта женщина сказала что она будет от органов Советской Власти скрываться в моей квартире т. е. проживать постоянно. Так как по национальности я (украинец) поляк в мою квартиру военные заходили очень мало, а потому я знал что ей моя квартира для укрытия — жительства не будет подозрительной, разрешил женщине проживать в моей квартире, и пообещал помогать ей чем могу. Когда женщина выслушала меня о том что я ей дам возможность скрываться в моей квартире ушла, и пришла со своими вещами через 2–3 дня и проживала в моей квартире до июля м-ца 1946 года, т. е. до дня ее задержания органами Советской Власти. С тем чтобы не была задержана органами Советской Власти женщина которая скрывалась в моей квартире по фамилии ее не знаю звать «Наталка». Моя жена часто из дома уходила в соседние села на жительство, а также особенно в дни празднования уходил и я, кроме того, однажды помню, в то время когда в с. Марковой стоял гарнизон военных перед выборами в Верховный совет СССР в мою квартиру вошел военный и спросил что за женщина на «Наталку» последняя ответила что является моей сестрой что я подтвердил и добавил что она в настоящее время больна, это я сказал ввиду того что военный с ней хотел […]. Так же когда «Наталка» находилась в моей квартире и была занята своей работой я ее охранял, выходил на двор и наблюдал подход к квартире военных, о чем должен был немедленно сообщить ей, но таких случаев не было, и сообщать ей о том что к нам идут военные не приходилось. Фамилии*

я этой женщины не знал и не знаю до настоящего времени, звать «Наталка» откуда родом и имела — ли родственников также не знаю.

Вопрос: *Чем занималась «Наталка» проживая у Вас на квартире?*

Ответ: *Будучи «Наталка» у меня на квартире занималась чтением книг и что-то писала а также что-то писала. Так как она являлась бандиткой то к ней в мою квартиру как днем а также вечером приходили незнакомые для меня женщины а именно «Мальва», «Оксана», «Богданка» и «Оля», кроме этого заходили и женщины села Марковой, а именно: Нижиловская Михайлина Бортковна, Сиваник Михайлина Васильевна, последние арестованы органами НКВД в 1946 году. Женщины выше перечисленные мной приходили к «Наталке» на разговоры, с которыми «Наталка» о чем — то разговаривала, как в моей квартире а так же и на дворе моего домостроения, но о чем я не знаю, ибо разговоры от меня скрывали. Кроме писанины, чтения книг и разговора с приходящими к ней женщинами «Наталка» в моей квартире изготовляла мазь для лечения чесотки в изготовлении которой «Наталке» также помогал и я.*

Вопрос: *Проводила ли «Наталка» совещания ОУН если да, то кто на них участвовал?*

Ответ: *Женщина по имени «Наталка» которая скрывалась в моей квартире на протяжении 6–7 м-цев неоднократно проводила совещания за этот период в моем саду, на совещании участвовали женщины которых я указал выше посторонних никого не было, что решали они на совещаниях мне не известно ибо на совещаниях я участия не принимал и мне никто о них не рассказывал, известно мне лишь потому что они при моих глазах выходили из моей квартиры и выше квартиры в саду разговаривали долгое время.*

Вопрос: *Чем Вы еще помогали «Наталке» кроме выше указанного Вами?*

Ответ: *За период когда «Наталка» проживала — скрывалась в моей квартире я ей помогал материально обеспечивал продуктами, а также помогал в личной ей жизни, приносил для нее воду и другие надобности. Также «Наталка» мне неоднократно давала указание вызвать к ней Нижиловскую Михайлину но я за ней не ходил, Нижиловская как знала, и приходила сама.*

Вопрос: *Какое положение занимала «Наталка» в организации «ОУН»?*

Ответ: *Положение в «ОУН» «Наталки» мне неизвестно, но считаю что являясь ouновцем по делам врача ибо весь период времени возилась с медикаментами и изготовляла последни сама, а после с ними куда-то уходила, и когда не возвращалась на ночь. Где она ходила это было неизвестно.*

Вопрос: *Заявляли-ли Вы кому либо как представителям Советской Власти или органам НКВД о том что у Вас в квартире скрывается бандитка и проводятся совещания?*

Ответ: *О том что «Наталка» проживала — скрывалась в моей квартире и проводились совещания и приходили другие женщины как она, я некому не заявлял, а наоборот старался скрыть так что бы она не была задержана, что видно из выше изложенных моих показаний.*

Вопрос: *Что еще дополните к своим показаниям?*

Ответ: *дополнить к своим показаниям больше ничего не имею.*

Протокол с моих слов записан верно и прочитан мне вслух. В чем и расписываюсь: [Хелпінського В.]

Допросил Оперупол. Монастырийского РО МГБ л-т [підпис] *Паршаков*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 7699, арк. 12–14 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 61
Виписка з протоколу допиту обвинуваченої Роги Марії від 7 серпня 1947 року

Выписка из протокола допроса
от 26 июня 1946 года

Я. Нач. Монастырского РО МВД капитан Кочнов сего числа допросил Районного проводника «ОУН» УЧХа по кличке «Наталка» гр-ку:

Рогу Марию Дмитревну 1924 года рождения, уроженку с. Крогулец Гусятинского р-на Тернопольской области, украинку, член «ОУН» с 1944 года, грамотную, из крестьян-середняков, без постоянного места жительства.

Об ответственности за дачу ложных показаний ст. 89 УК УССР предупреждена /Рога М./

Вопрос: *С какого времени вы скрывались в селе Марковой и у кого?*

Ответ: *В последних числах декабря м-ца 1945 года при встрече с Райпроводником «ОУН» Монастырского р-на по кличке «Панас» в Марковском лесу, от последнего получила указание перейти из села Швейково на жительство в с. Марковую, т. к. они т. е. боевка «Панас» скрывалась в Марковском лесу. По подбору квартиры порекомендовал переговорить со станичной села Марковой по кличке «Бидна». Разговаривая при встрече с «Бидной» последняя предложила мне квартиру местом укрытия у Хелпинского Владимира Филипповича. В декабре м-це 1945 года я посетила дом где проживал Хелпинский Владимир, которому рассказала свое положение в «ОУН», и другое. Выслушав меня Хелпинский мне сам сказал что он является по национальности поляк, его квартира не подозрительная и мне предложил заходить к нему. После этого я ему пояснила, что пришла действительно спросить не разрешил ли — бы он мне перебывать. На что Хелпинский с удовольствием дал согласие. На другой день я из с. Швейково пришла на жительство в село Марковую к Хелпинскому Владимиру Филипповичу где и скрывалась до дня моего задержания органами т. е. до 25 июня 1946 года.*

Вопрос: *Чем Вы занимались проживая на квартире у Хелпинского?*

Ответ: *У Хелпинского Владимира я проживала на квартире. Последний которую предоставил мне для укрытия по его желанию на протяжении 7 месяцев в 1946 году, под видом его сестры, т. к. мы на личность были схожими. Проживая на квартире у Хелпинского я неоднократно как Райпроводник «ОУН» УЧХа проводила в квартире и*

его саду совещания также с нелегалками, в квартире писала отчеты, а также изготовляла медикаменты в частности мазь от чесотки.

Вопрос: *Какую материальную помощь оказывал вам Хелпинский, и другую в деле укрытия?*

Ответ: *Хелпинский Владимир всем кто интересовался мной говорил что я ему сестра приехала в отпуск из города Львова, кроме этого Хелпинский мне помогал приготовлять медикаменты, и если когда я была занята работой в квартире он стоял на улице с задачей предупреждения меня на случай появления около дома военных с тем что бы я смогла от последних скрыться. Также Хелпинский часто в праздничные дни уходил из дому с тем что бы не заходило население.*

На всем протяжении времени когда я у него проживала на квартире Хелпинский снабжал меня продуктами питания.

Протокол с моих слов записан верно и прочитан мне вслух /Рога М./

Допросил: Нач. РО МВД
капитан /Кочнов/

Справка: *Протокол допроса арестованной Рога М.Д. находится в ее следственном деле.*

Выписка с подлинно верна:

Оперупол. Монастырийского РО МГБ
лейтенант [підпис] *Паршаков*

7/VIII-1947 г.

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 7699, арк. 23–23 зв..
Оригінал. Рукопис.

Документ № 62
Протокол допиту затриманої Чернецької Марії від 26 серпня 1947 року

Протокол допроса

1944 г. августа 26 дня *г. Старый Самбор.*

Я, зам. начальника отдела УМГБ Дрогобычской области майор Гончаренко допросил задержанную

Чернецкую Марию Степановну 1925 года рождения, уроженку и жительницу с. Чижки, Старосамбирского р-на, Дрогобычской обл., из крестьян, польку, г-ку СССР, б/п, незамужняя, со слов несудимая, образование — 5 классов, до задержания работала в хозяйстве родителей.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупреждена по ст. 89 УК УССР [підпис Чернецької М.]

Вопрос: *Когда и при каких обстоятельствах Вы были вовлечены в ОУН?*

Ответ: *В организацию украинских националистов меня никто не вовлекал, но я совместно со своим отцом — Чернецким Степаном Михайловичем (убит 10 августа 1946 г. неизвестно кем возле своего дома) оказывала помощь бандитам УПА и выполняла их отдельные поручения.*

Вопрос: *Расскажите о Вашей помощи бандитам УПА?*

Ответ: *Примерно в июне—июле месяцах 1946 г.*[73] *наш дом систематически помещали бандиты УПА, из которых по организационным кличкам я помню: «Махно», «Няньо», «Железняк», «Квитка», «Ярый» и другие. Кличек их сейчас не помню, а также не знаю кто они и откуда родом. Кроме того в наш дом приходили совместно с бандитами девушки по кличке «Наталка», «Оленка» и «Оля». Положения в банде приходивших в наш дом бандиток я не знаю, но слышала, как «Железняка» называли другие бандиты «провідником». Бандиты приходили в наш дом кушать. Бандитов кормили мы своими продуктами, а также они кушали продукты, принесенные ими. Где они брали продукты я не знаю. В июле м-це 1946 г. в нашем доме бандитка «Оля» перетапливала сливочное масло в течение дня. Это масло по заявлению «Оли» было с каких-то маслозаводов, ограбленных бандитами. В июле 1946 г. Я примерно три раза носила пи-*

[73] На лівому полі першого аркуша документа зроблено напис: «*Надписанному «1946 г.» верить Чернецька Марія*.

щу для бандитов УПА в Чижковский лес. Об этом меня предупреждали бандиты УПА и в частности «Железняк», которые указывали мне место, куда я должна вынести пищу для бандитов. Пищу я готовила со своих продуктов. В этом году в нашем доме бандиты были только один раз, примерно месяц тому назад. Приходивших бандитов я не знаю, они забрали велосипед и ушли. Было тогда два бандита. В июле м-це 1946 г. к нам в дом пришел «Железняк» с двумя бандитами и вручил мне оуновскую эстафету, кому она была адресована я не помню, и предложил мне отнести в с. Товарную, Добромильского р-на и вручить ее жительнице села — Товарницкой Ефе, отчества ее не знаю, примерно 1926–1928 г. рождения. На второй день с эстафетой «Железняка» я отправилась в с. Товарная и, распросив у местных жителей где живет Товарницкая, направилась к ней. Когда я зашла в дом Товрницкой, то там находились ее родители — отец и мать, а также сама Товарницкая Ева. Я обратилась к Еве и сказала, что хочу ей кое-что сказать. Мы вышли на улицу и я ей вручила эстафету и, ни о чем не разговаривая, разошлись. Я ушла домой. На второй или третий день, когда «Железняк» был в нашем доме, я ему доложила, что задание его выполнила. Примерно через неделю я снова по заданию Железняка носила оуновскую эстафету к Товарницкой Еве. Кому была адресована эстафета сейчас не помню. Товарницкая живет посредине села по правой стороне, если итти с с. Чижки в Товарную. Дом деревянный, крытый железом, от улицы, возле дома небольшой сад, во дворе имеется колодязь. Больше для бандитов УПА я ничего не делала.

Вопрос: *Как же Вам не члену ОУН «Железняк» давал поручения, связанные с оуновской деятельностью?*

Ответ: *По этому вопросу ответить затрудняюсь, но в ОУН я никогда не состояла и меня в нее никто не вовлекал.*

Вопрос: *Почему Вы скрыли, что у Вашем доме скрывалась нелегалка оуновка Куц Анна?*

Ответ: *Об этом я забыла. Действительно летом 1946 г. На протяжении примерно трех недель в нашем доме скрывалась Куц Анна, отчества ее не знаю, жительница с. Буково, Старосамбирского р-на. Как Куц мне рассказывала, что она перешла на нелегальное положение и скрывается от органов советской власти потому, что ее брат Куц Григорий под кличкой «Помста» находится в банде УПА и ее якобы хотели за это арестовать. Куц Анна поддерживала связь с бандитом УПА «Ярым», с которым она встречалась в нашем доме. После смерти (убийства) моего отца, боясь быть арестованной, Куц Анна с нашего дома ушла и где она находится сказать затрудняюсь. Я слышала, но от кого сейчас не помню, что она*

вышла замуж за секретаря сельсовета с. Лютовска и там проживает. Его фамилии я не знаю.

Вопрос: *Кто и с чем выносил с Вашего дома ящики после смерти Вашего отца?*

Ответ: *В нашем доме в ящиках находилось сливочное масло, награбленное бандитами по маслозаводам. Когда был убит отец, мы думали, что будет обыск и боялись, что масло будет обнаружено и за это мы будем наказаны. Поэтому решили это масло вынести из дома. На второй день после убийства отца, вечером мать — Чернецкая Анастасия Ивановна остановила проходивших по селу у нашего дома местных жителей Партыку Михаила Васильевича лет 17 и Партыку Дмитрия Михайловича 26–27 лет и попросила их помочь вынести ящики с маслом. Они помогли вынести ящики в огород. Куда эти ящики позже девались, я не знаю, но больше их в огороде не видела.*

Вопрос: *Приходили бандиты за оставшимся у Вас маслом?*

Ответ: *На второй день за маслом приходил один бандит, но я ему ответила, что мы, боясь обыска после убийства отца, вынесли его на огород. После этого бандит ушел и больше за маслом никто не приходил. Нашли ли бандиты на городе масло я не знаю.*

Вопрос: *Вы показываете неправду. Следствие располагает данными, что масло с Вашего дома уносилось по указанию бандитов УПА жителями села Чижки Форись и другими. Почему Вы об этом скрываете и с какой целью они к Вам приходили?*

Ответ: *На пасхальные праздники в этом году в нашем доме бандитов УПА не было, а были у моего дяди Чернецкого Николая Михайловича. Эти бандиты приходили кушать. Их было четыре, но их я не знаю. Я в то время также присутствовала в доме дяди, но с бандитами ни о чем не говорила.*

Вопрос: *Кто из жителей села вызывался у Ваш дом, когда приходили бандиты УПА?*

Ответ: *Когда приходили в наш дом бандиты УПА, то никого они не вызывали из жителей села.*

Вопрос: *Следствие располагает данными, что у Ваш дом, когда там находились бандиты УПА приходили жители села Адамский Петр и Павел, Чернецкий Федор и др. Почему об этом Вы скрываете?*

Ответ: *Когда в нашем доме находились бандиты УПА, к нам в дом никто из местных жителей не заходил.*

Вопрос: *Кто из жителей села поддерживает связь с бандитами УПА и в чем она заключается?*

Ответ: *Об этом мне ничего неизвестно.*

Допрос прерван.

Протокол с моих слов записан правильно, мне прочитан

[підпис Чернецької М.]

Допросил зам. нач. отдела УМГБ Д/о

майор [підпис] *(Гончаренко)*

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 21785, арк. 13–14 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 63
Протокол допиту затриманої Шидловської Станіслави від 10 вересня 1947 року

Протокол допроса[74]
Сентября 10 дня 1947 года

Я, ст. о/уполномоченный Бориславского ГО МГБ лейтенант Клубов допросил задержанную:

Шидловскую Станиславу Станиславовну 1929 года рождения, уроженку гор. Борислава, Дрогобычской области, польку, б/п, образование 5 классов, гр-ку СССР, нигде не работает, проживает в пос. Модричи-перекачка в доме 5.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупреждена по ст. 89 УК УССР. [підпис Шидловської С.]

Вопрос: *Следствие располагает данными, что вы являетесь членом организации украинских националистов, имеете связь с бандитами УПА и по их заданию проводите антисоветскую преступную деятельность. Расскажите об этом?*

Ответ: *Да, я действительно являюсь членом организации украинских националистов, имею связь с бандитами УПА и по их заданию провожу антисоветскую преступную деятельность. Мой псевдоним «Черная».*

Вопрос: *Расскажите, при каких обстоятельствах вы были вовлечены в ОУН, когда и кем?*

Ответ: *Зимой в начале 1947 года, точной даты не помню, вечером ко мне в квартиру вошли три неизвестных мужчины вооруженных автоматами и представились как работники МВД, пришли якобы с целью проверки.*

Сначала спросили кто здесь живет и нет ли кого посторонних в квартире.

Когда я назвала свою фамилию и сказала, что в квартире никого нет, они после осмотра квартиры и убедившись, что в квартире никого нет, сели и начали разговаривать со мной.

В разговоре они сказали, что они не работники МВД, а бандеровцы, ведут борьбу против Советской[75] *власти за создание Самостийного государства. Зная о том, что я полячка, они заявили,*

---

[74] Поверх тексту документа зроблено помітку: «*Ознакоми*[…] *Воснир в/МВД ДО* [підпис нерозбірливий] *16.IX.47*»;

[75] Далі до кінця абзацу текст виділений вертикальною лінією на лівому полі.

что в борьбе против Советской власти им помогают поляки. Далее сказали, что я должна помогать им в борьбе против Советской власти, этим я помогу вести борьбу и борющимся вместе с ними полякам.

Я на предложение бандитов УПА помогать им в борьбе против Советской власти дала свое согласие, после чего один из них по псевдониму «Лылик» дал мне псевдоним «Черная». В дальнейшей беседе с ними я установила, что два других бандита были по псевдонимам «Голубь» и «Ярко».

Так с этого времени я являюсь членом ОУН, имею связь с бандитами УПА и по их заданию провожу антисоветскую преступную деятельность.

Вопрос: *Расскажите о своей практической деятельности в ОУН?*

Ответ: *О своей практической деятельности я могу рассказать то, что я главным образом исполняла роль связной, представляла свою квартиру для укрытия бандитов УПА от Советской власти, а также оказывала им помощь продуктами питания.*

Так за период с начала 1947 года до настоящего времени бандиты УПА «Лылик», «Голубь» и «Ярко» систематически посещали мою квартиру, где укрывались от органов МВД и МГБ по 2–3 дня. Во время их нахождения у меня в квартире я снабжала их продуктами питания.

Как связная я лично по заданию бандитов систематически доставляла ОУНовские эстафеты в пос. Губичи и Тустановичи, а также неоднократно получала эстафеты лично сама и выходила к бандитам на встречу в лес[76].

Начиная примерно с февраля м-ца по июль м-ц с/года я лично 4–5 раз ходила в пос. Губичи, носила эстафетки от бандитов УПА «Лылик» и «Голубя» жителю пос. Губичи Спрынскому, имя отчество не знаю, 35 лет, проживает около первой церкви на противоположной стороне.

Псевдоним его не знаю, только всегда на эстафетках был написан круг, а в кругу цифра пять /5/.

Помню как-то летом мне принес эстафетку житель пос. Тустановичи Матковский Стефан и сказал, чтобы я ее передала в пос. Губичи Спрынскому. Эстафетка была предназначена бандиту «Голубь».

Когда я пришла в пос. Губичи к Спрынскому, то у него в квартире находились бандиты «Лылик», «Голубь» и «Вовк». Эту эстафету я вручила бандитам и тут же вернулась домой.

---

[76] Цей та два наступні абзаци виділені вертикальною лінією на лівому полі аркуша.

В пос. Тустановичи я носила эстафетки Матковскому Стефану и сестре бандита «Голубь».

Так начиная примерно с апреля м-ца до июля м-ца с/года я лично вручила Матковскому Стефану 5–6 эстафет. Последнюю эстафету ему я вручила в июле м-це 1947 года.

Псевдоним его я не знаю, но на передаваемых мною эстафетках от бандитов УПА «Лылик» и «Голубя» всегда стояло слово «Жукет».

В июне м-це с/года одну эстафету я вручила его сестре, проживающей в пос. Тустановичи за церквой. Настоящей ее фамилии и имя не знаю, но на эстафетке было написано слово «Ольга».

Одну эстафету от бандитов УПА «Лылик» и «Голубь» получила я лично сама в июне м-це, в которой они писали, чтобы я вышла к ним на встречу в лес. Эту эстафетку мне вручила Луцина Ирина 17–18 лет, проживает на Гуковой Горе, работает у кого-то в дом-работницах[77].

Также неоднократно я встречалась с бандитами УПА в квартирах Фирчук Романа и Пшонка Христины жителей пос. Модричи-перекачка.

Вопрос: *Назовите всех известных вам членов ОУН и лиц, имеющих связь с бандитами УПА?*

Ответ: *Из членов ОУН и лиц, имеющих связь с бандитами УПА я знаю следующих:*

1. *Спрынский, имя отчество не знаю, 35 лет, проживает в пос. Губичи около первой церкви на противоположной стороне, не сомненно является членом ОУН. Имеет связь с бандитами УПА «Лылик», «Голубь» и «Вовк».*

   Лично я начиная с февраля м-ца по июль м-ц с/года 4–5 раз вручала Спрынскому эстафеты от бандитов УПА «Лылик» и «Голубя», а также в июне м-це с/года когда я носила эстафетку идущую из пос. Тустановичи бандиту «Голубь», то в квартире Спрынского находились бандиты «Лылик», «Голубь» и «Вовк».

   Псевдоним его я не знаю, но всегда на передаваемых эстафетках мною Спрынскому был начерчен круг, а в кругу стояла цифра пять /5/.

2. *Матковский Стефан 23–24 лет, житель пос. Тустановичи, работает где-то шофером, тоже является членом ОУН и имеет связь с бандитами УПА «Лылик», «Голубь» и «Ярко».*

   Лично я по заданию бандитов УПА «Лылик» и «Голубя» на протяжении времени с апреля м-ца по июль м-ц с/года вручила Матковскому 5–6 эстафет, а также в июне м-це с/года Матковский лично мне вручил эстафетку, предназначенную бандиту «Голубь»,

[77] Цей та наступний абзаци виділені вертикальною лінією на лівому полі аркуша.

последнему эстафетку я вручила в квартире Спрынского в пос. Губичи.

Псевдоним его я не знаю, но на всех эстафетках которые я вручала Матковскому стояло слово «Жукет».

3. *Сестра бандита УПА «Голубь», настоящей фамилии и имя ее я не знаю, проживает в пос. Тустановичи за церквой, лет 25–30. Ей лично я в июне м-це с/года вручила эстафету от бандита «Голубь». Псевдоним ее не знаю, только на эстафете было написано слово «Ольга».*
4. *Луцина Ирина 17–18 лет, проживает на Гуковой Горе, работает у кого-то в домработницах, она лично мне в июне м-це вручила одну эстафету от бандитов УПА «Лылик» и «голубя», в которой они писали, чтобы я немедленно вышла к ним на встречу в лес. Луцина мне лично показывала место встречи в лесу с бандитами в направлении пос. Тустановичи. Непосредственную связь Луцина имеет с бандитами УПА «Лылик» и «Голубем». Псевдоним я не знаю.*
5. *Фирчук Роман 21 лет, проживает в пос. Модричи-перекачка, работает в транспортной конторе объединение Укрнефть, по-моему*[78] *тоже является членом ОУН т. к. бандиты УПА «Лылик», «Голубь» и «Ярко» систематически посещают их квартиру, где укрываются от органов МВД и МГБ, а так же он неоднократно встречался с бандитами УПА и у меня на квартире. Конкретно о его деятельности в ОУН рассказать лично не могу, но мне известно, что он часто встречается с бандитами и у себя дома и у меня на квартире.*

   Должна сказать следствию, что вся семья Фирчук являются активными бандпособниками, т. к. отец — Фирчук Василий, мать — Фирчук имя не знаю и сестры Фирчук Романа — Тося, Ирина и Янина все знают о посещении их дома бандитами УПА, все они способствуют их укрытию и снабжают их продуктами питания.
6. *Пшонка Христина 16–17 лет, проживает на пос. Модричи-перекачка, выполняет роль связной, имеет связь с бандитами УПА «Лылик», «Голубь» и «Ярко». Она в феврале м-це с/года по предложению бандитов УПА, а по моему заданию ходила в пос. Тустановичи за хлебом к моей матери Шидловской Стефании для бандитов УПА*[79]*.*

   В августе месяце с/года Пшонка Христина вызывала меня на встречу к бандитам УПА «Лылик» и «Голубь». Кроме того она неоднократно встречалась с бандитами лично у меня на квартире,

[78] Підкреслено коричневим олівцем подвійною лінією та виділено на лівому полі подвійною лінією.

[79] На тексті чорним олівцем написано: «Ознаком. Воснир в/МВД 23.X.47».

а летом с/года я лично встречалась с бандлитами УПА «Лылик» и «Ярко» на квартире Пшонка Христины[80].

7. *Моя мать Шидловская Стефания Степановна 40 лет, нигде не работает, хорошо знает о моей связи с бандитами УПА. Она сама лично способствовала укрытию бандитов УПА в нашей квартире, а также доставляла продукты питания для бандитов когда они находились в нашем доме*[81].
8. *Лесик, имя отчество не знаю, лет 45–50, проживает в пос. Моджричи-перекачка, имеет связь с бандитами УПА и оказывает им материальную помощь. Мне известно, что квартиру Лесик часто посещали бандиты «Лылик», «Голубь» и «Ярко».*

Зимой примерно в феврале м-це с/года я лично сама видела бандитов УПА в квартире Лесика.

Вопрос: *Кого вы еще знаете из членов ОУН и лиц, имеющих связь с бандитами УПА?*

Ответ: *Больше из членов ОУН и лиц, имеющих связь с бандитами УПА я никого не знаю.*

Допрос прерван, протокол допроса записан с моих слов верно в чем и расписываюсь [підпис Шидловської С.]

Допросил: ст. о/уполномоченный
лейтенант [підпис Клубова][82]

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918, т. 1, арк. 96–105.
Оригінал. Рукопис.

---

[80] Так само.

[81] Абзац виділений вертикальною лінією на лівому полі аркуша.

[82] Нижче текста документу зроблено помітки: «*Допрашив. с участием прокурора Воснир в/МВД ДО* [підпис нерозбірливий] *16.IX.47*»; «*Прилож. к делу свид. о рожд.* [підпис нерозбірливий] *23.IX*».

Документ № 64
Витяг з протоколу допиту обвинуваченої Стасишиної Філі від 10 вересня 1947 року

Протокол допроса
гор. Тернополь
(10 сентября 1947 года)

Я Нач. Отд. След. Отд. УМГБ Тернопольской обл. ст. л-т Позий сего числа допросил обвиняемую

СТАСИШИНУ Фильку Ивановну 1907 г. рожд. уроженка и жительница села Вымисловка, Козовского р-на Тернопольской обл., полька, гр-ка СССР, б/п, неграмотная, незамужняя, из крестьян — бедняков, ранее со слов не судимая

Допрос начат в 11[00] Окончен в 14[15]

Вопрос — *Кого Вы имеете из родителей, где они проживают, чем занимаются?*

Ответ — *Из родителей я имею одну мать — Стасишину Франку Стефановну около 70 лет, она проживает в с. Вымисловка. Я с ней вместе не жила, она живет отдельно, а я отдельно.*

Вопрос — *Кто Вы по национальности?*

Ответ — *Мой отец и мать по национальности поляки. Я же считаюсь тоже полькой но польского языка не знаю.*

Вопрос — *Где Вы проживали и чем занимались с освобождения Козовского р-на от немецких захватчиков, т/е с июня 1944 г. по день ареста?*

Ответ — *С освобождением Козовского р-на от немецких захватчиков т/е с июня 1944 г. по день ареста я проживала в с. Вымисловка в своем доме — одна, работала в своем х-ве.*

Вопрос — *Вы скрывались от органов Сов. власти?*

Ответ — *Да, с осеньи 1946 года.*

Вопрос — *Почему Вы скрывались от органов Сов. власти?*

Ответ. Как я уже показала выше в с. Вымисловка я проживала в своем доме одна, осенью 1946 г. м-ца не помню как я неграмотная ко мне в дом пришло 2 бандита, жители нашего села Манащук Зеновий и Гнездюх Михаили сказали мы будем у тебя в доме копать краивку (схрон). Я стала возражать, однако они угрозили мне и стали копать в сенях краивку — за ночь ее выкопали, замаскировали и ушли. На второй день –вечером пришли Манащук Зиновий, ПОНЧКО ВЛАДИМЕР и принесли с собой раненого в ногу бандита ГНЕЗДЮХ МИХАИЛА оставили мне его в комнате и сказали,

чтобы я ухаживала за ним, а в случае облавы заводила (прятала) его в схрон.

Оставив его в моем доме они ушли.

Почти, что ежедневно вечером и ночью к нему приходили Манащук Зиновий, и Пончко Владимер узнавали о его здоровье и приносили продукты.

Раненный Гнездюх Михаил имел при себе оружие — автомат. Скрывался он у меня недели 2–3.[83]

Не помню какого числа (осенью 1946 г.) дома была я, Гнездюх Михаил со своим автоматом был в схроне. В квартиру зашли солдаты и меня спросили есть в моем доме бандиты, что я им уже ответила я не помню, солдаты стали искать, обнаружили схрон и укрывавшегося там бандита, стала в доме стрельба бандит Гнездюх был убит а я с дому бежала и СКРЫВАЛАСЬ аж пока меня задержали, при задержании я боялась и назвала солдатам вымышленную фамилию.

Сказала что я Пришляк Анна, однако солдаты не поверили привели меня в сельсовет. В сельсовете я созналась что моя правильная фамилия Стасишина Филька Ивановна.

Вопрос — *Когда в Вашем доме укрывался бандит Гнездюх Михаил, в чем вы ему <u>оказывали помощь?</u>*

Ответ — *Я за ним ухаживала, варила горячую пищу из тех продуктов что приносили Пончко Владимер и Манащук Зеновий.*[84]

Вопрос — *кто еще из жителей вашего села приходил к вам в дом к бандиту <u>Гнездюх Михаилу?</u>*

Допросили

Нач. отд. след. отд. УМГБ Т/О
ст. л-т [підпис Позія]
Пом. прокурора войск МВД Т/О
Кап. юстиции (Зенов) [підпис]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9511, арк. 16– 16 зв., 17 зв.
Оригінал. Рукопис.

[83] Абзац виділено на лівому полі документа вертикальною лінією.

[84] Так само.

Документ № 65
Протокол допиту арештованої Куліковської Ядвіги від 29 вересня 1947 року

Протокол допроса

29 сентября 1947 г.

Я, старший оперуполномоченный Коростенского отд. МГБ лейтенант Собко допросил арестованную

Куликовскую Ядвигу Тимофеевну 1906 года рождения, уроженка села Рудня-Барановска Барашського района Житомирской обл., из крестьян бедняков, полька, б/п, малограмотная. В настоящее время до ареста проживала с. Нова–Богушовка.

Вопрос: *Когда и при каких обстоятельствах Вы начали поддерживать преступную связь с бандгруппой «Упа»*

Ответ: *Преступную связь я начала поддерживать с ноября месяца 1945 года т-сь с того момента когда участники банды начали посещать мою квартиру, всего бандиты мою квартиру посетили четыре раза.*

Первый раз — в ноябре месяце 1945 году вечером ко мне на квартиру пришли два бандита вооружены автоматами и пистолетами. По приходу бандиты в квартиру рассказали, что они являются бендеровцы и здесь же попросили кушать. Я действительно бендеровцев угостила молоком и они ушли в неизвестном направлении.

Второй раз — в феврале 1946 году обратно мою квартиру посетила бангруппа Упа в количестве четыре человека среди которых были два бандита которые посетили мою квартиру первый раз в ноябре м-це 1945 году.

Участники бандгруппы начали рассказывать что они борются за создание самостоятельного Украинского государства и здесь же мне говорили, чтобы я не подчинялась советским законом, после длинных разговоров бандитов я угостила ужином причем для ужина я брала молоко в сестры моего мужа Борисевич Франке Иосифовны, которая проживает в одном доме со мной, причем я рассказала Франке, что мне молоко надо для бендеровцев которые пришли ко мне на квартиру.

После ужина бандиты ушли в неизвестном направлении.

Третий раз — весной 1946 году мою квартиру посетили (7) семь человек бандитов вооруженные автоматами и винтовкой, ко-

торые также рассказывали цель их борьбы за самостоятельную Украину, ругали советскую власть и говорили разну клевету на наше государство и правительство.

Кроме этого участники бандгруппа «Упа» просили меня чтобы я пошила для их брюки, но я отказалась мотивируя тем, что шить брюки я не могу и они от меня ушли к сестре моего мужа Борисевич Франке где они переночевали и оставили материал для пошивки брюк, Франка взяла и сшила им брюки за которыми приходил через некоторое время один из бандитов. Но клички последнего я незнаю.

Во время этого посещения мне выпала возможность установить, что они друг друга называют по кличке как-то «Голуб», «Батько», остальных клички не знаю.

В этот раз после ночлега бандита также от Франки ушли в неизвестном направлении.

Четвертый раз мою квартиру посетил один участник банды с этой же группы, который расспросил кто приедет из колхоза и сельсовета и как они относятся к жителям села, я ответ дала предположительный что председатель к жителям села относится хорошо после данных разговоров бандиты ушли.

Кроме выше перечисленных фактов мою квартиру больше бандиты не посещали.

Вопрос: *Кто еще присутствовал во время посещения бандитами Вашу квартиру?*

Ответ: *Из посторонних жителей села у меня на квартире никого не было за исключением моих детей, как то Куликовская Петрина Ивановна 1928 года рождения, Куликовская Камилия Ивановна 1930 года рождения и сына Куликовский Леонид Иванович 1932 года рождения, которые все время присутствовали когда к нам заходили участники банд «Упа».*

Вопрос: *Участники бандгруппы «Упа» делали дневку в Вашей квартире?*

Ответ: *Участники бандгруппы «Упа» в моей квартире дневки не делали, а делали дневку в Борисевич Франке. Я об этом знала хорошо т.к. участники банды заходили и ко мне на квартиру. Вечером бандиты ушли в лес.*

Вопрос: *Перечислите известных Вам лиц которые поддерживают преступную связь с бандгруппой Упа?*

Ответ: *Мне извесно, что преступную связь с бандой «Упа» поддерживала Борисевич Франка Иосифовна, других лиц имеющих связь с бандгруппой я незнаю.*

Вопрос: *Расскажите подробно в чем заключается преступная связь с бандой Упа Борисевич Франке Иосифовны?*

Ответ: *Квартиру Борисевич как и мою квартиру также посещали участники банды.*

Весной 1946 года, мою квартиру посетили семь участников банды которые от меня ушли к Борисевич. Где и делали ночлег, причем во время этого ночлега бандиты оставили Борисевич материал для пошивки брюк, которые она действительно сшила и передала последним.

В скором после этого Борисевич мне рассказывала, что за брюками приходил один участник бандгруппы.

Также весной 1946 года в квартире Борисевич, участники банды в количестве пяти или шести человек делали дневку, участники банды на квартиру Борисевич пришли рано утром и целый день были все в квартире, а вечером ушли [...].

Во время этой дневки Борисевич для последних приготовила пищу. Об этой дневки я также хорошо помню, т.к. часть бандитов из квартиры Борисевич заходили и ко мне на [...].

1 мая 1946 года когда я возвратилась с митинга, который был в селе посвященный празднику первого мая, мне Борисевич рассказывала, что […] *к ней на квартиру приходили четыре бандита, которые расспросили, где находится ты т-сь Ядвига и когда я ответила, что тебя нет дома они расспросили кто здесь был из работников органов МВЮ, МГБ* и [...]. *Что еще разговаривала Борисевич* […] *я не знаю.*

В отношении связи с бандой Упа я а также и Борисевич скрывали и никому не заявляли.

Вопрос: *Вы получали националистические листовки от участников бандгруппы Упа*

Ответ: *Нет, националистических листовок от бандитов никогда не получали.*

Вопрос: *А Ваша дочь Петрина получала листовки*

Ответ: *Моей дочери Куликовской Петрине бандиты предлагали листовки, но она отказалась их брать мотивирувала тем, что неграмотная.*

Это было осенью 1946 года когда мою квартиру посетили четыре участника бандгруппы, которые сначала сами […] *за Украину, а после, читки давали дочери, но она отказалась.*

Борисевич Франке также не давали, это я предполагаю потому, что она неграмотная и она об этом мне не говорила.

Вопрос: *Какие Вы или Ваша семья получали задания от участников бандгруппы Упа.*

Ответ: *Как я, а также члены моей семьи никаких заданий от банды Упа не получали*

Вопрос: *А Борисевич получала задания?*

Ответ: *Кроме того, что Борисевич от бандитов получала задания сшить брюки которые она и сшила, других заданий она не получала, и об этом она мне не говорила.*

Вопрос: *Что она Вам рассказывала Борисевич о ее связи с бандой «Упа»?*

Ответ: *Борисевич о своей связи с бандитами мне ничего больше не рассказывала.*

Вопрос: *Ваш муж Куликовский Иван Иосифович встречался когда либо с участниками банды, которые посещали Вашу квартиру*

Ответ: *Нет, Куликовский Иван с бандитами никогда не встречался т.к. он очень редко приезжает домой.*

Вопрос: *А, Куликовский Иван знал о вашей связи с бандитами.*

Ответ: *Нет, мой муж — Куликовский Иван о своей связи с бандитами ничего незнает*

Вопрос: *Перечислите клички бандитов которые посещали квартиру Борисевич и Вашу*

Ответ: *Кличек всех бандитов я незнаю за исключением трех бандитов как-то «Голуб», «Батько» и «Деркачь». Эти же бандиты посещали квартиру и Борисевич.*

Вопрос: *Все ли Вы показали о своей связи с бандой Упа и о связи Борисевич Франки*

Ответ: *Да, о связи с бандитами «Упа» Борисевич, и себя, я р ассказала полностью и дополнить больше ничем не могу.*

С моих слов записано правильно, мне прочитано, в чем и расписуюсь.

[підпис Куліковської Я.]

Допросил *ст. оперуполном. Коростенского ГО МГБ*
лейтенант [підпис Собка]

Нач. 5 отделения ГО МГБ
майор [підпис] *(Дмитриев)*

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29750, арк. 12–14 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 66
Акт виявлення криївки від 15 жовтня1947 року

Акт
1947 года октября м-ца 15 дня.

Мы, нижеподписавшиеся Нач. отдела 2-Н УМГБ по Терноп. обл. Подполковник Хорсун, Нач. отделения МГБ УССР капитан Нечай, Начальник 1го отделения отдела 2-Н УМГБ л-т Свердлов, зам. Нач. 1го отделения отделения отдела 2-Н УМГБ л-т Красников, командир отделения 1 СР 1 СБ 86 СБВ.В МГБ мл. сержант Иванников и рядовой 1 СР 1 СБ 86 СПВ.В МГБ мл. сержант Бондаренко сего числа составили акт о нижеследующем:

15го октября 1947 года, реализуя полученные данные, у жителя Богатковских хуторов, Золотниковского р-на, Терноп. обл. Рогальского Альбина Михайловича производился поиск схрона с оуновскими нелегалами.

На заданный вопрос, где схрон, Рогальский ответил, что схрона у него никогда не было и нет.

Поиск данного схрона велся также 11го октября 1947 года, однако найден не был.

В результате тщательных поисков в хозяйстве Рогальского Альбина Михайловича в присутствии понятых Качур Антона Даниловича и Штайко Ивана Федоровича был обнаружен хорошо замаскированный бандитами схрон со входом из сарая, принадлежащего Рогальскому А.М.

Схрон капитанльно оборудован, вырыт на глубине полтора метра от поверхности. Размер схрона 3х2 метра, окантован досками, с нарами в два яруса.

Наличие в схроне свежей соломы, еще новых досок говорит, что в нем бандиты сидели недавно.

По признанию хозяина дома Рогальского А.М. указанная криивка строилась осенью 1946 года для укрытия бандитов.

В этом схроне укрывались три бандита по псевдонимам «Славко», «Медведь» и «Тигрис».

О чем составлен настоящий акт.

Акт подписали:

Нач. отдела 2-Н УМГБ по Терноп. обл.
Подполковник [підпис] *(Хорсун)*
Нач. отделения МГБ УССР
капитан [підпис] *(Нечай)*
Начальник 1го отделения отдела 2-Н УМГБ
лейтенант [підпис] *(Свердлов)*
зам. Нач. 1го отделения отдела 2-Н УМГБ
л-т [підпис] *(Красников)*
командир отделения 1 СР 1 СБ 86 СБВ.В МГБ

мл. сержант [підпис] *(Иванников)*
рядовой 1 СР 1 СБ 86 СБВ.В МГБ
мл. сержант [підпис] *(Бондаренко)*
Хозяин дома [підпис] (*Рогальский)*
Понятые Качур Антін (Качур)
Штайко Іван Ф (*Штайко)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 7722, арк. 38–39.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 67
Протокол допиту заарештованого Висоцького Петра від 23 жовтня 1947 року

Протокол допроса

29 сентября 1947 г.

Я, ст. оперуполномоченный Коростенского гор. отд. МГБ лейтенант Собко допросил

Висоцкого Петра Антоновича 1919 года рождения, уроженца села Ставище Коростенского района Житомирской обл., из крестьян средняков, по национальности поляк, б/п, образование три класса, не судим в настоящее время проживает с. Ставище и работает ездавым в к-зе.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупрежден по ст 89 УК УССР.

Вопрос: *Когда и при каких обстоятельствах начали посещать Вашу квартиру бандбоевики «Упа»?*

Ответ: *Первый раз мою квартиру участники бандгруппы «Упа» посетили в январе м-це 1947 года, всего бандитов было три человека как-то «Деркачь», «Кравец» и «Голуб» — Косс Николай Моисеевич, который является уроженцем с. Ставище.*

Этот раз участники Упа, в квартире ничего не говорили, только попросили кушать; моя мать Висоцкая Ольга Ульяновна последних покормила молоком и хлебом, а после ужина бандиты ушли в неизвесном направлении, таким образом с этого времени эти же участники банды мою квартиру посещали неоднократно, но сколько всего раз были я незнаю, помню, что в присутствии меня бандиты в квартире были четыре раза раз зимой в 1947 году числа и месяца я точно не помню.

Вопрос: *Что Вам участники бандбоевки Упа рассказывали о себе?*

Ответ: *Во время второго посещения квартиры бандиты в частности «Деркачь» рассказывал что они являются бандеровцами и воюют за самостоятельное украинское государство, при котором Советской Власти не будет и также не будет и колхозов, кроме данных разговоров «Деркачь» клеветал на Советскую Власть и руководителей Советского государства.*

В процессе этих антисоветских разговоров «Деркачь» предлагал мне вступить в их бандгруппу и совмесно с ними вести вооруженную борьбу против Советской Власти, но я от этого предло-

жения отказался и заявил, что это мне ненужно. Помимо этого также бандит «Деркачь» предлагал получить в его листовки националистического содержания и разбросать по селу Ставище от данного задания я также отказался и листовок для распространения не взял.

Кроме више перечисленного мной, участники боевки Упа о себе ничего не рассказывали.

Вопрос: *Какие Вы еще задания получали от бандбоевки Упа участниками которой являлись «Деркачь», «Голуб» и «Кравец»*

Ответ: *Других заданий от участников Упа я не получал.*

Вопрос: *Когда последний раз бандиты посетили Вашу квартиру?*

Ответ: *Я помню, что бандиты были в конце апреля или* […] *месяця 1947 г. однако я их лично не видел это мне извесно со слов моей матери Висоцкой Ольге. В это время я вечером пришел с работы домой где в квартире был сильный запах табаку и на мой вопрос откуда в комнате взялся дым табачный мать мне и ответила, что были в хате бандеровцы. После данного случая я незнаю посещали ли бандиты квартиру или нет, так, как мне из числа нашей семьи никто не говорил. Семья наша состоит из четырех душ — мать Висоцкая Ольга Ульяновна, сестра Высоцкая Генефа Венедиктовна, и сестра Виктория Высоцкая* […] *Венедиктовна и я — Высоцкий Петр Антонович.*

Вопрос: *Во время посещения квартиру бандитами Ваша семья вся была дома?*

Ответ: *Да, во время посещения квартиры бандитами дома в это время были все за исключением сестры Висоцкой Генефы которая дома очень мало находилась* […] *она работала трактористом, первый раз когда заходили бандиты то в это время была и Висоцкая Генефа, других случаев ее присутствия я непомню.*

Вопрос: *Ваша мать и сестры получали какие либо задания от бандитов?*

Ответ: […] *мать, а также и сестры никаких заданий от бандитов не получали.*

Вопрос: *А какую помощь оказывали бандитам Ваши родственники?*

Ответ: *Мои родственники никакой помощи бандитам не оказывали.*

Вопрос: *Вы доносили органам Советской Власти о фактах посещения бандитами Вашу квартиру?*

Ответ: *Нет, как я, а также мать и сестры нигде и никому не заявляли.*

Вопрос: *Назовите извесных Вам лиц которые поддерживали преступную связь с бандой Упа?*

Ответ: *Лиц имевшие связь с бандами Упа я незнаю.*

С моих слов записано правильно, мне прочитано, в чем и расписуюсь.

[підпис Висоцького П.]

Допросил *Ст. оперуполномоченный*
лейтенант [підпис Собка]

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29829, арк. 39–41.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 68
Протокол допиту арештованого Голінського Рудольфа від 25 листопада 1947 року

СССР
НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
ОСОБЫЙ ОТДЕЛ ЮГО-ВОСТОЧНОГО ФРОНТА
ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

К ДЕЛУ № *2260*

19*47* г. *ноября* мес. *25* дня. Я, *Ст. Следователь с/о УМГБ по Черновицкой области майор Кузнецов* допросил в качестве *арестованного*

1. Фамилия *Голинского*
2. Имя и отчество *Рудольфа Ивановича*
3. Дата рождения *1908 года*
4. Место рождения *г. Сторожинец Черновицкой области*
5. Местожительство *с. Панка Сторожинецкого р-на Черновицкой [области]*
6. Национальность и гражданство (подданство) *Поляк гр-н СССР*
7. Паспорт *Вр. Удостоверение за № 4519 от 16.IX.47 г.,*
   когда и каким органом выдан, номер, категория и место приписки

   выданное Сторожинецким ГО МВД.
8. Род занятий *Сторожинецкий райпромкомбинат Гончар*
   место службы и должность
9. Социальное происхождение *из рабочих*
   род занятий родителей и их имущественное положение
10. Социальное положение (род занятий и имущественное положение)
    а) до революции
    б) после революции *рабочий*
11. Состав семьи *жена Голинская Михайлина Ивановна и трое детей, проживают в с. Панка Сторожинецкого района Черновицкой области*
    близкие родственники, их имена, фамилии, адреса и род занятий
12. Образование (общее специальное) *2 класса*
13. Партийность (в прошлом и в настоящем) *беспартийный*
14. Каким репрессиям подвергался: судимость, арест и др. (когда, каким органом и за что)
    а) до революции —
    б) после революции *не судим*
15. Какие имеет награды (ордена, грамоты, оружие и др.) при сов. власти *не имеет*
16. Категория воинского учета запаса и где состоит на учете *запас в Сторожинецком РВК*

17. Служба в Красной Армии (красн. Гвардии, в партизан. отрядах), когда и в качестве кого *не служил*
18. Служба в белых и др. к-р армиях (когда и в качестве кого) *не служил*
19. Участие в бандах, к-р организациях и восстаниях *не участвовал*
20. Сведения об общественно-политической деятельности *не имеется*

[підпис Голинського Р.]

Показания обвиняемого (свидетеля) *Голинского Рудольфа Ивановича*
25 ноября 1947 г.
Допрос начат в 15:30

Вопрос: *Расскажите кратко свою биографию?*

Ответ: *Родился я в 1908 году в г. Сторожинец Черновицкой области, где и проживал безвыездно до 1943 года. В 1935 году женился, а в 1943 году выехал из Сторожинца в с. Панка, по месту рождения своей жены, где она имела несколько соток земли. Здесь я построил себе дом и работал гончаром до последнего времени. Последнее время работал в Сторожинецком Райпромкомбинате гончаром.*

Мои родители — отец и мать в настоящее время проживают в городе Стороженце. В армиях я ни в каких не служил, так как был освобожден по состоянию здоровья.

С 18-летнего возраста все время занимался гончарным производством, которому был обучен дедом.

Вопрос: *Когда вы прибыли из Польши на Буковину?*

Ответ: *Мой отец родился в г. Сторожинце. Его дальние родственники прибыли из Польши на Буковину, но когда это было я не знаю.*

Вопрос: *Почему вы не выезжали как поляк на жительство в Польшу?*

Ответ: *Я имел намерение выехать в Польшу, но мне не разрешили этого сделать районные власти, так как меня ценили как хорошего специалиста по гончарному производству и я остался на жительство здесь.*

Вопрос: *Кто из ваших родственников проживает в Польше?*

Ответ: *В Польшу в 1946 году выехали два двоюродных брата, но где они там проживают я не знаю, так как связи с ними никакой не имею.*

Допрос окончен в 17:00

Показания с моих слов записаны верно, мне прочитаны.

[підпис Голинського Р.]

Допросил:
Ст. Следователь с/о УМГБ
майор [підпис Кузнєцова]

ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 6356, арк. 19–20 зв.
Оригінал. Рукопис на бланку.

Документ № 69
Протокол допиту обвинуваченого Голінського Рудольфа від 30 грудня 1947 року

Протокол допроса

30 декабря 1947 года *гор. Черновцы*

Я, Ст. Следователь Следственного отдела УМГБ по Черновицкой области майор Кузнецов допросил обвиняемого –

Голинского Рудольфа Ивановича

Допрос начат в 13:30

Вопрос: *На прошлых допросах вы показали, что с бандитом Апостолюком встречались летом 1947 года, примерно в июне 1947 года. В это время, как известно, Апостолюк не мог приходить к Вам, так как он уже был убит в апреле 1947 года. Уточните это обстоятельство?*

Ответ: *С бандитом Апостолюком я встречался летом 1946 года, а не летом 1947 года, как это я показал ранее.*

Вопрос: *Судя по Вашим показаниям вы последний раз с бандитами встречались примерно в июне 1946 г. Какую связь с бандитами вы имели последующее время?*

Ответ: *Последующее время связи с бандитами я не имел.*

На последней встрече с бандитом Апостолюком, последний спрашивал меня, заплатил ли я за патроны. Я ответил, что за патроны не заплатил, так как хотя и не много денег, но я не имел их. Апостолюк ответил, что за патроны нужно заплатить по 50 рублей за штуку, а всего 750 рублей, насколько он уже знал, что от Буз Николая я получил 15 штук. Тут же Апостолюк спросил у присутствующего Ходана, взял ли он от меня патроны. Ходан ответил, что патроны он уже получил, не сказав сколько.

После этого я не хотел больше встречаться с бандитами и бросив свою жену и дом ушел жить к другой женщине к Красовской Михайлине, с которой жил примерно год. Она жила тоже в селе Панка, но от моего дома, где я жил раньше, примерно в 7 километров.

Вопрос: *С кем из бандитов кроме названных выше, вы встречались еще?*

Ответ: *Больше ни с кем из бандитов я не встречался.*

Вопрос: *Следствию известно, что вы для бандитов приобрели и передали им свыше ста штук патрон, а вы говорите, что только пять штук. Расскажите об этом правдиво?*

Ответ: *Такого количества патрон бандитам я никогда не давал. Бандитам через Ходана я дал только пять штук патрон.*

Вопрос: *По данному вопросу привожу вам показания свидетеля Молдавана (показания зачитываются). Вы подтверждаете эти показания?*

Ответ: *Нет эти показания я подтвердить в отношении количества патрон переданных бандитам не могу, но они не соответствуют действительности. Почему так показывает Молдаван я объяснить не могу.*

Вопрос: *Кого вы знаете из лиц, имеющих связь с бандитами?*

Ответ: *Кроме Ходана и Буз Николая, о которых я показал выше и на прежних допросах, из лиц имеющих связь с бандитами я никого не знаю.*

Вопрос: *Что еще желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Больше дополнить ничего не имею.*

Допрос окончен в […]

Показания с моих слов записаны верно, мне прочитаны.

[підпис Голинського Р.]

Допросил:

Ст. След. с/о УМГБ

майор [підпис Кузнєцова]

Врио в/прокурора В/МВД

Майор юстиции *Гойхман* [підпис]

ГДА СБУ, м. Чернівці, ф. 6(Р), спр. 6356, арк. 27–28 зв.
Оригінал. Рукопис на бланку.

Документ № 70
Протокол допиту обвинуваченого Мілецького Володимира від 1948 року

Протокол допроса

г. Чертков 1948 г.

Я, ст. следователь следотдела МГБ по Тернопольской области ст. лейтенант Бессчастнов сего числа допросил обвиняемого:

Милецкого Владимира Стаховича,
1896 г. рождения

Вопрос: *Расскажите кратко Вашу автобиографию?*

Ответ: *Я Милецкий Владимир Стахович, родился в 1896 г. в с. Зубрец*[85] *Золотопотокского района Тернопольской области, в семье крестьянина, проживаю все время по месту моего рождения, занимался сельским хозяйством, имею индивидуальное середняцкое хозяйство. В период немецкой оккупации занимался сельским хозяйством, после изгнания немцев до дня моего ареста работал лесником в с.Зубрец. Из близких родственников я имею:*

1. *Жена — Милецкая Тетьяна Андреевна, 1906 г. рождения, живет в с. Зубец, занимается сельским хозяйством.*
2. *Дочь — Мойсей Мария Владимировна, 1923 г. рождения проживает в с. Зубец вместе со своим мужем.*
3. *Сын — Милецкий* […] *Владимирович, 1933 г. рождения проживает в с. Зубец.*
4. *Брат — Милецкий* […] *Владимирович, 60 лет, проживает в Польше.*
5. *Неродной брат —* […] *Антон Михайлович около 60 лет, с 1916 г. проживает в сибири. Занимается сельским хозяйством.*
6. *Брат — Милецкий Иван Владимирович, 56 лет, живет в с. Зубец, занимается сельским хозяйством.*

Больше никого из родственников у меня нет.

Вопрос: *Из Ваших родственников кто либо был арестован?*

Ответ: *Нет из моих близких родственников никто арестован и осужден не был.*

Вопрос: *А Вы подвергались ранее аресту или суду?*

Ответ: *Нет я тоже никогда арестован и сужден не был.*

Вопрос: *Когда и в какой армии Вы служили?*

Ответ: *С 1916 по 1918 г. я служил солдатом австрийской армии, на итальянском фронте.*

[85] Нині — с. Зубрецька Чортківського району.

Вопрос: *Кто Вы по национальности?*

Ответ: *По национальности я поляк.*

Вопрос: *Почему на предыдущих допросах Вами показано, что Вы украинец?*

Ответ: *На первичных допросах в Золотопотокском РО МГБ мною было показано что я по национальности поляк, не знаю почему мне записано национальность — украинец.*

Вопрос: *Когда и к каким политическим партиям или организациям Вы примыкали?*

Ответ: *К политическим партиям я никакой принадлежности не имел.*

Вопрос: *Расскажите о Вашей причастности к ОУН?*

Ответ: *Проживая в с.Зубрец Золотопотокского района поддерживал связь с бандитами УПА и помогал им.*[86]

Вопрос: *В чем выражалась Ваша связь с ними?*

Ответ: *однажды в ноябре 19*[…] *ко мне пришли домой два бандита: «Гречуха» и «Гомин». Они рассказали что их ко мне отправила сестра Фуголь Степана, Андрунишина Ольга и просили меня разрешить им остаться у меня в доме. Я на это согласился.*

Бандиты «Гречуха» и «Гомин» пробыли у меня в доме одни сутки и на следующий день вечером незнаю куда ушли. После того когда у меня были бандиты, не помню но примерно в январе 1947 г ко мне в дом вечером пришли бандиты «Гречуха», «Гомин», «Захар», «Листок», «Ясень». Они попросили дать им что либо покушать, я дал бандитам не помню какую домашнюю пищу, они покушали и не знаю куда ушли.

Зимой в начале 1947 г. указанные бандиты: «Гречуха», «Гомин», «Захар», «Листок», «Ясень» приходили ко мне еще два раза, я давал им кушать и они от меня уходили.

Весной примерно в марте 1947 г. ко мне пришли бандиты «Гречуха» и «Гомин». Они сказали, что будут у меня в доме делать краивку для их укрытия. Я на это согласился. Получив от меня согласие «Гречуха» и «Гомин» копали у меня в доме краивку под печкой. Примерно десять ночей. Взяли у меня доски, оббить краивку досками. Когда <u>они копали краивку, землю я выносил во двор и высыпал в яму возле дров.</u>[87]

Во время постройки краивки бандиты «Гречуха» и «Гомин» работали только в ночное время, днем несколько раз оставались отдыхать у меня в доме, больше уходили на день не знаю куда.

Примерно в апреле 1947 г. проистяжении одного месяца бандиты «Гречуха», «Гомин», «Захар», «Листок» и «Ясень» скрывались

---

[86] Абзац виділено на лівому полі документа вертикальною лінією.

[87] Текст підкреслено та виділено на лівому полі документа вертикальною лінією.

у меня в оборудованной ими краивке, но находились в ней не все одновременно, некоторые временами уходили не знаю куда.

Скрываясь в краивке бандиты вылазили из нее ко мне в хату каждый день покушать, моя жена готовила им горячую домашнюю пищу.[88]

Примерно в мае 1947 г. бандиты ушли из краивки и больше в ней не были. Летом 1947 г. бандит «Гомин» приказывал мне уничтожить краивку, тоесть засыпать ее так — как она им больше не нужна, но я этого не сделал. Не имел времени и краивка была обнаружена у меня сотрудниками Золотопотокского РО МГБ перед моим арестом.

Примерно в июле 1947 г. ко мне в дом вечером пришли бандиты «Гомин», «Гречуха», «Захар». Они приказали позвать проживающего по соседству со мной Фуголь Степана Михайловича. По их приказанию я пригласил к себе в дом Фуголь Степана, который зайдя ко мне незнаю о чем переговорил с бандитами […] пошел и незнаю куда принес поллитра самагону, кусок белого хлеба, мы все в пятером тоесть три бандита, Фуголь и я сели за […] выпили самогон.[89] *Потом Фуголь сразу же ушел, а бандиты пробыли в хате у меня примерно еще два часа и потом ушли ночью не знаю куда.*

Примерно в августе 1947 г. ко мне в дом вечером пришли бандиты: «Захар», «Листок», «Гомин», «Гречуха», «Ясень», «Гром» и еще один высокий, черный, фамилию и псевдоним которого я не знаю. Повидимому когда кто либо из бандитов стоят на улице возле моего дома охраняли, так — как бандит «Гром» несколько раз выходил из хаты во двор.

Находившиеся в хате бандиты просили покушать, но у меня не было приготовленной пищи, поэтому они покурили и ушли. Когда выходили из хаты, то бандит «Гомин» попросил спрятать где либо его сумку кожаную с какими то документами. Я вышел из хаты вместе с ним, дал ему [послезную] лопатку.[90] *Он закопал свою сумку с документами в землю у меня во дворе возле соломы, приказал мне смотреть, что бы никто не взял и ушел. Через несколько дней, тоже в августе 1947 г. ко мне в хату зашел один бандит «Гомин», сказал, что он возьмет свою сумку с документами. Мне приказал из хаты не выходить, забрал сумку и ушел. Повидимому когда кто либо еще из бандитов приходили вместе с ним и были возле моего двора, я из хаты не выходил и ничего не видел.*

В сентябре 1947 г. один лесничий Шосткив Владимир приезжал по служебным делам в с. Зубрец, остановился у меня ночевать. Ве-

[88] Абзац виділено на лівому полі документа вертикальною лінією.

[89] Так само.

[90] Так само.

чером ко мне пришел Фуголь Степан и пригласил мен, жену и Шосткив Владимира к себе домой поужинать. По приглашению мы пошли к нему домой кушать пироги, выпили у него поллитры самогону. Когда заканчивали самогон то в хату к Фуголь зашли бандиты «Захар», «Гомин» и еще псевдоним его не знаю, высокий, черный, который один раз приходил ранее ко мне.

Бандиты в доме Фуголь поприветствовали нас сели за стол, Фуголь подал еще самогону, мы выпили вместе с бандитами и я со своей женой ушел к себе домой, а Шосткив Владимир не знаю о чем тихо разговаривал с бандитами, так что бы я не слышал[91]*. Вместе со мной не пошел, остался у Фуголь, а поздно ночью пришел ко мне спать. Утром он от меня уехал домой или в с. Золотой Поток не помню.*

Вопрос: *Во время ареста у Вас в краивке изъята принадлежащая бандитам пшеница и рожь. Когда бандиты прятали указанный хлеб?*

Ответ: *Изъятый у меня в краивке хлеб принадлежит мне. Я запрятал в краивку свой хлеб, что бы никто не забрал из бандитов.*

Вопрос: *На предыдущих допросах Вами показано, что хлеб принадлежит бандитам. Почему сейчас говорите что хлеб Ваш?*

Ответ: *На первичных допросах в Золотопотокском РО МГБ я говорил неправду по этому вопросу, в связи с тем, что от меня требовали признания в том, что хлеб принадлежит бандитам.*

Вопрос: *Когда и где еще Вам приходилось встречаться с бандитами?*

Ответ: *Весной 1947 г. однажды я пошел к жителю с. Зубрец Саверин Стаху, хотел у него купить немного меду, так как он имеет свою пасеку. Когда я зашел к Саверин, то увидел у него в доме бандита «Гречуху» не знаю почему он там находился. Я сразу от Саверин тогда ушел, так как он меду мне не продал, а сказал, чтобы я к нему пришел утром, но я к нему больше не пошел.*

Больше никогда с бандитами я не виделся.

Вопрос: *Назовите всех известных Вам бандитов УПА?*

Ответ: *Из бандитов я знаю только тех, которых мне приходилось видеть, тоесть приходивших ко мне:*

1. *«Захар», фамилия, имя его мне не известно. От куда он тоже не знаю, но бандит «Гомин» говорил что он из с. Жизномир, Бучачского района.*
2. *«Листок», фамилию, имя и откуда он я не знаю.*
3. *«Ясень», фамилию имя не знаю, со слов бандита «Гомин» является жителем с. Жизномир.*
4. *«Гречуха», фамилии не знаю, слышал, что он житель с. Барыш Монастырийского района.*

[91] Так само.

5. *«Гром», фамилию не помню, он житель с. Стинка Золотопотокского района. В 19*[…] *работал помощником лесника или лесником в своем селе. В 1946 г. мне приходилось кажется два раза встречаться на собраниях и совещаниях лесников в с. Порхова*[92] […] *в лесничестве. После того не знаю как он попал в банду УПА.*
6. *«Гомин» — фамилию не знаю, говорил мне что является жителем с. Язловецкая — Новосилка*[93] *Золотопотокского района.*

Мне приходилось встречать еще одного бандита, но кто он и откуда, а также его псевдоним не знаю. Он высокого роста, худощавый, черный.

Вопрос: *Кто из граждан известных Вам поддерживал связь с бандитами?*

Ответ: *Из таких граждан уже назвал:*

1. *<u>Фуголь Степан</u> Михайлович, проживает по соседству со мной в с. Зубрец Золотопотокского района, работал старшим группы бойцов истребительного батальона МГБ в нашем селе. Он летом 1947 г. у меня в доме встречался с бандитами «Гомин», «Гречуха», «Захар». Приносил самогона, хлеба и вместе с ними выпивал.*[94]

В сентябре 1947 г. я вместе с Шосткив Владимиром находился в доме Фуголь к нему тогда пришли бандиты «Захар», «Гомин» и еще один псевдонима которого я не знаю. Мы тогда вместе с бандитами выпивали поданный Фуголь Степаном самогон.[95]

2. *Саварин Евстафий Иванович, житель с. Зубрец. У него в доме весной 1947 года я видел сам лично бандита «Гречуха». Кроме этого Саварин Евстафий скрывал у себя в доме на протяжении одного* […] *бандитку по имени Стефания, которая проживала у него в доме и в доме его дочери. Саварин Аннки в 1947 г. до осени, а затем скрывалась не знаю куда.*

Бандитка Стефания имеет возраст около 30 лет при польском строе была домашней работницей в учителя, уехавшего в германию, […] *в нашем селе, фамилию не знаю. После того как учитель уехал Стефания продолжала проживать в его доме, в 1945 году была арестована органами Советской власти. Но ее не знаю почему отпустили и она стала скрываться, где находится сейчас мне не известно.*

3. *Кроме того Андрунишин Михаил однажды мне рассказывал, что жена его сына — Андрунишина Ольга, являющаяся сестрой*

---

[92] Йдеться про с. Порохова, Чортківський район.

[93] Нині — с. Язловець, Чортківський район.

[94] Абзац виділено на лівому полі документа вертикальною лінією.

[95] Так само.

Фуголь Степана имеет связь с бандитами УПА, которых принимала у себя в доме.

Больше никого из лиц имевших связь с бандитами я не знаю.

Вопрос: *Что Вы знаете о связях с бандитами Борачек Николая?*

Ответ: *Борачек Николай служил бойцом истребительного батальона в нашем селе, но имел ли он связь с бандитами или нет я не знаю.*

Вопрос: *Расскажите о связях с Шосткив Владимира?*

Ответ: *Шосткив Владимир, отчества не знаю, работал лесничим Порховского лесничества в с. Порхова, Золотопотокского района, один раз как уже показано мною он в сентябре 1947 г. ночевал у меня, когда мы ходили с ним к Фуголь Степану и выпивали у него в доме самогон вместе с бандитами*[96]*. Шосткив имел какой то разговор с бандитами, разговаривал* […] *и когда я ушел, то он оставался еще с бандитами в доме Фуголь. Больше ничего о его связях с бандитами я не знаю., но из поведения Шосткив в дому Фуголь видел, что он с бандитами был знаком ранее.*

Допрос окончен.

Ответы на вопросы с моих слов записаны верно, мне протокол прочитан. В чем и расписываюсь. [підпис Мілецького В.]

Допросил: *ст. следователь следотд. УМГБ*
ст. лей-т [підпис] *(Бессчастнов)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 7814, т. 1, арк. 18–26 зв.
Оригінал. Рукопис.

[96] Так само.

Документ № 71
Доповідна записка про діяльність учасників ОУН у с. Рогачин Бережанського району Тернопільської області від січня 1948 року

совершенно секретно.

ЗАМ. НАЧ. УПРАВЛЕНИЯ МГБ
ПО ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ
ПОДПОЛКОВНИКУ

ТОВ. Х О Р С У Н
гор. Тернополь

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
о банд — проявлениях по селу Рогачин Бережанского р-на Тернопольской области

В ночь со 2 — го на 3 — е января 1948 года совершено убийство жителя с. Рогачин Бережанского р-на Тернопольской области

РУБЛЕВСКОГО Михаила Николаевича 1927 года рождения уроженца и жителя с. Рогачин Бережанского р-на Тернопольской области, поляк гражданин СССР, происходит из крестьян б/п, образование 4 класса, ранее не судимого.

Обстоятельства убийства.

Об убийстве жителя с. Рогачин Рублевского М. Н. мне стало известно от председателя с/с с. Рогачин Иваницкого на другой день т. е 3/1–48 года после совершения убийства. На место происшествия 3/1–48 года смою были направлены Ст. Опер. Упол. РО МГБ Ст. Лейтенант Морковкин, от МВД Ст. Опер. Упол. Капитан Рылов. Произведенным расследованием установлено, что Рублевкий М. Н совместно со своей сестрой Рублевской часов в 11 дня 2 — го января 1948 года вышли из села Рогачин пешком в гор. Бережаны по своим личным делам. Сестра его в этот же день в 17 часов дня вернулась домой оставив его одного на базаре, а утром 3/1–48 года гражданкой КУТНОЙ Королиной у себя во дворе был обнаружен трупп убитого Рублевского, о чем она сразу же заявила председателю с/с Иваницкому и родственника убитого.

При наружном осмотре труппа Опер. работниками установлено, что в труппе имелись два пулевых ранения одно в области спины с выходом в плечо другое в области лба с выходом в затылок. Кроме этого каким-то острым предметом нанесено в лицо до 12 ран.

Виновных в убийстве Рублевского установить не удалось но имеется предположение, что он убит местными жителями так как Рублевский систематически занимался вооруженными грабежами местных жителей под видом бандитов ОУН как например:

В марте месяце 1946 года в с. Рогачин Бережанского р-на жителем того же села Черным Данилом и еще двумя участниками нами не установленными только в одну ночь были ограблены Бажан Стефан у которого была взята швейная ножная машинка, Видойник Анастасия у которой тоже была взята швейная машина, Заставная Теодозия у которой был взят конь с упряжью что подтверждается источником «ВИЛЬНЫЙ». Черный Данил был вскоре арестован и осужден а в отношении Рублевского нами была договоренность с МВД о его не отдачи под суд в виду того что он состоял в аг. сети РО МГБ.

В том же 1946 году летом житель с. Рогачин Видойник Николай Михайлович источнику «вильный» рассказал, что к нему домой пришел ночью Горин Евгений, Черный Данил и Рублевский Михаил и под видом бандитов забрали из стайни кобана и увезли, об этом я хотел заявить в МГБ но боюсь что они меня убьют.

Имеется и ряд других фактом.

Данные факты в совершаемых ими вооруженных грабежах подтверждаются тем что у них изъято 18 октября 1947 года хранившееся дома оружие. О чем прилагаем справку райотдела МГБ.

В прошлом Рублевкий Михаил со своим братом Рублевским Юзефом находились в банде ОУН последний в 1945 году был пленен из банды и оформлен в качестве бойца спец группы Бережанского РО МГБ но в сентябре месяце 1946 года осужден В/трибуналом на связь с бандитами ОУН на 10 лет.

После пленения Рублевского Юзефа из банды ОУН брат его Рублевский Михаил пришел с повинной в Бережанский РО МГБ, где он был завербован в качестве с/о по селу Рогачин с задачей выявления бандитов подполья ОУН.

За весь период пребывания в аг. сети никаких ценных материалов не давал.

Материалы расследования находятся в Бережанском РО МВД которые нами будут скопированы и направлены очередной почтой.

НАЧ. БЕРЕЖАНСКОГО РО МГБ
К А П И Т А Н [підпис] (ИВАНОВ)

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1,спр. 175, арк. 82–83.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 72
Акт бойового зіткнення оперативної групи МДБ з бійцями УПА на хуторі Кам'яна Гірка від 2 січня 1948 року

А К Т

Мы, нижеподписавшиеся О/Уполномоченный Емильчинского РО МГБ капитан Козиенко, пом. О/Уполномоченного РО МГБ ст. лейтенанта Демиденко, вахтер РО МГБ Паламарчук, инструктор ЗАГСа РО МВД Савчук, в присутствии жительницы хутора Каменная Горка Катериновского сельсовета Емильчинского района Котвицкой Франи Адольфовны составили настоящий акт в следующем:

2 января сего года, в 17 часов 30 минут оперативная группа Емильчинского РО МГБ под руководством нач. РО МГБ капитана Дементеева настигла банду УПА в количестве 4-х человек находившихся в доме Котвицкой Адолины Романовны и ее дочери Котвицкой Франи Адольфовны проживающих на хуторе Каменная Горка Катериновского с/совета Емильчинского района.

Подойдя к дому Котвицкой оперработники РО МГБ зашли в сарай, где стояла корова принадлежавшая гр-ке Котвицкой и вторая, которую бандиты в ночь с 1 на 2 января похитили в колхозе им. Сталина села Просека Емильчинского района. В этот момент из сеней дома Котвицкой по оперативной группе были произведены выстрелы из автомата в результате чего был тяжело ранен в грудь нач. РО МГБ к-н Дементеев.

После этого между бандитами и оперативной группой РО МГБ завязалась автоматная и гранатная перестрелка.

Во время перестрелки был убит сын Котвицкой — Котвицкий Бронислав Адольфович, 1935 года рождения, легко ранена в плечо Котвицкая Франя Адольфовна и легко ранена в голову дочь Котвицкая Тофиля Адольфовна, 1941 года рождения, а так же сгорел дом с пристройкой принадлежащие гр-ке Котвицкой, в сарае сгорело две коровы, одна из них принадлежала гр-ке Котвицкой, а вторая колхозу имени Сталина с. Просека, которую бандиты утром 2 января 1948 года привели и оставили в сарае гр-ки Котвицкой.

На месте сгоревшего дома каких либо обгоревших человеческих трупов или остатков оружия не обнаружено.

В чем и составили настоящий акт.

О/Уполномоченный РО МГБ
Капитан [підпис] (КОЗИЕНКО)

Пом. О/Уполномоченного РО МГБ
ст. лейтенант [підпис] (ДЕМИДЕНКО)

Вахтер РО МГБ [підпис] (ПАЛАМАРЧУК)

Инструктор ЗАГСа РО МВД [підпис] (САВЧУК)

Домохозяйка [підпис] (Котвицкая)

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29793, арк. 11.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 73
Акт про проведення обшуку у Маліновського Франца від 9 лютого 1948 року

Акт

1948 года, февраля месяца 9 дня. Я Опер Уполномоченный […] РО МГБ Капитан: КОЗЛЕНКО в присутствии Председателя Королевского сельсовета — Криштафовича, председателя колхоза села Королевка Сидлецкого, зав кладовой Будишевского составил настоящий акт в следующем:

Сего числа нами в квартире жителя села Королевка, МАЛИНОВСКОГО Франца Викентиевича и его дочери МАЛИНОВСКОЙ Виктории Францовны произведен обыск и изъятие вещей которые оставлены участниками банды УПА, а именно:

1. Три пары белья — бывшего употребления.
2. Мешок с надписью — 4 бригада, колхоза[97] «Червонный Лан» село Горбово.
3. Платье детское ситцевое — одно.
4. Юбка шерстяная новая.
5. Рубаха, нательная дамская новая.
6. Пиджак, хлопчато — бумажный, новый, серого цвета.
7. Бязь, крашанная – черная пять метров.
8. Туфли мужские, парусиновые — новые на резиновой подошве.
9. Туфли дамские жолтые — на резиновой подошве.
10. Туфли детские — цветные — новые.

Вышеперечисленные вещи за исключением мешка и трех пар белья принадлежат леспромхозу газопровода «Дашава — Киев» которые 7 – 1 — 48 года бандиты уваровали со склада и оставили на квартире МАЛИНОВСКОГО Ф.В.

Перечисленное из»ято как вещественное доказательство.

Опер Уполномоченный […] РО МГБ

К а п и т а н: [підпис] /Козиенко/

Председатель Королевского С/совета [підпис] /Криштафович/

Председатель колхоза с. Королевки [підпис] /Сидлецкий/

Зав кладовой колхоза [підпис] /Будишевский/

Настоящий акт об изъятии вещей в квартире Малиновского Ф.В последнему объявлено (неграмотный) капитан [підпис нерозбірливий]

Внизу документа відбиток гербової печатки «Коростиське відділення МВД […] Житомирської області».

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29596, арк. 101.
Оригінал. Машинопис.

[97] В документі навпроти цифр проставлені графічні позначки.

Документ № 74
Протокол пред'явлення обвинувачення Будасу Івану від 21 лютого 1948 року

Протокол о предъявлении обвинения

21 февраля 1948 года *с. Вишневцы*

Я пом. Опер. Уполномоченного Золотниковского РО МГБ лейтенант Сергеев, сего числа предъявил обвинение арестованному

> *Будас Ивану Николаевичу 1896 г. рождения уроженец села Симикивцы*[98] *Золотниковского района Т/о по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, не грамотный, из крестьян-бедняков, женат проживал в селе Ишков Золотниковского р-на Тернопольской области и работал в своем сельском хозяйстве.*

Вопрос: Вам предъявлено обвинение в преступлениях ст. ст. 20–54–1-а, 54–11 УК УССР, за то, что Вы проживая в селе Ишков во дворе своего дома имели краивку (бандитский схрон) где передерживал бандитов районного полит референта ОУН, Войтына Алексея Петровича по псевдониму «Юр» и его брата Войтына Павла Алексеевича на протяжении августа месяца 1946 года по ноябрь месяц 1947 года, и об этом органам МГБ не сообщали. Скажите Вы признаете себя виновным в предъявленном Вам обвинении?

Ответ: До в предъявленом мне обвинении в преступлениях предусмотренных ст. ст. 20–54–1-а, 54–11 УК УССР, за то, что я во дворе своего дома имел краивку (бандитский схрон) где передерживал бандитов районного полит референта ОУН, Войтына Алексея Петровича по псевдониму «Юр» и его брата Войтына Павла Алексеевича на протяжении августа месяца 1946 года по ноябрь месяц 1947 года и об этом органам МГБ не сообщал я признаю себя виновным полностью.

Вопрос: Согласны с перечисленными пунктами в предъявленном Вам обвинении по ст. ст. 20–54–1-а, 54–11 УК УССР?

Ответ: Да с пунктами перечисленными в предъявленном мне обвинении по ст. ст. 20–54–1-а, 54–11 УК УССР о том, что я содержал во дворе своего дома бандитский схрон (краивку) и передерживал в нем бандитов, о чем органам МГБ не доносил я согласен полностью.

Протокол обвинения с моих слов записан верно мне прочитан в чем и расписываюсь. [підпис Будаса І.]

---

[98] Нині — с. Смиківці, Тернопільський район.

Обвинение предъявил: п/опер. Уполн. Золотниковского РО МГБ лейтенант [підпис] *(Сергеев)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9659, арк. 21–22.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 75
Протокол допиту свідка Смельковської Галини від 25 лютого 1948 року

Протокол допроса

25 февраля 1948 года.

Я, оперуполномоченный Контрразведки МГБ воинской части 93274 старший лейтенант Фатеев, сего числа допросил в качестве свидетеля жителя местечка Колки Колковского района Волынской области

Смельковскую Галину Павловну (по мужу Демчук) 1925 года рождения, уроженка местечка Софиевка Цуманьского района Волынской области, по национальности полька, б\п, образование 7 классов, не судима, гражданка СССР.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупреждена по ст. 95 УК РСФСР [підпис Смельковської Г.].

Вопрос: *Скажите, гражданка Смельковская, с какого времени Вы проживаете в местечке Колки?*

Ответ: *В местечке Колки Колковского района Волынской области я проживаю с 1933 года.*

Вопрос: *Знаете ли Вы Каразию Данила Фомича и какие между вами взаимоотношения?*

Ответ: *Каразию Данила Фомича я знаю с 1933 года как односельчанина и жителя местечка Колки. Личных счетов не имела и не имею. В настоящее время Каразия проходит службу в рядах советской армии.*

Вопрос: *Что Вам известно о политических взглядах Каразия Данила Фомича?*

Ответ: *О политических взглядах Каразия я сказать ничего не могу, так как не знаю.*

Вопрос: *Что Вам известно о принадлежности Каразия Д.Ф. к украинской националистической организации «ОУН» «УПА»?*

Ответ: *Мне лично известно, что Каразия с 1942 года состоит членом организации украинских националистов «ОУН» «УПА».*

Вопрос: *Где, когда, кем именно и при каких обстоятельствах Каразия был вовлечен в организацию «ОУН» и «УПА»?*

Ответ: *В 1942 году в местечке Колки действовала организация украинских националистов «ОУН» «УПА», которую возглавлял руководитель «СБ» (служба беспеки) член «ОУН» «УПА» местный житель местечка Колки Шевченко Юрий, организационный псевдоним «Моряк» (убит в период чекистско-войсковой операции в 1944 году) и его заместитель член «ОУН» «УПА» Стратон Петр Николаевич*

(арестован Колковским Р/О МГБ в 1944 году), последние часто посещали отца Каразия — Каразия Фому Григорьевича, который занимался пошивкой обмундирования для «УПА». В этот период Каразия и был вовлечен в организацию украинских националистов «ОУН» «УПА» Юрием Шевченко «Моряк».

Вопрос: *Что Вам известно о конкретной практической контрреволюционной националистической деятельности Каразия как участника «ОУН» и «УПА» до начала войны и в период проживания его на временно оккупированной немцами территории?*

Ответ: *До начала отечественной войны Каразия находился дома, то есть проживал совместно со своими родителями и помогал отцу в хозяйстве. С 1942 года, то есть с момента вступления в члены «ОУН» «УПА» являлся связным руководителя «СБ» (служба беспеки) Шевченко Юрия (Моряк) выполнял его поручения и разносил почту и литературу антисоветского характера. С освобождением Колковского района от немецко-фашистских захватчиков частями Советской армии, Каразия до момента призыва в ряды Советской Армии проживал дома в хозяйстве отца и я лично знаю, что он в это время являлся агентом «СБ» (служба беспеки) и занимался сбором сведений о политическом настроении населения выявлял лиц, лояльно относящихся к Советскому строю. Все собранные сведения Каразия передавал заместителю руководителя «СБ» Стратону Петру Николаевичу, находящемуся на нелегальном полоэжении.*

Вопрос: *Кого бандиты убили или повесили из числа местных жителей местечка Колки по доносу Каразия?*

Ответ: *Всего в местечке Колки повешено, убито лояльно настроенных советских граждан человек 25. Кого конкретно предал Каразия, сказать не могу.*

Вопрос: *Откуда Вам известно, что Каразия являлся агентом «СБ»?*

Ответ: *О том, что Каразия является агентом «СБ» я лично установила из наблюдения, так как мне часто приходилось посещать квартиру родных Каразия и беседовать с Каразием Данилом Фомичем, в беседах со мной он старался выяснить мое мнение к существующему советскому строю., были случаи, что он по два–три дня отсутствовал и дома не находился. Отсюда я заключила, что он является агентом «СБ»*[99]*, а его отсутствие на продолжительное время из дому объясняется тем, что он ходил на встречу к Стратону Петру Николаевичу и передавал все собранные им сведения.*

Вопрос: *Что еще желаете дополнить к своим показаниям?*

---

[99] Підкреслено червоним олівцем та поставлено знак питання.

Ответ: *Необходимо отметить, что сестра Каразия Данила Фомича — Каразия Валентина Фоминична также является членом «ОУН» и «УПА» ис 1942–1944 год находилась на нелегальном положении, скрываясь с бандитами в лесу.*

Больше дополнить ничего не могу, протокол с моих слов записан правильно и мною прочитан, в чем и расписываюсь [підпис Смельковської Г.].

Допросил о/уполномоченный
Контрразведки МГБ Воинской части 93274
ст. лейтенант [підпис] */Фатеев/*

ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 1378, арк. 125–126а.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 76
Протокол допиту свідка Пижака Людвіка від 19 квітня 1948 року

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА К ДЕЛУ №_____

Допрос начат в «*19*» *апреля* 1948 г. в «*10*» час. «*00*» мин.
окончен в «*19*» апреля 1948 г. в «*20*» час. «*45*» мин.

Я, *ст. пом. нач. 3/5 отдела Мостиского погран.отряда МВД*
должность, наименование органа, фамилия

ст. л-т Ляшкин допросил в качестве *свидетеля*

1. Фамилия, имя, отчество *Пыжак Людвик Антонович*
2. Год рожд. *1896* 3. Место рожд. *с. Радохонцы Крукеничского района*
4. Адрес *с. Радохонцы Крукеничского района Дрогобычской обл.*
5. Парт. *Беспартийный* с года. 6. Национ. *поляк* 7. Гражд. *СССР*
8. Паспорт или др. документы *№ 1886 от 10.10.46. Крукеническое РО МВД*
№ паспорта № серии, когда и кем выдан
9. Образование *неграмотный*
когда и где учился, что закончил
10. Профессия и специальность *не имеет*
11. Род занятий *в своем хозяйстве*
место службы и должность
12. Состав семьи *жена — Пыжак Екатерина 1892 г.р. живет дома,*
указать степень родства, фамилии, имена, отчества, адреса и род занятий

дочь — Пыжак Анелия Людвиковна 1925 г.р. живет дома, сын — Пыжак Юзеф Людвикович 1909 г. р. живет дома

13. Социальное происхождение *из крестьян-середняков*
14. Обществ. и политич. деятельность в прошлом *не имел*
15. Правительственные награды *не имеет*
16. Военное или специальное звание *нет*
17. Отношение к воинской повинности *не в/обязанный*
18. Участие в Отечественной войне *не участвовал*
где, когда и в качестве кого

19. Имеет ли ранения и контузии *ранение в локте правой руки и кисти левой*
20. Был ли на территории, оккупированной противником *с 1941 по 1944 годс. Радохонцы Крукеницкого р-на Дрогобычской области, работал в своем хозяйстве*
21. Участвовал ли в бандах, антисоветских организациях и восстаниях (где, когда) *не участвовал*

22. Судимости *не судим*

кем, когда, за что и на сколько осужден

Об ответственности за дачу ложных показаний по статье 89 УК УССР предупрежден.

Продолжение показания ~~обвиняемого~~ (свидетеля) *Пыжак Людвика Антоновича*

Вопрос: *Вы по национальности поляк, а допрос ведется на русском языке. Скажите показания будете давать сами на русском языке или нужен вам переводчик польского языка.*

Ответ: *Хотя я по национальности поляк, но русским языком владею, а поэтому в переводчике не нуждаюсь и показания буду давать на русском языке.*

Вопрос: *Расскажите где вы жили и чем занимались до 16 апреля 1948 года?*

Ответ: *Я — Пыжак Людвик Антонович родился в 1896 году в семье крестьянина-середняка в селе Радохонцы Крукенического района Дрогобычской области. С момента рождения все время жил в своем селе и как стал совершеннолетним то занимался своим сельским хозяйством. В школу не ходил и не обучался, в силу чего являюсь неграмотным. С 1914 и по 1919 год служил в австрийской армии в качестве рядового солдата. На фронте против итальянцев имел 2 ранения в локоть правой руки и кисть левой. По возвращении из армии домой и по настоящее время занимаюсь своим сельским хозяйством. Одновременно с 1946 года и по 16 апреля 1948 года являюсь десятником в своем селе Радохонцы, в своем десятке имею 22 хозяйства.*

Заместителем председателя сельсовета в нашем селе до октября или ноября 1949 г. был Кобрило Иван, а после его и по сей день эту должность исполняет Шкулка Иосиф.

Вопрос: *Расскажите о своих связях с бандитами украинских националистов до 16 апреля 1948 г.*

Ответ: *Проживая в селе Радохонцы и являясь десятником в селе я имел связь с бандитами украинских националистов, которая выражалась в следующем: в августе месяце 1947 года ко мне в квартиру пришел бывший десятник нашего села — Гарбар Владимир, вместе с вооруженными бандитами, которые стояли во дворе, и передал мне записку свернутую в трубочку и сказал, что ее нужно доставить заместителю председателя сельсовета Кобрило Ивану, а он произведет сбор продуктов питания для бандитов Украинских националистов. Я получив записку спрятал ее в карман пиджака и рано утром отнес ее на квартиру Кобрило Ивану и вручил ему лично. Когда вручил ему записку, то сказал о том, что ее получил от Гарбар Владимира, который приходил ко мне с бандитами и со-*

гласно этой записки нужно произвести сбор продуктов питания среди жителей села Радохонцы и доставить их в лей бандитам. Когда я вручил Кобрило записку, то он в силу своей неграмотности велел ее прочитать своему сыну. Я ушел затем домой. Спустя 2–3 чала Кобрило Иван пришел ко мне в дом и дал мне задание собрать среди жителей моего десятка <u>три литра молока</u>, а затем его доставить в лес по месту названию «Конты» и передать бандитам Украинских националистов. Я это задание выполнил в тот же день пошел и у жителей своего десятка Голык Андрея, Цап Матея, Цап Яна, Дронь Станислава, Форысь Павла и Сыч Войцека собрал 3 литра молока беря у каждого по 0,5 литра. Причем когда заходил к ним за молоком то говорил, что молоко собираю для бандитов. Собранное молоко в посуде я отнес в лес «Конты» и передал бандиту одному. Посуду для молока брал у Шкулко Яна, а затем получив ее обратно от бандитов вручил обратно ему. После выполнения этого первого задания, примерно через 2 недели Гарбар Владимир вторично мне передал записку от бандитов в которой предлагалось произвести сбор продуктов. Записку я также отнес и переда Кобрило Ивану, в то же время от его получил задание собрать в своем десятке 4 литра молока. Это задание я выполнил, т.е. собрал у жителей своего десятка 4 литра молока и отнес его на квартиру к Гарбар Владимиру. Кроме двух случаев получения мною записки от бандита Гарбар Владимира, вручения их Кобрило Ивану и сбора молока количеством за 2 раза 7 литров, я на протяжении август-сентябрь и октябрь месяцы 1947 года 5 или 6 раз, точно не помню, получал устные задания от Гарбар Владимира по сбору продуктов для бандитов, эти задания каждый раз я также устно передавал заместителю председателя сельсовета Кобрило Ивану, а он в свою очередь давал мне задания по сбору молока и передачи его бандитам. Молоко я каждый раз собирал лично у жителей своего десятка по 3–4 литра и носил его в лес и вручал бандитам. Причем молоко собирал не у всех жителей своего десятка, а только у 15 хозяйств, которые постоянно живут в Радохонцах, а у 7 хозяев, которые эвакуированы из Польши, по национальности украинцы к ним не заходил потому, что такой наказ давали бандиты. Таким образом за период август-октябрь 1947 года я собирал всего продукты питания для бандитов украинских националистов 7 или 8 раз. Всего собрал примерно 25–30 литров молока и каждый раз передавал молоко бандитам в лес, а один раз на квартиру Гарбар Владимиру. Все раза задания по сбору молока получал от Кобрило Ивана, а ему в свою очередь задания передавал, получаемые от бандитов, в частности Гарбар Владимир.

<u>Вопрос:</u> *Кто такой Гарбар Владимир и где он сейчас?*

Ответ: *Гарбар Владимир по национальности украинец, уроженец Польши в 1946 году эвакуировался на постоянное место жительство и проживал в нашем селе Радохонцы, работая десятником села. Со слов, арестованного вместе со мною Кобрило Ивана, Гарбар проживая в нашем селе был комендантом бандитов украинских националистов и непосредственно ходил вместе с бандитами собирать для них продукты питания, в частности мне давал задания о сборе продуктов. Гарбар Владимир в январе месяце 1948 года местным погранотрядом был арестован, в селе с тех пор не был и где находится сейчас не знаю.*

Вопрос: *Назовите лиц, у которых вы производили сбор продуктов питания для бандитов украинских националистов?*

Ответ: *Продукты питания для бандитов Украинских националистов я собирал среди жителей своего десятка, в частности у Дронь Антония Степановича, Дронь Андрей Степанович, Амбрашко Франчашека, Вильк Агаты, Вавра Яна, Куниц Степана, Галык Андрея, Цап Матея, Цап Яна, Дронь Станислава, Шкулка Ивана, Форысь Павла, Сич Войцик и Вильк Стака.*

Допрос прерван в 20.45.

Протокол с моих слов составлен верно, мне прочитан вслух на понятном русском языке. В силу своей неграмотности расписаться доверяю сержанту Нечаеву.

За неграмотного по его личной просьбе расписался
[підпис нерозбірливий]

Допросил: ст. л-т [підпис] *(Ляшкин)*

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 2122, т. 2, арк. 14–16 зв.
Оригінал. Рукопис на бланку.

Документ № 77
Протокол допиту арештованого Качановського Антона від 26 липня 1948 року

Протокол допроса

г. Ровно 26 Июля 1948 г.
допрос начат. 24^{00}

Я следователь следственного отдела УМГБ Ров. обл. ст. лейтенант Плугаторенко допросил арестованного

Качановского Антона Станиславовича

Вопрос *Уточните свою национальность?*
Ответ: *Я по национальности являюсь поляк, мои родные отец по отчеству не помню и мать Качановская Михалина Александровна, также являются по национальности поляки, отец умер в 1928 г. Мать в настоящее время проживает в с. Серники Высоцкого р-на Ров. обл.*

Протокол допроса с моих слов записан правильно мне зачитан, правильность изложенного подтверждаю.

допрос окончен 24^{30}
[підпис Качановського А.]

допросил: *следователь следотдела УМГБ*
Ров. обл. ст. лейтенант [підпис] *(Плугаторенко)*

ГДА СБУ, м. Рівне, ф 4(Р), спр. 6772, арк. 48а
Оригінал. Рукопис.

Документ № 78
Переклад касаційної скарги Шпонарської Юзефи від 2 жовтня 1948 року

Перевод

В ВТ в/МВД Украинского Округа от заключенной Юзефы Шпонарской жительницы Борщевского района Тернопольской области

Кассационная жалоба

Меня неправильно осудили на десять лет. Меня обвиняют в том, что я имела связь с бандеровцами, свидетели на меня неверно показывают. Я никакой банде не принадлежала и никогда никаких бандитов не знала. Чертковский Трибунал осудил меня неправильно и прошу мое дело лучше разобрать. Я никакой банды не знала и не хотела знать, а из моих родственников никто в банде не был.

(см. на обороте)[100]

Я, Юзефа Остаповна Шпонарская, 1924 года рождения, по национальности полька, жительница села Слободка-Мушкативская Борщевского района Тернопольской области.

Зачеркнуто «меня».

Перевел

лейтенант [підпис] */Брестецкий/*

2.IX.48 г.

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 8976, арк. 58–58 зв.
Оригінал. Рукопис.

[100] Цю примітку зроблено внизу сторінки.

Документ № 79
Акт про виявлення Вибраною Марією бойової зброї від 19 листопада 1948 року

КОПИЯ

АКТ

1948 года, ноября м-ца, 19 дня с. Нижборг-Старый

Мы, нижеподписавшиеся: Начальник Гусятинского РО МГБ — лейтенант ПЫТЯЕВ, Оперуполномоченный Гусятинского РО МГБ — лейтенант ОРЛОВ, Замкомбат 2 батальона 450 СП — капитан ОВЧАРОВ, командир 5 роты 450 СП — Ст. лейтенант ЗАМАШКИН, житель села Нижборг-Старый — СТЕПАНОВ, БОДНАР и ВЫБЕРАНА Мария Павловна[101] составили настоящий акт в том, что сего числа в реке Тайна, протекающей в селе Нижборг-Старый в 3-х метрах от берега обнаружено боевое оружие:

1. Ручной пулемет «ДП» – 1 шт. /исправный/
2. Автомат «ППШ» – 1 шт. /исправный/
3. Автомат немецкий – 1 шт. /исправный/
4. Боевых патрон винтовочных в количестве — 170 шт.

Место пребывания оружия в реке показала гражданка ВЫБЕРАНА Мария Павловна.

В чем и составлен настоящий акт.

НАЧАЛЬНИК ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ /ПЫТЯЕВ/

ОПЕРУПОЛНОМОЧ. ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ /ОРЛОВ/

ЗАМКОМБАТ 2-ГО Б-НА /ОВЧАРОВ/

КОМАНДИР 5 РОТЫ /ЗАМАШКИН/

ЖИТЕЛИ СЕЛА НИЖБОРГ /СТЕПАНОВ/
/БОДНАР/
/ВЫБЕРАНА/

КОПИЯ ВЕРНА: ОПЕРУПОЛНОМОЧ. ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] /ОРЛОВ/

[101] Тут і далі в документах прізвище викривлене, правильно — Вибрана Марія.

СПРАВКА: Подлинник акта находится в делах Гусятинского РО МГБ

ОПЕРУПОЛНОМОЧ. ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] /ОРЛОВ/

На завіряючому написі поставлено відтиск гербової печатки «Управление МГБ УССР по Тернопольской области УССР. Гусятинский районный отдел».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 7331, арк. 44.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 80
Акт про виявлення криївки у господарстві Вибраної Марії від 19 листопада 1948 року

КОПИЯ

АКТ

1948 года, ноября м-ца, 19 дня с. Нижборг-Старый

Мы, нижеподписавшиеся: Начальник Гусятинского РО МГБ — лейтенант ПЫТЯЕВ, Оперуполномоченный Гусятинского РО МГБ — лейтенант ОРЛОВ, Замкомбат 2 батальона 450 СП ВВ МГБ — капитан ОВЧАРОВ, командир 5 роты 450 СП ВВ МГБ — Ст. лейтенант ЗАМАШКИН составили настоящий акт в том, что в хозяйстве, принадлежащем жительницам села Нижборг-Старый — ВЫБОРНОЙ Марии Павловне и ШОВДРА Стефании Григорьевне возле сарая обнаружена бандитская краивка, присыпанная землей, люк краивки в 2-х метрах от северного угла сарая. Краивка размером 3 × 2,5 метра вместимостью 3–4 человека.

В краивке обнаружены и изъяты следующие предметы:

1. Листовок оуновских-антисоветских – 6 шт.
2. Записок от бандитов хозяйкам дома и от хозяек дома бандитам — 2 шт.
3. Газет «Правда Украины» от 21 ноября 1947 года – 2 шт.
4. Желто-голубые оуновские ленты порезанные на небольшие куски.
5. Молоток.
6. Один боевой патрон от русской винтовки — 1 шт.
7. Разные канцелярские принадлежности.

В чем и составлен настоящий акт.

НАЧАЛЬНИК ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ /ПЫТЯЕВ/

ОПЕРУПОЛНОМ. ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ /ОРЛОВ/

ЗАМКОМБАТ 2-ГО Б-НА 450 СП /ОВЧАРОВ/

КОМАНДИР 5 РОТЫ /ЗАМАШКИН/

ХОЗЯЕВА ДОМА /ВЫБЕРАНА/
/ШОВДРА/

ПОНЯТЫЕ: /СТЕПАНОВ/

/БОДНАР/

КОПИЯ ВЕРНА: ОПЕРУПОЛНОМОЧ. ГУСЯТИНСКОГО РО МГБ
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] /ОРЛОВ/

На завіряючому написі поставлено відтиск гербової печатки «Управление МГБ УССР по Тернопольской области УССР. Гусятинский районный отдел».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 7331, арк. 46.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 81
Протокол допиту Кудринського Казимира від 29 листопада 1948 року

Протокол допроса обвиняемого – Кудринского Казимира Степановича
от 29 ноября1948 года *гор. Чортков*

Допрос начат в 22 час. 50 мин.
окончен в 01 час. 40 мин. 30-XI-48 г.

Вопрос: *Почему Вы на следствии отрицали Вашу принадлежность до организации ОУН и отказывались от Ваших первичных показаний.*

Ответ: *Будучи направлен после моего ареста из Монастырицкого РО МГБ во внутреннюю тюрьму УМГБ гор. Чортков для дальнейшего содержания под стражей и для ведения следствия я попал в камеру № 7 со своим односельцем по организации ОУН с Гнасевичем Гилярием Иосифовичем.*

Будучи в одной камере с ним я слышал среди заключенных данной камеры разговоры, что кто на следствии показаний о себе не дает, тот судом вовсе не судится или ему дают меньшее наказание, об этом мы я и Гнасевич Гилярий так же разговаривали, он Гнасевич Гилярий мне сказал, что он от своих прежних показаний о его принадлежности к организации «Юнатства» ОУН не следствии отказывается и в дальнейшем показаний о себе, а так же о других давать не будет.

Заверив меня в этом, он Гнасевич Гилярий потребовал и от меня, что бы и я от своих показаний под предлогами отказался и показаний о себе и других в том числе и о нем то бы я не давал, я дал Гнасевичу Гилярию заверение, что я буду себя вести на следствии как мы условились, а по этому я на следствии отказался от своих первичных показаний.

Но сейчас я понял, что я сделал не правильно и в дальнейшем буду говорить следствию правду.[102]

Вопрос: *Расскажите когда, кто и при каких обстоятельствах Вас втянул в ОУН.*

Ответ: *Примерно в конце апреля м-ца 1948 года при встрече со мной мой односельчанин с. Коржова Наморовный Иван Данилович стал со мной разговаривать об организации украинских националистов. О том что необходимо действовать против мероприятий Советской власти организованно, как против государственных налогов, против займов и тому подобное, здесь же он Наморовный Иван мне*

[102] Абзац виділено на лівому полі документа двома вертикальними лініями.

сказал, что с этого времени я являюсь членом молодежной организации «Юнатства» ОУН и что я должен явится на нелегальное сборище членов «Юнатства» ОУН в дом Дрогомерецкой Станиславы Петровны вечером на сколько я помню 2го мая 1948 года, я сначала отказывался, а потом согласился и дал обещание Ниморовному Ивану явится в назначенное время и день на сборище членов «Юнатства» ОУН.

В назначенный день 2го мая 1948 года я вечером с наступлением темноты я пошел в дом Дрогомерецкой Станиславы Петровны, где уже были все в сборе члены «Юнатской» организации ОУН с. Коржова, а именно Садловский Михаил Данилович, Садловский Григорий Иосифович, Наморовный Иван Данилович, Наморовный Степан Данилович, Кордяк Иосиф Михайлович, Кордяк Теофиль Михайлович, Дутчак Владимир Петрович, Дутчак Иван Петрович, Дутчак Петр Иванович, Гнасевич Гилярий Иосифович, Гладкий Степан Онуфриевич, Цибульский Мирон Павлович, все жители с. Коржова, а также на этом сборище были трое из соседнего села Яргорова, Коропецкого р-на, а вернее из хутора Зубрик: Семко Василия по отчеству не знаю, Кордяк Петр Михайлович и его брат Кордяк Николай Михайлович, а также в доме находились среди названых мною — домохозяйка Дрогомерецкая Станислава Петровна.

Когда я вошел в дом Дрогомерецкой Станиславы Петровны, то Наморовный Иван Данилович заявил мне в присутствии всех названых мною, что я не соблюдаю дисциплину организации «Юнатства» ОУН и опаздываю на сборища, а поэтому я должен получить за это двадцать пять палок-ударов и здесь же меня избивали согласно этого Семко Василий, Наморовный Иван и Садловский Михаил палками.

После моего избиения, здесь же в доме Дрогомерецкой Станиславы состоялось совещание членов «Юнатства» ОУН в моем присутствии, на данном совещании выступали с речью Садловский Михаил и Наморовный Иван о задачах ОУН в частности о задачах нашей «Юнатской» организации ОУН, о борьбе против мероприятий Советской власти, как то против государственного займа, против налогов, а так же, чтобы допризывники не являлись по призыву в Советскую армию и что бы мы члены «Юнатства» ОУН проводили среди населения агитацию по данным вопросам. После совещания Наморовный Иван присвоил мне кличку «Спок».

Допрос прерван.

Протокол допроса с моих слов записан правильно и мне прочитан.

[підпис Кудринського К.]

Допросили: Ст. о/уп. Монастырисского

РО МГБ ст. л-нт [підпис нерозбірливий]

Пом. В/Прокурора войск МВД
Капитан юстиции [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8728, т. 1, арк. 356–357 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 82
Протокол допиту Старчевського Людвига від 3 січня 1949 року

Протокол допроса
1949 года января м-ца 3 дня

гор. Станислав

Я, Опер. Уполномоч. Тисменицкого РО МГБ Станиславской обл. лейтенант Коршунов допросил в качестве обвиняемого:

Старчевского Людвига Ивановича

Допрос начат в 12 час. 30 мин.

Допрос окончен в 17 час. 10 мин.

Вопрос: *Вам предъявляется обвинение по ст. ст. 54–1«а» и 54–11 УК УССР. Признаете ли Вы себя виновным в предъявленном Вам обвинении?*

Ответ: *Постановление о предъявлении обвинения мне зачитано и разъяснено. В предъявленном мне обвинении по ст. ст. 54–1«а» и 54–11 УК УССР виновным я себя признаю в том, что в декабре 1947 года установил преступную связь с участниками банды «ОУН» «Доном», «Васькой» и другими, по заданию которых производил сбор денег с населения с. Стриганцы для подполья ОУН, а так же занимался сбором материалов разведывательного характера, собранные мною разведданные я в письменном виде лично передавал бандиту «Дон» и «Ваське», в донесениях разведывательного характера я указывал о наличии войск Советской Армии в селе, их количество, где они делают засады на бандитов, до кого из местных жителей с. Стриганцы заходят работники органов МГБ, в каком направлении уходят войска и откуда заходят в село. Все собранные мною такие разведданные я иногда относил на мертвый пункт связи, указанный мне бандитом ОУН «Доном».*

Моя связь с бандитами ОУН «Доном», «Васькой» и «Лис» была установлена при следующих обстоятельствах. В декабре 1947 года я находился в лесу где рубил дрова, в это время ко мне подошло два вооруженных бандита, как я позднее узнал это был «Дон», «Васько», которые меня спросили кто я такой, из какого села, какое имею образование.

Бандитам я рассказал о себе, что я есть Старчевский Людвиг, житель с. Стриганцы, образование имею семь классов. После этого бандит «Дон» мне предложил в религиозный праздник «рождество» во время коляды с местного населения произвести сбор денег, я на предложение «Дона» дал свое согласие и тут же я его спросил, а ку-

да я должен буду отнести деньги, бандит «Дон» мне ответил, что об этом он сообщит дополнительно. После данного указания бандитом «Доном» мы разошлись и в религиозный праздник «рождество» путем коляды я произвел сбор денег среди населения, всего я собрал 205 рублей, из них я истратил для своих нужд 62 рубля, а остальные деньги 143 рубля держал у себя.

Должен дополнить, что до религиозного праздника «рождество» ко мне в дом пришел житель с. Долгое Гробко, имя и отчество не знаю, который убедившись, что я есть Старчевский, передал мне указание произвести сбор денег с населения путем колядования.

Гробко мне передал указание бандита «Дона», где мне он заявил, что он пришел по поручению бандита «Дона» о проведении сбора денег путем колядования. Я, Гробко, ответил, что данное указание «Дона» выполню и от меня Гробко ушел. Когда я собрал деньги в сумме 205 рублей, из которых как я уже показал выше 62 рубля потратил для своих нужд, а 143 рубля держал при себе.

Примерно 20 января 1948 года ко мне снова пришел Гробко и спросил собрал ли я деньги, я Гробку ответил, что собрал, но мало, после этого Гробко мне сказал, чтобы деньги я забрал с собой и шел вместе с ним к бандитам «Дону» и «Васько», которые ожидают в лесу. Забрав деньги я совместно с Гробко пришел в лес «Скинка»[103]*, где в овраге нас ожидали «Дон» и «Васько», бандит «Дон» Гробко сразу же отпустил, а со мной стал разговаривать о собранных деньгах, когда я «Дону» вручил 143 рубля, он сказал, что собрано мало и тут же добавил, ничего, в следующий раз соберем больше. Затем «Дон» мне дал указание проводить сбор сведений разведывательного характера о войсках, где они делают засады, их количество, до кого заходят работники МГБ, на данное предложение «Дона» я дал свое согласие и он меня тут же проинструктировал как надо собирать сведения и каждые месяц данные сведения передавать ему, как передавать он расскажет дополнительно. В конце января 1948 года я на своей подводе выехал в горы по вывозке дров, где я проработал до первых чисел апреля 1948 года.*

Примерно 5 апреля 1948 года ко мне в квартиру пришел житель с. Стриганцы Осташ Яков, отчество не знаю, с 1928 года рождения, который мне передал указание бандита «Дона» о прибытии меня к нему на встречу, где я с «Доном» встретился первый раз.

Осташ Яков мне сказал: «Я вчера встречался с «Доном» и последний мне сказал, чтобы я тебе передал, что ты должен прибыть на встречу с «Доном» где с ним встречался первый раз и при-

[103] Ймовірно йдеться про ліс «Стінка».

нести то, что ты должен был выполнить». Сказав это Осташ Яков от меня ушел.

Должен сказать, что когда «Дон» мне давал задание проводить сбор сведений разведывательного характера, это задание выполнил я не смотря на то, что находился в горах на работе, сбор сведений я собирал в промежутки моего приезда с гор за продуктами как для себя, а также и для коней. Находясь несколько дней дома, пока шла заготовка продуктов на неделю, я в это время и собирал сведения о войсках и работниках МГБ и все мною собранное писал в тетрадь. Когда до меня пришел Осташ, у меня уже были собранные такие данные, с которыми я и пришел на встречу с «Доном», где также находился и «Васько». Передав «Дону» сведения, он мне по ним сделал замечания, которые в дальнейшем я должен буду устранить, после этого «Дон» сказал, что он мне наметит мертвый пункт связи, куда я должен буду относить и класть собранные мною материалы и тут же меня подвел к одному дубу и под корнями указал место где я должен класть донесения.

Установив таким образом мертвый пункт связи с бандитом «Доном» и запомнив это место мы с «Доном» и «Васькой» разошлись.

После этой встречи я на мертвый пункт связи <u>два раза носил сведения разведывательного</u> характера. На второй раз я через мертвый пункт связи от бандита «Дона» получил получил в письменном виде указание прибыть к нему на встречу в лес «Шкверич»[104]*, это было в мае 1948 года. Прибыв на встречу к «Дону», где находился и «Васька», «Дон» у меня просил, чтобы я ему достал меду, на это я ответил, что меду достать трудно, после чего «Дон» сказал, что по этому вопросу поговорим в следующий раз и сославшись что он не имеет времени они ушли, а я вернулся домой.*

Вскоре этого, в мае 1948 года бандиты «Дон» и «Васько» в с. Стригенцах солдатами были ранены, а в конце мая 1948 года «Дон» и «Васько» войсками Советской Армии были в бункере в селе Долгом убиты. Больше с бандитами «Доном» и «Васько» я не встречался и связи с ними не имел.

Кроме связи с «Доном» и «Васькой» <u>я имел связь с бандитами «ОУН» «Лис» Пуйдой Иваном</u> жителем села Стриганцы, «Черник» и «Ивась», с которыми я неоднократно встречался в лесу.

В мае 1948 года когда «Дон» и «Васька» были ранены войсками я в лесу встретился с Пуйдой, «Черник» и «Ивась» с которыми я неоднократно встречался в лесу.

[104] Правильно «Шквериш».

В мае 1948 года когда «Дон» и «Васька» были ранены войсками, я в лесу встретился с Пуйдой, «Черник» и «Ивась», которые меня расспрашивали что делается в селе и имеются ли солдаты. Я ответил, что в селе не был и что там делается я не знаю. После этого Пуйда мне сказал, чтобы я им принес покушать, под вечер я из своего дома взял буханку хлеба и отнес в лес указанным бандитам.

Через несколько дней ко мне пришел Пуйда с одним незнакомым мне бандитом и интересовался что делается в селе, я ему ответил, что в селе не был, после этого они от меня ушли.

В конце мая 1948 года когда я находился на полевых работах в лесу, ко мне подошел «Лис» с Пуйдой и «Черником», где в беседе бандит «Лис» меня расспрашивал о положении в селе и в дальнейшем разговоре «Лис» сказал, что скоро будет война Америки с Россией и нам надо быть вместе, а не быть предателями своего народа. Поговорив немного бандиты ушли, а я стал снова косить сено.

Кроме этого я встречался с бандитом Осташем Василием, уроженцем с. Стриганцы, но с ним я никакой деловой связи не имел, т. к. он в то время укрывался один.

Больше я с бандитами никакой связи не имел и с ними нигде не встречался.

Протокол с моих слов записан правильно и мне лично вслух прочитан в чем и расписываюсь.

[підпис Старчевського Л.]

Допросил: Лей-т [підпис Коршунова]

На допросе присутствовал:
Ст. Следователь Следотдела УМГБ С. О.
ст. лей-т. [підпис] */Емельянов/*

ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф. 4(Р), спр. 7765, арк. 21–26.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 83
Постанова про продовження слідства стосовно Лещій Стефанії від 28 січня 1949 року

2/006922

«УТВЕРЖДАЮ»
НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ МГБ ПО
СТАНИСЛАВСКОЙ ОБЛ ПОЛКОВНИК
[підпис] (САРАЕВ)
«*29*» января 1949 года *2/255963–43*

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
/о продлении срока ведения следствия и содержания под стражей обвиняемого/

гор. Станислав[105] «*28*» января 1949 года

Я, Следователь Следотдела УМГБ Станиславской области ст. лейтенант ТАРАСОВ, рассмотрев материалы след. Дела № 5853 по обвинению:

ЛЕЩИЙ Стефании Осиповны 1909 года рождения, уроженки гор. Рожнятов Станиславской области, полька, гр-ки СССР, б/п, грамотной, не судимой, до ареста работавшей кассиром ОРС-а калийного комбината,

в преступлениях предусмотренных ст. ст. 54–1«а» и 54–11 УК УССР–

НАШЕЛ:

1 ноября 1948 года Калушским РО МГБ Станиславской области была арестована и привлечена к уголовной ответственности за принадлежность к бандоуновскому подполью ЛЕЩИЙ Стефания Осиповна.

В предъявленном обвинении ЛЕЩИЙ С.О. виновной себя признала в том, что она с апреля 1948 года поддерживала преступную связь с руководителем Калушского городского провода ОУН «Боксер» — ДЗУНДЗА Иосифом, по заданию которого выполняла обязанности информатора Калушского городского провода ОУН,

9 декабря 1948 года следствие по делу обвиняемой ЛЕЩИЙ было закончено и отправлено по подсудности.

[105] Нині — м. Івано-Франківськ.

26 января 1949 года с указанием МГБ СССР от 14 января 1949 года следственное дело по обвинению ЛЕЩИЙ С.О. поступило в УМГБ Станиславской области на доследованием по мотивам:

1. Установить дополнительно свидетелей и допросить их о преступной контрреволюционной националистической деятельности обвиняемой ЛЕЩИЙ.
2. С вновь допрошенными свидетелями произвести очные ставки.

Учитывая, что для выполнения указанных выше мероприятий требуется продолжительная затрата времени, а срок следствия и содержание под стражей обвиняемой ЛЕЩИЙ С.О. истек, поэтому руководствуясь ст. ст. 113 и 157 УПК УССР–

П О С Т А Н О В И Л:

Возбудить ходатайство перед Главным Военным Прокурором Вооруженных Сил СССР о продлении срока ведения следствия и содержания под стражей обвиняемой ЛЕЩИЙ Стефании Осиповны сроком на один месяц, т. е. до 28 февраля 1949 года.

Ходатайство возбуждается впервые.

СЛЕДОВАТЕЛЬ СЛЕДОТДЕЛА УМГБ
СТ ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] (ТАРАСОВ)

СОГЛАСНЫ НАЧ ОТД СЛЕДОТДЕЛА УМГБ
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] (ИВЛЕВ)

НАЧАЛЬНИК СЛЕДОТДЕЛА ЦМГБ
ПОДПОЛКОВНИК [підпис] (ЕРШОВ)

На документі резолюція: «*Ходатайство о продлении срока следствия и содержания под стражей обв. Лещий до 28/II-49 г. поддерживаю*» та відтиск штампу «*Вр* Военный Прокурор войск МВД Станиславской области [підпис нерозірливий] *31.1.49 г.*».

На документі відтиск штампу: «Срок следствия и содержания под стражей П Р О Д Л И Т Ь до *«28» II* 1949 *г.* Военный Прокурор МВД СССР [підпис нерозірливий]».

ДАІФО, ф. Р–2157, оп.2, спр. 12284, арк. 56–57.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 84
Протокол допиту затриманої Гачинської Броніслави від 1 лютого 1949 року

Протокол допроса

1949 года, 1 февраля *м. Гусятино*

Я п/о уполномоченный Гусятинского РО МГБ Тернопольской области лейтенант Лопатко сего числа с участием прокурора Гусятинского района юриста 2 класса Финенко допросил задержанную:

Гачинску Брониславу Ивановну, 1925 года рождения, уроженка и жительница хутор Боднаровка Суходольского сельсовета, Гусятинского района, Тернопольской области, полька, образование 4 класса, незамужняя, б/партийная, из крестьян — бедняков, работает в колхозе имени Ворошилова, со слов не судимая.

За дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупреждена: Гачинска

Вопрос: *Следствие располагает данными о том, что Вы поддерживаете связь с подпольем «ОУН» «УПА». Расскажите подробно в чем заключалась Ваша связь с подпольем «ОУН»?*

Ответ : *Да, действительно я в июле м — це 1948 года вступила в контрреволюционную организацию украинских националистов «ОУН» где находилась по день моего задержания выполняла обязанности связной кущевого проводника «ОУН» Пробижанского района «Пилихатый».*

Вопрос: *Расскажите когда и при каких обстоятельствах Вы ступили в организацию «ОУН» и кто Вас в ее завербовал?*

Ответ: *В июле м — це 1948 года в воскресенье я из хут. Боднаровка пошла в церкву в село Суходол, после церковной молебени, я вышла из церкви и думала идти домой, а в след за мной из церкви вышла жительница села Суходол Гусятинского района Гачинская Гелена Павловна, последняя голосом крикнула «Бронька обожди я тебе что-то скажу». Я остановилась. Тогда Гачинская Гелена отвела меня от шоссейной дороги метров 20, и начала мне говорить. «Ты должна передать через Ивасюк Стефанию Теодоровну эстафету которая предназначена «Пилихатый». И сразу же мне Гелена дала свернутый малый пакет при том засергучеванный. Я сначала не хотела брать этот пакет. Тогда Гелена миня предупредила она сказала: «Если я не отдам этот пакет для «Пилихатый» то миня «Пилихатый» или другие бандиты убьють, кроме этого очень стро-*

го предупредила в отношении сохранения тайны, что — бы я никому об этом не говорила». Я взяла эстафету от Гачинской Гелены и вечером передала ее Ивасюк Стафании Теодоровной. При выше указанных обстоятельствах я была завербована Гачинской Геленой Павловной в организацию украинских националистов «ОУН».

Вопрос: Сколько раз Вы получали эстафеты от Гачинской Гелены Павловны?

Ответ: Я, от Гачинской Гелены Павловны получала два раза эстафеты.

Первый раз я получила тогда когда миня Гачинская Гелена завербовала в «ОУН» об этом я выше сказала.

Второй раз я от Гачинской Гелены получила эстафету при следующих обстоятельствах. Примерно в конце июля или начала августа месяца 1948 года я пошла в село Суходол к своей родственнице Саска Надежде Федоровной по своим личным делам. Пробыв у Саско Надежды около минут 30 я ушла домой, проходя мимо дома Гачинской Гелены, Гачинская увидила меня через окно, сразу же вышла из своей хаты и остановила меня. Подойдя ко мне Гачинская Гелена вторично вручила мне бандитскую почто — эстафету, которая была так же как и первая засергучеванна, на конверте надписи никакой не было. При передаче мне бандитской почты Гачинская Гелена предупредила что бы я в обязательном порядке эту почту вручила Ивасюк Стефании Теодоровной, что мной и было сделано, я в тот же день на поле вручила бандитскую почту Ивасюк Стефании, она в это время пахала свое поле. Больше я бандитских эстафет не получала от Гачинской Гелены.

Вопрос: Сколько Вы получили эстафет от Ивасюк Стефании?

Ответ: Я, от Ивасюк Стефании Теодоровной получила одну бандитскую эстафету которую передала Гачинской Гелене Павловне.

Вопрос: Расскажите при каких обстоятельствах Вы получили эстафету от Ивасюк Стефании и как Вы ее передали Гачинской Гелене?

Ответ: Примерно через 6 — 7 дней после того как я вторично вручила бандитскую почту Ивасюк Стефании ко мне в дом пришла Ивасюк Стефания, в это время в доме находилась моя мать. Стефания попросила меня что бы я вышла во двор, что мной было и сделано. Выйдя на двор совместно с Стефанией последняя передала мне бандитскую почту — эстафету которая находилась в пакете и засергучеванна, надписи на конверте никакой не было. Стефания миня предупредила что бы я об этом никому не говорила, и на этом ушла домой. Примерно через час после ухода Ивасюк Стефании ко мне из села Суходол пришла Гачинская Гелена последняя меня спросила «Что передала мне Стефания», на что я ответила Стефания передала мне эстафету и сразу-же эту эстафету отдала ей. Эстафету Гачинской я передала в своем дворе, об этом никто не знал и никто не видел.

При выше указанных обстоятельствах я получала бандитские эстафеты от Ивасюк Стефании и передавала их Гачинской Гелене.

Вопрос: *Расскажите кто кроме Вас поддерживал связь с бандитами «ОУН» из жителей села Суходол, хутора Трояновка и Боднаровка.*

Ответ: *Мне как связной «ОУН» хорошо известно, что жительница хут. Боднаровка Ивасюк Стефания Теодоровна поддерживала связь с бандитами «ОУН» так как я ей лично приносила почту — эстафеты. Мне так же хорошо известно, что жительница села Суходол Гачинская Гелена Павловна поддерживала тесную связь с бандитами «ОУН», она лично меня завербовала в организацию «ОУН». Я от нее получала бандитские эстафеты которые передавала Ивасюк Стефании а от Ивасюк Стефании передавала эстафеты Гачинской Гелене.*

По хут. Трояновка я не знаю кто поддерживал связь с бандитами «ОУН»

Вопрос: *Сколько раз Ваш дом посещали бандиты «ОУН» «УПА»?*

Ответ: *Мой дом бандиты «ОУН» «УПА» ни разу не посещали.*

Вопрос: *Какие у Вас взаимоотношения с Ивасюк Стефанией Теодоровной и Гачинской Геленой Павловной?*

Ответ: *Взаимоотношения у меня с Ивасюк Стефанией Теодоровной и Гачинской Геленой Павловной нормальные, личных счетов нет.*

Вопрос: *Вы от следствия скрываете свой псевдоним?*

Ответ: *Я псевдонима не имею так как мне такового не давала Гачинская Гелена и бандит «Пилихатый».*

Вопрос: *Почему Вы не сообщили органам МГБ о том, что Гачинская Гелена втянула Вас в организацию «ОУН» и что Ивасюк Стефания поддерживает связь с бандитами «ОУН»?*

Ответ: *Я органам государственной безопасности не сообщила о том, что миня что Гачинская Гелена втянула до организации «ОУН» и что Ивасюк Стефания поддерживает связь с бандитами «ОУН» потому что боялась наказания и преследования со стороны бандитов, кроме этого миня сторого об этом предупреждала Гачинская Гелена.*

Вопрос: *Что желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Больше дополнить ничего не имею.*

Протокол прерван.

Протокол с моих слов записан правильно и мне прочитан в слух на понятном для миня языке. [підпис Гачинської Б.]

Допросил п/о упол. Гусятинского РО МГБ
л-т [підпис] *(Лопатко)*

При допросе участие принимал
Районный прокурор Гусятинского

Района юрист 2 класса [підпис] *(Финенко)*
[підпис Гачинської Б.]
[підпис нерозбірливий]
9.2.49

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 9547, т. 1, арк. 158–163.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 85
Доповідна записка щодо вбивства керівника кущової боївки ОУН Солов'я Ярослава та його заступника Малюги Михайла від 3 лютого 1949 року

Совершенно секретно
Серия «К»

им/3

НАЧАЛЬНИКУ УПРАВЛЕНИЯ МГБ
ПО ТЕРНОП[ОЛЬСКОЙ] ОБЛ.
ПОЛКОВНИКУ
тов. КОЛОМИЕЦ

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА[106]

О физическом уничтожении руководителя кущевой банд-боевки «НЕЧАЙ» и его заместителя «ЗВИН»

По агентурным данным секретного осведомителя «ПАНЬЧИК» стало известно, что в селе Гуштын Скала Подольского района скрываются вооруженные бандиты, в том числе руководитель кущевой банд-боевки «НЕЧАЙ».

Основыным пунктом отдыха «НЕЧАЯ» является дом, в котором проживает: ЗАГОРОДНЫЙ Иван Панькович, 1895 года рождения, уроженец и житель села Гуштын Скала-Подольского района Тернопольской области, по национальности поляк, работает председателем колхоза им. КАЛИНИНА.

Вместе с ЗАГОРОДНЫМ проживают его дочери: ЗАГОРОДНАЯ Екатерина Ивановна 1932 года рождения и ЗАГОРОДНАЯ Мария Ивановна 1931 года рождения.

На основании этих данных 23 января 1949 года был составлен план для проведения комбинированной чекистско-войсковой операции.

Для осуществления намеченного плана было создано пять оперативно-чекистских групп с привлечением личного состава В/войск МГБ 9 стр. роты 3 батальона 450 СП.

Для зашифровки действий групп в 21.00 ч. были выброшены группы в с. Лосяч, откуда две группы направились в порядке войсковой разведки в село Рудки, остальные группы действовали в селе Лосяч, так как село Лосяч и село Рудки смежны с селом Гуштын.

[106] У верхній частині документа червоним олівцем написано: «2 отд[елени]е», чорнилами поставлено реєстраційний номер: «Вх. 3/1070 7.II.49 г.».

Каждая группа до 1–00 ч. ночи 24 января 1949 года действовала в указанных населенных пунктах самостоятельно, после чего до 7–00 ч. был отдых.

В 8–00 ч. 24 января 1949 года все чекистско-войсковые группы вплотную со всех сторон подошли к селу Гуштын и приступили к проверке подозрительных адресатов, а основновное внимание было уделено на хозяйство, в котором проживает — ЗАГОРОДНЫЙ Иван Панькович.

В 9–30 ч. при осмотре жилого помещения, а также нежилых помещений, принадлежащих ЗАГОРОДНОМУ И.П. Сержантом ВВ МГБ — АЛЕХИНЫМ Николаем Григорьевичем было обнаружено в сарае два вооруженных бандита, которые оказали воорнуженное сопротивление, т. е. вели огонь по оперативной группе из автоматов, а также применяли в боевое действие гранаты. Один бандит был убит в сарае сержантом АЛЕХИНЫМ Николаем Григорьевичем, а второй с боем из сарая вышел и пытался в населенном пункте скрыться.

Преследуя бежавшего бандита последний оказывал вооруженное сопротивление, однако смелым и решительным действием мл. сержанта МУШКАТОВА Алексея Ивановича бандит лично МУШКАТОВЫМ был убит.

Таким образом, во время проведения чекистско-войсковой операции были убиты два бандита. Через агентуру и путем опознания местными жителями, а также задержанными, у которых продолжительное время скрывались бандиты, установлено, что убитыми бандитами оказались:

1. СОЛОВЕЙ Ярослав Васильевич, 1920 года рождения, уроженец с. Бурдяковцы Скала-Подольского района Тернопольской области, украинец, из крестьян-середняков, грамотный, холост, в настоящее время руководитель кущевой банд-боевки под псевдонимом «НЕЧАЙ».
2. МАЛЮГА Михаил Васильевич, 1925 года рождения, уроженец с. Бурдяковцы Скала-Подольского района Тернопольской области, грамотный, из крестьян-середняков, боевик кущевой боевки «НЕЧАЙ» под псевдонимом «ЗВИН».

Вышеуказанные бандиты являются фигурантами агентурного дела «ПОДЖИГАТЕЛИ» № 367.

У убитых бандитов обнаружены и изъяты следующие трофеи:

Автоматов	– 2
Пистолетов «ПАРАБЕЛЮМ»	– 1
Гранат	– 16 шт.
Патрон к ППШ	– 215 шт.

Кроме этого полевая сумка с оуновскими документами, представляющими оперативный интерес, а также антисоветские листовки. Потери войск МГБ и оперативного состава не было.

В ходе операции отличились[107]:

[107] Перелік співробітників МДБ виділений на лівому полі вертикальною рискою, написаною червоним олівцем.

Зам. Начальника РО МГБ старший лейтенант БЕЛОТЕЛОВ
Ст. Оперуполн. РО МГБ лейтенант ЗАУГОЛЬНОВ Виктор Степанович
Ст. Оперуполн. РО МГБ лейтенант ЛУКЬЯНОВ Владимир Иванович
Сержант 9 ср. 3 б-на 450 СП В/войск МГБ АЛЕХИН Николай Григорьевич
Сержант ГОЛОВИН Иван Федорович
Мл. сержант МУШТАКОВ Алексей Иванович
Рядовой ИГОДЕН Николай Федорович

Отличившихся из числа личного состава В/войск МГБ после операции на месте происходившего боя с бандитами, мною, в присутствии всех участников операции, было вручено денежное вознаграждение каждому по 100 рублей. Итого выдано 400 рублей.

Со своей стороны считаю, что вышеуказанные товарищи заслуживают вознаграждение по линии органов Государственной Безопаснсти.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Копии протоколов допроса на «*7*» листах и фотоснимки убитых бандитов *4 экз.*

НАЧАЛЬНИК СКАЛА-ПОДОЛЬСКОГО РО МГБ
КАПИТАН [підпис] /ВЕЛИЧКО/

№ 80
«3» февраля 1949 г.

На першому аркуші документа поставлені резолюції: «[…] *информировать МГБ УССР и обком КПбУ* [підпис нерозбірливий] [7].*II.49*»; «[…] [підпис нерозбірливий] *13.II.49*» та написана довідка: «*Использовано в доклад за февраль* [підпис нерозбірливий] *11.II.49*».

В нижній частині першого аркуша документа відтиск штампу: «[…] *5.II.1949 г. Вх. № 628*».

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 274, арк. 196–199.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 86
Протокол допиту обвинуваченого Проць Тадея від 10 лютого 1949 року

Протокол допроса
обвиняемого Проць Тадея Ивановича
от 10 февраля 1949 г.

допрос начат в 21:00
допрос окончен в 22:00

Вопрос: *Вы в начальных своих допросах назвали свое имя Тадык, во втором случае «Тадек» и в последствии назвали свое имя Тадей — уточните как же считать правильно ваше имя?*

Ответ: *По уточнению своего имени я могу сказать следующее: Тадык и Тадей это одно и то же, Тадык — это по-польски, Тадей — по русскому языку, а Тадек в моих протоколах записано вероятно ошибочно не поняв моего ударения слова. Но правильно нужно считать мое имя «Тадей».*

Протокол допроса [записан] с моих слов правильно и мне прочитан, в чем и расписываюсь [підпис Проць Т.]

Допросил ст. следователь
След. отд. УМГБ Д/О
ст. л-т [підпис] *(Кузнецов)*

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 20939, арк. 150.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 87
Протокол допиту свідка Загородньої Катерини від 11 лютого 1949 року

Протокол допроса

11 февраля 1949 года *м. Скала-Подольская*

Я, Следователь Скала-Подольского РО МГБ лейтенант Рязанов допросил в качестве свидетеля

Загородную Екатерину Ивановну, 1932 года рождения, уроженку и жительницу с. Гуштин, Скала-подольского р-на, Тернопольской обл., польку, гр-ку СССР, беспартийную, не замужнюю, образование –2 класса, занимавшуюся с/хоз-вом.

Об ответственности за отказ от показаний по ст. 87 УК УССР и за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупреждена.

[підпис Загородньої К.]

Вопрос: *Знаете ли Вы жительницу с. Гуштин Гуменчук Магду Васильевну и в каких взаимоотношениях находитесь с ней?*

Ответ: *Гуменчук Магду, отчество мне не известно, жительницу с. Гуштин, я знаю хорошо. Взаимоотношения между нами нормальные, т. е. личных счетов не имеем.*

Вопрос: *Что Вам известно о ее связях с бандитами «УПА»?*

Ответ: *О связях Гуменчук Магды с действующими бандитами «УПА» мне известно следующее:*

<u>Летом 1947 года</u> я лично неоднократно видела бандитов Соловей Ярослава, Малюга Михаила, Гаврилюк Ивана и других в доме Гуменчук Магды, проживающей по соседству с нами, к которой я ходила часто.

<u>В декабре м-це 1948 года</u>, с наступлением темноты, я зачем-то пошла к ней на квартиру и, войдя, увидела там бандита Глуговского Василия, спрятавшегося при моем приходе за лечку. Видя бандита, я долго у Гуменчук не задерживалась и минут через пять вышла.

В конце декабря м-ца 1948 года в нашей квартире Гуменчук Магда совместно со своей дочерью — Канацила Анной, проживающей с ней, гнали в сенях самогон. В этот же вечер туда пришли бандиты Глуговский Василий и Малюга Михаил, вооруженные автоматами. Малюга прошел в квартиру, а Глуговский остался в сенях и о чем-то стал разговаривать с Гуменчук Магдой и ее дочерью. Вскоре домой пришел и мой отец –Загородний Иван Панькович и Глуговский, оставив Гуменчук, вошел в квартиру совместно с ним. Гуменчук Магда сразу же пошла к себе домой и через несколько минут

вернулась обратно и в моем присутствии дала бандиту Глуговскому 50 рублей денег, а он ей два талона по 25 рублей, которые она бросила в огонь и сожгла их. Оказалось, что бандиты собирали в этот вечер деньги для нужд «УПА» и за деньгами Гуменчук бегала из нашего дома к себе на квартиру. Вскоре бандиты ушли, а Гуменчук Магда и ее дочь остались гнать самогон.

О других фактах связи Гуменчук Магды с действующими бандитами «УПА» мне неизвестно.

Вопрос: *Где находится муж Гуменчук Магды?*

Ответ: *Муж Гуменчук Магды случайно убит немцами во время их отступления в апреле м-це 1944 года, в период немецкой оккупации он являлся активным немецким пособником.*

Вопрос: *Что желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Дополнений не имею.*

Протокол допроса записан с моих слов правильно и мне прочитан.

[підпис Загородньої К.]

Допросил: Следователь Скала-Подольского РО МГБ

лейтенант [підпис] *Рязанов*

ДАТО, ф. Р-3429, оп. 3, спр. 896, арк. 42–43.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 88
Постанова слідчого про уточнення національності Кудринського Казимира від 28 лютого 1949 року

«УТВЕРЖДАЮ»
НАЧАЛЬНИК СЛЕДГРУППЫ УМГБ ПО ТО
М А Й О Р /ВАСИЛЕВСКИЙ/ [підпис]
«*28*» февраля 1949 года.

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е:
/об уточнении национальности/
«28» февраля 1949 г. гор. Чортков

Я, следователь Коропецкого РО МГБ, Тернопольской области, рассмотрев материалы следственного дела № 6951 по обвинению:

САДЛОВСКОГО М. Д, КОРДЯК Т. М.
и др. по ст. ст. 54–1 «а», 54–11 УК УССР.

Н А Ш Е Л:

Что по следственному делу № 6951 проходит обвиняемый КУДРИНСКИЙ Казимир Степанович, в следственных материалах которого национальность значится по разному, в одном случае украинец, в другом поляк.

В процессе следствия установлено, что правильная национальность КУДРИНСКОГО Казимира Степановича поляк, что подтверждается показаниями самого обвиняемого и показаниями свидетелей: САДЛОВСКОГО М. Д. и НОМУРОВНОГО И. Д.

На основании изложенного, -

П О С Т А Н О В И Л:

Правильно национальность обвиняемого КУДРИНСКОГО Казимира Степановича считать поляк.

Копию настоящего постановления направить начальнику отдела «А», Военному Прокурору и начальнику тюрьмы для приобщения к личному тюремному делу обвиняемого.

СЛЕДОВАТЕЛЬ КОРОПЕЦКОГО РО МГБ ТО
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] /ИВАНОВ/

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8728, т. 2, арк. 243.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 89
Постанова слідчого про уточнення національності Драгомирецької Станіслави від 28 лютого 1949 року

«УТВЕРЖДАЮ»
НАЧАЛЬНИК СЛЕДГРУППЫ УМГБ ПО ТО
М А Й О Р /ВАСИЛЕВСКИЙ/ [підпис]
«*28*» февраля 1949 года.

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е:
/об уточнении национальности/
«28» февраля 1949 г. гор. Чортков

Я, следователь Коропецкого РО МГБ, Тернопольской области — лейтенант ИВАНОВ, рассмотрев материалы следственного дела № 6951 по обвинению: САДЛОВСКОГО М. Д., КОРДЯК Т. М. и др. по ст. ст. 54–1 «а», 54–11 УК УССР.

Н А Ш Е Л:

Что по следственному делу № 6951 проходит обвиняемая ДРАГОМЕРЕЦКАЯ Станислава Петровна в следственных материалах которой национальность значится по разному, в одном случае украинец, в другом полька.

В процессе следствия установлено, что правильная национальность ДРАГОМЕРЕЦКОЙ Станиславы Петровны не украинка, а полька, что подтверждается показаниями самой обвиняемой и показаниями свидетелей: САДЛОВСКОГО и НОМУРОВНОГО.

на основании изложенного, -

П О С Т А Н О В И Л:

Правильно национальность обвиняемой ДРАГОМЕРЕЦКОЙ Станиславы Петровны считать полька.

Копию настоящего постановления направить начальнику отдела «А» УМГБ, Военному Прокурору Тернопольской области и начальнику тюрьмы для приобщения к личному тюремному делу.

СЛЕДОВАТЕЛЬ КОРОПЕЦКОГО РО МГБ ТО
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] /ИВАНОВ/

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8728, т. 2, арк. 244.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 90
Протокол допиту затриманого Дзумика Людвіга від 9 березня 1949 року

Протокол допроса[108]

1949 года марта 9 дня. *ст. Чортков Льв. жд.*

Я опер. уполном. отд. охр. МГБ ст. Чортков ст. […] *Журавлев допросил задержанного гр-на*

Дзумык Людвига Васильевича 1931 года рождения, уроженец села Белое[109]*, Белобошинцкого района Тернопольской области, поляк, гр-н СССР б/п образование 4 класса Работает в нггр — 2 ст. Чертков Льв. жд. Проживает*[110] *по ул Зеленой с. Белое д.№7а.*

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК СССР предупрежден. [підпис Дзумика Л.]

Вопрос: *Расскажите Вашу автобиографию?*

Ответ: *Я родился в 1931 году в селе Белое по улице Зеленой Белобошинцкого района Тернопольской области. В 1939 году пошол учится в сельскую школу в с. Чортковской Зеленой*[111]*, окончив 4 класса дальше учится не было возможности, так-как у родителей не хватало средств, стал работать в своем хозяйстве, а в марте 1948 года, я поступил работать в нггр — 2 ст. Чортков Льв. жд где и работал до настоящего времени.*

Вопрос: *Перечислите Ваших родственников?*

Ответ: *Из родственников я имею?*

<u>Отец</u>: Дзумык Василий Иванович 1900 года рождения, проживает в селе Белая по улице Зеленой, в настоящее время работает в своем хозяйстве.

<u>Мать</u>: Дзумык Дарья Степановна 1908 года рождения, проживает в селе Белая по улице Зеленой, в настоящее время работает в своем хозяйстве.

Вопрос: *Назовите Ваших знакомых?*

Ответ: Моими знакомыми являются?

---

[108] У лівому верхньому куті документа міститься примітка виконана олівцем «[…] Нач. следчасти майор [підпис нерозбірливий] 10/III–49».

[109] Нині — с. Біла Тернопільського району.

[110] Навпроти запису стоїть зроблена олівцем графічна позначка «?».

[111] Нині — с. Зелене Чортківського району Тернопільської області.

1. *Мидельский Евстахий Данилович 1931 года рождения, уроженец и житель с. Белое в настоящее время учиться в музыкальной школе гор. Чортков.*
2. *Мельник Ярослав Николаевич 1930 года рождения, уроженец и житель с. Белое, работает в нггр — 2 ст. Чортков Льв. жд.*
3. *Шикульский Марьян Степанович 1931 года уроженец и житель с. Белое В настоящее учиться в музыкальной школе гор. Чортков.*
4. *Осьмак Евстахий Иванович 1929 года рождения, уроженец и житель с. Белое, работает в своем хозяйстве.*
5. *Жолтиевский Петр Владимирович 1929 года рождения, уроженец и житель с. Белое, работает в своем хозяйстве.*
6. *Жолтиевский Евгений Владимирович 1931 года рождения, уроженец и житель с. Белое, работает в своем хозяйстве.*

Вопрос: *Сколько времени Вы являетесь участником организации украинских националистов?*

Ответ: *Участником организации украинских националистов я являюсь с октября 1945 года.*

Вопрос: *Какой имели Вы псевдоним?*

Ответ: *Мой псевдоним «Козюк».*

Вопрос: *Расскажите обстоятельства при которых Вы были вовлечены в организацию украинских националистов и кем?*

Ответ: *Не помню какого числа, в конце октября месяца 1945 года к моему дому подошол неизвестный мне человек, вооруженный автоматом, в это время я находился с правой стороны своего дома, приготовлял для коня корм, этот неизвестный увидев меня, сказал, что бы, я подошол к нему. Я подошол к неизвестному, он меня спросил, кто в этом доме живет, я ответил, что живу я, Дзумык Людвиг. Тогда неизвестный стал меня расспрашивать кто я такой, откуда, я ему ответил, что я житель села Белое хутора Зеленой, Белецкого сельсовета, Белобошинцкого района, по национальности поляк. После непродолжительной беседы, этот неизвестный стал подробно опрашивать как за себя, так и за моих родственников, все мои ответы записал себе в блокнот. Закончив опрос, этот неизвестный мне представился, что он является украинским националистом и ведет вооруженную борьбу против Советской власти «За самостийную Украину» и сказал, что его кличка «Крук» и стал предлагать мне, что я должен им помогать в совместной борьбе против советской власти, я дал на это согласие и сказал, что буду помогать им, во всем что будет нужно. Получив от меня согласие бандит «Крук» стал меня подробно инструктировать в том направлении, что бы я о своей связи с бандитами никому ниговорил бы выполнять их […] и во всем подчиняться и этот бандит «Крук» пошол в направлении села, хочу сделать оговорку в своих по-*

казаниях, что как окончился наш разговор, бандит «Крук» сказал мне, что и я буду иметь псевдоним «Козюк».

Вопрос: *Назовите известных Вам бандитов?*

Ответ: *Андрейчук Степан по кличке «Крук» убит. Крыса, имя и отчество не помню, убит войсками МВД в 1946 году. «Вир» убит в с. Белое в […] войсками МВД, «Мирон» в настоящее время находится в банде, бандит «Голуб» убит в 1946 году войсками МВД в лицо знаю еще несколько бандитов, но не знаю их кличек и фамилий.*

Вопрос: *С какого времени Вы поддерживаете связь с бандитом «Мироном» и в чем заключается Ваша связь с бандитом «Мироном»?*

Ответ: *Приблизительно, в сентябре месяце 1948 года около дома Бараник я встретился с бандитом «Мироном» в 22–23 час, бандит «Мирон» мне стал предлагать, что бы я дал согласие в том, что я буду им помогать в совместной борьбе против советской власти, тогда, я бандиту «Мирону» рассказал, что я помогаю украинским националистам в борьбе против советской власти с 1945 года и сказал бандиту «Мирон» что имею псевдоним «Козюк» тогда бандит «Мирон» сказал, что я буду иметь связь с ним, а так же и помогать и выполнять все задания, которые будут даны.*

Вопрос: *Расскажите о Вашей практической антисоветской деятельности в пользу украинских националистов?*

Ответ: *В 1945 году осенью примерно через месяц после того, как бандит «Крук» привлек меня к антисоветской работе бандиты «Крук» и «Голуб» пришли ко мне, на квартиру спросили есть ли в хуторе Зеленой войска. Я ответил, что войск в Зеленой нет и они ушли в это время. Андрейчук «Крук» требовали что бы я нашел где либо гранат и патрон для них, но я этого задания не выполнил. Примерно через 10–15 дней после прихода ко мне «Крука» и «Голуба» ко мне на квартиру снова пришел бандит Федоришин спросил у меня, что в селе слышно нового. Я ответил, что нового нечего не слышно в селе, все спокойно и он ушел. Весной 1946 года на хуторе Зеленой около дома Бараник Терозии Михайловны, я встретил на улице бандитов «Голуб» и «Крук» они меня спросили, что слышно нового, я им ответил, что нового ничего не слышно в селе, все спокойно, войск нет. Они поговорили со мной, остались около дома Бараник а я ушел домой. В декабре 1946 года, я шел улицей Зеленая и около дома Олейник Павлины в селе встретился с тремя бандитами Андрейчук «Крук», «Крысе», кличку его не знаю и одним неизвестным мне бандитом. Я поздоровался с ними и ушел, а они остались стоять на улице (на другой день этих всех трех бандитов убили войска МВД).*

В первых числах февраля 1947 года ко мне на квартиру пришел бандит Федоришин, вызвал меня на улицу дал штук 10 антисоветских листовок с изображением на них избирательного участ-

ка «Солдат Советской армии, которые на верхах тянут избирателей в избирательные участок». На другой день, днем я ходил в Чортков на базар и возвращаясь с базара через с. Переходы, Чортковского района не далеко от часовни бросил все эти листовки пачкой среди улицы. Как я бросил листовки никто не видел.

В последних числах числах февраля 1947 года ко мне на квартиру пришел бандит Федоришин и еще неизвестный один бандит попросили хлеба, я дал буханку хлеба и они ушли в лес.

Летом и осенью 1948 года я несколько раз встречал на улице хутора Зеленая бандитов «Мирон», «Левко» они меня в первый раз расспросили, кто я и кто мои родители, где я работаю, сколько зарабатываю, и что где слышно нового. Я им все рассказал, а остальные разы я встречаясь с ними только здоровался, а ни о чем не разговаривал.

Примерно в конце января месяца 1949 года, я встретил на улице около дома Недзельского Евстахия, бандитов «Мирон» и «Левко». «Мирон» дал мне письмо в конверте с адресом:

Тернопольская область, Збаражский район, почта Езерна, название села точно не помню, для Соломио.

В этом же январе месяце 1949 года «Мирон», один вечером встретил меня около моего дома и предложил мне достать для него керосина. Я зашел домой взял один литр керосину отдал «Мирону» и он ушел.

Примерно 19–20 февраля месяца 1949 года я ездил в с. Белое за песком для производства и встретил почтальона, фамилию его не знаю. Спросил у его есть ли письма на улицу Зеленую, он дал мне одно письмо и сказал, чтоб я его отдал Бараник Тереевне. Когда я отдал письмо вечером Бараник Тереевне, то она мне заявила что это письмо для «Мирона».

Больше никакой работы в пользу украинских националистов я не проводил.

Протокол допроса с моих слов записан верно и мне прочитан на понятном русском языке.

[підпис Дзумик Л.]

Допросил оп. Уп. оо МГБ ст. Чортков
ст. […] [підпис Журавльова]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 6855, арк. 229–232 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 91
Підписка Лящинського Зиновія про добровільне співробітництво із органами МДБ від 5 серпня 1949 року

Копия. -

ПОДПИСКА. –

Я, *Лящинский Зиновий Иосифович*

признавая себя виновным перед государством в совершенном преступлении в том, что с 1946 года активно поддерживал связь с бандитами ОУН, по их заданию выполнял разведывательную работу и способствовал укрываться бандитам от преследования, тем самым совершил преступление, предусмотренное ст.ст. 54–1 «а» и 54–11 УК УССР, но желая искупить свою вину перед государством и советским народом, я на добровольных началах даю настоящую подписку органам МГБ и обязуюсь:

В ближайшие дни установить место укрытия бандитов с целью их физического уничтожения. Разоблачать известные мне связи бандитов, проводимую ими националистическую работу, а также выявлять дополнительные связи бандитов, националистическое подполье среди молодежи и другой враждебный советской власти элемент, деятельность которых направлена против существующего в СССР строя, в какой-бы форме она ни проводилась, будь то шпионы, диверсанты, повстанцы, распространители провокационно-клеветнических слухов или другие антисоветские формирования.

О всех выявленных мною фактах антисоветской деятельности буду сообщать органам МГБ лично и своевременно, от кого бы они ни исходили будь то близкие друзья или родственники. Свою связь с органами МГБ обязуюсь хранить в строжайшей тайне, никому никогда ни при каких обстоятельствах, если бы мне даже угрожала смертельная опасность, не говорить об этом.

Все даваемые мне органами МГБ задания буду выполнять добросовестно не жалея сил, времени и здоровья, а если этого потребуют обстоятельства, то и самой жизни.

Я предупрежден, что за нарушение настоящей подписки, а также за скрытие от органов МГБ известных мне фактов антисоветских проявлений или за сообщение ложных сведений, буду нести уголовную ответственность перед судом Военного Трибунала.

В целях конспирации материалы буду передавать в письменной форме и подписывать псевдонимом «ЛЕСНИК», в чем и расписываюсь.

Подпись. /ЛЯЩИНСКИЙ/

Подписку отобрал: СТ. ОПЕРУОЛНОМ. СТРУСОВСКОГО
РО МГБ — лейтенант
/ДОЛГОВ/

5/VIII-49 г.

Справка: Подлинник настоящей подписки находится в личном деле с/о «ЛЕСНИК» *Ляцинского З.И.*
_____ № 18962

ВЕРНО: СЛЕДОВАТЕЛЬ СЛЕДОТДЕЛА УМГБ ТО
ЛЕЙТЕНАНТ [підпис] /КАНТОВ/

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 14303, арк. 114–114 зв.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 92
Протокол допиту Лубянецької Катерини від 15 серпня 1949 року

Протокол допроса
1949 года Августа месяца 15 дня, гор. Збараж.

Я, оперуполномоченный Збаражского РО МГБ лейтенант Шарапов, допросил задержанную:

Лубянецкую Катерину Петровну, 1899 года рождения, уроженка и жительница села Добрыводы Збаражского района Тернопольской области, полька, б/п, образование 2 класса польской школы, крестьянка беднячка, вдова, не судима, гражданка СССР.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупреждена ст. 89 УК УССР.

Вопрос: *Дайте показания с какого времени в Вашем доме скрываются вооруженные бандиты и кто именно?*

Ответ: *В моем доме скрывались два вооруженных бандита, Бучковский Михаил Юльянович 1928–1929 года рождения и его брат-бандит Бучковский Николай Юльянович 1931–1932 года рождения, уроженцы и жители села Добрыводы Збаражского района. Скрывались они у меня с марта месяца по 14-е августа 1949 года.*

Вопрос: *Когда вы установили связь с названными вами бандитами?*

Ответ: *Лично я установила связь с вооруженными бандитами Бучковским М.Ю., Бучковским Н.Ю., новый 1949 год зимой, когда они пришли ко мне вечером первый раз.*

Вопрос: *Какое имели оружие бандиты Бучковские Михаил и Николай?*

Ответ: *Бандиты Бучковский Михаил Юльянович имеет оружие пистолет, Бучковский Николай имел оружие винтовку или карабин. Я в оружии не понимаю.*

Вопрос: *Расскажите о своей практической деятельности с бандитами?*

Ответ: *Моя практическая деятельность с вооруженными бандитами следующая: начиная с марта месяца по 14-е августа включительно я систематически укрывала вооруженных двух выше показанных мною бандитов у себя в доме, где живу я вдвоем с сыном Лубянецький Петр Павлович. Об этом может подтвердить председатель с/совета села Добрыводы Юсик Иван Иванович как факт, в первых числах мая месяца 1949 года дня не помню Юсик И.И. под вечер с одним неизвестным мужчиной вооруженным винтовкой пришли*

ко мне в дом, в это время у меня на чердаке дома находились вооруженные бандиты Бучковский Михаил и Бучковский Николай.

Когда из дома вышли на улицу Юсик и неизвестный вооруженный мужчина, бандиты спрыгнули с чердака, отобрали винтовку у неизвестного мне мужчины, который пришел с Юсиком ко мне в дом, где их бандит Бучковский М.Ю. допрашивал […] *предупредил обоих чтобы они ничего нигде никому не говорили, отдал винтовку обратно и отпустил их в село.*

В это время шла подписка на заем в селе Добрыводы.

В апреле месяце числа не упомню днем ко мне домой пришел мужчина из села Курники по фамилии Тывон, имя не знаю, в возрасте 28–32-х лет, живет в Курниках в конце от села Добрыводы первая хата, он также застал и видел у меня в доме двух бандитов Бучковских, Тывон приходил ко мне спрашивать не зашли ли ко мне его утки.

И последний факт 14-го Августа когда обнаружили в моем доме бандитов войсковая группа и из них одного Бучковского Николая убили, в момент когда он бежал в укрытие.

Дальше моя практическая деятельность с бандитами была следующая: так как эти бандиты скрывались у меня в доме, я все время стирала им белье, готовила-возила кушать когда они находились у меня в доме, а когда они уходили в лес, я им носила кушать в лес.

Вопрос: *Когда и куда вы носили кушать в лес бандитам?*

Ответ: *Я носила продукты питания бандитам в лес «Гайки»–«Сосны» в июне-июле месяцах 1949 года. Всего я ходила три раза.*

Вопрос: *Из чего вы готовили кушать бандитам и где вы брали продукты?*

Ответ: *Я готовила кушать бандитам из продуктов картошки, мяса, сало, мука, все эти продукты питания бандиты мне приносили сами, откуда я не знаю.*

Вопрос: *Продолжайте показания?*

Ответ: *А также лично я и мой сын Петро принимали и хранили награбленное бандитами Бучковскими одежду, а именно, бандиты принесли мне и здали мне на хранение:*

1. *кожух овчинный мужской один,*
2. *пиджак овчинный* […] *сукном мужской, один,*
3. *пиджак мужской от костюма,*
4. *шерстяные брюки мужские одна пара,*
5. *шерстяной свитер один,*
6. *шерстяные перчатки одни,*
7. *шерстяной шарф один,*
8. *шапку ушанку солдатскую одну, все это сохраняла у себя в доме.*

Больше я никакой практической деятельности с бандитами не имела.

Вопрос: *О-Ваших связях и практической деятельности с вооруженными бандитами, Ваш сын Лубянецкий Петр Павлович знал?*

Ответ: *О моих связях и о моей практической деятельности с вооруженными бандитами Бучковскими Михаилом и Николаем, мой сын Лубянецкий Петр Павлович знал хорошо так-же как и я, всегда с ним делилась, что когда я сделаю.*

Вопрос: *Что Вы можете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Я имею дополнить, то что, 14-го Августа 1949 года, в период когда бандиты увидев солдат и стали бежать для укрытия в село Добрыводы, а солдаты стали преследовать бандитов, мой сын Петр в это время находился дома и схоронил от обнаружения войсковой группой обмундирование и снаряжение, оставленное убежавшими бандитами, а именно: 2 гимнастерки с малиновыми и черными погонами, 2) две фурашки с трезубом, 3) два* […] *ремня, один из них с кабуром от пистолета, 4) брюки синие* […], *5) полевую сумку с бумагами, но это все войсковая група нашла.*

Больше дополнить ничего не имею. Настоящий протокол допроса прочитан мне вслух полностью понятно, записан с моих слов верно. [підпис Лубянецької К.]

Допросил: *оперуполномоченный Збаражского РО МГБ,*
лейтенант [підпис Шарапова].

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 13941, арк. 29–32.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 93
Акт про затримання службовим нарядом внутрішніх військ МДБ Репецького Мечислава під час розповсюдження листівок від 15 жовтня 1949 року

Акт
1949 года, октября месяца 15-го дня

Мы, нижеподписавшиеся, старший служебного наряду ВВ МГБ мл. с-т Сафонов, рядовые Кузнецов и ефрейтер Струев с/числа составили настоящий акт о нижеследующем:

15-го октября с/года служебный наряд выйдя на поиск бандитов в селе Солонск Дрогобычского району и находились в секрете примерно 11–12 часов ночи заметили проходившего неизвестного по улице который разбрасывал антисоветские листовки «ОУН». Поравнявшись со служебным нарядом и заметив его неизвесной бросился бежать и выбросил пачку листовок на дорогу которые он разбрасывал с нижнего конца улицы вверх к центру села. При подщоте выброшеных неизвестным оуновских листовок оказалось 8 штук (восемь) и 2 антисоветские брошюры под названием «Друг Карпо». В результати преследования, организованного служебным нарядом неизвестный выбросил листовки был задержан у своего дома который оказался жителем села Солонск Репецкий Мечислав Михайлович 1931 года рождения. Антисовецкие листовки «ОУН» Репецким были разбросаны в двух видах в количестве 17 штук и 2-х антисоветских брошур «ОУН».

1. *Антисоветские листовки «ОУН» с карикатурой и натписью «Так мае жити вильний украинский селянин, а так живе украинский селянин в Сталинских колгоспах» — 10 (десять) штук.*
2. *Антисоветские листовки с обращением «украинцы» размером 27×14 см. — 7 (сем) штук.*
3. *Антисоветские брошуры «ОУН» под названием «Друг Карпо» — 2 штуки.*

В чем и составили настоящий акт.

Подписи мл. с-т [підпис] *(Сафонов)*
рядовой [підпис] *(Кузнецов)*
ефрейтор [підпис] *(Струев)*
Подпись распространителя листовок
(Репецкий)
[підпис]

ДАЛО, ф. Р-3253, спр. 28546, арк. 28–28 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 94
Протокол допиту арештованого Репецького Мечислава від 21 жовтня 1949 року

Протокол допроса

г. Дрогобыч *1949 года, октября, 21 дня*

Я, ст. следователь следотдела УМГБ Дрогобычской области ст. л-т Бушмакин сего числа допросил в качестве арестованного

Репецкого Мечислава Михайловича, 1931 года рождения, уроженца с. Солонск Дрогобычского района Дрогобычской обл. по национальности поляк, из крестьян-кулаков, образование 4 кл., холост, гр-н СССР.

Допрос начат в 21:00 ч.

Допрос окончен в 24:00 ч.

Вопрос: *Уточните следствию, когда и при каких обстоятельствах вы установили связь с бандитами ОУН?*

Ответ: *Впервые я с бандитами познакомился в 1946 году, примерно в декабре месяце. Тогда в наш дом зашли однажды около 10 бандитов и дали задание моему отцу Репецкому Михаилу Собковичу купить для них мужской костюм. Бандиты сказали, что они за костюмом придут позже. Я в это время был дома, но ни одного бандита не смог опознать. После согласия моего отца купить бандитам костюм последние из нашего дома вышли. Отец мне после их ухода рассказал, что среди этих бандитов были бандиты по кличкам «Страшный» и «Кравчук», оба уроженцы с. Гаи Дрогобычского района.*

После указанного случая бандиты «Страшный» и «Кравчук» и «Милян» (о последнем мне рассказал также мой отец) стали часто посещать наш дом. Мой отец имел кулацкое хозяйство, а поэтому имел возможность помогать и помогал этим бандитам материально.

Так, примерно через одну неделю после первого посещения бандитами нашего дома они снова явились к нам и мой отец в моем присутствии передал купленный по их заданию мужской костюм этим бандитам.

Летом 1947 года бандиты узнали, что мой отец выкармливает свинью. Через некоторое время бандиты «Страшный», «Кравчук» и другие пришли в наш дом и предложили зарезать для них эту свинью. Мой отец дал на это согласие и бандиты ушли, пообещав прийти в скором времени за мясом. На второй день после этого посе-

щения нашего дома бандитами я и мой отец зарезали свинью и через две недели после этого при следующем посещении нашего дома бандитами передали им 50 (пятьдесят) кг. мяса от этой свиньи.

Осенью 1947 года бандитами «Страшный», «Кравчук» и «Милян» снова однажды вечером зашли в наш дом и в моем присутствии передали моему отцу квитанцию на сдачу для них зерна. На квитанции (я сам лично ее видел) было напечатано две цифры «20» кг. и «30» кг. Бандиты заявили, что по этой квитанции мы должны дать им, бандитам, 50 кг. зерна, а именно 30 кг. пшеницы и 20 кг. ржи. Бандиты также сказали, что они за указанным зерном придут позднее, после чего вышли.

Через одну неделю эти бандиты действительно явились к нам за зерном и в моем присутствии мой отец передал им приготовленные согласно их задания 30 кг. пшеницы и 20 кг. ржи.

В марте месяце 1948 года мой отец Репецкий Михаил Собкович был арестован органами советской власти и осужден за недачу обязательных поставок хлеба государству. Как кулацкое хозяйство, хозяйство моего отца было обложено индивидуальным повышенным налогом. Отец не сдал этот налог и был осужден, а хозяйство после суда над отцом — раскулачено.

После раскулачивания нашего хозяйства бандиты к нам не заходили, и я с ними не встречался до октября месяца 1949 года.

Вопрос: *Заявляли ли вы когда-нибудь в органы советской власти о том, что ваш дом посещают бандиты и что вы им оказываете материальную помощь?*

Ответ: *Нет, в органы советской власти я о своих встречах никогда не сообщал.*

Вопрос: *На допросе 17 октября 1949 года вы показали, что ваш отец Репецкий Михаил был арестован в 1947 году, а сегодня вы показываете, что он был арестован в марте 1948 года. Уточните, когда именно был арестован ваш отец?*

Ответ: *Мой отец Репецкий Михаил Собкович был арестован и осужден в марте месяце 1948 года. На допросе 17 октября я показал неправильно время его ареста в силу того, что ошибся.*

Протокол допроса с моих слов записан верно, мне прочитан вслух: [підпис Репецького М.]

Допросил: ст. л-т: [підпис Бушмакіна]

ДАЛО, ф. Р-3253, спр. 28546, арк. 17–18 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 95
Агентурне донесення щодо учасника ОУН Белянського Володимира від 25 жовтня 1949 року

Совершенно секретно

Источник «ЗАГРАВА»
25.10.49 г.

Принял: Зам. Начальника 4 Отделения Отдела
2-Н УМГБ — Ст. Лейтенант АБЫЩЕВ

АГЕНТУРНОЕ ДОНЕСЕНИЕ

24 октября с.г. источник выполняя Ваше задание встретился с жительницей села Янковцы, Глубоческого района, Тернопольской области –

БЕЛЯНСКОЙ Брониславой Дмитриевной, 1934 г. рождения, уроженкой села Янковцы[112], Глубоческого района, по национальности полька, не замужней, с образованием 4 класса.

Во время беседы с БЕЛЯНСКОЙ последняя рассказала, что она родилась в семье крестьянина-бедняка, семья его отца состояла из 6 человек т. е. отца, матери, старшего брата по имени Владимир, младшего брата по имени Назара, ее самой и старой бабушки.

В 1944 году ее старший брат БЕЛЯНСКИЙ Владимир ушел в банду оуновского подполья, а ее отец в 1944 году был мобилизирован на службу в Советскую Армию, где был убит на фронте.

БЕЛЯНСКАЯ Бронислава в 1945 году закончила 4 класса начальной школы, после чего стала работать в своем хозяйстве.

В конце 1945 года БЕЛЯНСКАЯ Бронислава, вместе со своей семьей была забрана для выселения и находилась на пересыльном пункте один месяц. После этого мать БЕЛЯНСКОЙ Брониславы, якобы, дала свое согласие склонить к явке с повинной в органы МГБ своего сына Владимира, на основании чего они были отпущены домой.

БЕЛЯНСКАЯ Бронислава и ее мать проживали дома около двух недель, после чего органы МГБ опять стали спрашивать мать о ее сыне Владимире и она перешла на нелегальное положение.

В 1946 году мать БЕЛЯНСКОЙ Брониславы возвратилась домой и до настоящего времени проживает дома.

В отношении своего брата — БЕЛЯНСКОГО Владимира Дмитриевича — БЕЛЯНСКАЯ Бронислава рассказала, что он с 1944 г. по настоящее время действует в банде оуновского подполья, имеет кличку «ЯСТРЕБ».

[112] Нині — с. Іванківці.

В 1944 году, когда проходил призыв на службу в Советскую Армию — БЕЛЯНСКИЙ Владимир заявил своим родственникам, что он воевать за Советскую власть не будет, а если придется умереть, то лучше умру на своей земле. С того времени он ушел в банду ОУНовского подполья.

До 1945 года ее брат укрывался один в схроне на своем хозяйстве. Схрон его находился под стайней. Когда в 1945 году его семья была забрана для выселения, он этот схрон оставил и стал укрываться вместе с другими бандитами из села Янковец, в частности:-

1. БАБИЙ Григорием.
2. ЮНИК Михаилом Иосифовичем.
3. ДЗВОЗДИК Михаилом.

Вскоре указанные три бандита явились с повинной в органы МГБ, а БЕЛЯНСКИЙ Владимир стал продолжать укрываться дальше и соединился с бандгруппой, руководителем которой являлся «БУЧ».

В данную бандгруппу входили:-

1. Заместитель руководителя боевика «БУЧА» — «ВЬЮН».
2. «ДЕМЬЯН» — /ликвидирован в 1948 г. в с. Зарудье/.
3. «СИРЫЙ» — /ликвидирован войсками МГБ/.
4. «ЛЕЩИНА» — /ликвидирован в 1945 году в с. Ивачив/.
5. «НИЩЕТА» — /действует до настоящего времени/.
6. «БОРИС» — /действует до настоящего времени/.

Брат БЕЛЯНСКОЙ Брониславы, по кличке «ЯСТРЕБ» тогда больше всего ходил с бандитами «ДЕМЬЯНОМ», «СИРЫМ». В 1947 г. они выкопали схрон на поле БЕЛЯНСКОЙ Брониславы, где укрывались до осени 1947 г.

Осенью 1947 года этот схрон обнаружили пастухи и бандиты его оставили, как расконспирированную.

С этого времени до мая месяца 1949 года БЕЛЯНСКАЯ Бронислава ничего не знала, где укрывается ее брат «ЯСТРЕБ» и с какими бандитами он действует.

В мае месяце «ЯСТРЕБ» еще с двумя неизвестными бандитами в дневное время пришел в село Янковцы. Два бандита остались возле села для охраны, а «ЯСТРЕБ» зашел в дом к своим родным.

Во время этой встречи брат Брониславы «ЯСТРЕБ» сказал ей и своей матери, что он скоро домой не придет т. к. сейчас находится в другом терене /районе/, что он сейчас не рядовой, а является проводником и имеет в своем подчинении других людей.

С этого времени «ЯСТРЕБ» домой не заходил и с родными не встречался, однако Брониславе известно от людей, что он и после этого неоднократно приходил в село.

Летом 1949 года в доме БЕЛЯНСКОЙ Брониславы пришла жительница селя Янковцы ПЛАВУЦКАЯ Эмилия и сообщила, что этой ночью у них был «ЯСТРЕБ» с другими бандитами. ПЛАВУЦКАЯ Эмилия проживает в селе с мужем ПЛАВУЦКИМ Демьяном, который имеет тесную связь с бандитами.

Последние известия о том, сто ее брат «ЯСТРЕБ» живой — БЕЛЯНСКАЯ Бронислава получила от жительницы села Хомы[113] — МИЗЕРНОЙ Антошки, две недели тому назад. МИЗЕРНАЯ пришла в дом к матери и БЕЛЯНСКОЙ Бронислявы и сообщила, чтобы она не беспокоилась за сына т. к. он живой.

МИЗЕРНА сообщила, что она встречалась в лесу с «ЯСТРЕБОМ» при следующих обстоятельствах.

В дневное время на ее хозяйство пришел неизвестный ей бандит и позвал к себе ее мужа. Когда муж ее подошел к этому бандиту, который его повел за дом, откуда вместе пошли в лес, где увидела, что ее муж разговаривает с «ЯСТРЕБОМ».

«ЯСТРЕБ» там находился еще с другими бандитами, которых МИЗЕРНА не назвала.

Как далее указала БЕЛЯНСКАЯ Бронислава, она в настоящее время мест укрытий своего брата «ЯСТРЕБА» не знает и не знает с какими бандитами он действует.

Занимаемого положения в ОУН — БЕЛЯНСКАЯ также не знает, ей лишь известно с его слов, что он сейчас является каким-то проводником ОУН.

О своем участии в оуновском подполье и связях с бандитами ОУН — БЕЛЯНСКАЯ рассказала, что членом ОУН она не является, однако связь со своим братом «ЯСТРЕБОМ» поддерживала и выполняла его задания. Брат ей давал читать оуновскую литературу «Декалог», националистические листовки и другую литературу.

По заданию брата она два раза переносила штафеты от брата к жительнице села Янковцы — КРИВОЙ Юлии, по уличному «Цапрачка» и два раза носила штафеты к девушке КУЦ Ярославе Мильковне.

Из числа других лиц, имеющих связь с бандитами ОУН и ее братом «ЯСТРЕБОМ» БЕЛЯНСКАЯ указала следующих:-

1. ПЛАВУЦКИЙ Демьян, житель села Янковец, Глубоческого района, Тернопольской области /см. выше/.

ПЛАВУЦКИЙ имеет тесную связь с бандитами и помогает им всем необходимым. Сам он работает мотористом на мельнице, поэтому часто передает с мельницы муку. Снабжает бандитов мясом и другими продуктами.

ПЛАВУЦКИЙ, как хороший специалист-слесарь ремонтирует бандитам оружие. Об этом БЕЛЯНСКОЙ известно со слов ее брата «ЯСТРЕБА».

2. «ЗОТ» Мария Михайловна, не замужняя, проживает в селе Янковцы В[елико]-Глубоческого района.

ЗОТ в настоящее время хорошо известно о деятельности бандитов по селу Янковцы т. к. она с ними имеет тесную связь.

В ее хозяйстве в 1947 году находился бандитский схрон, однако его занесло водой, бандиты схрон оставили и зарыли.

---

[113] Ймовірно, йдеться про с. Хомівка.

Об этом БЕЛЯНСКАЯ слышала от самих бандитов, когда они квартировали в доме ТИМОЧКО Николая.

3. ТИМОЧКО Мария Николаевна, жительница села Янковцы, В[елико]-Глубоческого района, не замужняя.

До 1949 года была тесно связана с бандитами и она была хорошо осведомлена о деятельности подполья ОУН по селу Янковцы. В отношении ее связи в настоящее время БЕЛЯНСКАЯ Бронислава указала, что она сказать не может т. к. в 1949 году она арестовывалась органами МГБ, но была освобождена.

Ранее до ареста в доме ТИМОЧКО Марии и ее отца ТИМОЧКО Николая периодически квартировали оуновские бандиты.

4. КУЦ Ярослава Мильковна, — бывшая работница почты.

С 1948 по 1949 гг. она работала на почте, после чего на работе у нее получилась растрата и она куда-то скрылась. Возможно она переехала в Залежцевский район к своей замужней сестре.

КУЦ является связной бандита «ЯСТРЕБА», ей лично БЕЛЯНСКАЯ Бронислава передавала два раза штафеты от брата, которые она передавала другим связным.

5. КРИВА Юлия, жительница села Янковцы, В[елико]-Глубоческого района. Имеет тесную связь с бандитами «ЯСТРЕБ» и другими.

Когда в село приходят бандиты, то всегда заходят к ней в дом. КРИВА много раз арестовывалась органами МГБ, но на следствии не признавалась и ее освобождали.

6. ЗОТ Михаил.
7. ЮНИК Степан, в 1948 году в их домах постоянно укрывались бандиты и они помогали бандитам материально. В настоящее время к ним также заходят бандиты, которые еще остались в живых.

«ЗАГРАВА»

СПРАВКА:- БЕЛЕЦКАЯ[114] Бронислава Дмитриевна, разрабатывается В[елико]-Глубоческим РО МГБ, как сестра бандита «ЯСТРЕБ». В отношении ее и ее семьи проводятся мероприятия на выселение.

Беседа источника «ЗАГРАВА» с БЕЛЕЦКОЙ состоялась в результате проведенной агентурно-оперативной комбинации.

МЕРОПРИЯТИЯ:- Данные источника «ЗАГРАВА» передать в В[елико]-Глубоческий РО МГБ для оперативного использования по розыску бандита «ЯСТРЕБ».

[114] Тут і далі так у документі, правильно — «БЕЛЯНСКАЯ».

Верно:- Зам. Начальника 4 Отделения Отдела 2-Н УМГБ
Старший Лейтенант [підпис]
/Абыщев/

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 248, арк. 254–256.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 96
Пояснення Вельша Євгена щодо зв'язків з ОУН від 23 грудня 1949 року

Я Вельш Евгеній Іванович житель села Серники Горішні Більшівцівського района Станславської області по національності поляк. З бандитами я зустрівся перший раз в 1948 року зимою у Денеги Івана котрий живе в Серниках Горішні.

Побачивши там бандитів я там довго не сидів але зразу пішов додому. Після цього з бандитами я уже не зустрічався, аж потім 1948 року осінню я зустрівся з бандитом Ярема.

Вечором я ішов гулять і зустрівся з ним він був з другім який назвався «Данко» на зустрічі з ним він мене питав про мою поведінку житя і […] *що де нового в селі. но я йому розказав і він почав мені говорити за що він бореться. що він бореться з самостійну україну і почав мені казати щоб я йому помагав но я довго відказувався але в кінці він уже мені грозив смертю.*

Тоді я вже погодтвся на це, зразу він мені дав деколог щоб я його вивчив і сказав що як хтось буде про це знати то він мене повісить чи розстріле. Получивши декалог що в нім було 10 заповідей, молитва, 12 правил і 44 правили життя.

З мого декалога я вивчив 10 заповідей

1) *Здобудеш українську державу або згинеш в боротьбі за неї*
2) *Не дозволиш сплямите*[115] *своєї нації*
3) *Пам'ятай що ти є спадкоємцем боротьби за славу Володимирого тризуба*
4) *непам'ятаю*
5) *Пімстиш смерть великих рицарів*
6) *Про справу не говорити ским можна лише з ким треба*
7) *Не довагайся виконати цього чину як його виконати добро справи*
8) *Ненавістю і безоглядною боротьбою приймати добро справи ворогів твоєї нації.*
9) *непам'ятаю*
10) *змагатимеш до посилення сили української держави.*

Крім цього я вивчив одне праивло.

1) *Все готови це значить що він волком української національної армії він бореться на великому всеобіймаючому фронті віддаючі всі свої сили готовий віддати і своє життя. Решта правила я незнаю.*

Крім цього я вивчив молитву україно свята мати героїв зійди де серця мого прилень бурею карпотских боів та шумов кавказких ручаїв боів славного завойовника батька хмеля […] *і гуком гармат революції радісним гомоном*

[115] Автором зроблено вставку «слави ні честі».

софійських дзвонів нехай душа моя в тобі відродиться. Задзвони мені бряскотом кайдан скрипом шибенець впонурі ранки присени мені зойки катованих в тюрмах і назасланих. Подальше непам'ятаю.

А 44 правила життя я зовсім незнаю.

Осінню 1948 року на зустрічі західної сторони села Серники Горішні з Яремою останній провів мої знаня 10 заповідей і молитву і 12 правил характеру українського націоналіста.

На цій зустрічі був присутній «Орленко» який також зі мною розмовляв що я повинен готовити себе до боротьби за самостійну державу.

Крім цього Ярема цікавився моїм вишколом.

Написано це все власноручно правдиво в цьому і розписуюсь.

Вельш Евгеній Іванович [підпис]

ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф 4(Р), спр. 6634, арк. 141–144.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 97
Пояснення Замяри Фелікси щодо зв'язків з ОУН від березня 1950 року[116]

Началнику ангебе

Абєсніенє

Я гражданка Замяра Фелікса Йосіпівна 1931 г. рождена хачу зрозказати чесно органам совіської власці тім шо мене баніти застав […] *работать разом робити а я боялась щоб мене убилы то я мусила зними разом робити. Я гонила товар пасти то тоді я їх бачила 1945 р. і вони меня посилали мене посилали у сел щоб побачити чи є енкевда і ходила і йсти мусила нести і часом [плате] до Оліник Олги і Гарджук Надіежди.*

Бо я мусила слухати бо мій батько полак і я полачка тоя бойалась щоб вони мене не забили або не повісли, бо я хоч жит ибо молода не нажилася.

Товариш началник енгабе перетвами іязвіньаюсь і білше цого небуде.

Прошу я вас і цілую я вас у руки і ногі тілки віпусціте дому до свого старого батька Замяра Фелікса Йосипівна звінаюся.

Гражданк села Вишново Теременско райну[117].

ДАВО, ф. 4666, оп. 2, спр. 3442, арк. 70.
Оригінал. Рукопис.

[116] Датується за суміжними документами.

[117] Йдеться про с. Вишнів Теремнівського району.

Документ № 98
Протокол допиту обвинуваченого Мальони Василя від 3 березня 1950 року

Протокол допроса

гор. Станислав *3 марта 1950 года*

Следователь следотдела УМГБ Станиславской области лейтенант Баранов допросил в качестве обвиняемого:

Малёна Василия Андреевича 1909 года рождения, уроженца с. Делиев[118] Жовтневского района Станиславской обл. украинца, гр. СССР, из крестьян, беспартийного, до ареста находился в банде ОУН, занимал положение руководителя куща № 4 Жовтневского райпровода ОУН, имел кличку «Лыш», арестован 13 февраля 1950 года.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупрежден по ст. 89 УК УССР. [підпис Мальони В.]

Вопрос: *С какого времени вы являетесь участником организации украинских националистов?*

Ответ: *Участником антисоветской организации украинских националистов я являлся с августа 1941 года и до дня задержания т. е. до 13 февраля 1950 года. До лета 1942 года я был связником райпровода ОУН, с лета 1942 г. по ноябрь 1945 года занимал положение кущевого руководителя ОУН по селам Ланы, Делиев и Тимур, затем до августа 1948 года просто укрывался от органов советской власти и служил боевиком в боевке «Быстрого», с августа 1948 года занимал положение руководителя куща № 4 райпровода ОУН. На этой должности я был и арестован с оружием в руках.*

Вопрос: *Что вам известно о деятельности ауновской организации в селе Ланы?*

Ответ: *До весны 1947 года станичным ОУН по селу Ланы Шевчук Юрий по кличке «Граб». Эта сельская ауновская организация проводила работу по сбору денег, продуктов питания, одежды и вооружения для бандитских сотен, а также готовила, направляла пополнение в бандитские сотни. В 1945 году лично по моему заданию из села Ланы было направлено в банды ОУН 4 человека, в том числе «Кир», — Найдич Дмитрий и другие, фамилии их забыл. Весной 1947 года Шевчук Юрий был убит и станичного в селе не бы-*

[118] Нині — с. Делієве Івано-Франківського району.

ло. Так как село Ланы в мой кущ не входило, поэтому конкретно о деятельности оуновской организации в селе Ланы я не знаю и конкретно показать ничего не могу, хотя из рассказов самих бандитов мне известны отдельные бандпособники, т. е. доверенные лица бандитов.

Вопрос: *Назовите их?*

Ответ: *Из рассказов бандита «Серого» мне известно, что в селе Ланы наиболее активными пособниками ОУН были Каспровский Франк Алексеевич и по фамилии Секердей, имени и отчества не знаю.*

Вопрос: *Когда вам стало известно о Каспровском как о бандпособнике ОУН?*

Ответ: *В 1944 году с приходом частей Советской армии многие поляки ушли в истребительные батальоны и вели вооруженную борьбу против бандитов, ввиду чего в подполье ОУН велась широка агитация против поляков, а иногда проводились операции по уничтожению поляков. С осени 1947 по март 1948 года я находился в бункере вместе с руководителем кущевого провода ОУН бандитом «Стрий» и в это время к нам в бункер часто приходил «Серый», который тогда был боевиком по охране руководителя райпровода ОУН «Сапера». Во время посещения нашего бункера бандитом «Серый» у нас часто возникали разговоры о поляках, где мы выражали свою ненависть к польской национальности. Однако «Серый» говорил, что не все поляки одинаковы, вот Каспровский Франк — по национальности поляк, а я его не променяю на любого украинца. Кроме того в разговорах «Серый» и другие, как о своем доверенном высказывались и о Секердей. Бункер «Сапера» был расположен недалеко от села Ланы и они, уходя в село Ланы, в первую очередь шли на связь к Каспровскому. Хочу сказать, что о Каспровском хорошо отзывались и руководитель пропаганды райпровода ОУН бандит «Крыга» (он еще имел кличку «Гуцул», «Петро» а может и другие). С «Крыгой» также я встречался в бункере и он, как референт пропаганды проводил с нами разъяснительную работу о поляках и говорил, что не уехавшие поляки лучше наших сельских украинцев, а в качестве примера Каспровского Франка ценил выше украинка Секердей, и ценил Каспровского как преданного делу украинских националистов. Лично я по оуновской работе ни с Каспровским, ни с Секердей не сталкивался и о практической деятельности каждого из них я ничего не знаю.*

Вопрос: *Что вам известно о Каспровском Франке, как о жителе села Ланы?*

Ответ: *Каспровский Франк проживает почти на окраине села Ланы в сторону села Делиев по национальности — поляк, его старшего брата (не помню имени) убили бандиты ОУН в 1944 году, как поляка, сам Каспровский Франк весной 1945 года был ранен ы руку солдатами, когда выпивал водку в одном селе вместе с бандитом «Остап»; Ка-*

спровский приходится мне далеким родственником: жена его брата и моя жена — родственники между собой.

Вопрос: *Кто такой бандит «Серый»?*

Ответ: *«Серый» — Дутчак Василий Алексеевич, уроженец с. Делиев, мой односельчанин, находился в банде ОУН с 1944 года, долгое время был боевиком при бандите «Сапер», а с 1948 года работал, вернее занимал положение руководителя «СБ» Жовтневского райпровода ОУН, убит в августе или сентябре 1949 года, ходил боевкой вместе с «Киром», «Сапером» и другими.*

Вопрос: *Кто такой «Кир»?*

Ответ: *«Кир», — Найдич Дмитрий, уроженец села Ланы, при немцах был в украинской полиции в гор. Галич, в банде ОУН с 1944 года, занимал положение четового (командир взвода) в сотне «Сапера» затем все время был вместе с «Сапером».*

Вопрос: *Что желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Больше показать ничего не могу.*

Протокол мне прочитан, с моих слов записано верно. [підпис Мальони В.]

Допросил: следователь УМГБ л-нт [підпис Баранова]

ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф 4(Р), спр. 10169, арк. 79–81.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 99
Агентурне донесення щодо сина Галаси Василя від 23 квітня 1950 року

Агент «ДАЛЕКИЙ» СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО.
23 / IV — 50 г.

ПРИНЯЛ: НАЧАЛЬНИК 2 ОТДЕЛЕНИЯ ОТДЕЛА
2-Н УМГБ СТАРШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ- КРАСНИКОВ.

АГЕНТУРНОЕ ДОНЕСЕНИЕ

Ребенок ГАЛАСА Василия — мальчик — 2-х лет, по имени Петр, попрежнему продолжает находиться у жительницы села Алесин[119], Козовского района МАРТЫНОВСКОЙ Анастасии.

Совместно с МАРТЫНОВСКОЙ в одном доме сейчас проживают:

М у ж — МАРТЫНОВСКИЙ Алексей Касьянович, 1912 года рождения, уроженец с. Алесино, по национальности поляк, после демобилизации из Советской Армии в 1947 г. все время болеет, в данное время лежит больной дома.

С ы н — МАРТЫНОВСКИЙ Мирон, 11 лет, учится в школе.

Ёе мать — ФАЙХУРКО Татьяна Ивановна, 60 лет.

Племянник — БЕРНИК Стефан Иванович, 1931 года рождения, уроженец села Олесино, сирота — мать ФАЙХУРО Анна умерла при бывшей Польше, отец умер в 1945 г. от тифа, с этого времени проживает у МАРТЫНОВСКИХ и используется ими в качестве работника.

Племянница — БЕРНИК Ярослава Ивановна, 16 — 17 лет, живет у МАРТЫНОВСКИХ с того времени, что и брат.

В отношении сына ГАСАЛА Василия дополнительно мне стало известно, что в село Алексин в августе — сентябре месяце 1949 года принесли его МАРТЫНОВСКАЯ Анастасия и БЕРНИК Стефан из м. Козова. У кого он находился в Козове, мне пока установить не удалось.

Обращает внимание также то, что со времени нахождения у МАРТЫНОВСКИХ сына ГАЛАСЫ Василия, они значительно лучше стали жить материально.

Из этого я делаю вывод, что МАРТЫНОВСКИЕ за содержание мальчика получают материальную помощь.

[119] Тут і далі йдеться про с. Олесине.

Еще я заметил, что МАРТЫНОВСКАЯ из села Алесино иногда выезжает на 2 — 3 дня в гор. Тернополь или Бережаны.

В связи с чем она ездит в названые города и к кому для меня не известно.

О том, что у МАРТЫНОВСКИХ воспитывается ребенок ГАЛАСА Василия знает почти все население села. В этом я убедился из бесед со многими местными жителями.

Однако ни МАРТЫНОВСКАЯ Анастасия, ни другие члены её семьи внешне ничем не показывают, что у них находится чужой ребенок. Везде они выдают его за своего, хотя очевидно и знают, что местные жители этому не верят.

ЗАДАНИЕ: Продолжать осторожно вести наблюдение за домом МАРТЫНОВСКИХ и изучать их поведение, особенно фуиксировать все отлучки из дому МАРТЫНОВСКОЙ Анастасии.

С П Р А В К А — у МАРТЫНОВСКИХ находится на воспитании ребенок руководителя Краевого «провода» ОУН т. н. «ПЗУЗ» — «ОРЛАНА» — ГАЛАСА Василия, жена которого «МАРИЧКА» скрывается вместе с ним.

МЕРОПРИЯТИЕ: Через вновь завербованного агента «ГАЛИНА» установить, у кого в Козове был взят ребенок ГАЛАСА Василия — МАРТЫНОВСКОЙ Анастасией.

2. Изучить возможность вербовки БЕРНИК Стефана с последующим использованием его по розыску «МАРИЧКИ».

ВЕРНО: Начальник 1 отд — я Отдела 2 — Н УМГБ
ст. лейтенант — [підпис] (КРАСНИКОВ)

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 456, арк. 24–26.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 100
Протокол допиту Криницької Юзефи від 27 квітня 1950 року

Протокол допроса

27 апреля 1950 года

Я, Зам. Начальника Меденического РО МГБ капитан Сергеев допросил арестованную

Криницкую Юзефу Ивановну, 1905 г. рож., уроженку с. Криница Меденического р-на Дрогобыческой области, из крестьян-бедняков, по национальности полька, гр-ка СССР, образование 3 класса, замужняя, до ареста работала рядовой колхозницей в к-зе им. Тимошенко.

За ложные показания об ответственности предупреждена по ст. 89 УК УССР. [підпис Криницької Ю.]

Вопрос: *Вы подтверждаете свои показания на допросе 24 апреля 1950 года о своей связи с бандитами ОУН?*

Ответ: *Да, свои показания на допросе 24 апреля 1950 года о своей связи с бандитами ОУН я подтверждаю полностью.*

С 1945 года я установила связь с бандитами ОУН, которые назывались по кличкам «Веселый», «Ворона», «Чернота» и др. Эти бандиты в 1945–1946 годах систематически посещали квартиру моей соседки Герасим Прасковьи, где они периодически укрывались. Указанные бандиты в квартире Герасим Прасковьи среди собирающейся молодежи и старшего возраста населения проводили националистическую пропаганду. На этих сборищах неоднократно участвовала и я. Собиравшиеся бандиты рассказывали, что они борются за создание так называемой «Самостийной державы». На эту же тему со мной разговаривал лично бандит «Веселый».

В 1949 году я неоднократно встречалась с бандитами «ОУН «Швеик», «Кареман», «Голубчик» и другими, которых предупреждала об осторожности их действий, чтобы не попасть под удар военных Советской Армии, действовавших группами в селе Криница.

В 1950 году по заданию бандита «Голубчик», от последнего взяла двух быков похищенных им в колхозе села Раделичи, зарезала этих быков, продала мясо в городе Львове и вырученные деньги две тысячи рублей передала бандиту «Голубчик».

Вопрос: *Знал ли о Вашей связи с бандитами ОУН ваш муж?*

Ответ: *О моей связи с бандитами муж совершенно ничего не знает, т. к. я ему не говорила, а он этого у меня не спрашивал.*

Вопрос: *Что желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Больше дополнить ничего не желаю.*

Протокол записан с моих слов верно, мне прочитан.

[підпис Криницької Ю.]

Допросил

[підпис Сергєєва]

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 24049, арк. 67–67 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 101
Протокол допиту Плебанкевича Франка від 12 травня 1950 року

Протокол допроса

12 мая 1950 года *гор. Тернополь*

Я, следователь След. Отдела УМГБ Тернопольской области капитан Бедевка, допросил обвиняемого:

Плебанкевич Франка Михайловича

допрос начат в 11:30

допрос окончен в 14:00

Вопрос: *Называйте бандитов, которые укрывались в вашем хозяйстве?*

Ответ: *Бандиты, которые укрывались в моем хозяйстве мне были не известны. Между собой они себя называли «друже». Один из бандитов, однажды меня спрашивал, опознаю ли я его, когда я сказал, что не опознаю, он меня спросил, знаю ли я Кизиму. На его вопрос я ответил, что не знаю, тогда он мне сказал: «но и знать не надо».*

Вопрос: *Вы говорите неправду, бандит в первый день прихода к вам осенью 1949 года, представился вам, что он является Кизимой. Почему вы отрицаете это?*

Ответ: *Я говорю правду, что бандит у меня спрашивал знаю ли я Кизиму. Но он не представился, что он является Кизимой.*

Вопрос: *Вам зачитываются показания вашей жены Плебанкевич Галины Федоровны, где она показывает, что бандит представился вам, что он является Кизимой. Почему вы отрицаете это?*

Ответ: *Показания своей жены слышал, но о том представился ли бандит, что он является Кизимой, я не слышал. У меня бандит спрашивал, опознаю ли я его и знаю ли Кизиму. Я ему ответил, что не опознаю и Кизиму не знаю.*

Вопрос: *На допросе от 25 апреля 1950 года, вы также не правильно изложили обстоятельства прихода к вам бандитов в 1949 году осенью, когда они с вами говорили об оборудовании в вашем хозяйстве бункера. Показывайте об этих обстоятельствах правду?*

Ответ: *Я говорю правду, что осенью 1949 года, в вечернее время я со своей женой еще не ложился спать, дверь так же не была еще заперта. В комнату вошел вооруженный бандит, который предложил погасить свет. Вслед за этим бандитом еще заходил один бандит, который в скором времени с комнаты вышел. Оставшийся в комнате бандит, стал у меня спрашивать как мы живем, как живет председатель с/совета и колхоз. После чего стал говорить, что они*

в моем хозяйстве будут оборудовать бункер. Я стал возражать, но он настаивал на своем, после чего я согласился.

Вопрос: *Ваша жена Плебанкевич Галина Федоровна показывает, что бандиты, когда пришли, то вас уже спали. И когда бандиты стучали в окно, то на вопрос вашей жены, ответили «Я, Кизима». После чего она открыла дверь и вошедший в комнату бандит представился, что он является — Кизимой. Вам зачитываются показания вашей жены Плебанкевич Галины от 25 апреля 1950 года. Уточните противоречия?*

Ответ: *Я говорю правду, что когда пришли бандиты первый раз, договариваться о сооружении бункера, то мы еще не спали. Показания своей жены слышал, но она показывает неправильно, возможно она забыла эти обстоятельства.*

Вопрос: *Какой период в вашем хозяйстве в бункере укрывались бандиты ОУН?*

Ответ: *Бандиты в бункере укрывались с осени 1949 года и до конца февраля или начала марта м-ца 1950 года. Когда уходили, то мне ничего не говорили.*

Вопрос: *Кто готовил продукты питания для укрывавшихся в бункере бандитов ОУН?*

Ответ: *Укрывавшимся бандитам иногда кушать варила моя жена.*

Вопрос: *Кто маскировал вход в бункер после того, как бандиты входили в бункер?*

Ответ: *Вход в бункер иногда маскировал я, а иногда бандиты сами маскировали.*

Вопрос: *Кто из жителей села приходил на связь к укрывавшимся в вашем хозяйстве бандитам ОУН?*

Ответ: *Чтобы кто либо приходил к укрывавшимся у меня бандитам ОУН, из числа жителей села, я этого не видел.*

Вопрос: *В протоколе допроса от 16 апреля 1950 года, национальность ваша значится украинец, а на допросе 25 апреля 1950 года, вы заявили, что ваша национальность поляк. Уточните свою национальность?*

Ответ: *Моя национальность поляк и во всех моих документах, военный билет и другие значится национальность поляк. При допросе в гор. Бережаны, я свою национальность так же называл поляк, но допрашивавший меня, мою национальность записал неверно — украинец.*

Протокол записан верно и мне прочитан.

[підпис Плебанкевича Ф.]

Допросил: Следователь След. Отд. УМГБ Т.о.
капитан [підпис] */Бедевка/*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12868, арк. 23–27.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 102
Протокол допиту Барана Дмитра від 15 травня 1950 року

Протокол допроса
15 мая 1950 года г. Бережаны

Я, сотрудник Бережанского РО МГБ лейтенант Дараган*, допросил в качестве свидетеля.*

Барана Дмитрия Алексеевича, 1894 года рождения, уроженца с. Рай, Бережанского района, жителя с. Лесники того же района, Тернопольской области украинца, гр-на СССР, колхозника к-за «Шлях до Коммунизму».

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупрежден — [підпис Барана Д.]

Вопрос: *Вы жителя с. Лесники Бережанского района — Плебанкевича Франко Михайловича и его жену Плебанкевич Галину Федоровну знаете?*

Ответ: *Да. Плебанкевича Франко Михайловича и его жену Плебанкевич Галину Федоровну знаю хорошо как своих односельчан. Сам Плебанкевич Франко родился в с. Рай Бережанского района, а его жена Плебанкевич Галина родилась в с. Лесники того же района.*

Вопрос: *Поясните, какой национальности были родители Плебанкевича Франко Михайловича и его жены Плебанкевич Галины Федоровны?*

Ответ: *Отец Плебанкевича Франко является по национальности поляк, мать его по национальности украинка, а отец жены его по национальности является украинец, мать по национальности поляк.*

Таким образом как сам Плебанкевич Франко Михайлович, а также и его жена Плебанкевич Галина Федоровна по национальности являются поляки.

Дополнить ничего не имею, протокол с моих слов записан правильно, мне в слух прочитан в чем и расписываюсь

[підпис Барана Д.].

Допросил: Сотрудник Бережанского РО МГБ лейтенант
[підпис Дарагана]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12868, арк.59–60.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 103
Акт про ліквідацію вісьмох учасників ОУН, від 18 травня 1950 року

КОПИЯ

АКТ

18 мая 1950 года гор. Микулинцы

Мы, ниже подписавшиеся Начальник Микулинецкого РО МГБ капитан СУСЛЕНКО, Нач. Струсовского РО МГБ ст. лейтенант ВЕЛИКАНОВ, оперуполномоченный Микулинецкого РО МГБ мл. лейтенант ФЕДОТОВ, командир роты ВВ МГБ Микулинецкого гарнизона капитан ГОБДУЛИН, сего числа составили настоящий акт о ниже следующем:

18 мая 1950 года по данным Струсовского РО МГБ на окраине леса возле села Лучка и Чертория Микулинецкого района было обнаружено два бандитских бункера в которых в следствии завязавшегося боя было ликвидировано 8 ОУНовских бандитов, среди которых опознанные бандиты «ОУН»:

1. АНДРУЩИШИН Антон Федорович по кличке «ЗОРЕНКО».
2. ФЕДИК Нестер Дмитриевич по кличке «ТАРАС».
3. Жена — «ЗОРЕНКО» — АНДРУЩИШИНА Эмилия Ивановна.
4. ПАНЕЦ Владимир Петрович — «ЗОЗУЛЯ»
5. МИХАЛКИВ Зиновий Антонович.

Остальные три бандита опознаны не были.

У ликвидированных бандитов ОУН изъято:

1. Автоматов –2
2. Винтовок –4
3. « СВТ — 1
4. Пистолетов ТТ — 1
5. Пистолетов иностранной марки — 2
6. Резервов системы «НАГАН» — 5
7. Писущих машинок — 1
8. Разные бандитские документы
9. Гранат разных — 6 шт.
10. разные хозяйственные предметы.

В чем и составлен настоящий акт.

НАЧАЛЬНИК МИКУЛИНЕЦКОГО РО МГБ
КАПИТАН /СУСЛЕНКО/

НАЧАЛЬНИК Струсовского РО МГБ
ст. лейтенант /ВЕЛИКАНОВ/
ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ МИКУЛИНЕЦКОГО РО МГБ

мл. лейтенант /ФЕДОТОВ/

КОМАНДИР РОТЫ ВВ МГБ
Капитан /ГОБДУЛИН/

ВЕРНО: НАЧАЛЬНИК МИКУЛИНЕЦКОГО РО МГБ
КАПИТАН [підпис] /СУСЛЕНКО/

На завіряючому написі поставлено відтиск гербової печатки «Управление МГБ по Тернопольской области УССР. Микулинецкий районный отдел».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344 , т. 2, арк. 156.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 104
Заява Хомищука Василя від 25 травня 1950 року

Заявление
В Драгобицкие органы М.Г.Б.

від Хомищук Василия Ив. народжений 1920 р. село Озимина[120] *Дубинського рай. Дрогобицкой обл.*

Покази які я дав на допиті 18 квітня 1950 р. отношения Юрковского Н. Ивановича.

Правдивість їх повністю ствердюю і прошу органи М.Г.Б. невизивать мене на очну ставку з Юрковским а також суд по его справі потому що у нас в селе є ще два бандіта О.У.Н.

Если і буду виступать свідетельом на очную ставку з Юрківским він може після суду на писати до родини, в том що я єму свідчив, і мене і мою родину могуть забить бандити так […] *як убито моєго брата Хомищука Григория Ив. народжений 1927 а також моєго швагра Ливга Н. Григорович.*

Хомищук Василь Йванович
25./V.1950 р.

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 38689, арк. б/н.
Оригінал. Рукопис.

[120] Нині — с. Велика Озимина Самбірського району Львівської області.

Документ № 105
Протокол допиту обвинуваченого Пука Чеслава від 27 травня 1950 року

Протокол допроса
Обв. Пук Чеслава Андреевича
от 27 мая 1950 г. *г. Дрогобыч*
Допрос начат в 12:30

ВОПРОС: *На предыдущих допросах Вы несколько фактов пособничества бандитам рассказали не совсем правдиво. Арестованная Ваша мать — Пук Анеля на следствии рассказала все так как было в действительности. Вы намерены правдиво рассказать все факты?*

ОТВЕТ: *Да, намерен. Действительно, раненый бандит ОУН «Береза» не находился у нас в сарае, как я показывал ранее. А «Береза» находился прямо в квартире во второй комнате на протяжении примерно полутора суток. Моя мать — Пук Анеля подавала бандитам кушать молоко, какие еще давала продукты я не вникся в это, к тому же бандиты ОУН имели и свои продукты питания.*

Раненому бандиту была оказана медицинская помощь, лекарства и бинты[121] *бандиты имели при себе. Помощь оказывал ему бандит «Мандривный». Совместно с «Мандривным» был еще один бандит мне известный. Следует отметить, что когда был принесен раненый бандит в мою квартиру, то меня дома не было, а дома была моя мать — Пук Анеля. Когда я пришел домой, то в квартире уже застал раненого «Березу» и возле его двух бандитов.*

ВОПРОС: *На допросе от 26 мая 1950 года Ваша мать показала, что раненый бандит находился у вас в квартире 2–3 суток. Вы же показали, что — полтора суток. Что же соответствует действительности?*

ОТВЕТ: *Дело в том, что это не было сегодня, а прошло соответствующее время. Я лично помню, что раненый бандит находился в нашей квартире полтора суток (время я называю примерно), возможно мать лучше припоминает.*

ВОПРОС: *На допросе от 9 мая 1950 года Вы показали, что раненый бандит ОУН «Береза» от Вас был доставлен в квартиру Зембовича Франца. Уточните, откуда Вам это известно?*

ОТВЕТ: *О том, что с моей квартиры был направленный раненый бандит ОУН «Береза» в квартиру Зембовича Франца, я сделал лишь вывод. Вывод я сделал из таких обстоятельств. Когда бандит «Береза»*

[121] Написано «бандиты» і закреслено, поверх написано «бинты» та зроблено помітку в нижній частині аркуша «надписано «бинты» читать».

умер от ранения и в моей квартире был сделан гроб для его трупа, то гроб был доставлен к дому Зембович Франца. Кроме того труп «Березы» находился у конюшни, расположенной возле дома Зембовича. И труп хоронили я, Зембович, Мельнарович и бандит «Мандривный». Однако следует внести ясность органам следствия, что в доме Зембович я раненого бандита не видел, а конюшня, о которой идет речь, принадлежит не его хозяйству, а соседнему хозяйству.

ВОПРОС: *Кстати на допросе от 9 мая 1950 года Вы несколько неточно рассказали обстоятельства похорон бандита «Береза». Вы сможете рассказать более точно?*

ОТВЕТ: *Я припомнил более точные обстоятельства похорон «Березы». Я постараюсь их сейчас изложить. После того как мною и Мельнаровичем был сбит ящик, для трупа «Березы» ящик мы сбивали в моей квартире. По распоряжению бандита «Мандривного» мы доставили ящик к дому Зембович Франца. «Мандривный» ушел несколько раньше нас и труп был уже приготовленный и лежал в плащ-палатке завернутым, возле конюшни, о которой выше шла речь. Затем «Мандривный» зашел в квартиру Зембович, вызвал последнего на улицу. Затем труп «Березы» был положен в ящик. Мы вначале попытались его нести на плечах. Была темная ночь. Но нам оказалось не под силу его нести. Тогда «Мандривный» дал распоряжение мне и Мельнарович Брониславу сходить ко мне и запрячь лошадь в подводу. Мы это выполнили. На подводе труп «Березы» был доставлен на окраину г. Самбор, где и похоронен. Зембович и Мельнарович уехали на подводе, а я и «Мандривный» пошли домой пешком. Вернее он в неизвестном для меня направлении, а я домой. Кроме того я ранее несколько неточно рассказал за такой факт, как-то: осенью 1949 года, а более точно в декабре месяце, когда бандиты ОУН скрывались у меня 2 суток и когда Мельнарович их подстригал, то спиртные напитки распили не только я и Мельнарович, но и с нами бандиты. Однако бандиты много не пили. Мать подавала закуску на стол. Бандиты угощали и мать спиртными напитками.*

ВОПРОС: *Ваша мать на допросах показала, что бандиты распивали у Вас спиртные напитки и до этого случая. Правильно она показала?*

ОТВЕТ: *Да, правильно. Был случай, когда бандиты у нас ночевали и пили водку. Тогда же они требовали у меня передать им пистолет.*

ВОПРОС: *Уточните, сколько раз Вы совместно с бандитами ОУН были в квартире Кульбака Михаила Казимировича?*

ОТВЕТ: *В квартире Кульбака Михаила я с бандитами ОУН был только один раз, я повторяю один раз. Это было в декабре 1949 года. Бандиты ОУН о чем-то с ним разговаривали по секрету.*

ВОПРОС: *Вы будете утверждать?*

ОТВЕТ: *Да, я утверждаю и на своих показаниях настаиваю.*

ВОПРОС: *Допрошенные Кульбака Михаил Казимирович и его жена Кульбака Бронислава Францовна показали, что Вы их дом с бандитами посещали дважды, при чем один раз совместно с Зембович Францом. Теперь Вы намерены об этом рассказать правдиво? Зачитываю Вам их показания.*

ОТВЕТ: *Зачитанные мне показания Кульбака М.К. и Кульбака Б.Ф. я слышал, их показания мне понятны. Я по прежнему настаиваю на своих показаниях, касающихся Кульбака М.К. и Кульбака Б.Ф. Настаиваю я потому, что хочу рассказать правдиво органам следствия, т. е. так как было в действительности. Я был у них в квартире с бандитами ОУН только один раз сам без Зембовича.*

Допрос окончен в 17:00

Протокол мне прочитан, с моих слов записан верно: [підпис Пука Ч.]

Допросил: *Ст. следователь след. Отдела*
УМГБ ст. лт. /Жабин/
[підпис]

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23718, арк. 35–41.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 106
Протокол допиту затриманого Шиманського Володимира від 11 червня 1950 року

Протокол допроса

11 июня 1950 года *гор. Львов*

Я, сотрудник МГБ УССР майор Ипатов допросил в качестве задержанного: Шиманского Владимира Ивановича, 1903 года рождения, уроженца села Ферлюев, Рогатинского района, Станиславской области, по национальности поляк, беспартийного, малограмотного, женатого, гражданина СССР, колхозника, проживающего на хут. Каменка, Рогатинского района.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупрежден по ст. 89 УК УССР [підпис Шиманського В.]

Вопрос: *С какого времени Вы являетесь участником Организации украинских националистов?*

Ответ: *Участником Организации украинских националистов я никогда не был.*

Вопрос: *Вы говорите неправду. Следствие располагает проверенными данными, что Вы являетесь участником ОУН и проводите активную работу против Советской власти. Следствие требует от Вас правдивых показаний.*

Ответ: *Я следствию говорю правду. Участником Организации украинских националистов я никогда не был и националистической антисоветской работы не проводил.*

Вопрос: *Вы продолжаете лгать. Следствию известно, что Вы, как участник ОУН, связаны с главарями ауновского подполья и по их заданию проводите враждебную Советскому Государству работу.*

Не ожидайте, когда Вас следствие будет изобличать во лжи, и говорите правду.

Ответ: *Я вынужден признать, что действительно я до последнего времени связан с участниками ауновского подполья и выполняю их отдельные задания.*

Вопрос: *Рассказывайте об этом подробно.*

Ответ: *С участниками организации украинских националистов я установил связь еще в 1946 году с бандитами «Железняком», являющимся моим дальним родственником.*

«Железняк» запретил мне, как поляку, выезжать в Польшу и предложил выполнять его задания, которые он мне будет давать.

Он периодически посещал мой дом на хут. Каменка и получал от меня продукты питания.

Вопрос: *Об «истории» Вашей связи с бандитами Вы будете допрошены позже, а сейчас рассказывайте с кем из бандитов связаны и какие задания подполья выполняете.*

Ответ: *До последнего времени я связан с бандитом «Шуваром» — Демским Алексеем, с которым я установил связь еще в 1946 году.*

Я по заданию «Шувара» выполняю функции связи между ним и бандглаварем «Варнаком» эсбистом. Практически это делается так: если «Шувару» есть необходимость передать записку «Варнаку» он присылает ко мне на дом девушку из села Ферлюев — Кривень Мария Львовна (дочь кузнеца), а я эту записку передаю жителю села Турковичи, Рогатинского района — Гузар Василию Ивановичу, жена которого Гузар Анна является моей сестрой. Куда записка направляется Гузаром мне неизвестно.

Так, например, в апреле месяце 1950 года ко мне зашла Кривень Мария и передала записку от «Шувара». Моя дочь — Шиманская Анна передала эту записку Гузару Василию. Записка эта была адресована «Варнаку».

Если от «Варнака» поступит записка Гузар Василию, он должен ее передать мне, а я сам или через своих детей должен ее вручить жителям села Ферлиев, Рогатинского района — Лепскому Андрею или Павлив Павлу, которые ее вручают «Шувару».

От «Варнака» записок еще не поступало.

Вопрос: *Кто такие «Шувар» и «Варнак»?*

Ответ: *«Шувар» — Демский Алексей, в оуновском подполье состоит еще с периода оккупации немцами западных областей УССР. Сам он уроженец села Ферлюев, проживает и его мать и жена (жена укрывается). Занимаемое положение «Шувара» в подполье ОУН мне неизвестно, однако знаю, что он не рядовой бандит.*

«Варнак» — ----[122], уроженец села Старые Стрилки Ново-Стрелищанского района, эсбист. С ним я встречался лишь один раз осенью 1949 года, когда он заходил ко мне и спрашивал есть ли [в] районе села Мельна войска и работники МГБ, а так же не заходили ли ко мне бандиты, укрывающиеся в районе села Ферлюев.

Вопрос: *Где укрываются «Шувар» и «Варнак»?*

Ответ: *Об этом мне неизвестно.*

Вопрос: *Вы вновь говорите неправду. Вам известны места укрытия названных главарей ОУН и следствие требует дать правдивые показания об этом.*

[122] Прізвище та ім'я не вказані.

Ответ: *Я повторяю, что точных мест укрытия «Шувара» и «Варнака» я не знаю. Однако мне известен бункер, в котором укрывался «Шувар» зиму 1948–49 годов. Этот бункер находится в хозяйстве жителя села Ферлюев, Рогатинского района — Кривень Льва, живущего в конце села по дороге из Ферлюева на село Мельна. Вход в бункер из погреба, с левой стороны. Об этом мне известно со слов Кривень Льва, их я лично видел когда Кривень зимой 1949 года передавал в бункер продукты питания.*

Так же может быть бункер «Шувара» на опушке леса за огородами жителей села Ферлюев Павлив Павла и Лепского Андрея.

Об этом я заключаю по следующему факту. Примерно недели три тому назад, я идя с Рогатина, зашел во двор Павлив и спросил его жену, где находится ее муж. В это время за огородом Павлив послышалось предупредительное шишиканье.

Я полагаю, что там были бандиты. Рядом с Павлив проживает Лепский Андрей, брат которого Лепский Стах убит войсками МГБ в 1949 году. Лепский Андрей имеет связь с бандитами.

Учитывая, что записки от «Варнака» к «Шувору» шли через Лепского и Павлив, то бункер находится где-то вблизи хозяйств названных жителей села Ферлюев.

О бункере «Варнака» или его месте укрытия я могу рассказать только свое предположение. На хут. Турковичи проживают Крупко Василий, Гузар Василий и Задорожный Богдан. Эти лица имеют связь с бандитами. Я неоднократно осенью и весной 1950 года замечал, что при появлении войсковой группы вблизи этого хутора, сын Задорожного по имени Михаил лет 18 сразу же шел в лес, что расположен в 50 метрах за рвом от усадьб этих жителей. Лес небольшой, внимания не привлекает, место высокое, там может быть бункер «Варнака».

Вопрос: *Вы называете точные места укрытия «Варнака» и «Шувара», а не говорите об их бункерах вообще.*

Ответ: *Точных мест укрытия «Шувара» и «Варнака» я не знаю.*

Вопрос: *Вы говорите неправду. На последующих допросах Вы будете изобличаться во лжи.*

Записано с моих слов правильно и мне зачитано [підпис Шиманського В.]
Допрос прерван.

Допросил сотрудник МГБ УССР
майор [підпис] (Ипатов)

ДАІФО, ф. 2157, оп. 2, спр. 14180, арк. 16–21.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 107
Протокол допиту обвинуваченої Скрипник Анни від 10 липня 1950 року[123]

Протокол допроса

г. Чортков

10 июля

Я, ст. следователь след. Отдела УМГБ по Тернопольской области капитан Журавлев сего числа допросил обвиняемую Скрыпник Анну Людвиковну.

Вопрос: *Ваша национальность?*

Ответ: *По национальности я полька, но муж был украинец.*

Вопрос: *Ваша девичья фамилия?*

Ответ: *Моя девичья фамилия Маковска, а по мужу я пишусь Скрыпник.*

Вопрос: *Когда и кем в селе Зелена было сожжено отделение совхоза и побиты тракторы?*

Ответ: *Я не помню в каком году, но действительно неизвестными лицами на отделение совхоза в с. Зелена был сделан налет, сожгли корм, побили тракторы. Но кто это сделал я не знаю.*

Вопрос: *Следствию известно, что в день налета на отделение совхоза бандиты находились в вашем доме и вы по их заданию проводили в селе разведку. Показывайте как это было, кто из бандитов в тот день находился у вас в квартире?*

Ответ: *Я говорю правду. Кто сжег отделение в селе Зелена я не знаю. В тот день из бандитов ОУН у меня никого не было, в разведку по селу я не ходила и показать по этому вопросу ничего не могу.*

Вопрос: *Не правда. Вас в этом изобличает свидетель Лабюк (показания Лабюк зачитаны). Показывайте правду.*

Ответ: *Показания Лабюк я слышала, но их не подтверждаю так как он показывает неправду. Бандиты в день налета на отделение совхоза у меня не были и в разведку не посылали. Это я показываю правду.*

Протокол с моих слов записан правильно и мне прочитан вслух.

Неграмотная

Допросил: ст. следователь с/о УМГБ Т/о
капитан [підпис Журавльова]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11914, т. 1, арк. 33–35.
Оригінал. Рукопис.

[123] Рік документа не зазначений, датується за суміжними документами.

Документ № 108
Протокол допиту обвинуваченого Злочевського Михайла від 18 липня 1950 року

Протокол допроса[124]

18 июля 1950 г. *г. Чортков*

Я, ст. следователь след. Отдела УМГБ по Тернопольской области капитан Журавлев сего числа допросил обвиняемого Злочевского Михаила Евгеньевича.

Вопрос: *Ваша национальность?*
Ответ: *По национальности я поляк. Мой отец поляк Злочевский Евгений Янович умер в 1937 году. Мать моя украинка.*
Вопрос: *Ваше правильное фамилия, имя, отчество?*
Ответ: *Правильная моя фамилия Злочевский, имя Михаил, отчество Евгеньевич.*
Вопрос: *Напишите собственноручно правильно ваши фамилию, имя, отчество?*
Ответ: *Злочевский Михаїл Евгинивіч*[125].
Вопрос: *На допросе 9 марта 1950 года вы показали, что видели, когда жена Бялковского Ивана несла канистр в направлении дома Скрыпник, а также, что житель с. Зелена Яковенко Михаил Васильевич приносил мед для бандитов в дом Скрыпник. Уточните, как это было?*
Ответ: *Должен признаться, что я говорил неправду. Я не видел когда и кто в дом Скрыпник приносил мед для бандитов. Я этих лиц оговорил.*

[…]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 11914, т. 1, арк. 74–75.
Оригінал. Рукопис.

[124] На нижньому аркуші кожної сторінки документа стоїть особистий підпис М.Злочевського.
[125] Відповідь записана Злочевським Михайлом.

Документ № 109
Протокол допиту обвинуваченого Шиманського Володимира від 27 липня 1950 року

Протокол допроса
обвиняемого Шиманского Владимира Ивановича
от 27 июля 1950 года

Допрос начат в 12:30
Допрос окончен в17:00

Вопрос: *Покажите о Вашей связи с бандитом «Железняк».*

Ответ: *Бандит ОУН «Железняк» это мой двоюродный брат. Действительная его фамилия Кривень Василий Григорьевич, житель он села Тиховича Перемышлянского р-на Львовской области.*

В конце 1943 года когда подполье ОУН начало проводить теракты против польского населения, то я, как поляк по национальности, так же преследовался ими, в результате чего был вынужден скрываться в различных селах смежных с Рогатинским районом.

Когда я находился в селе Кореличи, Перемышлянского р-на, Львовской области, то меня встретил бандит «ОУН» «Железняк», который и предупредил, что мне не нужно скрываться, т. к. пока он будет жив, то меня никто не тронет, после чего я и возвратился в х. Каменка к своей семье.

В 1945 году имел место случай, когда «Железняк» пришел ко мне домой и рассказал, что на их банду напали войска Советской армии и многих из бандитов убили, а ему удалось бежать. Помню, что тогда он был босиком и обувь держал в руках.

Возможно он тогда у меня и кушал, но я не запомнил имело ли это место в момент того посещения меня «Железняком».

Осенью 1945 года бандит «Железняк» дал мне задание взять у него дома около 100 кг. зерна жита и пшеницы, отвести на мельницу в с. Чуриловка и смолоть, после чего привезти опять к нему домой, что мною и было сделано.

Другой какой-либо помощи семье бандита «Железняка» я не оказывал.

Вопрос: *Вы не все рассказали о своей связи с бандитом «Железняк». Следствие требует дать полные показания.*

Ответ: *Я от следствия о своей связи с бандитом «Железняк» ничего не скрыл и рассказал все правдиво.*

Вопрос: *Вы продолжаете говорить неправду, бросьте замираться и дайте правдивые показания.*

Ответ: *.Я рассказал все правдиво по этому вопросу и больше свои показания ничем дополнить не имею.*

Вопрос: *На последующих допросах Вы будете изобличены во лжи.*

Протокол прочитан и с моих слов записан верно.

[підпис Шиманського В.]

Допросил: Ст. Следователь УМГБ
ст. лейтенант

[підпис] /*Коссович*/

ДАІФО, ф. Р-2157, оп. 2, спр. 14180, арк. 75–79.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 110
Протокол допиту обвинуваченої Кушнірик Марії від 15 серпня 1950 року

Протокол допроса

15 августа 1950 года *г. Чортков*

Я, ст. следователь следотдела УМГБ Тернопольской области ст. лейтенант Шумилов и пом. Прокурора в/МВД Укр. Окр. майор юстиции Капоевич допросил в качестве обвиняемой

Кушнирик Марию Гириковну 1905 года рождения, уроженку гор. Черновцы Черновецкой обл. бывшая жительница села Иване-Пусто Мельница — Подольского района Тернопольской обл., по национальности полька, не грамотная.

Вопрос: *Вам зачитано постановление о предъявлении обвинения по ст. ст. 54–1а, 54–11 УК УССР. Суть обвинения Вам разъяснена признаете себя виновной в предъявленном обвинении?*

Ответ: *Постановление о предъявлении обвинения мне понятно, виновной себя признаю*[126] *в том, что в декабре месяце 1946 года бандиты оуновского подполья бывшие жители нашего села Ивано — Пусто Боднарчук Иван Васильевич, который был моего мужа сестры сын, Николаишин Степан Николаевич, Краевский Петр Степанович оборудовали в моем доме специальный схрон в котором скрывались от органов Советской власти. В оборудовании схрона им помогал мой муж Кушнирик Дмитрий Иванович.*

Как происходило рытье схрона я не ведаю, потому что ездила в город Бучач за хлебом, а когда приехала домой, он Кушнирик Дмитрий мне сказал про бандитов «ОУН» Боднарчук Иван, Николаишин Степан и Краевский Петр оборудовали в другой половине дома бункер и в нем скрываются от органов Советской власти.

Тогда же матери бандитов «ОУН», Краевская Евдокия и Николаишина Екатерина приходили ко мне в квартиру и разговаривали со своими сыновьями бандитами «ОУН», которые вылезали из схрона, я их сама видела как они разговаривали.

На второй день пришли работник органов МВД Дорохин с солдатами, которые меня и мужа спросили где находится схрон, я говорила что не знаю, […] *работников органов МГБ, потом военные нашли схрон изавязалась стрельба, я видя, что меня арестуют из дома убежал, перешла на нелегальное положение, а моего мужа Куш-*

[126] Текст виділено олівцем на лівому полі документа вертикальною лінією.

нирик Дмитрия военные задержали и арестовали, позднее осужден на 10 лет ИТЛ,

Тогда работники органов МВД Дорохин и военные, бандитов в схроне убили, убитыми оказались наши односельчане Боднарчук Иван Васильевич, Николаишин Степан Николаевич и Краевский Петр Степанович.

Вопрос: *Кто бандитов обеспечивал продуктами питания?*

Ответ: *Продуктами питания бандитов обеспечивали их родственники. Я сама видела, как Краевская Евдокия и Николишина Екатерина приносили им продукты питания, которые передавали им у меня в квартире, во второй половине дома.*

Вопрос: *Какие бандиты «ОУН» имели встречу в Вашем доме с теми бандитами, которые у Вас скрывались?*

Ответ: *Перед тем как убить бандитов в бункере, за день приходили наши сельские бандиты «ОУН» Гоцуляк Василий Петрович, Бойко Петр Теодосиевич, которые разговарили в другой половине дома с теми бандитами «ОУН», которые скрывались у меня в доме, в бункере. Тогда же приходила к бандитам ОУН сестра бандита Краевского Петра — Краевская Юстина Степановна, которая тоже разговаривала с бандитами у меня в доме.*

Вопрос: *Как Вы осуществляли связь с бандитами, которые сидели в бункере?*

Ответ: *Когда бандитам нужно было выйти из бункера они имели сигналы обусловленные с моим мужем, который лазил на чердак и им говорил, я же не лазила на чердак.*

Вопрос: *Как был оборудован бункер?*

Ответ: *Бункер был оборудован так. Во второй половине дома была дополнительно устроена стенка, с таким рассчетом, что между капитальной стеной дома и стенкой было пустоетелое пространство. В низу был устроен люк в яму, а яма была оборудована в земле за стеной, в ход в это постоетелое пространство осуществлялся через люк, чердачного помещения. На чердак бандиты забирались из сеней.*

Вопрос: *Где и сколько времени Вы скрывались от органов Советской власти?*

Ответ: *После того как я убежала из дома, сначала скрывалась в своем селе около двух месяцев, потом перебралась в Станиславскую обл. Рогатинский р-н в село Бабинцы и была у вдовы Лукиевной Екатерины, которая проживает с девушкой 14–15 лет, я была у ней одна около полутора лет в домработницах, заработаю хлеба, привезу домой детям и опять уеду, работала и у других лиц. Потом перебралась жить в свое село.*

Вопрос: *Как часто Вы встречались с бандитами «ОУН» у Лукиевной Екатерины.*

Ответ: *у Лукиевной Екатерины я с бандитами «ОУН» не встречалась.*

Вопрос: *Почему Вы не явились с повинной в органы советской власти?*

Ответ: *С повинной в органы советской власти я не явилась, потому что боялась меня арестуют, а поэтому не явилась.*

Вопрос: *Вас задержали 5/VIII 1950 года, при задержании Вы пытались убежать, а когда задержали назвали вымышленную фамилию Полищук. Почему Вы обманывали органы Советской власти?*

Ответ: *Я не хотела чтобы меня арестовали поэтому пыталась бежать, а когда задержали я назвала вымышленную фамилию Полищук.*

Вопрос: *Почему Вы при задержании пытались топором зарубить участкового уполномоченного Макарова?*

Ответ: *Когда меня задержали, я рубила дрова, топор был в руках, я пыталась убежать не не туда, так как там был плетень и меня задержали. Топором на Макарова не замахивалась.*

Протокол допроса записан с моих слов правильно, мне прочитан.

(не грамотная)

Допросили:
Ст. следователь следотдела
УМГБ Терноп. обл.
ст. лейтенант [підпис] *(Шумилов)*

Пом. В/прокурора в/МВД У.О.
майор юстиции [підпис] *(Копоевич)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8264, арк. 24–33.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 111
Акт спроби затримання Майструка Костянтина від 29 жовтня 1950 року

Акт

29 октября 1950 г. *с. Явное*

Мы, опергруппа МГБ в составе Н-ка отделения УМГБ Житомир. обл. майора Синченко, Н-ка Барановского РО МГБ, майора Якимчук оперуполномоченного того-же РО МГБ л-та Щитинникова, ст. о/упол оур милиции Барановского РО МГБ лейтенанта милиции Светкина пом. Н-ка райпожохраны Барановского р-на Присяжнюк секретаря Барановского РО МГБ к — на Цымбалюка председателя Явинского с/совета Бондарчука составили настоящий акт о том, что сего числа в ходе реализации оперативных данных, в 8 часов утра, в лесном массиве на территории Явновского с/совета в урочище «Состробель», на чердаке дома гр-на Каминского Иосифа Ивановича был обнаружен бандит ОУН — Майструк Константин Демидович кличка «Костяк», родом из с. Вырля, Барановского р-на, Житомирской области, который при попытке его задержания опергруппой оказал вооруженное сопротивление, а затем покончил собой, выстрелом из револьвера «Наган» в правый висок.

Возле трупа бандита обнаружено:

1) *Револьвер «Системы Наган» № не имеет, белый, 1 шт. (один). с 7^мо пустыми гильзами.*
2) *Штемпеля разные и две гербовые печати изготовленные самим — Майструк с резины — всего 9 (девять) штук.*
3) *Маленькие долота, для изготовления печатей — 3(три) шт.*
4) *Чистые бланки, проштампованные штемпелями и печатями изготовленными Майструк К.Д. — 78 (семдесят восемь лист.)*
5) *Альбом с личными записями, фотокарточкой и автобиографией Майструка К.Д. — на 78 (семдесят восьми) листах.*
6) *Письма в конвертах исходящие от Майструка К.Д. к его знакомым 7 (семь) шт. в т. ч. одна фотокарточка.*
7) *Военный билет № 709432, профбилет №119111, осоавиахим. билет № 0951663, свидетельство о рождении № 10, все эти документы на имя — Люборец Ивана Алексеевича 1924 г. рожд. — 4 (четыре).*
8) *Госзаем — востанов. и розвитку народного хозяйства № 051704, 051799, 051705, 051703 достоинством каждая 25 руб на общую сумму 100 руб. 4 шт.*
9) *Советские деньги старого образца купюрами 30, 5, 3 и 1 руб. в общем 9 купюр на сумму 62 руб.*

После производства опознания и фотографирования труп предан земле. В чем и составлен настоящий акт.

Опергруппа МГБ:
майор [підпис] *(Синченко)*
майор [підпис] *(Якимчук)*
л-т [підпис] *(Щетинников)*
л-т милиции [підпис] *(Светкин)*
капитан [підпис] *(Цымбалюк)*
[підпис] *(Присяжнюк)*
пред с/совета [підпис] *(Бондарчук)*

Гражданин, у которого укрывался в доме бандит
за неграмотного (Каминский)
малограм. (Мельник)

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29708, арк. 134–135 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 112
Виписка зі щоденника Майструка Костянтина від 29 жовтня 1950 року

ВЫПИСКА ИЗ ДНЕВНИКА
изъятого в убитого 29 октября 1950 года бандита ОУН
«КОСТЯК»_МАЙСТРУКА Константина Демидовича

«… Из плена пришел домой все обрадовались, что я жив. Дома долго не был– две недели, а потом обратно ушел на службу–в немецкую полицию. Служил плохо потому что немцы были мне враги, не один раз имел намерение перестрелять врагов, как коммунистов так и немцев, а про жидов и говорить нечего…

При отступлении я отступал с немцами до города Корец Ровенской области. В Корце мы переспали и на утро давай текать к украинским повстанцам, потому, что немцы наших полицаев нехотели брать с собой…это было в 1943 году.

В западной Украине было много бандитов — «МЕЛЬНИКОВЦЫ», «БУЛЬБОВЦЫ», они только наживались на народном труде, Украинские же повстанцы проходили свой путь… Видел я много на своем пути, не думайте люди, что я вру — нет видел я много страху и смерти. Приведу примеры. Если хочет Украинский повстанец перейти из одной сотни в другую, ему делают полевой суд, который судит только к смерти. Был такой случай, что у меня удрало из сотни 2 повстанца, но их поймали им присудили отрубить головы. Были и большие кары сначала отрубят ноги, а потом голову. Сколько я проходил фронтов, сколько я прохидил бандитов все я видел. В друг нас посылают в Житомирскую область, я сам был командиром взвода имел 60 человек и когда нас большевики взяли в вилы, их было 5 тысяч, а нас 120 человек они окружили и открили очень большой огонь нас очень много побили, осталось всего 40 человек и вышли из окружения, взял я их под свою команду и привел в свой лес».

(Запись не закончена)

НАЧАЛЬНИК 5 ОТДЕЛЕНИЯ 2 ОТДЕЛА
УМГБ ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ
МАЙОР (СИНЧЕНКО [підпис]

В кінці документу поставлено відбиток штампу: «Управление МГБ по Житомирской области УССР; ДЛЯ СПРАВОК №2».

ГДА СБУ, м. Житомир, ф. 6(Р), спр. 29708, арк. 136.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 113
Протокол допиту обвинуваченої Маліцької Катерини від 10 листопада 1950 року

Протокол допроса

г. Чортков. *10 ноября 1950 г.*

Ст. следователь 4 отдела УМГБ по Тернопольской обл. ст. л-т Савелькин, допросил сего числа обвиняемую –

Малицкую Екатерину Игнатьевну
(уст. данные см. протокол допроса от 11 окт. 1950)
Допрос начат в 11:20
–"– окончен в 17:40

Вопрос: *На допросе от 11 октября с/года Вы показали, что скрывавшиеся у Вас бандиты ОУН «Воля» и «Владко» совершили ряд террористических актов над лицами советско-партийного актива. Откуда Вам об этом известно?*

Ответ: *Кем именно из бандитов ОУН были совершены террористические акты, о которых я показывала на допросе от 11 октября 1950 года мне не известно. Такие террористические акты действительно имели место в нашем селе Шиповцы Товстенского р-на. Возможно они и совершались бандитами ОУН «Владко» и «Воля», но последние мне об этом не рассказывали. Правда, примерно в апреле м-це 1950 года, названные выше бандиты ОУН, в ночное время забрали кабана в колхозе им. Буденного, где то зарезали его, а часть сала и мяса принесли ко мне. Из этого мяса я готовила им обед.*

Вопрос: *Что еще Вам приносили бандиты ОУН?*

Ответ: *Примерно в январе м-це 1950 года, я получила от бандитов ОУН «Владко» и «Воля» восемь метров мануфактуры, которую я использовала для своих нужд. Больше от бандитов ОУН я ничего не получала.*

Вопрос: *Где они взяли эту мануфактуру?*

Ответ: *Об этом мне неизвестно, и бандиты ОУН об этом мне не рассказывали.*

Вопрос: *В связях с бандитами ОУН, Вас изобличает свидетель Войтович Григорий Антонович, показания которого Вам зачитываются. Подтверждаете ли Вы его показания?*

Ответ: *Показания свидетеля Войтовича Григория Антоновича я слышала и их я подтверждаю. Действительно, примерно в марте м-це 1950 года, с наступлением темноты из моего дома вышел*

участник банды ОУН Левко Василий «Владко», а второй бандит ОУН Кибзуй Иван «Воля» остался у меня на квартире. Когда бандит ОУН «Владко» вышел из моего дома, то его на улице встретили участковый уполномоченный милиции Фурлей Иван и боец группы охраны общественного порядка Войтович. Названные выше лица стали преследовать бандита ОУН Левко Василия, но он от них убежал, а минуты через 20 возвратился ко мне на квартиру, где сообщил бандиту ОУН Кибзуй Ивану о том, что он был обстрелян бойцами групы общественного правопорядка. После этого бандиты ОУН «Воля» и «Владко» от меня куда то ушли, но куда именно я не знаю.

Вопрос: *В связях с бандитами ОУН Вас изобличают свидетели Золота Мария Клементьевна, Бойчук Мария Степановна и Золота Мария Алексеевна, показания которых Вам зачитываются. Подтверждаете ли Вы их показания?*

Ответ: *Показания названных выше свидетелей я слышала и их я подтверждаю. Действительно Бойчук Мария и Золота Мария присутствовали 10 сентября 1950 г. при обнаружении у меня в квартире бандитского схрона. Также правильно показывает свидетель Золота Мария Клементьевна о том, что мой дом посещали бандиты ОУН Левко Василий Михайлович и Кибзуй Иван, которые как я уже показала на предыдущих допросах укрывались у меня в специально-оборудованном схроне.*

Вопрос: *Вы явились секретным сотрудником органов МГБ?*

Ответ: *Да, являлась.*

Вопрос: *С которого времени Вы являлись секретным сотрудником органов МГБ?*

Ответ: *На секретное сотрудничество с органами МГБ я была привлечена в январе м-це 1950 года под псевдонимом «Поля».*

Вопрос: *Какие задачи стояли перед Вами как перед секретным сотрудником органов МГБ?*

Ответ: *Передо мной стояли задачи информировать органы МГБ о всех известных мне бандитах ОУН, о местах их укрытия, а также о лицах, которые поддерживают связь с бандитами ОУН.*

Вопрос: *Как Вы выполняли возложенные на Вас задачи как на секретного сотрудника органов МГБ?*

Ответ: *Являясь секретным сотрудником органов МГБ, я дезинформировала последних. Лично сама поддерживала связь с бандитами ОУН, укрывала их в своем доме, готовила для бандитов ОУН пищу, но о своих связях с бандитами ОУН в органы МГБ я не сообщала.*

Вопрос: *Почему Вы не сообщали в органы МГБ о своих связях с бандитами ОУН?*

Ответ: *Я боялась бандитов ОУН. Кроме этого они, т.е. бандиты ОУН уверяли меня в том, что в скором времени начнется война между СССР и Америкой, в результате которой, Америка якобы победит Советский Союз и здесь будет создана т-н «Самостийна Украина».*

Вопрос: *Назовите известных Вам бандитов ОУН, места их укрытий, а также лиц, которые оказывают бандитам ОУН пособническую деятельность.*

Ответ: *Кроме тех бандитов ОУН, о которых я рассказывала на предыдущих допросах, других никого не знаю, а также места их укрытий и лица, которые оказывают им пособническую деятельность, мне не известны. Показания в протоколе допроса записаны с моих слов верно и мне прочитаны.*

[підпис Маліцької К.]

Допросил ст. следователь 4о УМГБ
ст. л-т [підпис] */Савелькин/*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, спр. 14427, арк. 43–50.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 114
Протокол допиту обвинуваченого Кузьмінського Войцеха від 15 вересня 1951 р.

15 сентября 1951 года *м. Дунаевцы*

Я, опер. уполномоченный УМГБ Каменец-Подольской области, ст. лейтенант […], *с участием нач. отд-а майора* Трегубенкова *допросил в качестве свидетеля —*

Кузьминского Войцеха Леонтьевича, 1929 года рождения, уроженца с. Нестеровцы Дунаевецкого р-на Каменец-Подольской области, украинца, гр-на СССР, из крестьян-середняков, б/п, с образованием 8 классов, холост, со слов не судим, работает бухгалтером Залисецкого МТС, проживает в с. Залисцы Дунаевецкого р-на Каменец-Подольской области.

Об ответственности за дачу ложных показаний предупрежден по ст. 89 УК УССР.

Вопрос: *Расскажите о своем преступлении перед Советской властью?*

Ответ: *Поскольку я оказался <u>в органе</u> государственной безопасности, то запирательство с моей стороны будет бессмысленно.*

Тягчайшим моим преступлением перед Советской властью является то, что с лета 1949 года по настоящее время я состою в подпольной организации, то-есть являюсь членом организации украинских националистов, выполнял и выполняю ее различные поручения[127].

Я хорошо сознавал, что моя деятельность направлена на свержение Советской власти, понимал, что этим я оказывал услугу не трудовому народу, а его врагам, но будучи втянутым я не нашел силы и необходимого сознания для того чтобы прекратить преступную связь с бандитами организации украинских националистов и свое пребывание в их организации.

Вопрос: *Что вас заставило вступить в организацию украинских националистов?*

Ответ: *Этому предшествовали ряд лет упорной обработки меня в антисоветском националистическом духе со стороны бандитов организации украинских националистов, находящихся на нелегальном положении.*

Зная о том, что мой отец репрессирован органами Советской власти и считая нашу семью обиженной бандиты еще с 1944 года

[127] Абзац виділено вертикальною рискою, накресленою на лівому полі документа червоним олівцем.

стали к нам заходить и с согласия моей матери — Кузьминской Королины Лукьяновны периодически укрывались у нас.

Будучи ребенком я общался с ними и всякий раз слышал от них о «несправедливости» Советской власти, а когда мой мать за уголовное преступление была осуждена на два года и лишена свободы, в 1946 году бандиты с еще большим усердием стали настраивать меня против Советской власти.

Они не ограничивались беседами на антисоветские националистические темы, а давали мне читать свою литературу, например: «Историю Украины», «Кто такие бандеровцы и за что они борются» и др. И всякий раз требовали ее усвоения.

В устной форме и литературе использовали в искаженном виде факты материальных трудностей послевоенного периода, т.е. относили их за счет колхозного строя, советской политики.

Таким образом я приближался к совершеннолетию, т.е. подростал, а они убеждались, что преподносящие мне идеи усваиваю и разделяю их мнения. Бандиты стали готовить меня в банду:

Обучили меня материальной части оружия методам пользования пистолетом, дали мне текст присяги и предложили изучить его с таким расчетом, чтобы я мог рассказать его на память.

Так оно и было, текст присяги я выучил и рассказывал его напамять бандиту, после его он объявил мне, что с этого времени я являюсь членом организации украинских националистов и присвоил мне псевдоним — «Владимир». Это было в конце лета 1949 года, месяца не помню.

Правда, мою готовность к вступлению в члены организации украинских националистов бандиты проверили, дав поручение — распространить в селе националистические листовки, что и было выполнено мною, а именно: в летнее время 1949 года вскорости после того как я возвращался из г. Каменец-Подольск, где я был на курсах бухгалтеров, получив от бандитов листовки и по четыре или по пять штук я подбросил их жителям с. Нестеровцы:

1. *Огородник Илье — в сени (коридор),*
2. *Гаврилькевич Федору — в коридор,*
3. *Кучерявому Давиду — в коридор.*

На одной из листовок был изображен колхозник окутанный налогами, которые изображены змеями.

На второй была нарисована большая автомашина и было написано, что вывозит государству хлеб. Рядом был нарисован мужчина с маленькой сумочкой в руках и было написано, что колхозник получил за свой годичный труд в колхозе.

На третьей было изображено люди со снопами на плечах, также следовала надпись, что это колхозники [написано нерозбірливо] хлеб в колхозе.

На четвертой был изображен народ запряженным в плуг или борону и следовало надпись, что то колхозники обрабатывают свои приусадебные участки.

Содержание пятой листовки я не помню.

Проверяли ли бандиты результат своего поручения я не знаю, но я им докладывал, что их поручение выполнил и они были довольны.

Вопрос: *Расскажите при каких обстоятельствах вы приняли присягу и были приняты в члены ОУН?*

Ответ: *Как я уже показал, в члены организации украинских националистов я был принят в конце лета 1949 года при очередном посещении нашей квартиры бандитами, а именно: однажды вечером, когда уже было темно я возвратился домой из села и прежде чем лечь спать я зашел в свой вновь строящийся дом с целью узнать не находится ли там бандиты.*

Бандиты в тот раз были там, еще даже пригласили словами: «заходи, заходи».

Когда я вошел к ним во внутрь строящегося помещения бандиты расспросили о новостях в селе.

В процессе беседы еще раз убедились насколько я подготовлен ими, т.е. поинтересовались степенью усвояемости их целей и задачь, спросили, — усвоил ли я их присягу? Я ответил что присягу выучил и усвоил.

После чего один бандит предложил рассказать, прочесть присягу на память, а когда я это сделал он объявил мне: «что с этого времени я являюсь членом организации украинских националистов», и сказал что в организации я буду значиться под псевдонимом «Владимир».

Вопрос: *Назовите бандита готовившего и принявшего вас в члены ОУН?*

Ответ: *Воспитывал меня, то есть обрабатывал в антисоветско-националистическом духе бандит выше среднего роста, а присягу принял от меня, т.е. принял меня в организацию украинских националистов и присвоил псевдоним второй бандит с черными усиками, примерно среднего роста, плотного телосложения, волос черный прическу носит назад.*

Вопрос: *Выше вы показывали,ч то ваша мать втечении двух лет находилоась в заключении за уголовное преступление с кем же вы жили и где вы встречались с бандитами?*

Ответ: *В то время когда моя мать находилась в заключении я по прежнему жил в своей квартире со своей сестрой Вахновской Милей, которая до того времени проживала в Германии, куда она была угнана немецкими властями в порядке отправки на каторжные работы.*

И как всегда с бандитами я встречался у дома, т.е. они нас также посещали периодически и укрывались на чердаке нового дома,

там я и встречался с ними, о чем сестра моя — Вахновская Миля хорошо знала и видела бандитов.

Вопрос: *Для какой цели вас готовили и приняли в члены ОУН?*

Ответ: *Прежде чем отвечать по существу вопроса считаю уместным оговориться, что бандиты считались с моим мнением и не принуждали меня.*

Так например после вербовки меня в члены ОУН бандиты предлагали мне поступить на учебу в Каменец-Подольский индустриальный техникум, обещали оказывать материальную помощь. Говорили, что наряду с учебой я буду выполнять также их поручения по распространению националистических идей и др., но что именно не сказали.

От этого предложения я отказался, высказав им, что вряд ли меня примут туда учиться так как я не имею полного среднего образования, объяснил материальные затруднения. Бандиты со мной согласились.

Несколько позже бандиты предложили мне перейти к ним на нелегальное положение, от этого я также отговорился, объяснив тем, что хочу немного поработать по специальности бухгалтера, так как я эту специальность полюбил.

Бандиты меня не стали принуждать, а дали задание подобрать подходящих для организации людей, собирать необходимые для бандитов сведения и сказали, что буду выполнять другие поручения.

Вопрос: *Вы на это согласились?*

Ответ: *Да, я дал согласие выполнять задания бандитов и еще раз был проинструктирован по методам конспирации, т.е. они всякий раз мне говорили, чтобы связь с ними я хранил в строжайшем секрете, чтобы их поручения выполнял с полной осторожностью.*

Вопрос: *Расскажите подробно о своей практической преступной деятельности в пользу банд. подполья ОУН?*

Ответ: *Кроме того, что я укрывал бандитов от органов Советской власти во время их остановок на дневки, я также обеспечивал их продуктами питания, выписывал для бандитов и давал им читать Советские газеты, будучи членом ОУН в 1949–1950 годах годах покупал в магазинах и передавал бандитам для бандподполья ОУН фотоматериалы.*

Ранним летом 1950 года я дал характеристику бандитам на жителя с. Нестеровцы — Павлова Анатолия Моисеевича 1931 года рождения. Через некоторое время я по заданию бандитов организовал им встречу с Павловым у себя в новом доме.

Примерно через месяц я вторично пригласил к себе Павлова и между последним и бандитами организовал встречу и опять же у себя в новом доме.

Первый раз беседа между Павловым и бандитами проходила в моей присутствии. Бандиты интересовались жизнью и деятельностью Павлова, после чего его подвергли обработке в антисоветско-националистическом духе.

На второй встрече, которая, как я уже показал выше, состоялась примерно через месяц, бандиты мне не разрешили присутствовать, предложили мне выйти, т.е. оставить их наедине.

О чем разговаривали бандиты с Павловым при второй встрече затрудняюсь точно сказать, но потому что он со мной перестал дружить, полагаю что так поступил он по указанию бандитов ибо им Павлова характеризовал для использования в организации, но они могли отказаться от него потому что он любит водку.

Осенью 1950 года на деньги бандподполья ОУН я купил в магазине сельпо с. Нестеривцы два полушубка и передал их бандитам в своем новом доме.

Несколько позже, но также осенью 1950 года на базаре в с. Балин, […] района на деньги бандподполья ОУН я купил один центнер зерна (ржи), до весны 1951 года хранил ее у себя в квартире затем передал бандитам.

Правда в то время когда они забирали рожь я отсутствовал, а была моя мать дома и она отдала им рожь. Куда они перетащили ее и каким образом я не знаю.

В 1950 и 1951 годах два раза я покупал тонкую бумагу в местечке Дунаевцы и передавал ее бандитам для подполья ОУН.

Весной 1951 года в гор. Каменец-Подольск я купил в культ. магазине ленту к пишущей машинке и две пачки тонкой бумаги и все это я опять передал бандитам как и всегда у себя на квартире.

Немного позже по заданию бандитов я составил и передал им список коммунистов и комсомольцев по селу Нестеровцы и с. Залесцы.

Коммунистов и комсомольцев села Нестеровцы я знал, как житель того села, а в селе Залесцы я установил их путем наблюдения и общаясь по работе, видел как они собирались на парт. собрание.

Втечение зимы 1950–1951 годов у меня хранился зарытым в землю возле дома целый ящик националистической литературы.

Вопрос: *Как обуславливалась бандитами связь с вами?*

Ответ: *Первоначально бандиты приходили ко мне не в определенные дни, а когда я стал учиться в гор. Каменец-Подольск и работать в селе Залесцы бандиты спрашивали у меня когда они могут встречаться со мной. На это я ответил им, что в ночь с субботы на воскресенье я приезжаю домой к матери и действительно в субботние дни несколько раз приходили на встречу со мной.*

В течение лета 1950 года я поддерживал связь с бандитами с помощью тайника, который был организован мной под стеной вновь строящейся нашей хаты. Тайник был сделан из противогазовой коробки.

Один раз в 1950 году летом бандиты назначали мне встречу на опушке леса возле села Залесцы.

О дне встречи бандиты подсказали мне условным знаком, по договоренности была привязана веревочка к воротам хозяйки в которой я проживал и проживаю на квартире.

Приближаясь к месту встречи я должен был сломать три раза сухой прут — это был как-бы пароль мой, бандиты в ответ должны были три раза стукнуть по голенищу своего сапога.

Указанная явка не состоялась потому что я побоялся идти вечером в лес, но на очередной встрече я заявил, что я не заметил сигнала о выходе на встречу и бандиты поверили.

Вопрос: *Но в с. Залесцы вы встречались с бандитами?*

Ответ: *Да, это имело место примерно в средних числах августа сего года.*

Бандиты приходили под окно дома, где я проживаю на квартире, приходили поздно вечером. Они меня вызвали с квартиры на улицу, так что хозяйка и не догадывалась.

На указанной встрече я получил от бандитов 100 рублей и задание приобрести на них батареи к радиоприемнику. Во-вторых, бандиты просили меня дать сведения на следующей встрече о выездах продавцов с товарами магазина на базар и установить, когда они возвращаются из магазина и по какой дороге. Интересовались какая сумма денег бывает в кассе М.Т.С. и в какие дни производится расчет с рабочими. Бандиты заявляли мне, что они нуждаются в деньгах, а я в свою очередь о наличии денег в кассе МТС сказал то, как оно есть в действительности, т.е. сказал что деньги бывают не в определенное время и в кассе не задерживаются.

Интересовались жителем с. Чаньков Квасневским Альбертом, который в то время работал на почте в настоящее время работает в м. Дунаевцы в […].

В отношении Квасневского я получил задание установить с кем он живет, не пьет ли он водку, насколько часто он любит ходить в клуб, где у него отец.

Я еще тогда сказал бандитам, что Квасневский до 1951 года служил в Советской Армии, в настоящее время проживаеттолько с матерью, не видел я что бы он пил водку, а где его отец я сказал что не знаю.

О выполнении этого задания я должен был доложить бандитам на встрече 5 сентября 1951 года вечером.

В указанный вечер я должен был быть дома и открыть окно в своей комнате, т.е. держать его открытым до появления бандитов.

Эта встреча не состоялась, так как, я несколько задержался в клубе, а когда был дома то никто не приходил.

Вернее хозяйка квартиры говорила мне, что кто-то подходил к квартире, но его отогнала собака и так как это было вечером она подумала, что то приходили воры и повидимому хотели уворовать сливы, которые она сушила.

Я же полагаю, что то были бандиты и приходили по договоренности ко мне на встречу, но почему-то отказались от нее.

Вопрос: *А в 1951 году ОУНовцы вас приглашали в банду?*

Ответ: *Да, бандиты предлагали мне уйти вместе с ними на нелегальное положение и в 1951 году весной, но я отказался мотивируя тем, что не могу оставить одну мать.*

Они стали говорить мне, что меня могут забрать в армию и там будет хуже чем с ними, на это я ответил, что в армию меня пока не берут.

Вопрос: *Какую помощь оказывала бандитам ваша сестра Вахновская?*

Ответ: *Я не видел, чтобы моя сестра Вахновская оказывала помощь бандитам, но однажды ночью когда бандиты пришли к нашей квартире и я разговаривал с ними сестра — Вахновская заметила это, а потом сказала мне чтобы я прекратил знаться с бандитами. Это было в 1946 году, месяца не помню. Впоследствии она также подозревала меня в связи с бандитами, но последние предупредили меня, чтобы я ничего ей не говорил.*

Вопрос: *Что известно мужу вашей сестры о том, что укрывали бандитов и поддерживали связь с ними?*

Ответ: *Об этом Гладкий Михаил скорее всего ничего не знает. Я ему ничего не говорил и его жена пожалуй умолчала, так как он является членом ВКП(б).*

Вопрос: *Назовите фамилии, имя, отчество и псевдонимы известных вам бандитов?*

Ответ: *Ни фамилии, ни имени, отчества и псевдонима известных мне бандитов назвать я не могу, об этом они мне не говорили и я не слышал чтобы они называли друг друга, наоборот они заявляли мне, что ничего о них я не должен знать в целях конспирации.*

Вопрос: *Вам предъявляется фотокарточка, кого вы опознаете на ней?*

Ответ: *На предъявленной мне фотокарточке, на которой изображен мужчина в кустах с карабином в правой руке, в военной одежде без погон я опознаю бандита, у которого я принял присягу члена ОУН, он же присвоил мне псевдоним «Владимир».*

Последний раз я встречался с ним весной 1951 года у себя в новом доме в с. Нестеровцы, приходил он тогда еще с одним или двумя бандитами, точно сказать затрудняюсь.

Вопрос: *Назовите приметы бандитов, с которыми вы встречались последний раз?*

Ответ: *Один из бандитов высокого роста, худощавый, тонкого телосложения. Второй бандит был немного ниже среднего или среднего роста, плотного телосложения, лицо полное.*

Оба они раньше приходили на встречу со мной вместе с тем бандитом, который принял меня в члены ОУН.

Вопрос: *В какой одежде ходят бандиты и что они имеют на вооружении?*

Ответ: *В начале бандиты носили разнообразную одежду, в последнее время они носят гражданские костюмы темного цвета, на вооружении имеют автоматы, пистолеты и гранаты.*

Протокол допроса мною прочитан. Показания записаны с моих слов правильно в чем и расписываюсь.

[підпис Кузьмінського В.]

Допросил: Опер. уполномоченный УМГБ КПО
ст. лейтенант [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 28758, арк. 14–41.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 115
Пояснення Горчиці Тадеуша щодо його зв'язків з учасниками ОУН від 14 грудня 1951 року

Начальнику РОМГБ Капитану т. Афанасьеву
От гр. с. Москалевки, Гвардейского района,
Каменец-Подольской области
Горчицы Тадеужа Иосифовича

ОБ'ЯСНЕНИЕ

Летом в 1950 году начали посещать мою квартиру бандиты под названием «Украинских националистов». Зашли они вроде убегают с Донбасса и попросили кушать, а потом признались, что они есть националисты /бандеровцы/. Бандиты в каждое посещение проводили агитацию против Советского Союза и против закона в Советском Союзе, про положение людей на Украине и так же рассказывали про свои порядки и законы НПР. Каждый националист не должен курить и пить водку. Рассказывали про их борьбу против СССР и только они победят, когда начнется война. На войну они рассчитывали на капиталистические страны Америка, Англия и др. Во время посещения бандиты давали задания. Первое задание они дали в октябре месяце 1950 года выписать районную газету и дали денег 5 рублей и я им эти газеты отдал. Второй раз дали задание в январе 1951 года выписать газету и купить военный компас. Дали денег 35 рублей, но этого задания я не выполнил, газет я им не дал и компаса не купил. Мне и БОЙКО Владимиру, который встречался в моей квартире, мне дали название под псевдонимом «ИГОРЬ», а ему «ОЛЕГ». Владимир встречался в моей квартире еще в 1950 году, но после того, как обокрали магазин и побили его отца он больше с ними у меня не встречался. Бандиты спрашивали еще характеристику ТЕРЛЕЦКОГО Федора Андреевича и его прошлое положение и что он делает сейчас. Не слышно ли, были ли у него бандеровцы или нет и я тут догадался, что они посещают его и таким же путем я догадался про ТЕРЛЕЦКОГО Федора, у которого сын служил полицейским при немцах, и ТЕРЛЕЦКОГО Николая. Во время посещения они спрашивали о чем говорят люди про них, какие бывают слухи. Вообще, кого засудили и за что и последнее задание дали купить две свечки и мыльницу что я купил. В последний раз они приходили в конце августа или в начале октября месяца и дали задание сшить, им сшить плащ-палатку, а старую оставили у меня.

Посещали они почти каждый месяц и оставались на день, сидели на чердаке, кушать выносили на чердак кто-либо из семьи. Я не заявлял про них, потому что их очень боялся, не тех которые посещали меня, а целой банды. Я рассчитывал, что если этих поймают у меня на квартире, то придут другие и отомстят мне. И они мне говорили, что были случаи, что их выдавали, тогда ихня

группа мстила за этих, что поймали. Вот этого я и боялся их выдать. Я рассчитывал, что с ними я разойдусь каким-нибудь мирным путем. Перестану выполнять их задания, буду избегать встречи с ними и они сами перестанут меня посещать, а теперь я понял, что я допустил большую ошибку, которую я сделал перед своей Советской Родиной и эта ошибка будет моей наукой на всю мою жизнь.

14/XII-51 года /ГОРЧИЦА/

Справка: *Подлинник объяснения находится в деле по обвинению Горчицы Т.И.*

О/уп. Гвардейского РО МГБ
Мл. л-т [підпис] *Зеленский*

В нижній частині документа відтиск печатки «Управление МГБ УССР по Каменец-Подольск. обл. Гвардейское районное отделение. Для справок».

ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 26356, арк. 14–15. Оригінал. Машинопис.

Документ № 116
Протокол допиту обвинуваченої Віславської Анелі від 15 грудня 1951 року

Протокол допроса

12 декабря 1951 года *м. Ярмоленцы*

Я, следователь следотдела УМГБ Каменец-Подольской области капитан Комиссарук допросил обвиняемую

Виславскую Анелю Войцеховну, 1895 года рождения, уроженка с. Сосновка, Ярмолинецкого р-на, Кам–Подольской области, полька, гр-ка СССР, б/п, неграмотная, не судима, замужняя, по соц. происхождению из кр-середняков.

В настоящее время проживает в с. Сосновка, Ярмолинецкого района, работает в колхозе рядовой.

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупреждена — [підпис Віславської А.]

Вопрос: *Когда и при каких обстоятельствах Вы установили преступную связь с бандитами «ОУН»?*

Ответ: *Преступную связь с бандитами «ОУН» я установила примерно в конце мая 1951 года. Примерно в 9 часов вечера в мае м-це 1951 года ко мне в квартиру совместно с моим сыном — Виславским Тадеушем Климентьевичем, пришли два вооруженных бандита, которые сели на стулья и стали расспрашивать меня и моего сына, где мы работаем. После того, когда все мы это рассказали вооруженным бандитам, тогда бандиты стали говорить нам, что они являются «бендеровцами» и борются за «Самостийную Украину», что таких как они есть много в Англии, Франции и на Украине.*

После того, указанные бандиты стали показывать мне и моему сыну листовки антисоветского националистического содержания, и сын мой читал эти листовки в слух.

Я дала им покушать. Хлеба, картошки вареной и кислого молока. Когда они покушали предупредили нас, что-бы мы об этом никому не говорили.

Посидев в квартире более двух часов, они оставили брошуру антисоветского националистического содержания и при выходе из квартиры, сказав что они зайдут еще раз.

Вопрос: *Чем были вооружены бандиты «ОУН», которые посетили Вашу квартиру?*

Ответ: *Оба бандиты «ОУН» были вооружены пистолетами и гранатами, что я сама лично видела.*

Вопрос: *Когда посетили Вашу квартиру еще эти бандиты «ОУН»?*

Ответ: *Второй раз нашу квартиру посетили через месяц, примерно в июне м-це 1951 г. Примерно в девять часов вечера я находилась дома одна. В дверь постучались кто-то и когда я открыла дверь то увидела двух вооруженных бандитов. Я сказала указанным бандитам, что дома никого нет, поэтому я боюсь, на что они согласились и в квартиру не заходили, лишь постояли около нашего дома и ушли.*

Вопрос: *Кому Вы рассказывали о посещении Вашей квартире бандитами «ОУН»?*

Ответ: *Когда посетили первый раз нашу квартиру в мае м-це 1951 г. я рассказала своему мужу — Виславскому Климентию Францевичу который пришел в ту-же ночь с работы и дочери — Виславской–Романенко Ванде Климентьевне. Второй раз, когда посетили нашу квартиру бандиты «ОУН» я рассказала в эту же ночь своему сыну — Виславскому Тадеушу Климентьевичу и мужу — Виславскому Климентию Францевичу.*

Вопрос: *Почему Вы не заявили в органы МГБ о посещении Вашей квартиры бандитами «ОУН»?*

Ответ: *Я, не заявила в органы МГБ о посещении нашей квартиры бандитами «ОУН» лишь только потому, что я их боялась и они меня предупредили, чтобы я об этом никому не говорила.*

Вопрос: *Что желаете дополнить к своим показаниям?*

Ответ: *Дополнить к своим показаниям я ничего не имею. Протокол допроса мне вслух прочитан и записан с моих слов правильно.* [підпис Виславської А.]

допросил

Нач. Ярмолинецкого РОМГБ КПО
ст. лейтенант [підпис] *(Петров)*

ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27811, арк. 12–15.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 117
Довідка-характеристика на Кузьмінського Войцеха від січня 1952 року

Справка — характеристика

Дана Нестеровецким сельским Советом Дунаевецкого района Каменец-Подольской области на гр-на Кузьминского Войтка Леонтьевича 1929 г. рождения, уроженца с. Нестеровец Дунаевецкого р-на Кам.-Подольской обл., по национальности поляк, из семьи происхождения крестьян средняков, с образованием 7 классов.

Во время Великой Отечественной войны находился под временной оккупацией немцев по месту рождения с 1941 г. по 1944 год обучаясь в сельской школе с. Нестеровец.

После освобождения, от оккупации немцев, Советскими войсками заканчивает 7 классов и уходит учиться в г. Каменец-Подольск на курсы инструкторов-бухгалтеров сельпо.

По окончании этой школы в 1948–49–50 гг. работает бухгалтером Залисецкого сельпо. В 1951 году переходит работать бухгалтером Залисецкой МТС, где и работает до настоящего времени.

Родной отец его Кузьминский Леонтий Антонович вместе со своим братом Кузьминским Петром Антоновичем в 1937 году репрессирован органами Советской власти.

Еще один брат отца, Кузьминский Михаил Антонович в 1932 году перешел границу Румынии и уехал в Америку.

Мать Кузьминская Каролина Лукияновна 1901 г. рождения во время Великой Отечественной войны находилась в с. Нестеровцах под оккупацией немцев работая в общине сельского хозяйства.

После освобождения от немецких оккупантов Советскими войсками с 1944 г. по 1946 г. работала в колхозе.

В 1946 г. за похищение колхозной собственности зерна ее судили на 2 года лишения свободы.

После отбытия тюремного наказания возвратилась в свой колхоз с. Нестеровец в котором работает до последнего времени.

Больше из родственников […] *не имеется. Правительственных наград как из семи а так же родственников никто не имеет.*

В чем удостоверяется.

Председатель с/совета [підпис нерозбірливий]

На початку документа у лівому верхньому куті відбиток печатки «ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ Нестеровецької сільської Ради депутатів трудящих Дунаєвецького району Каменець-Подільської області […] *января* 1952 р. №___ с. Нестерівці».

В кінці документа відбиток гербової печатки «Виконавчий Комітет Нестеровецької сільської Ради депутатів трудящих Дунаєвецького району Каменець-Подільської області».

ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 7(Р), спр. 28758, арк. 146.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 118
Протокол допиту обвинуваченої Віславської Анелі від 2 січня 1952 року

Протокол допроса

2 января 1952 года *гор. Проскуров*[128]

Я, следователь следотдела УМГБ Каменец-Подольской области капитан Комиссарук допросил обвиняемую

Виславскую Анелю Войцеховну
Допрос начат в 11 ч. 10 м.
Допрос окончен в 12 ч. 10 м.

Вопрос: *— В вашем паспорте ваш год рождения числится 1900ый, а по справке сельсовета вы числитесь 1895го года рождения, также документы ареста оформлены, что вы 1895 года рождения. Уточните свой год рождения?*

Ответ: *— В действительности я 1895 года рождения, в паспорте мой год рождения указан неверно, при выдаче паспорта мой год рождения был записан не правильно, я родилась в 1895 году и так прошу в дальнейшем писать мой год рождения.*

Вопрос: *— уточните вашу национальность, в паспорте вы числитесь по национальности полька, в справке сельсовета вы числитесь по национальности украинка, в документах ареста вы числитесь по национальности полька. Уточните какой вы национальности?*

Ответ: *— Я по национальности полька но иногда меня писали по национальности украинка так-как я все время жила между украинцами и даже разговаривать по польски не умею. В действительности я по национальности полька.*

Протокол допроса мне прочитан, показания с моих слов записаны верно, в чем и расписываюсь. [підпис Віславської А.]

Допросил: следователь следотдела УМГБ КПО
капитан [підпис] *(Комиссарук)*

ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27811, арк. 28–29.
Оригінал. Рукопис.

[128] Нині — м. Хмельницький

Документ № 119
Протокол допиту свідка Вацлава Казимира від 21 січня 1952 року

Копия

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

21 января 1952 года с. Пидбирье

Сего числа допросил в качестве свидетеля:

ВАЦЛАВ Козимира Иосифовича, 60 лет, уроженец с. Пидбирье, Рогатинского района, Станиславской области, б/п, неграмотного, гр-на СССР, работающего в колхозе им. Чапаева на разных сельхозработах, проживает в с. Пидбирье, Рогатинского р-на.

Об ответственности за дачу ложных показаний ВАЦЛАВ предупрежден по ст. 89 УК УССР. /неграмотный/

ВОПРОС: Когда и при каких обстоятельствах вы установили связь с подпольем ОУН?

ОТВЕТ: Летом 1949 года, числа и месяца не помню, ночью в окно моего дома кто-то постучал и сказал: «Открывай дверь». Когда моя дочь Вера открыла дверь, в дом вошли 4 вооруженных бандита, последние просили молока, дочь Вера дала бандитам хлеба и молока, которые быстро покушав и ушли. Было 4 бандита или больше, сказать не могу, так как я из хаты не выходил, а лично на кровати видел, только тех, кто заходил ко мне в хату.

Примерно через месяц, точно не помню, ночью ко мне в дом пришли снова бандиты, в этот раз их было 3-е, которые также покушали и ушли. После этого и до настоящего времени ко мне в дом систематически приходили бандиты, в различном количестве 2, 3, 4, 5, которые покушав сразу же уходили. Указать когда именно приходили бандиты не могу, ибо из-за давности времени не помню, были ли периоды, когда бандиты ко мне в дом приходили и 2 и 3 раза на месяц.

ВОПРОС: Кто именно из числа бандитов ОУН приходил к вам?

ОТВЕТ: Ко мне в дом бандиты приходили разные, однако в числе их очень часто были два бандита, это бандит высокого роста и бандит низкого роста. Как я узнал от своей дочери Веры, что высокий бандит — это бандит «ДОВБУШ», а низкий — «ДУБОК».

ВОПРОС: Когда последний раз были у вас в доме бандиты ОУН?

ОТВЕТ: В конце декабря 1951 года, вечером, ко мне в дом пришли 3 бандита, в числе которых были бандиты «ДОВБУШ», «ДУБОК», а 3-й мне неизвестный. Бандиты покушали, а затем бандит «ДОВБУШ» оставил свои шерстяные брюки военного образца, и ушли.

В январе месяце 1952 года, числа не помню, перед религиозным праздником «рождество» вечером ко мне в дом пришли 5 вооруженных бандитов, в числе которых были бандит «ДОВБУШ» и «ДУБОК», остальные мне незнакомые и принесли с собой в мешке сахар. Бандит «ДОВБУШ», обращаясь к моей дочери Вере, сказал, что вот мы оставляем 35 кгр. сахара, а заберем его позже, после того ушли. Как я узнал от своей дочери Веры, что в этот раз было 7 бандитов, так как 5 вошли в дом, а два стояли на дворе.

ВОПРОС: Когда ваша дочь Вера установила связь с бандитами ОУН?

ОТВЕТ: Указать время, когда именно моя дочь установила связь с бандитами ОУН не могу, однако, как мне призналась моя дочь Вера, что она сожительствует с 1948 года с бандитом «ДОВБУШ», от которого в 1949 году родила дочь.

ВОПРОС: Известны ли вам места укрытия указанных бандитов?

ОТВЕТ: Где укрываются бандиты сказать не могу, ибо не знаю.

ВОПРОС: Кто еще видел, что к вам приходили бандиты ОУН?

ОТВЕТ: Когда приходили ко мне в дом бандиты, кроме меня их видели моя дочь Вера, которая им всегда подавала кушать и моя жена ВАЦЛАВ Зося.

ВОПРОС: Назовите к кому еще из жителей села заходят бандиты?

ОТВЕТ: Заходят ли еще к кому бандиты я не знаю.

ВОПРОС: Знаете ли вы у кого бандиты забрали сахар, который оставили у вас на хранение?

ОТВЕТ: Нет, не знаю.

С моих слов записано в протокол допроса на понятном мне русском языке верно, прочитано, в чем и расписываюсь: /неграмотный/

ДОПРОСИЛИ: СОТРУДНИК ОПЕРГРУППЫ РОГАТИНСКОГО РО МГБ — ст. лейтенант /ГОЛОВЕШКИН/
СОТРУДНИК ОПЕРГРУППЫ МГБ УССР
подполковник /ШВЕЦОВ/
СТ ОПЕРГРУППЫ МГБ УССР
подполковник /КОТЕНЕВ/

Верно: СТ. СЛЕДОВАТЕЛЬ СЛЕДУПРАВЛЕНИЯ КГБ
ПРИ СМ УССР — майор [підпис] /ХРЕБТАТИЙ/

ГДА СБУ, ф. 6, оп. 1, спр. 50231, т. 2, арк. 182–184.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 120
Протокол допиту свідка Тільки Івана від 7 травня 1952 року

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА К ДЕЛУ №

Допрос начат «*7*» *мая* 195*2* г. в «___» час «_____» мин.
окончен *7*» *мая* 195*2* г. в «___» час «_____» мин.

Следователь УМГБ Житомирской области ст. л-нт Попелуха допросил в
(должность, наименование органа, фамилия)

качестве *свидетеля*

1. Фамилия, имя, отчество *Тилька Ивана Антоновича*
2. Год рожд. *1923* 3. Место рожд. *хут. Товсте Радомышльского р-на*
3. Адрес *с. Негребовка, Радомышльского р-на, Житомирской обл.*
4. Парт. *беспартийный* года. 6. Национ. *Поляк* 7. Гражд. *СССР*
5. Паспорт или др. документы
(№ паспорта, № серии, когда и кем выдан)
6. Образование *малограмотного*
(когда и где учился, что закончил)
7. Профессия и специальность
8. Род занятий *работает рядовым рабочим в к-зе им. Тельмана*
(место службы и должность)
9. Состав семьи
(указать степень родства, фамилии, имена, отчества, адреса и род занятий)
10. Социальное происхождение
11. Обществ. и политич. деятельность в прошлом
12. Правительственные награды *имеет медаль «За доблестный труд»*
13. Военное или специальное звание *не имеет*
14. Отношение к воинской повинности *не военнообязанный*
15. Имеет ли ранения и контузии *не имеет*
16. Участие в Отечественной войне *не участвовал*
17. Был ли на территории, оккупированной противником *Да, проживал.*
18. Участвовал ли в бандах, антисоветских организациях и восстаниях (где, когда)
19. Судимости *не судился*
(кем, когда, за что и на сколько осужден)

Свидетель Тилька об уголовной ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупрежден

[підпис Тильки І.]

Показания обвиняемого (свидетеля)

Вопрос: *Знаете ли вы Тилька Вицентия Ивановича и какие имеете с ним взаимоотношения?*

Ответ: *Да, Тилька Вицентия Ивановича я знаю. Это есть мой родной сын. Взаимоотношения с ним я имею нормальные, личных счетов не имею.*

Вопрос: *Покажите к какой национальности принадлежит ваш сын Тилька Вицентий?*

Ответ: *Мой сын Тилька Вицентий Иванович родился в 1929 году в селе Негребовка, Радомышльского района, Житомирской области. Тогда же в 1929 году при регистрации моего сына Тилька Вицентия в сельсовете села Негребовка я записал его на свою польскую национальность, хотя его мать является по национальности украинкой. Поэтому прошу считать моего сына Тилька Вицентия Ивановича по национальности поляком.*

Вопрос: *Чем желаете ваши показания дополнить?*

Ответ: *Дополнить свои показания я ни чем не имею.*

Протокол допроса мне прочитан, показания с моих слов записаны правильно. [підпис Тильки І.]

Допросил:

Следователь следотдела УМГБ
Житомирской области
ст. л-нт [підпис] *(Попелуха)*

ГДА СБУ, м. Житомир, ф 5 (Р), спр. 12363, арк. 267–267 зв.
Оригінал. Рукопис на типографському бланку.

Документ № 121
Протокол допиту обвинуваченого Щавинського Станіслава від 11 липня 1952 року

Протокол допроса

11 июля 1952 года *гор. Проскуров*

Мы, Ст. следователь следственного отдела УМГБ КПО майор Хозин и сотрудник УМГБ майор Гмиз сего числа допросили обвиняемого

Щавинского Станислава Яковлевича

Допрос начат в 20 ч. 30 мин.

окончен в 24 ч. 00 мин.

Вопрос: *Назовите правильно свою фамилию, имя, отчество и год рождения?*

Ответ: *Фамилия моя правильно Щавинский имя Станислав, отчество Якубович 1897 года рождения.*

Вопрос: *Почему же Вы назвали себя по отчеству Яковлевич*

Ответ: *Мой отец сам был поляк и имя носил польское, правильно его звать было Якуб, следовательно мое отчество правильно будет Якубович, что соответствует паспортной записи. Яковлевичем я себя называл лишь потому, что в селе меня называли Яковлевичем. Такому противоречию я не придавал значения.*

Вопрос: *Почему вы показали что родились в 1896 году, в то время как в паспорте записано, что вы 1897 года рождения и в данное время на допросе подтвердили, что вы именно родились в 1897 году, как и записано в паспорте?*

Ответ: *Показывал я лишь потому, что по сельскому совету и по военным документам я ошибочно значился 1896 года рождения, с целью не допустить противоречия со справкой сельсовета и военным удостоверением я и показал неправильно свой год рождения.*

Вопрос: *Почему во временном удостоверении в замен военного билета вы значитесь по имени Евстафий, в то время как по паспорту ваше имя правильно Станислав?*

Ответ: *Я еще раз заявляю что правильно мое имя Станислав, имя это записано и в паспорте, а в остальных документах имя мое исказили при записи.*

Показания с моих слов записано верно и мне прочитано [підпис Щавинського С.].

Допросили: Ст. След. Следотдела УМГБ

майор [підпис] *(Хозин)*

сотрудник УМГБ [підпис Гмиза]

ГДА СБУ, м. Хмельницький, ф. 6(Р), спр. 27382, арк. 31а зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 122
Протокол допиту обвинуваченого Ілика Адольфа від 26 липня 1952 року

Протокол допроса
г. Станислав 26 июля 1952 г.

Я, следователь следотдела УМГБ Станиславской области лейтенант Сычевский, сего числа допросил обвиняемого:

Илик Адольфа Вильгельмовича
Допрос начат в 11 ч. 10 м.
----- окончен в 15 ч. 30 м.

Вопрос: *На допросе от 9 июля 1952 года вы показали, что вы по национальности украинец. Будучи допрошенными ваша мать Илик Владислава и сестра Волович Клементина заявили, что вы по национальности поляк. Какая же в действительности ваша национальность?*

Ответ: *Какой я национальности в действительности я сказать затрудняюсь, так как моя мать по национальности полька, отец родился в Латвии и со слав матери мне было известно, что он латыш. Со слов матери мне известно, что крестили меня в польском костеле. Моя сестра Волович считает себя по национальности полькой. Я себя считаю украинцем по той причине, что живу на территории Украины, украинский язык считаю родным.*

Вопрос: *Если вы украинец то почему вы до начала Отечественной войны и во время немецкой оккупации считались немцем?*

Ответ: *Да, действительно до начала Отечественной войны и в период немецкой оккупации г. Одессы по дакументам я значился немцем. Немцем я себя стал считать с 1933 или 1934 года, как мне помнится я получил на основании медицинской справки, в которой моя национальность не была указана, но так как мое отчество и имя были немецкими, фамилия также была похожа на немецкую, то я себя назвал, что я по национальности немец. Так же немцем по национальности я считался до 1944 г. т. е. до момента освобождения г. Одессы Советской Армией от немцев. В 1944 году когда меня мобилизовали в Советскую Армию, то меня спрашивали о моей национальности. Я сказал, что отец латыш, а мать полька и меня в воинских документах числили по национальности поляк. В военном билете моя национальность значится поляк.*

Вопрос: *Паспорт вы получали на основании военного билета и справки с места работы. Покажите, почему тогда в паспорте вы значитесь украинцем?*

Ответ: *При получении паспорта я попросил паспортистку, что бы она меня записала в паспорте украинцем, так как мне приходилось работать на селе, где местное население презирало поляков и в частности часть населения националистически настроенного. Таким образом я стал считать себя украинцем.*

Вопрос: *Какой ваш год рождения?*

Ответ: *Я родился в 1917 году.*

Вопрос: *Почему тогда в военном билете и паспорте ваш год рождения значится 1914?*

Ответ: *Паспорт мне был выдан на основании военного билета, а военный билет на основании демобилизационной карточки, в которой по выше выписывающего карточку был указан мой год рождения 1914. При оформлении демобилизационных документов я говорил об этом начальнику демобилизационного отряда, но он мне сказал, что год рождения можно исправить по месту жительства. Я приехал в г. Одессу, откуда приехал в Долину, где и получил паспорт. Так как в документах военных я значился 1914 года рождения, то я решил не менять этот год, поэтому в документах и написан 1914 год рождения, тогда, как в действительности я 1917 года рождения. Будучи зарегистрированным и допрошенным я также говорил, что я с 1914 года рождения.*

Вопрос: *Уточните какое ваше образование?*

Ответ: *Я окончил семилетку и тригодичную фельдшерско-акушерскую школу в городе Одессе.*

Вопрос: *На допросе от 22 ноября 1952*[129] *года в установочных данных вы заявили, что окончили 4 курса Одесского государственного медицинского института. Почему вы изменили свои показания?*

Ответ: *ранее на допросах я говорил неверно. Одесского медицинского института я не оканчивал. Я окончил только тригодичную фельдшерско-акушерскую школу.*

Вопрос: *Когда вами была окончена фельдшерско-акушерская школа?*

Ответ: *Я фельдшерско-акушерскую школу окончил примерно в 1938 году.*

Вопрос: *Когда тогда вы работали при первой инфекционной больнице, и четвертой клинике Военно-поливой хирургии и неотложной помощи, а также в институте переливания крови?*

Ответ: *В первой инфекционной больнице, четвертой клинике Военно-поливой хирургии и неотложной помощи я работал в период учебы в фельдшерско-акушерской школе. В этих учреждениях я работал санитаром и табельщиком. В институте переливания крови я работал и после окончания фельдшерско-акушерской школы, а затем*

[129] Помилково.

поступил работать в Одесский театр оперы и балета, где работал до 1944 года в должности артиста-мимиста.

Вопрос: *вам предъявляется справка № 67, покажите какой организацией она выдана и когда?*

Ответ: *Предъявленная мне справка мне была выдана 1 Одесской инфекционной больницей в 1935 году для получения паспорта весной.*

Вопрос: *Почему же тогда на справке стоит дата «7/IX 1938 р.»?*

Ответ: *Дата «7/IX 1938 р.» на этой справке мной была подделана. Кроме этого, на этой справке я дописал в графе «2», где было указано «працює санитаром», к слову санитаром, я дописал поделав буквы «ом» окончание «ного» ы полностью своим почерком написал слово «лікаря». Также мной исправлен год в графе «4» 1935 на 1938. Это я сделал при получении военного билета, так4 как у меня не было документа об медицинском образовании.*

Вопрос: *В военном билете в графе «грамотность и образование» значится окончил медицинский институт в г. Одессе в 1937 году. Покажите как это понимать?*

Ответ: *При получении военного билета, так как в демобилизационной карточке было записано, что я исполнял должность нач. санслужбы, меня спросили какое я имею образование и я сказал, что окончил медицинский институт в 1937 г., хотя в действительности я окончил только фельдшерско-акушерскую школу примерно в 1938 году, после чего я некоторое время работал в институте переливания крови, а затем примерно во второй половине 1938 г. поступил работать в оперный театр, где работал до 1944 г.*

Вопрос: *Когда вы демобилизовались из Советской Армии?*

Ответ: *Из Советской Армии я демобилизовался в апреле 1946 года.*

Вопрос: *Когда вы прибыли на жительство в Долинский р - н?*

Ответ: *На жительство в Долинский р-н я прибыл вместе со своей матерью глубокой осенью 1946 года.*

Вопрос: *Вы сразу же по прибытии стаи жить в селе Тура Великая*[130]*?*

Ответ: *Нет. Я некоторое время примерно до апреля 1947 года проживал в городе Долина.*

Вопрос: *В таком случае каким образом вы в 1946 году вначале осени могли в районе села Тура Великая встретится с бандитами ОУН «Грома» и «Крук»?*

Ответ: *Я ошибочно назвал дату моей встречи с бандитами в 1946 г. Как я вспомнил сегодня это было не в 1946 году, а в начале осени или конце лета 1947 года, когда я в лесу встретил «Грома» и «Крука», по заданию которых на второй день я им передал порошки от зубной боли.*

---

[130] Нині — с. Велика Тур'я Калуського району Івано-Франківської області.

Вопрос: *Когда вы тогда встретились с бандитами ОУН Кальцук Пантилеем и другими?*

Ответ: *С бандитом Кальцук Пантилеем я встретился примерно через год после встречи с бандитами ОУН «Гром» и «Крук» и передачи им порошков для лечения зубов. Это было примерно летом 1948 года. После встречи с Кальцун Пантеем «летом 1947 г.» Мной показана ошибочно. Єта встреча произошла летом 1948 года. Эта встреча произошла летом 1948 года.*

Протокол допроса мной прочитан,
показания с моих слов записаны верно.
[підпис Ілик А.]

Допросил: следователь следотдела УМГБ С/о
лейтенант [підпис] *(Сычевский)*

ДАІФО, ф. Р–2157, оп. 2, спр. 14174, арк. 59–63.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 123
Доповідна записка щодо розповсюдження Отрамбовичем Володимиром антирадянських листівок від 20 грудня 1952 року

УПРАВЛЕНИЕ МИНИСТЕРСТВА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛ.

«*20*» декабря 1952 г. № 5/3/*6148* гор. Тернополь

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
Литер «А»

СЕКРЕТАРЮ ТЕРНОПОЛЬСКОГО ОБКОМА КПУ
Товарищу Шевчук Г.И.
Здесь

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

О розыске автора антисоветских анонимных листовок и проведении профилактических мероприятий по селу Горожанка, Монастырисского района, Тернопольской области.

30 октября, 2 и 9 ноября 1952 года секретарь комсомольской организации, он же заведующий клубом села Горожанка, Монастырисского района, Тернопольской области –

ОТРАМБОВИЧ Владимир Степанович, 1935 года рождения, уроженец села Горожанка, член ВЛКСМ, по национальности поляк, гр-н СССР, холост, образование 7 классов, из крестьян-бедняков, колхозник –

сдал участковому уполномоченному милиции по селу КОЛУШКО 8 листовок антисоветского содержания, в которых излагалась угроза по адресу самого ОТРАМБОВИЧ, председателя сельсовета коммуниста СМУК, участкового уполномоченного КОЛУШКО, а также призывалась молодежь села не праздновать Октябрьские торжества, не ходить в клуб, кино и т. д. Листовки были написаны от руки одним лицом, чернилами и заканчивались подписью: «Молодые повстанцы».

Как заявлял ОТРАМБОВИЧ, во всех случаях антисоветские листовки «обнаруживал» он лично без свидетелей около своего дома и в помещении клуба.

Проводя мероприятия по розыску автора листовок и изучая личность ОТРАМБОВИЧА установлено, что последний характеризуется как бездель-

ник, никакой работы среди молодежи села в клубе, а также в организации ВЛКСМ не проводит.

Несмотря на то, что ему всего 17 лет, пьянствует. Всю свою зарплату 420 рублей в месяц пропивает, на 26 ноября, по заявлению буфетчицы сельпо села Горожанка, был должен в сельский буфет около 200 рублей за водку. В связи с этим среди населения села авторитетом не пользуется. Его мать высказывает недовольство таким поведением сына.

Эти обстоятельства дали основание полагать, что автором листовок может являться сам ОТРАМБОВИЧ. Графическая экспертиза подтвердила наше предположение.

Одновременно по селу Горожанка выявлены другие отрицательные факты. Так например:

В начале учебного 1952 года в селе была организована вечерняя школа молодежи. Однако перед Октябрьскими праздниками во время занятий школы зашли в пьяном виде комсомольцы ГОРБАЛЬ Григорий и ВОРОБЕЦ Михаил, подняли драку и разогнали учащихся. После этого вечерняя школа прекратила свое существование.

ОТРАМБОВИЧ, как секретарь комсомольской организации по данному хулиганскому поступку комсомольцев мер никаких не принял и не пытался помочь восстановить занятия в школе.

В связи с тем, что каких-либо данных о наличии в селе антисоветской молодежной организации не добыто, других компрометирующих материалов на ОТРАМБОВИЧА не имелось, а последний характеризуется, как морально разложившийся и бездельник, в целях поднятия политико-воспитательной работы среди молодежи села и разоблачения провокационной деятельности ОТРАМБОВИЧА, было принято решение провести под руководством партийных органов профилактические мероприятия.

Учитывая, что ОТРАМБОВИЧ несовершеннолетний, происходит из бедняцкой семьи, два его родных брата служат в Советской Армии, привлекать его к уголовной ответственности было нецелесообразно.

Для осуществления этих мероприятий ОТРАМБОВИЧ был негласно снят, доставлен в Монастырисское РО МГБ и подробно допрошен.

На допросе ОТРАМБОВИЧ сознался в авторстве антисоветских листовок и их распространении.

В РО МГБ были вызваны родные ОТРАМБОВИЧА, которым ОТРАМБОВИЧ рассказал подробно о совершенных им преступлениях против Советской власти, и просил органы МГБ не привлекать его к уголовной ответственности и дал обещание впредь не заниматься антисоветской деятельностью.

Родные после предупреждения о том, что они несут ответственность за воспитание своего сына, заверили органы МГБ, что впредь они будут тщательно следить за поведением ОТРАМБОВИЧ.

После проведенной беседы ОТРАМБОВИЧ со своими родными был отпущен.

С целью проведения профилактики среди населения Монастырисским РК КПУ и РК ЛКСМУ 9 декабря 1952 года в клубе села Горожанка было проведено открытое собрание комсомольских организаций /сельской и школы/ с присутствием несоюзной молодежи и колхозников, на котором присутствовало свыше 150 человек.

С докладом об украинских националистах, как злейших врагах народа, выступил секретарь РК ЛКСМУ тов. ИВАНЮТА. После доклада выступил ОТРАМБОВИЧ, который осудил свои действия и заявил:

«…Я совершил преступление перед Советской властью и народом своими антисоветскими действиями. Я лично написал 8 антисоветских листовок, направленных против партии, комсомола и правительства, а после сам их передавал участковому уполномоченному КОЛУШКО.

Я этим поступком хотел создать себе авторитет перед районными руководителями, так как я чувствовал, что с меня спросят за мою плохую работу, как зав. клуба села и секретаря комсомольской организации.

Когда меня вызвали в РО МГБ по вопросу обнаружения мною листовок, боясь, что меня могут разоблачить, я дал вымышленные показания, что эти листовки могут писать и расклеивать жители села ВОРОБЕЦ Михайло и ПОДКАМЕНЕЦКИЙ Левко.

Прошу вас всех простить мне это и не отдавать меня под суд, разрешить мне оставаться в селе и искупить свою вину перед вами и Советской властью честным трудом».

Выступившие участники собрания комсомольцы и взрослые подвергли резкой критике преступные действия ОТРАМБОВИЧА, его бездеятельность, пьянство и осудили их.

Так, например:

Член колхоза им. Хрущева ГОРОХ Семен Степанович, 60 лет, заявил:

«…Наша Советская власть поступила правильно, что представила ОТРАМБОВИЧА перед нами. И как тебе /обращаясь к ОТРАМБОВИЧУ/ не стыдно, молодому человеку, только что начавшему жить, делать такие пакости против Советской власти. А ведь твой отец и мать неграмотны, потому, что не на что было учиться, вечные были бедняки, а тебе Советская власть дала возможность учиться, доверила большой пост заведующего нашего клуба и секретаря комсомола, а ты посмел после всего этого выступать против народной власти, которая дала тебе так много.

По-моему под суд ОТРАМБОВИЧА не надо отдавать, но я предлагаю исключить его из комсомола, снять его с заведующего нашего клуба, пусть идет в колхоз и честным трудом оправдает наше доверие».

Аналогичные выступления были и других присутствующих на собрании.

Открытое комсомольское собрание постановило исключить из членов комсомола ОТРАМБОВИЧА и ходатайствовать об освобождении его от работы зав. клубом.

На собрании выступил также секретарь РК КПУ тов. АНТОНОВ.

Проведенное собрание произвело большое впечатление на население села Горожанка, а также и соседних сел, в особенности на молодежь, о чем свидетельствуют многочисленные реагирования по этому вопросу.

Так, например:

Колхозник колхоза им. Хрущева ШТОГРИН Василий Михайлович, 20-ти лет, заявил:

«На меня это собрание произвело такое впечатление, что я затрудняюсь объяснить. До чего правильно поступила Советская власть с ОТРАМБОВИЧЕМ, дав ему возможность искупить свою вину честным трудом в колхозе.

Нам надо бдительно смотреть за происками врагов Советской власти, остатков буржуазных националистов, которые еще влияют на нашу молодежь».

Боец группы охраны общественного порядка в колхозе ФРАНЦУЗ Степан высказался:

«…Задача бойцов группы ООП усилить борьбу с преступниками, улучшить несение службы. Украинские националисты в 1945 году убили моего отца и мать за то, что они были честные граждане Советского Союза и добросовестно выполняли обязательства перед государством, а ОТРАМБОВИЧ своим поведением играл на руку националистам, но его вовремя остановили».

Имеются и другие аналогичные высказывания.

НАЧАЛЬНИК УМГБ ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛ.
(ШЕВЧЕНКО)

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 353, арк. 340–346.
Незавірена копія. Машинопис.

Документ № 124
Витяг з рукопису Пінязя Івана
від 18 квітня 1953 року

Рукопис

[…]

17. *Клима, прізвище і по-батькові не пригадую собі, 1925 року народження, по національності полька. Сім'я Клими складається з матері літ 55 і брата Володимира літ 25–27. Проживає вона на хуторі около села Джурин Білобожницького району. Господарство положене біля шосейної дороги, яка іде із села Джурин до м. Бучач.*

1944–45 роки Клима враз із матір'ю скривалася з поляками в селі Слобідка Джуринська від боївок із підпілля ОУН.

Опісля повернула домів та жила разом із матір'ю. До її дому почали заходити підпільники із села Джурин Марцінковський Йосиф — «Сич» і Нитко із села Слобідка Джуринська Білобожницького району. У Клими відтак почали квартирувати. Опісля викопали у її хаті криївку, у якій укривався окружний СБ «Міша», його машиністка «Оля» і канцелярист «Дух».

Климу знаю я з травня 1947 року. До неї прийшов я по зв'язковій лінії через «Витайла» і «Сича». У Клими ждав на мене окружний СБ «Міша». Тут квартирував я на протязі 10-ти днів.

Мати Клими варила для нас гарячу страву, а Клима інформувала нас про положення у селі. Рівно як Климу посилали у місто Чортків за деякими покупками.

Другий раз у Клими квартирував я у половині липня 1947 року разом із надрайонним СБ Бучацького надрайону «Подоляном», та його боєвиком «Сичем». Тут ми квартирували один день. Як і переднє мати Клими готовила для нас гарячу страву, а Клима інформувала про положення в селі.

Більше мені у Клими не приходилось бути. Із моєї точки зору, Клима та її сім'я піддержували зв'язки із оунівським підпіллям зі страху за своє життя. Вони самі по національності поляки і з ідеєю «Самостійної» України не мали нічого спільного, а як і всі поляки ставилися ворожо до українців. Як я сказав спочатку вони скривалися від підпілля боячись за власне існування, на Польщу не виїжджали, тому що шкодували оставити цю мізерну господарку, яку мали. Вони не могли не прйняти підпільників і не могли заявити про їх перебування у їхньому домі органам радянської влади, бо і тут боялися будь-яких репресій. Фактично вони стали між молотом і ковалом, бо уважали за краще погано жити, як взагалі не жити.

Підпілля […] їм не довіряло і це я суджу по словах «Міші»: «щоб нічого не говорити проти поляків, та щоб їх не зразити собі, бо чорт знає, що вони думають та часом можуть видати МГБ».

Їх використали тому, що вони були не підозрілі у органів радянської влади, та на них не звертали жодної уваги.

[…]

18.IV.1953 року *Пінязь Іван*

ГДА СБУ, ф. 5, оп. 1, спр. 68211, т. 2, арк. 157–159, 204.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 125
Прохання про помилування Горчинської Ванди від 2 липня 1954 року

Председателю Президиума Верховного Совета СССР[131]

От заключенной Горчиньской Ванды Петровной, год рождения 1924 сужденой Тарнопольским Военным Трыбуналом по стате 54[1]а на срок 15 лет каторжных работ. Начало срока 4/III 46 год конец срока 4/III 61 год. № л/д Г.Г.911

Просьба о помилование

1946 — года 4/III я была арестована в селе Кутивка[132] *Копычинецкого р-н Тарнопольской обл. и суждена в Чорткове Тарнопольским Военным Трыбуналом срок на 15 лет каторжных работ с поражением прав на 5-ть лет.*

Обвиняемая в несении помощи учасникам украинских националистов и в сотрудничестве с ними. После суда я все время нахожусь в лагерях и честным трудом отбываю свое наказание на тяжелых физических работах. Вину свою несу уже 9-ый год и потому прошу меня помиловать и уменьшить срок наказания.

Автобиография:

Родилась я 5.07.1924 года в Копычинцах ул.Баворивецка Тарнопольской обл. в семе беднякая, чорно-рабочего, отца моего Горчынского Петра Ивановича по национальности поляка. Воспитувал отец меня в томже духе (польском). Образование получила 7-м клас надому, что была дочерью бедняка и неимела возможности больше учится. Хорошей жызни я незознала. С 1941 года была под оккупациею немецких фашистов, где меня неоднократно отправляли на работу в Германию. Четыре раза я бежала от немцев и вдалось неуехать на работу к фашистам. В 1939 году пры Советской Власти я работала в рай — больницы города Копычынец Тарнопольской обл. В 1944 году с приходом Советской Власти я опять была вызвана на туже работу, неимевши никакой специальности, я пошла на санитарный курс, где после курсов работала в рай-больницы города Копычынец.

10/IX-44 году на моем дежурстве в рай-больницу города Копычынец, ворвались военные, вооруженные мужчины и меня забрали с собой в лес где предложи-

---

[131] На документі зверху написано чорнильною ручкою: «вх № 98-г 16.IX 54 г». та на лівому полі написано: «№ 181/7.7.54 Вх — Г.52 8.7–54».

[132] Нині — с. Котівка Чортківського району.

ли нести помощь каждому человеку невзирая на национальность или положение оказала помощь раненым. Кроме медычной роботы, я больше ничего неделала. И так я пробыла с 10/IX-44 г. до дня моего ареста. Виновной счытаюсь в том, что непрышла с повиной в Органи М.В.Д. боясь за свою семю, старого отца и мать, так как отец поляк и в это время велась борьба между поляками и украинцами.

Сама я по национальности полячка и членом О.У.Н. я немогла быть, о чем можете точно сверится в метрикальном столе города Копычынец Тарнопольской обл. Я сознаю какую ошыбку сдедала и вред для Советской Власти, я поняла, а потому срок свой отбываю честным трудом уже 9-ый год.

Прошу Президиум Верховного Совета СССР снизить срок наказния, учесть, что я несознательно сделала ошыбки.

Прошу участь старость дорогого отца моего который мучается через меня на сибири в Амурской обл. Джзелтулакский р-н, прыс. Уркан, ул. Южная и тамже сестра Горчыньска Стефания Петровна.

Я не понимала, что такое Советская Власть, теперь я поняла и прошу снизить срок наказания моего. Хочу пожить еще немного на воле и побыть гражданкой Советского Союза.

Прошу неотказать в моей просьбы.

Просит:

Горчыньска Ванда Петровна

2.07.54 г.

На першій сторінці документа поставлено відтиск офіційного штампа канцелярії спецвідділу […] «Вх № 04357 13.VII.1954».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 8308, арк. 79–80 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 126
Скарга засудженої Бей Аделі від 21 жовтня 1954 року

Генеральному прокурору СРСР
м. Москва[133]
Від

засудженої спецсудом Верховного суду СРСР за уникнення від висилки в 1948 році на 10 років п. т. лагерів Бей Аделі Карловної уроженки і жительки с. Литвинова Підгаєцького р-ну Тернопільської області неграмотної і по національності полька.

Скарга.

В 1948 році в березні місяці з нашого села заберали жителів на спецвисилку в тому числі була назначена і наша сім'я. Мене і моєї дочки вдома не було в цей день, а коли ми взнали, що нас тоже беруть на переселення, тому додому не пішли.

Мотивами нашого виселення було те, що наш син Бей Василь Іванович 1921 року народження в 1943 році пішов з німецькими окупантами.

Я сама по національності полячка і коли всі мої брати виїхали в Польщу, я відмовилася їхати з своєї Батьківщини.

Чому мене зробили ворогом мої батьківщини і засудили на 10 років.

Я маю похилий вік. Мені уже 56 років. Ніколи я не можу погодитися з тим, щоб мене тримали в лагерях.

Що я можу знати за сина? Він взрослий і ніколи нас не слухав, про це можуть підтвердити всі сусіди які живуть коло моєї хати.

Я прошу, Вас, розгинути мою скаргу і звільнити мене з під варти повернувши мене на батьківщину.

Прошу відповідь мені прислати по адресу — Комі АРСР Інтенський р-н прыс. Абезь п/я–388–16(б).

На документі поставлені три відтиски штампів: «ПРОКУРАТУРА 19.10.54», «СПЕЦОТДЕЛ ПОКУРАТУРЫ 20.10.1954», «Вх № 30652 21.X-54».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12329, арк. 128.
Оригінал. Рукопис.

[133] На документі зверху зроблено запис олівцем:« 13/19–10–54 [підпис нерозбірливий]».

Документ № 127
Лист Войтухова Едуарда Голові Ради Міністрів СРСР про помилування його батька від 11 листопада 1954 року

Голові Ради Міністрів СССР
т. Маленкову Г.М.
від Войтухова
Едуарда Васильовича
с. Великий Любинь,
Городоцького р-ну,
Львівської обл.

Помилування.

Прошу Вас розглянути справу моєго батька Войтухова Василя Петровича який проживає г. Норильск Красноярського Краю П/я ч 224/го. Мій батько засуджений на 10 років. Вже відбув […] *років. Батько ворогом народу не був, зв'язків з бандерами у нього не було. Тільки працюючи почтальоном вони доручили йому рознести листівки. Це завдання змушений був виконати, тому що вони прийшли вночі і сказати, коли не виконаєш, то ми тебе із всією сім'єю повісимо. Це був період, коли вони вбивали поляків, ненавиділи їх, а мій батько по національності поляк. Це завдання батько виконав несвідомо, тому що він був неграмотний, темний, затурканий чоловік. Я, маленький піонер, прошу Вас розглянути справу моєго батька, щоб він знову повернувся додому. Наша сім'я складається із 4 чоловік: мати, я, і два брати. Ми бажаємо стати вірними синами своєї любимої Батьківщини, гідними будівниками комунізму.*

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 23484, арк. 74–74 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 128
Протокол допиту Токарської Галини від 12 червня 1955 року

Протокол допроса
12 июня 1955 года гор. Кременец

Я, Ст. оперуполномоченный аппарата КГБ в Кременецком районе ст. лейтенант Рязанов допросил

Токарскую Галину Владимировну, 1930 года рождения, уроженец с. Краснолуки, Лановецкого района, Тернопольской обл., по национальности польку, из крестьян-бедняков, проживающую на нелегальном положении.

Об ответственности за дачу ложных показаний по ст. 89 УК УССР предупреждена. [підпис Токарської Г.]

Вопрос: *С какого времени Вы находитесь на нелегальном положении?*

Ответ: *На нелегальном положении я находилась с весны 1947 года и по сегодняшний день.*

Вопрос: *Расскажите об обстоятельствах Вашего перехода на нелегальное положение?*

Ответ: *В январе 1944 года в с.Боновке, Кременецкого района, умер мой отец — Токарский Владимир отчества не знаю, в том же году добровольно ушел на службу в польскую армию и мой брат Ктадеуш, 1928 года рождения. В связи с создавшимися материальными затруднениями, я, мать — Токарская Христина Ивановна и сестра — Зоя, 1927 года рождения, стали батрачить у кулаков.*

Я служила у Скакальской Пелагеи Федоровны, проживавшей в с. Боновка, Кременецкого района. К Скакальской часто заходили действующие бандиты ОУН, которых она снабжала продуктами питания. Там же я в 1946 году познакомилась с бандитом ОУН Струминским Василием Лешковичем, 1923 года рождения, уроженцем села Новосилки, Велико-Дедеркальского района.

Струминский В.Л. в то время имел на вооружении винтовку, были вооружены и другие бандиты с ним (в то время, когда я познакомилась) бандиты Иванчук Петр Иванович и по имени Роман.

Начиная с зимы 1946 года Струминский стал встречаться со мной в доме Скакальской систематически , а затем предложил мне выйти за него замуж. Я согласилась. В моем доме Струминский выкопал краивку весной 1947 года, где несколько раз укрывался при проведении войсковых операций органами МГБ.

В связи с пребыванием Струминского на нелегальном положении в 1947 году стала скрываться и я.

Вопрос: *Какое положение занимал Струминский в банде ОУН и какова его кличка?*

Ответ: *Занимаемого положения Струминского в банде ОУН я не знаю. Что касается клички, то его называли «Беззубым», но бандитская ли это кличка я точно сказать не могу.*

Вопрос: *Где Вы начали скрываться после перехода на нелегальное положение?*

Ответ: *Перейдя на нелегальное положение, я сначала скрывалась у матери Струминского — Ольги Ивановны на хут. Белецкая Долина, возле села Новоселки, Велико-Дедеркальского района. Летом скрывались вместе с матерью Струминского на полях, с нами зачастую был и сам Струминский Василий.*

В 1948 г. возвратилась в с. Боновку к своей матери в связи с рождением у меня ребенка.

У матери я проживала до 1949 года, а затем в с. Муховцы, Вишневецкого района, на квартире жительницы этого села Кошак Лидии примерно 1913–15 года рождения. В 1950 г. я вместе с мужем — Струминским В.Л, его матерью и двумя своими детьми выехал в Белоруссию, Пинскую область, Лунинецкий район, станция Люща где проживали до 1951 года.

Муж работал на пилорезке рабочим, а я сторожом железнодорожной станции депо Лунинец.

По возвращении оттуда мы стали вновь проживать в с. Муховцы, Вишневецкого района, вплоть до сегодняшнего дня, за исключением выезда Струминского и его пребывания в Днепропертовской обл. с мая 1954 г. по март 1955 г.

Вопрос: *Где именно в Днепропетровской обл. проживал Струминский?*

Ответ: *Струминский проживал в с. Покровское Никопольского района, на квартире у Швец Евдокии, работал в сплавучастке сплавщиком.*

Вопрос: *Вы выезжали к нему?*

Ответ: *Да, я была в Днепропетровской обл. с сентября 1954 г. Возвратилась с мужем в сентябре 1955 г.*

Вопрос: *Назовите Вашу фамилию и мужа в соответствии с изъятыми у Вас паспортами?*

Ответ: *Я имела паспорт на имя Тарковской Людмилы Ефимовны, 1926 года рождения, а Струминский — на имя Ковальского Ивана Петровича, 1919 года рождения.*[134]

Вопрос: *Под этими фамилиями Вы и проживали?*

Ответ: *Да, под этими.*

Вопрос: *Когда и каким образом Вы приобрели фиктивные документы?*

---

[134] Абзац виділено вертикальною лінією, накресленою на лівому полі документа.

Ответ: *В 1949 году, находясь на нелегальном положении, я по совету матери бандита Иванчука Петра Иванчук Анастасии обратилась с просьбой к жителю гор. Кременца Захарчуку, имени и отчества не знаю, по поводу оформления фиктивных документов. Захарчук знал, что я и муж находимся на нелегальном положении и обещал нам помочь. Сразу я дала Захарчуку 2 тысячи рублей денег, необходимых ему для получения метрических выписей, а месяца через два все документы были уже оформлены.*

Вопрос: *Мать Струминского тоже имела фиктивный паспорт?*

Ответ: *Да.*

Вопрос: *На какое имя?*

Ответ: *На имя (Струмина) Тарковской Анастасии Якимовны, кажется 1895 года рождения.*

Вопрос: *Документы оформлял Струминской также Захарчук?*

Ответ: *Да, он.*

Вопрос: *Что Вам известно о практической преступной деятельности Стриминского В.Л., как бандита ОУН?*

Ответ: *О практической преступной деятельности Струминского за время его пребывания в банде ОУН я не знаю. Оружия он не имел примерно с 1947 года.*

Вопрос: *Где его оружие?*

Ответ: *Не знаю.*

Вопрос: *Вы показали, что весной 1947 года Струминскийв Вашем доме выкопал краивку, где укрывался несколько раз. Расскажите об обстоятельствах постройки краивки?*

Ответ: *Когда я стала женой Струминского, он весной 1947 года начал строить себе краивку с целью укрытия от органов советской власти. Оборудовал он ее лично, без моего участия и без участия каких-либо других лиц, во дворе возле моего дома. Вся робота по оборудованию краивки проводилась им по ночам. Там, как я показала выше, бандит Струминский укрывался несколько раз.*

Вопрос: *Посещали ли эту краивку и другие бандиты?*

Ответ: *Нет, не посещали, т. к. они о ней, повидимому не знали.*

Вопрос: *Когда и кем была обнаружена краивка в Вашем хозяйстве?*

Ответ: *Краивка обнаружена осенью 1947 года при проведении операции органами МГБ, но там никого в это время не было, т. к. Струминский и я находились уже на хут. Белецкая Долина у его матери.*

Вопрос: *Предлагалось ли бандиту Струминскому выйти с повинной?*

Ответ: *Да, предлагалось.*

Вопрос: *Когда и через кого?*

Ответ: *Осенью 1947 года один из сотрудников Кременецкого РО МГБ, разговаривая со мной, просил передать Струминскому, чтобы он явился с повинной в органы советской власти. Я об этом говори-*

ла Струминскому, но он от явки с повинной отказался, мотивируя боязнью возможного ареста.

Вопрос: *Где работали Вы и Струминский последнее время, после возвращения из Днепропетровской области?*

Ответ: *Мы оба работали в м. Вишневце на госмельнице, я в качестве рабочей-выбойщицы, Струминский грузчиком от конторы «Заготзерно».*

Вопрос: *Каков состав Вашей семьи?*

Ответ: *Помимо мужа Струминского В.Л. и его матери, я имею двух детей, 1948 и 1950 года рождения.*

[підпис Токарської Г.]

Протокол допроса записан с моих слов правильно и мне прочитан.

[підпис Токарської Г.]

Допросил: Ст. оперуполном. УКГБ в Кременецком районе
ст. лейтенант [підпис] *(Рязанов)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 16687, т. 1, арк. 209–215.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 129
Скарга Кримської Анастасії Генеральному Прокурору СРСР від 2 серпня 1955 року

Генеральному Прокурору СССР от
гр-ки Крымской Анастасии
Лукиничны, проживающей в
с. Коростовычи Бурштынского р-на
Станиславской области УССР.

Жалоба[135]

В 1947 году мой муж Крымский Иосиф Андреевич 1905 года рождения осужден военным трибуналом войск МВД по Станиславской области за контрреволюционное преступление.

Крымский И. А. признав виновным в том, что он соучаствовал в контрреволюционных преступлениях оказывая материальную помощь украинским националистам.

Предъявленное обвинение моему мужу считаю неправильным по следующим основаниям: Крымский И. А. не имел и не мог иметь ничего общего с политикой украинских националистов, поскольку осужденный по национальности поляк, во-вторых Крымский И. А. по социальному происхождению из крестьян-бедняков, а потому он как и все бедняки сторонник Советской власти, что свидетельствует о том, что предъявленные обвинения в связи с украинскими националистами, являются безосновательными.

При рассмотрении жалобы прошу учесть тоже материальное положение характеризирующее семью осужденного. У него на иждивении находилась его сестра Крымская Юлия Андреевна инвалид, нетрудоспособная, его сын Крымский Михаил Иосифович не вменяемый. Сейчас указанные лица живут со мной, но я в силу преклонного возраста не в состоянии материально их обеспечить, такову помощь может дать им и мне осужденный Крымский И.А.

А поэтому прошу пересмотреть уголовное дело Крымского И.А. на предмет отмены за отсутствием в действиях подсудимого состава преступления. Крымский И.А. отбывает меру наказания по адресу:

Мордовская АССР
ст. Потьма пос. Явас п/л 385/8

[підпис Кримської А.]

[135] На документі зроблено запис олівцем:«14/2 VIII ; 15/а-55; К/5б».

На першій сторінці документа зверху розташовані офіційні штампи секретаріату Генеральної Прокуратури для реєстрації кореспонденції із вписаними вхідними номерами «6–9046–55; 78; 2.VIII.55».

ГДА СБУ, м. Івано-Франківськ, ф 4(Р), спр. 6258, арк. 273–274.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 130
Прохання Кшачек Марії щодо перегляду терміну покарання від 13 жовтня 1955 року

Генеральному Прокурору Союза ССР
От з/к Кшачек Марии Войткивны
рож. 1905 года осужденной Военным Трибуналом Тарнопольской обл. Микулинского р-на сроком на 10 лет по статье 20–54–1а в 1951 году-12/IV

Просьба
О пересмотре дела

Убедительно прошу пересмотреть моё дело с тем чтобы смягчить мою меру наказания т. к. я не считаю себя виноватой перед Правительством Советского Союза.

Во время следствия я сильно избивалась самим следователем /фамилии его не помню/ и настолько находилась в безсознательном состоянии, что возможно было пред'явлено и незаслуженное обвинение.

Дело мое в следующем:

Я Кшачек Мария Войткивна по национальности полька проживала все время в Тарнопольской области, Микулинского р-на, в селе Чарторея; вся моя родня никуда не имигрировала; во время немецкой оккупации в 1941 году немцами был убит мой муж который вышел с квартиры по естественным надобностям.

В 1949 году с моего села многие украинские мужчины скрывались в лесу не желая служить Советскому Союзу; и в летние м-цы /не помню в каком/ пришли ко мне в квартиру несколько человек и под угрозой заставили пойти к ихним родным и принести продукты — грозя в случае не принесу заберут в лес моего единственного сына которому в то время было пятнадцать лет.

На следующий день я принесла продукты; они еще заставили меня постирать белье, потом попросили вызвать моего соседа Ивана Криворучко /который и свидетельствует в моем деле/. О чем эти люди разговаривали я не знаю.

В 1950 году 19/V я узнала, что эти партизаны /Бандеровцы как их называли/ были в лесу побиты.

В 1951 году 12/IV я была арестована и в настоящее время отбываю наказание в Коми АССР, Интинский р-н поселок Абезь.

Побои на меня сильно отразились и на сегодняшний день состояние моего здоровья на столько ухудшается, что я считаюсь инвалидом.

Убедительно прошу разобрать мое дело и вынести Ваше решение, я ни в чем себя не признаю виновной, я не шла против Советских законов, а если это считается преступлением, то я боясь за жизнь единственного ребенка, под угрозой оружия принесла еду людям, которые угрожали. Сын мой после моего ареста умер от болезни сердца.

Прошу не отказать мою просьбу и сообщить Ваше решение.

13/X-55 г. [підпис Кшачек М.]

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15344, т. 2, арк. 375–376 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 131
Довідка на Щикульського Івана від лютого 1956 року

Довідка

Видана Рудківською сільскою Радою депутатів трудящих на гр. Шикульський Іван Йосипович народж. 1912 року, уроженець с. Рудки, Сколе-Подільського району, Тернопільської області. Із походження селян бідняків. По національності поляк, а в дійсності числився як українець. До 1941 року працював в своєму господарстві, в 1941 році пішов служити в українсько-німецьку поліцію до 1944 року. В 1944 році пішов в банду. Зараз суджений і відбуває покарання в східних областях Радянського Союзу.

Рідня його мати Шикульська Антоніна нар. 1887 року і брат Шикульський Євстахів Йосипович народжений 1918–19 роках виселені за межі Радянської України де й зараз знаходяться.

Батько Шикульський Йосип помер в селі Рудках 1946–47 р. Жінка Шикульська Марія Сопківна народжена 1914 року живе в селі Рудках і працює в колгоспі ім. Лесі Українки.

Голова сільської Ради [підпис] *(Якимчук)*
Секретар сільської Ради [підпис] *(Карвацький)*

На початку документа у лівому верхньому куті відбиток печатки «ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ Рудківської сільської Ради трудящих С.-Подільського району Тернопільської області […] *лютого* 1956 р. №___ с. Рудня».

В кінці документа відбиток гербової печатки «Виконавчий Комітет Рудківської сільської Ради депутатів трудящих Сколе-Подільського району Тернопільської області».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 15679, арк. 130 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 132
Довідка щодо Тенхевич Розалії
від 29 грудня 1960 року

кв-І Копия

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
Перевод с польского
Варшава

СПРАВКА

В ответ на Ваш запрос сообщаем, что на ТЕНХЕВИЧ Розалию располагаем следующими данными:

ТЕНХЕВИЧ Розалия Брониславовна, девичья фамилия ИВАНИЦКАЯ, 1921 года рождения, уроженка Свинюх Хороховского района (СССР), в настоящее время проживает в Жагане, по ул. Пшияцюль Жолнежа, 26, находится на содержании КОЗЫ Евгения.

Упомянутая разрабатывается службой безопасности как бывшая соучастница украинских националистических банд, а затем шпионского центра «Центрального провода ОУН Бандеры», работающего в пользу английской разведки. Настоящая ее фамилия ЖУКОВСКАЯ. На основании показаний свидетелей, членов ОУН, в 1950 году она получила документы на фамилию ТЕНХЕВИЧ, по которым сейчас и проживает. пОдобным образом во Львове она получила свидетельство об окончании курсов медсестер и акушерства, а также диплом акушерки.

ЖУКОВСКАЯ-ТЕНХЕВИЧ в действительности является вдовой поручика Войска Польского, якобы убитого украинскими националистами в 1939 году.

В период войны вместе со своей дочерью Терезой якобы проживала в СССР. Там она познакомилась с ТЕНХЕВИЧЕМ Станиславом, с которым сожительствовала. В 1945 году или же в начале 1946 года вместе с ТЕНХЕВИЧЕМ репатриировались в Польшу. На основании репатриационной карты ТЕНХЕВИЧА она выступала как его жена. Поселившись в местн. Пясечно повят Грубешув, в 1946 г. оба оказывали помощь участнику банды УПА, свирепствовавшей в этом районе. ТЕНХЕВИЧ Станислав продал ему пистолет и ряд справок на свою фамилию, в частности, опись имущества, оставленного в СССР, а ЖУКОВСКАЯ после каждого нападения скрывала у себя бандита.

ТЕНХЕВИЧ Станислав сообщил польским властям факт укрытия бандита. ЖУКОВСКАЯ вместе с бандитом ушли из квартиры ТЕНХЕВИЧА и скрывались на территории Жешувского и Люблинского воеводств, часто меняли

местожительство. Однако, оба они сохранили фамилию ТЕНХЕВИЧ, используя ранее купленные документы. Наконец, вместе перебрались в западные районы Польши, где неоднократно меняли местожительство.

Упомянутый выше бандит из банды УПА являлся КОЗА Евгений, он же ПАВЛОВСКИЙ, который был упомянут в Вашей информации.

Квартира КОЗЫ и ЖУКОВСКОЙ на Западе Польши вскоре стала пунктом связи и почтовым адресом агентов Бандеры — Центрального провода ОУН. На этой квартире в 1950–54 гг. останавливались шпионы и курьеры, засылаемые в Польшу из-за границы. В адрес ЖУКОВСКОЙ-ТЕНХЕВИЧ поступали инструкции и шпионские донесения, написанные тайнописью и условностью. Вся деятельность украинских националистов, пользующихся посредничеством ТЕНХЕВИЧ Розалии и ее любовника, проводилась в пользу английской разведки. В это же время ЖУКОВСКАЯ и КОЗА снова сменили фамилию — на этот раз с ТЕНХЕВИЧ на ПАВЛОВСКОГО (Станислав и Розалия). Отсюда двойная фамилия КОЗА-ПАВЛОВСКИЙ, которую Вы указываете в информации. Очередное изменение фамилии произошло также при помощи членов ОУН, которые снабжали их документами для легализации. Под этой фамилией любовник ЖУКОВСКОЙ был арестован. В настоящее время он находится на свободе, из тюрьмы освобожден досрочно, в связи с оперативными интересами. Работает на кирпичном заводе. Принял свою настоящую фамилию — КОЗА Евгений, в то время как ЖУКОВСКАЯ осталась по фамилии ТЕНХЕВИЧ.

После того, как ТЕНХЕВИЧ Розалия поселилась на территории Жаганя, в 1954 году начала работать в советском госпитале медсестрой и акушеркой. За нелегальное проведение абортов с работы в госпитале была освобождена.

С КОЗОЙ Евгением она имеет двое детей, Богдана, 1947 года рождения, и, 1949 года рождения. Дети носят фамилию ТЕНХЕВИЧ. Но дочь, о которой идет речь в Вашей информации, в настоящее время замужем (за поручиком Войска Польского, который проходит службу в Жагане), фамилия его БУШНЕВИЧ, также проживает в Жагане.

Заявление ТЕНХЕВИЧ, сделанное ею во время пребывания в СССР о том, что она с момента ареста КОЗЫ порвала с ним свои отношения, не соответствуют действительности. Она и впредь с ним живет и находится на его иждивении.

В Советском Союзе она имеет родственников: братья — Константин и Иван ИВАНИЦКИЕ, проживающие в местности Свинюх (по месту рождения ТЕНХЕВИЧ, которое указано выше);

Сестра — МАТВЕЙЧУК Мария — девичья фамилия ИВАНИЦКАЯ, прож. в гор. Одессе, по ул. Льва Толстого.

Последнюю навещала в период с 21 ноября 1957 года по 21 января 1958 года на основании визы № 8515/57.

В отношении номера полевой почты в Польше, на который ТЕНХЕВИЧ писала во время своего пребывания в советском Союзе, установлено, что подраз-

деления Войска Польского пятизначной нумерацией не пользуются. Поэтому Вами указанный номер /5/ 991-Д должен принадлежать какой-либо части Советской Армии.

Напоминаем, что в этой обстановке представляет интерес деталь, обнаруженная нами в старых материалах вышеуказанной разработки. Из нее следует, якобы в прошедшие годы ЖУКОВСКАЯ Розалия — ТЕНХЕВИЧ имела от украинских националистов установку пробраться в воинскую часть Советской Армии, находящуюся в Польше. Возможно, что факт ее поступления на работу в госпиталь являлся также результатом этой установки.

Перевел — АЛЕКСЕЕВ.

ВЕРНО: СТ. ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ 3 ОТД-Я 2 ОТДЕЛА УКГБ ПО ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ — подполковник (МОТРИЧКО)[136]
[підпис нерозбірливий][137]
29.XII.60 г.
Верно: Проняков
№ 429

ГДА СБУ, ф. 1, оп. 1, спр. 1594, арк. 3–6.
Завірена копія. Машинопис.

[136] Підпис відсутній.
[137] Зазначене прізвище не читається.

Документ № 133
Протокол допиту свідка Мусевич Софії від 8 жовтня 1965 року

ПРОТОКОЛ
допроса свидетеля

м. Погребище (место допроса) — *«8» октября 1965 г.* (дата)

Допрос начат в 13 час. 40 хв.
Окончен в 15 час.15 мин.

Следователь УКГБ при СМ УССР по Винницкой обл. (должность, наименование органа,

ст. л-т Курушкин звание, фамилия)

в помещении *поселкового совета*

с соблюдением требований ст. ст. 85, 167 и 170 УПК УССР допросил в качестве свидетеля:

1. Фамилия *Мусевич* 2. Имя *Софья*
3. Отчество *Ивановна* 4. Год рождения *1911*
5. Место рождения *м. Погребище*
6. Национальность и гражданство *полька*
7. Партийность *б/п* 8. Образование *учит. инст.*
9. Род занятий *Погребищенская ср. школа № 2,* (место работы и должность)

учитель украинского языка

10. Постоянное место жительства *м. Погребище, Комсомольская 41* (точный адрес, № телефона)

11. Паспорт или иной документ — (наименование и № документа)

12. В каких отношениях состоит с обвиняемым (потерпевшим)

В соответствии с ч. IV ст. 167 УПК УССР *гр-ке Мусевич С.И.* разъяснены обязанности свидетеля, предусмотренные ст. 70 УПК УССР, и *она* предупреждена об ответственности по ст. 179 УК УССР за отказ или уклонение от дачи показаний и по ст. 178 УК УССР за дачу заведомо ложных показаний.

Подпись [підпис. Мусевич С.]

Ткачука Григория Степановича я знаю с 1938 г. по совместной работе в Погребищенском районе, он и я работали учителями. Мои взаимоотношения с ним нормальные.

С приходом немецких оккупантов в м. Погребище Ткачук Григорий работал сначала учителем непродолжительное время, а потом на бирже труда, инспектором школы.

Я знаю, что Ткачук состоял в ОУН вместе с Черняком Дмитрием, Морозом Сергеем, Аксентюком Николаем. Я лично видела у них у всех на одежде националистический значок «трезуб». Они же организовывали и проводили собрания жителей м. Погребище в парке, где выступали с антисоветскими националистическими речами, на этих собраниях мне приходилось бывать, ибо на эти собрания насильственно сгоняли население[138].

Подробности их выступлений я не помню за давностью времени.

Еще припоминаю такой факт. Это было в 1943 г. в дни празднования дня рождения украинского поэта Шевченко, к нам в школу пришел Ткачук, он в это время работал инспектором Погребищенского районного отдела народного образования и запретил исполнять на вечере произведения Шевченко «Сан», «Заповит».

Продолжение показаний свидетеля *Мусевич С.И.* [139]

Прослушав мое выступление перед детьми о Шевченко, Ткачук сделал мне замечание о том, что я не в такой плоскости охарактеризовала творчество Шевченко. В частности, он сказал мне, что нужнбо было бы больше говорить о том, что Шевченко в своих произведениях выступал против евреев, москалей, поляков. Таким образом я считаю, что Ткачук был ярым националистом и как мог только, то старался проводить свою националистическую линию.

Он был участником церковно-националистического хора. Этот хор кроме молитв исполнял украинские националистические песни, участвовал в драмкружке, ставили те произведения, которые до войны не входили в советский репертуар.

Протокол допроса мною прочитан, с моих слов записано правильно [підпис Мусевич С.]

Допросил [підпис Курушкіна]

ГДА СБУ, м. Вінниця, ф. 6(Р), спр. 1975, арк. 513–514.
Оригінал. Рукопис на бланку.

---

[138] Абзац виділений на лівому полі документа вертикальною рискою, написаною червоним олівцем.

[139] Цей рядок надрукований типографічним способом на початку другого аркуша протокола допиту.

Документ № 134
Протокол допиту свідка Черкавської Станіслави від 16 серпня 1967 року

П Р О Т О К О Л
допроса с в и д е т е л я

гор. Монастырийск
(место допроса)

«16» августа 1967 г.

Ст. следователь след. отд-я УКГБ при СМ УССР по Тернопольской обл.
(сотрудник органов КГБ,

майор Догадин
звание, фамилия)

в помещении *аппарата КГБ* допросил как свидетеля
(дата)

с соблюдением требований ст. ст. 85, 167 и 170 УПК УССР.

Допрос начат в 17 час. 05 мин.
окончен в 20 час. 30 мин.

Фамилия, имя, отчество *Черкавскую Станиславу Яковлевну*
Год рождения *1904*
Место рождения *село Коваливка Монастырийского района Тернопольской области*
Национальность *полька*
Партийность *б/п*
Образование *неграмотная — самоучка*
Семейное положение *вдова*
Род занятий и место работы *домохозяйка, проживает на иждивении детей*
Место жительство *гор. Копейск-13, ул. 9-го января дом 5, кв. 4*
Судимость *со слов несудимая*
В каких взаимоотношениях с обвиняемым и потерпевшим
В соответствии с частью 3 ст. 167 УПК УССР *Черкавской Станиславе Яковлевне*
(фамилия, имя и отчество свидетеля)

Разъяснены обязанности свидетеля и *она* предупрежден*а* об ответственности
(он, она)

по ст. 179 УК УССР за отказ или уклонение от дачи показаний и по ст. 178 УК УССР за дачу заведомо ложных показаний

[підпис Черкавської С.]
(подпись свидетеля)

По существу поставленных вопросов свидетель Черкавская С.Я. показала:

Русский язык я хорошо знаю в переводчике не нуждаюсь и поэтому не возражаю против дачи показаний на русском языке.

До осени 1947 года я с моими детьми Черкавской Марией, 1928 года рождения, Черкавской Зиновией, 1932 г. рождения, Черкавским Романом, 1934 года рождения, Черкавской Анной, 1936 года рождения и Черкавским Степаном 1944 года рождения проживала по месту моего рождения и постоянного жительства в с. Коваливка Монастырийского района Тернопольской области, а осенью 1947 года моя семья была выселена на спецпоселение в гор. Копейск Челябинской области, где я проживаю до настоящего времени, находясь на иждивении у моего младшего сына Черкавского Степана Яковлевича, работающего забойщиком в угольной шахте. Мой муж Черкавский Яков Карпович умер зимой 1945 года. Моя семья была выселена на спецпоселение за то, что мой старший сын Черкавский Владимир Яковлевич, 14 декабря 1925 года рождения в августе 1944 года уклонился от мобилизации на службу в Советскую Армию и с тех пор скрывался от органов советской власти. Где скрывался Черкавский Владимир и чем он занимался, проживал на нелегальном положении я не знала как до моего выселения на спецпоселение осенью 1947 года, так не знаю и до сих пор. Находился ли мой сын Черкавский Владимир в вооруженных бандах ОУН-УПА, действовавших в 1944–1947 годах на территории Монастырийского района я не знала тогда и не знаю в настоящее время. Примерно года 4 тому назад, где то в 1963 году летом я приезжала в гости к моей сестре Бишко Розалии Яковлевне, проживающей в селе Коваливка и гостила у ней около двух месяцев. Находясь в селе Коваливка, я как-то выехала на базар в гор. Монастырийск и там случайно встретилась с жительницей села Старые Петликовцы Бучачского района Тернопольской области Щербак Петрунелией, которую я знала с 1944 года, как временно проживавшую в селе Коваливка в связи с эвакуации из села Старые Петликовцы, через которое в 1944 году проходила линия фронта. Во время этой случайной встречей со Щербак Петрунелией на рынке в гор. Монастырийске она сообщила мне о том, что мой сын Владимир жив и укрывается от органов советской власти в ее доме в селе Старые Петриковцы. Через несколько дней после этой встречи со Щербак Петрунелией я вместе с моим сыном Черкавским Романом, который тогда вместе со мной гостил у Бишко Розалии, поехала в село Старые Петликовцы и там в доме Щербак Петрунелии встречалась с Черкавским Владимиром. Во время этой моей встречи с сыном Владимиром я спрашивала его о том, где он укрывался все время его жизни на нелегальном положении, спрашивала чем он занимался все это время. Черкавский Владимир сказал мне только то, что он все время жизни на нелегальном положении укрывался в доме Щербак Петрунелии. Совершал ли Черкавский Владимир какие-либо преступления проживая на нелегальном положении я не

знаю и он мне об этом ничего не говорил. Я также спрашивала его почему он до сих пор скрывается и не явиться с повинной в органы власти. Черкавский Владимир сказал мне, что он до сих пор боялся явится с повинной в органы власти, полагая, что его строго накажут за дезертирство от призыва на службу в Советскую Армию. Когда я попыталась убедить его в том, чтобы он явился с повинной в органы власти сейчас Черкавский Владимир сказал мне, что сейчас он этого не сделает только потому, что его брат Черкавский Степан находится на службе в Советской Армии, а он не хотел бы чтобы из-за него пострадал брат.

Черкавский Владимир пообещал мне явиться с повинной в органы власти после того как Черкавский Степан демобилизуется из Армии. Переночевав в доме Щербак Петрунелии, я вместе с сыном Романом на следующий день возвратились в село Коваливку и вскоре выехали в гор. Копейск.

О моей встрече с Черкавским Владимиром в доме Щербак Петрунелии я другим моим детям по возвращении в Копейск ничего не рассказывала и кроме Черкавского Романа никто из моих детей до сих пор не знали где находится Черкавский Владимир.

Вторично я встречалась с Черкавским Владимиром в доме Щербак Петрунелии летом 1965 года. Никакой материальной помощи Черкавскому Владимиру во время его проживания на нелегальном положении я не оказывала, так как такой возможности у меня не было.

В гор. Монастырийск я приехала недели две тому назад по телеграфному вызову моей младшей дочери Вербицкой Анны Яковлевны, которая в телеграмме просила меня срочно приехать к ней в гор. Монастырийск. Когда я приехала в Монастырийск Вербицкая Анна сказала мне, что по слухам ей стало известно о задержании Черкавского Владимира органами КГБ в селе Старые Петликовцы Бучачского района. После этого я рассказала Вербицкой Анне о том, что ее брат Владимир действительно скрывался в доме Щербак Петрунелии в с. Старые Петликовцы.

<u>Вопрос:</u> Вам зачитываются показания Черкавского В.Я. от 24 июля 1967 года о том, что Вы знали о местах его укрытия и до того как Ваша семья была выселена на спецпоселение в гор. Копейск.

Подтверждаете ли вы зачитанные вам показания Черкавского В.Я.?

<u>Ответ:</u> Как я уже показала с тех пор как мой сын Черкавский Владимир в августе 1944 года сбежал из Монастырийского райвоенкомата, перешел на нелегальное положение и стал скрываться от мобилизации на службу в Советскую Армию я до осени 1947 года, т. е. до дня выселения моей семьи на спецпоселение в гор. Копейск, с ним не встречалась и где он укрывался в то время я не знала. В зачитанных мне показаниях Черкавского В.Я, от 24 июля 1967 года он показал неправду о том, что значительную часть времени в 1945–1946 года стал укрываться в селе ст. Петликовцы в доме Щербак Петрунелии, куда я, якобы даже приходила вместе с моими дочерями Марией и Зиновией для встречи с ним. Поэтому этих показаний Черкавского В.Я. я не подтверждаю.

Повторяю, что до 1963 года я считала моего сына Черкавского Владимира безвести пропавшим, так как до этого не знала где он находится.

Черкавский Владимир также неправдиво показал и о том, что в 1965 году он вместе со мной встречался в доме Щербак Петнунелии и с Вербицкой Анной. В 1965 году, когда я ездила в с. Старые Петликовцы и встречалась там в доме Щербак Петрунелии с Черкавским Владимиром, Вербицкой Анны со мной не было и до сего года она не знала, что Черкавский Владимир укрывается в доме Щербак Петрунелии.

Вопрос: *Что Вам известно об участии Черкавского В.Я. в вооруженных бандах ОУН-УПА и не совершал ли он каких-либо преступлений в период нахождения на нелегальном положении?*

Ответ: *Являлся ли Черкавский Владимир участником вооруженных банд ОУН-УПА и совершал ли он какие-либо преступления в период его нахождения на нелегальном положении мне не известно. Никакого оружия я у Черкавского Владимира никогда не видела.*

Протокол по моей просьбе мне прочитан следователем, показания с моих слов записаны верно.

[підпис Черкавської С.]

Допросил: Ст. следователь
след. отд-я УКГБ по Т/обл.
майор [підпис] *(Догадин)*

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 6(Р), спр. 33432, арк. 8–11.
Оригінал. Рукопис на бланку.

Документ № 135
Постанова слідчого у справі Дутки Катерини від 3 вересня 1976 року

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

3 сентября 1976 года. гор .Тернополь

Следователь следственного отделения УКГБ при СМ УССР по Тернопольской области лейтенант БУЯЛЬСКИЙ, рассмотрев материалы архивно-уголовного дела № 3120 по обвинению ДУТКИ Екатерины Ивановны и других, всего 13 человек, -

У С Т А Н О В И Л:

По материалам архивно-уголовного дела № 3120 отчество ДУТКИ Екатерины значится по разному: Петровна и Ивановна, а также значится по разному и национальность: украинка и полька.

На допросе 6 августа 1976 года ДУТКА Екатерина показала, что её отчество правильно Ивановна, а не Петровна и в подтверждение предъявила паспорт Х-ДЛ 718000, где значится её отчество — Ивановна, а национальность — полька.

На основании изложенного и руководствуясь ст. 130 УПК УССР,-

П О С Т А Н О В И Л:

1. По материалам архивно-уголовного дела № 3120 правильным отчеством обвиняемой ДУТКИ Екатерины считать Ивановна, а национальность — полька.
2. Копию настоящего постановления направить ИЦ УВД Тернопольского облисполкома для внесения соответствующих изменений в картотеку.

СЛЕДОВАТЕЛЬ СЛЕДОТДЕЛЕНИЯ УКГБ
ПРИ СМ УССР ПО ТЕРНОПОЛЬСКОЙ
ОБЛАСТИ
лейтенант [підпис] БУЯЛЬСКИЙ

«СОГЛАСЕН»: НАЧАЛЬНИК СЛЕДОТДЕЛЕНИЯ УКГБ
ПРИ СМ УССР ПО ТЕРНОПОЛЬСКОЙ
ОБЛАСТИ
подполковник [підпис] БЕДЕВКА.

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф 7(Р), спр. 7814, т. 3, арк. 483.
Оригінал. Машинопис.

Документ № 136
Звернення щодо реабілітації Рудницької Олени від 13 березня 1989 року

Прокурору Львівської області
м. Львів, вул. Воз'єднання, 7.
від гр. Рудницького Тадея Івановича
зам.: Томська обл. Тегульдетский
р-н пос. Чорний Яр
члена КПРС з 1960 р.

З повідомлення Преси я довідався про те, що скасовані вироки, винесені «Особливими Нарадами» при МГБ.

Моя мати Рудницька Олена Іванівна народжена 1908 р. в с. Жорниське бувшого Івано-Франківського р-на (тепер Яворівського) по національності полька була засуджена «Особливою Нарадою» при МГБ по ст. 20–54–1а-11 терміном 10 років.

Покарання відбула не повністю, бо була умовно звільнена з приміненням указу від 14.07.54.

В даний час моєї матері Рудницької Олени Ів. в живих не має. Вона померла 3 березня 1977 р.

Однак, я, як син і комуніст з великим стажем хотів би, щоб її було повернено чесне ім'я, тому прошу посмертно реабілітувати мою матер з приміненням Указу Президії Верховної Ради СРСР від 16 січня 1989 р., оскільки вирок винесений «Особливою Нарадою» позбавив її права захищати себе при відкритому судовому засіданні, а це суперечить Конституції СРСР.

Відповідь прошу слати:
Томская область
пос. Чорний Яр
Тегульдетского р-на
Рудницькому Тадею Івановичу
(бажано на російській мові)

З повагою [підпис Рудницького Т.]

На документі резолюція «т. Иванову В.В. для исполнения [підпис] 15.03.89 г.; т. Дорош В.М. [підпис]».

На документі відбиток штампу канцелярії Прокуратури Львівської області «Прокуратура Львівської області Вход. №*13 13.03.*1989 г.».

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 19842, арк. 262.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 137
Скарга Пельдер Станіслави щодо реабілітації від 7 серпня 1991 року

Начальнику Львівського обласного управління КДБ.
Пельдер Станіслави Войцехівни (дошлюбне прізвище Башак) 1929 р. що прож[иває] Львівська обл., м. Сколе, вул. Галана, 46, ін[декс] 293600

Скарга

Вироком Львівського військового трибуналу 23 травня 1948 року мене засуджено по ст. 54–1б КК УРСР на 15 р. позбавлення волі.

Покарання я відбувала в м. Караганді. 10 р. я відбула і по моїй скарзі вирок було скасовано і звільнено від відбування покарання.

Під час арешту мені ще не було 18 років. Я ніякого злочину не вчинила і тому прошу переглянути мою справу і через прокурора Львівської обл. опротестувати вирок і реабілітувати мене.

Пельдер С.В.
Башак
[підпис]

7.08.91

На документі відтиск штампа «У[правління КБД по Львівській області] реаб[ілітований] 20.11.92, 8738р».

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 26940, арк. 370–370 зв.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 138
Заява Лістовського Броніслава щодо надання копії постанови про звільнення від 14 січня 1992 року

Прокурору Прикарпатського Військового округу
Від бувшого в'язня Лістовського Броніслава Станіславовича
1930 р. народження, прожив. в даний час
с. Лужок Компаніївський р-н, Кіровоградська обл.

Заява

Прошу Вас сердечно вислати мені копію звільнення з-під охорони, яку я отримав в 1945 році. А при видачі паспорта у мене її вилучили. А в даний час проходить реабілітація і потрібна справка, тобто дані коли засуджено і коли звільнено.

Мене засуджено в 1949 р. Військовим судом Прикарпатського округу. А по жалобі в 1954 р. цим же судом мене було звільнено. Особиста справа моя СИ-411 (можливо і не правильно, бо вже все забуто). І тому я Вас прошу допомогти, так як я вже на пенсії і нема здоров'я і в даний час потрібна хоч мізерна на якийсь час допомога (реабілітація).

Прошу не відмовити в моєму проханні.

[підпис] */Лістовський/*

14/І-1992 р.

На документі резолюція, яка майже не читається […27!...57-ж(92)].

На документі відтиск реєстраційного штампа «2. Вх. № *492. «22»01.1992 г.* Прокуратура ПрикВО».

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 12775, арк. 318–319.
Оригінал. Рукопис.

Документ № 139
Відповідь на запит комісії Дрогобицької райради народних депутатів з питань поновлення прав реабілітованих щодо Проця Тадея від 10 січня 1993 року

Прим. № 2

10 січня 1993 ІА/3–51

Голові комісії Дрогобицької Райради
народних депутатів з питань
поновлення прав реабілітованих
Є.Я. Хоміцькому
293720 м. Дрогобич

На Ваш запит від 24.10.1992 р. повідомляємо, що громадянин Проць Тадей Іванович, 1929 року народження, уродженець і колишній житель села Ліповець, Дрогобицького району і області, працював продавцем крамниці села Ліповець. 10 січня 1949 року був заарештований Дрогобицьким Райвідділом МДБ, а 10 березня 1949 року був заарештований Військовим Трибуналом військ МВС Дрогобицької області за ст. ст. 20–54–1а, 10–54–8 КК УРСР на 25 років позбавлення волі в виправно-трудових таборах, з конфіскацією особистого майна.

24 серпня 1991 року архівна кримінальна справа на Проць Т.І. була переглянута і згідно постанови прокурора УРСР він реабілітований. Довідку про реабілітацію Прокуратура УРСР 24.08.1991 року надіслала Генеральному консулу Республіки Польща в м. Києві Ритарду Пальковському на адресу: м. Київ, вул. Ярославів вал, 12.

В місцях позбавлення волі Проць Т.І. перебував з 10 січня 1949 року до 12 грудня 1955 року.

п/п Начальник підрозділу
О.Д. Кравченко О.С. Позігун
Верно: [підпис нерозбірливий]

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 20939, арк. 461.
Завірена копія. Машинопис.

Документ № 140
Звернення Генерального консульства Республіки Польща у Львові щодо надання документів про реабілітацію Фірчук Яніни від 25 січня 2000 року

KONSULAT GENERALNY
RZECZYPOSPOLITEJPOLSKIEJ
WE LWOWIE[140]
ГЕНЕРАЛЬНЕ КОНСУЛЬСТВО
РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА У ЛЬВОВІ
Вул. Івана Франка, 110
№*31–64–2000*

Львів, 2000–01–25

Військова Прокуратура
Західного Регіону України
79007, м. Львів
вул. Клепарівська, 20

Генеральне Консульство РП у Львові засвідчує свою високу повагу і звертається з ласкавим проханням видати розширену довідку про факт арешту (у вигляді виписки з вироку або копії вироку) та довідку про реабілітацію Яніни ФІРЧУК, д. Василя.

В/з нар. у 1925 році у м. Бориславі, Дрогобицької області.

В/з була засуджена 12.11.1947 року Військовим Трибуналом за ст. 20-54-1«а» КК УРСР на 10 років позбавлення волі. Перебувала у таборах у Воркуті з 14.09.1947 р. до 10.03.1956 р.

У додатку пересилаємо копію вироку і копію довідки про реабілітацію.

З проханням отримати довідку звернулася до нашої установи Яніна ФІРЧУК, яка постійно проживає у РП.

У відповіді ласкаво просимо посилатися на номер нашого листа.

Генеральний Консул
Республіки Польща у Львові Пьотр КОНОВРОЦКІ [підпис]

Дод.2

На документі резолюції: «*п. Леонтьєву О.В. На вирішення* [підпис нерозбірливий] *31.01*» та «*п. Матвіїв. Прошу виконати* [підпис нерозбірливий] *1.2*».

В нижній частині документа відтиск штампу: «*3* аркушів Вхід. № *874 «31»01.2000* року. Військова прокуратура Західного регіону України».

ГДА СБУ, м. Львів, ф. 5(Р), спр. 18918, т. 3, арк. 400.
Незавірена копія. Машинопис.

[140] Документ виконано на гербовому бланку Генерального консульства Республіки Польща у Львові.

Документ № 141
Заява Куліковського Ігоря щодо ознайомлення та надання документів з архівної-кримінальної справи прабабці від 8 квітня 2011 року

Начальнику управління СБ України
в Тернопільській області
Вінницькому О.І
гр. Куліковського Ігоря Вікторовича
що проживає у м. Тернопіль
вул. Танцорова 4/8
42–60–16[141]

Заява[142]

Прошу Вашого дозволу на ознайомлення з матеріалами архівної кримінальної справи на Куліковську (Холодинську) Євгенію Петрівну, 12.V.1913 р. н., уродженку Світанок (Різдвяни) Теребовлянського району Тернопільської області, зі слів родичів відомо, що була засуджена у 1946 р. на 10 років таборів. Також при наявності справи прошу надати довідку із зазначенням національності, даних про дату і місце народження, а також даних про судимість та реабілітацію. Дана довідка потрібна для отримання «Карти поляка» і підтвердження польського походження моєї прабабці.

8 квітня 2011 р.

[підпис]

Вх. К-155/7
Від 11.04.2011 р.

ГДА СБУ, м. Тернопіль, ф. 7(Р), спр. 19691, арк. 167.
Оригінал. Рукопис.

[141] Олівцем дописано «19691» — номер архівно-кримінальної справи.

[142] У верхній частині аркуша зроблено відмітку: *«Архівну довідку отримав. 10.05.2011 р.* [підпис] *Куліковський І.».*

Додаток

Криївки

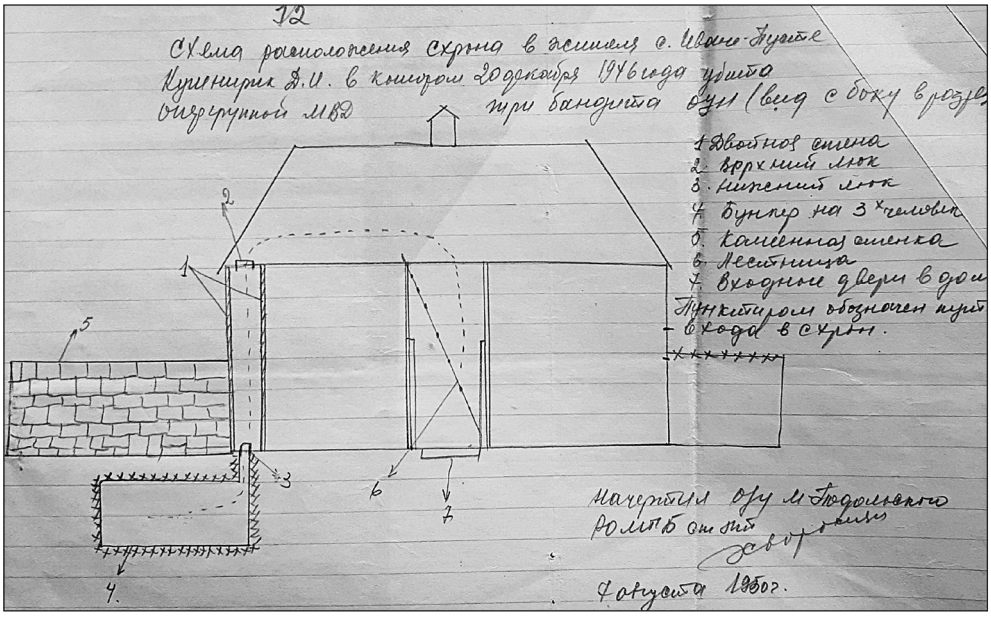

Криївка під будинком Марії Кушнірик. 20 грудня 1946 р.

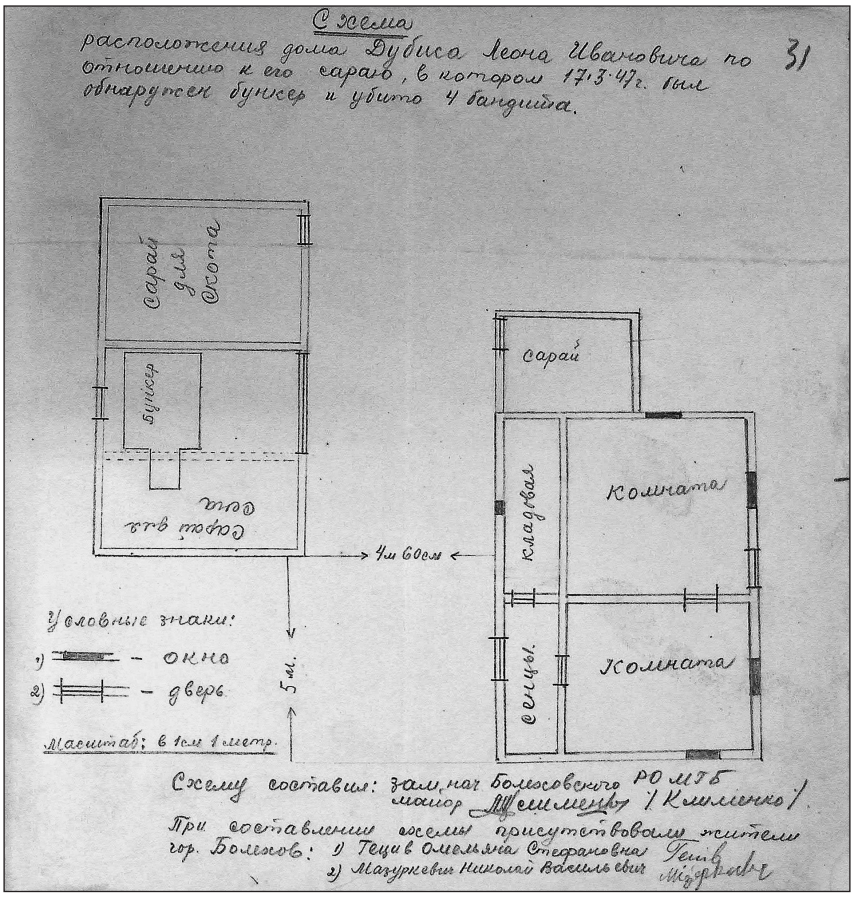

Криївка під сараєм Леона Дубіса. 17 березня 1947 р.

Будинок Леона Дубіса

Вхід до криївки під сараєм Леона Дубіса

Сарай Леона Дубіса

Сарай Леона Дубіса

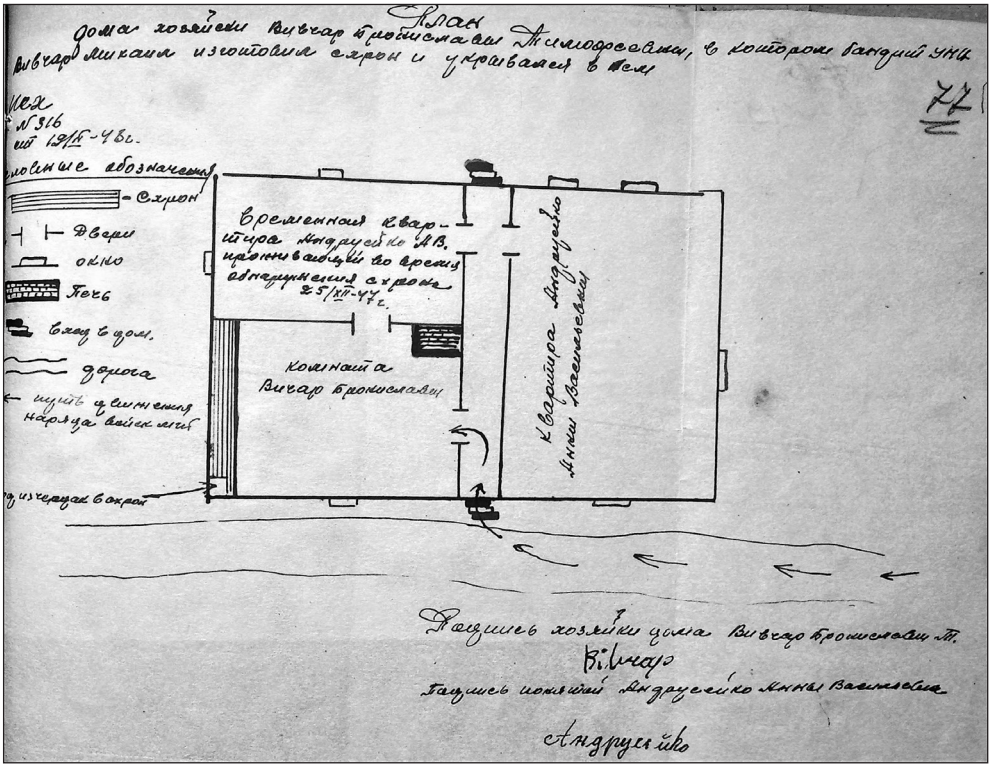

Криївка в будинку Броніслави Вівчар. 25 грудня 1947 р.

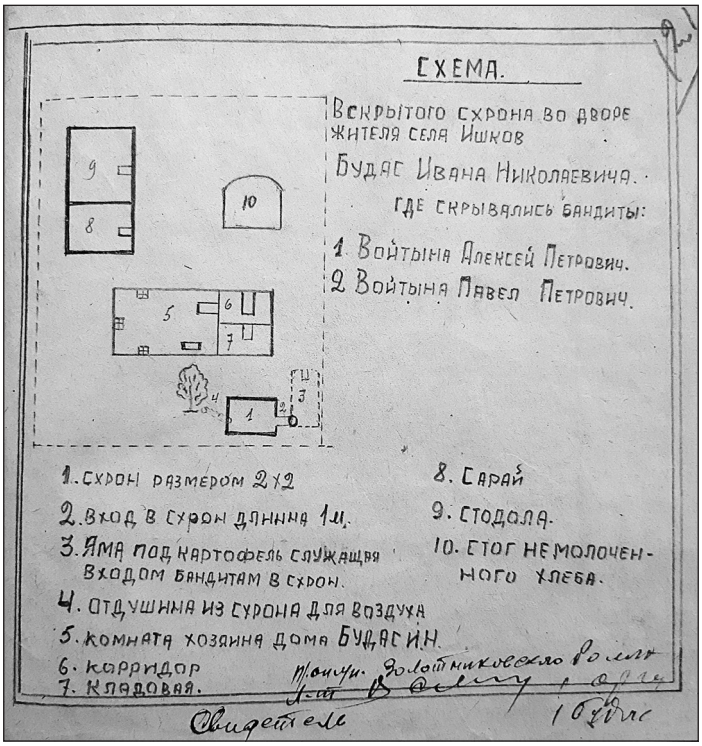

Криївки у дворі Івана Будаса. 17 лютого 1948 р.

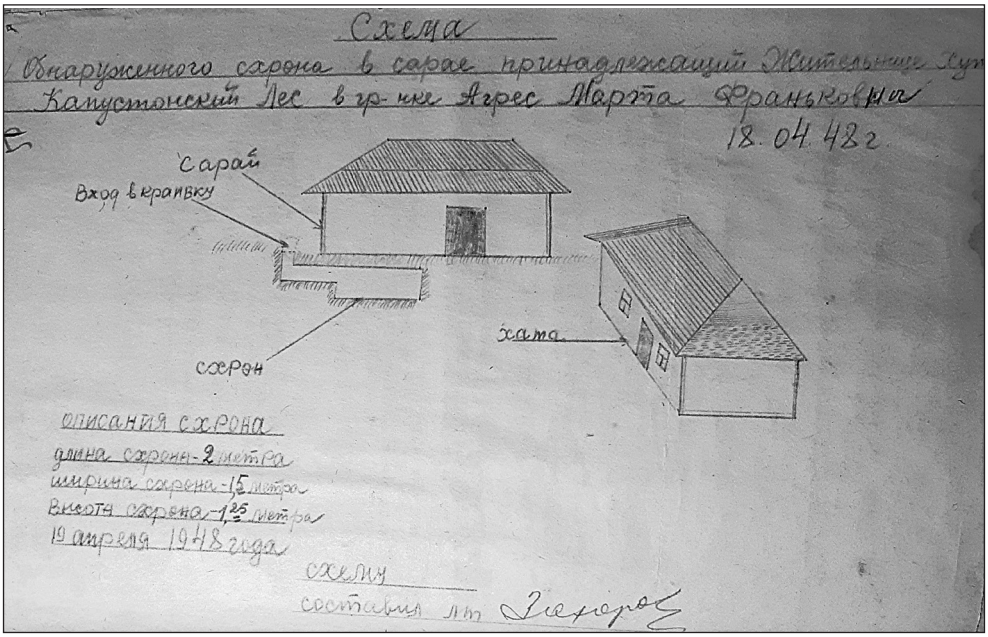

Криївка під сараєм Марти Агрес. 18 квітня 1948 р.

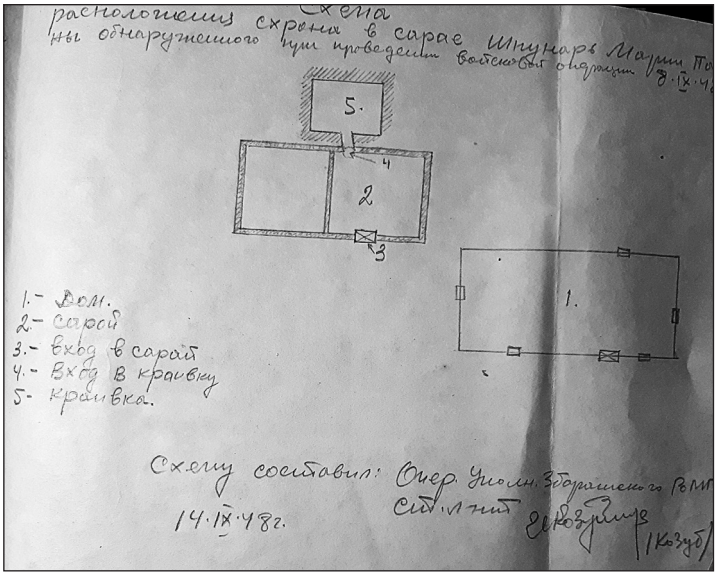

Криївка під сараєм Юзефа Шпунаря. 8 вересня 1948 р.

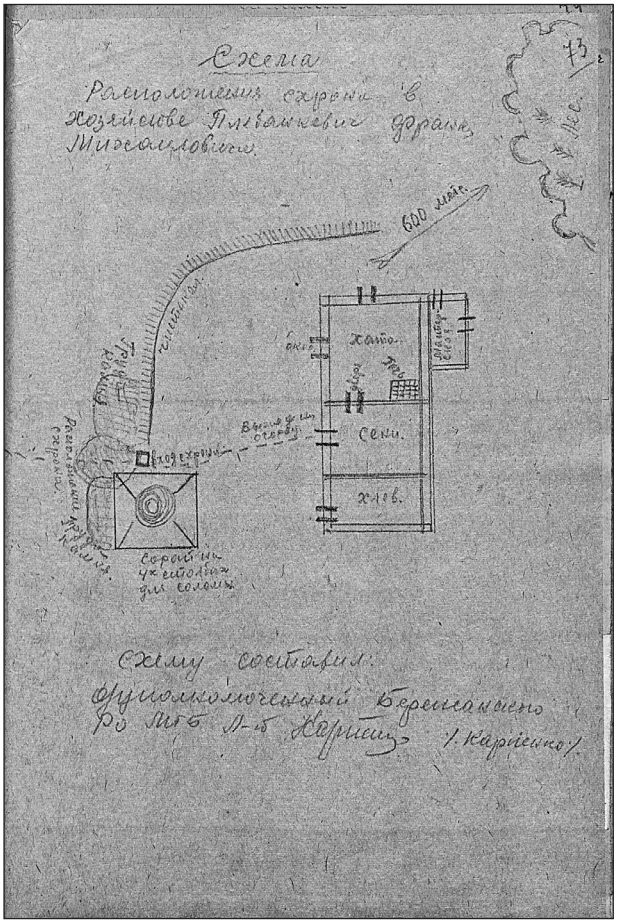

Криївка в господарстві Франка Плебанкевича. 18 квітня 1950 р.

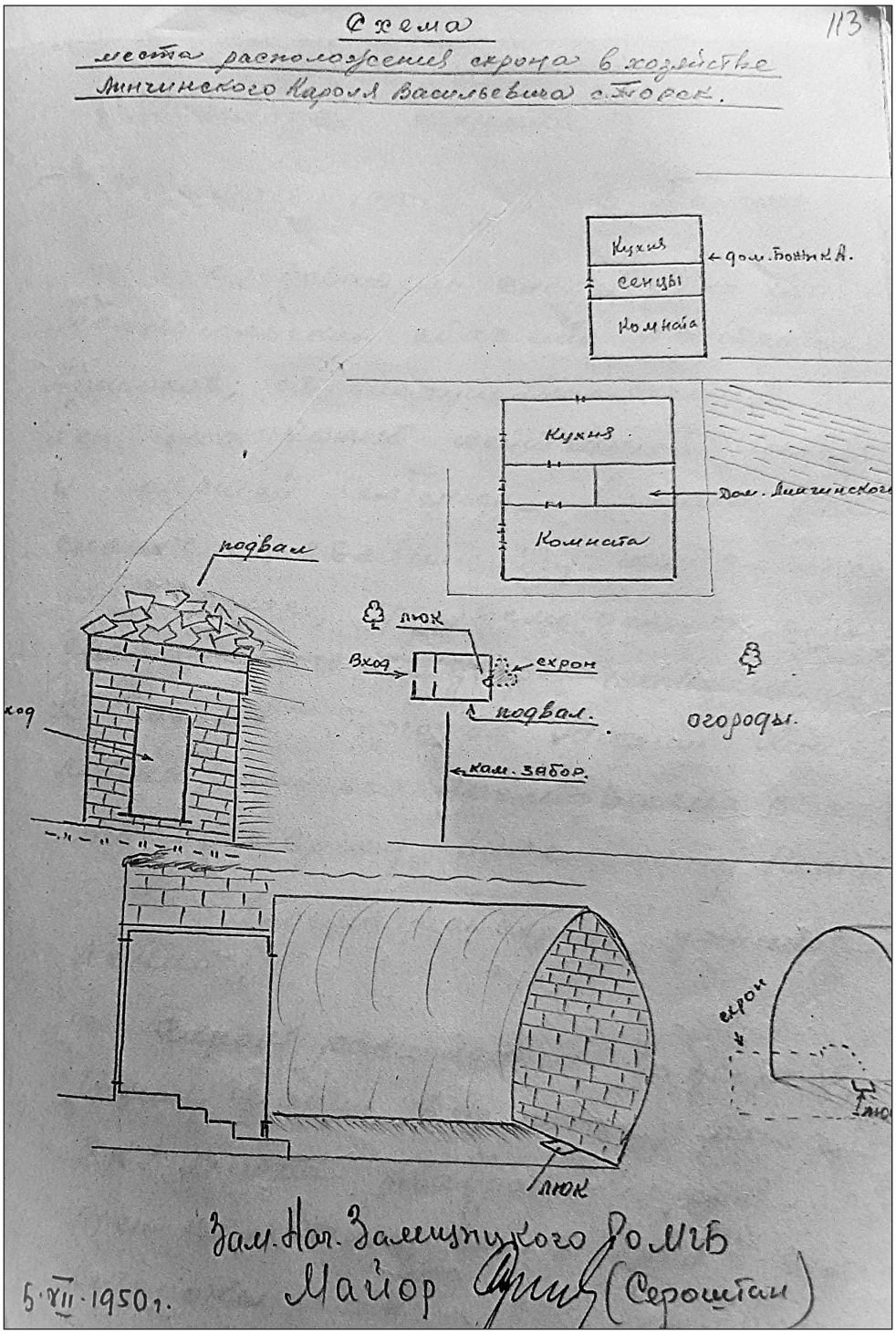

Криївка під погребом Кароля Лінчинського. 5 липня 1950 р.

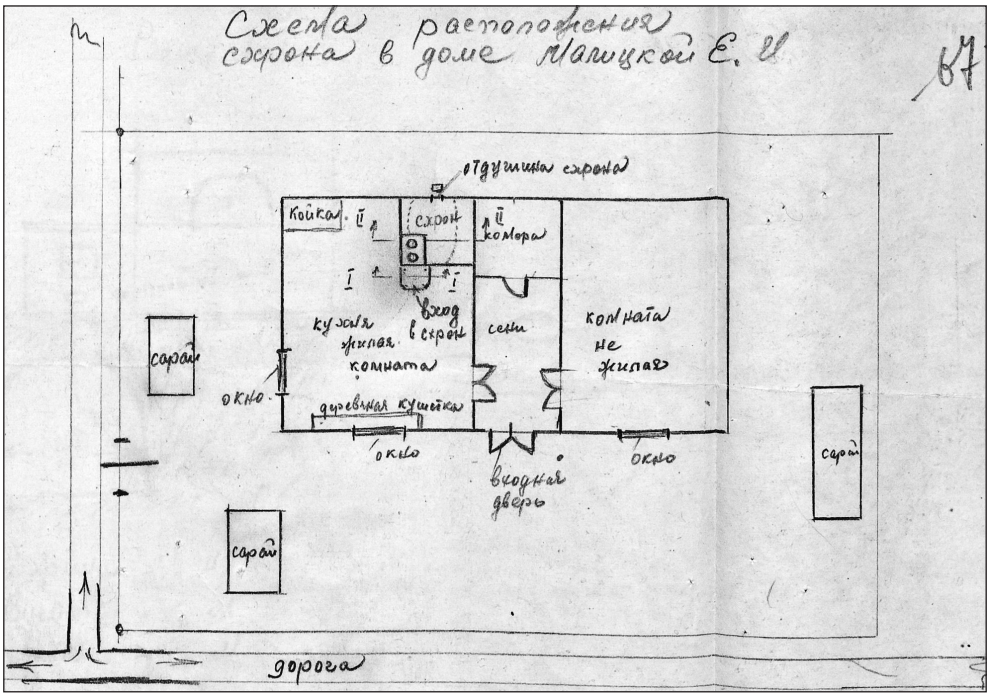

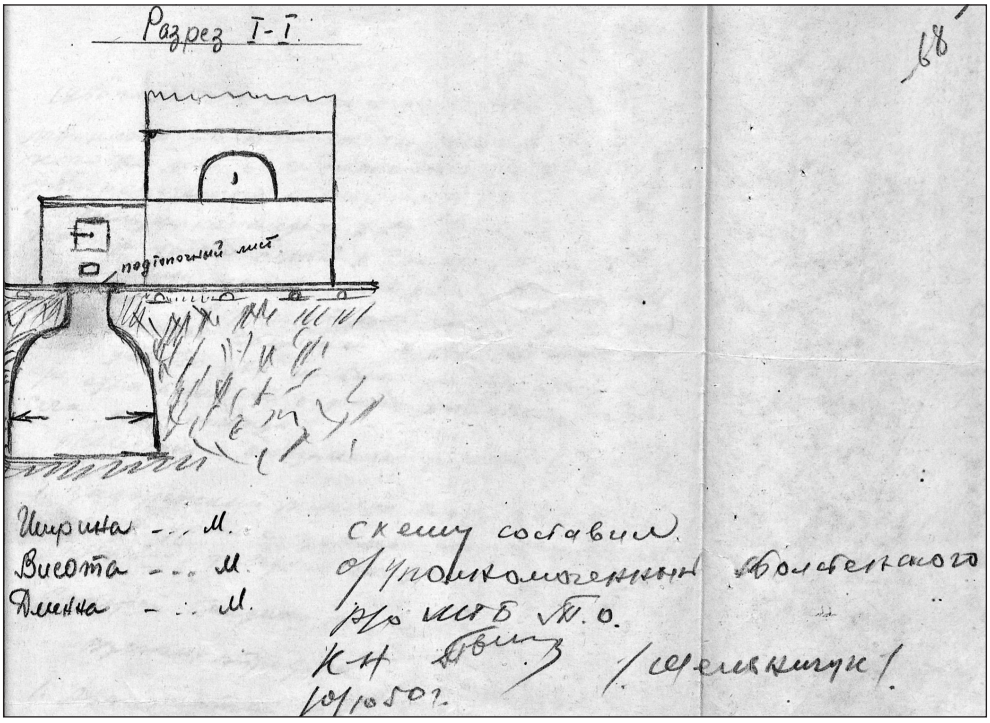

Криївка під будинком Катерини Маліцької. 10 жовтня 1950 р.

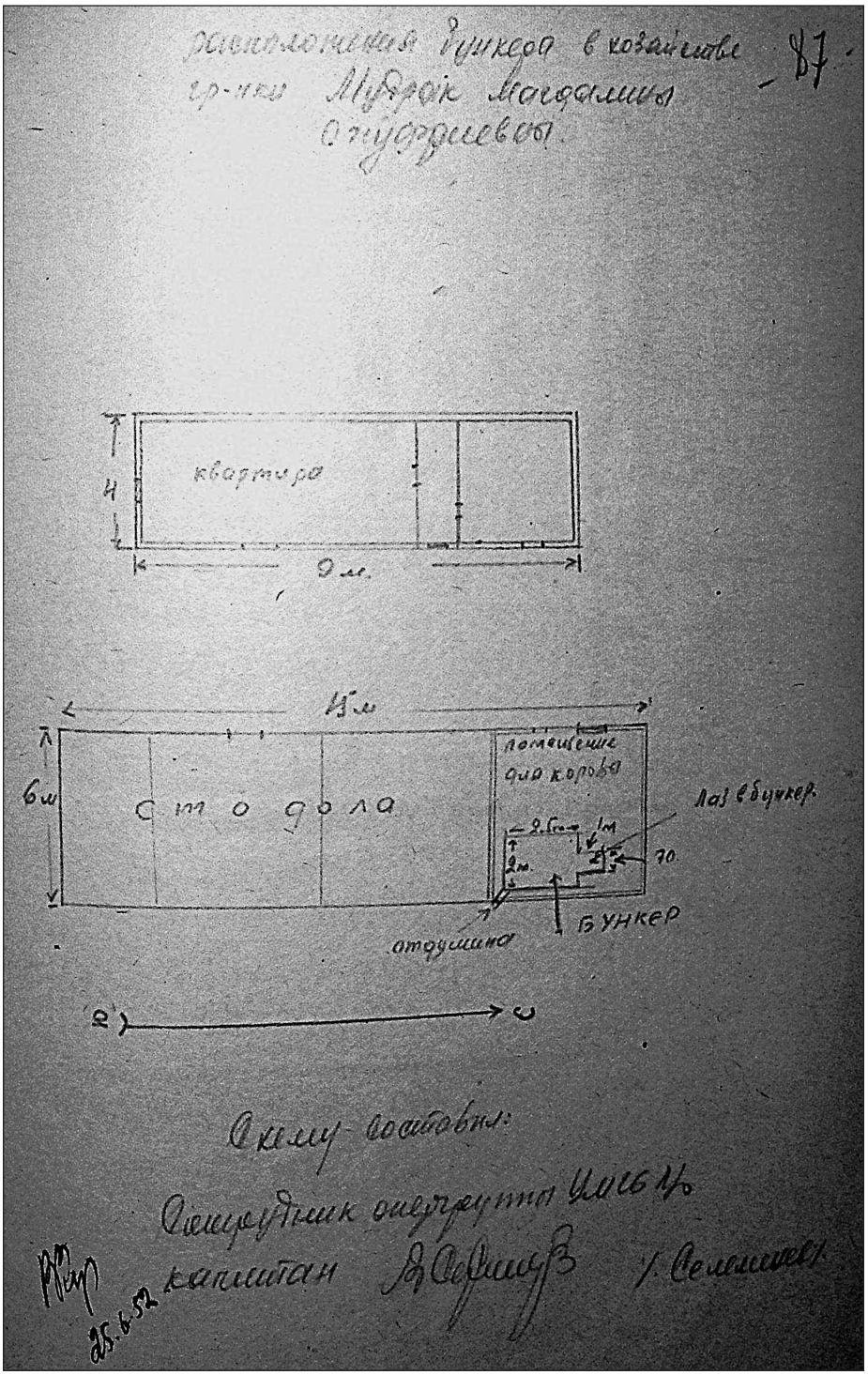

Криївка під стодолою Магдалини Мудрак. 21 червня 1952 р.

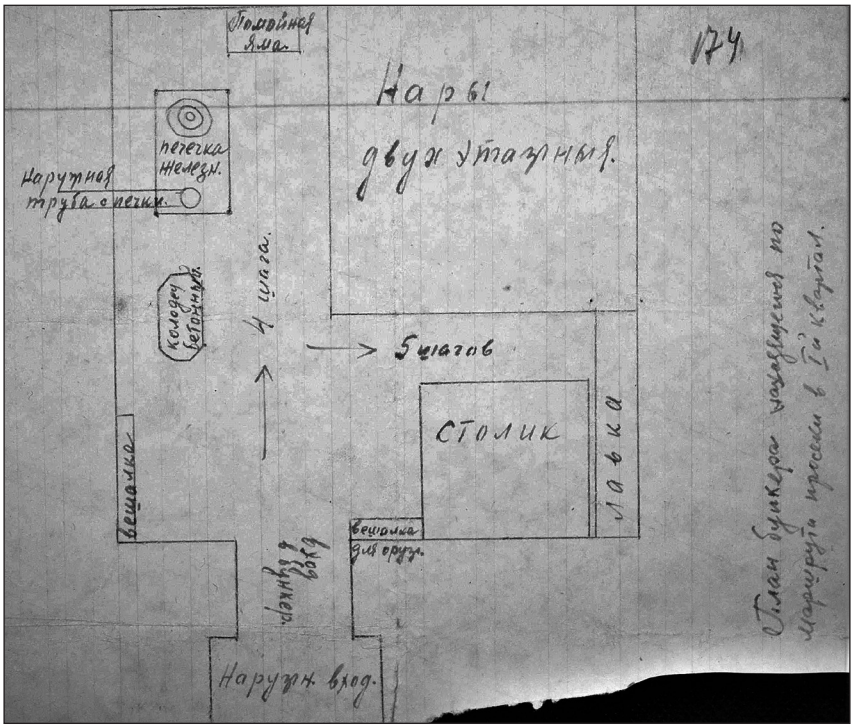

Криївка у якій 4 липня 1952 р. Адольф Ілик провів медичний огляд учасника ОУН

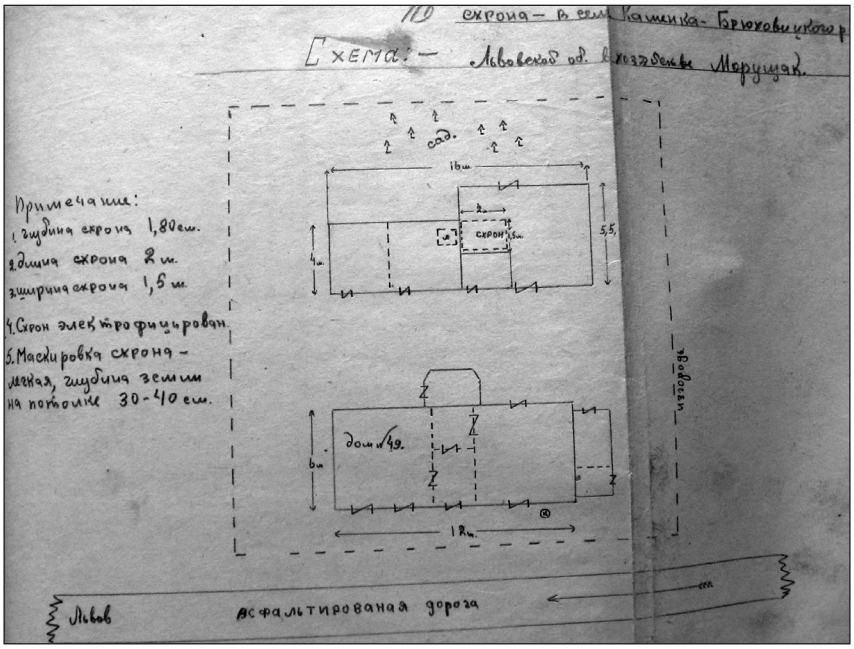

Криївка під стодолою Марії Марущак. 23 січня 1953 р.

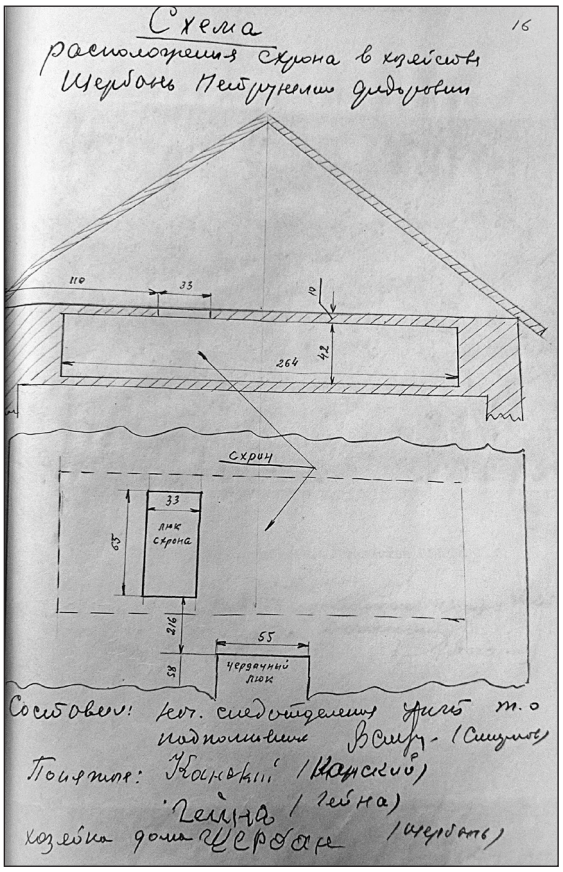

Криївка в садибі Петрунелії Щербань. 10 липня 1967 р.

Вхід до криївки на горищі садиби Петрунелії Щербань

Список скорочень

АК — Армія Крайова, Вітчизняна Армія (пол. Armia Krajowa)
Ангарлаг — Ангарський табір (рос. Ангарский лагерь)
арк. — аркуш
АРСР — Автономна Радянська Соціалістична Республіка
арх.-след. — архівно-слідча (рос. архивно-следственное)
АЦДВР — Архів Центру досліджень визвольного руху
б/партийный, б/п — безпартійний
банд. — бандитський
бандгруппа — бандитська група
Берлаг — Береговий табір (рос. Береговой лагерь)
бывш. — колишній (рос. бывший)
Вип. — випуск
ВКП(б) — Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВЛКСМ — Всесоюзна Ленінська Комуністична Спілка Молоді
в/НКВД — війська Народного Комісаріату Внутрішніх Справ
ВО — Військова округа
в/обязанный — військовозобов'язаний (рос. военнообязанный)
Вол. обл., В/о — Волинська область
Воркутлаг — Воркутинський табір (рос. Воркутинский лагерь)
ВП — військовий прокурор
ВПЖ — Військово-польова жандармерія
вр. — тимчасовий (рос. временный)
врио — тимчасово виконуючий обов'язки (рос. временно исполняющий обязанности)
в/трибунал — військовий трибунал
вул. — вулиця
в/части — військова частина
г., гор. — місто (рос. город)
г. — рік (рос. год)
г. р. — рік народження (рос. год рождения)
га — гектар
ГДА — Галузевий державний архів

ГО, гор. отд. — міський відділ (рос. городской отдел)
горполиция — міська поліція (рос. городская полиция)
Гос. — Державність (рос. Государственность)
госбезопасность, госбез., г/б. — державна безпека (рос. государственная безопасность)
гр-н — громадянин
Губ. — губернська
Губнаробраз — Губернська народна освіта (рос. Губернское народное образование)
ГУНМ — Група української національної молоді
д. — будинок (рос. дом)
д. — село (рос. деревня)
ДАВО — Державний архів Волинської області
ДАІФО — Державний архів Івано-Франківської області
ДАЛО — Державний архів Львівської області
ДАРО — Державний архів Рівненської області
ДАТО — Державний архів Тернопільської області
ДАХмО — Державний архів Хмельницької області
ДПУ, ГПУ — Державне політичне управління (рос. Государственное политическое управление)
ДО — Дрогобицька область
др. — інші (рос. другие)
Дубравлаг — Дубравний табір (рос. Дубравный лагерь)
экз. — екземплярів (рос. экземпляров)
жд. — залізниця (рос. железная дорога)
зв. — зворот
з/к — засуджений (рос. заключенный)
зав. — завідуючий
ЗАГС — Реєстрація актів цивільного стану (рос. Запись актов гражданского состояния)
Зам. — заступник (рос. заместитель)
з–д — завод
ЗП — закордонне представництво
ЗУЗ — Західні українські землі
ЗУНР — Західноукраїнська Народна Республіка
ЗЧ — Закордонні частини
И. д. — виконуючий обов'язки (рос. исполняющий должность)
ИНО — іноземний відділ (рос. иностранный отдел)
Иностр. — іноземний (рос. иностранный)
Исп. — виконавець (рос. исполнитель)
ін. — індекс
ін. — інші
Камишлаг — Камишовий табір (рос. Камышовый лагерь)

Карлаг — Карагандинський табір (рос. Карагандинский лагерь)
КДБ, КГБ — Комітет державної безпеки (рос. Комитет государственной безопасности)
Кн. — книга
К–р, к. р. — контррозвідка
К/о — Київська область
кв. — квартира
кг. — кілограм
к-з. — колективне господарство (рос. коллективное хозяйство, колхоз)
Китойлаг — Китойський табір (рос. Кытойский лагерь)
кл. — клас
к-н — капітан
Кн. — книга
кор-ция — кореспонденція (рос. корреспонденция)
КПЗ — камера попереднього утримання (рос. камера предварительного заключения)
КПО — Кам'янець-Подільська область
КП(б)У — Комуністична партія (більшовиків) України
КПУ — Комуністична партія України
крб. — карбованець
ЛВО — Львівський військовий округ
л. д., л/д — аркуш справи (рос. лист дела)
лісгосп — лісове господарство
лож. — неправдиві (рос. ложные)
л–т — лейтенант (лейтенант)
Луглаг — Луговий табір (рос. Луговой лагерь)
м. — місто
м., мин. — хвилин (рос. минут)
МВС, МВД — Міністерство Внутрішніх Справ (рос. Министерство Внутренних Дел)
МГБ — Міністерство громадської безпеки
МДБ, МГБ — Міністерство Державної Безпеки (рос. Министерство Государственной Безопасности)
Мінлаг — Мінеральний табір (рос. Минеральный лагерь)
м-ко — містечко
мл. — молодший (рос. младший)
МТС — машинно-тракторна станція
м-ц, мес. — місяць (рос. месяц)
нац. — національність
Нач., начал., н-к — начальник
нім. — німецькою, німецький
НКВС, НКВД — Народний Комісаріат Внутрішніх Справ (рос. Народный Комиссариат Внутренних Дел)

НКДБ, НКГБ, НГБ — Народний Комісаріат Державної Безпеки (рос. Народный Комиссариат Государственной Безопасности)
НКО — Народний комісаріат оборони
Норильлаг — Норильський табір (рос. Норильский лагерь)
ОУ, о/уполн. — оперативний уповноважений (рос. оперативный уполномоченный)
ОББ — відділ боротьби з бандитизмом (рос. отдел борьбы с бандитизмом)
обв. — обвинувачений
Озерлаг — Озерний табір (рос. Озерный лагерь)
ОЗН — Табір Національного Єднання (пол. Obóz Zjednoczenia Narodowego)
обл. — область
ОКР — відділ контррозвідки (рос. отдел контрразведки)
окт — жовтень (рос. октябрь)
оо — відділ охорони (рос. отдел охраны)
ОО — Особливий відділ (рос. особый отдел)
оп. — опис
ОРС — відділ робітничого постачання (рос. отдел рабочего снабжения)
Особлаг — Особливий табір (рос. Особый лагерь)
отд–ния — відділення (рос. отделения)
отп. — надруковано (рос. отпечатано)
ОУН — Організація Українських Націоналістів
ОУН(б) — Організація Українських Націоналістів (бандерівців)
ОУН(з) — Організація Українських Націоналістів (за кордоном)
ОУН(м) — Організація Українських Націоналістів (мельниківців)
ОУР — відділ карного розшуку (рос. отдел уголовного розыска)
охр. — охорона (рос. охрана)
п. — пункт
парт. — партійність
ПЗУЗ — Північно-західні українські землі
пер. — провулок (рос. переулок)
Песчанлаг — Піщаний табір (рос. Пещаный лагерь)
Печорлаг — Печорський табір (рос. Печорский лагерь)
Печоршахтбуд — Печорське шахтове будівництво
П/Нач. — помічник начальника
ПНР — Польська Народна Республіки
ПОВ — Польська військова організація
повст. — повстанці (повстанцы)
пол. — польською
показ. — покази (показания)
Пом. — помічник (помощник)
П/оперуполномоченного; п/оуп., пом. о/уполном. — помічник оперативного уповноваженого (рос. помощник оперативного уполномоченного)
пос. — селище (рос. поселок)

ПОТ — Польська організація терористична
п/п — підпис підтверджено
ППШ — пістолет кулемет системи Шпагіна (рос. пистолет-пулемет Шпагина)
пр. — інше (рос. прочее)
пред. — голова (председатель)
прож. — проживає
ПРУН — Провід українських націоналістів
псевдон. — псевдонім
ПУН — Провід Українських Націоналістів
п/я — поштова скринька (рос. почтовый ящик)
р. — рік (рос. год)
райвідділ — районний відділ
райсобес — районний відділ соціального забезпечення
райуправа — районна управа
РВК — районний військовий комісаріат
Речлаг — Річний табір (рос. Речной лагерь)
РК — районний комітет
РККА — Робітничо-селянська Червона Армія (рос. Рабоче-крестьянская Красная Армия)
РККП(б)У — Робітничо-селянська комуністична партія (більшовиків) України (рос. Рабоче-крестьянская коммунистическая партия (большевиков) Украины)
РКМ — Робітничо-селянська міліція (рос. Рабоче-крестьянская милиция)
р–н — район
РО, ро — районний відділ (рос. районный отдел)
рожд. — народження (рос. рождения)
Рожищефермаш — Рожищенський завод машинобудування тваринницьких комплексів і ферм
рос. — російською
РПГ — ручний протитанковий гранатомет
РРФСР — Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСР — Радянська Соціалістична Республіка
руб. — рубль (рубль)
с. — село
С. — сторінка
СБ — Служба безпеки
СБУ — Служба безпеки України
св. — відомості (рос. сведения)
СВТ — самозарядна гвинтівка Токарєва (рос. самозарядная винтовка Токарева)
с/г, с. г. — цього року (рос. сего года)
СД — стрілецька дивізія
СД — Служба безпеки (нім. Sicherheitsdienst)
Сєввостлаг — Північно-східний табір (рос. Северо-восточный лагерь)

Сиблаг — Сибірський табір (рос. Сибирский лагерь)
сільпо — сільське споживче товариство (рос. сельское потребительское общество)
след. отд. — слідчий відділ (рос. следственный отдел)
СМ — Рада Міністрів (рос. Совет Министров)
см. — дивись (рос. смотри)
Смерш — Смерть шпигунам (рос. Смерть шпионам)
С/о — Станіславська область
Сов. — Цілком (рос. совершенно)
Сов. — Радянська (рос. советская)
Совнарком — Рада народних комісарів (рос. Совет народных комисаров)
соц. — соціальне
СП — стрілецький полк
спр. — справа
СРСР, СССР — Союз Радянських Соціалістичних Республік (рос. Союз Советских Социалистических Республик)
с. р., с/совет, с/с — сільська рада (рос. сельский совет)
СС — Охоронні загони (нім. Schutzstaffel)
с-т — солдат
ст. — станція
ст. — старший
ст. — стаття
Степлаг — Степовий табір (рос. Степной лагерь)
с/хозяйство — сільське господарство (рос. сельское хозяйство)
т. — том
Тайшетлаг — Тайшетський табір (рос. Тайшетский лагерь)
Тенькинлаг — Тенькинський табір (рос. Тенькинский лагерь)
т. бр. — танкова бригада
т. д. — так далі
т. е., т/е. — тобто (рос. то есть)
т. к., т/к. — так як (рос. так как)
т. н. — так званий (так называемый)
Тов., т. — товариш (товарищ)
ТТ — пістолет «Тульський Токарєва»
УВО — Українська військова організація
УВО — Український військовий округ
уг. ответ. — кримінальна відповідальність (уголовная ответственность)
УГА — Українська Галицька Армія
УГВР — Українська головна визвольна рада
УК — Карний кодекс (рос. Уголовный кодекс)
УКР — Управління контррозвідки
Укр. — Український
Укрнафта — Українська нафта

ул. — вулиця (рос. улица)
УНДО — Українське національно-демократичне об'єднання
УНР — Українська Народна Республіка
УПА — Українська Повстанська Армія
УПВ — управління по військовим та інтернованим народного комісаріату внутрішніх справ (управление по военным и интернированным народного комиссариата внутренних дел)
УПК — кримінально-процесуальний кодекс (уголовно-процессуальный кодекс)
УПР, Упр-ния — управління (управления)
УРКМ — Управління робітничо-селянської міліції (рос. Управления рабоче-крестъянской милиции)
УРСР, УССР — Українська Радянська Соціалістична Республіка (Украинская Советская Социалистическая Республика)
УСРР — Українська Соціалістична Радянська Республіка
УССД — Українська Самостійна Соборна Держава
уст. — установчі
Устьвимлаг — Усть-Вимський табір (рос. Усть-Вымский лагерь)
Ухтоіжемлаг — Ухто-Іжемський табір (рос. Ухто-Ижемский лагерь)
УЧХ — Український Червоний Хрест
ф. — фонд
ФРН — Федеративна Республіка Німеччина
ф–т — факультет
Харчпром — Харчова промисловість
х., хут. — хутір
ЦДІАЛ — Центральний державний історичний архів
ЦЕСУС — Центрального Союзу Українського Студентства
час., ч. — година (рос. час)
Черв. Армія, Кр. армия — Червона Армія (рос. Красная Армия)
ЧК — Надзвичайна Комісія (рос. Чрезвычайная Комиссия)
чл. — член
шт. — штук
Южкузбаслаг — Південний Кузбаський табір (рос. Южный Кузбасский лагерь)

Перелік документів

Документ № 1. Довідка про Бжеського Романа від 6 травня 1931 року 300
Документ № 2. Протокол допиту свідка Сухацького Петра
від 28 листопада 1940 року 302
Документ № 3. Протокол допиту обвинуваченого Котовського Івана
від 18 квітня 1941 року 310
Документ № 4. Протокол допиту обвинуваченого Рубіновського
Адольфа від 3 травня 1941 року 313
Документ № 5. Протокол допиту обвинуваченого Рубіновського
Болеслава від 3 травня 1941 року 316
Документ № 6. Протокол допиту обвинуваченого Абрамовича
Володимира від 18 червня 1941 року 319
Документ № 7. Листівка штабу загону УПА «Січ» від 15 липня 1943 р. 324
Документ № 8.Листівка штабу загону УПА «Січ» від 17 липня 1943 року . . . 326
Документ № 9. Протокол допиту обвинуваченого Заводовського Василя
від 12 лютого 1944 року 327
Документ № 10. Протокол допиту обвинуваченої Мамот Марії
від 28 квітня 1944 року 329
Документ № 11. Протокол допиту обвинуваченої Говдзінської Розалії
від 28 квітня 1944 року 331
Документ № 12. Протокол допиту обвинуваченої Мамот Марії
від 16 травня 1944 року 334
Документ № 13. Протокол допиту Лещинського Юзефа
від 26 червня 1944 року 336
Документ № 14. Протокол допиту обвинуваченого Ясінського Антона
від 15 липня 1944 року 340
Документ № 15. Агентурна записка щодо Говдзінської Розалії
від 31 липня 1944 року 342
Документ № 16. Протокол допиту обвинуваченого Габовського Войцеха
від 17 серпня 1944 року 344
Документ № 17. Протокол допиту затриманого Мокшанського
Бориславa від 22 серпня 1944 року 346
Документ № 18. Витяг з протоколу допиту обвинуваченого Пюро
Євгенія від 19 вересня 1944 року 350
Документ № 19. Протокол допиту затриманого Гачинського Андрія
від 29 вересня 1944 року 351
Документ № 20. Протокол допиту обвинуваченого Гачинського Андрія
від 3 жовтня 1944 року 354
Документ № 21. Протокол допиту обвинуваченого Гановського
Болеслава від 7 жовтня 1944 року 355

Документ № 22. Протокол допиту Вольчини Альбіна від 11 листопада 1944 року 356
Документ № 23. Протокол допиту обвинуваченої Куліковської Евгенії від 20 листопада 1944 року 361
Документ № 24. Меморандум за справою формуляром стосовно Ріпети Василя від 4 січня 1945 року 362
Документ № 25. Протокол допиту свідка Карасевича Домініка від 2 лютого 1945 року 363
Документ № 26. Протокол допиту обвинуваченого Домбровського Івана від 6 лютого 1945 року 367
Документ № 27. Протокол допиту арештованого Дружбіцького Володимира від 16 лютого 1945 року 368
Документ № 28. Протокол допиту свідка Зволінського Йосипа від 4 березня 1945 року 371
Документ № 29. Протокол допиту арештованого Дружбіцького Володимира від 4 березня 1945 року 375
Документ № 30. Записка по «вч» щодо арешту у Тернопільській області двох поляків від квітня 1945 року 376
Документ № 31. Протокол допиту обвинуваченого Федоровича Войцеха від 1 квітня 1945 року 377
Документ № 32. Протокол допиту затриманого Посиняка Володимира від 22 квітня 1945 року 379
Документ № 33. Виписка з протоколу допиту Дубінського Михайла від 17 травня 1945 року 389
Документ № 34. Протокол допиту обвинуваченої Жмурко Теклі від 5 червня 1945 року 390
Документ № 35. Постанова про затримання Федик Станіслави 17 червня 1945 року 392
Документ № 36. Виписка з протоколу судового засідання Військового трибуналу військ НКВС Тернопільської області зі свідченнями Дубінського Михайла від 18 липня 1945 року 393
Документ № 37. Протокол допиту Мурховецького Рудольфа від 20 липня 1945 року 394
Документ № 38. Протокол додаткового допиту Павлик Марії від 25 липня 1945 року 397
Документ № 39. Протокол додаткового допиту Павлик Марії від 26 липня 1945 року 403
Документ № 40. Протокол допиту свідка Федик Івана від 31 липня 1945 року 404
Документ № 41. Протокол допиту свідка Теслицького Петра від 31 липня 1945 року 405

Документ № 42. Протокол допиту обвинуваченого Сушка Станіслава від початку серпня 1945 року 406
Документ № 43. Протокол допиту обвинуваченої Павлик Марії від 7 серпня 1945 року 408
Документ № 44. Характеристика на Кугаєвську Ольгу від початку вересня 1945 року 410
Документ № 45. Протокол допиту обвинуваченої Вітер Олени від 12 жовтня 1945 року 411
Документ № 46. Постанова про арешт Чвакіля Івана від 19 листопада 1945 року 415
Документ № 47. Протокол допроса Чвакіля Івана від 26 листопада 1945 року 417
Документ № 48. Вірші Ходницького Франца від 22 грудня 1945 року 419
Документ № 49. Витяг з протоколу допиту підозрюваного Кульчицького Дмитра від 20 лютого 1946 року 423
Документ № 50. Протокол допиту затриманого Подвина Володимира від 6 березня 1946 року 425
Документ № 51. Витяг з доповідної записки про агентурно-оперативну роботу Буданівського райвідділу НКДБ від 13 березня 1946 року 428
Документ № 52. Характеристика на Гороздовського Павла від 15 березня 1946 року 431
Документ № 53. Протокол допиту обвинуваченої Врублевської Людвіги від 18 березня 1946 року 432
Документ № 54. Протокол допиту обвинуваченого Чернушки Андрія від 26 травня 1946 року 434
Документ № 55. Протокол допиту обвинуваченого Рублевського Юзефа від 4 жовтня 1946 року 436
Документ № 56. Витяг з протоколу допиту обвинуваченого Пришляка Григорія від 17 жовтня 1946 року 440
Документ № 57
Довідка-характеристика на затриманого Гурського Франка від 1 березня 1947 року 442
Документ № 58. Витяг з протоколу допиту обвинуваченої Прокопович Оксани від 15–16 квітня 1947 року 443
Документ № 59. Протокол допиту обвинуваченого Гурського Франка від 21 квітня 1947 року 446
Документ № 60. Протокол допиту Хелпінського Володимира від 5 серпня 1947 року 448
Документ № 61. Виписка з протоколу допиту обвинуваченої Роги Марії від 7 серпня 1947 року 452

Документ № 62. Протокол допиту затриманої Чернецької Марії
від 26 серпня 1947 року 454
Документ № 63. Протокол допиту затриманої Шидловської Станіслави
від 10 вересня 1947 року 458
Документ № 64. Витяг з протоколу допиту обвинуваченої Стасишиної
Філі від 10 вересня 1947 року 463
Документ № 65. Протокол допиту арештованої Куліковської Ядвіги
від 29 вересня 1947 року 465
Документ № 66. Акт виявлення криївки від 15 жовтня1947 року 469
Документ № 67. Протокол допиту заарештованого Висоцького Петра
від 23 жовтня 1947 року 471
Документ № 68. Протокол допиту арештованого Голінського Рудольфа
від 25 листопада 1947 року 474
Документ № 69. Протокол допиту обвинуваченого Голінського Рудольфа
від 30 грудня 1947 року 476
Документ № 70. Протокол допиту обвинуваченого Мілецького
Володимира від 1948 року 478
Документ № 71. Доповідна записка про діяльність учасників ОУН
у с. Рогачин Бережанського району Тернопільської області
від січня 1948 року 484
Документ № 72. Акт бойового зіткнення оперативної групи МДБ
з бійцями УПА на хуторі Кам'яна Гірка від 2 січня 1948 року 486
Документ № 73. Акт про проведення обшуку у Маліновського Франца
від 9 лютого 1948 року 488
Документ № 74. Протокол пред'явлення обвинувачення Будасу Івану
від 21 лютого 1948 року 489
Документ № 75. Протокол допиту свідка Смельковської Галини
від 25 лютого 1948 року 491
Документ № 76. Протокол допиту свідка Пижака Людвіка від 19 квітня
1948 року 494
Документ № 77. Протокол допиту арештованого Качановського Антона
від 26 липня 1948 року 498
Документ № 78. Переклад касаційної скарги Шпонарської Юзефи
від 2 жовтня 1948 року 499
Документ № 79. Акт про виявлення Вибраною Марією бойової зброї
від 19 листопада 1948 року 500
Документ № 80. Акт про виявлення криївки у господарстві Вибраної
Марії від 19 листопада 1948 року 502
Документ № 81. Протокол допиту Кудринського Казимира
від 29 листопада 1948 року 504

Документ № 82. Протокол допиту Старчевського Людвига
від 3 січня 1949 року 507
Документ № 83. Постанова про продовження слідства стосовно
Лещій Стефанії від 28 січня 1949 року 511
Документ № 84. Протокол допиту затриманої Гачинської Броніслави
від 1 лютого 1949 року. 513
Документ № 85. Доповідна записка щодо вбивства керівника
кущової боївки ОУН Солов'я Ярослава та його заступника
Малюги Михайла від 3 лютого 1949 року. 517
Документ № 86. Протокол допиту обвинуваченого Проць Тадея
від 10 лютого 1949 року. 520
Документ № 87. Протокол допиту свідка Загородньої Катерини
від 11 лютого 1949 року. 521
Документ № 88. Постанова слідчого про уточнення національності
Кудринського Казимира від 28 лютого 1949 року 523
Документ № 89. Постанова слідчого про уточнення національності
Драгомирецької Станіслави від 28 лютого 1949 року. 524
Документ № 90. Протокол допиту затриманого Дзумика Людвіга
від 9 березня 1949 року 525
Документ № 91. Підписка Лящинського Зиновія про добровільне
співробітництво із органами МДБ від 5 серпня 1949 року 529
Документ № 92. Протокол допиту Лубянецької Катерини
від 15 серпня 1949 року. 531
Документ № 93. Акт про затримання службовим нарядом
внутрішніх військ МДБ Репецького Мечислава
під час розповсюдження листівок від 15 жовтня 1949 року 534
Документ № 94. Протокол допиту арештованого Репецького Мечислава
від 21 жовтня 1949 року 535
Документ № 95. Агентурне донесення щодо учасника ОУН
Белянського Володимира від 25 жовтня 1949 року 537
Документ № 96. Пояснення Вельша Євгена щодо зв'язків з ОУН
від 23 грудня 1949 року. 542
Документ № 97. Пояснення Замяри Фелікси щодо зв'язків з ОУН від
березня 1950 року. 544
Документ № 98 Протокол допиту обвинуваченого Мальони Василя
від 3 березня 1950 року. 545
Документ № 99. Агентурне донесення щодо сина Галаси Василя
від 23 квітня 1950 року 548
Документ № 100. Протокол допиту Криницької Юзефи
від 27 квітня 1950 року 550

Документ № 101. Протокол допиту Плебанкевича Франка від 12 травня 1950 року. 552
Документ № 102. Протокол допиту Барана Дмитра від 15 травня 1950 року. 554
Документ № 103. Акт про ліквідацію вісьмох учасників ОУН, від 18 травня 1950 року. 555
Документ № 104. Заява Хомищука Василя від 25 травня 1950 року. 557
Документ № 105. Протокол допиту обвинуваченого Пука Чеслава від 27 травня 1950 року. 558
Документ № 106. Протокол допиту затриманого Шиманського Володимира від 11 червня 1950 року. 561
Документ № 107. Протокол допиту обвинуваченої Скрипник Анни від 10 липня 1950 року 564
Документ № 108. Протокол допиту обвинуваченого Злочевського Михайла від 18 липня 1950 року 565
Документ № 109. Протокол допиту обвинуваченого Шиманського Володимира від 27 липня 1950 року 566
Документ № 110. Протокол допиту обвинуваченої Кушнірик Марії від 15 серпня 1950 року. 568
Документ № 111. Акт спроби затримання Майструка Костянтина від 29 жовтня 1950 року 571
Документ № 112. Виписка зі щоденника Майструка Костянтина від 29 жовтня 1950 року 573
Документ № 113. Протокол допиту обвинуваченої Маліцької Катерини від 10 листопада 1950 року. 574
Документ № 114. Протокол допиту обвинуваченого Кузьмінського Войцеха від 15 вересня 1951 р. 577
Документ № 115. Пояснення Горчиці Тадеуша щодо його зв'язків з учасниками ОУН від 14 грудня 1951 року. 585
Документ № 116. Протокол допиту обвинуваченої Віславської Анелі від 15 грудня 1951 року. 587
Документ № 117. Довідка-характеристика на Кузьмінського Войцеха від січня 1952 року. 589
Документ № 118. Протокол допиту обвинуваченої Віславської Анелі від 2 січня 1952 року 591
Документ № 119. Протокол допиту свідка Вацлава Казимира від 21 січня 1952 року. 592
Документ № 120. Протокол допиту свідка Тільки Івана від 7 травня 1952 року. 594
Документ № 121. Протокол допиту обвинуваченого Щавинського Станіслава від 11 липня 1952 року. 596

Документ № 122. Протокол допиту обвинуваченого Ілика Адольфа від 26 липня 1952 року 597
Документ № 123. Доповідна записка щодо розповсюдження Отрамбовичем Володимиром антирадянських листівок від 20 грудня 1952 року 601
Документ № 124. Витяг з рукопису Пінязя Івана від 18 квітня 1953 року. . . . 605
Документ № 125. Прохання про помилування Горчинської Ванди від 2 липня 1954 року. 607
Документ № 126. Скарга засудженої Бей Аделі від 21 жовтня 1954 року 609
Документ № 127. Лист Войтухова Едуарда Голові Ради Міністрів СРСР про помилування його батька від 11 листопада 1954 року 610
Документ № 128. Протокол допиту Токарської Галини від 12 червня 1955 року. 611
Документ № 129. Скарга Кримської Анастасії Генеральному Прокурору СРСР від 2 серпня 1955 року 615
Документ № 130. Прохання Кшачек Марії щодо перегляду терміну покарання від 13 жовтня 1955 року 617
Документ № 131. Довідка на Щикульського Івана від лютого 1956 року. 619
Документ № 132. Довідка щодо Тенхевич Розалії від 29 грудня 1960 року . . . 620
Документ № 133. Протокол допиту свідка Мусевич Софії від 8 жовтня 1965 року 623
Документ № 134. Протокол допиту свідка Черкавської Станіслави від 16 серпня 1967 року 625
Документ № 135. Постанова слідчого у справі Дутки Катерини від 3 вересня 1976 року 629
Документ № 136. Звернення щодо реабілітації Рудницької Олени від 13 березня 1989 року 630
Документ № 137. Скарга Пельдер Станіслави щодо реабілітації від 7 серпня 1991 року 631
Документ № 138. Заява Лістовського Броніслава щодо надання копії постанови про звільнення від 14 січня 1992 року 632
Документ № 139. Відповідь на запит комісії Дрогобицької райради народних депутатів з питань поновлення прав реабілітованих щодо Проця Тадея від 10 січня 1993 року 633
Документ № 140. Звернення Генерального консульства Республіки Польща у Львові щодо надання документів про реабілітацію Фірчук Яніни від 25 січня 2000 року. 634
Документ № 141. Заява Куліковського Ігоря щодо ознайомлення та надання документів з архівної-кримінальної справи прабабці від 8 квітня 2011 року 635

Іменний покажчик

А

Абрамович Володимир Антонович («Сприт») 319, 322–323, 654
Абригімович Іван Михайлович 360
Агрес Яків 42
Адамська Яніна 42
Адамський Павло 456
Адамський Петро 456
Айзлер Адам 42
Аксентюк Микола 624
Алексєєв 622
Альохін Микола Ґригорович 518
Амбрашко Франчашек 497
Андрейчук Степан («Крук») 99, 527
Андрунішин Михайло 482
Андрунішина Ольга 479, 482
Андрущишин Антон Федорович («Зоренко») 43
Андрущишин Галина (Гелена) 17, 19, 43, 157
Андрущишина (Андрущишин) Емілія Іванівна 43
Аніна Н. 347
Анна («Ватра») 226
Антон 442
Антон Михайлович 478
Антоніна Петрівна 363
Антонов 603
Антоняк Казимир 44
Антошко Стефан 21, 45
Апостолюк 84, 476
Атаманчук Василь («Зоря») 254, 373
Афанасьєв 585

Б

Баб'яш Анелія 45
Баб'яш Анна 45
Баб'яш Броніслав 45
Баб'яш Юзеф 45
Бабій Ґригорій 538
Бабін 350
Бажан Стефан 485
Байтала Володимир 10, 45
Бала Тереза 46
Балицький Мар'ян (Маріан) 46
Бандера Степан 5, 49, 123–124, 331
Баньковська Анна 47
Баньковська Євгенія 47
Баран Дмитро 554
Баран Дмитро Олексійович 554
Баран Іван 308
Баранік Терозія Михайлівна 527
Баранов П. 545, 547
Барановський Роман 47
Барановський Ярослав 11, 31–32, 48
Бартох Франк 49
Басараба Роман 384, 386–387
Басюк Марія 347
«Батько» 466, 468
Бачинська Ванда 50,
Бачинський Іван 50
Бачинський Йосип (Юзеф) 50
Бачинський Казимир 51
Бачинський Микола 151, 361
Башак (Пельдер) Станіслава Войцехівна 51, 631
Бегерський Лев 53
Бедевка 553
Бей Аделія Каролівна 53–54, 609
Бей Василь Іванович 54–56, 609, 660
Бей Стефанія 56
Бек Розалія 56
Белза Войтех 56–57
Белянська Броніслава Дмитрівна 537
Белянський Володимир 21

Белянський Володимир («Яструб») 57, 537, 658
Бенговська Катерина (Катажина) 57–58
Беньо 431
«Береза» 558
Бернатович Віктор 369
Берник Стефан Іванович 548
Берник Ярослава Іванівна 548
Берчик (Берчек) Андрій 318
Бессчастнов 447, 478, 483
Бєлотєлов 519
Бжеський Роман Степанович 12, 52–53, 300–301, 654
Бишко Розалія Яківна 626
Білінський Франц 58
Блонський Людвіг 58
Бобрецький Михайло 58
Бобрик Марія 59
«Богданка» 450
Богельський Казимир 59
Богун Микола 305
Боднар 274
Боднарчук Іван Васильович 156, 568–569
Бойко Володимир 373
Бойко Володимир («Олег») 585
Бойко Петро Теодосійович 569
Бойко Стефка 374
Бойчук Марія Степанівна 575
Бондаренко 469–470
Бондарчук 571–572
Бондар 429
Борачек Микола 483
«Борис» 241
Борисевич Франка Йосифівна 39, 465–468
Брестецький 499
Брикайло («Орленко») 107
Бродін Іван («Ворон») 358–359
Будас Іван (Ян) Миколайович 60, 489, 640, 657
Будзінський Тадей 60
Будишевський 488
Будка Іван (Ян) 60–61
Буз Микола 476–477
Буздаревич Владислав 61
«Буйвір» 394
«Бурлай» 400
«Буч» 57
Бучковський Микола Юльянович 166, 532–533
Бучковський Михайло Юльянович 166, 531–533
Бушмакін 536
Бушневич 621
Буяльський 629
Бялковський Іван 565

В

«В'юн» 538
Вавр Ян 497
Вайсик Веронка 309
Вальків Михайло 62
Ванькевич Степан (Штефан) 62
Варивода Олександра Яківна 363
Василевський 523
Василик Анна 29, 63
Василів Микола 63
Василів Франка 63
«Василь» 395
Вассиян Юліан 11, 63–65
Вась 239
«Васько» 507–509
Вахновська Міля 579–580, 583
[Вацлав] Віра 593
Вацлав Казимир Йосифович 592
Веліканов 555
Вельш Євген Іванович 65, 542–543, 658
Венгерський Броніслав 65–66
Венгриговська Анна 19, 66
Венжинович Володимир 21, 66
Вербицька Анна Яківна 627–628
«Веселий» 550
Веселовський Іван (Ян) 66
Вибрана Марія Павлівна 67, 500, 502, 657
«Виборний» 352
Вигерський Філіп («Оріх») 426–427
[Видойник] Анна 438
[Видойник] Йосиф 438
Видойник Анастасія 485
Видойник Генадій Данилович («Вольний») 436
Видойник Григорій 436
Видойник Кароліна Василівна 438
Видойник Микола Михайлович 485
Видойник Михайло 438
Видойник Стефан («Око») 436–437
Вильк Агата 497
Винник Йосиф (Юзеф) 67
Вислявська Анеля Войцехівна 587, 591

Вислáвська-Романенко Ванда Климентіївна 588
Вислáвський Климентій Францович 588
Вислáвський Тадеуш Климентійович 587
Висоцька Вікторія Венедиктівна 472
Висоцька Генефа Венедиктівна 68, 472
Висоцька Ольга Ульянівна 69, 471
Висоцький Петро Антонович 69, 120, 471–472, 657
Височанська Сабіна 68
Височанський Михайло (Міхал) 68
«Витайло» 605
Вишневський Іван (Ян) 70
Вівчар Броніслава 64, 639
«Віктор Семенович» 333
Вілігоцький 350
Вільк Стак 497
«Вільний» 485
Вінник Марія Філіпівна («Зелена») 76, 429
«Вір» 527
Віра 400–402, 592–593
«Віртун» 446
Віслáвська Анелія 23, 29, 70,
Віслáвський Тадеуш 71
Вітер Василь 71
Вітер Марія-Роняшська 71
Вітер Олена Василівна 31, 71–72, 411, 414, 656
«Вовк» 459–460
Вовк Елеонора 72–73
Войтеховський Станіслав 73
Войтин Олексій Петрович («Юр») 60
Войтин Павло Олексійович 489
Войтович Григорій Антонович 574–575
Войтович Роман 73
Войтухів Василь Петрович 74, 610
Войтухів Едуард Васильович 610, 660
Войцехів Любомир 359
Волович Клементина 28, 121, 597
Волошин Федор Іванович 360
Вольчина Альбін Людвігович («Полум'я») 74, 356, 360, 655
Вольчина Людвіг Феліксович 74
Вольчина Мирослав Людвігович 75, 357, 359
Ворнак 110
Воробець Михайло 602
«Ворон» 146, 359
«Ворона» 550
Врубель Мечислав 14–15, 75
Врублевська Гелена 75
Врублевська (Врублявська) Людвіга Павлівна 20, 75, 238, 432–433, 656
Врублевський Франц 13, 76
Вручинський Іван (Ян) 76

Г

Габовський Войцех Іванович 344–345, 654
Гавдзінська Розалія Леонтіївна 28, 83, 331, 333, 342, 654
Гавриїл 414
Гавриленко 114, 327
Гаврилець Станіслав 77
Гаврилишин Іван 308
Гаврило Яніна 77
Гаврилович Петро 78
Гаврилькевич Федір 578
Гаврилюк Іван 521
Гаєвська Ядвіга 78
Галаджун Ядвіга 78
Галак Андрій 496
Галаса Василь («Орлан») 17, 175, 242–243, 548, 658
«Галина» 549
«Галка» 26, 260, 377
Галковський Василь 78
Галька Анна Філіпівна 390–391,
Гановський Болеслав Станіславович («Гай») 21, 79, 355, 654
Гарбар Володимир 495–497
Гарбов 388
Гарджук [Надія] 544
Гачинська Броніслава Іванівна 79, 513, 515–516, 658
Гачинська Гелена Павлівна 513–515
Гачинський Андрій Іванович («Підкова») 80, 351, 353–354, 654
Гачинський Іван (Ян) 79–80
Гачинський Петро (Пьотр) 81
Гдешинський Михайло («Олег») 332
Геллер Іван 384
Гембала Мечислав 81
Герасим Парасковія 550
Герега Антон 82
Герога Феодір 82–83, 304
Гершивна Гелена 82
Гершивна Зофія 25, 83
Гірняк 415
Гладкий Михайло 583
Гладкий Степан Онуфрійович 505

Гладюк Степан 83
Гленна Ольга 374
Глуговський Василь 521–522
Гмиз 596
Гнасевич Гілярій Йосифович 504–505
Гнездюх Михайло 463–464
Гнеінот Ярослав 373
Говдзінська Анна
Говдзінська Розалія Леонідівна 28, 83, 331, 333, 342, 654
Говдзінський Леонід 342
[Говдзінський] Янік 83, 343
Гойхман 477
Голик Андрій 496
Голинська Михайлина Іванівна 474
Голинський Олексій 84
Голинський Рудольф Іванович 84, 474–477, 657
Голиняк Болеслав 85
Голиняк Станіслав 85
Голиняк Франц 85
Голич Володимир (Владзімеж) 85
Головєшкін 593
Головін Іван Федорович 519
Голойда Антоній 86
«Голуб» 60, 99, 122, 140, 212, 262, 278, 395–396, 459–462, 468, 471–472, 527
Голубишина Ольга 374
«Голубчик» 146, 257, 550
Голяк Магдалина 86
«Гомін» 479–482
Гонгало Антоній 86
Гонгало Теофілія 87
Гонта 147, 351, 359
Гонтарик Броніслава 87
Гончаренко 454, 457
Горбаль Григорій 602
Гордієвський Володимир 87
Горецький Станіслав 88
Горилюк 368, 370, 375
Горинштейн Петро 335
Горін Євген 485
Горін Іван Дмитрович («Завзятий») 438
«Горіх» 63, 165
Горний Іван 436
Городецька Броніслава 88
Городецький Володимир 413
Гороздовський Павло (Павел) Павлович 89, 431, 656
Гороль Ян 89
Горох Семен Степанович 603
Гороховський Марк 89
Гороховський Микола («Вовк») 90
Горчинська Ванда Петрівна 6, 26, 90–91, 607–608, 660
Горчинська Стефанія Петрівна 90, 608
Горчинський Петро Іванович 90, 607
Горчиця Ванда 28, 91, 607
Горчиця Микола («Тріска») 28, 373
Горчиця Михайлина 28, 92
Горчиця Тадеуш Йосифович («Ігор») 28, 92, 585–586, 659
Гоцуляк Василь Петрович 569
«Граб» 391, 545
Грабовський Войцех 92
Грендус Михайло (Міхал) 93
Грецьків Василь 336–338
«Гречуха» 479–482
Гриньків Ганна 93
Грицай Михайлина 93
Гриців Дмитро («Гонта») 359
Гриців Стах Іванович («Соловей») 359
Гробко 508
Грозний 302, 309
«Гром» 121–122, 321–322, 480, 482, 599–600
Грушка Іван Миколайович («Цибуля») 384, 387–388
Губер Аделія 94
Гузан Михайло («Джумак») 303–304, 307–308
Гузар Анна 562
Гузар Василь Іванович 562–563
«Гук» 347–348, 362
Гуменчук Магда Василівна 521–522
Гургулі Ємельян Ілліч («Булава») 359
Гурська (Никитишин) Параскевія Прокопівна 442
Гурський В'ячеслав 94
Гурський Войтех 94
Гурський Йосиф 94
Гурський Франк Миколайович 94, 442, 446–447, 656
Гусак Анна 19, 95
Гут-Кульчицький Роман 95
«Гуцул» 546

Д

«Далекий» 548
Данілов І. 439
«Данко» 542

Дармограй Анна 373
Дейнека Розалія 96
Декслер Якуб 96
[Делай] Ґригорій 307
Делай Іван 307
«Дем'ян» 538
Дементєєв 142, 154, 486
Демиденко 486
Демський Олексій («Шувар») 19, 279, 562
Демченко Альбіна 97
Демчук Галина Павлівна див. Смельковська Галина Павлівна
Демчук Янко 384
Денега Іван 97
Денега Федір 97
Денисюк Романина 97
Денікін 300
Держко Болеслава 98
«Деркач» 468, 471–472
Джеґоцький Антоній 98
Дженджириста Наталія («Павка») 390
Дзвоздик Михайло 538
Дзеба Анна 374
Дзумик Василь Іванович 168
Дзумик Дар'я Степанівна 525
Дзумик Людвіг Васильович («Козюк») 526
Дзундза Йосиф («Боксер») 46, 161
Дичко Юзефа 99, 157
Дідук Марія 100
Дмитрієв 468
Добровольська Марія 100
«Довбуш» 20, 65, 76, 160, 182, 192, 238, 337–338, 347–348, 428–429
Довбуш Ярослав 19
Догадин 625, 628
Долгов 169
Домарацький Францішек 100
Домачевський Володимир 101
Домачевський Юзеф (Йосиф) 101, 389
Домбровський Іван Ульянович 15, 367, 655
Домбровський Целестин 101, 188, 224, 256, 130
Домбровський Ян 102
«Дон» 507–510
Дорохін 568–569
Драгомирецька (Драгомерецька, Дрогомерецька) Станіслава Петрівна 102, 505, 524, 557, 658
Драпак Дмитро Іванович 666
Драпак Михайло Іванович («Стир») 280
Дронь Андрій Степанович 497
Дронь Антоній Степанович 497
Дронь Станіслав 496
Дружбицький Володимир (Влодзімеж) Ілліч (Гількович) 655
Дубинський Михайло (Міхал) Франкович («Богун») 389, 393
Дубіс Леон 103–104, 637–639
Дубіс Омелян (Еміль) 104
«Дубок» 280, 592–593
Дубок 441
Дуда Іван Олексійович («Кармелюк») 423
Дудар Марія 105
Дудка Микола Семенович («Моряк») 380, 384
Дудка Семен («Ябко», «Дністер») 176, 206, 379–388
Думін Казимир 105
«Дунай» 347–348
Дурноколенко 353
Дутка Катерина (Катажина) 105, 629, 660
Дутчак Василь Олексійович («Сірий») 105, 547
Дутчак Володимир Петрович 505
Дутчак Іван Петрович 505
Дутчак Петро Іванович 505
«Дух» 605

Е

Еміл Ґригорій 308
Ерік Петрунелія 105

Є

Ємельянов 510
Єндзєвич Мар'ян (Маріан) 106
Єршов 512

Ж

Жабін 560
Жак Юзефа 106
Жарук Антон 103, 393
«Железняк» 454–455, 561, 566
Жешовський Михайло (Міхал) 106
Жигальський Іван 384
Жмур Тимофій (Томаш) Савич («Сальва») 106, 320–323
Жмурко Богдан 107
Жмурко Ольга 390
Жмурко Текля Петрівна 107, 390–391, 655
Жовновський Франц 108

Жолтієвський Євген Володимирович 526
Жолтієвський Петро Володимирович 526
Жук Віцентій 108
Жуковська Розалія Броніславівна див. Тенхевич Розалія Броніславівна
Жуковський Станіслав Адольфович 127
«Журавель» 395
Журавльов 525, 528, 564–565
Журавська Лідія 109
Журавський Геннадій (Ґеннадіуш) 109
Журавський Франц 110
Жураківський Броніслав 110
Жураківський (Жураковський) Микола 112
Жураківський Мар'ян (Маріан)-Мирослав 111–112
Журанський Михайло 111

З

Заблоцька Марія 112
Заборський Микола 113
Забродський Франк 113
[Заводовська] Катерина 113
[Заводовська] Анна 113
Заводовський Андрій Васильович 113
Заводовський Василь Андрійович 21, 113, 327–328, 654
Загородна Катерина Іванівна 115, 521–522
Загородна Марія Іванівна 115
Загородний Іван (Ян) Панькович 114, 521
«Заграва» 256, 292
Загуровський Юзеф 115
Задворний Володимир Миколайович («Довбуш») 423
Задорожний Богдан 563
Задорожний Михайло 563
Заєць Юлія 115
Закусило Анна 116
Закшевський Станіслав 117
Замашкін 500, 502
Замяра Йосиф (Юзеф) 118
Замяра Фелікса Йосипівна 118, 544, 658
«Запорожець» 337
Заставна Теодозія 485
Затворницький Казимир 216
Заугольнов Віктор Степанович 519
«Захар» 482
Захарова Таїсія («Лєна») 332
Захарчук 613
Зачу Всеволод Феодотович 350
Збежховська Марія 119
Звірик Євгенія 119
Зволінський Йосиф (Юзеф) Франкович («Лук») 371, 374, 655
Здирка Марія 373
Зеленський 586
Зелінський 329–330
Зембович Франц 120, 558–560
Землянський Казимир 120
Землянський Панас 391
Зенов 432
«Зірка» 117, 151, 164
Злочевський Євген Янович 121, 565
Злочевський Михайло (Міхал) Євгенович 121, 565, 659
Золота Марія Климентіївна 575
Золота Марія Олексіївна 575
Золотий Славко 384
Зот Михайло 539–540
Зощук Богдан 369

І

Іваницький Михайло 436
Іваницький Іван 621
Іваницький Костянтин 621
Іваннiков 469–470
Іванов 485, 523–524
Іванов В.В. 630
Іванчук Анастасія 613
Іванчук Петро Іванович 611, 613
Іванюта 603
«Івась» 509–510
Івасюк Стефанія Теодорівна 514–515
Івлєв 512
Ігоден Микола Федорович 519
Ілик Адольф Вільгельмович 24, 121, 597, 600, 645, 660
Ілик Владислава 597
Ільчишин Казимир 122
Іпатов 561, 563

К

Кавюк Михайло 123
Казимиров Богдан 74, 356–357, 359
«Каїн» 429
Кайтанюк Антон 123,
Кайтанюк Йосиф 123
Кайтанюк Казимир 124
«Калина» 308, 339
Калинська Станіслава 124
Калинський Ян 125

Кальцук Пантелей 600
Камінська Кароліна 125
Камінський Броніслав 125
Камінський Йосип (Юзеф) 125–126
Канах Анджей 126
Канацила Анна 521
Кантов 530
Канцер Ксенія 390
Канцер Ольга («Мотря») 390
Капиняк Славко 308
Капітула Михайло Антонович («Орел») 320–322
Каптованець Марія 126
Караванський 83, 343
Каравинський Слава 332–333
Каразія Данило Фомич 491–493
Каразія Фома Григорович 492
Карасевич Анна Яківна 363
Карасевич Антон Адольфович 127, 365–366
Карасевич Домінік Альбінович 127, 364, 655
Карасевич Лідія-Ежбета
Карвацький 619
«Кареман» 550
Кармаліта Йосип (Юзеф) 128
Карпа Северин 128
Карпінська Катерина 129–130
Карьор Едуард 130
Касій Теодор 130
Каспровський Франк Олексійович 17, 130, 546
Катвіца Влодзімеж 131
Качановська Михайлина Олександрівна
Качановський Антон Станіславович
«Качка» 429
Качковська Емілія 132
Качур Антон Данилович 470
Квасневський Альберт 582
«Квіт» 447
«Квітка» 454
Квятковська Софія (Зофія) 132
Кернична Славка 373
«Кигут» 395
Кизим 203, 552–553
Кицелюк Юліан 133
Кібзуй Іван («Воля») 173
Кіналь Михайло 21, 133
Кінчик Ян 133
Клима 605
«Кліщ» 24, 185, 217–218, 276
Клода Ромуальда 133
Клозь Марія 374
Кобилянська Осипа 134,
Кобрило Іван (Ян) 134, 201, 495–497
Ковалевич Іван 135
Ковалів («Чад») 358
Ковальський Володимир Володимирович («Кулков») 323
Ковальський Іван Петрович див. Струминський Василь Лешкович
Ковальчук Альбін 136
Ковальчук Микола 136
Ковалюк Станіслава 20, 136,
Коверчук Юзефа 136
Когут Іван (Ян) 137
Коза (Павловський) Євген 621
Козак Генько 361
Козаревич Ніна (Ниська) 374
Козієнко 486
Козловський Адольф 137
Колодзінський Михайло 138–139
Коломієць 517
«Колотило» 395
Колушко 601, 603
Колчуна Софія 388
Колюда Болеслав 15, 139
Коляда Андрій 318
Комар Іван Філімонович 391
Комарницька Євгенія (Еугенія) 139
Комарницький Корнелій 36
Комісарук 587
Коноваленко 430
Коновалець Є. 49, 443
Коновроцкі Пьотр 634
Конопський Іван (Ян) 140
Контний Михайло (Міхал) 140
Копеняк 305
Копись Броніслав 141
Копоєвич 570
Коранович 350
Кордяк Йосиф Михайлович 505
Кордяк Микола Михайлович 505
Кордяк Петро Михайлович 505
Кордяк Теофіль Михайлович 505
Корецький 345
«Корінь» 131
Коршунов 507, 510
«Корявський» 352
Косинська Анастасія Никанорівна («Блискавиця») 321–322

Косинська Ф.Б. 316
Косинський Володимир Андрійович 322
Косинський Іван Никанорович («Кропка», «Шатан», «Шатун») 322
Косинський Славік Мефодійович 313
Косс Микола Мойсейович 471
Коссович 567
Костеркевич Олена 403
Костеркевич Станіслав 403
Костинюк М.Т. 410
Косцінська (Костинська) Доміцеля 142
Косцінський (Костинський) Домінік 141
Котвицька Адоліна Романівна 142, 486
Котвицька Тофіля Адольфівна 87
Котвицька Франя Адольфівна 486–487
Котвицький Броніслав Адольфович 142
Котвіцька Адоліна 142, 154, 486
Котвіцька Антоніна 143
Котенєв 593
Котович Франц 143
[Котовська] Ксенія Василівна 310
Котовський Євген Іванович 310
Котовський Іван (Ян) Іванович 144, 310, 654
Котовський Іван Барткович 310
Котовський Мар'ян Іванович 310
Кохманевич Броніслава 144
Коцюбинський Андрій 144
Кочмарик Ян 145
Кочнов 452–453
Кош Ян 145
Кошак Лідія 252, 612
Кошубинський Кіндрат Миронович 362
«Кравець» 471–472
Кравцов 313, 315
Кравченко О.Д. 633
Кравчишин 413
«Кравчук» 208, 535–536
Краєвська Євдокія 568
Краєвська Юстина Степанівна 569
Краєвський Петро Степанович 156, 568–569
Краківський Сильвестр Сильвестрович 359
Красніков 469
Красовська Михайлина 476
Крива Юлія «Цапрачка» 539–540
Кривень Василь Григорович («Железняк») 279, 566
Кривень Лев 563
Кривень Марія Львівна 562
Криворучко Іван 157, 617
«Крига» 17, 394–395
«Крига» («Гуцул», «Петро») 546
Крижановський Іван 309
Кримська Анастасія Лукінічна 615, 660
Кримська Юлія Андріївна 615
Кримський Йосиф Андрійович 615
Кримський Михайло Йосифович 615
Криницька Юзефа Іванівна 550–551
Криса 527, 546
Криштафович 488
Кріль Нестор 146
Крулка Терезка 305
Крупа 167, 391
Крупка Михайло Васильович 563
Крупко Василь 563
Крупник Степан 182
Крюков, Крюк 352
Кубішин Стах 146
Кугаєвська Кароліна 147
Кугаєвська Ольга Антонівна 148, 410, 656
Кугут Микола Дмитрович 311
Кудринський Казимир Степанович («Слон») 148, 504–505, 523, 657–658
Кузік Анна 374
Кузнєцов 474–475, 477
Кузь 374
Кузьмінська Кароліна Лук'янівна 578
Кузьмінський Войцех Леонтійович («Володимир») 149–150, 577, 584, 589, 659
Кузьмінський Леонтій Антонович 589
Кузьмінський Михайло Антонович 589
Кузьмінський Петро Антонович 589
Кукуруза Ф.В. 345
Кулик Марія 150
Куліга Ян 150
Куліковська (Холодинська) Евгенія Петрівна 151, 361, 635, 655
Куліковська Камілія Іванівна 466
Куліковська Петрина Іванівна 466–467
Куліковська Ядвіга Тимофіївна 151, 465, 468, 657
Куліковський Іван Йосифович 151, 468
Куліковський Ігор Вікторович 635, 660
Куліковський Леонід Іванович 466
Куліковський Тонько 361
Кульбака Броніслава Францівна 560
Кульбака Михайло (Міхал) Казимирович 151, 559–560

Кульчицька Михайлина 152
Кульчицька Олександра 153
Кульчицький Дмитро Федорович («Гострий») 152, 280, 423, 656
Кульчицький Іван («Гайворонок») 303–304, 307
Куніц Степан 497
Куніцький Станіслав 153
Курашенко 371, 374
Курчева Франка 154
Курьянська Ольга 20, 22, 154
Курьят Іван Іванович 366
Курьята Петро Йосифович 363
Кутна Кароліна 484
Кутна Магдалина 438
[Кутний] Володимир 438
Кутний Микола Олександрович 438
Кутний Олександр 438
Кутник Микола 436
Кухаренко 415
Куц Анна 455
Куц Григорій («Помста») 272, 455
Куц Петро 304
Куц Філіп («Корнієнко») 307
Куц Юліан, 155
Куц Ярослава Мільківна 540
«Кучері» 296, 395, 670
Кучерявий Давид 578
Кучинська Аделія 155
Кучинська Генефа 155
Кучинська Ядвіга 156
Кушинський Петро 117, 436
Кушнірик Дмитро 156, 568
Кушнірик (Поліщук) Марія Гириківна 568
Кушнірук Марія 156, 636, 659–660
Кшачик (Кшачек) Марія Войтківна 157, 617–618
Кшжерський Даміан (Демко) 158
Кшиж Едмунд 158
Кшиштанович Петро (Пьотр) 158

Л

Лабюк 564
Лебедь Микола 241, 281
«Лев» 270, 417–418
Левицький Збігнєв 159
«Левко» 47, 58, 99, 157, 283, 360, 528
Левко Василь («Владко») 173, 575
Левший Пілат 413
Леган Йосиф 159
Лентковський Валеріан Петрович 340
Леонтьєв О.В. 634
Леопольд 301
Лепський Андрій 563
Лепський Стах 563
Лермер 412
Лесик 462
Лесовий Василь Ґригорович («Гордієнко») 423
Лесовий Ґригорій 160, 424
«Леся» 258, 396
Лещинин Людвіга 160
Лещинська Ванда Антонівна 339
Лещинська Зофія 339
Лещинський Іван 339
Лещинський Юзеф Філіпович («Тихий») 14, 160, 336–337, 339, 654
Лещій Стефанія Йосипівна 22, 511–512, 658
Лєвандовський Мар'ян 161
Ливга М. Григорович 557
«Лилік» 278
«Лис» 131
Лис Ярослав 447
Лисий 351
Лисицький Броніслав 162
Лисицький Цезар 163
«Лиско» 395–396
«Листок» 63, 479–481
Литвинчук 389
Лінчинський Кароль 163, 642
Ліпард Петро 164
Ліпінський Едуард 164
«Лісник» 169
Лістовський Броніслав Станіславович 25, 165, 632, 660
Ліщавський Станіслав 165
«Ліщина» 233, 295
«Логко» 79
Лопатицький Збігнєв 165
Лопатко 513, 515
Лотоцька Марія 373
Лотоцька Текля 373
Лотоцький Володимир 372–373
Лубянецька Катерина (Катажина) Петрівна 166, 531, 533, 658
Лубянецький Петро (Пьотр) Павлович 166, 533
«Луговий» 24, 178, 185, 209, 286–287, 394
Лук'янов Володимир Іванович 519
Лукіївна Катерина 569

Луцина Ірина 460–461
Луч Владислав 166
Луч Ян 167
Лучко Василь 427
Люборець Іван Олексійович 571
Любрицький Стах 167
Любчик 316, 318
Лягус Нестор 25, 168
Ляшкін 494, 497
Лящинський Зиновій Йосифович 169, 529–530, 658

М

Мазур Йосиф 169
Мазур Станіслав 170
Мазурик Михайлина 170
«Май» 260. 377
Майструк 415
Майструк Костянтин Демидович («Костяк») 125–126, 571, 573, 659
Майхрук Володимир (Влодзімеж) 170
Макаров 570
Маковська Анна Людвігівна див. Скрипник Анна Людвігівна
Макогонов 343
Макота Марія 171
«Максим» 53, 360
Маленик (Маленюк) Петро 385
Маленицький Франц 26, 171
Маленков Г.М. 610
Малецький Володимир (Влодзімеж) 172
Малиновська Вікторія Францівна 488
Маліновський Франциск (Франц) Вікентійович 488
Маліцька Катерина (Катажина) Ігнатіївна («Поля») 173, 574, 576, 659
«Мальва» 450
Мальона Василь Андрійович («Лиш») 545, 547, 658
Малюга Михайлина 173
Малюга Михайло Васильович («Дзвін») 174, 517, 521, 658
Мамот Марія Станіславівна 174, 329–330, 334–335, 654
Манащук Зиновій 239, 463–464
Мандзин Станіслав 174
Мандзин Юзеф 175
«Мандрівний» 254
Мапсік (Ронь) Данило («Ярий») 303–304, 307–308
«Маргарита Петрівна» 52, 300
«Марічка» 175
Марія Михайлівна («Зот») 539
Маркович Василь («Сабля») 373
«Марта» 195, 396
Мартиновська Анастасія 548–549
Мартиновський Мирон 548
Мартиновський Олексій Касьянович 548
Марущак Марія 175, 645
Марущак Юрій 176
Марцинішин 304
Марцинів Василь 205
Марцінковський Йосиф («Сич») 605
Матвейчук Марія 621
Матвіїв 634
Матковський 414, 460–461
Матковський Броніслав 176, 384–385
Матковський Стефан 459–461
Матусік 314
«Махно» 82–83, 106, 272, 454
Маховський Казимир 176
«Медвідь» 218
Мединська Устинія 177
Мельнарович Броніслав 177, 211, 559
Мельник 49, 154
Мельник Ярослав Миколайович 526
Мертвученко 445
Месіонжик 402
Местовський Вітольд 178
Меськів Іван Андрійович 426
Метлашевська Антоніна 22, 178–179
«Меч» 182, 346–348
Мешник Василь («Кінжал») 120, 372–373
Микита 417
«Мирон» 390, 527–528
«Мирослава» 226, 440
Мисак Емілія 179
Михайлів Кароліна 179
Михалків Зиновій Антонович 44, 555
Мишолівський Микола 181–182
Мідельський Євстахій Данилович 526
Мізерна Антошка 539
Мізюк Василь 179
Мілецька Тетяна Андріївна 478
Мілецький Володимир Стахович 478, 483, 657
Мілецький Іван Володимирович 478
Мілецький Мечислав Володимирович 478
Мілецький Михайло 180
Міллер Стефанія 180

Міллер-Цуняк Зофія 180
«Мілян» 535
Мірик Євгенія 181
Мірка Іван («Бойко») 424
«Місяць» 377
«Міша» 191, 605
Мішин 434–435
Міщенко 432
Могила 366
Можик Данило 304
Мойсей Марія Володимирівна 478
Мокрицький Володимир 427
Мокшанський Борислав Францович 182, 349, 654
Молдаван 84, 477
Моль Степан 334
Морковкін 484
«Мороз» 95, 360
Мороз Григорій 436
Мороз Сергій 13, 76, 624
Морозовський Михайло 182
Морозовський Ян 182
Московяк Семен 182
Мот Григорій 183
Мотричко 622
Мудрак Магдалина 183, 644
Мужик Іван (Ян) 184
Мурховецький Рудольф Йосифович 24, 184, 394, 655
Мусевич Софія Іванівна 624, 660
Мушинська Анелія 185
Мушкатов (Муштаков) Олексій Іванович 518

Н

Нагребецький 335
Надкірничний Йосип (Юзеф) 186
Найдич Дмитро («Кір») 545, 547
«Наливайка» 394
Наморовний Іван Данилович 504–505
Наморовний Степан Данилович 505
Науменко 416
Небощанська Катажина 187
Небощанська Марія 187
Небощанська Францішка 187
Небощанський Юзеф 187
Недзельський Євстахій 187, 528
Неофіта Олімпія 187
«Нечай» 517–518
Нечєпоровський Тадеуш 188
«Низ» 95, 446
Никитишин Параскевія Прокопівна див. Гурська Параскевія Прокопівна
Нитко 605
«Нищета» (рос.) 538
Ніжиловська Михайлина Бортківна 450
Нікітенко 379
Нікітін Василь 336, 339
Ніколаїшин Степан Миколайович 568–569
Ніколаїшина Катерина 568
Нікончук Афанасій («Шпак») 352
Номуровний І.Д. 523–524
«Няньо» 454

О

Овчаров 500, 502
Огороднік Ілля 578
Огурцов 406–407
«Оксана» 450
«Оленка» 454
«Олесь» 434
Оліник [Олійник] Ольга 527
Олійник Павлина 527
Ольшевський Віцентій 188
«Оля» 450, 454, 605
Онищук Зофія 189
Онищук Стефан 189
Онищук Ярослав 189
«Орел» 322
«Орленко» 390, 543
Орлинська Анелія 189
Орлов 227
Орловський Антон 189
Орловський Франк 189
Осачук Федір («Шашка») 120, 372–373
«Остап» 546
Осташ Василь 29, 510
Осташ Яків 508–509
Осташевська Марія 190
Осташевський 345
Осташевський Лука 190
Островський Казимир 190
Осьмак Євстахій Іванович 526
Отрамбович Володимир Степанович 26, 601, 660
Охотна Марія 190

П

П'ясецький Михайло 213
Павелько Антон 191

Павлик Володимир Іванович («Ірка», «Пік») 20, 191
Павлик Ігор Володимирович 192
Павлик Марія Дмитрівна 191, 397, 408
Павлів Павло 562–563
Павлов Анатолій Мойсейович 580
Павлович Владислав 192
«Павук» 399
Паламарчук 486
Паленська Наталка 400
Палішевський Йосиф 192
Палубяк Юзеф 192
Пальковський Ритард 633
«Панас» 452
Панас 391
Панасюк І.Д. 345
Панець Володимир Петрович («Зозуля») 99, 157, 555
«Пану» 395
Панфілов 363, 366
Панченко 392, 404–405
«Паньчик» 114
«Папа» 333
Папіш Михаило 248, 304–305
Паробек Казимир 21, 192
Партика Дмитро Михайлович 456
Партика Михайло (Міхал) 193
Партика Михайло Васильович 456
Партика Стефанія 193
Паршаков 451, 453
Пастух Йосиф 389
Пастух Ольга 390
Пастухович Віцентій 194
Пахля Стефан 194
Пачковський Михайло (Міхал) 195
Пашківська Марта-Людмила 21, 195
Пекарський Іван (Ян) 196
Пеленська Марія-Єлизевета 19, 197
Пеленський Володимир Дмитрович 397
Пеленський Зенон 11, 197–198
Пеленський Любомир-Йосип 8, 197–199
Пелих 389, 393
Пельдер Станіслава Войцехівна див. Башак Станіслава Войцехівна
«Перебийніс» 395
Петльована Кароліна 199–200
Петляк Юрко («Левко») 360
«Петро» 546
Петров 229, 354, 588
«Петров» 12, 128
Петровський Д.К. 345
Петрух Антоній 200
Петрушко Станіслав 300
Петрушко Юліан 200
Пижак Анелія Людвігівна 494
Пижак Катерина 494
Пижак Людвіг Антонович 201, 494–495
Пижак Юзеф Людвікович 494
«Пилихатий» 513
Питяєв 500, 502
Підвисоцький Михайло 271, 304
Підвисоцький Стефан 304
Підгальський Йосип 201
Підкаменецький Левко 603
Підкорчевна Анна 202
Підлеснюк Володимир 202
Пінязь Іван 606, 660
Піочкевич (Пйочкевич) Йосип (Юзеф) 202
Піх Іван (Василь) 308
Плавуцька Емілія 538
Плавуцький Дем'ян 539
Плебанкевич Галина Федорівна 552–554
Плебанкевич Франко Михайлович 203, 552–554, 641, 659
Плеве Шура («Мотря») 332
Плитка Даніїл (Дмитро) («Чуприна») 309
Плохута 403
Плугаторенко 498
Побережний Володимир 361
Повседський Ананій 204
Погонський 322
Подвин Володимир (Влодзімеж) Вільгельмович 425, 656
«Подолян» 605
Позігун О.С. 633
Позій 346, 349, 407, 463
Покора Броніслав 205
Поленська Ольга 400
Полівчак («Довбня») 337–338
Полонський 322–323
Поляк Петро 205
Пончко Володимир 239, 464
Попадюк Рудольф 206
Попелуха 594–595
Посиняк Володимир (Влодзімеж) Карольович («Горобець») 206, 379–380, 388, 655
Потічний Петро-Йосип 33, 38, 206–207
Потічний Станіслав 208
Присяжнюк 571–572

Пришляк Анна 240, 464
Пришляк Григорій Васильович 78, 440–441, 656
Прокопенко Іван 191
[Прокопович] Анна 251
Прокопович Оксана Романівна 443, 445, 656
Проняков 622
Проць Йосиф (Юзеф) 208
Проць Тадей Іванович 209, 520, 633, 658
Пудрик Юзефа 209
Пуйда Іван 509–510
Пук Анелія 210, 558
Пук Чеслав 120, 177, 210, 558, 560, 659
Пукайло Катерина (Катажина) 211
Пундяк Микола 415
Путляк Юрко («Левко») 358
Пушкарук Костянтин 334
Пшибиш Осипа 211
Пшонка Францішка 212
Пшонка Христина 212, 461–462
Пюро Євген Володимирович 13, 212, 350, 654

Р

Радзішевська Яніна 213, 334
Ракочей Текля 390
Ревуцький Петро (Пьотр) 214
Регец Броніслав 215
Регец Михайло (Міхал) 215
Ренета Анна 372–373
Ренечко Тадеуш 14, 216
Репецький Мечислав Михайлович 216, 534–535, 658
Репецький Михайло Собкович 216, 535–536
Решетовський Йосиф 413
Рибак Михайло 413
Рилов 484
Рихлевич Анна 216
Рихлевич Володимир (Влодзімеж) 217
Рихлевич Георгій 217
Рихлевич Гнат (Ігнацій) 217
Рихлевич Франк 217–218
Рихлевич Юліан 217–218
Ріпета Василь 362, 655
Рог Марія Дмитрівна («Наталка») 264, 453–454, 656
Рогальський Альбін Михайлович 218, 469–470
Родзевич Владислав 218
Родзишевська (Радзишевська) Ніна (Яніна) 329
Родич 301
Роздольський Василь 219
Рокитський Францішек 219
Рокитський Юзеф 219
«Роман» 90, 110, 236, 393
Роман 611
Романик Володимир 220
Романів Іван Максимович 308
Росак Володимир 305
Рославський Войцех 220
«Рубан» 446
Рубінович Ян 220
Рубіновська Яніна Болеславівна 316
Рубіновська (Рубінович) Кароліна 313
Рубіновська А.Ю. 316
Рубіновська Аденя 313
Рубіновська Яніна Адольфівна 313
Рубіновський (Рубінович) Адольф (Адам) Петрович 220, 313–314, 320, 322
Рубіновський Адольф Адамович 220, 313, 654
Рубіновський Болеслав 316, 654
Рубіновський Іван Віталійович («Мур») 316–317, 320–323
Рубіновський Стефан (Степан) 220, 313
Рублевський Михайло (Міхал) Миколайович 221, 484–485
Рублевський Юзеф Миколайович 21, 221, 436, 439, 485, 656
Рубцов 409
Рудавський Андрій 222
Рудницька Гелена 222
Рудницька Іванна 222
Рудницька Олена Іванівна 630, 660
Рудницька Юзефа 223
Рудницький Тадей Іванович 630
Ружевич Ілля (Еліаш) 223
«Русалка» 429
Рутович Петро 223
Рушляковський Казимир 223–224
Рязанов 521–522, 611, 614

С

Саварин Анна 482
Саварин (Саверин) Євстафій Іванович 482
Савелькін 574, 576
Савіцький 224

Савіцький Йосип (Юзеф) 224
Савіцький Клеменс 225
Савка Францішка 20, 211
Савків (Савков) Філіп Іванович 308
Савчук 329–330, 486
Савчук Митрофан 174, 214, 329–330, 334
Сагуйко Іван (Ян) 226, 250
Садловський Григорій Йосифович 505
Садловський Михайло Данилович 505
«Садовий» 406
Саладзяк Катерина (Катажина) 226
Самотій Анна 226, 440
Саноцька Розалія 226
«Сапер» 131, 141, 546–547
Сараєв 376. 511
Сарафин Ян 227
Саско (Саска) Надія Федорівна 514
Сафонов 534
Сачин Яків («Удар») 322
Свердлов 469
Свєткін 571–572
Свєтлік Микола Данилович 434
Свідерський Олексій 227
Свіжинська Євгенія 228
«Священник» 358
Седлецький Володимир 228, 329–330, 334–335
Секердей 131, 546
Семенович Ядвіга Олександрівна 313–314
Семенюк 329–330
Семко Василь 505
Семчишин Анна 374
Сеник Михайло («Скритий») 357–359
Серафімова Анелія 228
Сергєєв 328, 490, 550
Сердюк Ольга 388
Середа 416
Серединський Антоній 25, 229
Сидлецький 488
Симонович Ядвіга Олександрівна («Яскулка) 107, 220, 321–322
Сироцький Броніслав 229
Сич Войцик 496
Сичевський 600
Сіваник Михайлина Василівна 264, 449–450
Сікора Віталій (Віталіс) 25, 230
Сікорський Іван (Ян) 230
Сімонович Ядвіга 230
Сінченко 571–572
«Сірий» 546–547
«Сірко» 134, 188, 272
Січевська Теофілія 230
Скакальська Пелагея Федорівна 611
Скарбек Володимир (Влодзімеж) 231
Скоробагатий Олександр 11, 231
«Скригун» 185
Скрипник (Маковська) Анна Людвігівна 232, 564, 659
Скудницький (Окудницький) Мартин 18, 232
Скурський Еуґеніуш 232
Скурський Тадей 233
«Славко» 218, 231
Слободецький Кайзик 248, 308
Смаль Броніслава 233–234
Смельковська (Демчук) Галина Павлівна 14, 491, 493, 657
Смерека Антон 234, 294
Смерека Карл 234
Смерека Людвіг 234
Смерека Мечислав 235
Смерека Франц 235
Смиковський Франц 201, 235
Смирнов 374
Смолінська Марія 236
Смолінський Броніслав 236
Смук 147
Снежик Еліяш 235
Собашек Анна 236
Собашек Іларій (Гілярій) 31, 237
Собашек Ярослав 237
Собесяк Володимир 238
Собко 465
Содоль Устинія Йосифівна 366
Сойкін 378
«Сокіл» 44, 70, 182, 271, 280, 282
Соколенко («Ніна») 332
Соловей Ярослав Васильович («Нечай») 114
Солокінко Роман 426
Солтис (Солтус) Марія 238, 429, 432
Солтис (Солтус) Роман Федорович («Довбуш») 20, 76, 238, 429, 432
Солтіс Михайло 311
Сохацький (Сухатський, Сухацький) Петро 24, 248
«Спартак» 157
Спринський 460
Стадницький Абрам 335

Старчевський Людвіг Іванович 238, 507–508, 510, 658
Стасишина Філя Іванівна 239, 463, 657
Стасишина Франка Стефанівна 463–464
Стасів Володимир 359
Стасів Юліан («Хмар») 358–359
Стасюк Надія
Стахів Володимир («Мек») 240, 443
Стахів Євген 241, 444
Стахів Ігор 242
Стахів Ірина 242, 444
[Стахів] Казимира 440–442, 445
[Стахів] Катерина 445
Стахів Марія 241–242
[Стахів] Ольга 444
Стембальський Кароль 19, 243
«Степ» 447
Степанов 500, 502
Степанюк Франка 243
Стефанишин Петро 244
Стефанія 482
Стецько 123–124, 180, 240
Стецюра Йосип (Юзеф) 244–245
Стецюра Леоніда 245
Стодола Дем'ян (Даміан) 245
Стоцький Іван (Ян) 24, 29, 246
Стратон Петро Миколайович 491
«Страшний» 535–536
«Стрій» 546
Строяк Іван (Ян) 247
Струєв 534
Струминська Ольга Іванівна (Тарковська Анастасія Якимівна) 612
Струминський Василь Лешкович (Ковальський Іван Петрович) («Беззубий») 252, 611–612, 614
Струпський Франко 336
Струс Кароліна 247
Сусалюк Марія 94, 248
Сусленко 392
Суслович Войцех 248
Суслович Станіслав 248
Суханов 425, 427
Сухацький Петро див. Сохацький Петро
Сушко Станіслав Казимирович («Бас») 249, 406

Т

Тамків Генька Федорівна 385
Тарасов 511–512
Таращук Зоська 374
Тарковська Анастасія Якимівна див. Струминська Ольга Іванівна
Тарковська Людмила Єфимівна див. Токарська Галина Володимирівна
Тарновський Міхал 249
Тарновський Франк 250
Татарін Володимир 307
«Твердий» 270
Тельвак Володимир (Владзімеж) 226, 250
Тенус Гелена 251
Тенхевич Богдан
Тенхевич Станіслав
Тенхевич (Жуковська) Розалія Броніславівна 620–621, 660
[Тенхевич] Тереза 620
Теофія Андріївна 363
Терлецький Микола 585
Терлецький Федір Андрійович 585
Теслицький Петро Іванович 405, 655
Тивон 532
Тимочко Марія Миколаївна 540
Тимочко Микола 540
«Тігрис» 218
Тілька Віцентій Іванович 595
Тілька Іван Антонович 594
Ткачук Адась («Ігор») 358, 360
Ткачук Василь 309
Ткачук Григорій Степанович 624
Ткачук Павло («Козак») 307
Товарницька Єва (Єфа) 455
Токарев 651
Токарська Галина (Гелена) Володимирівна (Тарковська Людмила Єфимівна)
[Токарська] Зоя 611
Токарська Христина Іванівна 611
[Токарський] Ктадеуш 611
Томашевський Боємір 252
Томкевич Михайло (Міхал) 252
«Тополя» 160, 298, 337–339
Топорівська Юзефа 253
Тофіль (Тофель) Євгенія (Генка) 253, 373
Трач Михайло (Міхал) 254
Тригук Ольга Михайлівна («Незабудка») 238, 428–430
Тримбуляк Іван (Ян) 255
Троян Едіта 255
Трус 312
Тузів Ольга 255
Турчак Марія 255

У

Уманець 256
Урбан Францішка 257
«Урися» 396
Ушневич Ольга 257

Ф

Фадзевич Юлій 329–330
Файхурко Татяна Іванівна 548
Файхуро Анна 548
Фалінський Францішек 257
Фатєєв 491, 493
Фафула Магдалина 257
Федецька Марія 258
Федик Анна 258
Федик Іван Стефанович 404, 655
Федик Нестор Дмитрович («Тарас») 555
Федик Станіслава Тимофіївна 31, 258, 392, 404–405, 655
Фединський Олександр 32, 258–259
Фединський Юрій-Стефан 259
«Федор» 395
Федоришин 99, 527–528
Федорович Войцех (Войтих) Іванович 26, 260, 377–378
Федотов 555–556
Федунків Іван Панькович 74, 356
Федунків Іван Юрійович («Галайда») 359–360
Федунків Ілько Данилович («Чайка») 358–359
Федунків Панько Іванович 356
Федунків Марія Іванівна 356
Федчишин 393
«Фелека» 395
Феонтістов 390–391
Фищук Василь Дмитрович 385
Фігурняк Катерина 260
Фікта Єфросинія 429
Філінська Розалія 261
Фіненко 513, 516
Фірчук Антоніна 261
Фірчук Василь 261–262, 461
Фірчук Ірина 261, 461
Фірчук Роман 262, 460–461
Фірчук Яніна 262, 461, 634, 660
Флік Анелія 263
Форись Павло 456, 496–497
Француз Степан 604
Фридлевич Станіслав 263
Фридлевич Юзеф 263
Фуголь Степан Михайлович 479–483
Фук Марк 338
Фурлей Іван 575

Х

Хабурська Ярослава 226
Хархун Михайло 264
Хелпінський Володимир (Влодзімеж) Філіпович 264, 448, 451–453, 656
Хенць Ян-Казимир 265
Хиля Володимир (Влодзімеж) 265
«Хмара» 429
«Хмарий» 339
Хмелярський Стефан 265
«Хміль» 281
Хобзій Іван 423
Ходан 476–477
Ходницький Франц 266, 419, 656
Хозін 596
Холодинська Евгенія Петрівна див. Куліковська Евгенія Петрівна
Хоминська Юзефа 266
Хомищук Василь [Іванович] 557, 659
Хомищук Григорій [Іванович] 557
Хоміцький Є.Я. 633
Хомут 305
Хорсун 469
Хребтатий 424
Хрущ Григорій Дмитрович («Грім») 320–322
Худачек Ольга 374
Худобович Богдан 379

Ц

Цап Матей 496–497
Цап Юліан 267
Цап Ян 496–497
Цар («Катруся») 413
Целецька Розалія 268
Целецький Казимир 267–268
Цибринська Славка 373
Цибринський Ярослав («Стріла») 254, 373
Цибук Іван («Калина») 339
Цибульський Мирон Павлович 505
Цимбалюк 165
Цирка 268
Цімерман Станіслав 268

Ч

Чавлик Іван 308

Чайковський Євген 361
Чанк Франк 29, 269
Чвакіль Іван (Ян) Войцехович (Войткович, Войтихович) 270, 415, 417–418, 656
Чверяка Григорій 318
Черемхович Францішек 270
Черкавська Анна 626
Черкавська Зиновія 626
Черкавська Марія 626
Черкавська Станіслава Яківна 625–626, 628, 660
Черкавський Володимир 18, 270. 626–628
Черкавський Роман 626–627
Черкавський Степан Якович 626–627
Черкавський Яків Карпович 270
Черкавський Володимир Якович 626–628
Чернецька Анастасія Іванівна 456
Чернецька Марія Степанівна 271, 454, 657
Чернецький Микола Михайлович 456–457
Чернецький Стефан (Степан) Михайлович 272, 454
Чернецький Федір 456
«Черник» 122, 509–510
Черній 399
Чернухін 310, 312
Чернушко (Чернушка) Андрій (Анджей) Іванович («Олесь») 15, 21, 272, 434, 656
Черняк Дмитро 624
Чесневська Зінаїда 273
Чесневський Михайло 273
Чижевський Михайло (Міхал) 274
Чижович Марцелія 274
Чінчик 383
Чмех Гелена 275
Чорний Данило Михайлович 438
«Чорнота» 146, 202
«Чумак» 394
Чункало 306
Чухрій Федор 427

Ш

Шарук Антон 389
Шарф 443
Швай Пьотр 275–276
Швай Стефан 275–276
Швай Юзеф 276
Швай Яніна 29, 274, 276
Швед Ольга 277
Швед Тимофій 228, 334
«Швейк» 116, 146, 550
Швецов 593
Швець 431
Швець Володимир 277
Швець Євдокія 612
«Швидкий» 305
Швидкий Антон (Петро) («Сокіл») 303
Шевченко 604
Шевченко [Т.Г.] 184, 624
Шевченко Юрій («Моряк») 491–492
Шевчук Г.І. 601
Шевчук Станіслав 275
Шевчук Юрій («Граб») 254
«Шелест» 271
Шемерелюк Анна 277
Шидловська Станіслава Станіславівна («Чорна») 278, 458, 657
Шидловська Стефанія Станіславівна 212, 278, 461–462
Шикульська Антоніна 619
Шикульська Марія Сопківна 619
Шикульський Євстахій Йосипович 619
Шикульський Іван Йосипович 619
Шикульський Йосип 619
Шикульський Мар'ян Степанович 526
Шильвейстр Ян 21, 278
Шиманогов 333
Шиманська Анна 562
Шиманський Володимир (Влодзімеж) Іванович 279, 561, 563, 566–567, 659
Шимха 316–317
Шимчишин Іван (Ян) 280
Шкамбара Євген 280–281
Шкамбара Юзеф-Михайло 6, 31–32, 281–282
Шкляров Микола 365–366
Шкрибайло Стефан Антонович («Хмара») 76, 238, 429–430
Шкулко Іван 497
Шкулко (Шкулка) Йосиф (Юзеф) 282, 495
Шкулко Ян 496
Шкурський Маріан 282
Шмигельський Василь 427
Шнуровська Марія 310
Шовдра Стефанія Григорівна 282
Шостків Володимир 480–483
«Шпигун» 260
Шпиляк Марія 283
Шпиляк Микола (Міколай) 283
Шпірналевський Кароль (Карл) 284
Шпонарська Юзефа Остапівна 30, 284–285

Шпунарь Володимир 284
Шпунарь Йосип (Юзеф) 284, 641
Штайко Іван Федорович 469–470
Штогрін Василь Михайлович 604
Штонь Володимир (Влодзімеж) 20, 285
«Шугай» 55, 394
Шумалда («Кобусь») 397
Шумлич Анна 374

Щ

Щавинська Євгенія 286
Щавинський Володимир (Влодзімеж) 286
Щавинський Станіслав (Євстафій) Якович (Якубович) 286, 596, 659
Щенсний Леонід 287
Щепан Стефан 287
Щепенюк Йосиф Андрійович 434
Щерба Ілля 288
Щербак Петрунелія 271, 626–628, 646
Щербань 362, 646
Щикульський Євстахій 288
Щикульський Іван (Ян) 28, 289, 619, 660
Щітінніков 571

Ю

Юзвишин Микола 290–291
Юзвишина Целія 291
Юзефа Іванівна 92
Юник Михайло Йосифович 538
Юник Степан 540
«Юрась» 396
Юрковський Микола Іванович 291, 557
Юсик Іван Іванович 531–532

Я

«Явір» 358–359
Яворська Марія 365
Яворський Іван Йосипович 364
Яворський Казимир-Ярослав 6, 220, 291–292
Яворський Петро («Марко») 384
Яворський Флоріан Францович («Герін») 191, 293, 365–366
Яєчник Анна 25, 293
Язеницький Ян 294
Язь Стефан 294
Якимчук 571–572, 619
«Якіль» 395
Яковенко Михайло Васильович 565
Якубовський Володимир 295
Якубовський Григорій 295
Якубовський Стефан 19, 296
«Яр» 272
«Ярема» 306
Ярема 542–543
Яремчук Соделя Іванівна («Іскра») 423
«Ярий» 307, 454
«Ярко» 261–262, 459–462
Ярош Іван (Ян) 296
Ярош Станіслав 297
Ярош Юліан 17, 19, 90, 108, 151, 158, 188, 192, 200, 219, 225, 235, 248–249, 263–264, 267–268, 274–276
«Ясень» 146, 267, 479–481
Ясінський Антон Людвігович 340
«Ясний» 395
Яструб 351
Ятва Михайло Якович 369
Яценюк 329–330
Яцкевич Микола 379–382
Яцкевич Рузя Миколаївна 379

Географічний покажчик

А

Абезь, с-ще, пр-к 50, 54, 132, 158, 186, 244, 254, 294, 609, 617
Абрикосівка, с. 255
Австрія 49, 71, 241
Агніє-Афанасьєвськ, с-ще 221
Адамівка, хут. 129
Адамок, с. 86, 87, 142
Актау, с-ще 85
Альпи 179
Америка, США 53, 64, 70, 198, 207, 213, 231, 241, 246, 259, 260, 291, 317, 510, 576, 585, 589
Ангарськ, м., ст. 73, 132, 181, 215
Англія, Великобританія 190, 202, 585, 587
Андрушівський р-н 114
Анжеро-Судженськ, м. 183, 227
Анкастер, м. 207
Антонів, с. 260
Антонівка, с. 246
Апша, с. 139
Аргентина 49
Аркалага, с-ще 65
Арламів, с-ще 399
Армянськ, м. 62
Архангельськ, м. 170
Архангельська обл. 54, 113
Асіновський р-н 258
Астрахань, м. 99, 184, 394
Аугсбург, м. 64

Б

Бабино, с. 400
Бабінці, с. 156, 569
Бабія-Лоза, хут. 172
Баварія 207
Баворівщина, с. 90
Багатківці, с. 218
Байкало-Амурська магістраль 193
Байкова-Піч, ур. 126
Баківці, с. 100
Балаживка, хут. 347
Балин, с. 85, 86, 177, 290, 291
Балхаш, м. 208
Бандрів, Бандрів Народний, с. 191, 192, 197, 198, 397, 399, 408
Баразький р-н 57
Баранівка, м. 255
Баранівська Рудня, с. 151, 465
Барановичі, м. 178
Баргумешт, с. 395
Бариш, с. 481
Бастова Рудня, с. 97
Батьківці, с. 144
Бедриківці, с. 26, 36, 50, 50, 51, 136, 137
Бердичів, м. 139, 174, 213, 228, 329, 334
Береги Горішні, с. 180
Бережани, м. 54, 56, 133, 203, 204, 206, 217, 221, 285, 289, 438, 484, 549, 554
Бережанка, хут. 217, 218
Бережанський р-н 203
Березань, м. 265
Березdівський р-н 61
Берестечко, м. 9, 24, 29, 113, 246
Берикуль, с. 291
Берлін, м. 64, 67, 157, 240, 282, 398, 443, 444, 445
Бессарабія 61
Бєловський р-н 181
Бзовиця, с. 240, 242, 255
Бистрик, с. 228
Біла Церква, м. 61, 265, 279,
Біла, с. 46, 98, 136, 160, 187, 525, 526, 528
Білецька Долина, хут. 612

Білопілля, с. 114
Білорусь, Білоруська РСР 5, 31, 180, 398, 612
Більшівці, с-ще 81
Білявинці, с. 308
Бір, с. 202
Біркінау, м. 128
Блищанка, с. 50, 51
Блізне, с. 153
Блюмінгтон, м. 260
Бобрик, с. 83
Бобулинці, с. 308, 309
Боварів, с. 134
Бовшів, с. 358
Богатківські хут. 469
Боголюби, с. 100
Боднарівка, с., хут.
Боєвичі, с. 45
Божа Воля, с. 321
Болгарія 62
Болехів, м. 103, 104, 105, 171, 223
Болозів, с. 93
Болотня, с. 58
Боляновичі, с. 232
Болярка, с. 162
Бондарівка, с. 186
Бонівка, с. 611, 612
Боратичі, с. 247
Бордуляки, с. 189
Бориня, м. 180
Борислав, м. 133, 212, 261, 262, 275, 278, 458, 634
Бородянка, м. 364
Борщагівка, с. 76
Борщів, м. 113, 119, 196, 206, 250, 284, 379, 383, 385, 386, 387, 388
Борщівський р-н 383
Бохня, м. 11
Бояни, с. 185, 394
Браїлів, м. 27, 178, 209, 266, 421
Братківці, с. 231
Братськ, м. 60, 177, 283
Братський р-н 275
Брец, м. 64
Бриковський, хут. 347
Броварі, с. 53
Броди, м. 54, 64, 72, 133
Бродниця, с. 229
Брошнів-Осада, с. 96
Буг, р. 20, 80, 351
Буд Осівські, с. 15, 101, 130, 188, 224, 256
Буданів, с. 47, 238, 428, 429, 430, 432
Буданівський р-н 428
Будилів, с. 44
Бужани, с. 125
Бузанів, с. 336, 337, 338, 339
Буковина 35, 395, 475
Буково, с. 455
Бурдяківці, с. 173, 174, 518
Бурштин, м., ст-ця 74, 356, 358, 359, 360
Бурято-Монгольська АРСР 59
Буськ, м. 78
Буський пов. 237
Бутове, с. 25, 35
Буцнів, с. 258, 391
Бучач, м. 53, 117, 248, 260, 306, 308, 377, 425, 447, 568, 605

В

Вадаво, хут. 63
Вальянівське, м. 58
Валява, с. 185
Варваринці, с. 280, 281, 682
Варненський р-н 251
Варнер-Казерне 207
Вартківці, с. 159
Варшава, м. 66, 102, 121, 138, 143, 198, 199, 201, 218, 249, 254, 295, 351, 620
Ваславиць, с. 396
Велемче, с. 107, 225
Велика Березовиця, с. 258
Велика Ведмежка, с. 257
Велика Плотниця, с. 336, 337, 338, 339
Велика Тур'я, с. 121, 599
Велика Цвіля, с. 143
Великий Бичків, с. 241
Великий Любінь, с. 74, 610
Великий Стидень, с. 103
Великі Березолупи, с. 129
Великі Гаї, с. 168
Великі Луки, м. 121, 390, 391
Великі Мости, м. 178, 258, 259
Великоглибочицький р-н 55, 57
Великопольське воєв. 31,
Велимчанські, хутори 320
Велимче, с. 319
Верб'ятин, с. 303, 305, 309
Верби, с. 201
Вербівка, с. 135
Вербівці, с. 106, 135, 136

Вербка, с. 270
Верхи, с. 287
Верхнє Висоцьке, с. 68, 139
Верхня Білка, с. 93
Верхняківці, с. 50, 250
Верхрата, с. 166
Весела Гора, с. 362
Вест-Сайд 207
Вжешьня, м. 138
Вигнанка, с. 109,
Вижняни, с. 223
Вимислівка, с. 29,, 239
Вироби, с. 77
Висинівка, с. 310, 311
Висипівці, с. 272
Витань, с. 359
Витегра, м. 71
Витковичі, с. 367
Вичавки, с. 359
Вичівка, с. 35
Вишгород, м. 87
Вишгородок, с. 205
Вишенька, с. 98, 126
Вишнів, с. 118, 544
Вишнівець, м. 252, 614
Вишнівецький р-н 161, 612
Вишнівці, с. 489
Вишнівчик, с. 362
Вівся, с. 103, 295
Відень, м. 11, 49, 241, 242, 243, 259
Вілія, с. 143
Вілька, с 291
Вільхівці, с. 215
Вільховець, с. 296
Вінниця, м. 13, 178, 209
Вінницька обл., Вінниччина 7, 13, 27, 28, 31, 35, 52, 55, 58, 76, 114, 174, 178, 250, 266,
Вірчин, с. 190,
Вітебськ, м. 170
Вітковичі, с. 102
Владивосток, м. 288
Владівка, с. 171
Влащинці, с. 161
Вовків, с. 243
Вовківці, с. 176, 206, 284
Вовчків, с. 141
Вожаель, с-ще 140, 157
Вознесенськ, м. 137
Волдвік, м. 241
Волеше, с. 447
Волещина-Зеленівка, с. 82, 83
Волинь, Волинська обл.
Володимир, м. 23, 101
Володимирщина, 15, 23, 37, 101, 130
Воля, с. 58, 236
Воля-Довголуцька, с. 58
Ворвулинці, с. 147
Воркута, м. 44, 50, 51, 82, 84, 94, 120, 152, 153, 157, 158, 160, 170, 181, 194, 197, 201, 205, 211, 214, 231, 236, 254, 269, 283, 299, 634
Воробіївка, с. 170
Воротнів, с. 118
Воютичі, с. 51, 200, 229
Вроцлав, м. 111, 167, 180
Вузлове, с. 294
Вуйковичі, с. 251
Вулька, с. 96

Г

Гаврилівці, с. 61
Гавролін, м. 36
Гаї Шляхтинецькі, с. 295
Гаї, с. 535
Гайсинський р-н 58
Галич, м. 81, 547
Галичина, Галіція 9, 16, 28, 29, 31, 33, 43, 45, 46, 48, 49, 53, 56, 57, 58, 59, 60, 62,, 63, 65, 67, 68, 70, 71, 74, 75, 77, 78, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 89, 93, 94, 95, 96, 98, 103, 105, 106, 110, 111, 112, 114, 115, 119, 123, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 134, 136, 138, 140, 172, 173, 175, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 191, 193, 195, 197, 198, 200, 201, 202, 203, 204, 210, 211, 212, 215, 217, 218, 219, 222, 223, 225, 226, 227, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 247, 248, 249, 251, 252, 255, 257, 258, 259, 263, 264, 265, 266, 270, 272, 275, 277, 278, 280, 281, 282, 283, 285, 287, 288, 289, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 410
Галівка, с. 192, 399, 400
Гамаліївка, с. 222, 258
Гамільтон, м. 207
Генерал-Губернаторство, Генерал-Губернія 237
Гермаківка, с. 117
Германів, с. 244
Гійче, с. 167
Гірне, с. 58

Глибока, с. 185
Глинськ, с. 43
Глиняни м. 132
Глухи, с. 60
Гнидава, с. 161
Гниловоди, с. 112, 119, 158, 362
Годині, с. 73
Гожелін, с. 167
Гожув-Великопольський, м. 186
Голгоча, с. 271
Головне, с-ще 351
Головнянський р-н 351, 352
Гологори, с. 88
Голосівка, с. 43
Голосків, с. 273
Голосковичі, с. 94, 248
Гончарівка, с. 70
Горає́ць, с. 8, 206
Горбова, с. 488
Горинка, с. 193
Горинь, с. 230
Гори-Стрийовецькі, с. 233
Горішня Вигнанка, с. 165
Городенка, м. 111, 112, 138, 159
Городище, с. 58
Городнє, с. 14, 216, 352
Городниця, м. 77, 267, 268
Городниця, с. 67
Городок, м. 139
Горожанка, с. 26
Горохів, м. 34
Горохівщина 14
Горошівці, с. 396
Горошова, с.147, 148
Гоф, м. 243
Гошів, с. 182
Грабів, с. 159
Грабівці, с. 105, 106
Грабова, с. 144, 236
Грем'ячинськ, м. 140
Грибляни, с. 182
Григорів, Григорово, с. 248, 303, 304, 305, 306, 307, 309
Грімне, с. 196
Грушівка, с. 208
Губин, с. 105
Губинок, с. 288
Губичі, с. 459
Гумниська, с. 131, 179
Гур'євський р-н 175
Гурби, с. 164
Гусаків, с. 45
Гусятин, с-ще 246
Гусятино, м. 513
Гута, с. 257
Гута-Поруби, с. 207
Гута-Яцьковецька, с. 100
Гуштин, с. 114, 115, 174, 517, 518, 521

Д

Давидківцівський ліс 246
Датинські, хутори 320
Датинь, с. 107
Дашно, с. 313
Дворище, с. 69
Дебін, с-ще 42
Дегтяна, хут. 59
Дедеркальський р-н 79, 338, 339
Деліїв, с. 545, 546, 547
Дем'янів, с., ст-ця 356, 358, 359
Деніші, с. 76
Дерманка, с. 109
Детройт, м. 53
Джанкой, м. 62
Джезкаган, м. 79, 123,165, 169, 185, 208, 249
Джезкаган-Кенгір, м. 166
Джезкаганський р-н 258
Джелтулакський р-н 91
Джурин, с. 17, 605
Дзвиняч, с. 137
Дзержонюв, м. 251
Динів, м. 207
Діброва, с. 137, 285
Діллінген, м. 64
Дмитровичі, с. 89
Дніпропетровськ, м. 62, 241
Дніпропетровська обл. 19, 165
Добра Шляхецька, с. 220
Доброводи, с. 166, 307, 531, 532
Добромиль, м. 199, 207, 265, 294
Довге, с. хут. 213, 352
Довжок, с. 80
Долина, м. 122, 598, 599
Долинське, с., с-ще 107, 133, 211, 216, 234, 244, 255
Долинський р-н 121, 292, 599
Домінопіль, с. 15, 101, 102, 130, 188, 224, 256
Донбас 241, 585
Донецька обл. 19
Дорогичівка, с. 26, 260, 377

Дорогочин Подільский, м. 213
Дошне, с. 13, 106, 107, 220, 224, 230, 313, 316, 319, 320, 321
Дрогобицька обл., Дрогобиччина 17, 42, 96, 120, 146, 151, 152, 153, 169175, 178, 181, 196, 208, 249, 251, 257, 272, 275, 280, 294, 297, 397, 413, 415, 416, 454, 458, 494, 557, 634
Дрогобич, м. 7, 181, 209, 216, 235, 535, 558, 633
Дрогоїв, с. 93
Друга Річ Посполита 35
Дубаневичі, с. 187
Дубини, с. 179
Дубка, с. 56
Дубна-3, м. 84
Дудінка, м. 239
Дуліби, с. 234
Думанів, с. 273
Дунаївці, м. 22, 150, 577, 581, 582

Е

Екібастуз м. 144
Ерлаву, с. 69

Є

Єзупіль, м. 130
Єлиховичі, с. 21, 85

Ж

Жагане, м. 620, 621
Жадове, с. 394
Жешувське воєв. 620
Жизномир, с. 308, 481
Житомир, м. 61, 71, 162, 261, 265, 266, 279, 299, 329, 330
Житомирщина, Житомирська обл. 7, 19, 24, 28, 29, 31, 35, 37, 41, 69, 76, 77, 79, 97, 98, 108, 109, 114, 116, 125, 126, 139, 142, 143, 151, 152, 154, 155, 162, 163, 172, 173, 180, 214, 230, 245, 251, 261, 268, 327, 355, 445, 465, 571, 594, 595
Жмеринка, м. 296
Жолобки, с. 165
Жорниська, с. 112, 222, 630
Журів, с. 93

З

Забара, с. 165
Забже, м. 194
Заболотівка, с. 260, 377
Заболотці, с. 230
Зав'язанці, с. 270
Завадка, с. 145
Завалів, с. 53
Загайпіль, с. 66
Загайці, с. 160, 338, 339
Загірці, с. 140
Заіграєвський р-н 141
Зайденберг, м. 173
Заклиння, хут. 102
Закопане, м. 142, 444
Закрівці, с. 128
Залізці, м., с-ще 6
Залізцівський р-н
Залісся, с. 140
Залісці, с. 149, 252, 295, 296
Заліська Воля, с. 277
Заліщики, м. 202
Заліщицький р-н 137, 147
Залуччя, с. 135
Занберг, м. 173
Запілля, с. 351
Заплатин, с. 98
Зарваниця, с. 49, 50
Зарванці, с. 55, 197, 308, 442, 447
Заривинці, с. 94, 95
Зарубинка, с. 69
Заруддя, с. 538
Зарудечко, с. 106
Засмики, с. 75
Застав'є, с. 190, 275
Заставна, м. 394
Застіноче, с. 151, 361
Затемне, с. 181
Затуринський ліс 147
Західні Українські Землі 11, 78, 237
Зашків, с. 89
Заярськ, с-ще 156
Збараж, м. 106, 336, 371, 531
Збаразький р-н, пов. 31, 42, 57, 62, 67, 99, 106, 119, 161, 166, 170, 205, 233, 253, 285, 372, 373, 374, 528, 531
Збруї, с. 87
Збруч, р. 289
Звижень, с. 144
Звягель, м. 61, 255
Зелена Гура, м. 286
Зелена, с. 232, 308, 527, 564, 565
Зелене, с. 525

Зелений, хут. 526, 527, 528
Зеленча, с. 229
Зиків, хут. 268
Зіболки, с. 64
Зіккерхен-ам-Валлерзее, м. 241
Зіньків, с. 199, 263
Злобіно, ст. 98
Золоте, с. 229
Золотий Потік, с. 481
Золотковичі, с. 191
Золотогловиці, с. 210
Золочів, м. 183
Золочівщина 72, 237
Зубра, с. 212
Зубрець, с. 172, 478, 479, 480, 481, 482
Зубрик, хут. 505
Зубриця, с. 43

І

Іване-Пусте, с. 117, 156
Іваничівський р-н 230
Іванівка, с. 253
Іванівці, с. 118, 119, 215
Івано-Франківськ, Станіслав, м. 7, 81, 111, 168, 184, 223, 231, 232, 254, 259
Івано-Франківська обл. 8, 19, 31, 37, 41, 66, 110, 154, 157
Іваничі, с. 212
Іванчани, с. 166
Іжморський р-н 159, 215, 291
Ілляшівка, с. 143
Ільник, с. 96
Інсбрук, м. 241, 259
Інта, м., с-ще 57, 58, 70, 78, 88, 91, 106, 118, 122, 140, 154, 223, 257, 275, 278, 296, 297
Іркутська обл. 46, 60, 73, 75, 80, 81, 93, 98, 110, 115, 119, 132, 151, 152, 156, 161, 171, 173, 181, 193, 204, 212, 215, 222, 223, 232, 245, 250, 256, 261, 262, 265, 275, 277, 278, 280, 291
Ісаківка, с. 155
Італія 12, 241
Ішимбай, м. 91, 92, 288
Ішимбай-4, м. 71
Ішимський р-н 94, 144
Ішків, с. 60

Й

Йодлівка, с. 180
Йокагама, м. 207
Йорданівка, с. 195

К

Кавказ 185
Кадиївка, с. 135,
Кадиївці, с. 132
Кадобна, с. 292
Казахстан 131, 136, 143
Каленське, с. 171
Калинівщина, с. 123
Калуш, м. 231
Кальне, с. 274
Кам'яна Гірка, хут. 486
Кам'янець-Подільська обл. 9, 22, 28, 29, 36, 61, 85, 86, 88, 577, 585, 587, 589
Кам'янець-Подільський р-н 61, 81, 132, 202
Кам'янець-Подільський, м. 61, 149, 578, 581, 589
Кам'янка, с. 77, 424
Кам'янка, с. Львівського пов. 175, 176
Кам'янка, с., хут Рогатинського пов. 279, 561, 562, 566
Кам'янка-Струмилівська, м. 131
Кам'яногірка, с. 142
Кам'яногірка, хут. 154, 261
Камінь, с. 60
Камінь-Каширський, м. 213
Камінь-Каширський р-н 13, 61, 213
Канада 74, 75,76, 101, 133, 207, 232, 241, 356, 433
Канеоге-Бей 107
Канськ, м. 164
Капустинський Ліс, с. 31, 42
Карабас, ст. 169
Караганда, м. 43, 52, 82, 89, 120, 128, 129, 133, 164, 166, 169, 197, 199, 204, 230, 253, 272, 289, 290, 631
Карагандинська обл. 47, 52, 79, 85, 105, 107, 123, 146, 158, 165, 166, 168, 169, 177, 184, 185, 195, 208, 211, 216, 234, 244, 246, 249, 255, 258, 262, 272, 280
Карапчів, с. 139
Карначівка, с. 161
Карпати 24, 193
Карпилівка, с. 143
Катеринівка, с. 142, 154, 261
Катовіце, м. 167
Качанівка, с. 160, 337
Келецький пов. 48
Кельце, м. 111

Кемеровська обл. 58, 66, 73, 83, 89, 93, 97, 100, 104, 105, 120, 128, 133, , 140, 144, 145, 151, 156, 159, 175, 181, 183, 227, 230, 237, 243, 244, 251, 252, 263267, 270, 276, 277, 288, 291, 296, 297
Кенгір, с-ще 52, 166
Кенігсберг, м. 64
Киданці, с. 372, 373, 374
Київ, м. 182, 300, 301, 344, 348, 364, 633
Київська обл., Київщина 35, 58 72, 76, 87, 93, 127, 171, 172, 185, 186, 261, 265, 279, 363
Киселівка, с. 15, 101, 130,188, 224, 256
Кисельовськ, м. 93
Кімната, с. 66
Кіровоград, м. 185, 186
Кіровоградська обл. 31, 165, 215, 233, 632
Кіровська обл. 96, 282
Клекач, с. 167
Клівленд, м. 259
Клярівка, с. 97, 98, 108
Княгинин, с. 204, 231
Кобзарці, с. 105
Кобиловолоки, с. 428, 429
Ковалівка, с. 15, 130, 188, 224, 248, 256, 270, 304, 305, 306, 307, 308, 625, 626, 627
Ковель, м. 213, 287, 314
Когильне, с. 293
Козаки, с. 105, 230
Козачівка, с. 266
Козачки, с. 25, 230
Козлівський р-н 55
Козова, м., с-ще 275, 368, 548, 549
Козятин, м. 298, 341
Козятинський р-н 114, 298, 341
Кольберг, м. 249
Колиндяни, с.289
Колки, с-ще 14, 491, 492
Колоденці, с. 63
Колодіївка, с. 186
Коломия, м. 82, 110, 112, 157, 159
Комарин, с. 66
Комарники, с. 180
Комі АРСР 44, 50, 51, 54, 57, 58, 70, 78, 82, 84, 87, 88, 91, 94, 106, 107, 118, 120, 122, 132, 134, 140, 142, 152, 153, 154, 157, 158, 160, 170, 181, 186, 194, 197, 201, 205, 211, 214, 218, 223, 226, 231, 236, 244, 247, 254, 257, 263, 264, 269, 275, 278, 283, 294, 296, 297, 299, 608, 617
Комсомольськ-на-Амурі, м. 149, 214
Конів, с. 268
Коновиця, с. 182
Коновіци, хут. 346, 347, 348
Конотоп, с. 102
Конти-Вроцлавські, м. 211
Конюшки-Тулиголівські, с. 89, 431
Копейськ, м. 68, 90, 158, 180, 235, 249, 258, 271, 274, 276, 297, 625, 626, 627
Копичинці, м. 65, 91, 607, 608
Кордева, с. 102, 148
Кордюбановка, с.306
Кореличі, с-ще 566
Корець, м. 573
Корецький р-н 61, 163, 164
Коржова, с. 504, 505
Корікно, м. 234, 235
Корінь, ур. див Тимирський ліс 131
Коркіно, м. 269
Корнелівка, с. 158
Королівка, с. 172, 230, 488
Королин, с. 151
Коропець, м., с. 73
Коростень, м. 63, 109
Коростишев, м. 162
Коростовичі, с. 145, 615
Корчі, хут. 257
Корчунки, хут. 253
Коршів, с. 128
Костарівці, с. 119
Костильники, с. 105
Костопіль, м. 14, 268
Костянтинівка, с. 168
Котівка, с. 91, 607
Котлас, ст. 69
Краків, м. 11, 49, 52, 64, 145, 198, 201, 240, 241, 243, 443, 444
Краковець, м. 247
Крапильники, с. 418
Красний Бір, с. 235
Красноборськ, с. 179, 210
Краснодон, м. 241
Краснолука, с. 252, 611
Красноярський край 22, 68, 74, 85, 87, 100, 101, 103, 106, 109, 110, 112, 119, 139, 150, 154, 158, 160, 164, 172, 173, 175, 181, 183, 193, 203, 211, 221, 239, 253, 260, 266, 268, 277
Крейштек, хут. 167

Кременець, м. 12, 52, 53, 61, 193, 205, 252, 300, 346, 611, 613
Кременецький р-н 31, 611
Кременчук, м. 298
Кретівці, с. 106
Криве, с. 277
Кривий Ріг, м. 62, 147, 165, 241
Крилів, с. 61
Крилівські, хутори 61
Крим 8, 62
Кримська обл. 19
Криниця, с. 87, 145, 146, 257, 550
Крисовичі, с. 195
Кровинка, с. 146
Крогулець, с. 452
Кролевець, м. 52
Кропельники, с. 270
Кротівка, с. 280
Кротошин, с.167
Крукеничі, с-ще 415, 417
Круки, с. 164
Крута Слобода, с. 124, 125
Кудєєвське, с. 128
Кудринці, с. 289
Кузьминець, с. 243
Куйбишев, м. 154, 286
Куйбишевська обл. 263
Кукільники, с. 78
Купичів, с. 75
Курдибанівка, с. 153, 248, 306, 308, 309
Курники, с. 373, 374, 532
Куряни, с. 216, 217, 218, 285
Кухарі, с. 365

Л

Лаврів, с. 101
Лагері, с. 246
Лагодів, с. 181
Лазовський р-н 109
Ламбертове, с. 127
Ландсгуті, м. 207
Лани, с. 130, 131, 199, 545, 546, 547
Лани-Соколівські, с. 170
Ланівці, с. 136
Лановецький р-н 25, 161, 205
Лановичі, с. 77, 86, 130, 152, 211, 225, 254
Латвія 170, 597
Лежахів, с. 188, 224, 256
Ленінград, м. 121, 162
Лепель, м. 218
Летичів, м. 190
Липинки, с. 174, 175
Липовець, с. 208, 209
Лисецький р-н
Лисичники, с. 147
Лисогірка, с. 150, 265
Литва 239
Литвинів, с. 54, 56, 609
Лікарове, с. 215
Лінц, м. 259
Ліповець, м. 633
Ліски, с. 122
Лісники, с. 203, 217
Лісове, с-ще 282
Літин, м. 52
Літовище, с. 165
Ліщава Долішня, с. 165
Ліщинці, с. 76, 308
Ліщина, хут. 233
Лодзинське воєв. 31
Лодзь м. 137
Лозівка, с. 70
Лозовський р-н 228
Лопатин, с. 93, 233, 234, 246, 345
Лопушне, с. 253
Лос-Анджелес, м. 207
Лосяч, с. 82, 174, 517
Лубни, м. 186, 189
Луганськ, м. 7, 58, 88, 163
Луганська обл. 19, 148
Лужок, с. 165, 194, 633
Лукавиця, с. 165
Лука Велика, с. 390, 391
Луцьк, м. 156, 199
Лучинське, с.
Лучиці, с. 116
Лучка, с. 44, 555
Львів, м. 17, 31, 46, 48, 49, 54, 56, 64, 72, 77, 78, 83, 89, 95, 98, 111, 117, 138, 146, 168, 169, 175, 176, 181, 192, 195, 196, 197, 198, 199, 202, 207, 226, 237, 238, 240, 241, 244, 247, 259, 289, 290, 295, 376, 398, 399, 400, 401, 411, 412, 413, 440, 443, 444, 453, 550, 561, 620, 630, 631, 634
Львівська обл., Львівщина 7, 19, 29, 33, 37, 41, 47, 58, 73, 77, 78, 99, 112, 116, 117, 125, 131, 132, 159, 175, 176, 183, 184, 192, 201, 202, 222, 224, 234, 235, 244, 249, 260, 284, 286, 287, 288, 298, 406, 411, 412, 566, 610

Львівська зал. 47, 77, 99, 111, 168, 223, 525, 526
Люблін, м. 295
Люблінське воєв. 19, 31, 37, 167, 190, 205, 295, 620
Любомль, м. 213
Любша, с. 242
Лютовиська, с. 274, 276
Люча, с. 154
Люща, с. ст. 252, 612
Ляшки Зав'язані, с. 270, 415, 417

М

Магадан, м. 99, 103, 117, 148, 178
Магаданська обл. 65, 73, 97 115, 117, 119, 144, 165, 205, 219, 236, 260, 267, 269, 285, 298
Мазовецьке воєв. 31, 36, 60, 281
Майдан, с. 42, 96, 180
Майдан-Гологірський, с. 100, 236
Макарів, м. 366
Малехів, с. 160
Малин, м. 171, 182
Малі Дідушичі, с. 122
Малі Міньки, с. 116
Малів, с. 182
Малопольське воєв. 31
Манаїв, с. 252, 255
Мар'янівка, с., хут. 127, 293, 363, 364, 365
Мар'янівський р-н
Маринівка, с. 277
Маріїнськ, м. 104, 140, 151, 252
Маріуполь, м. 241
Маріямпіль, с. 141
Марки, хут. 229
Маркліз, м. 173
Маркова, с. 264, 448, 449, 450, 452
Маркуші, с. 228
Мартинів, с. 358
Мартинів Новий, с. 358, 360
Мартинів Старий, с. 358, 360
Маршалківка, с. 101, 188, 224, 256
Матвіївці, с. 79
Махаринці, с. 298
Мацеїв, м. 213
Мельна, с. 152, 153, 423, 424, 562, 563
Мельниця, м. 238
Мельниця-Подільська, м. 232, 238
Мельниця-Подільський р-н 289, 468
Мєдвєжогорськ, м. 284
Микляшів, с. 71, 411, 412
Миколаїв, м. 33, 202, 203
Миколаївка, с. 15, 105, 130, 224, 256
Миколаївська обл. 19, 44, 73, 105
Микулинці, м. 390, 555
Микулинецький р-н 31, 43, 160, 168, 405, 555, 617
Мильськ, с. 145
Мильчиці, с. 155, 294
Миролюбівка (кол. Чортория), с. 43, 99, 390, Мирча, с. 127
Митулин, с. 153, 183, 184
Михайлевичі, с. 208
Михальча, с. 395
Мишковичі, с. 258
Мишлятичі, с. 45, 95, 258
Мілан, м. 138
Міна, с-ще 211
Містки, с. 75
Міттвайд, м. 69
Мовчанівський р-н 271
Могилів-Подільський, м. 266
Могильниця, с. 180, 429
Модричі Моджричі с. 212, 261, 262, 278, 458, 460, 461
Мозир, м. 102, 367
Мозолівка, с. 362
Мокре, с. 145
Молдавська РСР 199,
Молодятин, с. 156, 157
Молокуш, хут. 352
Молотов, м. 279
Молчановський р-н 86, 188, 192, 227
Монастириська, Монастирийськ, м. 306, 625, 625, 626, 627
Мордовська АРСР 56, 63, 67, 72, 91, 108, 116, 125, 131, 143, 145, 146, 162, 172, 184, 192, 199, 203, 210, 224, 225, 229, 234, 250, 264, 283, 615
Морохів, с. 145
Мотузівка, с. 158
Москалівка, с. 91, 92, 266, 585
Москва, м. 52, 162, 609
Мостиська, м.205
Мохнате, с. 68
Мощаниця, с. 279
Мудриголови, с. 123, 124
Мужеловичі, с. 163
Муравище, с. 118
Муроване, с. 160

Муромцевський р-н 179
Мухавець, с. 252
Мухівці, с. 612
Мьоз 264
Мюнхен, м. 53, 198, 207, 240

Н

Нагірянка, с. 63, 308
Наддніпрянщина 26, 64
Нанайський р-н 77, 86, 89, 130, 187, 208
Нараїв, с. 221
Нарва, м. 103
Настасів, с. 107
Негребівка, с. 251, 594, 595
Неділиська, с. 150
Недільна, с. 241
Нексікан, с-ще 219
Немирів, м. 56
Несвіч, с. 61
Нестерівці, с. 148, 149, 228, 229, 577, 578, 580, 581, 584, 589, 590
Нетабаївка, с. 77
Нечиполомичі, с. 247
Нижанковичі, м. 187
Нижборг Старий 282, 500, 502
Низгірці, с. 213
Низи, с. 226
Низколизи, с. 184
Нири, с. 14, 75
Ніжин, м. 52
Нікольск, м. 185
Ніконівка, с. 139
Німеччина 21, 53, 69, 79, 80, 82, 113, 127, 128, 141, 154, 162, 169, 173, 178, 182, 191, 198, 200, 218, 220, 228, 239, 241, 242, 243, 247, 257, 265, 266, 287, 294, 298
Нова Богушівка, с. 60, 151, 465
Нова Гребля, с. 1176
Нова Лодина, с. 133
Нова Суль, м. 209
Нова-Чунка, с. 59, 211, 291
Новий Витків, с. 164
Новий Двір, с. 75
Новий Майкудук, с-ще 169
Новий Мартинів, с. 110, 358
Новий Нижбірок, с. 283
Новий Чарторийськ, с. 257
Нові Драчинці, с. 395
Новоград-Волинський, м. 77, 143, 154, 163, 267
Новозелене, с. 87, 141, 244, 245
Новокузнєцьк ст. 141
Новорудна, ст. 47
Новосибірськ, м. 60, 214
Новосибірська обл. 191, 236
Новосілка, с. 140, 147, 482, 611, 612
Новосілки с. 132, 227, 248, 260
Норильськ, ст. 74, 85, 100, 103, 109, 173, 221, 239, 251, 260, 268, 277, 610
Нью-Йорк, м. 207, 260
Нюрнберг, м. 128

О

Обич, с. 165
Одеса, м. 28, 77, 83, 121, 123, 2287, 342, 597, 598, 599, 621
Одеська обл. 19, 31, 81, 84, 173, 199
Ожгів, с. 79, 355
Озеряни, с. 95, 113, 305, 446
Озимина Велика, с. 291, 557
Оймяконський р-н 99
Олексин, с. 44, 175
Олексіївка, с. 185
Олесине, с. 548
Олеськ, м. 116
Олеша, Олеши, с. 153, 248, 303, 304, 305, 307, 308, 309
Ольжерас, с-ще 263
Ольховець, с. 438
Омськ, м. 141, 191, 215, 263
Омська обл. 119, 159, 179, 183, 215, 250, 257, 263, 276, 297
Омут, с. 202
Омчак, с-ще 117
Онут, с. 147, 148, 410
Ополе, м. 277
Опришівка, с. 231
Оранієнбург, м. 443
Оринин, с. 132
Орихівчик, с. 249
Оріхівці, с. 254
Осинники, м. 97, 230
Острів хут. 171
Острів, с. Малинської вол. 171
Острів, с. Ярославського пов. 266
Острів, с. Тернопільського пов.
Острог, м. 164
Отиневичі, с. 113
Охримівці, с. 120, 372, 373, 374
Ошац, м. 69

П

П'ясечно, м. 620
Павлівка, с. 201,
Павлокома, с. 38, 128, 146, 206, 208
Панка, с. 84, 474, 475, 476
Партизанський р-н 154, 211
Пасічна, с. 111, 112
Пенза, м. 214
Пеняки, с. 94, 189
Первомайськ м. 143
Переволоки, с. 204, 204, 304, 306, 308, 309, 425, 426, 427
Переволочна, с. 131
Перекоп, с. 62
Перемишль, м. 64, 146, 191, 192, 197, 198, 199, 226, 240, 241, 242, 280, 343, 397, 398, 399, 403, 443, 445
Перемишльська обл. 399
Перемишлянський пов. 58, 72, 93, 150, 159, 181, 251, 278
Перемишлянський р-н 7, 58, 62, 75, 77, 93, 150, 160, 182, 183, 222, 226, 247, 258, 288, 399, 412, 413, 566
Перепельники, с. 182
Переславичі, с. 277
Переходи, с. 60, 99, 528
Пермська обл. 119, 279, 286
Петликівці, с. 18, 271, 308
Петропавловськ м. 135
Печора, ст. 226, 264
Пилипівка, хут. 423, 424
Південна Америка 241, 253
Південної Корея 207
Під'ярків, с. 281
Підбір'я, с. 65
Підбужський р-н 42
Підвисоке, с. 126
Підволочиськ, м. 264
Підгаєччина 53, 54, 55, 56, 60, 102, 103, 112, 148, 158, 196, 218
Підгайчики, с. 84, 169, 170, 243
Підгір'я, с. 96
Підгірки, с. 46
Підгірці, с. 140
Підгора, с. 193
Підзамочок, Пидзамок, с. 308
Підкарпатське воєв. 18, 31, 37, 180, 206, 208, 220
Підляське воєв. 31
Підпилип'я, с. Тернопільської обл. 135
Підплеша, с. 139
Підсадки, с. 182
Підцапове, ур. 292
Піндуга, с-ще 162
Пісківка, с-ще 190, 191
Піщів, с. 61
Плоске, с. 80
Погребище, м. 174, 623, 624
Погребищенський р-н 58, 76
Подгорне, с. 254
Подівін, м. 96
Подоляни, с.
Познань, м. 72, 232, 412
Покровське, с. 612
Полисюки, хут. 196, 197
Поліське воєв. 102, 199, 213
Половецьке, с. 114
Полнятичі, с 73
Полтавка, с. 275
Полуденський р-н
Полупанівка, с. 80, 351
Польща, Республіка Польща, РП, Польська Народна Республіка 37, 29, 33, 37, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 60, 61, 63, 65, 66, 68, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 93, 94, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 126, 128, 129, 130, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 141, 144, 145, 146, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 158, 159, 160, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 232, 233, 234, 235, 236, 238, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 257, 258, 260, 261, 262, 263, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 284, 285, 286, 290, 291, 293, 294, 296, 297, 300, 308, 313, 389, 397, 399, 401, 404, 408, 412, 440, 475, 478, 496, 497, 548, 561, 605, 609, 620, 621, 622, 633, 634
Полянівка, с. 245
Поморяни, м. 119
Порохова, с. 482, 483
Поршна, с. 77

Посада Риботицька, с. 159
Посива, с. 144
Постолівка, с. 283, 284
Поташня, с. 366
Потоки, с. 266
Поточище, с. 138
Потьма, ст. 67, 91, 108, 125, 143, 145, 203, 224, 264, 615
Прага, м. 48, 53, 64, 198
Прага, с-ще 279
Прийма, ур. 202
Прилуцький р-н 233
Приозерне, с. 223
Прокоп'євськ, м. 105, 133, 144, 159, 183, 237, 244, 277, 288
Просіка, с. 142, 154, 486
Проскурів, м. 149, 150, 263
Прошова, с. 134
Пруссія 80, 238, 351
Псари, с. 223, 224
Пултовці, с. 178, 179, 209, 210
Пустків, с. 167

Р

Раделичі, с. 146, 249, 257, 550
Радехів, м. 246
Радехівський пов. 164, 171, 233, 244, 277, 294
Радомишль, м. 116, 251
Радохинці, с. 134, 135, 201, 280, 282, 494, 495, 496, 497
Радянський Союз, СРСР 25, 28, 127, 53, 54, 56, 70, 79, 93, 102, 106, 112, 122, 127, 128, 131, 132, 134, 144, 148, 157, 161, 163, 165, 169, 170, 173, 191, 197, 199, 212, 216, 217, 219, 222, 223, 227, 229, 236, 257, 280, 289, 290, 609, 610, 615, 619, 630
Рай, с. 127, 203, 554
Раків Кут, с. 268, 395
Раска, с. 127, 190, 293, 363, 365
Раштівці, с. 88
Рейовець, м. 257
Рига, м. 115, 121
Рівне, м. 53, 76, 79, 167, 204, 265, 498
Рівненська обл. 6, 7, 19, 25, 31, 35, 37, 41, 61, 103, 114, 126, 132, 144, 163, 164, 165, 204, 267, 268, 327, 328, 498, 573
Рієка, м. 241
Різдвяни, с., ст-ця Рогатинського пов. 74, 75
Різдвяни, с. Теребовлянського пов. 115, 151, 192, 635
Ріп'яна, с. 192, 399
Річки, с. 164
Ровеньки, м. 148
Рогатин, м. 95, 563
Рогатинський р-н 223, 280, 561, 562, 563, 566, 569, 592
Рогачин, с. 221, 436, 437, 438, 484, 485, 657
Рогачів, с. 250
Родатичі, с. 78
Рожище, м. 129
Рожнятів, м. 160, 511
Рожок-Микулинецький, с. 178, 210
Розвадів, с. 181
Розваж, с.179
Романів, с. 61, 237
Романівка, с. 179, 180
Ромашівка, с. 2277
Росія 31, 510
Ростов-на-Дону, м. 273
Руда Горчичанська, с. 286, 287
Руда Сілецька, с.
Руда, с. 152, 232, 286
Рудавка, с. 226
Руданці, с. 284
Рудерсдорф, с. 242
Рудка, с. 61
Рудки, с. 150, 517, 619
Рудник-Джезкаган, с-ще 79
Рудня-Барановська, с. 465
Рудня-Калинівка, с. 116
Ружин, м. 76
Румунія 139, 148, 185, 589
Рязань, м. 162

С

Саарбрюккен, м. 128
Сабашиха, с., хут. 119, 120
Савелівка, с. 302, 303, 304, 305, 307, 308, 309
Савт-Орандж, м. 207
Садгора, м. 94
Садки, с. 178
Саліна, ур. 207
Самбір, м., ст. 106, 120, 152, 170, 177, 178, 193, 210, 211, 225, 401, 413, 454, 559
Самбірський р-н, Самбірщина 18, 24, 29, 96, 192, 241, 557
Самгородок, м. 92, 344, 345
Самгородоцький р-н

Самолусківці, с. 248
Сан-Дієго, м. 207
Сан-Франціско, м. 207
Сапова, с. 196, 197
Сатанівський ліс 290
Саткіно, м. 42
Сарни, м. 266
Сасів, с. 180
Сваричів, с. 202
Свердловська обл. 95, 284
Свершківці, с. 146, 147
Свинюх, с. 150
Свійчів, с. 15, 101, 130, 188. 224, 256
Свірж, с. 150
Світанок, Різдвяни, с. 74, 75, 115, 151, 192, 635
Севлюш, м. 241
Седанове, с-ще
Седльце, м. 281
Семенів, с. 193
Семиківці, с. 60
Семипалатинська обл. 245
Семиполки, с. 186
Сен Полі, м. 64
Сергіївка, с. 143
Серединці, с. 211, 312
Середна, с. 251
Середники, с. 258
Серники Горішні, с. 65, 81, 82, 542, 543
Серники, с. 131, 132, 498
Сестринівка, с. 29, 298, 299, 341
Сидорів, с. 103
Симони, с. 98, 108
Синиці, хут. 151
Синява, с. 192, 398
Сировари, с. 252
Ситовичі, с. 249, 406
Сичівка, с. 109
Сичівка-Малинська, с. 110, 214, 215, 265
Сіламмяе, м. 103
Сільниця, с.105
Скала-Подільський р-н 105, 135, 517, 518, 521
Скалат, м. 72
Скварява, с. 59, 70
Сколе, м. 52, 182, 257
Славутський р-н 36
Слав'янськ, м. 229
Слобідка Джуринська, с. 605
Слобідка-Мушкатівська, с. 206, 284, 379, 384, 499
Слобідка-Янівська, с. 75, 76, 238, 428, 429, 432, 433
Слобода Чернецька, с. 163
Слобода-Кухарська, с. 293
Словаччина 241
Слохині, с. 83
Сміла, м. 66, 218
Смолин, хут. 102
Собашки, с. 253
Соволуски, с. 271
Сокальський р-н, Сокальщина 116, 178
Сокільники, с. 288
Соколів, с. 136, 192, 194
Сокологорівка, с. 143
Солікамськ, м. 286
Солонське, с. 216, 534, 535
Солотвино, с-ще 138, 139
Солуків, с. 223
Соснівка, с. 29, 70, 71, 587
Состробель, с. 125, 126
Сосулівка, с. 133
Софіївка, с. 168, 186
Софіївка, с-ще Волинської обл. 156
Софіянівка, с. 156
Софонове, м. 216
Спаськ, с. 118, 195
Сприня, с. 241
Ставище, с. 68, 69, 471, 472
Ставрополь, м. 263
Ставчани, с. 62
Сталева Воля, Сталева-Воля, Стальова Воля, м., 58, 192, 398
Стагніківці, с. 374
Сталінградська обл. 246
Сталінськ, м. 66, 73, 243, 296
Стальова, м. 191
Станіслав, м. 81, 111, 159, 163, 168, 184, 223, 231, 232, 259, 597
Станіславівщина 259, 292
Станків, с. 213
Станківці, с. 61
Стара Ломжа-пши-Шосе, с. 102
Стара Ропа, с. 106
Стара Сіль, с-ще 120, 293
Стара Ягільниця, с. 117
Старий Збараж, с. 285
Старий Мартинів, с., ст-ця 74
Старий Нижбірок, с. 67
Старий Стан, с. 214
Старий Чарторийськ, с. 257

Старий Янів, с. 44
Старики, с. 155, 282
Старі Петликівці, с. 18, 271, 626, 627, 628
Старі Стрілища, с. 281
Старі Стрілки, с. 562
Старокостянтинів, м. 190
Старосамбірський р-н, Старосамбірщина 17, 18, 151, 454, 455
Старява, с.255
Стаханов, м. 88
Стебник, м. 124
Стегниківці, с. 372, 374
Степ, хут. 338
Сторожинець, м. 84, 475
Сторожів, с. 163
Стоянці, с. 159
Стремільче, с. 246
Стриганці, с. 238, 239, 269, 270, 507, 508, 509, 510
Стрий, м. 66, 104, 119, 159, 170, 196, 274
Стрілки, с. 192, 400, 408
Стрілківський р-н 194
Стрілківці, с. 74
Стрільчиськ, с. 249
Струївка, с. 373
Струсів, с. 106, 116
Струсівка, с. 245
Ступно, с. 164
Субохлебен, м. 294
Сулецин, м. 219
Сусідовичі, с. 17, 18, 89, 90, 108, 109, 151, 158, 188, 192, 200, 219, 225, 235, 248, 249, 257, 263, 267, 268, 269, 274, 275, 276, 296, 297, 298
Сусли, с. 77
Сухи, с. 124
Сухобозводне, ст. 184, 254
Суходіл, с. 79, 80, 81, 186, 513, 514, 515
Сушки, с. 113, 327
Сущин, с. 78, 79, 169
Східна Галичина 67
Східна Пруссія 80, 238
Сюншце, с. 117
Сянок, м. 145, 165

Т

Тагаданський р-н 209
Тайна, р. 67, 283
Тайшет, м. 80, 81, 151, 161, 171, 173, 204, 245, 250, 278
Тайшетський р-н 156, 265
Танява, с. 171
Тарногород, м. 205
Тарський р-н 215
Тартак, с. 125, 126, 309
Тартаків, с. 116
Татарновичі, с. 171
Татарська АРСР 66
Тельманівський р-н 85
Теляче, с. 136
Темирівці, с. 48
Теміртау, м. 177
Терабіжський ліс 194
Теребовля, м. 182, 253
Тернівка, с. 185
Тернопіль, м., ст., 25, 43, 136, 168, 169, 211, 212, 265, 290, 463, 484, 549, 552, 601, 629,
Тернопільська, Тарнопольська обл., Тернопільщина 8, 19, 25, 29, 36, 37, 38, 43, 123, 133, 135, 136, 137, 144, 145, 146, 147, 148, 151, 156, 158, 160, 161, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 172, 174, 182, 184, 186, 189, 193, 194, 196, 203, 204, 205, 206, 217,218, 221, 230, 232, 240, 249, 250, 252, 253, 254, 258, 260, 264, 271, 275, 278, 283, 284, 285, 286, 290, 295, 296, 348, 351, 361, 368, 371, 376, 379, 390, 392, 393, 404, 425, 428, 429, 430, 436, 437, 442, 448, 452, 463, 469, 478, 484, 489, 499, 513, 517, 518, 521, 523, 524, 525, 531, 537, 539, 554, 556, 568, 601, 607, 608, 609, 611, 617, 619, 625, 626, 635, 655, 657
Тернопільський пов. 43, 57, 70, 78, 107, 115, 126, 134, 136, 144, 157, 160, 168, 189, 211, 233, 272, 275
Теснівка, с. 245
Тетерів, ст. 365
Тетерівка, с. 162
Темирівці, с 48
Тимирський ліс 131
Тимур, с. 545
Тиров, с. 165
Тисів, с. 104, 219
Тисмениця, м. 95, 111
Тисмениця, р. 209
Тиховича, с. 566
Тоболи, с. 213
Товсте, с. 88
Товсте, хут. 594
Томашівці, с. 81

Томськ, м. 221
Томська обл. 86, 131, 192, 222, 258, 271, 273, 630
Топори, с. 76
Торське, с. 163
Торторето, м. 138
Торчин, м. 100
Трембовля, м. 348
Трибухівка, с. 302
Трибухівці, с. 248
Трійця, с. 159, 192, 399, 400, 401
Троїцько-Печерськ, с-ще 140
Троянівка, хут. 186, 515
Трускавець, м. 262
Трутнов, м. 242
Тудоровський ліс 89
Тулиголови, с. 197
Тура Велика, с. 121, 599
Турильче, с. 135
Турія, с. 15, 101, 130, 188, 224, 256
Турковичі, с., хут. 292, 562, 563
Туркотин, с. 183
Тустановичі, с. 212, 278, 459, 460, 461
Тухув, м. 287
Тщенець, с. 106
Тячів, м. 139

У

Угнів, м. 190
Угорщина 246
Угруськ, с. 59
Удмурдська АРСР 217
Ужгород, м. 139
Україна 9, 13, 16, 22, 23, 25, 28, 52, 55, 58, 62, 65, 93, 138, 184, 207, 242, 256, 258, 259, 300, 311, 313, 314, 318, 319, 321, 324, 328, 331, 342, 344, 346, 354, 357, 377, 394, 412, 413, 414, 419, 420, 426, 434, 437, 443, 444, 449, 466, 467, 502, 526, 573, 576, 578, 585, 587, 597, 605, 619
Улашівка, с. 162
Упали, с. 351
Урал 81, 114, 180
Ур-Бедарі, с. 175
Уркан, с. 91, 608
Урмань, с. 133
Устрики-Долішні, Устрики-Дальний, м. 397, 399
Усть-Абаканський р-н 181, 202
Усть-Нера, с-ще 148
Усть-Омчуг, с-ще 144, 205
Утропи, с. 154
Ухта, с-ще 134

Ф

Фащівка, с. 67
Федорівський р-н 280
Фельштин, с. 150, 151, 293
Ферліїв, с. 279, 561, 562, 563
Філадельфія, м. 207
Франкопіль, м. 265
Франція 297, 587
Фриштак, с. 78

Х

Хабаровський край 42, 77, 86, 89, 94, 103, 109, 113, 126, 130, 148, 149, 150, 152, 172, 187, 188, 193, 194, 200, 208, 209, 214, 219, 219, 228, 248, 272, 297, 298
Халупки, хут. 249
Харків, м. 103, 265, 301
Хатки, с. 107, 390
Хатки, хут. 208, 258
Хеб, м. 240
Хмельницька обл., Хмельниччина 19, 26, 31, 35, 37, 81, 150, 229, 263
Ходорківці, с. 170
Хомівка, Хоми, с. 539
Хорватія 31, 72, 241
Хотешів, с. 96
Хрещата, с. 43
Хуст, м. 138, 241

Ц

Ценів, с. 47
Церківна, с. 292
Цигани, с. 288, 289, 290
Циганський ліс 196
Цумань, с-ще 14

Ч

Чаньків, с. 135, 582
Чаплі, с. 188, 276
Челябінськ, м. 84, 141
Челябінська обл. 42, 68, 84, 90, 155, 158, 180, 199, 234, 235, 249, 250, 251, 258, 269, 271, 274, 275, 276, 297, 626
Червища С[тарі], с. 213, 350
Червоноармійськ, м. 165
Червоноармійський р-н 162

Череповецький р-н 236
Черкавщина, с. 16
Черкаська обл. 19
Чернилява, с. 97
Чернихів, с. 55
Чернихівці, с. 120, 284, 285, 372, 373, 374
Черниця, с. 73, 83
Чернишевський р-н 181
Чернівецька обл. 19, 85, 94, 147, 148, 185, 410, 474, 475, 476, 568
Чернігів, м. 52, 300, 301
Чернігівка, с. 191
Чернігівська обл. 125, 142, 200, 233, 290
Черніїв, с. 231
Чернівці, м. 88, 156, 185, 568
Чертків (див. Чортків), м.
Чертория, с. див. Чортория
Чеснівка, с. 101, 130, 188, 224, 256
Чехія, Чехословаччина 48, 96, 129, 146, 205, 207, 222, 240, 242, 255, 444
Чехова, с. 248, 306, 307
Чижівка, с. 77
Чижки, с. 42, 82, 83, 126, 193, 226, 228, 250, 264, 271, 272, 454, 455, 456
Чикаго, м. 65, 246
Читинська обл. 45, 181
Чкалов, м. 134
Чкаловська обл., 155
Чорна Стежка, с. 178
Чорний Ліс, с. 205, 292
Чорний Потік, с. 148
Чорний Яр, с-ще 222, 630
Чортория (Чертория), с. 43, 99, 100, 157, 1889, 205, 258, 390, 392, 404, 405, 555
Чортків (Чертків), м., зал. ст. 53, 99, 101, 103, 117, 232, 233, 254, 260, 361, 428, 432, 446, 478, 504, 523, 524, 525, 526, 528, 564, 565, 568, 574, 605, 607
Чортківський р-н 31, 99, 302, 306, 308, 448, 478, 482, 525, 528
Чуква, с. 86, 192, 227
Чумалі, с. 166
Чурилівка, с. 566
Чусовський р-н 179

Ш

Шанхай, м. 205
Шацьк, с-ще 352, 352
Шацький р-н 80, 352
Швейків, с. 153, 452
Шексна ст. 95
Шепетівка, м. 265
Шепіт, с. 185
Шепоть, с. 394
Шершнів, с. 282
Шидлівці, с. 101, 103
Шили, с. 67, 233
Шипівці, с. 173, 574
Ширинський р-н 160
Ширмівка, с. 58
Широке, с. 182
Шостка, м. 52
Шпитьки, с. 186
Шубранець, с. 94, 235, 396
Шуйлкіл-Арсенал 207
Шумина, с. 293
Шумск, м. 348

Щ

Щербаков, м. 69
Щитівці, с. 147
Щуровичі, с. 244

Ю

Югославія 241
Юзефин, с. 115
Юзефівка, с. 390
Юзефов, м. 240, 242

Я

Яблунівка, с. 53, 167, 168, 236, 237
Явас, с-ще 56, 63, 67, 91, 108, 131, 143, 145, 146, 162, 184, 210, 224, 225, 229, 234, 250, 264, 283, 615
Явное, с. 571
Яворівка, с. 163
Ягідне, с. 260, 269, 298
Язловець, с. 308, 482
Язловецька-Новосілка, с. 482
Якимів, с. 244
Якимівці, с. 79
Якторів, с. 72, 412
Якутськ, м. 153, 189
Якутська АРСР 73, 87, 99, 148
Ямна Доляшня, с. 159
Ямна, с. 399
Янів, с. 182, 348
Янівський ліс 337, 338
Янківці, с. 57, 194, 537, 538, 539, 540
Янчинці, с. 287,

Яргорів, с. 146
Ярмолинці, м. 88, 587
Ярослав, м. 165
Ярославська обл. 69
Ясенівка, с. 130, 188, 224, 256
Ясинувате, с. 107
Ястшембе, с. 288
Ятвяги, с. 234, 294
Яхторове, с. 412, 413

Науково-довідкове видання

ПОЛЯКИ В ОУН:
БІОГРАМИ ТА ДОКУМЕНТИ

Упорядник:
Ярослав АНТОНЮК

Науково-допоміжна робота:
Інна ІЛЮЧОК, Тимур ЛАВРЕНЧУК

Редактор: Анна Моргун
Додрукарська підготовка: ФОП Чернявський А.А.

Підписано до друку 20.07.2026. Формат 70x100/16.
Умов. друк. арк. 56,12. Папір офсетний. Друк офсетний.
Тираж 500 прим.

Надруковано ТОВ "Видавництво Ліра-К"
Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності № 3981, серія ДК;
03115, м. Київ, вул. С. Чобану, 24,
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77,
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net